AMASYA

İL YILLIĞI/1967

AMASYA

İL YILLIĞI/1967

TİCARET MATBAACILIK T.A.Ş.
İZMİR

"AMASYA, İNKLÂP VE CUMHURİYET TARİHİNDE DAİMA EHEMMİYETİNİ MUHAFAZA EDECEK ŞEREFLİ MEVKİİ BİHAKKIN İHRAZ EYLEMİŞTİR."

"MİLLETİN MEVCUDİYETİNİ TANIMAYI ZÜL ADDEDENLER, KENDİLERİNİN ALLAHIN GÖLGESİ OLDUĞUNU İDDİA GAFLETİNDE, CÜR'ETİNDE, SAHTEKÂRLIĞINDA BULUNANLAR EN NİHAYET BU MUKADDES VARLIĞA İLK DEFA BU ŞEHİRDE HÜRMETE MECBUR OLMUŞLARDIR."

24.9.1924 Amasya

KEMÂL ATATÜRK

ÖN SÖZ

1967 Amasya İl Yıllığı ile, Sayın İçişleri Bakanımızın emir ve direktifleri dairesinde Türkiye çapında girişilen hayırlı bir hizmetin İl'imize ait halkası da tamamlanmış bulunuyor.

Amasya'yı dünü, bugünü ve her yönü ile derli toplu bir şekilde tanıtmak, yıllığın hazırlanmasında başlıca hedefimiz olmuştur. Bu hedefe ulaşmak uğruna, mahallî imkânların müsaadesi nisbetinde, her türlü gayret gösterilmiştir. Buna rağmen, pek çok noksanımız olmuştur. Ancak bu atılan ilk adımdır. Müteakip adımların daha başarılı olması yolunda çalışmalar devam edecek, fikir adamlarımızın değerli tenkitlerinin de ışığı altında, sonraki yıllıkların daha mükemmel bir şekilde çıkarılmasına çalışılacaktır.

İl Yıllıklarının çıkarılması hususunda, mühim bir eksiğe parmak basarak, direktifleriyle bizlere zevkli bir çalışma fırsatı veren İçişleri Bakanımız Sayın Dr. Faruk Sükan'a şükranlarımı arzetmeyi bir vazife sayarım.

Yıllığın hazırlık çalışmalarında büyük emekleri geçmiş bulunan bütün mesai arkadaşlarıma, lüzumlu ödeneği ayıran İl Genel Meclisi Üyelerine betahsis teşekkürlerimi sunarım.

1967 Amasya İl Yıllığı hayırlı ve uğurlu olsun.

M. Fahri CENTEL
Amasya Valisi

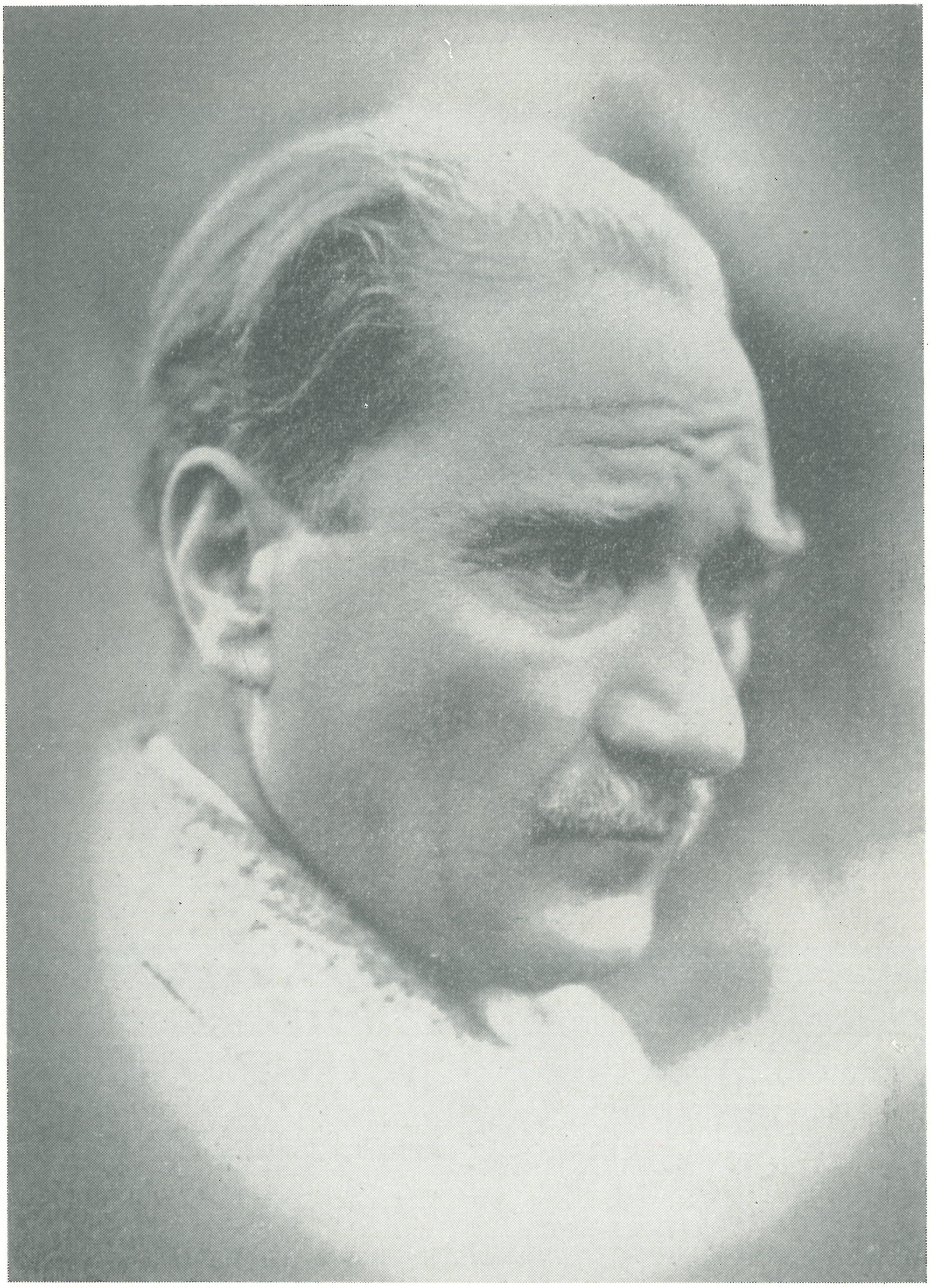

Cumhuriyetimizin Kurucusu Ulu Önder

MUSTAFA KEMÂL ATATÜRK

Cumhurbaşkanımız Sayın CEVDET SUNAY

Başbakanımız Sayın SÜLEYMAN DEMİREL

İçişleri Bakanımız Sayın FARUK SÜKAN

Valimiz **MEHMET FAHRİ CENTEL**

I / RESMÎ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde; Amasya İl'i Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri, Amasya Valisi, Amasya ve Merzifon Garnizon Komutanları, Amasya Cumhuriyet Savcısı, Amasya Adalet Encümeni Başkanı, İl'in Genel İdare Teşkilâtı, Amasya İl Genel Meclisi Üyeleri, Bölgesel Teşkilâtın İl'deki kuruluşlarının Müdür ve Âmirleri, Amasya Belediyesi Teşkilâtı, İl dahilinde bulunan diğer Belediyeler ile Başkanları ve Belediye Meclisi Üyeleri, Katma Bütçeli Genel Müdürlüklerin İl'deki teşkilâtı, Bankalar, Kamu Meslek Kuruluşları, Sendikalar, Kamuya Yararlı Dernekler, Siyasi Partiler, Mahalle ve Köy Muhtarları yer almaktadır.

Amasya Hükûmet Konağı

Taşova Hükûmet Konağı

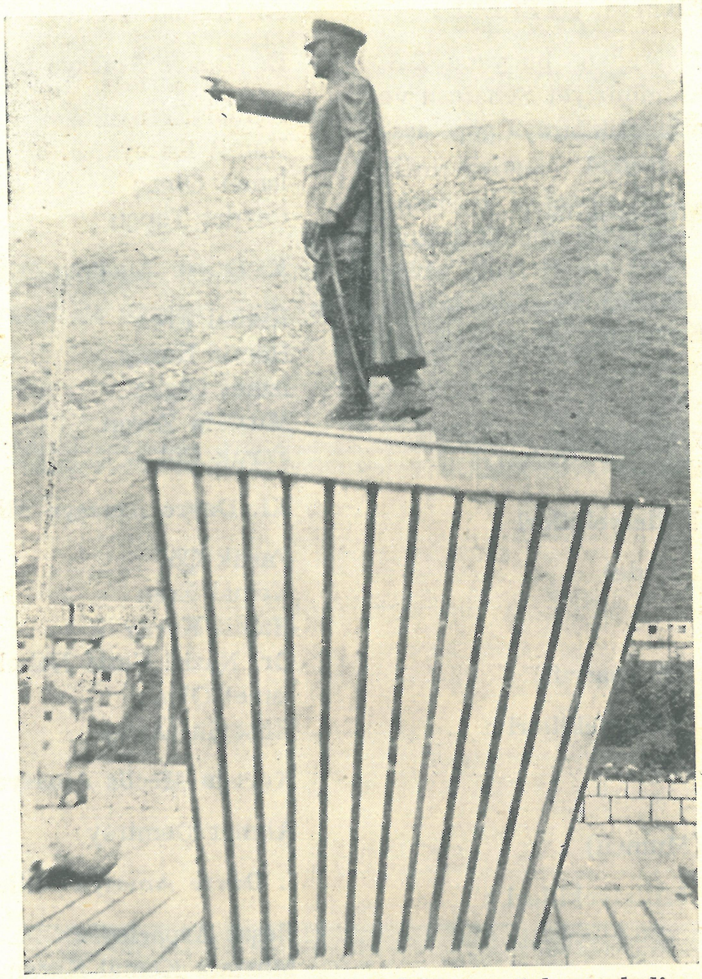

Amasya Orduevi bahçesindeki Atatürk Heykeli

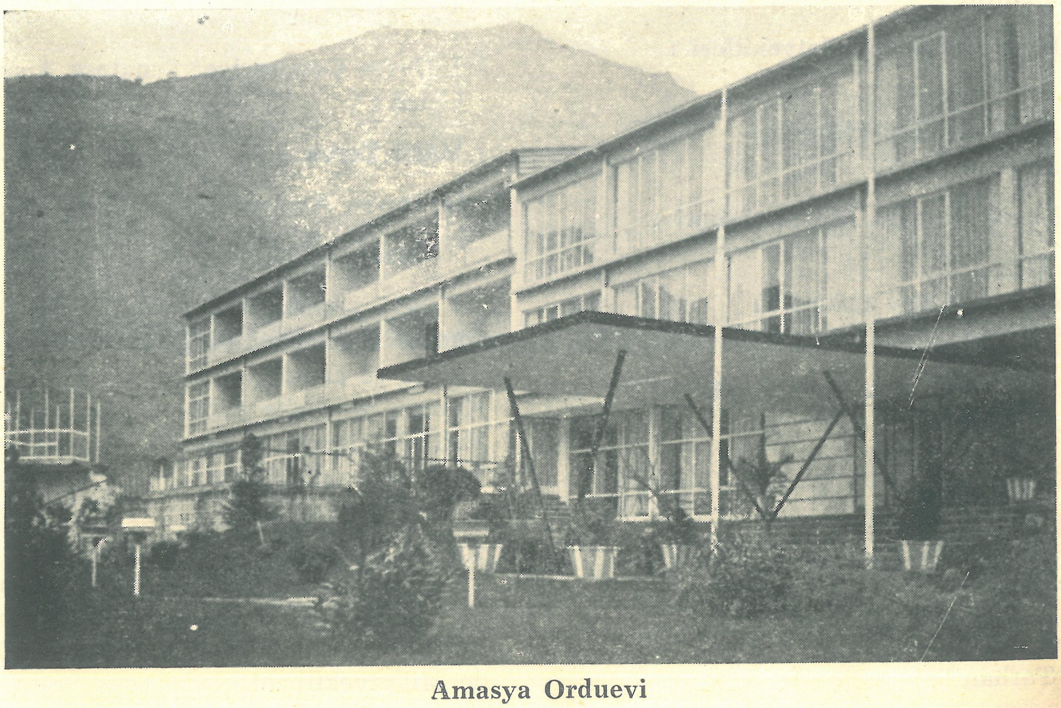

Amasya Orduevi

2. AMASYA İLİ T.B.M.M. ÜYELERİ :

Amasya İli'nin I. Devreden bu yana T.B.M.M., Kurucu Meclis, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi üyeleri alfabetik sıraya göre aşağıda gösterilmiştir:

I. Devre Amasya Milletvekilleri :

Ali Bey (Topçu)
Ali Rıza Bey (Özdarende)
Bekir Sami Bey (Kunduh)
Dr. Asım Bey (Sirel)
Hamdi Bey (Apaydın)
Mehmet Ragıp Bey (Topala)
Ömer Lütfi Bey (Yasan)

II. Devre Amasya Milletvekilleri :

Ali Rıza Bey (Özdarende)
Esat Bey (Uras)
Nafiz Bey (Aktin)
Osman Bey (Canik Mutasarrıfı)

III. Devre Amasya Milletvekilleri :

Esat Usan
Nafiz Aktin
İsmail Hakkı Bey (Mumcu)

IV. Devre Amasya Milletvekilleri :

Esat Uras
İsmail Hakkı Bey (Mumcu)
Nafiz Aktin

V. Devre Amasya Milletvekilleri :

Esat Uras
İsmail Hakkı Bey (Mumcu)
Nafiz Aktin

VI. Devre Amasya Milletvekilleri :

Esat Uras
İsmail Hakkı Bey (Mumcu)
Nafiz Aktin

VII. Devre Amasya Milletvekilleri :

Nafiz Aktin
Zeki Tarhan
Esat Uras
Ali Kemal Yiğitoğlu

VIII. Devre Amasya Milletvekilleri :

Esat Uras
Ahmet Aydemir
Zeki Tarhan
Ali Kemal Yiğitoğlu

IX. Devre Amasya Milletvekilleri :

Kemal Eren
Hamit Koray
İsmet Olgaç
Cevdet Topçu

X. Devre Amasya Milletvekilleri :

Kemal Eren
Hamit Koray
İsmet Olgaç
Mustafa Zeren
Faruk Çöl

XI. Devre Amasya Milletvekilleri :

Faruk Çöl
Kemal Eren
Hamit Koray
Dr. Nazifi Şerif Nabel
İsmet Olgaç
Hüseyin Özbay

Kurucu Meclis Amasya İl Temsilcileri :

Ahmet Demiray

I. Devre Amasya Milletvekilleri :

Reşat Arpacıoğlu
Mustafa Kemal Karan
İsmail Sarıgöz
Nevzat Şener

I. Devre Cumhuriyet Senatosu Amasya Üyesi :

Macit Zeren

II. Devre Amasya Milletvekilleri :

Ahmet DEMİRAY :

1914 yılında Amasya'da doğdu. Emekli İlkokul öğretmeni ve gazetecidir. İl Genel Meclis ve Daimî Komisyon Üyeliği yaptı. Kurucu Meclis'te Amasya İl'ini temsil etti. Evli, iki çocuk babası ve Resimli Amasya Tarihi'nin müellifidir.

Nevzat ŞENER :

1928 yılında Vakfıkebir'de doğdu. Ankara Hukuk Fakültesini bitirdi. Avukattır Evli ve üç çocuk sahibidir. Birinci Devrede de Milletvekili idi.

Ali Celâlettin TOPALA :

1903 yılında Amasya'da doğdu. Tahsili Orta'dır. Bucak Müdürlüklerinde, Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü Müşavirliğinde bulundu. Evli ve iki çocuk sahibidir.

Kâzım ULUSOY :

1934 yılında Tokat'da doğdu. Tahsili Orta'dır. Ziraat ve Ticaret ile uğraşır. Evli ve dört çocuk babasıdır.

II. Devre Cumhuriyet Senatosu Amasya Üyesi :

Macit ZEREN :

1921 yılında Amasyada doğdu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. Amasya Belediye Başkanlığı yaptı. 1964 yılı kısmî Senato Seçiminde Amasya Senatörü oldu .Suat Hayri Ürgüplü ve Süleyman Demirel Kabinelerinde Ticaret Bakanlığı yaptı. Evli ve bir çocuk sahibidir.

II. DEVRE AMASYA MİLLETVEKİLLERİ

AHMET DEMİRAY

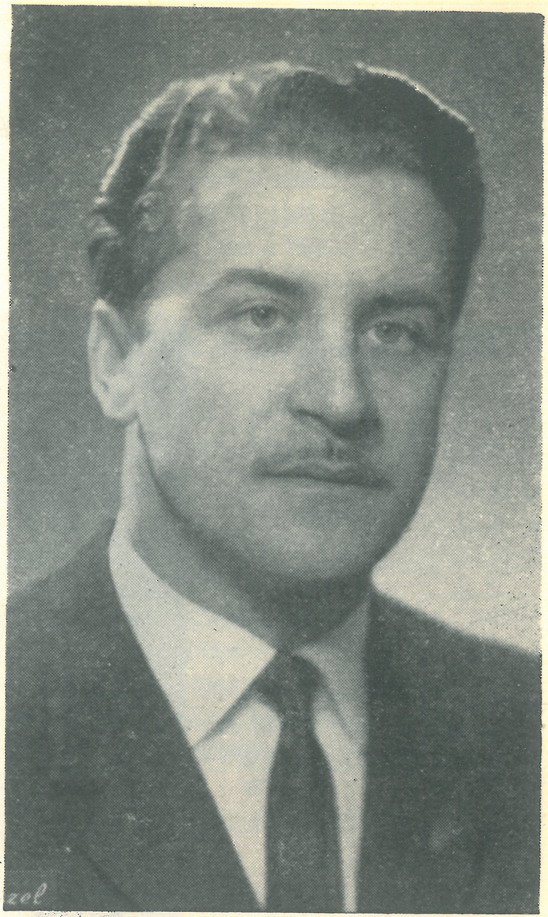

NEVZAT ŞENER

CELÂLETTİN TOPALA

KÂZIM ULUSOY

II. DEVRE AMASYA SENATÖRÜ

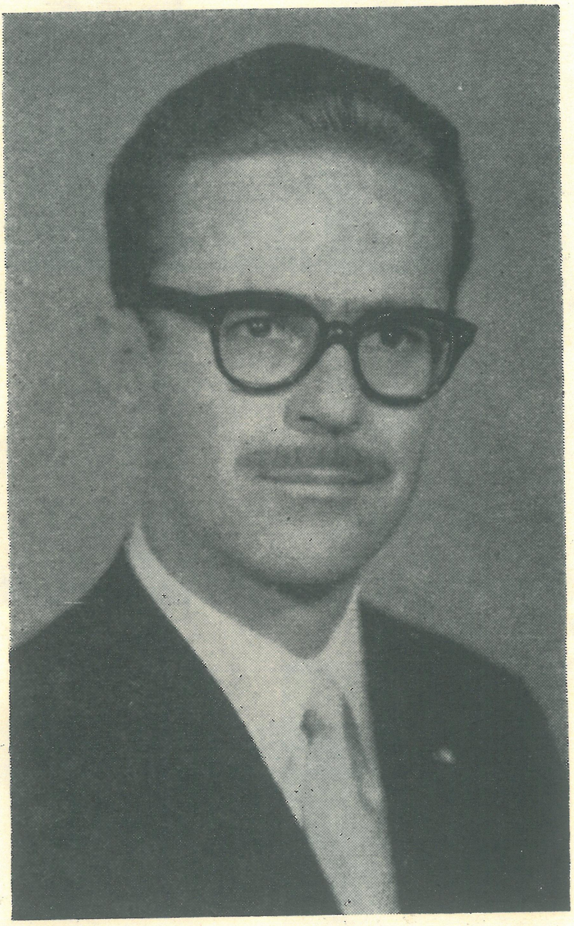

MACİT ZEREN

3. AMASYA VALİLERİ :

A. Eski Amasya Valileri :

1. Şehzade Yıldırım Sultan Bayezid (1386)
2. Fahreddin Ahmet Paşa (1387 - 1392)
3. Muslihittin Mustafa Bey (1393 - 1398)
4. Şehzade Çelebi Sultan Mehmet (1398 - 1402)
5. Yakut Paşa (1402)
6. Çelebi Sultan Mehmet (1403 - 1413)
7. Celâleddin Yörgüç Paşa (1413 - 1415)
8. Şehzade Sultan Murat (1415 - 1421)
9. Hamza Paşa (1421)
10. Yörgüç Paşa (1422 - 1434)
11. Şehzade Sultan Ahmet Çelebi (1434 - 1437)
12. Şehzade Sultan Mehmet Han (Fatih) (1437-1438)
13. Şehzade Alâeddin Bey (1438 - 1442
14. Mehmet Paşa (1442 - 1444)
15. Hayreddin Hızır Paşa (1444 - 1453)
16. Alâeddin Ali Paşa (1453 - 1454)
17. Şehzade Sultan Bayezid (Sultan II. Bayezid) (1454 - 1481)
18. Şehzade Sultan Ahmet (1481 - 1511)
19. Şehzade Sutlan Murat (1511 - 1512)
20. Mustafa Paşa (1512)
21. Sadi Paşa (1512 - 1515)
22. Ahmet Paşa (1515)
23. Mehmet Paşa (1515 - 1516)
24. Şadi Paşa (İkinci defa) (1516 - 1518)

    Bu tarihte Vilâyetin merkezi Sivas'a nakledilmiş ve Amasya oraya bağlı bir Sancak (Liva) haline getirilmiştir.

25. Uzun Rüstem Bey (1518 - 1519)
26. Yular Kıstı Sinan Paşa (1519 - 1520)
27. Mehmet Bey (1520 - 1521)
28. Sinan Bey (1521 - 1524)
29. Koçi Bey (1524 - 1526)
30. Abdullah Bey (1526 - 1527)
31. Veli Bey (1527 - 1530)
32. İbrahim Bey (1530)
33. Seydi Ahmte Bey (1530 - 1531)
34. Mehmet Bey (1531 - 1533)
35. Veli Paşa (1534 -1536)
36. Seydi Paşa (1536 - 1538)

    Bu tarihte Amasya'nın Sivas ile irtibatı kesilerek müstakil bir Vilâyet haline getirilmiştir.

37. Şehzade Sultan Mustafa (1538 - 1552)
38. Mehmet Bey (1552 - 1553)
39. Kaya Bey (1553 - 1555)
40. Ferruh Bey (1556 - 1557)
41. Şehzade Sultan Bayezid (1557 - 1558)

    Bu tarihte Amasya yeniden Sancak (Liva) haline getirilerek Sivas Vilâyetine bağlanmıştır.

42. Sinan Paşa (1558 - 1560)
43. Ahmet Bey (1560 - 1562)
44. Mehmet Bey (1562 - 1563)
45. Kaya Bey (1563 - 1565)
46. Mehmet Bey (1565 - 1566)
47. Şehzade Sultan Murad (Sultan III. Murad) (1566 - 1568)
48. İlyas Bey (1568 - 1569)
49. Kasım Bey (1569 - 1575)
50. Şehsuvar Bey (1575 - 1576)
51. Kaya Paşa (1576 - 1577)
52. Bali Bey (1577 - 1580)
53. Arslan Bey (1581 - 1583)
54. Mehmet Bey (1583 - 1585)
55. Mustafa Bey (1585 - 1587)
56. Hüsrev Bey (1587 - 1588)
57. Alaca Atlu Ahmet Bey (1588 - 1590)
58. Hüseyin Bey (1590)
59. Koçi Bey (1591 - 1594)
60. Âli Mustafa Bey (1594 - 1596)
61. Bâli Bey (1596)
62. Hüseyin Paşa (1596 - 1598)
63. İbrahim Bey (1598)
64. Abdülhalim Bey (1599)
65. Yaramaz Ahmet Bey (1599 - 1602)
66. Deli Tahir Bey (1603 - 1604)
67. İbrahim Bey (İkinci defa) (1604 - 1605)
68. Ahmet Bey (1605 - 1606)
69. Ali Bey (1606 - 1608)
70. Mehmet Paşa (1608)
71. Mahmut Bey (1608 - 1609)
72. Osman Paşa (1610 - 1612)
73. Hasan Bey (1612 - 1613)
74. Ahmet Paşa (ikinci defa) (1613 - 1614)
75. Ahıshalı Mehmet Paşa (1614 - 1615)
76. Ali Bey (1615 - 1617)
77. Mehmet Bey (1617 - 1618)
78. Elseyyid Ali Bey (1618 - 1619)
79. İbrahim Bey (1619 - 1620)
80. Elseyyid Ali Paşa (İkinci defa) (1620 - 1621)
81. Mustafa Bey (1621)
82. Tayyar Mehmet Paşa (1621 - 1622)
83. Genç Osman Bey (1622 - 1623)
84. Çayır Köylü Ahmet Paşa (1623 - 1624)
85. Mehmet Bey (1624 - 1625)
86. İskender Bey (1625 - 1627)
87. Osman Paşa (1627)
88. Mehmet Bey (1627 - 1628)
89. Hüftadi Ahmet Bey (1628)

90. Hasan Bey (1628 - 1629)
91. Bayram Paşa (1629 - 1632)
92. Hüseyin Bey (1632 - 1633)
93. Mustafa Bey (1633)
94. Üveyis Bey (1634)
95. Mehmet Bey (1634)
96. Hüseyin Bey (İkinci defa) (1634 - 1635)
97. Derviş Bey (1635)
98. İlkas Bey (1635 - 1636)
99. Mustafa Paşa (1636)
100. Murtaza Paşa (1636 - 1638)
101. Ahmet Paşa (1638 - 1640)
102. Hüseyin Paşa (Üçüncü defa) (1640 - 1642)
103. Murtaza Paşa (İkinci defa) (1642 - 1643)
104. Ahmet Paşa (1643)
105. Mehmet Paşa (İkinci defa) (1643 - 1644)
106. Mus'i Bey (1644)
107. Ahmet Bey (1644)
108. Ebubekir Bey (1644 - 1645)
109. Ahmet Paşa (1645 - 1646)
110. Hüseyin Paşa (Dördüncü defa) (1646 - 1647)
111. Ahmet Paşa (1647 - 1648)
112. Hüseyin Paşa (Beşinci defa) (1648)
113. Mehmet Zaman Bey (1648)
114. Ahmet Paşa (İkinci defa) (1649
115. Mehmet Paşa (1649 - 1650)
116. Ahmet Paşa (Üçüncü defa) (1650 - 1652)
117. Hasan Paşa (1652 - 1653)
118. Mustafa Bey (1653 - 1654)
119. Hasan Paşa (1654 - 1655)
120 Ahmet Paşa (Dördüncü defa) (1655 - 1657)
121. Ahmet Paşa (1657 - 1658)
122. Mustafa Paşa (1658)
123. Sarı Ahmet Paşa (1658 - 1659)
124. Musli Paşa (İkinci defa) (1659)
125. Mehmet Paşa (1659 - 1661)
126. Mehmet Paşa (1661 - 1663)
127. Mehmet Paşa (Van'lı) (1663- 1665)
128. Ferhad Paşa (1665 - 1667)
129. Elseyyid Mehmet Paşa (1667 - 1668)
130. Elhacı Mehmet Paşa (1668 - 1669)
131. Murtaza Paşa (Deli) (1669 - 1670)
132. Ahmet Paşa (1670 - 1671)
133. Elseyyid Mehmet Paşa (İkinci defa) (1671-1672)
134. Ömer Paşa (Sevincer'li) (1672 - 1673)
135. Elseyyid Mehmet Paşa (3. ncü defa) (1673-1674)
136. Mehmet Paşa Van'lı) (İkinci defa) (1674-1675)
137. Ahmet Paşa (1675 - 1676)
138. Elseyyid Mehmet Paşa (4. ncü defa) (1676-1677)
139. Mehmet Paşa (Ahısha'lı) (1677 - 1678)
140. Mutraza Paşa (Deli) (İkinci defa) (1678)
141. Ahmet Bey (1678)
142. Ahmet Paşa (Beşinci defa) (1678 - 1681)
143. Mahmut Bey (1681)
144. Mustafa Bey (1681)
145. Ahmet Bey (1681 - 1682)
146. Yusuf Bey (1682 - 1684)
147. Mahmut Bey (1684 - 1685)
148. Yusuf Paşa (İkinci defa) (1685)
149. Çelebi İbrahim Paşa (1685 - 1686)
150. Seyydi Ahmet Bey (1686 - 1687)
151. Mirza Mehmet Paşa (1687)
152. Hüseyin Paşa (1687)
153. Mirza Mehmet Paşa (İkinci defa) (1687-1688)
154. Mustafa Bey (1688)
155. Hüseyin Paşa (1689 - 1693)
156. Mahmut Paşa (1693)
157. Mehmet Paşa (1694 - 1695)
158. Bektaş Paşa (1695 - 1696)
159. Yusuf Paşa (1697)
160. Mahmut Paşa (İkinci defa) (1697)
161. Hüseyin Paşa (1698)
162. Recep Paşa (1698)
163. Elhac Mehmet Paşa (Rahtuvan) (1699-1700)
164. Kaya Ali Paşa (1700 - 1701)
165. Ali Bey (1701 - 1702)
166. Mustafa Paşa (Bodur) (1702 - 1703)
167. Hüseyin Paşa (1703 - 1704)
168. Ahmet Bey (Sekban Zade) (1704 - 1706)
169. Ali Paşa (1706 - 1707)
170. Recep Paşa (1707 - 1709)
171. Ahmet Paşa (Sekban Zade) (İkinci defa) (1709 - 1710)
172. Kaya Ali Paşa (İkinci defa) (1710)
173. Ahmet Paşa (1710 - 1712)
174. Ali Paşa (1712)
175. Mirza Ali Bey (Zana'lı) (1712 - 1718)
176. Ahmet Paşa (1718 - 1720)
177. Ebubkeir Paşa (1720 - 1721)
178. Mehmet Paşa (1721 - 1722)
179. İbrahim Paşa (1722 - 1723)
180. Mehmet Paşa (Solak) (1723)
181. Mehmet Paşa (1723 - 1724)
182. Osman Paşa (1724 - 1725)
183. Mehmet Paşa (1725 - 1726)
184. Hacı Hüseyin Paşa (1726 - 1727)
185. Mehmet Paşa (1727 - 1728)
186. Hac Hüseyin Paşa (Musul'lu) (1728 - 1730)
187. Selim Paşa (1730 - 1731)
188. Mirza Ali Paşa (Zana'l - ikinci defa) (1731-1733)
189. Selim Paşa (İkinci defa) (1733 - 1734)
190. Hacı Ömer Paşa (1734 - 1735)

191. Hüseyin Paşa (1735)
192. Süleyman Paşa (1735 - 1736)
193. İbrahim Paşa (1736 - 1737)
194. Seydi Gazi Paşa (1737 - 1738)
195. İbrahim Paşa (ikinci defa) (1738)
196. Hâmis Paşa (1738 - 1740)
197. Teymur Süleyman Paşa (1740 - 1741)
198. Cevher Mehmet Paşa (1741 - 1743)
199. Selim Paşa (Üçüncü defa) (1743-1744)
200. İshak Paşa (1744)
201. Cevher Mehmet Paşa (İkinci defa) (1744)
202. Osman Paşa (1744 - 1745)
203. Ömer Paşa (1745 - 1747)
204. Murtaza Paşa (1747)
205. Ömer Paşa (İspir'li) (1747 - 1748)
206. Cevher Mehmet Paşa (Üçüncü defa) (1748-1749)
207. Hasan Paşa (1749)
208. Ebubekir Paşa (1749 - 1752)
209. Mehmet Paşa (Zara'lı Zade) (1752)
210. Cevher Mehmet Paşa (Dördüncü defa) (1752)
211. Ebubekir Paşa (ikinci defa) (1752 - 1753)
212. Cevher Paşa (1754)
213. Abdullah Paşa (1754)
214. Ebubekir Paşa (Üçüncü defa) (1754 - 1756)
215. Ömer Paşa (İkinci defa) (1756 - 1757)
216. Hasan Paşa (1757 - 1758)
217. Ebubekir Paşa (Dördüncü defa) (1758 - 1760)
218. Süleyman Paşa (1760 - 1761)
219. Cevher Paşa (İkinci defa) (1761)
220. Mehmet Paşa (1761 - 1762)
221. Süleyman Paşa (İkinci defa) (1762)
222. Hüseyin Paşa (1762 - 1764)
223. Ebubekir Paşa (Beşinci defa) (1764 - 1765)
224. Mehmet Paşa (Halep'li) (1765 - 1767)
225. Ahmet Paşa (1767 - 1768)
226. Hacı Hidayet Paşa (1768 - 1769)
227. Hacı Sadık Mehmet Paşa (1769 - 1770)
228. İsmail Paşa (1770 - 1771)
229. Halil Paşa (1771 - 1772)
230. Hacı Ali Bey (1772 - 1775)
231. Yusuf Paşa (1755 - 1777)
232. Mikdat Ahmet Paşa (1777 - 1779)
233. Hacı Al iPaşa (1779 - 1780)
234. Halil Paşa (1780 - 1781)
235. Mehmet Paşa (1781)
236. Mikdat Ahmet Paşa (ikinci defa) (1781 - 1787)
237. Hasan Paşa (Zana'lı) (1787 - 1788)

1788 ilâ 1923 yılları arasında vazife gören Amasya Mutasarıflarının kesin olarak tesbiti mümkün olamadığı için kronolojik bir listesi düzenlenemedi. Bunlardan tesbit edilebilenler aaşğıda gösterilmiştir:

— Ziya Paşa (Şair)	:	1865 - 1868
— Mehmet Kemâl Bey	:	1895 - 1905
— Bekir Paşa (Kavak'lı)	:	1906 - 1908
— Cevdet Bey	:	1908
— Ruhi Bey	:	1909
— Bekir Sami Bey	:	1909 - 1910
— Ahmet Macit Bey	:	1911 - 1913
— Süleyman Sırrı Tavat	:	1915 - 1919
— Osman Bey (Kavaklı)	:	1920 - 1921

B. Cumhuriyet Devri Amasya Valileri :

1. İsmail Hakkı Mumcu Paşa (1923 - 1924)
2. Ahmet Hilmi Bey (1924 - 1927)
3. Fahrettin Kiper (1927)
4. Mehmet Faik Üstün (1928 - 1930)
5. Kadri Üçok (1930 - 1935)
6. Talât Öncel (1935 - 1945)
7. Saim Hazar (1945 - 1948)
8. Âkif İşcan (1948 - 1950)
9. Esat Onat (1950 - 9/12/1954)
10. Mazlum Yegül (20/12/1954 - 20/6/1956)
11. Mehmet Varinli (1956 - 27/5/1960)
12. İ. Hakkı Alpay (Askerî Vali) (27/5/1960 - 10/6/1960)
13. Celil Yörükoğlu (10/6/1960 - 1961)
14. Niyazi Akı (20/1/1961 - 5/3/1962)
15. Fethi Tansuk (29/4/1962 - 31/10/1962)
16. Niyazi Dalokay (10/11/1962-19/6/1964)
17. Kemalettin Gazezoğlu (29/6/1964 - 22/1/1966)
18. Ertuğrul Süer (3/2/1966 - 10/6/1967)
19. Mehmet Fahri Centel (14/6/1967 -

C. Bugünkü Amasya Valisi :

Mehmet Fahri CENTEL — 1919 yılında Yozgat'ta doğdu. Yozgat Lisesi Edebiyat Kolunu pekiyi derece ile bitirdi. Yüksek öğrenimini Siyasal Bilgiler Okulu'nda yaparak İdarî Şubesinden 1941 yılında pekiyi derece ile mezun oldu. Yozgat Maiyet Memuru olarak Kaymakamlık Stajına başladı. 1942-1944 yıllarında yedek demiryolu subayı olarak vatanî vazifesini ifa etti. Terhisini müteakip Yozgat Maiyet Memurluğunda, Sorgun, Boğazlıyan, Hafik, Gürün ve Niksar Kaymakam Vekilliklerinde bulunarak stajını tamamladı. "Türkiye'de Tüzel kişiliği Haiz Beledî İşletmeler" konulu etüdü kabul edilerek 8. Dönem Kaymakamlık Kursuna çağrıldı. Kursu 1946 yılı sonunda Takdire Şayan Derece ile bitirdi.

1947-1948 yıllarında Alucra, 1949-1951 yıllarında Tercan, 1952 yılında Nevşehir Kaymakamlıklarında bulundu. 1952 yılı Mayıs ayı başından 1957 yılı Temmuz ayı sonuna kadar Mülkiye Müfettişliği yaptı. Bu tarihte İstanbul Belediyesi Reis Muavinliğine tayin edildi ve bu vazifeyi 1961 yılı Şubat ayı sonuna kadar ifa etti. İstanbul Belediyesindeki görevinden isteği ile ayrılarak tekrar Mülkiye Müfettişi oldu.

1965 yılı Nisan ayında Balıkesir Valiliğine Vekâleten, Temmuz ayında da aasleten tayin edildi. 14/Haziran/1967 tarihindenberi Amasya Valiliğinde bulunmaktadır.

Az Fransızca bilir. "Belediye Bütçeleri", "Belediye Hesaplarının Hukuki ve Mali Yönden Mürakabesi" isimli basılmamış iki etüdü vardır.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

4. GARNİZON KOMUTANI

A. Amasya Garnizon Komutanı

Tuğg. Nedim Aydınoğlu: Amasya 6. Piyade Er Eğitim Tugayının Komutanıdır.

B. Merzifon Garnizon Komutanı

Hv. Tuğg. Samim SIRDAŞ : 5. Ana Jet Üs Komutanıdır.

5. AMASYA CUMHURİYET SAVCISI :

İsmail Hakkı ER : 1924 yılında Ordu'da doğdu. 1949 yılında Ankara Hukuk Fakültesini bitirdi. 1964 yılı Ağustos ayındanberi bu görevdedir.

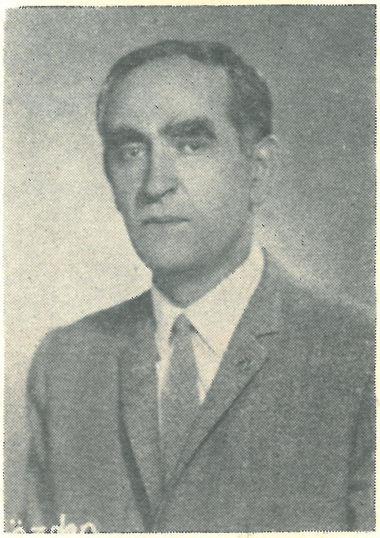

6. ADALET ENCÜMENİ BAŞKANI

Mübeccel ERDEN : 1914 yılında Eskişehir'de doğdu. 1935 yılında İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdi. Amasya'ya 1945 yılında Sulh Hakimi olarak geldi. Halen Ağır Ceza Üyesidir. Amasya'nın en kıdemli Hakimi, Adalet Komisyonu ile İl Seçim Kurulu'nun Başkanıdır.

7. İL TEŞKİLÂTI :

A. Vali Muavini

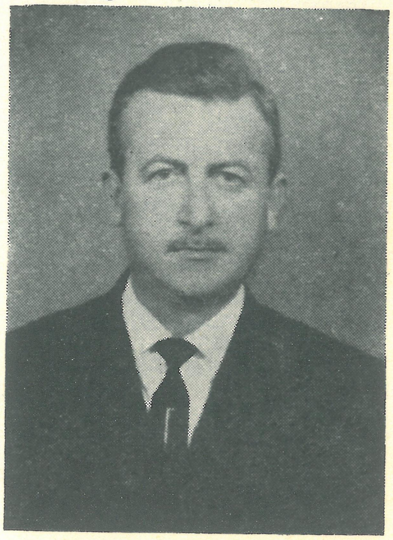

Hayri BULUT : 1922 yılında Keşan'da doğdu. 1945 yılında Siyasal Bilgiler Okulu'nu bitirdi. Evli, çocuksuzdur. 12/2/1966 ilâ 7/9/1967 Tarihinde Amasya Vali Muavinliğinde bulundu.

B. Kaymakamlar :

Göynücek Kaymakamı

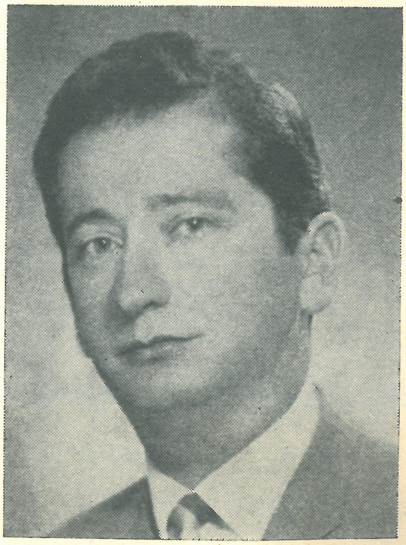

Orhan AYKAN : 1931 yılında Devrek'te doğdu. 1957 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Evli, bir çocukludur. 19/2/1966 tarihinden beri Göynücek Kaymakamıdır.

Gümüşhacıköy Kaymakamı

Çetin BİRMEK : 1933 yılında İstanbul'da doğdu. Siyasal Bilgiler Okulu'nu bitirdi. Evli, bir çocukludur. 30/11/1964 ilâ 5/9/1967 tarihlerinde Gümüşhacıköy Kaymakamlığında bulundu.

Merzifon Kaymakamı

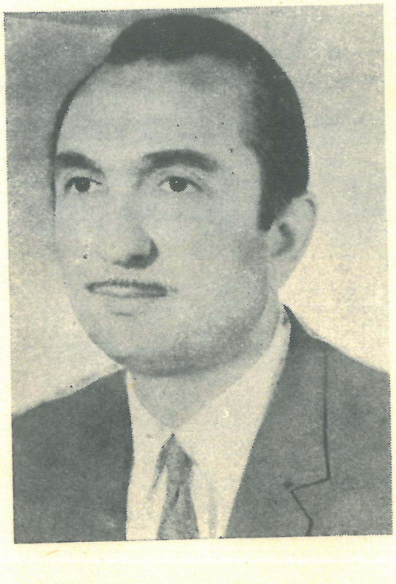

Zeki ERSAN : 1924 yılında Tokat'da doğdu. 1949 yılında Siyasal Bilgiler Okulu'nu bitirdi. Evli, iki çocukludur. 23/9/1967 tarihindenberi Merzifon Kaymakamıdır.

Suluova Kaymakamı

Naim URAL : 1934 yılında Bulancak'da doğdu. 1959 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Evli, bir oçcukludur. 31/3/1964 tarihinden 10/9/1967 tarihine kadar Suluova Kaymakamlığında bulunmuştur.

Taşova Kaymakamı

Kemal Vehbi GÜL: 1934 tarihinde Samsun'da doğdu. 1960 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Bekârdır. 28/11/1964 tarihindenberi Taşova Kaymakamıdır.

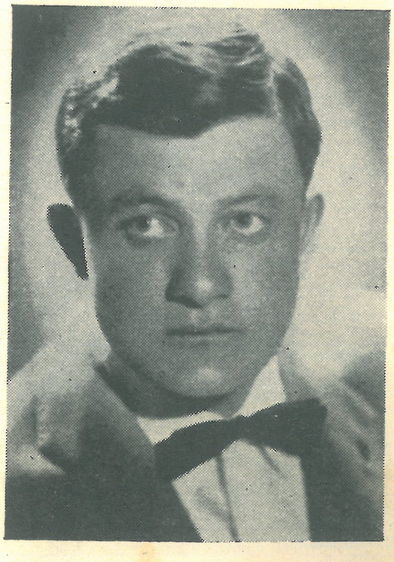

C. İL İDARÎ ŞUBE BAŞKANLARI :

İl Savunma Sekreteri

Hasan AKPINAR : 1913 yılında Kars'ta doğdu. Harp Okulunu 1936 yılında bitirdi. Evli, üç çocuk babasıdır. 25/9/1967 tarihinden beri Amasya İl Savunma Sekreteridir.

Emniyet Müdürü

Selâhaddin AYDINALP : 1919 yılında Adana'da doğdu. 1945 yılında İstanbul Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi. Evli, iki çocuk babasıdır. 1/10/1966 tarihinden beri Amasya Emniyet Müdürüdür.

Defterdar

Arif ÖKSÜZ : 1916 yılında Maraş'ta doğdu. 1947 yılında Maliye Meslek Okulu'nu bitirdi. Evli, dört çocukludur. 12/7/1963 tarihinden beri Amasya Defterdarıdır.

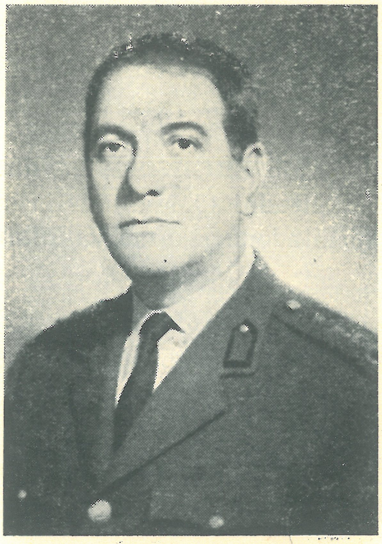

İl Jandarma Komutanı

Alb. İ. Fikret ERCİYES : 1916 yılında Afyon'da doğdu. 1940 yılında Harp Okulu'nu bitirdi. Evli, iki çocukludur. 7/7/1967 tarihindenberi Amasya İl Jandarma Komutanıdır.

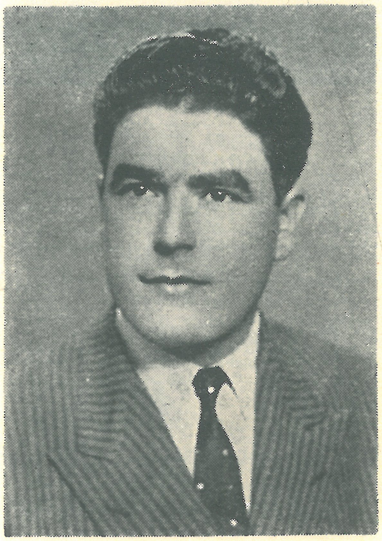

Milli Eğitim Müdürü

Ali GÜLEÇ : 1927 yılında Afşin'de doğdu. 1949 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümünü bitirdi. Evli, altı çocukludur. 15/9/1967 tarihindenberi Amasya Milli Eğitim Müdürüdür.

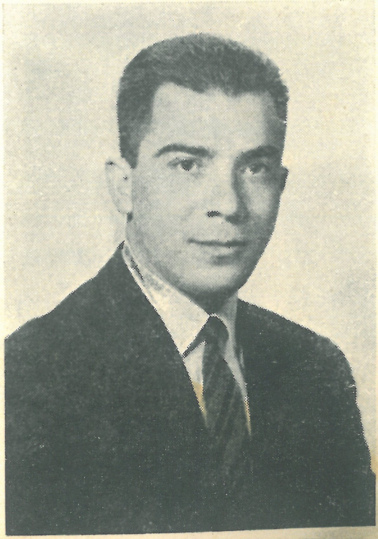

Sağlık ve Sosyal Yardım Müdür Vekili

Dr. Muammer ACAR : 1934 yılında Edirne'de doğdu. 1959 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Evli, iki çocukludur. Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürü Abdullah Üntürk'ün Ankara'ya nakli üzerine, bu göreve vekâleten bakmaktadır.

Teknik Tarım Müdürü

Saip ERGİN : 1912 yılında Zile'de doğdu. Ankara Ziraat Fakültesini 1937 yılında bitirdi. Evli, iki çocukludur. 6/11/1957 tarihindenberi Amasya Teknik Tarım Müdürüdür.

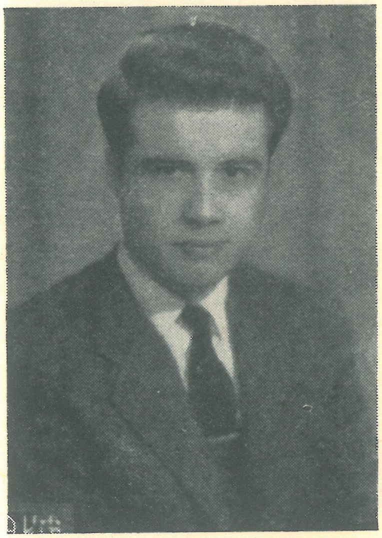

Bayındırlık Müdürü

İsmet KÖSE : 1933 yılında Amasya'da doğdu. Yüksek Teknik Okulu bitirdi. Evli, iki çocukludur. 15/3/1964 tarihinden beri Amasya Bayındırlık Müdürüdür.

Veteriner Müdürü

Mustafa Necati ÇAKMAKOĞLU : 1924 yılında Elmalı'da doğdu. 1953 yılında Veteriner Fakültesi'ni bitirdi. Evli, iki çocukludur. 4/8/1967 denberi Amasya Veteriner Müdürüdür.

Sivil Savunma Müdürü

Tevfik ATAKAV : 1903 yılında Siirt'te doğdu. 1919 yılında İdadî'yi bitirdi. Evli, yedi çocukludur. 7/8/1963 denberi Amasya Sivil Savunma Müdürüdür.

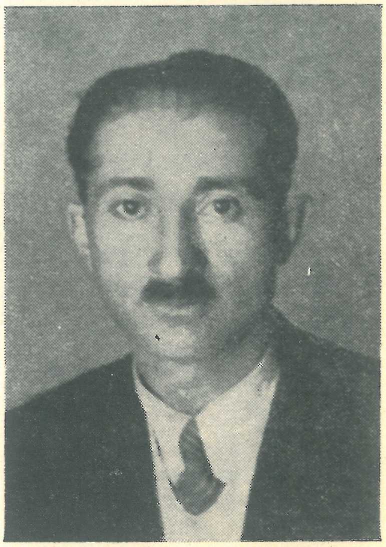

Nüfus Müdürü

Ali Kâmil DOĞRU : 1909 yılında ŞİRAN'da doğdu. 1926 yılıdna Tokat Lisesini bitirdi. Evli, altı çocukludur. 10/10/1966 danberi Amasya Nüfus Müdürüdür.

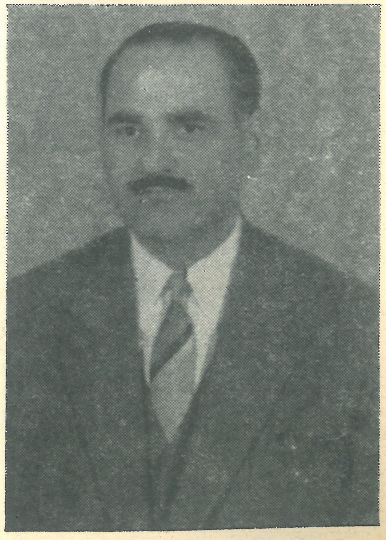

Toprak ve İskân Müdürü

Ali Rıza KÖKTEN : 1914 yılında Sivas'ta doğdu. 1930 yılında Orta Okulu bitirdi. Evli, bir çocukludur. 19/5/1964 tarihindenberi Amasya Toprak ve İskân Müdürüdür.

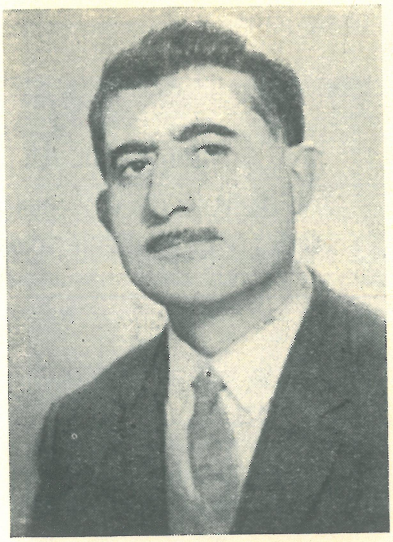

Halk Eğitimi Başkan Vekili

Hasan KOMAÇ : 1932 yılında Amasya'da doğdu. 1948 yılında Lâdik Akpınar Öğretmen Okulu'nu bitirdi. Evli, beş çocukludur. 21/7/1965 tarihindenberi Halk Eğitimi Başkanlığına vekâlet etmektedir.

İl Y. S. E. Müdür Vekili

Nail BALOĞLU : 1932 yılında Amasya'da doğdu. Ankara 1. Tekniker Okulu'nu bitirdi. Evli, bir çocukludur. tarihindenberi YSE Müdürlüğünü vekâleten ifa etmektedir.

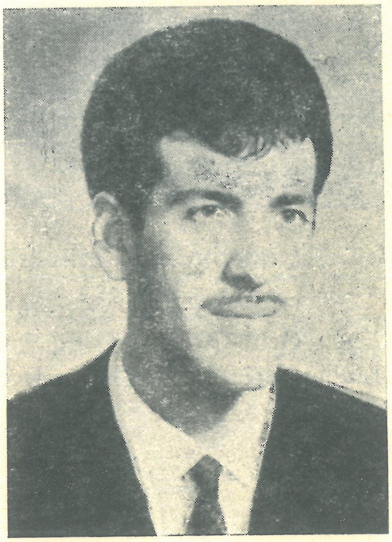

Amasya Müftü Vekili

Sadi ÜSTÜN : 1942 yılında Taşova'da doğdu. 1966 yılında Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'ni bitirdi. Evlidir. Kendisi Müftü Yardımcısı olup 2/11/1966 tarihindenberi Müftü Vekâleti görevini ifa etmektedir.

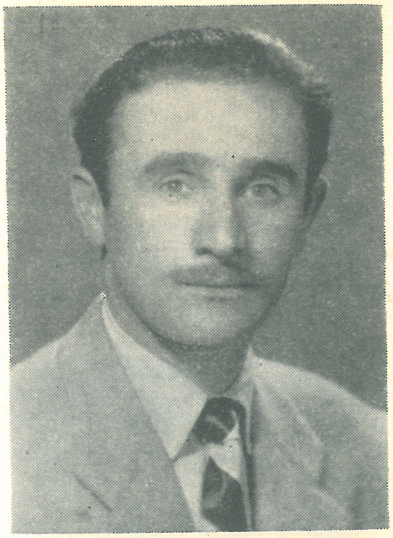

Tapu Sicil Muhafızı

Kâmil ÖZTELLİ : 1921 yılında Zile'de doğdu. 1940 yılında Kadastro Okulu'nu bitirdi. Evli, üç çocukludur. 2/9/1963 tarihindenberi Amasya Tapu Sicil Muhafızıdır.

Sanayi İrtibat Memuru

Muammer YAVUZER : 1924 yılında Amasya'da doğdu. İstanbul Erkek Lisesini 1945 yılında bitirdi. Evli, iki çocukludur. 8/12/1955 tarihindenberi Amasya Sanayi İrtibat Memurudur.

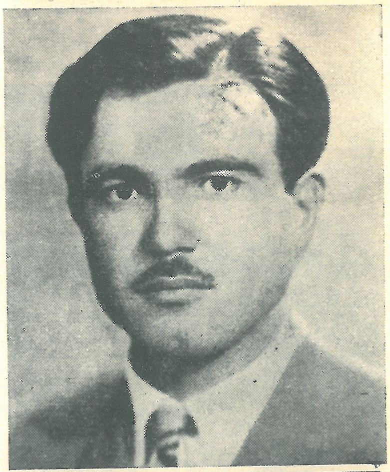

İl Halk Kütüphanesi Müdürü

Dursun KONCA : 1926 yılında Amasya'da doğdu. 1949 yılında Samsun Lisesini bitirdi. Evli, üç çocukludur. 15/11/1956 tarihinden beri İl Halk Kütüphanesi Müdürüdür.

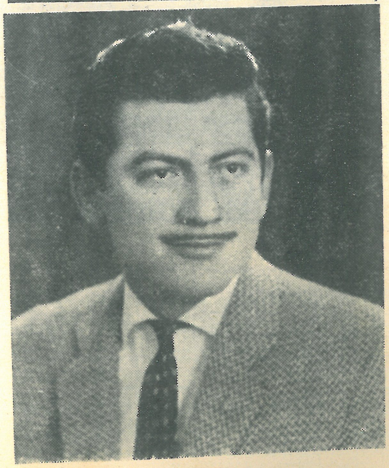

Müze Asistanı

Hikmet TAKAZ : 1940 yılında Arhavi'de doğdu. 1964 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdi. Evli, çocuksuzdur. 30/11/1966 tarihindenberi Amasya Müze Asistanıdır.

d. Bucak Müdürleri :

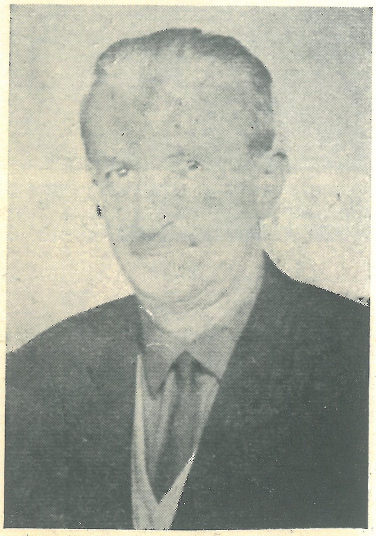

Akdağ Bucak Müdürü
Hilmi MUTLU

Ezinepazarı Bucak Müdürü
Avni HARPUT

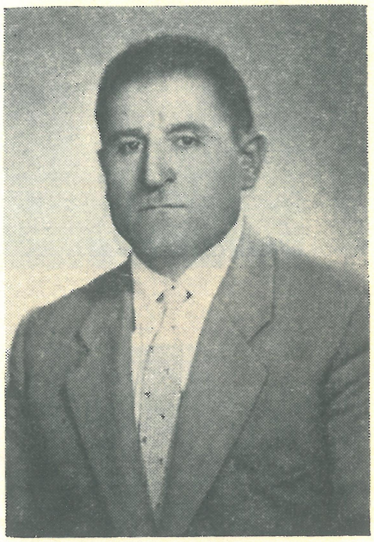

Zara Bucak Müdürü
Halis AKAN

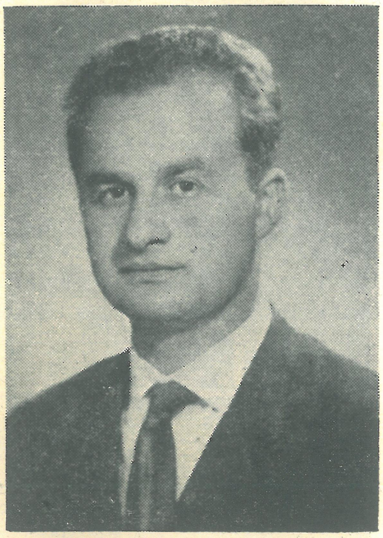

Varay Bucak Müdürü
Bekir ÖĞRETEN

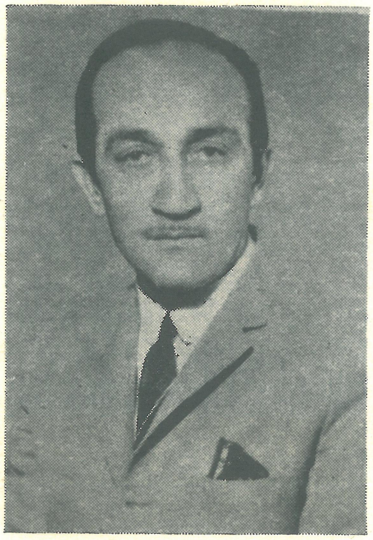

Gümüş Bucak Müdürü
Halis YORULMAZ

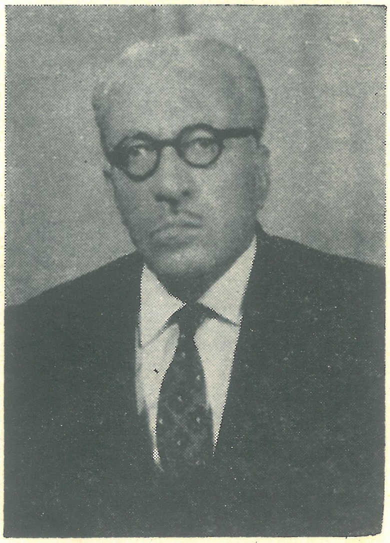

Hamamözü Bucak Müdürü
Mustafa ULCAY

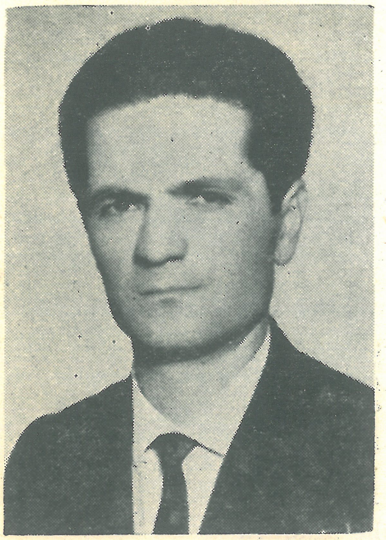

Saraycık Bucak Müdürü
Mahmut GÜN

Alıcık Bucak Müdürü
M. Bahattin TÜRELİ

Türnük Bucak Müdürü
Esat YURDAKUL

Bidevi Bucak Müdürü
Mehmet BEŞER

Destek Bucak Müdürü
Nevzat ÖZGÜ

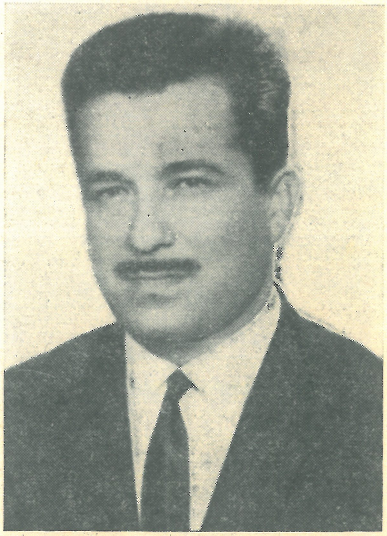

Tekke Bucak Müdürü
Şakir KÖKNAR

8. GENEL İDARE TEŞKİLÂTI DIŞINDAKİ KURULUŞLAR :

Askerlik Şubesi Başkanı

P. Alb. Bekir YEKE : 1924 yılında Van'da doğdu. 1944 yılında Kara Harp Okulu'nu bitirdi. Evli, iki çocukludur. 20/8/1967 tarihindenberi Amasya Askerlik Şubesi Başkanıdır.

İş ve İşçi Bulma Kurumu Şube Müdürü

Hayrullah YUNUSOĞLU : 1925 yılında Erzincan'da doğdu. 1964 yılında Yüksek Ticaret Okulu'nu bitirdi. Evli, iki çocukludur. 28/4/1966 danberi İş ve İşçi Bulma Kurumu Amasya Şube Müdürüdür.

Vakıflar Memuru

Muhittin SARIHAN : 1937 yılında Fatsa'da doğdu. Tapu ve Kadastro Okulu'nu 1958 yılında bitirdi. Evli, iki çocukludur. 10/1/1967 tarihindenberi Amasya Vakıflar Memurudur.

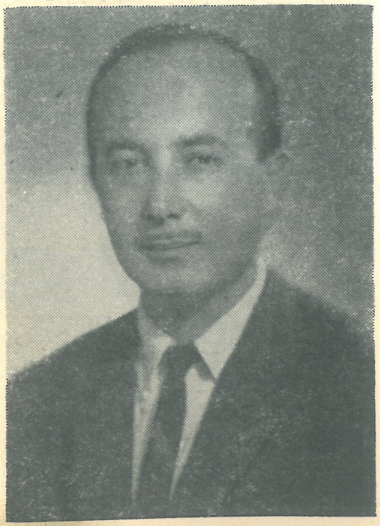

Topraksu Ekibi Başmühendisi

Talât SARACOĞLU : 1932 yılında Amasya'da doğdu. Ankara Ziraat Fakültesini 1956 yılında bitirdi. Evli, iki çocukludur. 20/8/1958 tarihindenberi bu vazifededir.

Devlet Su İşleri 73. Şube Başmühendis Vekili

İnş. Müh. Naci ARACI : 1937 yılında Tepecik'te doğdu. 1963 yılında İstanbul Yüksek Teknik Okulu'nu bitirdi. Bekârdır. 1/5/1967 tarihindenberi Şube Başmühendis Vekilidir.

Karayolları 72. Şube Şefi

Kenan ERDEM : 1934 yılında Kemaliye'de doğdu. 1958 yılında Ankara Tekniker Okulu'nu bitirdi. Evli, iki çocukludur. 1/8/1967 denberi 72. Şube Şefidir.

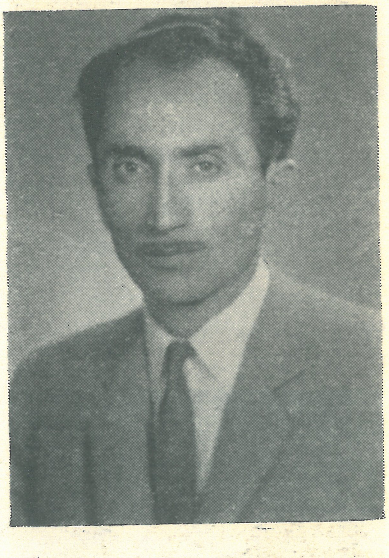

PTT Amasya Müdürü

Refik GÖKNAR : 1920 yılında Bitlis'te doğdu. 1937 yılında Orta Okulu bitirdi. Evli, dört çocukludur. 30/11/1961 tarihindenberi Amasya PTT Müdürüdür.

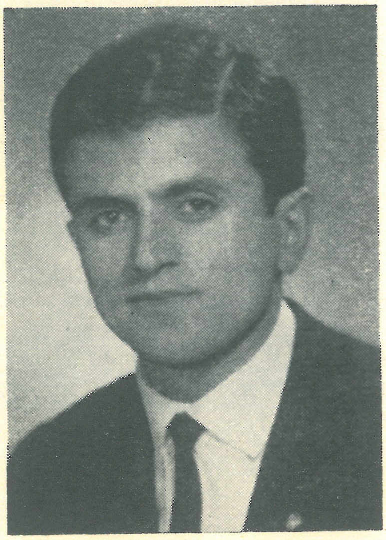

Amasya Meteoroloji İstasyonu Memuru

Mahir BOLAT : 1936 yılında Amasya'da doğdu. 1957 yılında Erkek Sanat Enstitüsünü bitirdi. Evlidir. 28/4/1960 tarihindenberi bu vazifededir.

T.C. Devlet Demir Yolları Amasya Gar Müdürü

Hasan ÖZGEN : 1917 yılında Adana'da doğdu. 1933 yılında Orta Okul'u bitirdi. Evli, üç çocukludur. 13/12/1963 tarihindenberi Amasya Gar Müdürüdür.

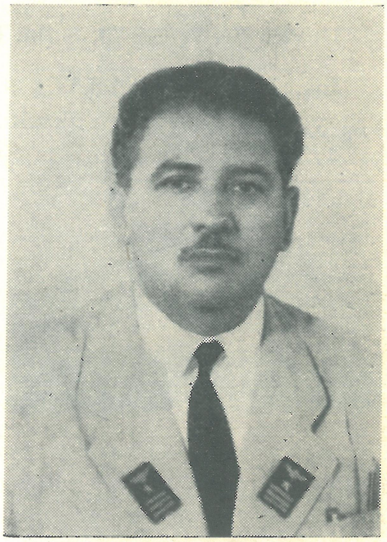

Kadastro Müdürü

Mehmet KUŞKAPAN : 1934 yılında Zile'de doğdu. 1958 yılında İstanbul Yıldız Yüksek Teknik Okulu'nu bitirdi. Evli, üç çocukludur. 1/4/1963 tarihindenberi Amasya Kadastro Müdürüdür.

Tapulama Müdürü

Hüseyin Yılmaz RASAN : 1933 yılında Sungurlu'da doğdu. 1957 yılında İstanbul Teknik Okulu'nu bitirdi. Evli, bir çocukludur. 2/12/1966 tarihindenberi Amasya Tapulama Müdürüdür.

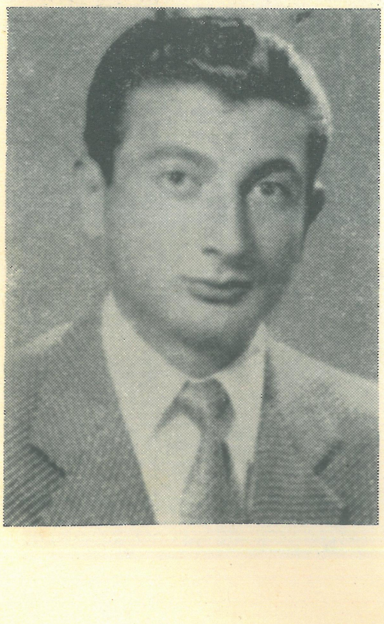

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü

Nejat BECAN : 1929 yılında Amasya'da doğdu. 1950 yılında Lise'yi bitirdi. Evli, üç çocukludur. 13/3/1965 tarihindenberi Beden Terbiyesi Amasya Bölge Müdürüdür.

Orman Başmüdürü

M. Tevfik ERALP : 1922 yılında Pınarbaşı'nda doğdu. 1944 yılında Orman Fakültesini bitirdi. Evli, iki çocukludur. 21/9/1966 tarihindenberi Amasya Orman Başmüdürüdür.

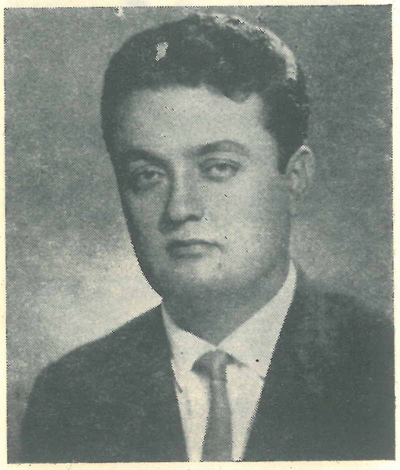

Orman İşletmesi Müdürü

H. İbrahim CANFES : 1935 yılında İsparta'da doğdu. 1958 yılında Orman Fakültesi'ni bitirdi. Evli, iki çocukludur. 14/7/1967 tarihindenberi Amasya Orman İşletmesi Müdürüdür.

Tekel Müdürü

Tarık ÇAĞLAYAN : 1922 yılında Tokat'ta doğdu. 1941 yılında Orta Okulu bitirdi. Evli, bir çocukludur. 1/2/1961 tarihindenberi Amasya Tekel Müdürüdür.

İl Özel İdare Müdürü

M. Alâeddin EREN : 1914 yılında Malatya'da doğdu. 1935 yılında Orta Okulu bitirdi. Evli, beş çocukludur. 28/5/1965 tarihindenberi Amasya İl Özel İdare Müdürüdür.

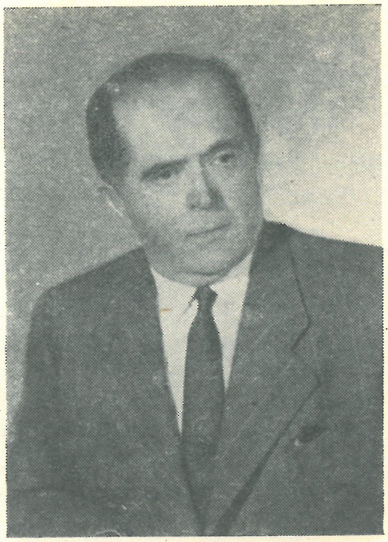

Eski Çeltek İşletmesi Müdürü

Zülkerem ALTAY : 1912 yılında Biga'da doğdu. 1932 yılında Yüksek Mühendis Mektebi'ni bitirdi. Evli, iki çocukludur. 1958 denberi bu görevdedir.

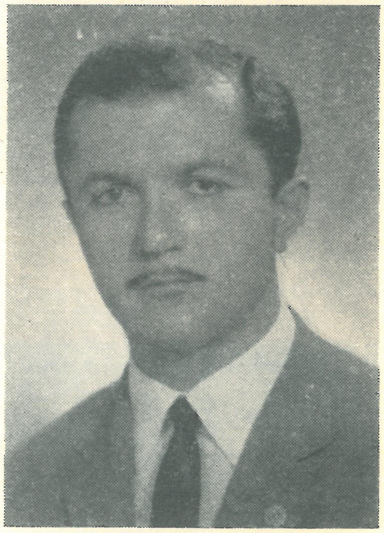

Zirai Donatım Kurumu Ajans Şefi

Nadir OKATAN : 1925 yılında Gürün'de doğdu. 1941 yılında Samsun Ortaokulu'nu bitirdi. 26/11/1958 tarihindenberi Amasya Ajans Şefidir.

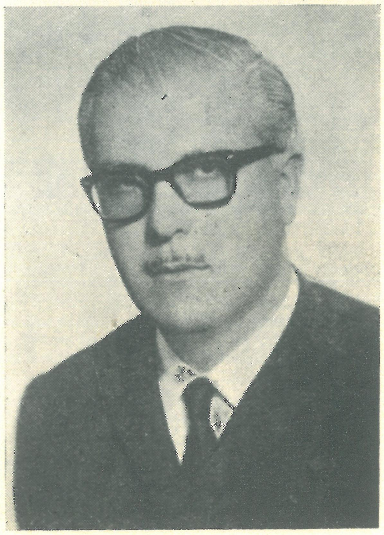

Sümerbank Satış Mağazası Şefi

Kenan KENANLI : 1933 yılında Havza'da doğdu. 1950 yılıdna Amasya Ortaokulu'nu bitirdi. Evli, iki çocukludur. 1/1/1967 tarihindenberi Sümerbank Alım Satım Müessesesi Amasya Satış Mağazası Şefidir.

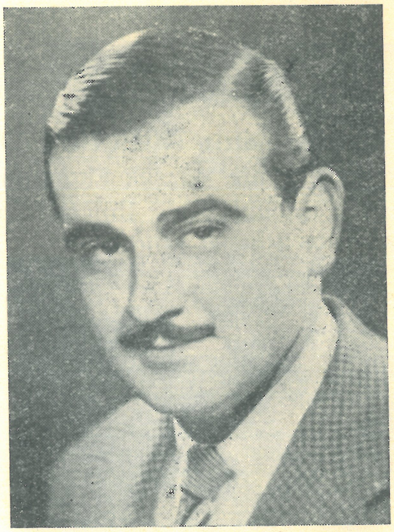

Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı

Nihat ÖZDEMİR : 1929 yılında Amasya'da doğdu. Amasya Orta Okulu'nu bitirdi. Evli, iki çocukludur. 11/11/1966 tarihinden beri Amasya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanıdır.

Ziraat Odası Başkanı

Mustafa KARAN : 1926 yılında Amasya'da doğdu. Boğaziçi Lisesini 1947 yılında bitirdi. Evli, iki çocukludur. 1963 yılındanberi Ziraat Odası Başkanıdır.

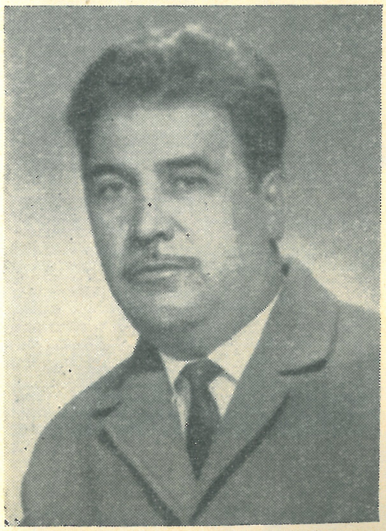

Esnaf Dernekleri Birliği Başkanı

Hikmet ŞANTA : 1922 yılında Kayalar'da doğdu. İlkokulu bitirdi. Evli, üç çocukludur. 1963 yılındanberi Esnaf Dernekleri Birliği Başkanıdır.

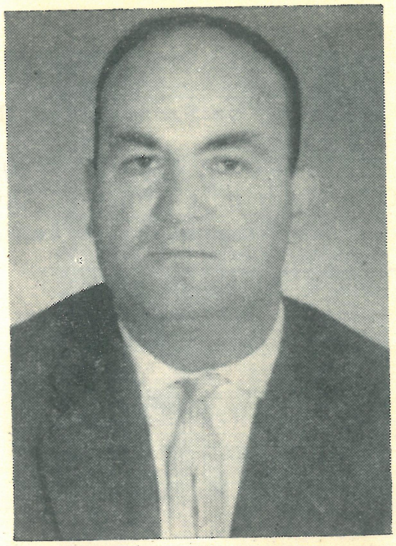

Emlâk Kredi Bankası Müdürü

Hüsamettin ÖĞÜÇLÜ : 1930 yılında İzmir'de doğdu. 1950 yılında İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulunu bitirdi. Evli, iki çocukludur. 15/7/1964 denberi Emlâk Kredi Bankası Amasya Şubesi Müdürüdür.

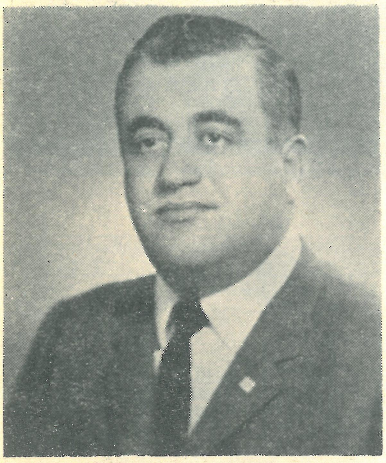

Halk Bankası Müdürü

Cevdet ATAMANALP : 1932 yılında Erzurum'da doğdu. İstanbul Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu'nu bitirdi. Evli, bir çocukludur. 10/5/1967 denberi Türkiye Halk Bankası Amasya Şubesi Müdürüdür.

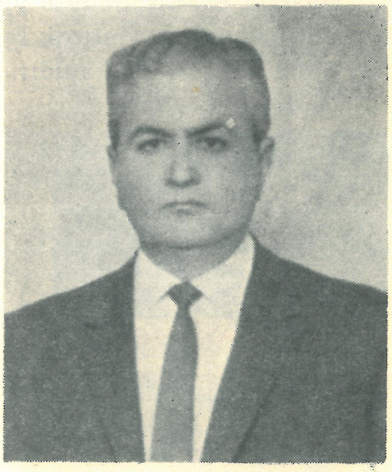

İş Bankası Müdürü

Vehbi ADALI : 1925 yılında İzmir'de doğdu. 1945 yılında İzmir Lisesini bitirdi. Evli, üç çocukludur. 2/11/1966 danberi Türkiye İş Bankası Amasya Şubesi Müdürüdür.

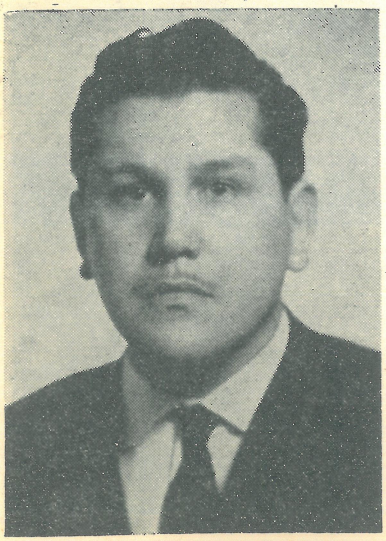

Şekerbank Müdürü

Yener AKIN : 1933 yılında Diyarbakır'da doğdu. Liseyi bitirdi. Evli, dört çocukludur. 1/6/1966 tarihindenberi Şekerbank Amasya Şubesi Müdürüdür.

Yapı ve Kredi Bankası Müdürü

Sadi ÖNEL : 1924 yılında Tekirdağ'da doğdu. 1944 yılında Ticaret Lisesini bitirdi. Evli, üç çocukludur. 1/11/1967 tarihindenbeir Yapı ve Kredi Bankası Amasya Şubesi Müdürüdür.

Ziraat Bankası Müdürü

Ahmet KABADAYI : 1913 yılında Trabzon'da doğdu. 1927 yılında Ticaret Lisesini bitirdi. Evli, dört çocukludur. 11/9/1957 tarihinden beri T.C. Ziraat Bankası Amasya Şubesi Müdürüdür.

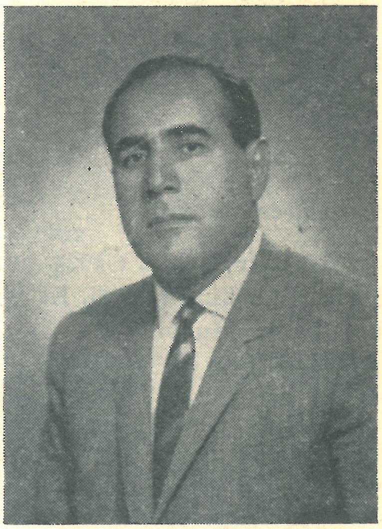

Anadolu Ajansı Muhabiri

Ali Muzaffer ILICAK : 1924 yılında Amasya'da doğdu Samsun Lisesini bitirdi. Evli, iki çocukludur. 1/2/1965 denberi Anadolu Ajansı Amasya Muhabiridir.

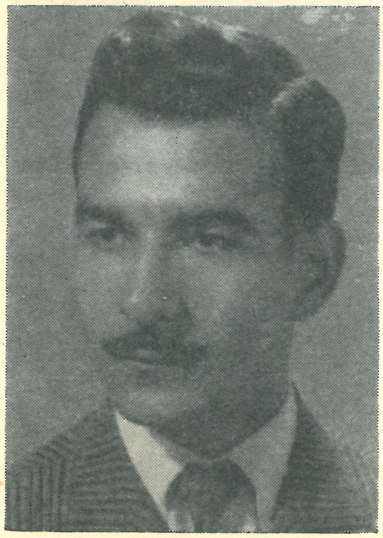

TRT Muhabiri

Lütfi AKCAN : 1931 yılında İstanbul'da doğdu. 1950 yılında Sivas Lisesini bitirdi. Evli, dört çocukludur. 1/1/1961 denberi TRT Muhabiridir.

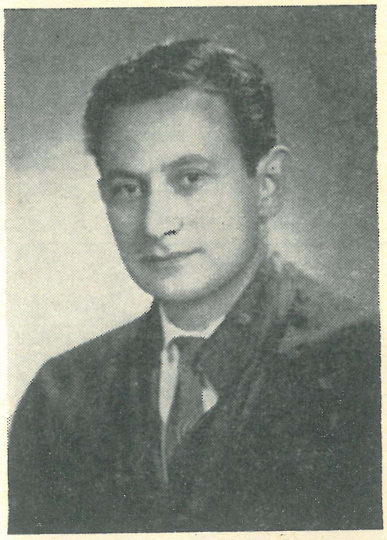

Amasya Baro Başkanı

Avukat Rasim TEKİNLİ : 1919 yılında Amasya'da doğdu. 1942 yılında İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdi. Evli, iki çocukludur. 1962 denberi Amasya Baro Başkanıdır.

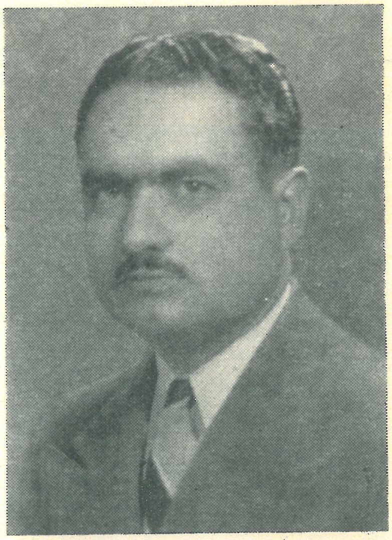

Noter Muavini

Haydar KÖSE : 1924 yılında Erzincan'da doğdu. 1938 yılında Ortaokulu bitirdi. Evli, iki çocukludur. Ağustos/1950 denberi Noter Muavinidir.

9. AMASYA İL GENEL MECLİS ÜYELERİ :

Merkez	:	Ali Lap
		Hasan Basri Sözeri
		Veli Tümer
		Hasan Yıldız
Göynücek	:	Kâzım Sağıroğlu
Gümüşhacıköy	:	Ramiz Karslı
		Naim Mutluer
Merzifon	:	Hasan Ekim
		Aziz Küçükel
		İbrahim Tarhan
Suluova	:	Osman İşler
Taşova	:	Naci Eren
		Hayrettin Konyar
		Vehbi Meşhur

10. İL DAİMÎ KOMİSYONU :

Merkez	:	Veli Tümer
Gümüşhacıköy	:	Naim Mutluer
Merzifon	:	İbrahim Tarhan
Taşova	:	Vehbi Meşhur

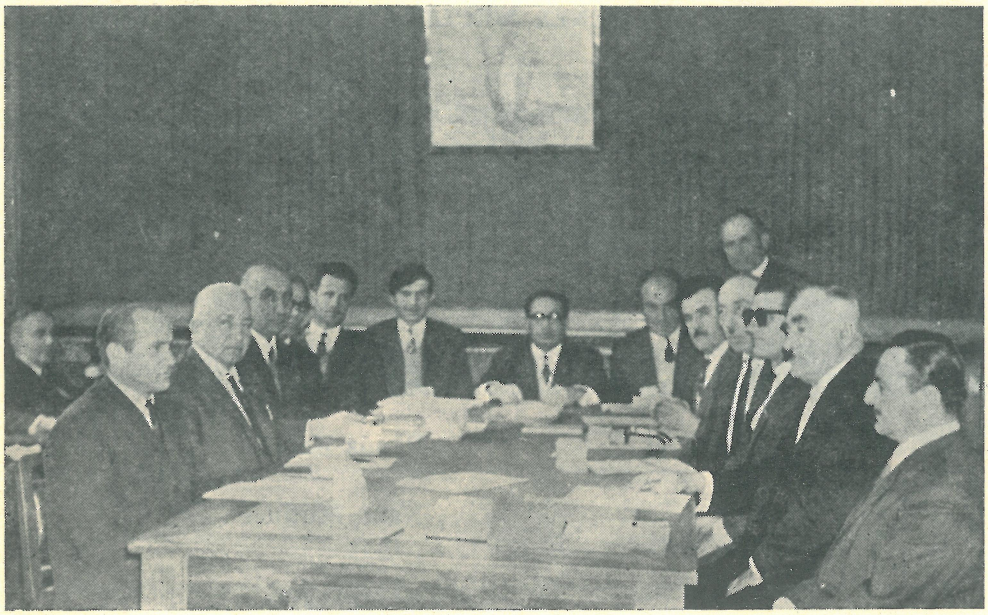

İl Genel Meclisi Toplantı Halinde

İl Daimî Komisyon Üyeleri Vali ile birlikte

İL GENEL MECLİSİ ÜYELERİ

H. Basri Sözeri
(Merkez)

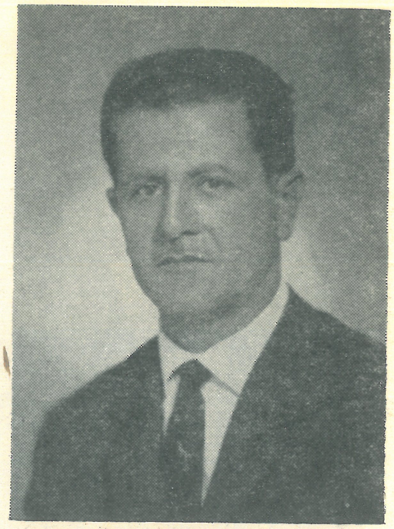

Ali Lap
(Merkez)

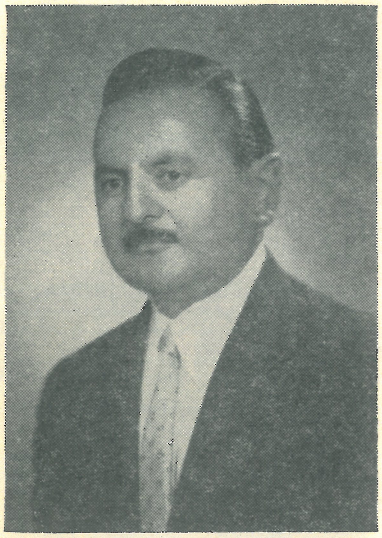

Kâzım Sağıroğlu
(Göynücek)

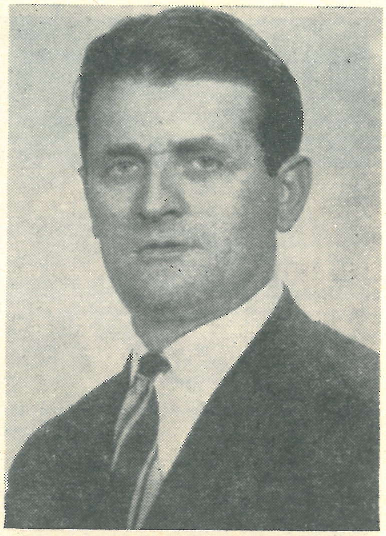

Veli Tümer
(Merkez)

Hasan Yıldız
(Merkez)

Naim Mutluer
(Gümüşhacıköy)

Ramiz Karslı
(Gümüşhacıköy)

İL GENEL MECLİSİ ÜYELERİ

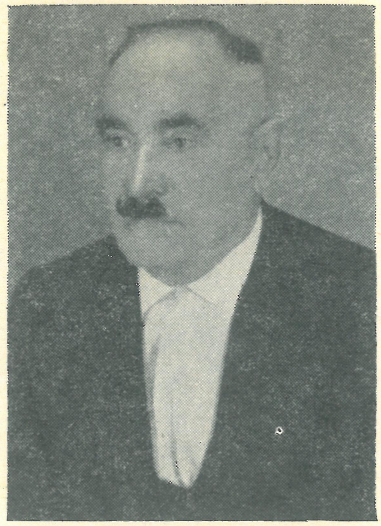

Aziz Küçükel
(Merzifon)

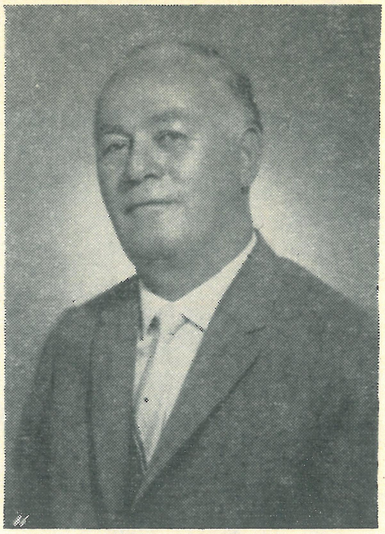

Hasan Ekim
(Merzifon)

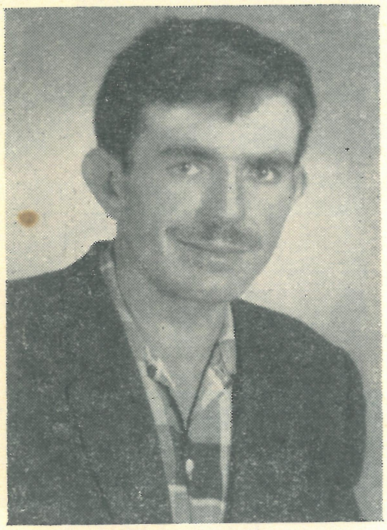

Naci Eren
(Taşova)

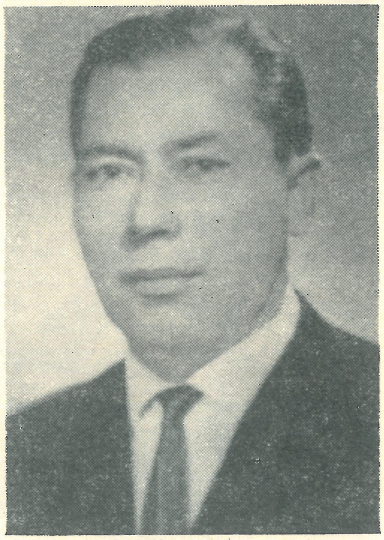

Osman İşler
(Suluova)

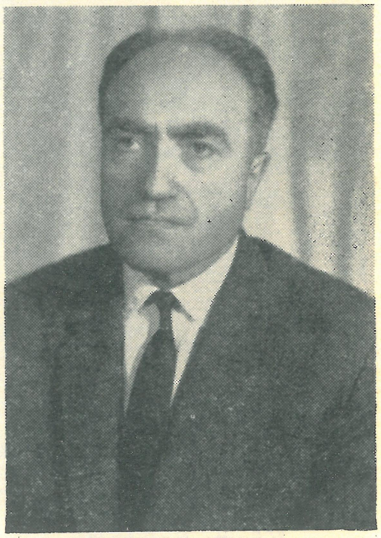

İbrahim Tarhan
(Merzifon)

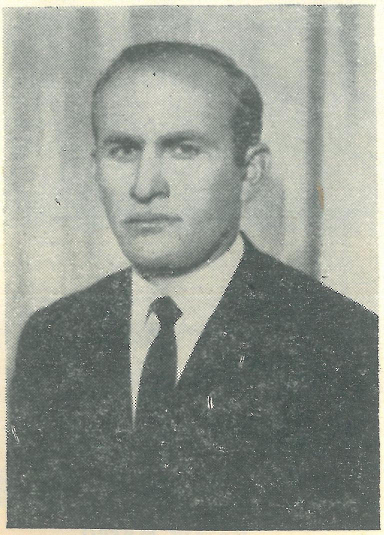

Vehbi Meşhur
(Taşova)

Hayrettin Konyar
(Taşova)

3. MAHALLÎ SEÇİM SONUÇLARI :

A. İL GENEL MECLİSİ SEÇİMİ SONUÇLARI :
(17.11.1963)

1960 Nüfusu	Sandık sayısı	Seçmenler sayısı	Oy kullanan Seçmen sayısı	Geçerli oy sayısı	SİYASİ PARTİLER						Bağımsızlar	İlcesi
					AP	CHP	CKMP	MP	TİP	YTP		
83.361	162	39.161	31.817	29.470	11.317	13.268	—	—	—	—	4.485	Merkez
18.334	45	8.429	7.794	7.429	4.418	3.011	—	—	—	—	—	Göynücek
39.230	86	19.977	17.729	16.680	8.731	7.949	—	—	—	—	—	Gümüşhacıköy
51.857	109	25.645	19.996	18.626	10.771	7.842	—	—	—	—	—	Merzifon
19.296	54	9.585	8.196	7.650	4.220	3.430	—	—	—	—	—	Suluova
41.820	93	22.843	19.622	18.299	8.639	9.660	—	—	—	—	—	Taşova
253.898	**549**	**125.640**	**105.154**	**98.154**	**48.096**	**45.160**	—	—	—	—	**4.485**	**TOPLAM**

11. AMASYA BELEDİYESİ TEŞKİLÂTI :

A. Önceki Belediye Başkanları :

a) Belediye Başkanları :

Görev yılı	Adı ve Soyadı
1894-1895	Şirvani Abdurrahim Efendi
1895-1896	Topçuzade Halil Efendi
1896-1900	Hacı Yusufzade Ahmet Efendi
1900-1905	Topçuzade Ali Bey
1906-1909	Mevlevizade Şeyh Cemalettin Efendi
1910-1913	Çaycızade Nuri Bey
1913-1914	Yumuk Osmanzade Hami Efendi
1914-1916	Veysizade Sıtkı Bey
1916-1918	Kurtoğlu Hasan Bey
1918-1919	Zeynelzade Kâmil Efendi
1919-1921	Topçuzade Mustafa Bey
1921-1922	Veysizade Nafiz Bey
1922-1926	Veysizade Sıtkı Bey
1926-1927	Alişanzade Nafiz Bey
1927-1930	Hürrem Arpacıoğlu
1930-1932	Topçuzade Hilmi Bey
1932-1933	Dr. Rafet Tunca
1933-1934	Rasim Yörgüç
1934-1940	Celâl Eren
1940-1942	Mehmet Şevket Lâçin
1942-1943	Sadrettin Eren
1943-1946	Mehmet Şevket Lâçin
1946-1947	Ziyaettin Türem
1948-1950	Reşat Arpacıoğlu
1950-1952	Hadi Kitapçı
1952-1954	Macit Zeren
1954-1955	Kadir Şirin
1955-1955	Hüseyin Özbay
1955-1957	Macit Zeren
1957-1957	Hüseyin Özbay
1957-1958	Ahmet Kocabaş

b) Vali ve Belediye Başkanı :

Görev yılı	Adı, Soyadı
1958-1960	Mehmet Varinli
1960-1960	Kur. Alb. İ. Hakkı Alpay
1960-1961	Celil Yörükoğlu
1961-1962	Niyazi Akı
1962-1962	Fethi Tansuk
1962-1963	Niyazi Dalokay

B. Bugünkü Amasya Belediyesi :

a) Başkan :

M. Fatih ARABACIOĞLU : 1931 de Amasya'da doğdu. 1955 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Amasya Barosu'nda Avukat iken 17/11/1963 tarihinde Belediye Başkanlığına seçildi. Bekârdır.

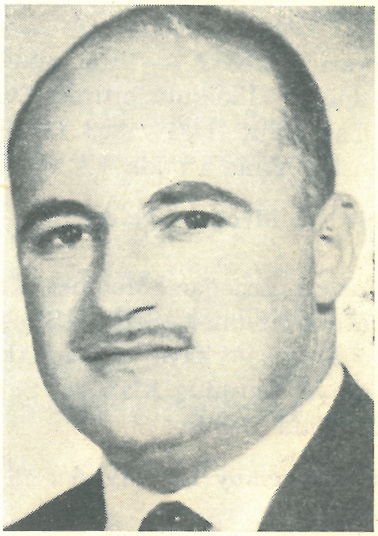

b) Belediye Daire Başkanları :

Adı, Soyadı	Görevi
Ahmet Onur	Yazı İşleri Müdürü
Celâl Saracoğlu	Hesap İşleri Müdürü
Dr. Kenan Ersoy	Belediye Tabibi
Vet. Kâzım Gölpınar	Belediye Veterineri
Erdoğan Argiş	Fen İşleri Müdür V.
Necmettin Özgen	Zabıta Âmiri
Celâl Yörgüç	İtfaiye Âmiri
Kâni Şafak	Temizlik İş. Memuru
Hilmi Arpacık	Belediye Bandosu Şefi
Sıtkı Özbay	Grup Merkezi Ayar Me.
Hayrettin Çetin	Elektrik Su İşletmesi Müdürü

12. İL DAHİLİNDE BULUNAN DİĞER BELEDİYELER İLE BELEDİYE BAŞKANLARI VE BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ :

(1) Ziyaret Belediyesi (Merkez İlcesine bağlıdır)

Başkan :

Ruhi KABAKÇI : 1929 yılında Ziyaret'de doğdu. İlkokulu bitirdi. Evli ve iki çocuk babasıdır. 17/10/1964 tarihinde Belediye Başkanlığına seçildi.

Belediye Meclisi Üyeleri :

İsmail Kibaroğlu, Hurşit Yılmaz, Bekir Kazancı, Halit Namlı, Hasan Kazancıoğlu, Ahmet Baş, Ahmet Kazancı, Recep Zengin, Adem Danış, İlyas Uyar.

(2) **Göynücek Belediyesi :**
Başkan :

Niyazi NERGİZ — 1916 yılında Göynücek'te doğdu. İlkokulu bitirdi. Evli ve altı çocuk babasıdır. 17/11/1963 tarihinde Belediye Başkanlığına seçildi.

Belediye Meclisi Üyeleri :

Hüseyin Erdoğan, Mehmet Kanar, Arif Kurt, Musa Yumak, Sadık Şimşek, Nuri Akkaya, Hasan Akkaya, Osman Akkaya, Hasan Akkaya, Satılmış Alaboğa, Satılmış Yumak, Mustafa Demir.

(3) **Gümüşhacıköy Belediyesi :**
Başkan :

İhsan ALTINEZEN — 1912 yılında Gümüşhacıköy'de doğdu. İlkokulu bitirdi. Evli ve üç çocuk babasıdır. 17/11/1963 tarihinde Belediye Başkanlığına seçildi.

Belediye Meclisi Üyeleri :

Ahmet Tangal, Kâzım Vural, Mustafa Özder, Bilâl Alpaslan, Durmuş Köse, Mustafa Kınalı, Mehmet Dertli, İsmet Ürün, Tevfik Koyun, Mahmut Paslıoğlu, Hüseyin Altaş, İsmail Mocuk, Sadık Hohan, Mürsel Taylan, Cemal Ayna, Mahmut Koyun, Veysel Özyol, Ali Yöntem, Ahmet Taşan, Salih Tuz.

(4) **Gümüş Belediyesi (Gümüşhacıköy İlcesi Gümüş Bucağına bağlıdır) :**
Başkan :

Kemal AYHAN — 1918 yılında Gümüşhacıköy'de doğdu. Tahsili Ortaokul 2. sınıftan terktir. Evli ve üç çocuk babasıdır. 17/11/1963 tarihinde Belediye Başkanlığına seçildi.

Belediye Meclisi Üyeleri :

Salih Ümit, Mümin Candemir, İbrahim Çırak, Ali Şenel, İbrahim Özçayan, Halil Terzi, Halil Utku, Ali Eken, Mehmet Sarıkap, Hasan Erol, Cemal Şentürk, Sefer Dikmen.

(5) **Merzifon Belediyesi :**
Başkan :

Cahit KOÇKAR — 1927 yılında Merzifon'da doğdu. 1948 yılında Bursa Orman Okulunu bitirdi. Evli ve üç çocuk babasıdır. 17/11/1963 tarihinde Belediye Başkanlığına seçildi.

Belediye Meclisi Üyeleri :

Aziz Söylemez, Şahap Demirer, Şükrü Özdellâl, Kadir Eren, Kadir Dağdelen, Abdullah Yeşiltaş, Cemal Sancak, Bekir Koşar, Rafet Ahıska, Ali Şimşek, Recep Özcumalı, Behlül Taşpolat, Ahmet Köse, Mehmet Çelikörs, Remzi Karakurt, Sabri Çendek, Mustafa Elçin, İsmet Aşık, Hüsamettin Kıraç, Rifat Tarhan, Remzi Vardar, Vedat Kurt, Nuri Ersoy, Sudi Çağlayan, Faik Ünal.

(6) **Suluova Belediyesi :**
Başkan :

Yahya DENİZ — 1925 yılında Suluova'da doğdu. İlkokulu bitirdi. Evli ve beş çocuk babasıdır. 17/11/1963 tarihinde Belediye Başkanlığına seçildi.

Belediye Meclisi Üyeleri :

Hüseyin Başar, Ziya Erdal, Abdullah Aksoy, Emin Arslan, Memiş Naz, Mustafa Yaylacı Hasan Kır, Tahsin Polat, Sefer Şimşir, Hasan Cevher, Sami Zennun, H. Şükrü Temiz, Mustafa Karaca, A. Rıza Gurbet, Kâmil Düzenli, Osman Densiz, Baki Yılmaz.

(7) **Taşova Belediyesi :**

Başkan :

Kadir TORUN — 1924 yılında Taşova'da doğdu. İlkokulu bitirdi. Evli ve dört çocuk babasıdır. 17/11/1963 tarihinde Belediye

Başkanlığına seçildi.

Belediye Meclisi Üyeleri :

Hüseyin Pehlivantürk, Şaban Güngör, Hakkı Korkmaz, Mehmet Gürel, İsmail Tümer, Ali Rıza Günaydın, Hüseyin Konyar, Şükrü Aydöner, Abidin Cevahir, Osman Koç.

(8) Alpaslan Belediyesi (Taşova İlcesinin Merkez Bucağına bağlıdır) :

Başkan :

Muttalip ÖZTÜRK — 1924 yılında Alpaslan'da doğdu. İlkokulu bitirdi. Evli olup çocuğu yoktur. 24/3/1964 tarihinde Belediye Başkanlığına seçildi.

Belediye Meclisi Üyeleri :

Vahit Var, Ali Torun, Cemal Çakırtaş, Sefer Torun, Durmuş Akça, Salih Torun, Ahmet Öztürk, Durmuş Keskin, Gürses Eser, Nail Eren, Abdullah Sancı.

(9) Esençay Belediyesi (Taşova İlcesi Bidevi Bucağına bağlıdır) :

Başkan :

Bekir KESİM — 1928 yılında Esençay'da doğdu. İlkokulu bitirdi. Evli ve sekiz çocuk babasıdır. 17/9/1967 tarihinde Belediye Başkanlığına seçildi.

Belediye Meclisi Üyeleri :

Fazlı Şahin, Hayri Konya, Mustafa Usta, Mustafa Doğan, Hüseyin Kesim, Hamdi Akbaş, Durmuş Korkmaz, Ali Çakmak, Kadir Kesim, Hamit Ateş, Kâmil Özkan, Mustafa Akbaş.

(10) Uluköy Belediyesi (Taşova İlcesi Merkez Bucağına bağlıdır) :

Başkan :

Durmuş SİPAHİ — 1928 yılında Uluköy'de doğdu. İlkokulu bitirdi. Evli ve üç çocuk babasıdır. 17/11/1963 tarihinde Belediye Başkanlığına seçildi.

Belediye Meclisi Üyeleri :

Ekrem Genç, İsmail Böğürcü, Zikri Yıldırım, Ömer Kara, Durmuş Sağlam, Mehmet Adıgüzel, Ahmet Namlı, İbrahim Böğürcü, Salih Ulutaş, İzzet Çuhadar, Necmettin Uysal, Mustafa Ulukaya, Ali Canlı.

İLCE BELEDİYE BAŞKANLARI

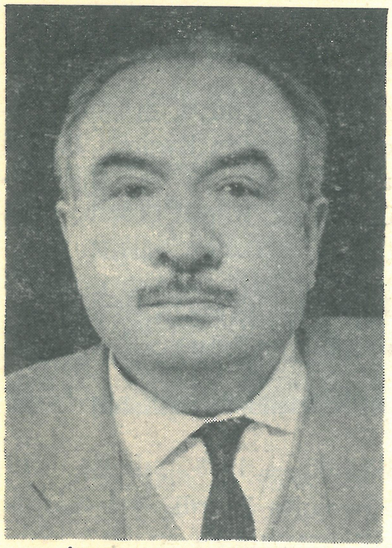

İhsan ALTINEZEN
(Gümüşhacıköy)

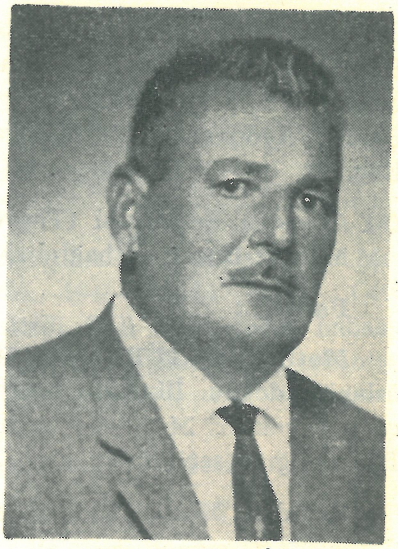

Niyazi NERGİZ
(Göynücek)

Cahit KOÇKAR
(Merzifon)

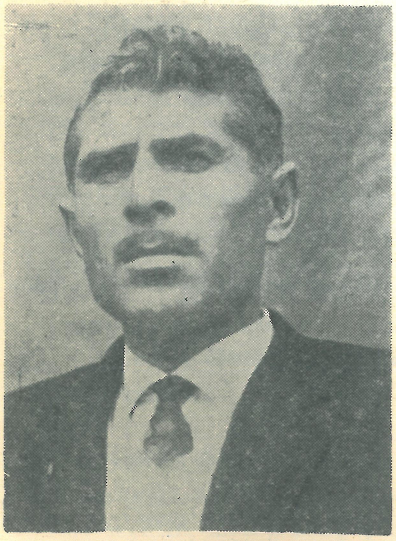

Kadir TORUN
(Taşova)

Yahya DENİZ
(Suluova)

BUCAK VE KASABA BELEDİYE BAŞKANLARI

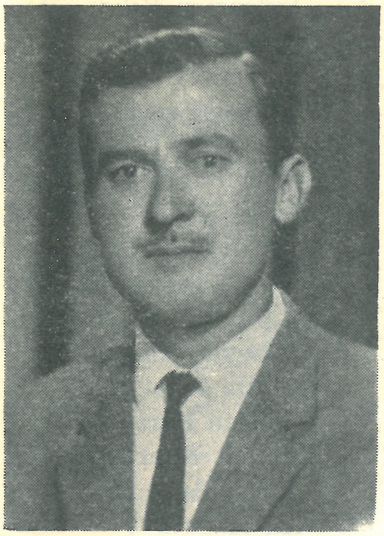

Ziyaret Belediye Başkanı
Ruhi KABAKÇI

Gümüş Belediye Başkanı
Kemal AYHAN

Alpaslan Belediye Başkanı
Muttalip ÖZTÜRK

Esençay Belediye Başkanı
Bekir KESİM

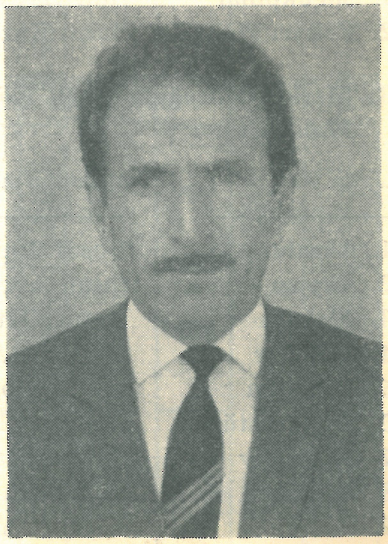

Uluköy Belediye Başkanı
Durmuş SİPAHİ

13. MAHALLE VE KÖY MUHTARLARI :

MERKEZ İLCE :

(1) Amasya Şehri Mahalle Muhtarları :

Mahallenin Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1 .Beyazıtpaşa	Ali Çetin
2. Dere	Hikmet Şanta
3. Fetiye	Mahmut Kaygısız
4. Gümüşlü	Halis Büyükahıska
5. Gökmedrese	Hamdi Aydıner
6. Helvacı	Hüsamettin Dehneliler
7. Hacıilyas	Mehmet Arslan
8. Hatuniye	Nurettin Tarhan
9. Hızırpaşa	Ömer Çiğdem
10. İhsaniye	Ömer Tanrısever
11. Kirazlıdere	Refik Başıaçık
12. Kurşunlu	Necmettin Uğur
13. Mehmetpaşa	Mehmet Atamer
14. Piriçci	Halit Taşdemir
15. Herkis	İbrahim Acar
16. Savadiye	Mahmut Yazıcılar
17. Sofular	Salim Nasipoğlu
18. Şamlar	Ahmet Kece
19. Şehirüstü	Mustafa Soyugür
20. Üçler	Mustafa Bütüner
21. Yüzevler	Tevfik Sarı

(2) Ziyaret Kasabası Mahalle Muhtarları

Mahallenin Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1. Soğukpınar	Adil Baykara
2. Yukarı Mahalle	İhsan Kazancı

(3) Merkez Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1. Aksalur	Yusuf Topal
2. Akyazı	İhsan Avcı
3. Alakadı	Yusuf Öztürk
4. Ardıçlar	Zekeriya Ağzıaçık
5. Aydoğdu	Ali Yiğitoğlu
6. Bağlarüstü	Mehmet Usta
7. Boğazköy	Dursun Tarım
8. Bulduklu	Selâhattin Baykara
9. Dadı	Mehmet Yıldırım
10. Değirmendere	Satılmış Alkan
11. Duruca	Kâmil Tekeş
12. Fındıklı	İsmail Hoşgör
13. İlyas	Hüseyin Gün
14. Kaleköy	Halil Baş
15. Kapıkaya	Süleyman Kılıç
16. Karaçavuş	Hüseyin Ardıç
17. Karaköprü	Mehmet Heniske
18. Karasenir	Ahmet Yancı
19. Kayabaşı	Süleyman Can
20. Kayrak	Hamdi Gevrek
21. Kızılca	Sabri Kaya
22. Mahmatlar	İsmail Elverdi
23. Merkepçi-kışlacığı	Murat Taşdan
24. Meşeliçiflik	Hüseyin Şimşek
25. Musaköy	Nazım Polat
26. Ormanözü	Muhsin Kara
27. Ovasaray	Ahmet Kahraman
28. Saraycık	Rasim Bal
29. Sarılar	Ali Kabaca
30. Sazköy	Ahmet Gökçe
31. Sevincer	Ahmet Kurt
32. Sıraböcekhane	Abdullah Zabun
33. Uyğur	Sadık Özdemir
34. Vermiş	İsmail Köhrek
35. Yağmur	Hüseyin Kuru
36. Yavru	Recep Balcı
37. Yuvacık	Ali Kavaklıoğlu

(4) Akdağ Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1. Aktaş	Ruşen Keten
2. Çiğdemlik	Halim Kurt
3. Direkli	Mustafa Boğa
4. Karakese	Üzeyir Çelik
5. Kızılkışlacık	Yusuf Yivli
6. Kızseki	Mustafa Kör
7. Kuzgeçe	Hüseyin Çıplak
8. Yassıçal	Mustafa Güner
9. Yenice	Recep Genç
10. Yıkılğan	Dursun Dizkırıcı

(5) Ezinepazarı Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1 .Abacı	Halil Çelebi
2. Avşar	Bekir Gökçe

B. BELEDİYE BAŞKANLIĞI SEÇİMİ SONUÇLARI :

(17.11.1963)

Belediyesi	1960 Nüfusu	Sandık Sayısı	Seçmenler Sayısı	Oy Kullanan Seçmenler Sayısı	Geçerli Oy Sayısı	SİYASİ PARTİLER						Bağımsızlar
						AP.	CHP.	CKMP.	MP.	TİP.	YTP.	
Amasya	28.525	39	11.662	8.106	7.068	2.718	2.724	—	—	—	—	1.641
Göynücek	1.093	2	521	451	408	207	35	—	—	—	—	166
Gümüşhacıköy	9.463	17	4.874	3.882	3.632	1.926	717	153	—	—	—	716
Gümüş	2.630	7	1.417	1.244	1.164	592	—	—	—	—	—	545
Merzifon	22.096	33	10.427	7.010	6.227	4.230	1.613	—	—	—	—	384
Suluova	6.199	12	3.402	2.767	2.522	1.017	1.239	—	—	—	—	172
Taşova	3.270	5	1.565	1.290	1.197	447	195	—	—	—	—	531
Uluköy	2.233	3	1.061	908	846	303	—	—	—	—	—	416
T o p l a m	**75.509**	**118**	**34.929**	**25.658**	**23.064**	**11.440**	**6.523**	**153**	—	—	—	**4.571**

(22.3.1964)

Alpaslan	2.139	3	1.057	970	970	390	580	—	—	—	—	—

(17.10.1964)

Ziyaret	2.160	4	1.172	1.087	1.043	515	528	—	—	—	—	—

(17.9.1967)

Esençay	1.966	3	1.016	849	837	195	411	—	—	109	—	—

C. BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ SEÇİMİ SONUÇLARI :

(17.11.1963)

Belediyesi	1960 Nüfusu	Sandık Sayısı	Seçmenler Sayısı	Oy Kullanan Seçmenler Sayısı	Geçerli Oy Sayısı	SİYASİ PARTİLER						Bağımsızlar
						AP.	CHP.	CKMP.	MP.	TİP.	YTP.	
Amasya	28.525	39	11.662	8.004	5.886	2.926	2.660	—	—	—	—	—
Göynücek	1.093	2	521	320	297	157	79	—	—	—	—	—
Gümüşhacıköy	9.463	17	4.874	3.882	3.608	1.825	875	215	—	—	—	—
Gümüş	2.630	7	1.417	1.244	1.174	562	408	—	—	—	—	—
Merzifon	22.096	33	10.427	7.010	5.157	3.774	1.383	—	—	—	—	—
Suluova	6.199	12	3.402	2.767	2.522	1.124	1.057	—	—	—	—	—
Taşova	3.270	5	1.565	1.290	966	408	207	351	—	—	—	—
Uluköy	2.233	3	1.061	908	568	332	236	—	—	—	—	—
Toplam	**75.509**	**118**	**34.929**	**25.425**	**19.878**	**11.108**	**6.905**	**566**	—	—	—	—

(22.3.1964)

Alpaslan	2.139	3	1.057	970	970	390	580	—	—	—	—	—

(17.10.1964)

Ziyaret	2.160	4	1.172	1.087	1.043	515	528	—	—	—	—	—

(17.9.1967)

Esençay	1.966	3	1.016	849	837	195	411	—	—	109	—	—

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
3. **Aydınca**	İshak Demir
4. **Bayat**	Hüseyin Sel
5. **Beldağ**	Şevket Şahin
6. **Böke**	Ali Dağ
7. **Çatalçam**	Murtaza Selçuk
8. **Çengelkayı**	İbrahim Çengel
9. **Eskı Kızılca**	Mahmut Ak
10. **Ezinepazarı**	Halil Bülbül
11. **Halifeli**	İsmail Çetin
12. **Hasabdal**	Ail Aksoy
13. **İbecik**	İbrahim Bulut
14. **Karaali**	Ömer Yıldırım
15. **Karaibrahim**	Sadık Yayla
16. **Karataş**	Kâmil Arslan
17. **Karsan**	Selim Koç
18. **Keşlik**	Ömer Şengül
19. **Küçük Kızılca**	Ali Keskin
20. **Sarayözü**	Mahmut Özbaş
21. **Sarıalan**	Mehmet Acar
22. **Sarımeşe**	Hulûsi Aksoy
23. **Sarıyar**	Ahmet Yağmur
24. **Şehsadi**	Mehmet Öz
25. **Tatar**	Selâhattin Soylu
26. **Ümük**	İbrahim Pemşen
27. **Yağcıaptal**	Halil Canik
28. **Yeşilöz**	Sadık Kurt
29. **Yolyanı**	Ahmet Dilek
30. **Yuvaköy**	Ahmet Gümüş

(6) Zara Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
1. **Ağılönü**	Bekir Köse
2. **Bağlıca**	Hamdi Bülbül
3. **Beke**	Cuma Aslan
4. **Boğaköy**	Mustafa Kul
5. **Çavuş**	Cihan Bütüner
6. **Doğantepe**	Elvan Küp
7. **Gökdere**	Ahmet Demirtaş
8. **Gözlek**	İhsan Erdoğan
9. **İlgazi**	Ömer Ceylan
10. **Kaleboğazı**	Abbas Aslan
11. **Kayacık**	Nuri Çapkın
12. **Köyceğiz**	Muharrem Akgül
13. **Ortaköy**	Dursun Çelebi
14. **Selimiye**	Şerif Ayan
15. **Sıracevizler**	Abdullah Düzenli
16. **Toklucak**	Ekrem Sezer
17. **Tuzlucal**	Mehmet Pekgöz
18. **Yaylacık**	Hüseyin Dırcan
19. **Yeşiltepe**	Saadettin Yalçın

GÖYNÜCEK İLCESİ :

(1) İlce Merkezi Mahalle Muhtarları :

Göynücek Çelebi Menteş

(2) Merkez Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
1. **Alan**	Mustafa Aydın
2. **Ardıçpınarı**	Ali Kara
3. **Asar**	Hasan Turan
4. **Bekdemir**	Mehmet Ermiş
5. **Beşiktepe**	Dursun Kalkan
6. **Çamurlu**	Necip Kahveci
7. **Çayan**	Bektaş Özşahin
8. **Çulpara**	Mustafa Baş
9. **Damlaçimen**	Hasan Karataş
10. **Delihasan**	Hasan Ayan
11. **Gökçeli**	Hüseyin Köse
12. **Ilısu**	Mahmut Kara
13. **Karaşar**	Ali Şimşek
14. **Karayakup**	Mehmet Kiraz (Vekil)
15. **Kertme**	Hüseyin Benli
16. **Kervansaray**	Kâmil Altın
17. **Kışlabeyi**	Veysel Demir
18. **Koyuncu**	Bayram Akhız
19. **Pembeli**	Recep Aslan
20. **Sığırçayı**	Süleyman Çatal
21. **Şarklı**	Cemal Aslan
22. **Şıhoğlu**	Ali İnce
23. **Yassıkışla**	Hasan Çınaz

(3) Varay Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
1. **Gediksaray**	Elvan Yalçın
2. **Abacı**	Mehmet Polat
3. **Ayvalıpınar**	Abdullah Koçak
4. **Başpınar**	Musa Öksel
5. **Çaykışla**	Haydar Uzun
6. **Çivi**	Ali Rıza Şimşek
7. **Davutevi**	Salman Tosun
8. **Kafarlı**	Halil Şahin

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
9. **Harmancık**	Ahmet Yağmur
10. **İkizkaya**	Hüseyin Karamelek
11. **Konuralan**	Necati Güler
12. **Kutu**	Rafet Polat
13. **Şıhlar**	Ahmet Sağıroğlu
14. **Tencirli**	Yusuf Kösebaş (Vekil)
15. **Terzi**	Mehmet Yıldırım (Vekil)
16. **Tuzsuz**	Ahmet Uludağ
17. **Yeniköy**	Tacettin Kutluboğa

GÜMÜŞHACIKÖY İLCESİ :

(1) İlce Merkezi Mahalle Muhtarları :

Mahallenin Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
1. **Adatepe**	Veysel Geçici
2. **Artıkabat**	Hüseyin Gürbüz
3. **Cumara**	Sabri Özceylan
4. **Çay**	Bekir Harput
5. **Hacıyahya**	Cemal Kılıçaslan
6. **Saray**	Ahmet Çakıcı

(2) Gümüş Kasabası Mahalle Muhtarları :

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
1. **Akçadere**	Mehmet Kargılı
2. **Camikebir**	Muammer Moral
3. **Irgat**	Ahmet Selvi
4. **Şıhlar**	Mehmet Özdemir
5. **Tekke**	Selim Karahanoğlu
6. **Yenicami**	Kerim Tütün

(3) Merkez Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
1. **Alören**	İsmail Akgöz
2. **Balıklı**	İbrahim Çifçi (Vekil)
3. **Beden**	Ali Darçın
4. **Çavuş**	Fevzi Aydın
5. **Çetmi**	Sadık Çimen
6. **Çifçioğlu**	Mehmet Küçük (Vekil)
7. **Eslemez**	Hüseyin Dağlı (Vekil)
8. **Güplüce**	Hüseyin Acar
9. **Doluca**	Celâl Aygül
10. **İmirler**	Mehmet Tekçam
11. **Karacaören**	İzzet Koç
12. **Keçi**	Sadık Tufan

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
13. **Kırca**	Kâzım Boncukçu
14. **Kiziroğlu**	Sadık Özarslan
15. **Koltuk**	Arif Tosun
16. **Kuzalan**	Hüseyin Ihlamur
17. **Sallar**	Hüseyin Koçak
18. **Sarayözü**	İsmail Karşı
19. **Konuktepe**	Sadık Karadağ
20. **Yazıyeri**	Halil Özkaptan

(4) Gümüş Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
1. **Akpınar**	Ali Kaya
2. **Aşağı Ovacık**	Mustafa Gül
3. **Çitli**	Kemal Ertürk
4. **Güllüce**	Halil Sağlam (Vekil)
5. **Ovabaşı**	Ahmet Yağız
6. **Karaali**	Mehmet Morgül
7. **Karakaya**	Rıza Misket
8. **Korkut**	Hasan Arslan
9. **Köseler**	Kemal Ceylân
10. **Yemişen**	Rıza Özbek
11. **Yeniköy**	Mustafa Özçayan
12. **Yukarı Ovacık**	Ali Polat
13. **Omarca**	Hakkı Güler

(5) Hamamözü Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
1. **Hamamözü**	Fikret Kiraz
2. **Alanköy**	Ömer Bal
3. **Arpadere**	Mehmet Yıldız
4. **Çayköy**	Hıdır Gümüşay
5. **Damladere**	Satılmış Topçu
6. **Göçeri**	İsmail Yıldız
7. **Gölköy**	Rıza Tokul
8. **Kızılcaören**	Mahmut Yılmaz
9. **Mağaraobruğu**	Zeynel Balcı (Vekil)
10. **Tekçam**	Bilâl Yılmaz
11. **Tepeköy**	Mustafa Turkaya
12. **Hıdırlar**	Ahmet Polat
13. **Dedeköy**	Rüstem Şahin

(6) **Saraycık Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :**

Köyün Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1. **Bacakoğlu**	Celâl Uysal
2. **Bademli**	Veli Sarıtaş
3. **Çalköy**	Kadir Karakişi
4. **Derbentobruğu**	Halil Koç
5. **Kağnıcı**	Ömer Al
6. **Kızılca**	Süleyman Erdemir
7. **Kızık**	Mustafa Ceylân
8. **Kutluca**	Mehmet Arabacı
9. **Pusacak**	Hasan Acar
10. **Saraycık**	Sadık Karabıyık
11. **Sekü**	Ethem Ak
12. **Dumanlı**	Hüseyin Düzgün
13. **Güvenözü**	Necati Balcı

MERZİFON İLCESİ :

(1) **İlce Merkezi Mahalle Muhtarları :**

Mahallenin Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1. **Buğdaylı**	Kâzım Nacak
2. **Cami Cedit**	Mehmet Özsucu
3. **Eski Cami**	Abdurrahman Rumi Kenanoğlu
4. **Gazimahbub**	Ahmet Necati Akhun
5. **Hacıbalı**	Kemal Cançoban
6. **Hacıhasan**	Abdullah Baltacı
7. **Harmanlar**	Avni Altınay
8. **Hocasüleyman**	Vahit Bereketlioğlu
9. **Mahzen**	Sami Özçendek
10. **Naccar**	Cemil Hadi Uman
11. **Nusratiye**	Ali Faik Basmacı
12. **Sofular**	İsmail Gökçegöz
13. **Tavşan**	Bahri Gürpınar

(2) **Merkez Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :**

Köyün Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1. **Akören**	Bahri Sarıok
2. **Aksunğur**	Salim Öz
3. **Aşağı Bük**	Hasan Dilmeç
4. **Bahçecik**	Tahsin Töre
5. **Bayat**	Ramazan Pala
6. **Bahçekent**	Mehmet Gürle
7. **Çavundur**	Cemil Koç
8. **Çayır**	Ahmet Erdoğan
9. **Çobanören**	Nevip Uzun
10. **Derealan**	Mustafa Çalışkan
11. **Gelinsini**	Mehmet Kılıç
12. **Gökçebağ**	Ali Osman Sak
13. **Hırka**	Ali Erkan
14. **Karamağra**	Ali Kâzım Sağın
15. **Kayadüzü**	Dursun Ocak
16. **İnalanı**	Recep Öncül
17. **Osmanoğlu**	Mehmet Akgül
18. **Ortabük**	Osman Kuzucu
19. **Ortaova**	Rasim Bilgin
20. **Sarıköy**	İsmail Hakkı Turan
21. **Sazlıca**	Rasim Büyük
22. **Şeyhyeni**	Mehmet Ulu
23. **Yakacık**	Hüseyin Aydın
24. **Yolüstü**	Veysel Konuk
25. **Yukarıbük**	Kadir Şen

(3) **Alıcık Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :**

Köyün Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1. **Alıcık**	Kemal Yıldırım
2. **Bulak**	Abdullah Yöndem
3. **Büyükçay**	Ahmte Dilli
4. **Demirpınar**	Hasan Çorumlu
5. **Diphacı**	Cemal Kahve
6. **Eymir**	Cemal Bal
7. **Elmayolu**	Sadık Elibol
8. **Hacet**	Hasan Erol
9. **Hanköy**	Bilâl Tanrıver
10. **Hayrettin**	Hakkı Yıldız
11. **Karacakaya**	Mehmet Uzun
12. **Karatepe**	Ali Erikci
13. **Koçköy**	Ahmet Okut
14. **Küçükçay**	Abbas Kurtcu
15. **Yakupköy**	İsmail Abalı

(4) **Türnük Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :**

Köyün Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1. **Sarıbuğday**	Mahir Saka
2. **Akpınar**	İsmail Harput
3. **Alişar**	Muzaffer Tunç
4. **Aktarla**	Mehmet Polat
5. **Bayazıt**	Alihan Yıldız
6. **Balgöze**	Cemal Çolak
7. **Çamlıca**	Emin Aydın
8. **Çatalkaya**	Hüseyin Avni Çorumlu

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
9. Çayırözü	Mehmet Kalem
10. Çaybaşı	Osman Toprak
11. Esentepe	Ahmet Söylemez
12. Gümüştepe	Osman Belli
13. Hacıyakup	Rıza Bardakçı
14. Kamışlı	Mirza Şahin
15. Kıreğmir	Süleyman Çalışkan
16. Kızıleğrek	Hüseyin Özçelik
17. Kuyuköy	Hakkı Albayrak
18. Mahmutlu	Ali Kartal
19. Oymaağaç	Firuz Kahveci
20. Oymak	Musa Oymak
21. Pekmezci	İsmail Kaya
22. Sarayck	Hüseyin Dağdeviren
23. Uzunyazı	Hamit Arslan
24. Yalnız	Necmi Özerdem
25. Yenice	Yusuf Erdoğan
26. Yeşilören	Hasan Şahin

SULUOVA İLCESİ :

(1) İlce Merkezi Mahalle Muhtarları :

Mahallenin Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
1. Ata	Hasan Özer
2. Bir Eylûl	Muhsin Otçu
3. Cumhuriyet	Ali Fuat Zennun
4. Orta	Ahmet Düzgün
5. Hacıhayta	İsmail Yılmaz
6. Şeker	Mehmet Şimşek
7. Yeni	Salih Kizgez

(2) Merkez Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
1. Akören	Hasan İnan
2. Arucak	Halil Ayan
3. Ayrancı	Sabit Yolcu
4. Alabedir	Tevfik Aydoğdu
5. Bayırlı	Ahmet Onur
6. Boyalı	Emin Sinop
7. Cürlü	Mehmet Çayır
8. Çukurören	Rüstem Yıldız
9. Çeltekmadeni	Ali Çolak
10. Çayüstü	Hamit Dırık
11. Dereköy	Lutfü Küpçü
12. Derebaşalan	Hasan Çağlar
13. Deveci	Mehmet Kaya

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
14. Erarslan	Mehmet Köse
15. Eymir	Kemal Ayaz
16. Eyribük	Yahya Keçeci
17. Hacıbayram	Mehmet Ali Soğancı
18. Harmanağılı	S. Ahmet Sevindik
19. Kapancı	Murat Çatal
20. Kanatpınar	İlyas Yurtsever
21. Kazanlı	İsmail Kurnaz
22. Kerimoğlu	Mehmet Şener
23. Karaağaç	Şaban Erdoğan
24. Aşağı Karasu	Rıza Koyuncu
25. Kıranbaşalan	Muharrem Aydın
26. Kolay	Sadık Esen
27. Kulu	Arif Keleş
28. Kurnaz	Nusret Gök
29. Kutluköy	Alpaslan Ertopçu
30 Kuzalan	Dursun Doğan
31. Küpeli	Musa Yıldız
32. Oğulbağı	Mustafa Kantar
33. Ortayazı	Mahir Saraç
34. Saygılı	Kerim Ayrancı
35. Suluca	Seyfettin Yeğenoğlu
36. Seyfe	Hakkı Vanlı
37. Soku	İzzet Tonkur
38. Taşlıyurt	Abdullah Gülenay
39. Uzunoba	İhsan Karayazı
40. Yolpınar	Mahmut Öksüz
41. Yüzbeyi	Mustafa Taşçı

TAŞOVA İLCESİ :

(1) İlce Merkezindeki Mahallelerin Muhtarları :

Mahallenin Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
1. Yemişen	Ali Erdem
2. Yeşilırmak	Tahsin Uzun

(2) Alpaslan Kasabasının Mahalle Muhtarı :

1. Alpaslan	Basri Meşhur

(3) Esençay Kasabasının Mahalle Muhtarı :

1. Esençay	Osman Özdamar

(4) Uluköy Kasabasının Mahalle Muhtarı:

1. Uluköy	Osman Apaydın

(5) Merkez Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1. **Arpaderesi**	Salih Önder
2. **Çalkaya**	İsmail Şimşek
3. **Çaydibi**	Hasan Coşkun
4. **Çılkıdır**	Sebaahttin Yıldırım
5. **Dereköy**	İbrahim Özkök
6. **Dutluk**	Aziz Yılmaz
7. **Gemibükü**	Fazlı Uçar
8. **Gökpınar**	Hasan Ergül
9. **Güngörmüş**	İsmail Demir
10. **Gürsu**	İsmail Üstün
11. **Güvendik**	Mefail Özdemir
12. **Hacıbey**	Sinan Kara
13. **Karlık**	Ahmet Yıldız
14. **Karsavul**	Hasan Canik
15. **Kızgüldüren**	Celil Önder
16. **Mercimek**	Mehmet Saykal
17. **Mülkbükü**	İzzet Şahin
18. **Türkmendamı**	Durmuş Polat
19. **Umutlu**	Mehmet Arslan (Vekil)
20. **Yolaçan**	Dursun Yolaçan
21. **Sepetli**	İsmail Tecen

(6) Bidevi Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1. **Ardıçönü**	Fevzi Kurt
2. **Çakırsu**	Abidin Yılmaz
3. **Ilıpınar**	Ferhat Kılıç
4. **Hüsnüoğlu**	Hayri Dertli
5. **Kumluca**	Mehmet Önder
6. **Şahinler**	Kadir Borucu

(7) Destek Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1. **Destek**	Hüseyin Köksal
2. **Alçakbel**	Ahmet Demir
3. **Gölbeyli**	Ali Öcal
4. **Kavaloğlu**	Mustafa Yeğin
5. **Kırkharman**	Salih Uzun
6. **Korubaşı**	Sadık Öztürk
7. **Kozluca**	Alişan Temiz
8. **Sepetlioba**	Musa Özcan
9. **Şeyhli**	Mustafa Öz
10. **Yayladibi**	Hasan Polat

(8) Tekke Bucağına Bağlı Köylerin Muhtarları :

Köyün Adı	*Muhtarın Adı ve Soyadı*
1. **Tekke**	Mehmet Pelitli
2. **Altınlı**	Hüseyin Dikmen
3. **Aşağı Baraklı**	Mehmet Adıgüzel
4. **Ballıca**	Hamdi Ünal
5. **Belevi**	Ömer Aytaç
6. **Çambükü**	Aziz Celep
7. **Dereli**	Ahmet Önder
8. **Devre**	Ahmet Kaya
9 .**Durucasu**	Mehmet Gürel
10. **Dörtyol**	Niyazi Soyal
11. **Elmakırı**	Ahmet Sönmez
12. **Geydoğan**	Hasan Taylan
13. **Ilıca**	Süleyman Güler
14. **Karabük**	Kadir Güneş
15. **Tatlıpınar**	Hüseyin Öztürk
16. **Yaylasaray**	Hüseyin Er
17. **Yenidere**	Şükrü Yıldırım
18. **Yerkozlu**	Mehmet Avcı
19. **Yukarı Baraklı**	Ali Üstün

D. Muhtar ve İhtiyar Heyeti Seçimi Sonuçları:
(17.11.1963)

	1960 Nüfusu	Sandık Sayısı	Seçmenler Sayısı	Oy Kullanan Seçmenler Sayısı	Geçerli Oy Sayısı
Amasya Şehir	28.525	39	11.658	8.106	6.458
Merkez Bucağı Toplamı	20.316	48	10.147	8.524	7.597
Akdağ Bucağı Toplamı	6.608	13	3.412	2.728	2.317
Ezinepazar Bucağı Toplamı	17.266	39	8.534	7.894	7.138
Zara Bucağı Toplamı	10.888	24	5.406	4.615	4.035
Merhez İlcesi Toplamı	83.603	163	39.157	31.867	27.572
Göynücek Şehir	1.093	2	521	451	397
Merkez Bucağı Toplamı	9.887	24	4.524	4.236	3.847
Varay Bucağı Toplamı	7.354	19	3.385	3.106	2.862
Göynücek İlcesi Toplamı	18.334	45	8.430	7.793	7.106
Gümüşhacıköy Şehir	9.463	17	4.855	3.865	3.559
Merkez Bucağı Toplamı	9.302	22	4.513	4.202	3.920
Gümüş Bucağı Toplamı	7.934	19	4.067	3.691	3.306
Hamamözü Bucağı Toplamı	5.157	14	2.612	2.280	2.007
Saraycık Bucağı Toplamı	7.374	14	3.896	3.608	3.389
Gümüşhacıköy İlcesi Toplamı	39.230	86	19.943	17.646	16.181
Merzifon Şehir	22.096	33	10.427	7.080	6.299
Merkez Mucağı Toplamı	12.643	32	6.513	5.423	4.882
Alıcık Bucağı Toplamı	6.924	17	3.502	3.171	3.018
Türnük Bucağı Toplamı	10.194	28	5.198	4.298	3.985
Merzifon İlcesi Toplamı	51.857	110	25.640	19.972	18.184
Suluova Şehir	6.199	9	2.545	2.023	1.921
Merkez Bucağı Toplamı	13.097	42	6.182	5.365	4.922
Suluova İlçesi Toplamı	19.296	51	8.727	7.388	6.843
Taşova Şehir	3.270	5	1.565	1.289	1.174
Merkez Bucağı Toplamı	11.176	28	7.334	6.157	5.745
Bidevi Bucağı Toplamı	5.137	9	2.483	2.175	2.020
Destek Bucağı Toplamı	9.918	20	4.913	4.056	3.616
Tekke Bucağı Toplamı	12.328	28	6.603	5.807	5.363
Taşova İlcesi Toplamı	41.820	90	22.898	19.484	17.918
AMASYA İLİ TOPLAMI	254.140	545	124.795	104.150	93.804

II / İDARÎ BÖLÜM

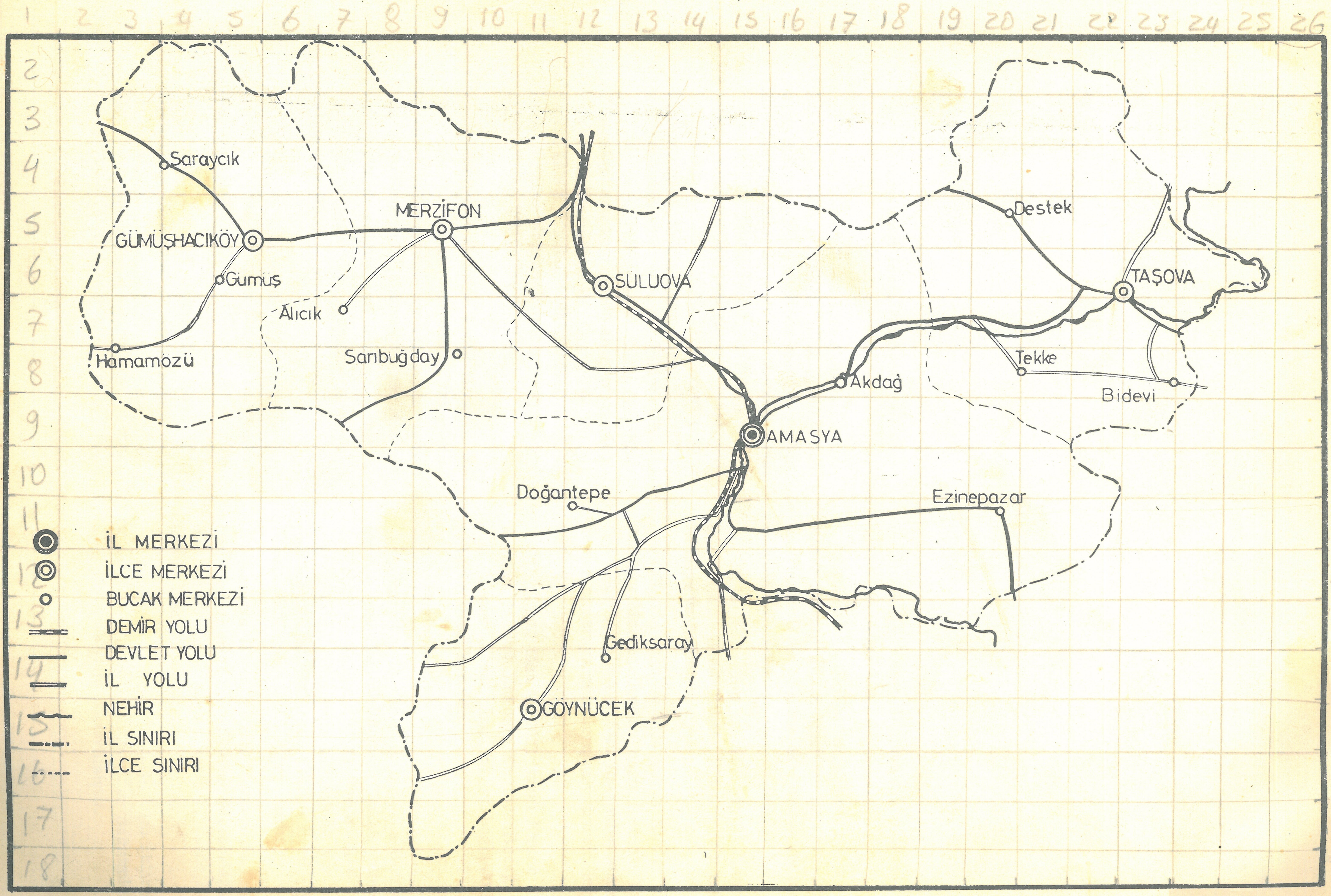

MERZİFON
GÜMÜŞHACIKÖY
Saraycık
Gumüş
Alıcık
Hamamözü
Sarıbuğday
SULUOVA
Destek
TAŞOVA
Tekke
Bidevi
Akdağ
AMASYA
Doğantepe
Ezinepazar
Gediksaray
GÖYNÜCEK
İL MERKEZİ
İLCE MERKEZİ
BUCAK MERKEZİ
DEMİR YOLU
DEVLET YOLU
İL YOLU
NEHİR
İL SINIRI
İLCE SINIRI

1. Amasyan'ın İdarî Tarihçesi :

Amasya Beyliği'nin 1386 yılında Osmanlı Devleti'nin bir eyaleti haline gelmesi üzerine, Amasya Şehri eyaletin merkezi oldu. Amasya'nın Rum Eyaleti'nin Merkezi olma durumu 1518 yılına kadar devam etti. Bu tarihte Eyaletin Merkezi Sivas'a nakledildi ve Amasya da buna bağlı bir Sancak (Liva) Merkezi oldu. 1538 yılında Sivas ile irtibatı kesilerek Amasya ayrı bir Vilâyet haline getirildi ve Çorum, Canik, Şarki Karahisar Sancakları ona bağlandı. Vali Şehzade Mustafa'nın boğdurulması ile Amasya'yı Vilâyet yapan sebep ortadan kalktığından, 1553 yılında Amasya Sancak haline getirilerek yeniden Sivas Vilâyetine bağlandı.

Cümhuriyet Devrine kadar Amasya, Sivas Vilâyetine bağlı bir Liva olarak kaldı. 20/Nisan/1924 Tarihli ve 491 sayılı mülga Teşiklâtı Esasiye Kanunu'nun 89. Maddesi ile Liva'ların kaldırılması üzerine, buna dayanılarak yapılan idarî tanzimde Amasya İl haline getirildi.

Eldeki en eski tarihli (1312) Devlet Salnamesi'ne göre, Amasya Sancağı'na aşağıdaki yerler bağlı idi:

Merkez Liva (4 Bucak, 128 Köy), Merzifon İlcesi (3 Bucak, 47 Köy), Köprü İlcesi (8 Bucak, 160 Köy), Mecitözü İlcesi (6 Bucak), Osmancık İlcesi (5 Bucak, 49 Köy), Ladik İlcesi (4 Bucak, 68 Köy), Havza İlcesi (4 Bucak, 86 Köy), Gümüşhacıköy İlcesi (5 Bucak, 45 Köy).

Bilâhare bu ilcelerden Köprü, Ladik ve Havza Samsun İli'ne, Mecitözü ile Osmancık da Çorum İl'ine bağlanarak Amasya ile idarî iritbatları kesildi.

24/12/1952 Gün ve 5996 Sayılı Kanun ile, Taşova İlcesi Tokat İl'inden alınarak Amasya'ya bağlandı.

4/3/1954 Gün ve 6324 Sayılı Kanun ile, Amasya Merkez İlcesine bağlı Ilısu ve Varay Bucakları ile Mecitözü İlcesinden alınan köyler bir araya getirilerek Göynücek İlcesi kuruldu.

19/6/1957 Gün ve 7033 Sayılı Kanun ile, Amasya Merkez İlcesinin Suluova Bucağına yine Merkez İlceden bazı köyler bağlanarak Suluova İlcesi kuruldu.

2. Bugünkü Durum :

Amasya 5.520 Km.2 lik bir saha üzerinde, kuzeyde Samsun, doğuda Tokat, güneyde Tokat ve Yozğat, batıda Çorum illeri ile çevrili, Doğu Karadeniz Bölgesinde yer almış bir ilimizdir. Merkez dahil 6 İlcesi, 12 Bucağı, 5 Kasabası, 358 Köyü vardır.

Amasya İl'inde biri İl Merkezinde, beşi İlce Merkezlerinde, ikisi Bucak Merkezlerinde, üçü de Köyde olmak üzere 11 yerde Belediye teşkilâtı vardır.

Amasya'ya bağlı İlcelerin, Bucakların, Kasaba ve Köylerin sayıları ve dağılımları aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

3. İlceler, Bucaklar ve Köyler adlarını gösterir çizelgeler :

A. Genel Olarak :

İlceler	Bucaklar	Köyler	Belediye Teşkilâtı Olan Bucak ve Köyler
Merkez	Merkez	37	1
	Akdağ	10	
	Ezinepazarı	30	
	Zara	19	
Göynücek	Merkez	23	
	Varay	17	
Gümüşhacıköy	Merkez	20	
	Gümüş	13	1
	Hamamözü	13	
	Saraycık	13	
Merzifon	Merkez	25	
	Alıcık	15	
	Türnük	26	
Suluova	Merkez	41	
Taşova	Merkez	21	2
	Bidevi	6	1
	Destek	10	
	Tekke	19	

B. İlceler İtibariyle :

a. Merkez İlcesi :

Amasya Merkez İlcesinin yüz ölçümü 1.718 Km2 dir. Toplam nüfusu 93.718 olup, bunun 34.168'i Şehirde, 59.550'si Bucak ve Köylerdedir. İlcenin 4 Bucağı, 1 Kasabası ve 96 Köyü vardır.

1) Merkez Bucağı :

aa. Merkez Bucağına Bağlı Kasaba :

	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
	Ziyaret	1043	1105	2148

bb. Merkez Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Kasabanın Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Aksalur	387	391	778
2	Akyazı	267	285	552
3	Alakadı	129	135	264
4	Ardıçlar	307	283	590
5	Aydoğdu	96	114	210
6	Bağlarüstü	381	411	792
7	Boğazköy	170	147	317
8	Bulduklu	109	112	221
9	Dadı	101	94	195

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
10	Değirmendere	87	79	166
11	Duruca	84	78	162
12	Fındıklı	107	103	210
13	İlyas	302	262	564
14	Kaleköy	502	535	1037
15	Kapıkaya	303	302	605
16	Karaçavuş	167	138	305
17	Karaköprü	313	308	621
18	Karasenir	418	423	841
19	Kayabaşı	547	442	989
20	Kayrak	172	153	325
21	Kızılca	481	511	992
22	Mahmatlar	182	202	384
23	Merkeplikışlacığı	459	459	918
24	Meşeliçiftlik	278	285	563
25	Musaköy	462	445	907
26	Ormanözü	469	418	887
27	Ovasaray	625	576	1201
28	Saraycık	268	239	507
29	Sarılar	180	171	351
30	Sazköy	271	256	527
31	Sevincer	381	372	753
32	Uygur	655	694	1349
33	Sıraböcekhane	192	202	394
34	Vermiş	499	434	933
35	Yağmur	152	149	301
36	Yavru	112	102	214
37	Yuvacık	167	151	318

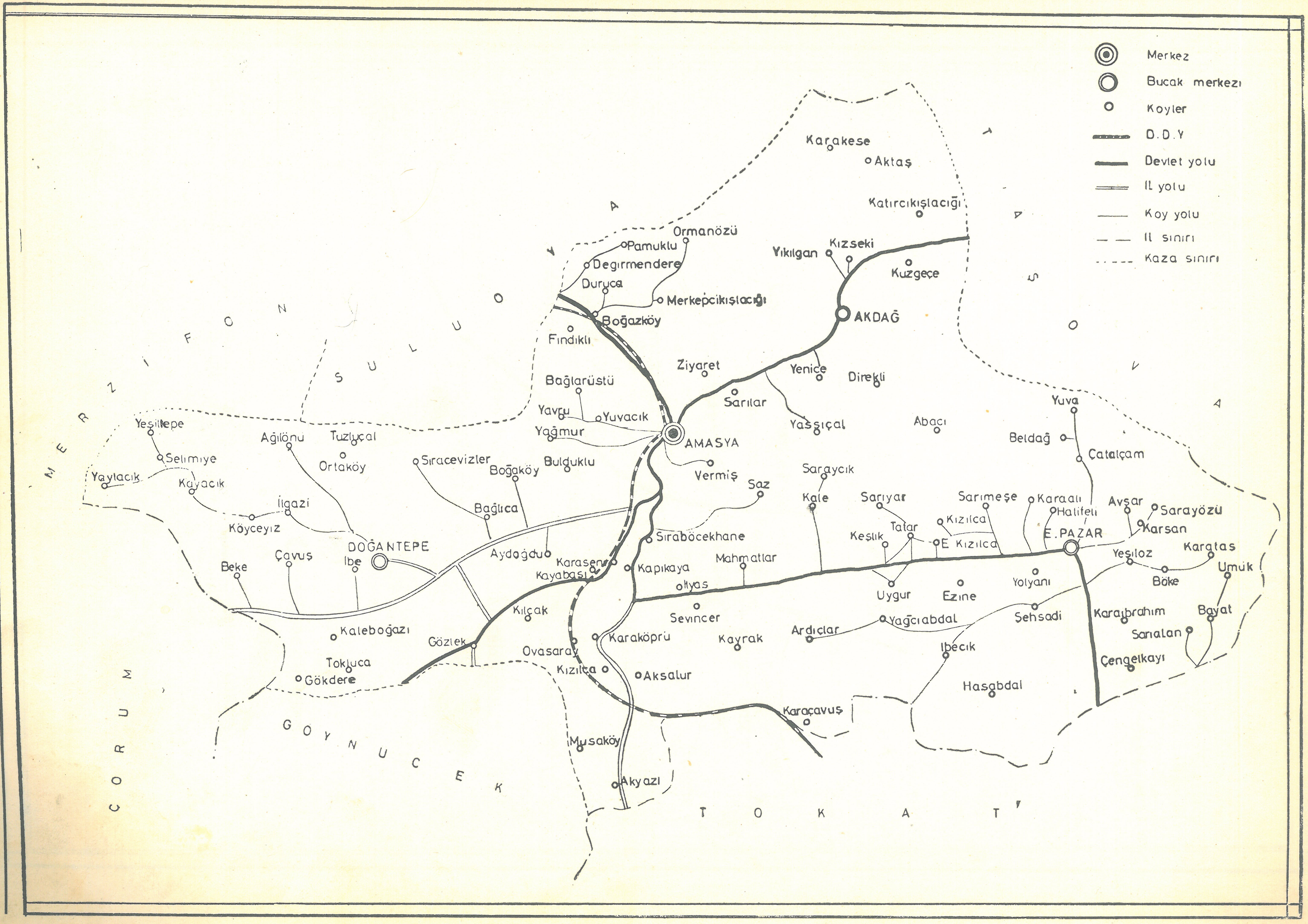

Merkez
Bucak merkezi
Koyler
D.D.Y
Devlet yolu
Il yolu
Koy yolu
Il sınırı
Kaza sınırı
AMASYA
AKDAĞ
E. PAZAR
DOĞANTEPE
Karakese
Aktaş
Katırcıkışlacığı
Ormanözü
Pamuklu
Degirmendere
Duruca
Merkepcikışlacığı
Boğazköy
Yıkılgan
Kızseki
Kuzgeçe
Fındıklı
Ziyaret
Yenice
Direkli
Bağlarüstü
Sarılar
Yassıçal
Abacı
Yavru
Yuvacık
Yağmur
Vermiş
Saz
Saraycık
Kale
Sarıyar
Tatar
Keşlık
Kızılca
E Kızılca
Sarımeşe
Karaalı
Halifeli
Avşar
Sarayözü
Karsan
Yuva
Beldağ
Çatalçam
Yeşiloz
Kargtas
Umuk
Böke
Yolyanı
Ezine
Uygur
Mahmatlar
Kapıkaya
Sırabböcekhane
Karasenir
Kayabaşı
Ilyas
Sevincer
Kayrak
Ardıçlar
Yağcıabdal
Şehsadi
Karaıbrahım
Bayat
Sarıalan
Çengelkayı
Ibecik
Hasabdal
Karaçavuş
Karaköprü
Aksalur
Ovasaray
Kızılca
Musaköy
Akyazı
Kılçak
Gözlek
Aydoğdu
Bulduklu
Boğaköy
Bağlıca
Sıracevizler
Tuzluçal
Ortaköy
Ağılönü
Ilgazi
Köyceyiz
Çavuş
Ibe
Beke
Kaleboğazı
Tokluca
Gökdere
Yeşiltepe
Selimiye
Kayacık
Yaylacık
MERZIFON
SULUOVA
TAŞOVA
TOKAT
GOYNUCEK
CORUM

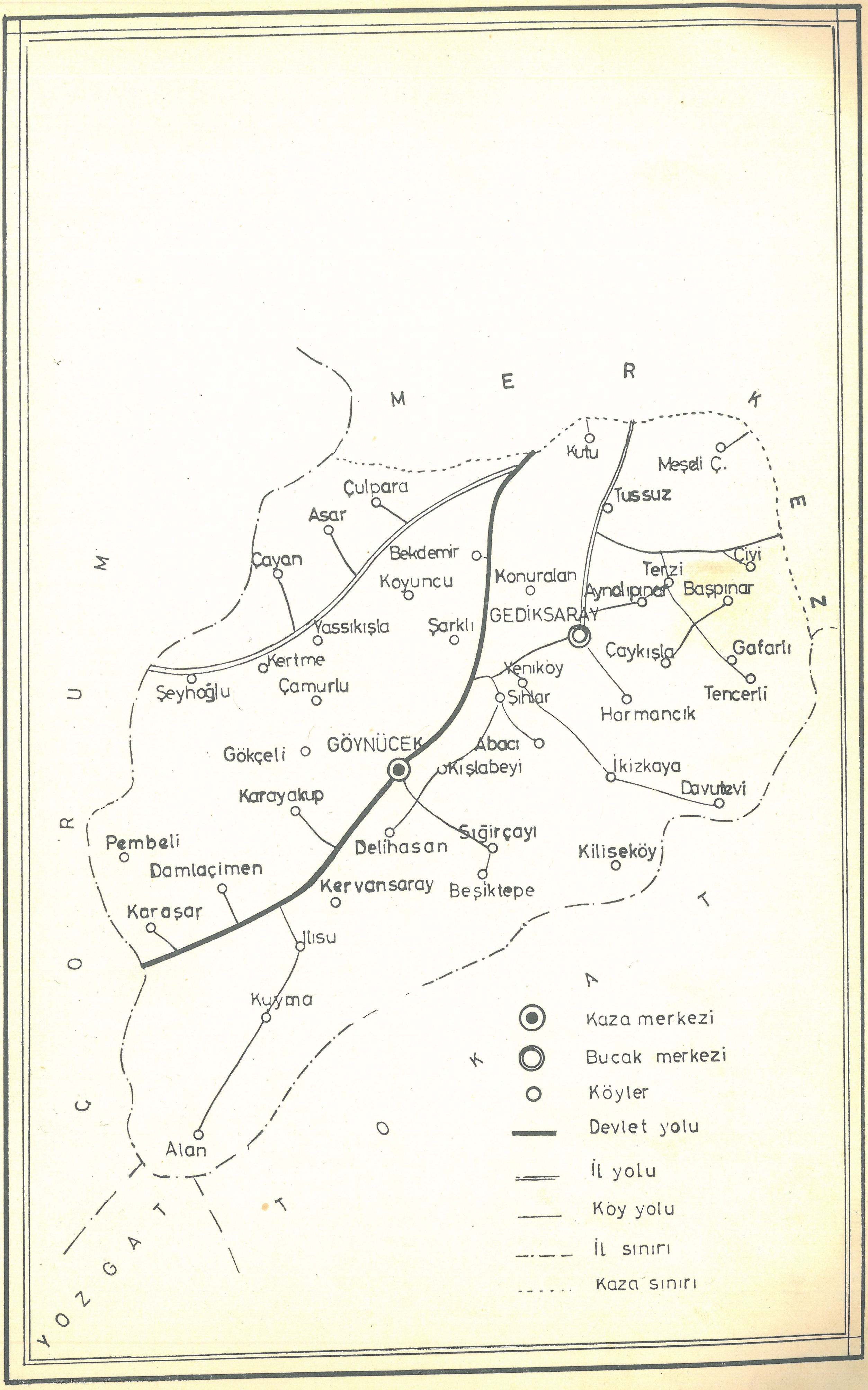

M E R K E Z
ÇORUM
YOZGAT
TOKAT
Kutu
Meşeli Ç.
Tussuz
Çulpara
Asar
Çayan
Bekdemir
Koyuncu
Konuralan
Terzi
Çiyi
Aynalıpınar
Başpınar
GEDİKSARAY
Yassıkışla
Şarklı
Kertme
Çaykışla
Gafarlı
Yeniköy
Şeyhoğlu
Çamurlu
Şihlar
Tencerli
Harmancık
Gökçeli
GÖYNÜCEK
Abacı
Kışlabeyi
İkizkaya
Davutevi
Karayakup
Pembeli
Delihasan
Sığırçayı
Kiliseköy
Damlaçimen
Kervansaray
Beşiktepe
Karaşar
Ilısu
Kuyma
Alan
Kaza merkezi
Bucak merkezi
Köyler
Devlet yolu
İl yolu
Köy yolu
İl sınırı
Kaza sınırı

2) Akdağ Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Çiğdemlik (B.M.)	276	338	614
2	Aktaş	77	64	141
3	Direkli	310	276	586
4	Karakese	104	89	193
5	Kızılkışlacık	399	388	787
6	Kızseki	273	236	509
7	Kuzgeçe	214	193	407
8	Yassıçal	792	823	1615
9	Yenice	782	805	1587
10	Yıkılğan	344	288	632

3) Ezinepazarı Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Aydınca (B.M.)	307	312	619
2	Abacı	336	340	676
3	Avşar	280	277	557
4	Bayat	106	93	199
5	Beldağı	494	456	950
6	Böke	232	277	509
7	Çatalçam	75	93	168
8	Çengelkayı	192	196	388
9	Eskikızılca	88	91	179
10	Ezinepazarı	732	705	1437
11	Halifeli	214	207	421
12	Hasabdal	682	649	1331
13	İbecik	274	247	521
14	Karaali	225	221	446
15	Karaibrahim	194	169	363
16	Karataş	187	178	365
17	Karsan	191	190	381
18	Keşlik	118	114	232
19	Küçükkızılca	235	233	468
20	Sarayözü	432	424	856
21	Sarıalan	350	366	716
22	Sarımeşe	572	589	1161
23	Sarıyar	318	290	608
24	Şeyhsadi	365	366	731
25	Tatar	330	343	673
26	Ümük	180	154	334
27	Yağcıabdal	524	497	1021
28	Yeşilöz	334	319	653
29	Yolyanı	459	521	980
30	Yuvaköy	247	238	485

4) Zara Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Doğantepe (B.M.)	808	760	1568
2	Ağılönü	296	302	598
3	Bağlıca	307	311	618
4	Beke	223	227	450
5	Boğaköy	587	574	1161
6	Çavuş	333	319	652
7	Gökdere	129	103	232
8	Gözlek	341	332	673
9	İlgazi	264	245	509
10	Kaleboğazı	64	59	123
11	Kayacık	489	492	981
12	Köyceğiz	215	230	445
13	Ortaköy	237	228	465
14	Selimiye	99	71	180
15	Sıracevizler	276	275	551
16	Toklucak	654	618	1272
17	Tuzluçal	190	181	371
18	Yaylacık	105	152	257
19	Yeşiltepe	65	52	117

b. Göynücek İlcesi :

Göynücek İlcesinin yüz ölçümü 569 Km2 dir. Toplam nüfusu 19.338 olup, bunun 1.531 i Şehirde, 18.307 si Bucak ve Köylerdedir. İlcenin 2 Bucağı, 40 Köyü vardır.

1) Merkez Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Alan	395	403	798
2	Ardıçpınar	91	98	189
3	Asar	133	119	252
4	Bekdemir	174	169	343
5	Beşiktepe	129	138	267
6	Çamurlu	67	66	133
7	Çayan	129	129	258
8	Çulpara	332	349	681
9	Damlaçimen	703	670	1373
10	Delihasan	247	272	519
11	Gökçeli	95	95	190
12	Ilısu	457	453	910
13	Karaşar	312	290	602
14	Karayakup	297	337	634
15	Kertme	229	198	427
16	Kervansaray	231	230	461
17	Kışlabeyi	194	227	421
18	Koyuncu	79	69	148
19	Pembeli	73	71	144
20	Sığırçayı	180	216	396
21	Şarklı	279	288	567
22	Şıhoğlu	143	149	292
23	Yassıkışla	199	211	410

2) Varay Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Gediksaray (B.M.)	694	689	1383
2	Abacı	64	77	141
3	Ayvalıpınar	249	238	487
4	Başpınar	221	219	440
5	Çaykışla	152	127	279

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
6	Çivi	162	174	336
7	Davutevi	111	106	217
8	Gafarlı	196	184	380
9	Harmancık	82	99	181
10	İkizkaya	259	273	532
11	Konuralan	100	134	234
12	Kutu	158	103	261
13	Şıhlar	181	197	378
14	Tencerli	417	407	824
15	Terzi	242	221	463
16	Tuzsuz	334	313	647
17	Yeniköy	74	72	146

c. Gümüşhacıköy İlcesi :

Gümüşhacıköy İlcesinin yüz ölçümü 819 Km2. dir. İlcenin toplam nüfusu 42.564 olup, bunun 10.199 u Şehirde, 32.365 i Bucak ve Köylerdedir. İlcenin 4 Bucağı, 1 Kasabası, 59 Köyü vardır.

1) Merkez Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Kasabanın Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Alören	128	162	290
2	Balıklı	158	160	318
3	Beden	311	322	633
4	Çavuş	114	125	239
5	Çetmi	554	566	1120
6	Çiftçioğlu	99	82	181
7	Doluca	330	314	644
8	Eslemez	183	209	392
9	Güplüce	331	355	686
10	İmirler	333	294	627
11	Karacaören	179	183	362
12	Keçi	548	516	1064
13	Kırca	287	264	551
14	Kiziroğlu	205	243	448
15	Koltuk	132	132	264
16	Konuktepe	199	193	392
17	Kuzalan	356	344	700
18	Sallar	262	282	544
19	Sarayözü	292	359	651
20	Yazıyeri	122	123	245

2) Gümüş Bucağı :

aa. Bucağa Bağlı Kasaba :

Köyün Adı	Erkek	Kadın	Toplam
Gümüş (B.M.)	1439	1510	2949

bb. Gümüş Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Akpınar	177	158	335
2	Aşağıovacık	294	294	588
3	Çitli	281	290	571
4	Güllüce	110	93	203
5	Karaali	105	107	212
6	Karakaya	93	73	166
7	Korkut	388	411	799
8	Köseler	425	440	865
9	Ovabaşı	388	381	769
10	Yemişen	303	337	640
11	Yeniköy	177	154	331
12	Yukarıovacık	170	187	357
13	Omarca			

3) Hamamözü Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Hamamözü (B.M.)	613	570	1183
2	Alanköy	233	245	478
3	Arpadere	303	303	606
4	Çayköy	282	302	584
5	Damladere	276	281	557
6	Dedeköy	70	72	142
7	Göçeri	160	159	319
8	Gölköy	315	333	648
9	Hıdırlar	68	81	149
10	Kızılcaören	240	235	475
11	Mağaraobruğu	93	93	186
12	Tekçam	104	100	204
13	Tepeköy	65	59	124

4) Saraycık Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Bacakoğlu (B.M.)	229	225	454
2	Bademli	387	400	787
3	Çalköy	301	289	590
4	Derbentobruğu	503	543	1046
5	Dumanlı	262	250	512
6	Güvemözü	116	129	245
7	Kağnıcı	337	309	646
8	Kızılca	357	370	727
9	Kızık	216	229	445
10	Kutluca	246	256	502
11	Pusacak	385	346	731
12	Saraycık	430	422	852
13	Sekü	153	129	282

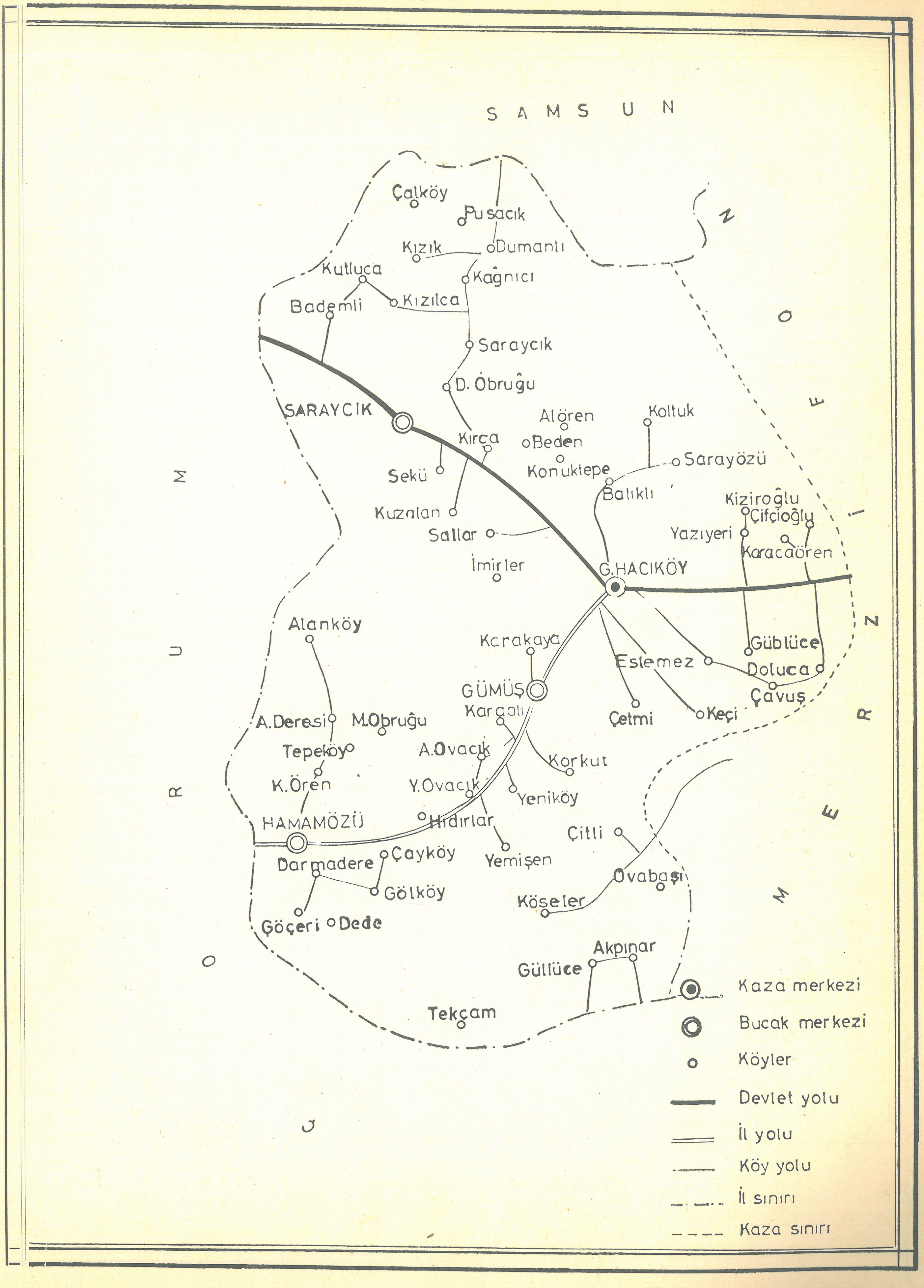
SAMSUN
MERZİFON
ÇORUM
Çalköy
Pusacık
Kızık
Dumanlı
Kutluca
Kağnıcı
Bademli
Kızılca
Saraycık
D. Obruğu
SARAYCIK
Alören
Koltuk
Kırca
Beden
Sarayözü
Sekü
Konuktepe
Balıklı
Kiziroğlu
Çifçioğlu
Kuzalan
Sallar
Yazıyeri
Karacaören
İmirler
G.HACIKÖY
Alanköy
Karakaya
Eslemez
Güblüce
Doluca
GÜMÜŞ
Çavuş
Kargalı
Çetmi
Keçi
A.Deresi
M.Obruğu
Tepeköy
A.Ovacık
Korkut
K.Ören
Y.Ovacık
Yeniköy
HAMAMÖZÜ
Hıdırlar
Çitli
Darmadere
Çayköy
Yemişen
Ovabaşı
Gölköy
Köseler
Göçeri
Dede
Akpınar
Güllüce
Tekçam
Kaza merkezi
Bucak merkezi
Köyler
Devlet yolu
İl yolu
Köy yolu
İl sınırı
Kaza sınırı

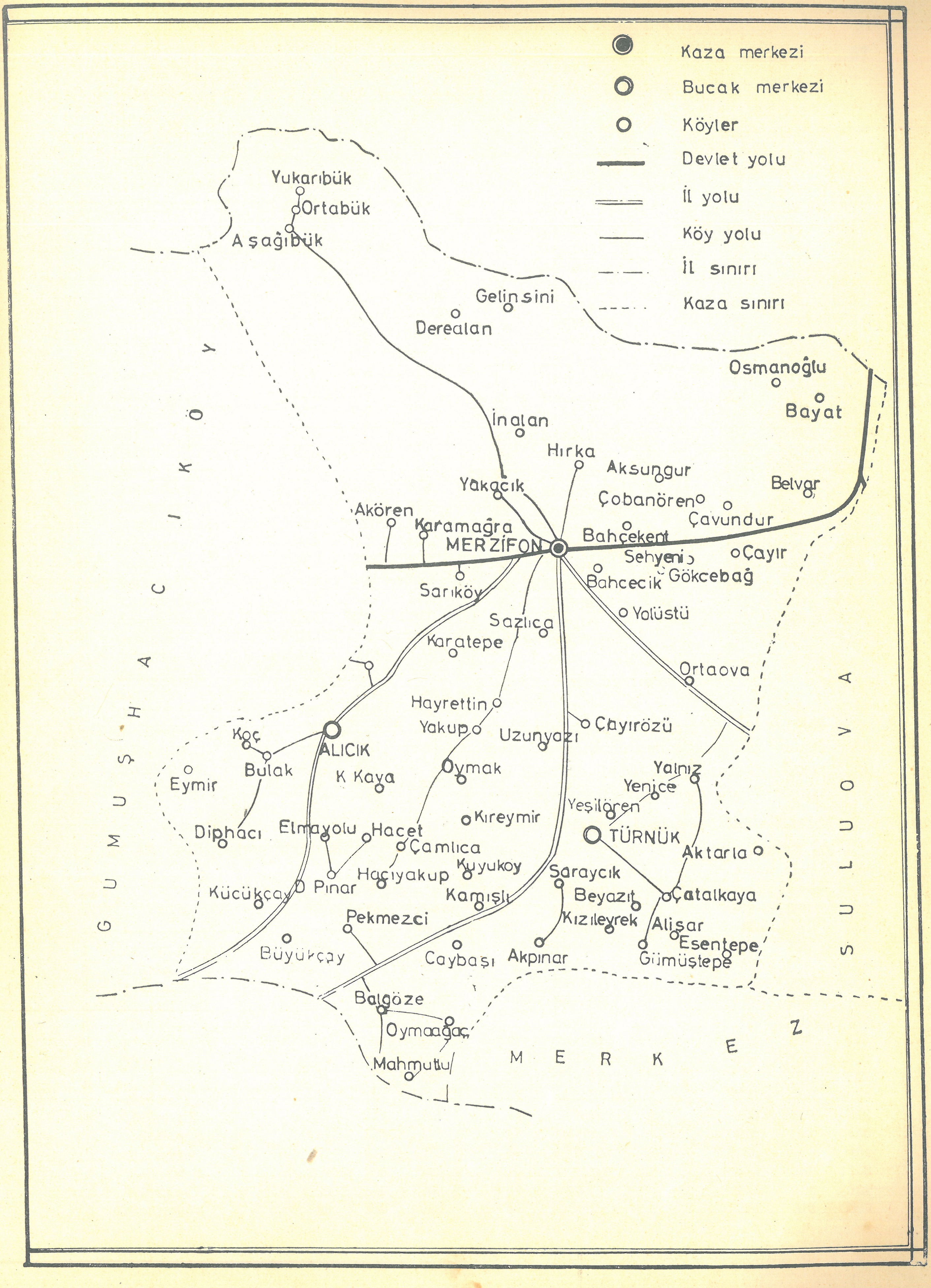
Kaza merkezi
Bucak merkezi
Köyler
Devlet yolu
İl yolu
Köy yolu
İl sınırı
Kaza sınırı
Yukarıbük
Ortabük
Aşağıbük
Gelinsini
Derealan
Osmanoğlu
Bayat
İnalan
Hırka
Aksungur
Belvar
Yakacık
Çobanören
Çavundur
Akören
Karamağra
MERZİFON
Bahçekent
Sehyeni
Çayır
Gökcebağ
Bahcecik
Sarıköy
Yolüstü
Sazlıca
Karatepe
Ortaova
Hayrettin
Yakup
Çayırözü
Uzunyazı
Koç
ALICIK
Bulak
Eymir
K Kaya
Oymak
Yalnız
Yenice
Yeşilören
Kireymir
Diphacı
Elmayolu
Hacet
Çamlıca
TÜRNÜK
Aktarla
Kuyukoy
Saraycık
Hacıyakup
Küçükçay
Pınar
Kamışlı
Beyazıt
Çatalkaya
Kızıleyrek
Alişar
Pekmezci
Esentepe
Büyükçay
Caybaşı
Akpınar
Gümüştepe
Balgöze
Oymaağaç
Mahmutlu
GÜMÜŞHACIKÖY
SULUOVA
MERKEZ

d. Merzifon İlcesi :

Merizfon İlcesinin yüz ölçümü 939 Km2. dir. İlcenin toplam nüfusu 55.079 olup, bunun 23.410 u Şehirde, 31.669 u Bucak ve Köylerdedir. İlcenin 3 Bucağı ve 66 Köyü vardır.

1) Merkez Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Akören	522	513	1035
2	Aksunğur	170	189	359
3	Aşağıbük	117	106	223
4	Bahçecik	198	199	397
5	Bahçekent	427	452	879
6	Bayat	130	127	257
7	Çavundur	231	228	459
8	Çayır	37	36	73
9	Çobanören	127	108	235
10	Derealan	175	162	337
11	Gelinsini	84	87	171
12	Gökçebağ	339	352	691
13	Hırka	409	396	805
14	İnalanı	122	100	222
15	Karamağara	171	168	339
16	Kayadüzü	1218	1073	2291
17	Ortabük	111	111	222
18	Ortaova	402	392	794
19	Osmanoğlu	77	70	147
20	Sarıköy	306	298	604
21	Sazlıca	136	148	284
22	Şeyhyeni	98	96	194
23	Yakacık	553	526	1079
24	Yolüstü	421	404	825
25	Yukarıbük	182	171	353

2) Alıcık Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Alıcık (B.M.)	462	481	943
2	Bulak	337	357	694
3	Büyükçay	179	181	360
4	Demirpınar	133	122	255
5	Diphacı	517	498	1015
6	Elmayolu	155	140	295
7	Eymir	216	220	436
8	Hacet	124	111	235
9	Hanköy	266	258	524
10	Hayrettin	245	273	518
11	Karacakaya	113	100	213
12	Karatepe	301	274	575
13	Koçköy	104	109	213
14	Küçükçay	193	176	369
15	Yakupköy	353	390	743

3) Türnük Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Sarıbuğday (B.M.)	285	247	532
2	Akpınar	380	408	788
3	Aktarla	118	108	226
4	Alişar	403	389	792
5	Balgöze	378	371	749
6	Bayazıt	138	125	263
7	Çamlıca	161	143	304
8	Çatalkaya	345	284	629
9	Çaybaşı	530	502	1032
10	Çayırözü	181	154	335
11	Esentepe	134	128	262
12	Gümüştepe	423	424	847
13	Hacıyakup	122	129	251
14	Kamışlı	230	274	504
15	Kızıleğrek	235	206	441
16	Kıreymir	195	149	344
17	Kuyuköy	149	170	319
18	Mahmutlu	56	55	111
19	Oymaağaç	265	251	516
20	Oymak	85	89	174
21	Pekmezci	158	141	299
22	Saraycık	122	113	235
23	Uzunayzı	111	129	240
24	Yalnız	126	136	262
25	Yenice	65	49	114
26	Yeşilören	227	210	437

e. Suluova İlcesi :

Suluova İlcesinin yüz ölçümü 465 Km2. dir. Toplam nüfusu 24.232 olup, bunun 9.687 si Şehirde, 14.545'i Köylerdedir. İlcenin yalnız Merkez Bucağı ve 41 Köyü vardır.

1) Merkez Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Akören	378	380	758
2	Alabedir	42	41	83
3	Arucak	170	173	343
4	Aşağıkarasu	82	76	158
5	Ayrancı	204	209	413
6	Bayırlı	357	361	718
7	Boyalı	162	165	327
8	Çayüstü	272	213	485
9	Çeltekmadeni	498	432	930
10	Çukurören	77	70	147
11	Derebaşalan	245	208	453
12	Dereköy	203	189	392
13	Deveci	275	211	486
14	Eğribük	188	166	354
15	Eraslan	615	538	1153
16	Eğmir	114	106	220
17	Gürlü	284	315	599

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
18	Hacıbayram	152	137	289
19	Harmanağılı	82	65	147
20	Kanatpınar	137	123	260
21	Kapancı	100	98	198
22	Karaağaç	83	81	164
23	Kazanlı	119	110	229
24	Kerimoğlu	80	69	149
25	Kıranbaşalan	45	42	87
26	Kolay	422	373	795
27	Kulu	69	68	137
28	Kurnaz	162	130	292
29	Kutluköy	35	34	69
30	Kuzalan	52	47	99
31	Küpeli	49	46	95
32	Oğulbağı	435	373	808
33	Ortayazı	152	141	293
34	Suluca	245	276	521
35	Saygılı	179	169	348
36	Seyfe	87	90	177
37	Soku	163	157	320
38	Taşlıyurt	104	95	199
39	Uzunoba	139	132	271
40	Yolpınar	192	166	358
41	Yüzbeyi	110	111	221

f. Taşova İlcesi :

Taşova İlcesinin yüz ölçümü 1.010 Km2. dir. Toplam nüfusu 50.298 olup, bunun 4.021 i Şehirde, 46.277 si Bucak ve Köylerdedir. İlcenin 4 Bucağı, 3 Kasabası ve 56 Köyü vardır.

1) Merkez Bucağı :

aa. Merkez Bucağına Bağlı Kasabalar :

Sıra No.	Kasabanın Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Alpaslan	1287	1262	2549
2	Uluköy	1239	1217	2456

bb. Merkez Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Arpaderesi	309	327	636
2	Çalkaya	121	126	247
3	Çaydibi	832	828	1660
4	Çılğıdır	77	72	149
5	Dereköy	159	171	330
6	Dutlu	100	99	199
7	Gemibükü	130	129	259
8	Gökpınar	132	152	284
9	Güngörmüş	154	145	299
10	Güvendik	264	257	521
11	Gürsu	571	544	1115
12	Hacıbey	259	278	537
13	Karlık	428	402	830
14	Karasavul	264	292	556
15	Kızgüldüren	394	403	797
16	Mercimek	532	553	1085
17	Mülkbükü	250	287	537
18	Sepetli	621	573	1194
19	Türkmendamı	135	143	278
20	Umutlu	187	221	408
21	Yolaçan	163	167	330

2) Destek Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Destek (B.M.)	814	846	1660
2	Alçakbel	636	632	1268
3	Gölbeyli	916	951	1867
4	Kırkharman	289	293	582
5	Korubaşı	272	295	567
6	Kovaloğlu	519	470	989
7	Kozluca	171	213	384
8	Sepetlioba	399	414	813
9	Şeyhli	532	537	1069
10	Yayladibi	233	249	482

3) Bidevi Bucağı :

aa. Bucağa Bağlı Kasaba :

Kasabanın Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
Esençay (B.M.)	1149	1082	2231

bb. Bidevi Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Ardıçönü	125	129	254
2	Çakırsu	390	377	767
3	Hüsnüoğlu	155	171	326
4	Ilıpınar	71	61	132
5	Kumluca	371	363	734
6	Şahinler	660	637	1297

4) Tekke Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu Erkek	Kadın	Toplam
1	Tekke (B.M.)	461	491	952
2	Altınlı	108	101	209
3	Aşağıbaraklı	563	590	1153
4	Ballıca	503	565	1068
5	Belevi	600	621	1221
6	Çambükü	105	101	206
7	Dereli	612	628	1240
8	Devre	258	244	502
9	Dörtyol	360	382	742
10	Durucasu	234	189	423
11	Elmakırı	251	247	498
12	Geydoğan	462	516	978
13	Ilıca	142	124	266
14	Karabük	142	128	270
15	Tatlıpınar	228	198	426
16	Yaylasaray	586	550	1136
17	Yenidere	118	111	229
18	Yerkozlu	421	441	862
19	Yukarıbaraklı	609	609	1218

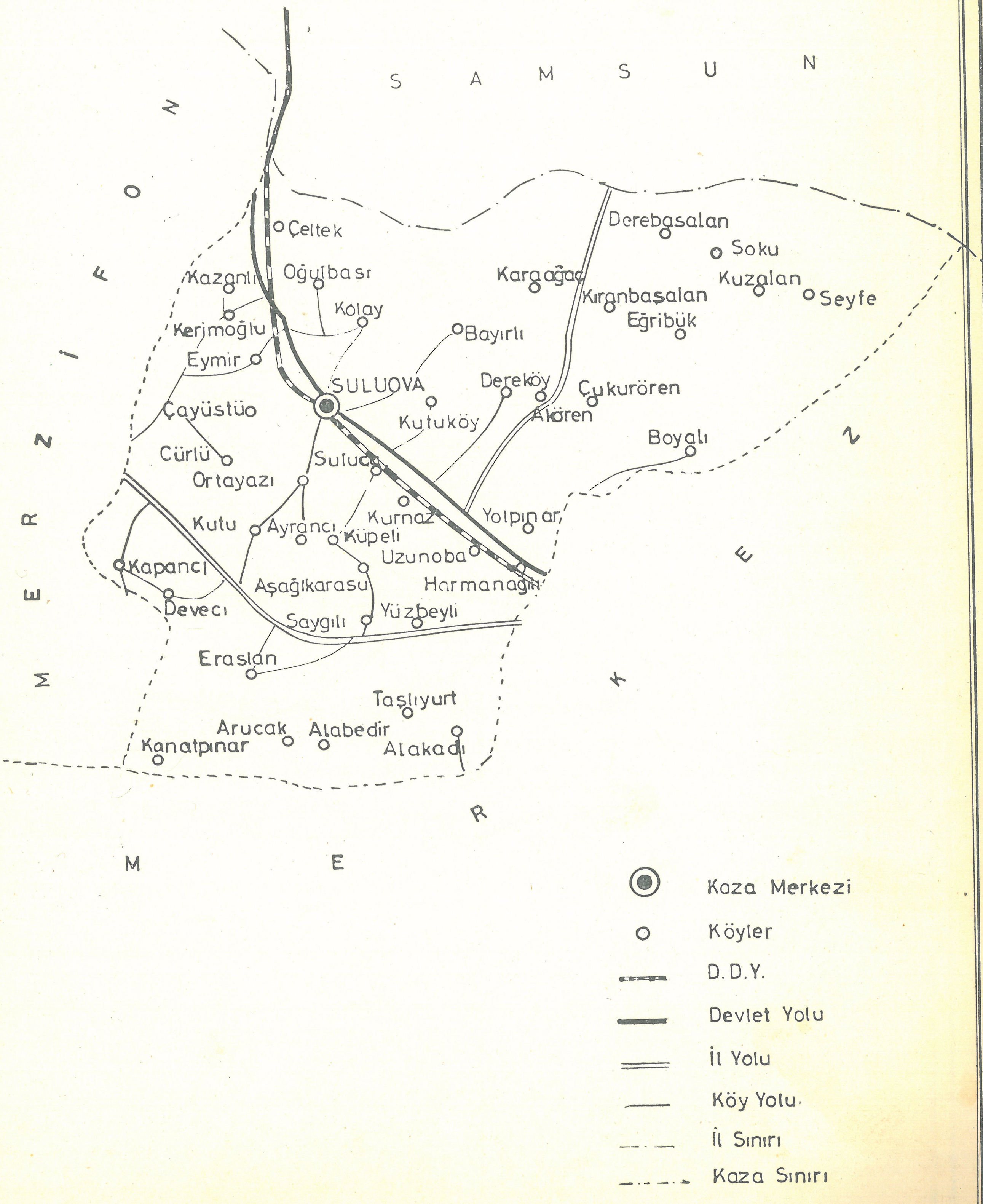

SAMSUN
MERZİFON
MERZİFON
MERKEZ
Derebaşalan
Soku
Kuzalan
Seyfe
Çeltek
Kazanlı
Oğulbaşı
Kolay
Karaağaç
Kıranbaşalan
Eğribük
Kerimoğlu
Bayırlı
Eymir
SULUOVA
Dereköy
Çukurören
Çayüstü
Kutuköy
Akören
Boyalı
Cürlü
Suluca
Ortayazı
Kurnaz
Yolpınar
Kutu
Ayrancı
Küpeli
Uzunoba
Kapancı
Harmanağıl
Aşağıkarasu
Deveci
Yüzbeyli
Saygılı
Eraslan
Taşlıyurt
Arucak
Alabedir
Kanatpınar
Alakadı
Kaza Merkezi
Köyler
D.D.Y.
Devlet Yolu
İl Yolu
Köy Yolu
İl Sınırı
Kaza Sınırı

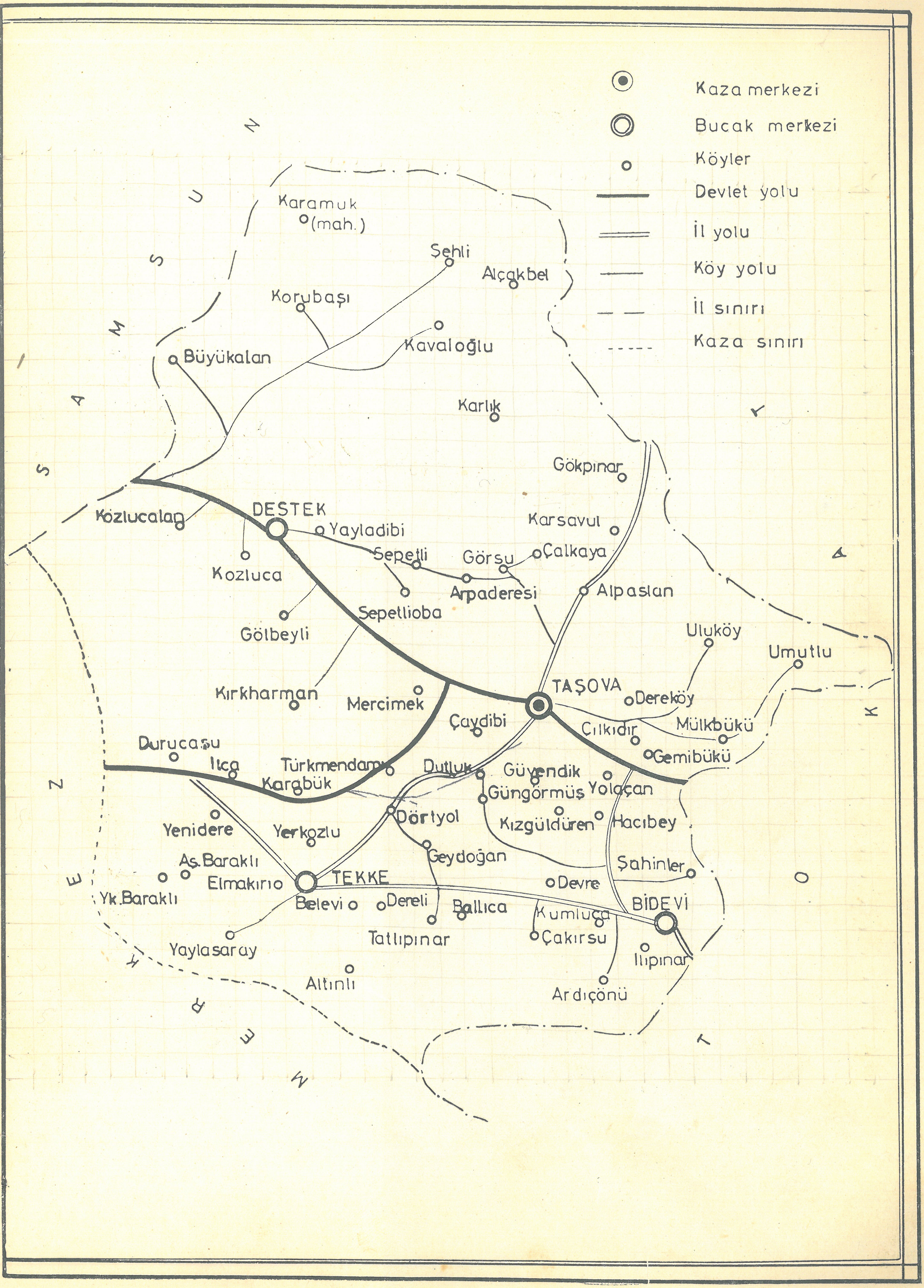
Kaza merkezi
Bucak merkezi
Köyler
Devlet yolu
İl yolu
Köy yolu
İl sınırı
Kaza sınırı
SAMSUN
AMASYA
TOKAT
MERZİFON
Karamuk (mah.)
Şehli
Alçakbel
Korubaşı
Kavaloğlu
Büyükalan
Karlık
Gökpınar
Kozlucalan
DESTEK
Yayladibi
Karsavul
Sepetli
Görsu
Çalkaya
Kozluca
Arpaderesi
Alpaslan
Gölbeyli
Sepetlioba
Uluköy
Umutlu
Kırkharman
Mercimek
TAŞOVA
Dereköy
Çaydibi
Çılkıdır
Mülkbükü
Durucasu
Ilıca
Türkmendamı
Dutluk
Gemibükü
Karabük
Güvendik
Güngörmüş
Yolaçan
Yenidere
Yerkozlu
Dörtyol
Kızgüldüren
Hacıbey
Aş.Baraklı
Geydoğan
Şahinler
Elmakırı
TEKKE
Devre
Yk.Baraklı
Belevi
Dereli
Ballıca
Kumluca
BİDEVİ
Yaylasaray
Tatlıpınar
Çakırsu
Ilıpınar
Altınlı
Ardıçönü

III / NÜFUS BÖLÜMÜ

1. Amasya Nüfusunun Gelişimi :

A. Cumhuriyeten Önceki Devrede Amasya Nüfusu :

Amasya nüfusunun bu devresi ile ilgili rakam ve bilgiler, ciddî bir sayıma dayanmamakta, tahminlerden ileri gitmemektedir. Bu itibarla nüfusun tarih boyunca takip ettiği seyri belirtmek mümkün olamamaktadır. Rakamların kifayetsizliği ve sıhhat derecelerinin tahminden ileri gitmemesi yanında, Amasya'nın idarî taksimat itibariyle mağruz kaldığı tebeddülât ile fek ve ilhaklar da salim bir eleştirmeye engel olmaktadır.

1254 (1876) tarihinde ikmal edilen Genel Tahrir'de 13 ilceli Amasya Sancağı'nın nüfusu; 89.120 Müslim, 12.700 Ermeni, 832 Rum ve 130 Kıpti olmak üzere 102.782 kişi olarak tesbit edilmiştir.

1330 tarihinde ilce adedi 7 ye inen Amasya Sancağı'nın nüfusu 202.246 Müslim, 23.079 Ermeni, 24.560 Rum ve 1.033 Kıpti olmak üzere 250.918 kişidir.

1330 Tarihindeki Amasya Sancağı nüfusu ile bu günkü Amasya İli nüfusu arasında bir kıyaslama yapmak için; o tarihten bu tarafa Amasyadan ayrılan Havza, Köprü, Lâdik ve Mecitözü ilceleri nüfusunu tenzil etmek gerekecektir. Bu takdirde:

Merkez İlce 46.350 Müslim, 9.166 Ermeni, 2.561 Rum ve 41 Kıpti olmak üzere 58.118 kişi; Gümüşhacıköy ilcesi 24.309 Müslim, 3.460 Ermeni, 3.554 Rum olmak üzere 31.323 kişi; Merzifon ilcesi de 23.867 Müslim, 8.594 Ermeni, 754 Rum ve 657 Kıpti olmak üzere 33.872 kişidir. Böylece 1330 yılında Amasya'nın bu günkü idari sınırları içinde 94.526 Müslim, 21.220 Ermeni, 6.869 Rum ve 698 Kıpti olmak üzere 123.313 kişinin bulunduğu anlaşılmaktadır. (x).

B. Cumhuriyetten Bu Yana Amasya Nüfusu :

Bu devrede, demoğrafi ilmi esasları dairesinde ve muayyen fasılalarla yapılan Genel Nüfus Sayımları sonuçlarına göre, nüfusun gelişimini tetkik ve takip etmek mümkün bulunmaktadır.

Amasya Şehri nüfusu 1927 yılından 1950 yılına kadar duraklama ve hatta bazan gerileme kaydetmiş, 1955 yılından bu tarafa ise gittikçe yükselen bir artış göstermiştir. Şehrin nüfusu 1927 de 12.841 iken 1935 sayımında 11.918e düşmüş, 1940 da 13.635 e yükselen nüfus 1945 de 13.344 e düşmüştür. 1950 de 14.470 olan şehir nüfusu 955 de 17.560 a, 1960 da 28.525 e, 1965 de 34.168 e yükselmiştir. Memlekteimizin bir kısım şehirlerinde müşahede edilen çok hızlı artışı Amasya'da görmek mümkün değildir. Bunun nedenlerini; şehrin kuruluş mevkii ile münakale imkânlarına, sınaî ve ticarî hayatında büyük gelişme olmamasına, civar illerdeki iş ve kazanç imkânlarının daha elverişli bulunmasına, son senelerde ise köyden şehre vaki akına irca etmek mümkündür.

Amasya Şehrinin nüfusundaki bu gelişmenin benzerini, il'in şehirler nüfusunda da müşahede etmekteyiz. Amasya İlinde şehirlerde yaşıyan nüfus 1927 de 29.972 iken 1935 te 32.023 e, 1940 da 33.935 e, 1945 te 36.764 e, 1950 de 37.868 e, 1955 te 49.321 e, 1960 da 70.646 ya, 1965 te de 83.016 ya yükselmiştir.

Amasya İli'nin bucak ve köyler nüfusu ise, memleketin genel gelişmesine muvazi olarak, gittikçe yükselen bir artış göstermiştir. Bucak ve köyler nüfusu 1927 de 85.219 iken 1935 te 96.090 a, 1940 da 102.094 e, 1945 de 111.106 ya, 1950 de 125.801 e, 1955 te 177.723 e, 1960 da 186.635 e ve 1965 te de 202.713 e yükselmiştir. (Bk. Tablo 1).

2. Yerleşme Yerlerinin Nüfusu Bakımından Amasya İli :

A. Şehirsel ve kırsal nüfus ayırımı ve başlıca şehirsel yerleşme yerleri :

Nüfus yoğunluğu itibariyle ilceler arasında başta geleni Merzifon'dur. Onu sırası ile Merkez, Suluova, Gümüşhacıköy, Taşova ve Göynücek ilceleri takip etmektedir. 1965 sayımı neticelerine göre Merzifon ilcesinde nüfus yoğunluğu 58, Göynücek ilcesinde ise 34 tür. (Bk. Tablo 2).

Yerleşme yerleri arasında nüfusu 10.000 in üstünde olan yerler, Amasya ve Merzifon şehirleri ile, 1965 te nüfusu 10.199 a yükselen Gümüşhacıköy'dür. (Bk. Tablo 3).

(x) **Abdi Zade Hüsameddin Yasar : Amasya Tarihi, c. 2, s. 107 ve s.**

B. Kırsal ve şehirsel alanların nüfus grupları bakımından dağılımı :

1960 Sayımı sonuçlarına göre düzenlenmi şbulunan 4 numaralı Tablo tetkik edildiğinde, 0-14 ve 15-54 yaş gruplarının 10.000 den az nüfuslu yerlerle 10.000 den fazla nüfuslu yerlerde dağılışı arasında büyük farklar olmadığı görülür. Bu durum, Amasya İlinde şehir hayatı ile köy hayatı arasında büyük bir farkın bulunmadığına, faal nüfusu sinesine çeken iş sahalarının şehirlerde henüz gelişmemiş olduğuna delâlet eder.

3. Amasya Nüfusunun Demoğrafik Nitelikleri :

A. Medenî Hale Göre Nüfusun Dağılımı:

1960 sayımına göre, 15 ve daha yukarı yaştaki il nüfusu 156.194 kişi olup, bunun 82.179 kişisi erkek ve 74.015 kişisi de kadındır. Bu nüfusun, 20644 kişisi erkek ve 9.237 kişisi kadın olmak üzere, 29.881 kişisi hiç evlenmemiştir. 58.741 erkek ve 55.596 kadın olmak üzere, 114.337 kişisi evlidir. 2.206 erkek ve 8.263 kadın olmak üzere 10.463 kişisinin eşi ölmüştür. 299 erkek ve 356 kadın olmak üzere, 655 kişisi boşanmıştır. (Bk. Tablo : 5, 6)

15 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 20.572 erkek ve 13.978 kadın olmak üzere 34.550 kişisi şehirlerde, 61.607 erkek ve 60.037 kadın olmak üzere 121.644 kişisi de nüfusu 10.000 den az yerlerde yaşamaktadır. Şehir nüfusunun, 8.023 erkek ve 2.281 kadın olmak üzere 10.304 kişisi hiç evlenmemiş, 12.085 erkek ve 9.516 kadın olmak üzere 21.601 kişisi evli, 2.005 kadın ve 322 erkek olmak üzere 2.327 kişisi eşi ölmüş, 94 erkek ve 115 kadın olmak üzere 209 kişisi de boşanmıştır.

10.000 den az nüfuslu yerlerde yaşıyanların, 12.621 erkek ve 6.956 kadın olmak üzere 19.577 kişisi hiç evlenmemiş, 46.656 erkek ve 46.080 kadın olmak üzere 92.736 kişisi evli, 1.884 erkek ve 6.258 kadın olmak üzere 8.142 kişisinin eşi ölmüş, 205 erkek ve 241 kadın olmak üzere 446 kişisi boşanmıştır. (Bk. Tablo : 7, 8).

Nüfusun medenî hâl itibariyle ayrılışının tetkikinde vardığımız sonuç: Hiç evlenmemiş nüfus nisbeti köye nazaran şehirde daha yüksektir. Bekâr nüfusun ekseriyetini erkekler teşkil etmektedir. Evli nüfusun nisbeti, şehirlere nazaran kasaba ve köylerde daha yüksektir. Eşi ölmüş kadınların nisbeti, erkeklere nazaran daha yüksektir. Bu durum erkekler arasındaki vefiyatın daha fazla oluşuna delâlet etmektedir. Boşanmalar köy ve kasabalara nazaran şehirlerde daha yüksek nisbettedir. Boşanmış kadınlar erkekten daha çoktur.

B. Okur-Yazarlık Yönünden Amasya İli Nüfusu :

1965 Sayımına göre 285.729 kişi olan İl nüfusunun 233.865 kişisini, 6 ve daha yukarı yaştaki nüfus teşkil etmektedir. Bu nüfusun, 112.040 kişisi okuma yazma bilmekte, 121.655 kişisi okuma yazma bilmemektedir. 170 kişinin ise durumları meçhuldür.

Okuma yazma bilen nüfusun 76.977 kişisi erkek ve 35.063 kişisi de kadındır. Okuma yazma bilmeyenlerin 44.416 sı erkek ve 77.239 u kadındır. Okuma yazma bilen nüfusun, 31.340 ı erkek ve 14.688 i kadın olmak üzere, 46.028 kişisi şehirlerde oturmaktadır.

1960 Sayımına göre, Amasya İl nüfusunun 42.875 kişisi İlkokul, 3.632 kişisi Ortaokul, 636 kişisi Lise, 1.461 kişisi Meslek Okulları ve 544 kişisi de Yüksek Okul ve Fakülte mezunudur.

Nüfusun okur yazarlık durumu ve son mezun olduğu tahsil müessesesi itibariyle dağılışı 9 ve 10 Numaralı Tablolarda gösterilmiştir.

C. Ana Dili ve Dinler İtibariyle Amasya İli Nüfusu :

1960 Sayımına göre 257.281 kişi olan İl nüfusunun 249.872 sinin ana dili Türkçe'dir. Geri kalan nüfustan, 11 Abazaca, 4 Acemce, 9 Arapça, 290 Arnavutça, 51 Boşnakça, 1.963 Çerkezce, 1.359 Gürcüce, 3.151 Kürtçe, 3 Lâzca, 2 Pomakça, 367 Ermenice, 19 Rumca, 4 Almanca, 1 İngilizce, 14 İtalyanca, 2 Fransızca, 53 Bulgarca, 3 Rusça, 2 Sırpça, 93 diğer dillerdir.

1960 Sayımına göre İl nüfusunun dinler itibariyle dağılışı; 256.549 İslâm, 721 Hıristiyan (497 Gregoryan, 6 Katolik, 194 Ortodoks, 24 mezhebi ayırt edilemiyen), 7 Musevi, 2 Dinsiz, 1 diğer dinler olup 1 kişinin di-

ni bilinmemektedir. Müslüman nüfusun 134.343 kişisi erkek ve 122.206 kişisi kadındır. Hıristiyan nüfusun 373'ü erkek ve 348'i kadındır.

4. Amasya Nüfusunun Ekonomik Nitelikleri :

A. Amasya İli Faal Nüfusunun İktisadî Faaliyet Kolları İtibariyle Dağılımı :

Amasya İli faal nüfusunun kahir ekseriyeti, 51.916 erkek ve 50.921 kadın olmak üzere 102.837 kişisi, ziraat ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Ziraat ve Hayvancılıktan sonra, sıra ile, 5.819 kişi ile imalât sanayii, 4.586 kişi ile Genel hizmetler, 2.492 kişi ile ticaret ve bankacılık gelmektedir.
Bilinmeyen

1960 sayımına göre 257.281 kişi olan il nüfusunun 128.611 kişisini iktisaden faal nüfus (15 ve daha yukarı yaştaki nüfus) teşkil etmektedir. İktisaden faal nüfusun, 76.371 i erkek ve 52.240 ı kadındır. İktisaden faal nüfusun 18.964 ü şehirlerde, 109.647 si nüfusu 10.000 den az olan yerlerde oturmaktadır. İktisaden faal şehir nüfusunun 18.012 si erkek ve 952 si kadındır. Nüfusu 10.000 den az yerlerdeki iktisaden faal nüfusun 58.359 u erkek ve 51.288 i kadındır. Bu rakamlar, kadının ziraat ve hayvancılıkta erkeğe muadil rol oynadığını, şehirdeki kadının az bir kısmının çalıştığını ifade etmektedir. (Bkz. Tablo : 11).

B. Amasya İli Nüfusunun İstihdam Durumu :

128.611 kişi faal nüfustan 37.691 kişi ücretli, 908 kişi iş veren, 14.542 kişi kendi hesabına çalışan, 67.625 kişi de aile işinde ücretsiz durumundadır. (Bkz. Tablo: 12).

C. Amasya İli Faal Nüfusunun Meslekler Bakımından Dağılımı :

Faal nüfus aşağıdaki şekilde genel meslek bölümlerine ayrılmıştır:

a) Teknik elemanlar, Serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili diğer mesleklerde 1.735 kişi çalışmaktadır.

b) Müteşebbisler, Sevk ve idare memurları, Büro ile ilgili mesleklerde 1.857 kişi çalışmaktadır.

c) Satıcılar ve satış ile ilgili mesleklerde 2.355 ikiş çalışmaktadır.

d) Çiftçilik, Ormancılık, Balıkçılık, Avcılık ve bunlarla ilgili mesleklerde 102.582 kişi çalışmaktadır.

e) Maden ve taş çıkarma işleriyle ilgili mesleklerde 461 kişi çalışmaktadır.

f) Nakliyat ve Muhaberat ile ilgili mesleklerde 1.390 kişi çalışmaktadır.

g) Sanatkârlar ile imalât ve tamirat işçileri 5.203 kişidir.

h) Kalifiye olmayan işçilerin adedi 2.812 kişidir.

i) Hizmetle ilgili mesleklerde 2.513 kişi çalışmaktadır. (Bkz. : Tablo : 13).

İLCELER İTİBARİYLE NÜFUS YOĞUNLUĞU

TABLO : 2

İlceler	YILLAR													
	1935		1940		1945		1950		1955		1960		1965	
	Nüfus	Nüfus Yoğunluğu	Nüfus	Nüfus Yoğunluğu	Nüfus	Nüfus Yoğunluğu	Nüfus	Nüfus Yoğunluğu	Nüfus	Nüfus Yoğunluğu	Nüfus	Nüfus Yoğunluğu	Nüfus	Nüfus Yoğunluğu
Merkez	66.600	18	70.656	19	75.801	25	85.959	29	83.282	39	83.361	49	93.718	54
Göynücek	—	—	—	—	—	—	—	—	16.997	31	18.334	32	19.838	34
Gümüşhacıköy	28.735	31	30.418	33	32.841	33	36.108	36	37.165	45	39.230	48	42.564	51
Merzifon	32.778	32	34.955	35	39.228	43	41.602	45	47.804	49	51.857	55	55.079	58
Suluova	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19.538	42	24.232	52
Taşova	—	—	—	—	—	—	—	—	41.796	39	44.961	45	50.298	49
Toplam	128.113	23	136.029	24	147.870	30	163.669	33	227.044	41	257.281	47	285.729	51

1965 AMASYA İLİ NÜFUSU

TABLO : 3

İlceler	Toplam			Şehirler Nüfusu			Bucak ve Köyler Nüfusu			Yüz Ölçümü Km2	Nüfus Yoğunluğu
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın		
Merkez	93.178	50.548	43.170	34.168	20.475	13.693	59.550	30.073	29.477	1.718	54
Göynücek	19.838	9.951	9.887	1.531	809	722	18.307	9.142	9.165	569	34
Gümüşhacıköy	42.564	21.151	21.413	10.199	5.050	5.149	32.365	16.101	16.264	819	51
Merzifon	55.079	28.336	26.743	23.410	12.253	11.157	31.669	16.083	15.586	939	58
Suluova	24.232	12.898	11.334	9.687	5.339	4.438	14.545	7.559	6.986	465	52
Taşova	50.298	25.132	25.166	4.021	2.059	1.962	46.277	23.073	23.204	1.010	49
Toplam	285.729	148.016	137.713	83.016	45.985	37.031	202.713	102.031	100.682	5.520	51

AMASYA NÜFUSUNUN YAŞ GRUPLARI İTİBARİYLE DAĞILIMI

TABLO: 4

Yaş Grupları	Genel Toplam			10.000 den az nüfuslu Yerler			10.000 den az nüfuslu Yerler		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
0— 4	38.407	19.508	18.899	5.323	2.727	33.084	2.596	16.781	16.303
5— 9	33.363	16.746	16.617	5.361	2.749	28.002	2.612	13.997	14.005
10—14	29.317	16.292	13.025	5.387	3.040	23.930	2.347	13.252	10.678
15—19	21.037	11.719	9.318	4.381	2.570	16.656	1.811	9.149	7.507
20—24	25.046	14.538	10.508	9.796	7.860	15.250	1.936	6.678	8.572
25—34	43.004	22.150	20.854	7.576	3.966	35.428	3.610	18.184	17.244
35—44	21.985	11.061	10.924	4.107	2.036	17.878	2.071	9.025	8.853
45—54	21.279	11.563	9.716	3.893	2.035	17.386	1.858	9.528	7.858
55—64	15.805	8.013	7.792	2.908	1.381	12.897	1.527	6.632	6.265
65 +	7.576	2.876	4.700	1.865	709	5.711	1.156	2.167	3.544
Bilinmiyen	462	259	203	24	15	438	9	244	194
Toplam	257.281	134.725	122.556	50.621	29.088	206.660	21.533	105.637	101.023

15 VE DAHA YUKARI YAŞLARDAKİ AMASYA İL NÜFUSUNUN MEDENÎ HÂL İTİBARİYLE DAĞILIŞI

TABLO : 5

Yılı	MEDENÎ HÂL												
	Toplam			Hiç Evlenmemiş		Evli		Eşi Ölmüş		Boşanmış		Bilinmeyen	
	Toplam	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
1950	102.882	52.010	50.872	15.311	8.384	34.637	34.260	1.361	7.518	171	279	530	431
1955	136.838	68.922	67.916	14.877	9.419	51.931	49.250	1.518	8.182	304	412	292	644
1960	156.194	82.179	74.015	20.644	9.237	58.741	55.596	2.206	8.263	299	356	289	563

15 VE DAHA YUKARI YAŞLARDAKİ AMASYA İL NÜFUSUNUN MEDENÎ HÂL İTİBARİYLE AYRILIŞI

a : 10.000 ve daha fazla nüfuslu yerler

Yılı	MEDENÎ HÂL												
	Toplam			Hiç Evlenmemiş		Evli		Eşi Ölmüş		Boşanmış		Bilinmeyen	
	Toplam	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
1955	25.639	14.213	11.426	5.086	2.234	8.771	7.234	245	1.776	64	85	47	97
1960	34.550	20.572	13.978	8.023	2.281	12.085	9.516	322	2.005	94	115	48	61

b : 10.000 den az nüfuslu yerler :

1960	111.119	54.709	56.490	9.791	7.185	43.160	42.025	1.273	6.406	240	327	245	547
1955	121.644	61.607	60.037	12.621	6.956	46.656	46.080	1.884	6.258	205	241	241	502

AMASYA İLİ TOPLAMI

YAŞ GRUPLARI VE MEDENÎ HÂL İTİBARİYLE NÜFUS

1 9 6 0

TABLO : 6

Yaşlar	Toplam			Evli		Hiç Evlenmemiş (Bekâr)		Eşi Öldü (Dul)		Boşandı		Bilinmeyen	
	Toplam	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Toplam	156.194	82.179	74.015	58.741	55.596	20.644	9.237	2.206	8.263	299	356	289	563
14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15—19	21.037	11.719	9.318	1.529	2.729	10.167	6.546	5	13	8	15	10	15
20—24	25.046	14.538	10.508	6.746	8.842	7.691	1.572	33	41	44	33	24	20
25—29	24.052	12.359	11.693	10.472	11.051	1.717	496	80	73	45	42	45	31
30—34	18.952	9.791	9.161	9.208	8.740	426	179	74	172	32	34	51	36
35—39	12.417	6.307	6.110	5.989	5.753	193	99	83	208	24	25	18	25
40—44	9.568	4.754	4.814	4.503	4.353	96	61	106	353	26	19	23	28
45—49	11.055	6.595	4.460	6.229	3.872	113	51	202	497	39	20	12	20
50—54	10.224	4.968	5.256	4.598	4.088	70	60	251	1.023	30	33	19	52
55—59	7.847	4.569	3.278	4.089	2.431	55	39	387	758	18	22	20	28
60—64	7.958	3.444	4.514	2.945	2.328	67	61	390	1.996	18	64	24	65
65 +	7.576	2.876	4.700	2.224	1.378	28	65	589	3.123	15	49	20	85
Bilinmeyen	462	259	203	209	31	21	8	6	6	—	—	23	158

Amasya 10.000 ve daha fazla nüfuslu yerler toplamı

YAŞ GRUPLARI VE MEDENÎ HÂL İTİBARİYLE NÜFUS

1 9 6 0

TABLO : 7

Yaşlar	MEDENÎ HÂL													
	Toplam			Evli		HİÇ EVLENMEMİŞ (BEKÂR)		Eşi Öldü (Dul)		Boşandı		Bilinmeyen		
	Toplam	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
Toplam	34.550	20.572	13.978	12.085	9.516	8.023	2.281	322	2.005	94	115	48	61	
14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
15—19	4.381	2.570	1.811	131	481	2.437	1.324	—	—	2	6	—	—	
20—24	9.796	7.860	1.936	3.022	1.403	4.801	514	12	9	23	10	2	—	
25—29	4.162	2.219	1.943	1.732	1.707	459	197	6	19	12	16	10	4	
30—34	3.414	1.747	1.667	1.581	1.513	138	88	12	39	7	15	9	12	
35—39	2.498	1.232	1.266	1.150	1.152	62	47	11	52	4	12	5	3	
40—44	1.609	804	805	762	719	28	25	5	51	6	4	3	6	
45—49	2.128	1.219	909	1.146	736	31	21	26	141	16	7	—	4	
50—54	1.765	816	949	756	705	19	16	26	212	12	13	3	3	
55—59	1.483	779	704	694	453	19	13	57	230	5	4	4	4	
60—64	1.425	602	823	537	409	18	12	43	378	3	18	1	6	
65 +	1.865	709	1.156	568	236	11	24	120	874	4	10	6	12	
Bilinmiyen	24	15	9	6	2	—	—	4	—	—	—	5	7	

Amasya 10.000 den aznüfuslu yerler toplamı

YAŞ GRUPLARI VE MEDENÎ HÂL İTİBARİYLE NÜFUS

1 9 6 0

TABLO : 8

Yaşlar	M E D E N Î H Â L											
	Toplam			Evli		HİÇ EVEENMEMİŞ (BEKÂR)		Eşi Öldü (Dul)		Boşandı		Bilinmeyen	
	Toplam	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Toplam	121.644	61.607	60.037	46.656	46.080	12.621	6.956	1.884	6.258	205	241	241	502
14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15—19	16.665	9.149	7.507	1.398	2.248	7.730	5.222	5	13	6	9	10	15
20—24	15.250	6.678	8.572	3.724	7.439	2.890	1.058	21	32	21	23	22	20
25—29	19.890	10.140	9.750	8.740	9.344	1.258	299	74	54	33	26	35	27
30—34	15.538	8.044	7.494	7.627	7.227	288	91	62	133	25	19	42	24
35—39	9.919	5.075	4.844	4.839	4.601	131	52	72	156	20	13	13	22
40—44	7.959	3.950	4.009	3.741	3.634	68	36	101	302	20	15	20	22
45—49	8.927	5.376	3.551	5.083	3.136	82	30	176	356	23	13	12	16
50—54	8.459	4.152	4.307	3.842	3.383	51	44	225	811	18	20	16	49
55—59	6.364	3.790	2.574	3.395	1.978	36	26	330	528	13	18	16	24
60—64	6.533	2.842	3.691	2.408	1.919	49	49	347	1.618	15	46	23	59
65 +	5.711	2.167	3.544	1.656	1.142	17	41	469	2.249	11	39	14	73
Bilinmeyen	438	244	194	203	29	21	8	2	6	—	—	18	151

ŞEHİR VE KÖYLERDE 6 VE DAHA YUKARI YAŞLARDAKİ NÜFUSUN OKUMA YAZMA DURUMU İTİBARİYLE DAĞILIŞI :

(1965 Sayımı)

TABLO NO : 9

İlce Adı	TOPLAM			OKUMA YAZMA BİLEN			OKUMA YAZMA BİLMEYEN			BİLİNMEYEN		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
	T O P L A M											
Toplam	233.865	121.483	112.382	112.040	76.977	35.063	121.655	44.416	77.239	170	90	80
Merkez İlce	78.316	42.810	35.506	39.750	28.431	11.319	38.530	14.363	24.167	36	16	20
Göynücek	15.765	7.480	8.285	5.632	4.073	1.559	10.116	3.402	6.714	17	5	12
Gümüşhacıköy	34.281	17.199	17.082	15.451	10.309	5.142	18.812	6.872	11.940	18	18	—
Merzifon	45.731	23.563	22.168	24.920	16.484	8.436	20.787	7.062	13.725	24	17	7
Suluova	19.757	10.575	9.182	9.584	6.728	2.856	10.165	3.844	6.321	8	3	5
Taşova	40.015	19.856	20.159	16.703	10.952	5.751	23.245	8.873	14.372	67	31	36
	Ş E H İ R											
Toplam	71.193	39.963	31.230	46.028	31.340	14.688	25.100	8.582	16.518	65	41	24
	K Ö Y L E R											
Toplam	162.672	81.520	81.152	66.012	45.637	20.375	96.555	35.834	60.721	105	49	56

15 ve Daha Yukarı Yaşlardaki Nüfusun
Son Ayrıldıkları Meslekteki Mevkii İtibariyle Dağılışı (1960 Sayımı)

a : İl İtibariyle

TABLO : 12

Toplam			Ücretli		İşveren		Kendi Hesabına Çalışan		Aile İşinde Ücretsiz		Bilinmiyen	
Toplam	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
128.611	76.371	52.240	36.561	1.130	861	47	12.603	1.939	18.550	49.075	7.796	49

b : 10.000 ve Daha Fazla Nüfuslu Yerler İtibariyle

18.964	18.012	952	5.136	447	561	10	4.297	177	526	290	7.492	28

c : 10.000 den Az Nüfuslu Yerler İtibariyle

109.647	58.359	51.288	31.425	683	300	37	8.306	1.762	18.024	48.785	304	21

TABLO : 14

Nüfus Grupları İtibariyle Köyler Sayısı ve Nüfus Toplamları

(1965 Sayımı)

Nüfus Grupları	Köy Sayısı	Nüfus Toplamı		
		Toplam	Erkek	Kadın
TOPLAM	361	202.713	102.031	100.682
0—50	—	—	—	—
51—100	6	506	260	246
101—150	20	2.741	1.420	1.321
151—200	23	4.169	2.120	2.049
201—250	29	6.458	3.290	3.168
251—300	33	8.949	4.536	4.413
301—400	49	17.164	8.671	8.493
401—500	33	14.843	7.536	7.307
501—750	81	48.885	24.391	24.494
751—1000	43	36.900	18.578	18.322
1001—1250	24	26.807	13.494	13.313
1251—1500	9	12.370	6.230	6.140
1501—1750	4	6.430	3.214	3.216
1751—2000	1	1.867	916	951
2001—2250	2	4.379	2.192	2.187
2251—2500	2	4.747	2.457	2.290
2501—2750	1	2.549	1.287	1.262
2751—3000	1	2.949	1.439	1.510

Not : 1965 Genel Nüfus Sayımından sonra üç köyde Belediye Teşkilâtı kurulmuş ve köy sayısı 358 e düşmüştür.

IV / COĞRAFYA BÖLÜMÜ

YEŞİL AMASYA

Yeşile öylesi meylini vermiş,
Şirin Amasya'nın her çağı yeşil.
Allahın en büyük lutfuna ermiş,
Bereket kaynağı ırmağı yeşil.

Çevresini saran şu yalçın dağlar,
Ona müstesna bir karakter sağlar.
Derler ki hem gelen, hem giden ağlar,
Bu sebepten olmuş, toprağı yeşil.

İhtimâl bir cennet yapmakmış ahtı,
Allah lâyık görmüş bu yeşil bahtı.
Asırlar boyunca kaç payitahtı,
Kondurup göçüren otağı yeşil .

Kaptırdı beni bu içli duyguya,
Methiyesin yazdım hem duya duya,
Her gece koynunda dalıp uykuya,
Rüyalar gördüğüm yatağı yeşil.

Salim ÖZMEN

1. Amasya İlinin Jeolojik Yapısı :

Karadeniz bölgesi'nin orta bölümünde ve aynı zamanda İç Anadoluya komşu kenar kısımda bulunan Amasya İli arazisi, esas itibariyle Palaeozoik ve kısmen Mesozoik temel üzerinde yayılan daha genç formasyonlardan meydana gelmiştir. Palaeozoik ve billurlu şistlerden meydana gelmiş olan eski temel üzerinde yer yer Neojen kalkerleriyle birlikte marn ve gre serilerine de rastlanır (Suluova'nın güney ve doğusunda). Üçüncü zaman başlarında vukua gelen tektonik hareketler neticesinde esas bu günkü şeklini almış olan sahada, bir taraftan kıvrımlar meydana gelirken diğer taraftan kıvrılamıyan kısımlar (Palaeozoik temel) kırılmışlar ve çökmüşlerdir. Böylece yüksek rölief sahaları yanında, çukur alanlar meydana gelmiştir. Bu çukur sahalar (Suluova, Taşova) sonra Neojen rüsupları ile örtülmüş, bilâhare bu rüsuplar süpürülmüştür. Nihayet tekrar alüviyonların dolması ile bugün birer alüvyal ova haline gelmişlerdir.

Morfolojik bakımdan ise, ortalama 1000 metre irtifada dağlık bir rölief ve bu röliefi derin bir şekilde yaran vadiler şebekesinin mevcudiyeti karakterize eder. Bu bakımdan sahanın farklı iki bölümden meydana geldiğini hemen işaret edebiliriz. Bunlar yüksek sahalar ve derin vadilerdir.

Tabandan itibaren ortalama irtifaı 700-800 metre arasında değişen yüksek sahalara rölief vadilere civar olan yerlerde çok dik bir manzara arzetmektedir. Dar ve derin boğazlar şeklindeki vadilerin üst kısımları hafif dalgalı olarak uzanan yüksek düzlükler halindedir. Yapının umumi uzanış yönü olan NW-SE doğrultusuna lâkayt olarak uzanan bu düzlükler bölgede eski bir aşınım sathının mevcut olduğunu gösterir. Bu sathın üzerinde açılmış bulunan vadiler Alp orojenezini müteakip tesviye edilen bölgenin sonradan epirojenik hareketlerle yükselmesi ile daha fazla gömülmüşlerdir.

Vadi şebekesi kuruluş itibariyle umumi yapı hatlarına uygunluk gösterir. Ana vadilerin kolları zayıf mukavemet (kontakt) sahalarına yerleşmişler ve bu görünüşleriyle kafesli-romboidal bir drenaj tipi meydana getirmişlerdir.

2. Amasya İlinin Coğrafi Durumu :

Doğuda Tokat İlinin Erbaa İlcesi, Kuzeyde Samsun İlinin Çarşamba, Ladik, Havza ve Vezirköprü İlceleri, Batıda Çorum İlinin Osmancık, İskilip, Merkez ve Mecitözü İlceleri, Güneyde Tokat İlinin Zile ve Turhal İlceleri ile çevrili bulunan Amasya İlinin yüz ölçümü 5520 Kilometre karedir. Doğudan batıya uzunluğu 112, kuzeyden güneye mesafesi ise 90 Kilometredir.

İlin en doğu noktası Taşova İlcesi Merkez Bucağının Andıran Köyünde 36,5 Doğu Meridiyeni; en kuzey noktası Gümüşhacıköy İlcesinin 41,4 Kuzey Paraleli; en batı noktası Gümüşhacıköy İlcesi Hamamözü Bucağında 35 Doğu Meridiyeni; en güney noktası da Göynücek İlcesinin Alan köyünde Kuzey Paraleli üzerindedir.

5520 Kilometre kare olan il arazisinin 1718 Km.2 si Merkez İlceyi, 569 Km.2 si Göynücek İlcesini, 819 Km.2 si Gümüşhacıköy İlcesini ,939 Km.2 si Merzifon İlcesini, 465 Km.2 si Suluova İlcesini ve 1010 Km.2 si de Taşova İlcesini teşkil etmektedir.

İl Merkezi Amasya'nın rakımı 425 Metredir.

İlin en yüksek yeri Kuzey Doğuda Akdağ 2062 Metredir. Akdağ yaylası mebzul, kışlağı makbul, suyu bol, havası gayet sağlam olduğundan hayvan sahiplerinin büyük ilgi gösterdikleri bir yerdir. Geniş bir kısmı çam ormanları ile kaplıdır. Akdağdan sonra Amasya'da mühim arıza olarak Boğalı Dağı (1945 Metre), Tavşan Dağı (1719 Metre), İnegöl Dağı (1864 Metre), Ereğli Dağı (1765 Metre), Karadağ (1520 Metre), Cakır Dağ (1075 Metre) görülmektedir.

Amasya şehrinin etrafını çeviren arızadan Kırklar Dağı (910), Karaman Dağı (800), Lokman Dağı (800) ve Ferhat Dağı (780) Metre yüksekliktedirler.

İl dahilindeki akar suların en mühimini, Yeşilırmak ile buna karışan Çekerek ve Tersakan Irmakları teşkil etmektedir.

Tarihte (İris Nehri), (Nehri Amas) isimleriyle anılmış bulunan Yeşilırmak Amasya Merkez İlcesi ile Taşova İlcesinin can damarıdır. Amasya'nın hayatı Yeşilırmakla kaimdir. Kösedağ'ın 2000 Metre yüksekliğinden doğan Tozanlı veya Tokat Suyu, Tokat topraklarından geçtikten sonra,

Borabay Gölünden Bir Manzara

Yeşilırmak Taşova'da

Amasya Merkez İlcesine Ezine Bucağı tarafından dahil olur. Kayabaşı mevkiinde Çekerek Irmağını da alarak Yeişlırmak adı ile Amasya Şehrine girer. Etraftaki arazi, bağ ve bahçeler için bir feyiz ve bereket kaynağı olan Yeşilırmak, Şehri bir baştan öbür başa katedip Ziyere Kasabası önünde Tersakan Irmağını da aldıktan sonra, Taşova İlcesine ve oradan da Erbaa topraklarına dahil olur.

Çekerek Irmağı, Sivas kuzeyinde Yıldız Dağı batı etekleri ile Çamlıbel'in kuzey eteklerinden inip Akdağ ve Karadağ eteklerinden inen sularla da beslendikten sonra Artıkovayı meydana getirerek Göynücek İlcesinden Amasya topraklarına dahil olur. Göynücek'te Evkedi Suyu'nu, Bektemir kuzeyinde de Çorum ve Mecitözü Sularını aldıktan sonra Kayabaşı mevkiinde Tokat Suyu ile birleşerek Yeşilırmak adını alır. Sıraböcekhane Köyü kuzeyinde Ezine Suyunu alır.

Tersakan Irmağı, Havza İlcesinin Ladik Gölünden doğar. Kuzeye doğru akmayıp, tersine, güney'e doğru aktığı için Tersakan ismi verilmiştir. Amasya'nın kuzeyinden il sınırları içine giren Tersakan Irmağı, Gümüş Suyu'nu alıp Suluova'yı baştan başa katettikten sonra Ziyere önünde Yeşilırmağa karışır.

İl sınırları dahilinde ova sayılacak yerler olarak, Suluova'yı (14.000 Hektar), Geldikilan Ovası'nı (10.500 Hektar), ~~Merzifon ve Gümuş~~ ovaları ile Taşova'yı zikretmek mümkündür.

İl dahilinde göl olarak sadece, uzunluğu 900 Metre ve derinliği 30 Metre olan, Amasya'ya 65 Kilometre mesafede ve Taşova İlcesi hudutları dahilindeki Borabay Gölü ismini alan krater gölü vardır.

İl dahilinde sıcak ve şifalı sular mevcuttur. Bunlar Terziköy, Gözlek, Ilısu ve Hamamözü kaplıcalarıdır.

İl dahilinde inşa edilmiş herhangi bir baraj mevcut değildir. Çekerek Irmağı'nın meydana getirdiği taşkınları önlemek maksadı ile, bu ırmak üzerinde inşası mutasavver barajın ilk çalışmaları devam etmektedir.

Yeşilırmak üzerinde kurulu bulunan ve taşkınlara sebep olan sulama bendlerinin sökülmesiyle bunların yerine kaim olan pompalara enerji temin etmek üzere, Amasya - Taşova yolu üzerinde ve Amasya'ya 33 Km. mesafede, Durucasu'da bir hidro-elektrik santral kurulmuştur. Santralın çalışma suyu, Karakise Deresi üzerine bir çevirme bendi (Regülâtör) kurularak buradan kanala alınmaktadır. Kanalın santrala olan mesafesi 3500 Metredir. Santralın karakteristikleri :

Net düşüşü	: 130 Metre
Türbin tipi	: Pelton
Adet	: 2
Devri	: 500/dv/Dk
Her bir türbinin gücü	: 566 HP.
İşletmeye açıldığı tarih	: 1/8/1954
Müteahhit	: Hüseyin Torun
İmalâtçı Firma	: B. MAİER -GARBE LAHMEVER
Santral yeri	: Durucasu Köyü

Santralda elde edilen enerji 30 Km. lik bir enerji nakil hattıyle Amasya Şehrine kadar gelmekte, bu geliş esnasında Durucasu'dan Amasya'ya kadar sırası ile Yenice, Saraycıklar, Filingirler, Drabot, Kandolap, Aynalımağara, Göllü, Ayvasıl pompalarına enerji dağıtmaktadır. Aynı enerji hattı Amasya'dan Kayabaşı'na kadar devam etmekte ve yine yol üzerinde bulunan sırasiyle İstasyon, Şeyhcui, Yazıbağları, Serçoban pompalarına enerji dağıtmaktadır. Pompalardan artan enerji Amasya Şehri'ne ve Ziyaret Kasabası ile Sarılar, Durucasu, Kayabaşı köylerine verilmektedir.

Yeşilırmak havzasının en kurak kısmı Merzifon ve dolaylarıdır. Bu bölgenin yağış ortalaması düşük olduğu gibi, akar sular bakımından da durumu iyi değildir. Bu özellik dikkate alınarak, yeraltı su etüdleri yapılmıştır. Profesör Hamit Nafiz Pamir'in 1952 yılında yaptığı hidro jeolojik etüde istinaden, aynı yıl İlbank Temel Limited Şirketine araştırma sondajları yapma işi ihale edilmiştir. Şirket 25 kuyu açmış bunlardan, 5 i arteziyen, 9 u sulu ve 11 i kuru çıkmıştır. DSİ Yeraltı Suları Dairesince 1957 yılında 18, 1958 yılında 22 kuyu daha açılarak işin araştırma safhası tamamlanmıştır. Böylece, açılmış olan 65 kuyudan 25 i arteziyen, 15 i

Devlet Su işleri Amasya Bahçeleri Sulaması'na ait

SULAMA ve GELİR GRAFİĞİ

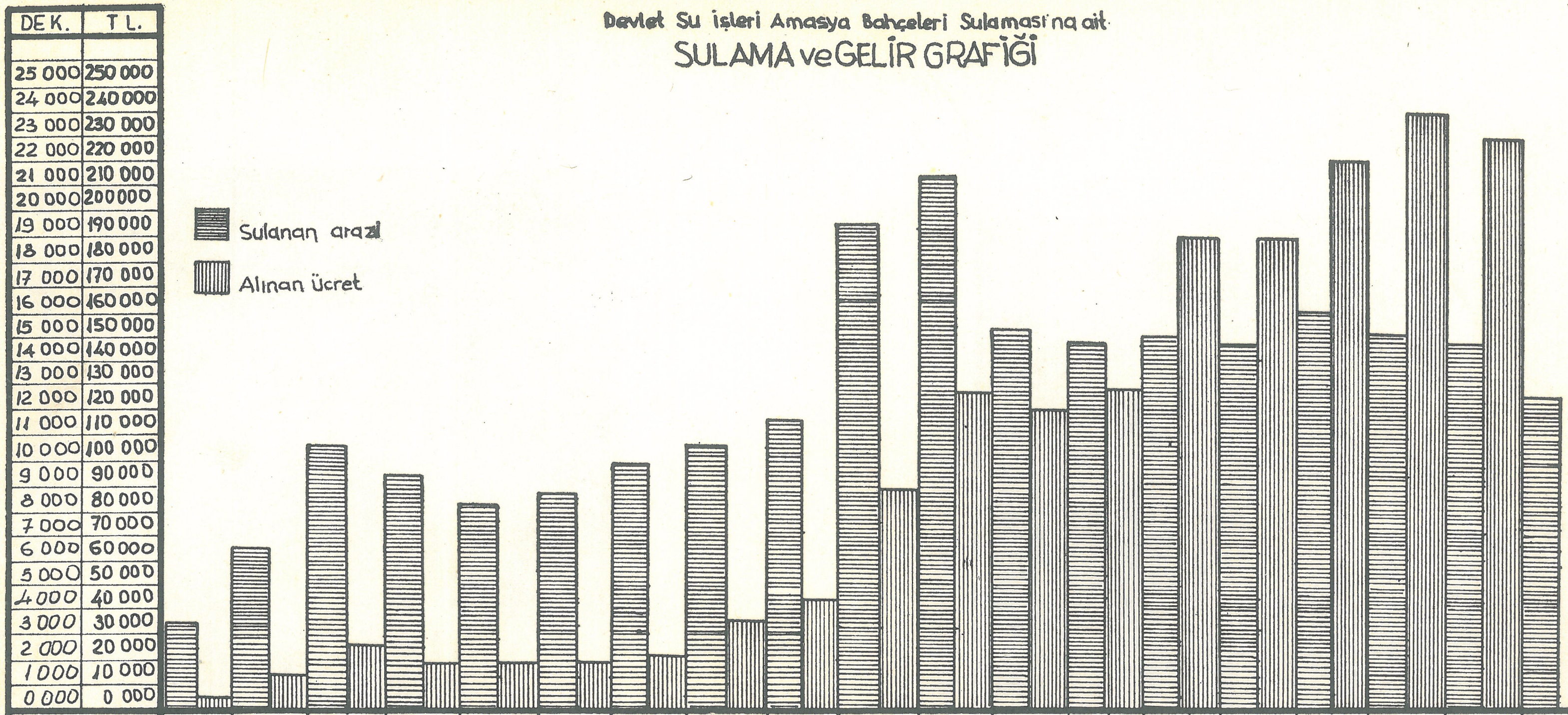

Yıllar	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Ölçü birimi	Dek.	Dek	Dek.	Dek.	Dek.	Dek.	Dek.	Dek.	Dek.	Dek.
HUBUBAT	314.0	143.0	1493.9	209.8		84.0	1210.3	1069.6	481.4	
FASÜLYE										
BOSTAN	1915.0	155.0	1227.8	1720.0	2239.2	1552.0	22.7	1175.6	1483.7	2088.0
ŞEKER PANCARI	1094.5	3243.0	4005.4		2006.0	2627.1	2920.5	810.0	2790.7	3135.9
KENEVİR										
MISIR		218.0	466.1	619.2	372.2	785.2		69.3	229.7	161.0
FİDANLIK	15.0	280.0	38.8	50.3	3.8			52.3	125.9	303.4
BAĞ	12.5		5.1	17.8	8.8			12.9	157.7	1240.9
MEYVELİK			102.4	89.3	142.5	183.8		152.5	475.0	1243.6
SEBZELİK		2329.0	3389.7	3000.9	3308.6	3208.5	3812.2	3941.2	5957.0	11142.3
PATATES TARLAZ.			21.7		45.2	179.0				
SOĞAN-SARMISAK			130.8		144.7	39.8	12.9			
YONCA			10.6	54.4	13.1		23.6	39.2	47.4	29.4
KAVAK										
TUĞLA OCAKLARI										
KIŞ SULAMASI										
Yekün alan	3351.000	6116.000	10892.500	9018.700	8284.100	8659.900	9702.200	10664.000	11646.400	19343.400
Yek. sulama ücreti	4229.96	13127.00	21329.5	18590.70	17732.75	17945.45	20099.05	33875.47	40196.15	86441.10

Yıllar	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Ölçü birimi	Dek.	Dek.	Dek.	Dek.	Dek.	Dek.	Dek.	Dek.	Dek.
HUBUBAT	776.8	3.0	803.7	1014.5		540.5	5.8	88.5	5.0
FASÜLYE							14.0	3.6	
BOSTAN	888.3	1418.4	1847.7	997.3	619.0	938.5	1213.6	929.7	281.4
ŞEKER PANCARI	3905.3	5746.1	3264.4	3021.5	3182.7	4196.0	2929.5	2041.9	1865.4
KENEVİR	4187.5	109.7	60.5	117.0	77.5	49.4	39.4	17.5	
MISIR	48.1	41.9	129.4	123.3	120.7	99.8	375.8	141.9	565.6
FİDANLIK	189.5	200.2	213.1	156.5	295.4	293.4	448.6	333.8	353.7
BAĞ	2097.7	476.4	494.6	609.3	630.1	632.3	846.3	929.7	1096.0
MEYVELİK	2680.1	1380.7	1820.6	743.0	1587.4	1909.3	1770.1	1802.3	2481.1
SEBZELİK	6907.8	5625.4	5800.6	7644.5	6751.7	5732.9	6751.8	5979.4	4755.0
PATATES TARLAZ.						42.6	431.6	163.7	252.5
SOĞAN-SARMISAK						7.0		25	7.1
YONCA	68.1	64.2	131.9	149.5	204.1	216.2	289.8	321.4	126.5
KAVAK								125.7	120.7
TUĞLA OCAKLARI						7 Ad.			4 Ad.
KIŞ SULAMASI				127.5	936.5	897.3	913.5	478.3	208.6
Yekün alan	21729.400	15066.000	14566.500	14705.700	14405.100	15604.200	14844.000	14232.900	12118.600
Yek. sulama ücreti	124904.60	116830.40	125706.50	188450.00	188597.30	216665.00	230825.00	228033.50	

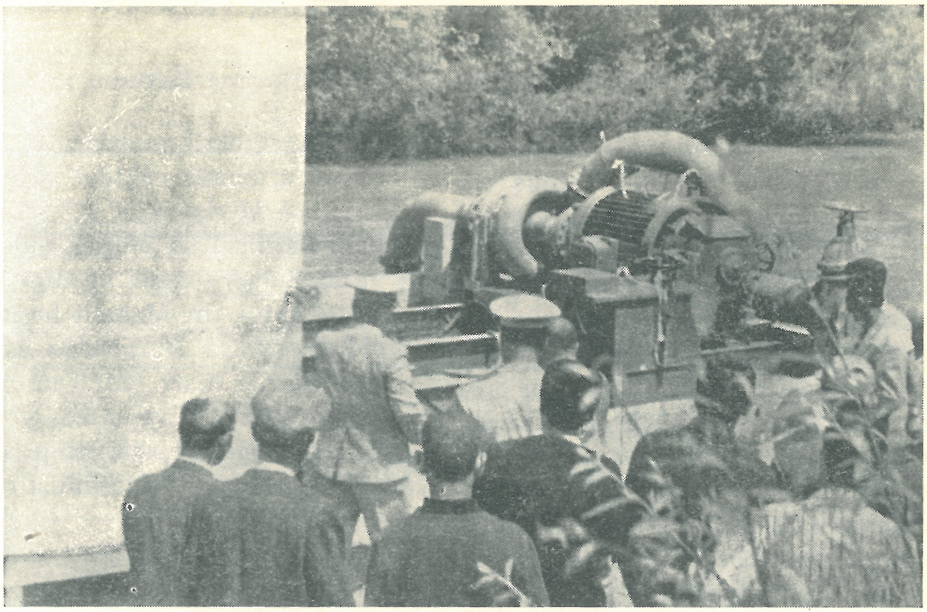

Şeyhcui Köyü Pompaj Sulama Şebekesinin Açılışı

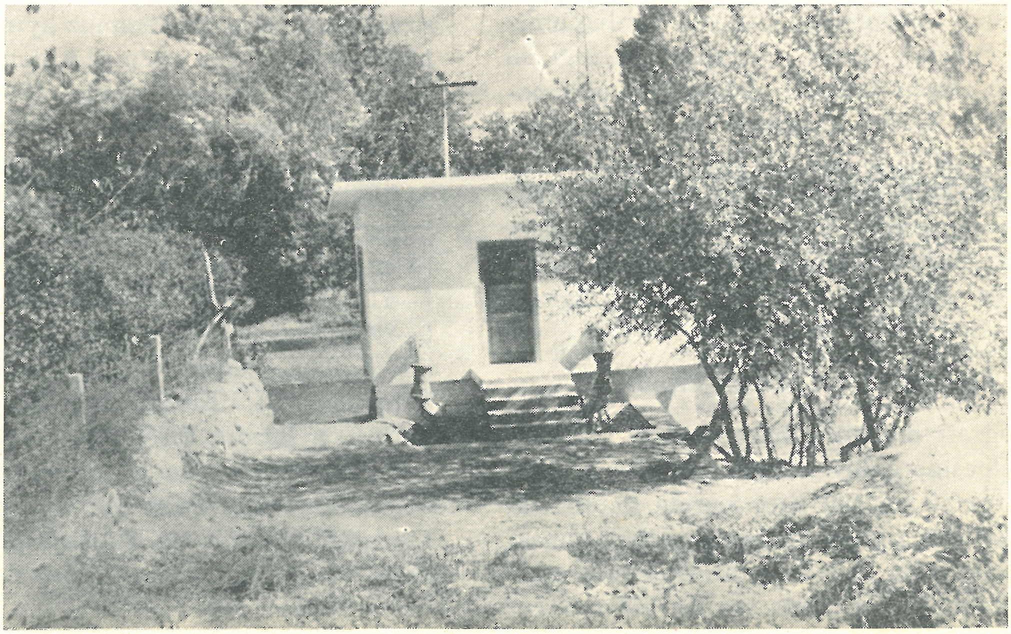

İstasyon Pompa Binası

semi arteziyen, 25 i de kuru çıkmıştır. Yeraltı suyu ile sulanabilecek net arazi 4.600 Hektar olarak hesaplanmıştır.

İl arazisini toprak örtüsü bakımından incelediğimizde üç hakim nevin mevcudiyetini görürüz. Bunlardan birincisi, Yeşilırmak ve kollarının suladığı ovaların (alçak sahaların) 4. Zamanda teşekkül etmiş ve hümüsce zengin, kumlu, killi ve kalınlığı oldukça fazla genç alüvyal ve aynı zamanda sebze ve meyve bahçeleri ile bağların yer aldığı topraklardır. İkincisi daha ziyade kuru ziraate elverişli dağların etek kısımları ile ova tabanı arasında kalan sahaların orta derecede kireç, asit ihtiva eden açık renkli topraklar. Üçüncüsü de, Yüksek sahalar ile fazla arızalı kısımlarda daha ziyade kalkerlerin ayrışması ile teşekkül etmiş, kalınlığı çok az olan ve bitki örtüsü bakımından çok fakir sahaların topraklarıdır.

Sahada hüküm süren iklim şartlarının ve yukarıda izah edilen zemin tabiatinin bir neticesi olan bitki örtüsü ise iki grupta incelenebilir:

Kuzey kesimlerde Akdağ ve Karaömer Dağı'nın bulunduğu yüksek kısımlarda 600 Metreden sonra başlayan ve 1200 Metreye kadar devam eden Akçam, Kayın, Meşe, Ardıç, Dişbudak ağaçlarının meydana getirdiği karışık orman sahası.

Güney kısımlarda, kuzeyde gördüğümüz bitki örtüsünü gerek yağışların azlığı ve gerekse zemin tabiatı dolayısiyle görememekteyiz. Sadece akarsu boylarında seyrek olarak tesadüf edilen söğüt ağaçları dışında, ilkbaharda yeşillenen ve yaza doğru yavaş yavaş sararıp kuruyan otlardan başka bir şey görmek mümkün değildir. Bu kısımlar daha ziyade İç Anadolu'nun step karakterini göstermektedir.

3. Amasya İlinin İklim Durumu :

Coğrafi mevkii itibariyle Orta Karadeniz Bölgesine dahil bulunan Amasya İli, sahilden ortalama 100 Km. içeride bulunması ve kuzeyden ziyade güneye açılmış olması sebebiyle, daha ziyade İç Anadolu'nun etkisinde kalmakta ve adeta ara bir bölge teşkil etmektedir. Bu bakımdan oldukça sıcak, kurak ve rüzgârlı geçen yazları, soğuk ve yağışlı geçen kışlar takip eder.

A. Basınç Durumu :

Meteoroloji rasatlarına nazaran, tesbit edilen ortalama aktüel basınç, Amasya'da 968.9 ve Merizfon'da 928.1 milibardır. Mahalli basıncın en yüksek olduğu ay, Amasya'da Şubat (986.9) ve Merzifon'da Aralık (956.2 mb.) tır. Mahalli basıncın en düşük olduğu ay ise, Amasya'da Aralık (951.0) ve Merzifon'da Mart (897.3 mb.) ayıdır. Amasya ve Merzifon rasat istasyonlarının basınç ile ilgili olarak tesbit ettiği rakamlar 15 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

B. Sıcaklık :

Amasya 40°39' arz dairesi üzerinde bulunması itibariyle, mutedil iklim kuşağı içerisindedir. Meteoroloji rasatlarına göre günlük ortalama sıcaklık; Ocak ayında Amasya'da 2.4 ve Merzifon'da 1.2, Mart ayında Amasya'da 9.0 ve Merzifon'da 5.3, Mayıs ayında Amasya'da 17.7 ve Merzifon'da 15.8, Temmuz ayında Amasya'da 24.0 ve Merzifon'da 21.4, Eylûl ayında Amasya'da 19.4 ve Merzifon'da 17.9, Kasım ayında Amasya'da 9.9 ve Merzifon'da 8.0 derecedir. En yüksek sıcaklık Amasya'da Temmuz ayında 43.2 ve Merzifon'da aynı ayda 41.9 derecedir. En düşük sıcaklık, Amasyada Şubat ayında —11.8 ve Merzifon'da Aralık ayında —20.5 derecedir. En düşük sıcaklığın sıfırın altına düştüğü aylar, Amasya'da Ocak (—11.6), Şubat (—11.8), Mart (—6.2), Nisan (—0.9), Ekim (—1.8), Kasım (—2.4), ve Aralık (—4.2) aylarıdır. Merzifon'da ise, Ocak (—20.0), Şubat (—18.5), Mart (—12.6), Nisan (—8.0), Mayıs (—2.0) Eylûl (—1.5), Ekim (—4.3), Kasım (—15.3) ve Aralık (—20.5) aylarıdır. En yüksek sıcaklık, Amasya'da ve Merzifon'da 18/Temmuz/1962 Tarihinde kaydedilmiştir. En düşük sıcaklığın kaydedildiği tarih ise, Amasya'da 10/Şubat/1965 ve Merzifon'da 28/Aralık/1953 tür. (Bkz. Tablo : 16).

TABLO : 15

MAHALLÎ ORTALAMA AKTÜEL BASINÇ (m.b.)

İstas-yonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	1	927.1	973.2	968.1	966.1	966.6	967.6	966.5	966.5	968.0				
Merzifon	24	929.0	928.1	927.5	926.6	926.5	926.6	925.0	925.0	928.9	931.4	931.2	930.3	928.1

MAHALLÎ EN YÜKSEK BASINÇ (m.b.)

İstas-yonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	1	983.0	986.9	981.9	977.7	973.6	980.1	974.0	971.0	977.3				
Merzifon	24	946.4	955.9	948.0	940.6	941.3	937.7	935.1	935.5	940.0	944.5	953 8	956.2	956.2

MAHALLÎ EN DÜŞÜK AKTÜEL BASINÇ (m.b.)

İstas-yonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	1	958.0	958.9	953.9	954.0	960.1	957.5	960.0	960.6	958.6				
Merzifon	24	902.1	904.8	897.3	907.4	910.6	915.7	905.7	903.4	910.2	910.3	912.3	904.8	897.3

TABLO : 16

ORTALAMA SICAKLIK

İstasyonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	5	2.4	4.5	9.0	13.1	17.7	21.9	24.0	23.7	19.4	14.2	9.9	6.3	13.9
Merzifon	29	1.2	2.6	5.3	11.1	15.8	19.2	21.4	21.4	17.9	13.5	8.0	3.2	11.7

EN YÜKSEK SICAKLIK C

İstasyonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	5	16.4	19.4	29.0	31.2	35.7	37.1	43.2	40.4	37.6	32.0	25.6	20.4	43.2
Merzifon	32	18.0	21.4	30.2	31.2	34.3	37.8	41.9	39.8	36.5	32.7	26.7	21.5	41.9

EN DÜŞÜK SICAKLIK C

İstasyonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	5	—11.6	—11.8	—6.2	—0.9	5.5	8.4	10.8	10.7	6.9	—1.8	—2.4	—4.2	—11.8
Merzifon	32	—20.0	—18.5	—12.6	—8.0	—2.0	3.3	6.9	6.5	—1.5	—4.3	—15.3	—20.5	—20.5

TROPİK GÜNLER

(Yüksek Sıcaklığın 30° den Yukarı Olduğu Günler)

İstasyonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	5	.	.	.	0.4	5.4	9.4	18.4	19.6	7.6	1.6	.	.	62.4
Merzifon	30	.	.	0.0	0.2	1.5	4.0	8.6	9.8	3.4	0.5	.	.	28.1

YAZ GÜNLERİ

(Yüksek Sıcaklığın 25° den Yukarı Olduğu Günler)

İstasyonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	5	.	.	0.6	5.0	13.2	24.4	29.8	29.2	21.8	9.2	0.4	.	133.6
Merzifon	30	.	.	0.5	2.5	9.2	17.6	25.4	25.7	14.3	5.3	0.2	.	100.8

KIŞ GÜNLERİ

(Yüksek Sıcaklığın 0 dan Aşağı Olduğu Günler)

İstasyonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	5	2.6	1.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4.2
Merzifon	30	4.6	3.4	0.8	.	.	.	.	.	.	.	0.3	2.6	11.7

DONLU GÜNLER

(Düşük Sıcaklığın 0 dan Aşağı Olduğu Günler)

İstasyonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	5	17.6	8.4	4.0	0.8	.	.	.	.	.	1.0	1.4	4.8	38.0
Merzifon	30	21.0	16.7	14.4	3.4	0.2	.	.	.	0.0	0.8	5.8	15.9	78.3

Amasya'da en yüksek sıcaklık, en düşük sıcaklık ve ortalama sıcaklık grafik halinde 17 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

C. Nisbî Nem :

Yıllık ortalama nisbî nem, Amasya'da % 67 ve Merzifon'da % 65 tir. Ortalama nisbî nemin en yüksek olduğu ay, Amasya'da (% 76) ve Merzifon'da (% 77) ile Aralık ayıdır. Ortalama nisbî nemin en düşük olduğu ay ise, Amasya'da (% 58) ve Merzifon'da (% 55) ile Temmuz ayıdır. En düşük nisbî nem, Amasya'da Eylûl'de (% 3) ve Merzifon'da Haziran'da (% 4) olarak kaydedilmiştir. (Bkz. Tablo: 18).

D. Bulutluluk :

Yıllık ortalama bulutluluk, Amasya'da 4.6/10 ve Merzifon'da 5.3/10 dur. Günlük ortalama bulutluluğun en yüksek olduğu ay, Amasya'da 6.9/10 ile Şubat, Merzifon'da 7.4/10 ile Ocak taylarıdır. Günlük ortalama bulutluluğun en düşük olduğu ay ise, Amasya'da 2/10 ve Merzifon'da 2.6/10 ile Ağustos'tur. (Bkz. Tablo : 20).

E. Meteorolojik Günler :

a. Açık Günler :

Ortalama açık günlerin sayısı yıllık olarak, Amasya'da 92.4, Merzifon'da 77.4 tür. Ortalama açık günün en az olduğu ay, Amasya'da 1 ve Merzifon'da 1.6 ile Şubat ayıdır. Ortalama açık günlerin en fazla olduğu ay ise, Amasya'da 16.8 ve Merzifon'da 14.8 olarak Ağustos'tur.

b. Kapalı Günler :

Ortalama kapalı günlerin sayısı yıllık olarak, Amasya'da 68.0 ve Merzifon'da 93.2 dir. Ortalama kapalı günün en yüksek olduğu ay, Amasya'da Aralık (12.0) ve Merzifon'da Ocak (15.3) ayıdır. Ortalama kapalı günün en az olduğu ay, Amasya'da (.) ve Merzifon'da (0.9) olarak Temmuz'dur. (Bkz. Tablo : 21).

F. Yağış Durumu :

Yıllı kortalama yağış miktarı, Amasya'da 397.5 ve Merzifon'da 373.2 mm. dir. Günlük ortalama en çok yağış miktarı Mayıs ayında olup, Amasya'da 53.0 ve Merzifon'da 58.1 mm. dir. En az yağış Ağustos ayında olup Amasya'da 6.9 ve Merzifon'da 9.5 mm. dir. 1929 ilâ 1965 yıllarını kapsayan rasat devresi zarfında günlük en çok yağış miktarı, Amasya'da Haziran ayında 67.6 mm. ve Merzifon'da Mayıs ayında 52.1 mm. olarak kaydedilmiştir. Amasya'da ortalama yağışlı günler sayısı 82, Merzifon'da 99 dur. Yağışlı günlerin en fazla olduğu ay, Amasya'da 10 gün ve Merzifon'da 12 gün olarak Mayıs ayıdır. Yağışın en az olduğu ay ise, Amasya'da 1.7 ve Merzifon'da 2.7 gün ile Ağustostur. (Bkz. Tablo : 22).

Yağışlı günlerin ve yağış miktarının mevsimlere göre dağılışı şöyledir:

İstasyon		İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış
Amasya	Yağış Miktarı	135.0	51.2	73.9	137.5
	Yağışlı Günler	28.2	10.4	15.4	28.4
Merzifon	Yağış Miktarı	133.3	66.2	72.0	101.7
	Yağışlı Günler	34.1	14.9	18.3	32.4

G. Kar Yağışları :

İl dahilinde kar yağışı Kasım ayının yarısından sonra başlar. İl merkezine Aralık ayında ilk kar düşer. Karlı günler sayısı, Amasya'da 9.3 ve Merzifon'da 14.1 dir. Ortalama karla örtülü günler sayısı, Amasya'da 12.2 ve Merzifon'da 18.7 dir. 1929 ilâ 1965 yıllarını kapsayan rasat devresi zarfında en yüksek kar örtüsü kalınlığı, Amasya'da Ocak ayında 40 cm. ve Merzifon'da Şubat ayında 32 cm. olarak kaydedilmiştir. (Bkz. Tablo : 23).

H. Sisli, Dolulu, Orajlı Günler :

Meteoroloji rasatları neticesine göre, Amasya ve Merzifon'un sisli, dolulu ve orajlı günler sayısı 24 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

İ. Rüzgâr Durumu :

Rüzgârların tetkikinde iki tip ile karşılaşılır. Birincisi, bilhassa yazın yüksek basınç merkezi olan Kara Denizden, alçak basınç merkezi olan **İç Anadolu'ya** doğru meydana gelen hava sirkülâsyonunun neticesinde esen rüzgârlardır. Bunlar bölgedeki hâkim rüzgâr yönünü tayin ederler. İkincisi, mahalli sirkülâsyonla ilgili vadi meltemleridir. İsimleri ile ifade edersek, en çok esen rüzgârlar, poyraz, batı rüzgârları ve karayeldir. Lodos az eser. Poyraz yaz mevsiminde, güneybatı rüzgârları kışın eser. Kıble, keşişleme ve doğu rüzgârları da ara sıra görülür. Ortalama rüzgâr hızı ile en hızlı rüzgâr ve yönü, bölgede esen rüzgârların yönü ve esme sayıları 27, 28 Numaralı Tablolarda gösterilmiştir.

J. Güneşleme Müddeti :

Amasya İlinde güneşleme müddeti rasatları sadece Merzifon istasyonunda yapılmaktadır. Bu itibarla, bölgenin güneşleme müddeti ile ilgili izahlarımızda, Merzifon İstasyonu rasatları esas alınmıştır.

Ortalama güneşleme müddeti 6 saat 42 dakikadır. Güneşlemenin en fazla olduğu ay, ortalama olarak günde 11 saat 30 dakika ile Temmuz, en az olduğu ay da günde ortalama 2 saat 54 dakika ile Aralık ve Ocak aylarıdır. (Bkz. Tablo : 29).

4. TAŞKINLAR :

Amasya ve civarı, yıllardır Yeşilırmak ve kollarının taşkın tehdidi altında bulunmuş, muhtelif zamanlarda büyük zararlara uğramıştır. 1946 yılından bu tarafa, görülen önemli taşkınlar aşağıda izah olunmuştur:

A. 28-31 Temmuz 1946 Amasya Taşova Taşkını :

Yeşilırmak ve Tersakan Irmağı, şiddetli yağışlardan taşarak, Amasya ve Taşova'da büyük zarara sebebiyet vermiştir. 28/Temmuz sabahı kaydedilen yağış değerleri Amasya'da 49.00 mm., Merzifon'da 31.00 mm. dir. Yeşilırmak üzerindeki Kale akım rasad istasyonunda 28/Temmuz günü 160 m3/sn azami sarfiyat geçmiştir.

B. 12-13 Nisan 1948 Amasya ve Civarı Taşkını :

Yağan yağmur ve eriyen karların tesiri ile Yeşilırmak seviyesi 1.75 metre daha yükselmiş, Amasya'da evleri su basmış ve civarda 100.000 Dekarlık arazi sular altında kalmıştır. Kale akım rasat istasyonunda azami sarfiyat 900 m3/sn yi bulmuştur.

C. 3-6 Haziran 1948 Amasya ve Civarı Taşkını :

Mayıs ayı sonuna doğru yağışlar artmış (30 Mayıs günü Amasya'da 38.6 mm.), 3-4 Haziran gecesi saat 20.00 de başlıyan yağmur bir felâket olmuştur. Tersakan ve Derinöz Çayları taşmış, en büyük tahribatı Lokman Deresi yapmıştır. Amasya'nın Suadiye, Bayezid Paşa, Üçler Mahalleleri ve Ahırönü semti büyük zarar görmüştür. Taşkında 95 kişi ölmüş, 25 kişi ağır ve 50 kişi hafif şekilde yaralanmış, 100 ev yıkılmış, 200 ev de oturulamıyacak hale gelmiştir.

TABLO : 17

AMASYA'DA EN YÜKSEK SICAKLIK, EN DÜŞÜK SICAKLIK VE ORTALAMA SICAKLIK TABLOSU

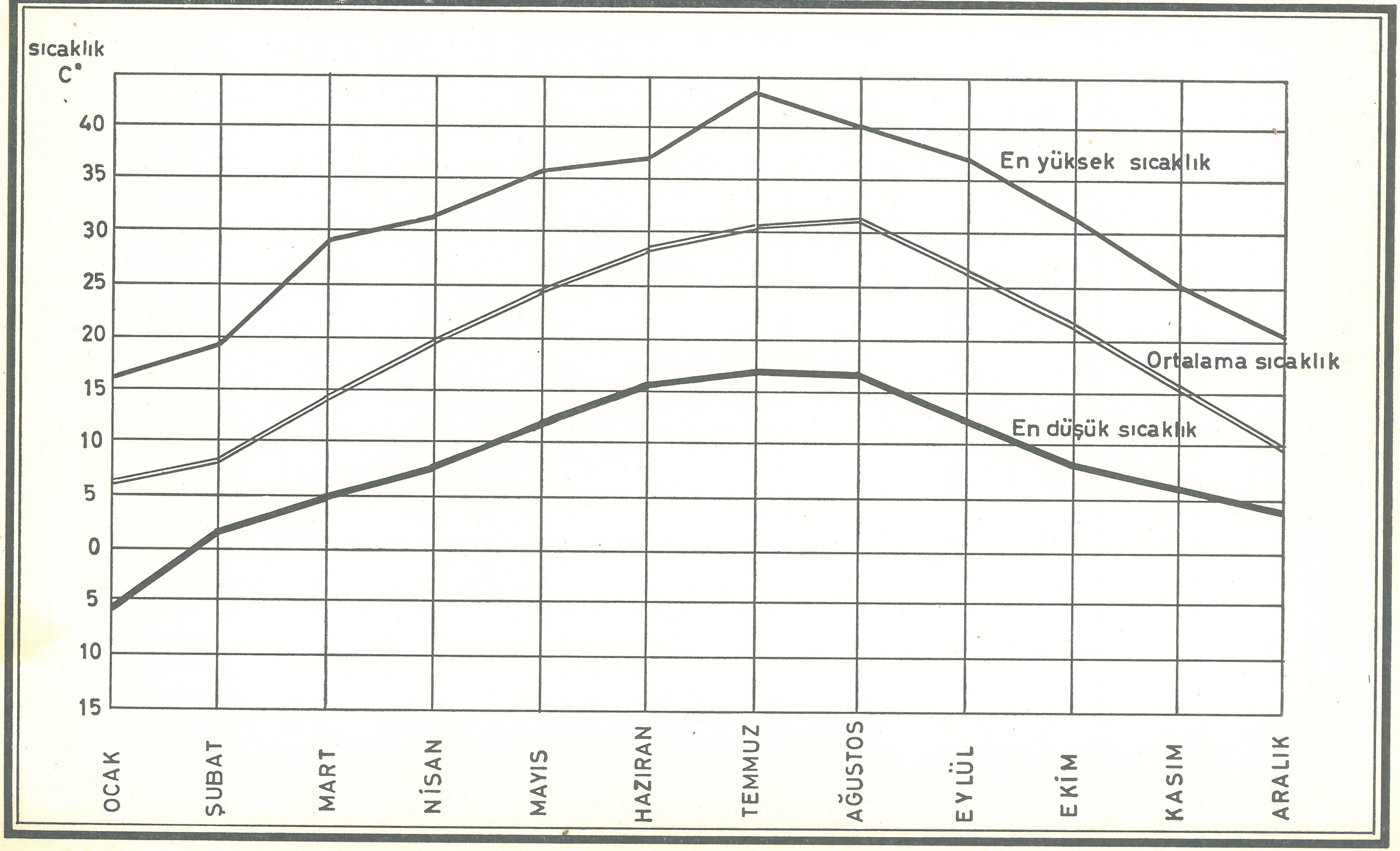

TABLO : 18

ORTALAMA NİSBÎ NEM (%)

İstas-yonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	5	74	73	66	64	64	61	58	60	62	71	75	76	67
Merzifon	28	76	74	68	61	61	58	55	56	59	63	71	77	65

EN DÜŞÜK NİSBÎ NEM (%)

İstas-yonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	5	23	26	6	9	6	10	5	8	3	8	14	14	3
Merzifon	31	19	17	11	8	7	4	7	11	9	9	19	11	4

TABLO : 19

AMASYA'DA ORTALAMA NİSBİ NEM, EN DÜŞÜK NİSBİ NEM VE ORTAMA BULUTLUK

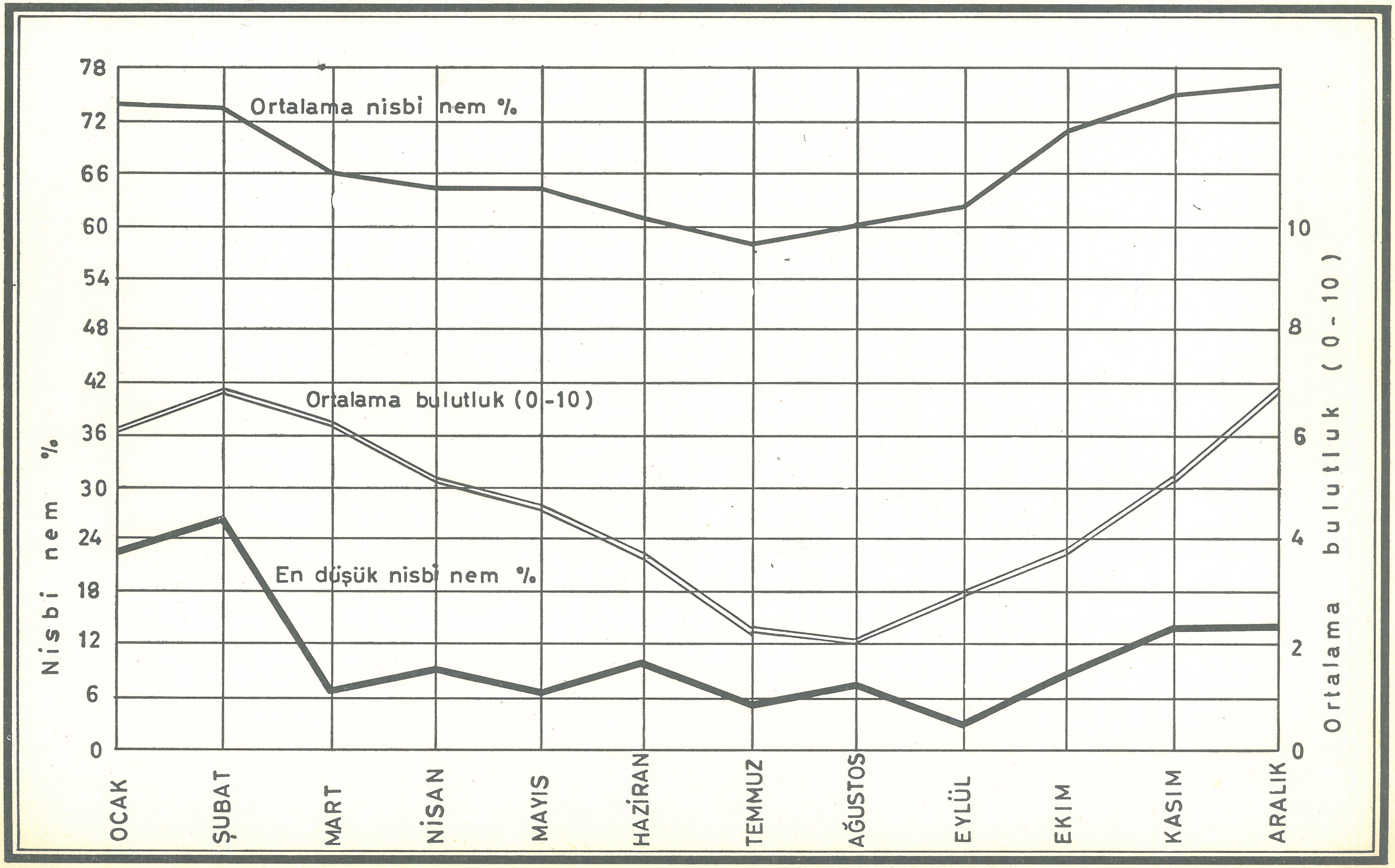

TABLO : 20

ORTALAMA BULUTLULUK (0—10)

İstas-yonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	5	6.0	6.9	6.2	5.2	4.7	3.6	2.3	2.0	2.9	3.7	5.1	6.8	4.6
Merzifon	30	7.4	7.2	6.9	6.1	5.7	4.2	2.9	2.6	3.3	4.5	5.9	6.8	5.3
AÇIK GÜNLER														
Amasya	5	6.0	1.0	3.0	5.2	4.6	7.2	15.2	16.8	13.0	12.0	6.4	2.0	92.4
Merzifon	30	2.0	1.6	2.6	4.0	3.3	7.2	12.7	14.8	12.8	8.8	4.5	3.2	77.4
KAPALI GÜNLER														
Amasya	5	10.8	11.6	10.6	6.4	3.8	1.4	.	0.2	0.8	4.0	6.4	12.0	68
Merzifon	30	15.3	13.2	13.3	9.8	6.6	3.0	0.9	1.0	2.6	5.3	9.1	13.2	93.2

TABLO : 21

AMASYA DA ORTALAMA BULUTLU GÜNLER, KAPALI GÜNLER VE AÇIK GÜNLER TABLOSU

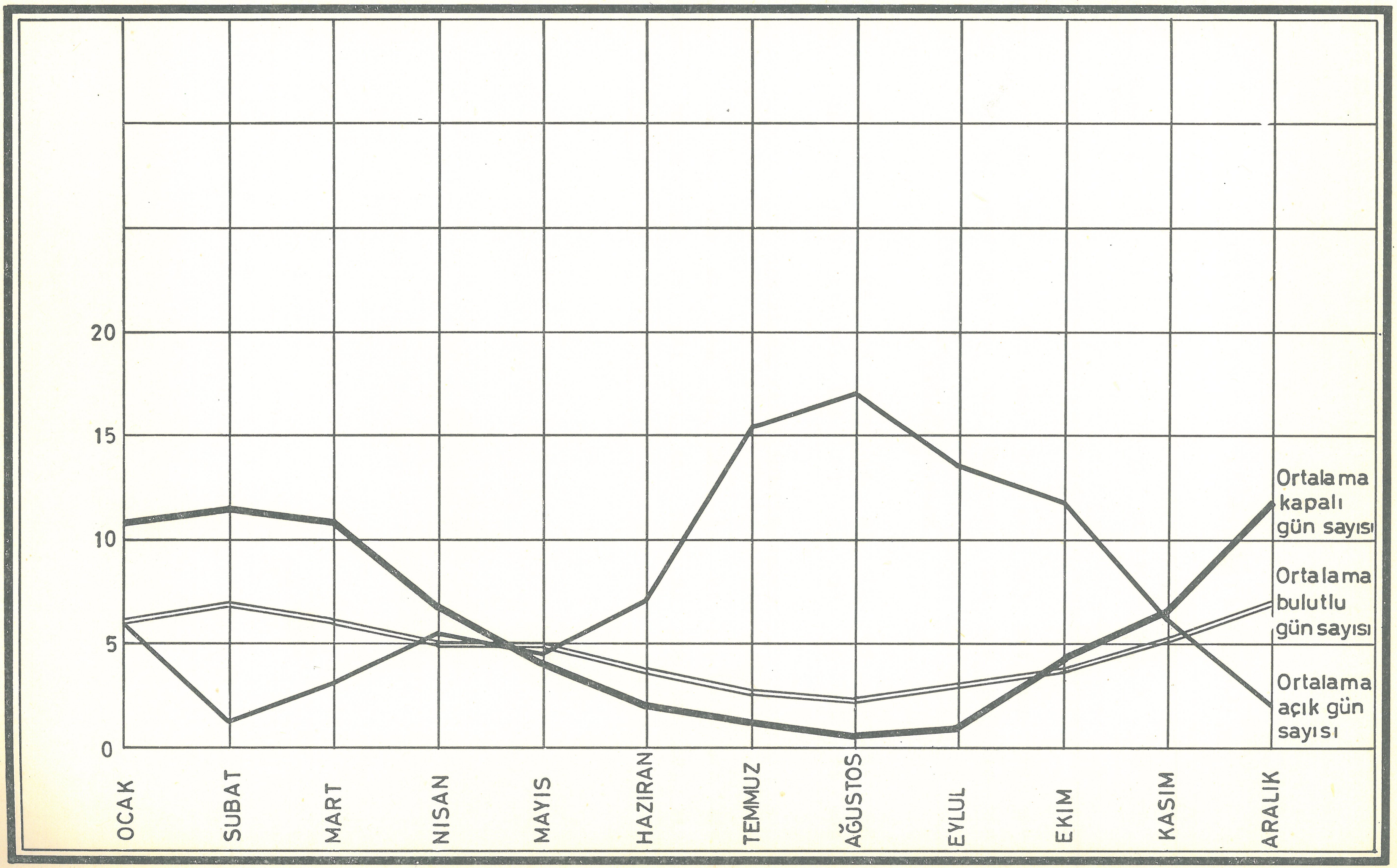

TABLO : 22

GÜNLÜK EN ÇOK YAĞIŞ MİKTARI (mm.)

İstas-yonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	32	48.8	35.5	34.5	31.2	45.5	67.6	49.0	24.5	23.4	38.6	35.8	39.0	67.6
Merzifon	37	46.2	24.7	24.4	40.4	52.1	48.2	31.0	28.6	29.7	22.3	29.0	23.0	52.1
YAĞIŞLI GÜNLER														
Amasya	32	9.9	9.7	9.6	8.6	10.0	6.4	2.3	1.7	3.4	5.5	6.5	8.8	82.2
Merzifon	36	11.0	10.9	11.3	10.5	12.3	8.7	3.5	2.7	4.5	6.2	7.6	10.5	99.7
ORTALAMA YAĞIŞ MİKTARI (mm.)														
Amasya	32	51.5	43.2	47.4	34.6	53.0	34.5	9.8	6.9	17.0	22.9	34.0	42.8	397.5
Merzifon	36	35.3	32.4	36.1	39.1	58.1	45.1	11.6	9.5	18.8	23.1	30.1	34.0	373.2

TABLO : 23

KARLI GÜNLER

İstasyonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	10	3.2	4.0	1.6	0.1	.	.	.	.	.	.	.	0.4	9.3
Merzifon	10	4.6	5.1	2.0	0.5	.	.	.	.	.	.	0.6	1.3	14.1

KARLA ÖRTÜLÜ GÜNLER

İstasyonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	29	5.8	3.6	0.8	0.0	.	.	.	.	.	.	0.5	1.5	12.12
Merzifon	35	8.1	4.2	1.6	0.3	.	.	.	.	.	.	0.7	3.9	18.7

EN YÜKSEK KAR ÖRTÜSÜ (Cm.)

İstasyonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	29	40	29	15	3	.	.	.	.	.	.	8	26	40
Merzifon	33	30	32	17	3	.	.	.	.	.	.	13	30	32

TABLO : 24

İstas-yonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
							SİSLİ GÜNLER							
Amasya	27	2.3	1.8	0.8	0.4	0.5	0.2	.	0.0	0.1	0.4	1.5	1.7	9.8
Merzifon	35	1.8	1.7	0.8	0.7	0.1	.	0.1	0.1	0.1	0.3	1.4	2.3	9.3
							DOLULU GÜNLER							
Amasya	29	0.0	0.0	0.1	0.2	0.5	0.2	.	0.0	.	0.0	0.1	.	1.2
Merzifon	35	0.1	0.0	0.1	0.4	0.9	0.4	0.1	0.1	0.1	0.3	1.4	2.3	9.3
							ORAJLI GÜNLER							
Amasya	28	0.0	0.1	0.4	0.8	2.8	1.8	0.8	0.4	0 5	0.3	0.2	0.0	8.1
Merzifon	30	0.1	0.1	0.6	1.9	6.4	5.4	1.7	1.5	1.5	1.0	0.3	0.0	20.4
							KIRAĞILI GÜNLER							
Amasya	20	2.4	1.1	1.5	.	.	.	.	.	.	0.3	2.1	3.7	
Merzifon														

TABLO : 25

AMASYA' DA YAĞIŞLI, KARLI, ORTALAMA, KARLA ÖRTÜLÜ VE ORAJLI GÜNLER SAYISI

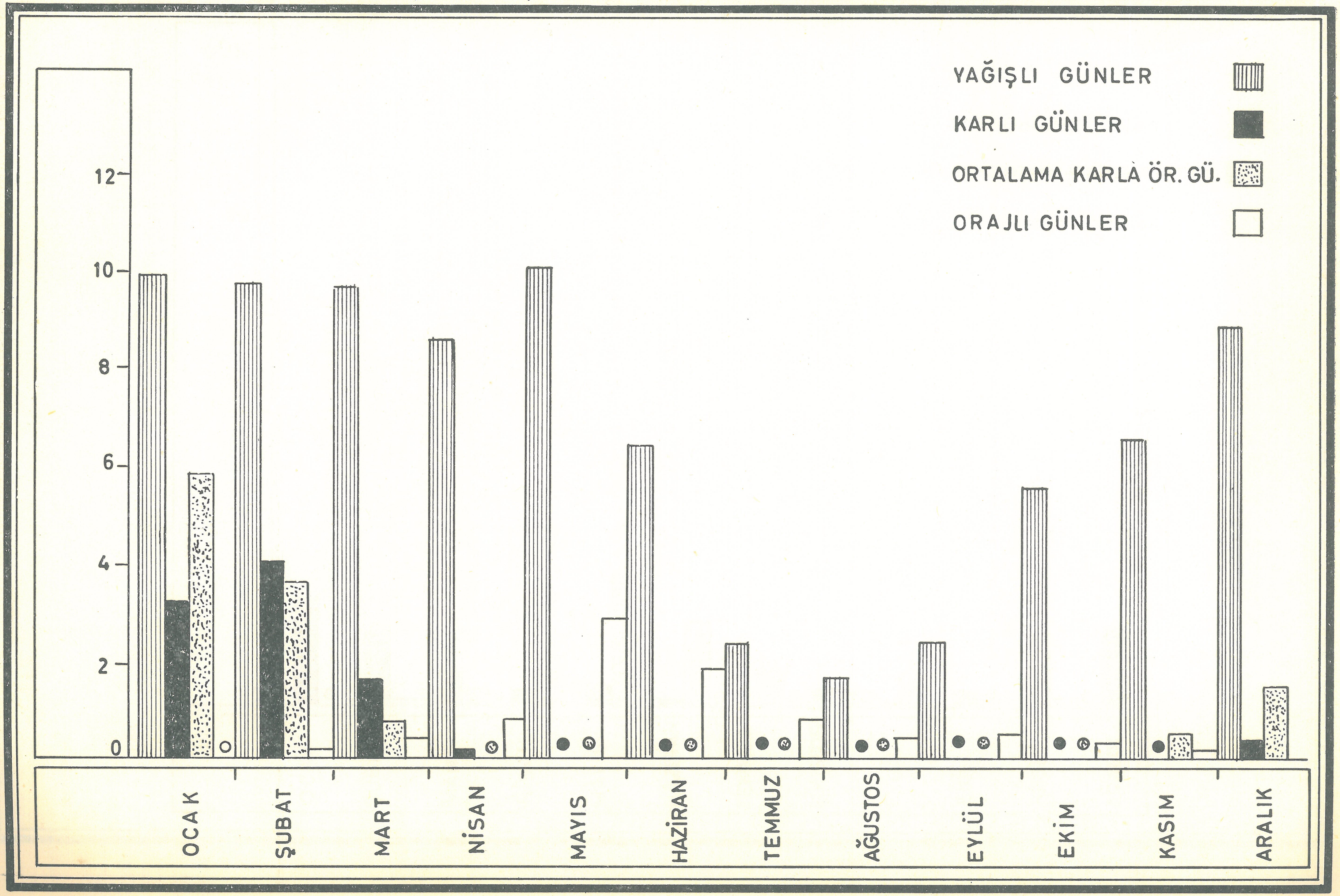

TABLO : 26

AMASYA'DA DOLULU SİSLİ VE KIRAĞILI GÜNLER SAYISI

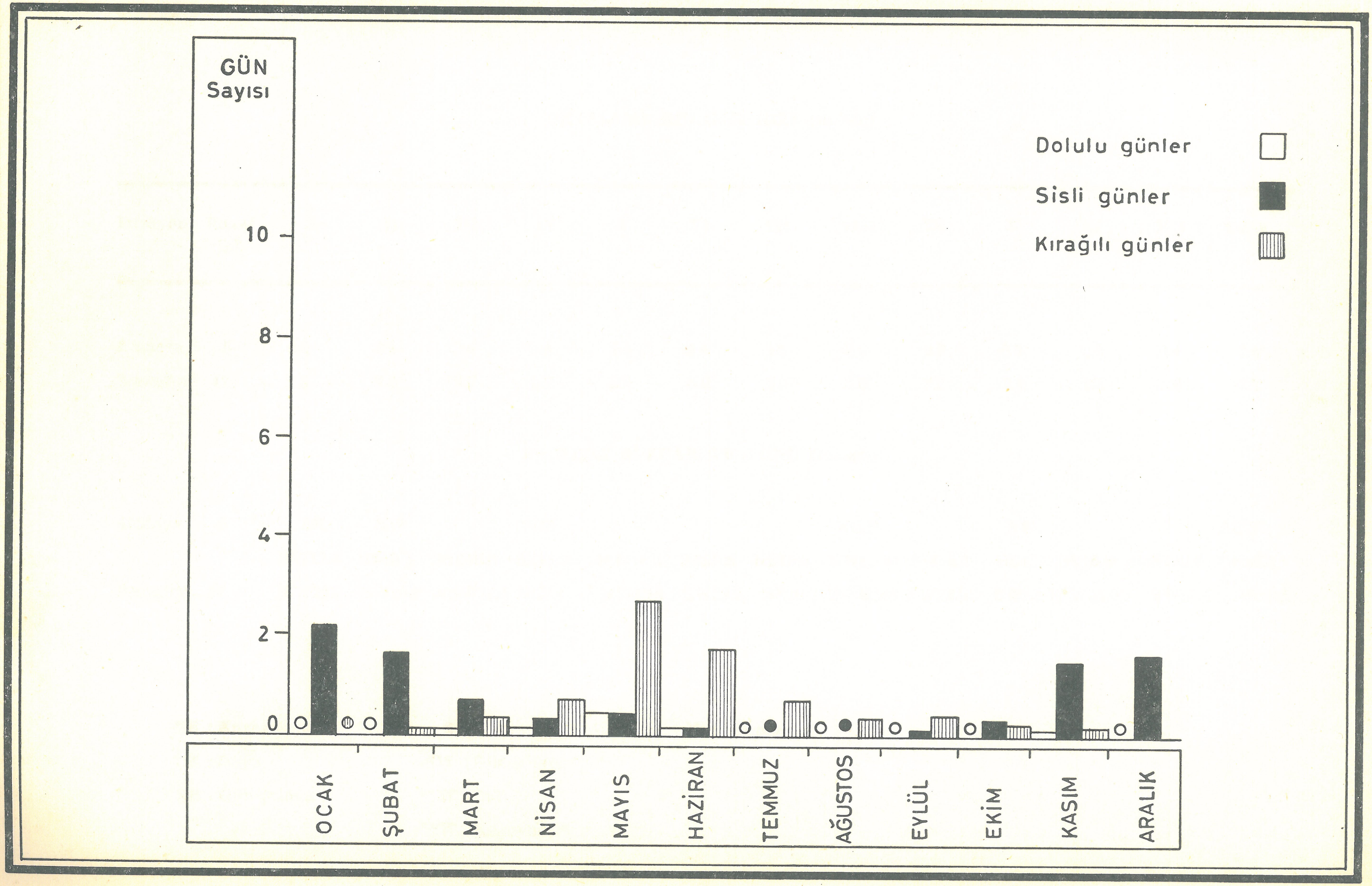

TABLO : 27

ORTALAMA RÜZGÂR HIZI (m/sec)

İstasyon	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	5	0.9	2.4	2.4	2.4	2.4	2.4	2.4	2.4	0.9	0.9	0.9	2.4	2.4
Merzifon	17	1.8	2.3	2.7	3.2	2.9	3.0	3.9	3.8	3.2	2.1	1.6	1.6	2.7

EN HIZLI RÜZGÂR VE YÖNÜ (m/sec)

İstasyon	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Amasya	5	SE, SW12.3	NW, SE15.5	SSE18.9	SSE, SE18.9	N W15.5	SE22.6	NE15.5	NE,N, NW15.5	SW15.5	NW, SE12.3	SE15.5	SSW22.6	SSW, SE22.6
Merzifon	17	SW22.2	SW20.6	WSW22.4	W313	N W18.4	SW27.3	NE19.7	N.NE268	SW22.0	SW22.0	W24.0	SW18.4	W31.3

NE : Kuzeydoğu
E : Doğu
SE : Güneydoğu
S : Güney
SW : Güneybatı
W : Batı
NW : Kuzeybatı
N : Kuzey

TABLO : 29

İstas-yonlar	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
GÜNEŞLEME MÜDDETİ														
Amasya	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Merzifon	8	2.9	3.3	4.0	6.0	8.2	10.1	11.5	10.9	8.4	6.6	5.0	2.9	6.7
ORTALAMA TOPRAKÜSTÜ DÜŞÜK SICAKLIĞI (C°)														
Amasya	3	—0.4	1.2	2.9	6.7	11.3	14.0	15.9	15.0	11.1	8.4	5.2	2.4	7.8
Merzifon	13	—2.9	—1.9	—0.0	3.6	7.5	10.7	12.7	12.8	9.2	6.4	1.5	—1.1	4.8
TOPRAKÜSTÜ EN DÜŞÜK SICAKLIK (C°)														
Amasya	5	—13.9	—16.5	—7.6	—4.1	3.6	7.6	9.0	9.7	5.6	—0.2	—3.4	—7.0	—16.5
Merzifon	15	—19.4	—20.6	—12.5	—8.0	—3.1	2.5	5.9	3.0	0.5	—7.0	—12.1	—21.5	—21.5
ORTALAMA TOPRAK YÜZÜ SICAKLIĞI (C°)														
Amasya	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Merzifon	12	1.8	3.5	6.7	13.9	19.6	24.1	27.6	27.2	21.2	14.5	7.9	2.8	14.2
EN DÜŞÜK TOPRAK YÜZÜ SICAKLIĞI (C°)														
Amasya	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Merzifon	12	—8.1	—7.9	—5.9	—0.4	4.6	9.0	12 8	10.1	4.0	—1.5	—5.9	—11.7	—11.7
ORTALAMA TOPRAK SICAKLIĞI (5 Cm)														
Amasya	1	5.5	7.8	9.9	15.9	21.3	27.3	30.3	29.3	20.0	14.2	10.2	6.0	
Merzifon	9	1.5	3.0	6.7	12.6	18.4	23.4	26.4	26.3	21.3	14.3	7.3	2.6	13.6
EN DÜŞÜK TOPRAK SICAKLIĞI (5 Cm)														
Amasya	1	—0.4	1.2	2.1	4.7	8.0	14.5	17.5	15.0	12 6	8.0	4.0	—0.6	
Merzifon	10	—7.5	—5.0	—3.0	—0.2	6.4	10.6	13.7	8.1	6.2	1.0	—3.2	—8.1	—8.1
ORTALAMA TOPRAK SICAKLIĞI (15 Cm)														
Amasya	1	5.5	7.5	9.8	15.7	21.2	27.0	30.0	29.1	20.2	14.3	14.4	6.5	
Merzifon	5	2.3	3.2	6.6	12.4	18.3	22.7	27.7	25.9	21.9	15.4	8.5	2.7	14.0
EN DÜŞÜK TOPRAK SICAKLIĞI (15 Cm)														
Amasya	1	0.6	2.2	3.7	6.3	9.5	15.7	18.6	17.0	14 6	9.6	5.2	0.5	
Merzifon	6	—3.8	—1.2	0.1	2.2	7.4	12.2	16.4	18.8	11.4	5.2	—0.8	—6.4	—6.4
ORTALAMA TOPRAK SICAKLIĞI (30 Cm)														
Amasya	1	5.7	7.4	9.5	14.8	20.2	26.0	28.9	28.4	20.3	14 6	10.8	6.8	
Merzifon	5	3.6	4.4	6.2	11.5	17.6	22 0	25.2	25.7	22.7	17.1	11.0	5.3	14.4
EN DÜŞÜK TOPRAK SICAKLIĞI (30 Cm)														
Amasya	1	1.8	3.6	6.0	8.6	12.5	18.4	20.7	20.0	16.6	11.5	7.0	1.8	
Merzifon	6	—0.3	0.5	2.4	4.2	9.6	14.7	20.7	21.6	14.0	8.3	3.0	—0.8	—0.8
ORTALAMA TOPRAK SICAKLIĞI (50 Cm)														
Amasya	1	5.0	2.8	6.5	11.8	17.8	20.4	22.3	21.1	18.9				
Merzifon	15	4 8	4.7	7.1	11.8	16.5	20.7	23.9	24.8	21.8	17.0	12.0	7.1	14.3
EN DÜŞÜK TOPRAK SICAKLIĞI (50 Cm)														
Amasya	1	3.0	2.4	3.6	8.7	14.5	18.3	20.6	21.0	16.9				
Merzifon	15	—0 2	0.2	3.1	5.1	11.2	15.4	19.7	21.3	15.6	9.6	4 8	1.3	—0.2

D. 19-20 Nisan 1949 Amasya ve Civarı Taşkını :

Yağan yağmurlar ve onların tesiri ile eriyen karlar Yeşilırmak ve Tersakan Irmağı'nın yükselmesine ve etrafa taşmasına sebep olmuştur. 21 köy ve arazisi sular altında kalmış, Amasya'da sular mezbaha'nın bahçesine kadar girmiş, suların istilâ ettiği arazi 100.000 Dekarı ve zarar 1.000.000 Lirayı bulmuştur. Can kaybı olmamıştır.

E. 28 Mart - 5 Nisan 1952 Taşkını :

26 Mart - 8 Nisan Tarihleri arasında bölgeye hiç yağış düşmediği halde, havanın birden ısınması neticesi karların erimesi ile Yeşlıırmak ile Kelkit Irmağı taşmış, Amasya, Turhal, Erbaa ve Niksar bölgelerinde büyük zarar yapmıştır. Suların yükselmesi 4 Nisan gününe kadar devam etmiş, Kale akım rasat istasyonunda bu gün 1560 m3/sn. azami sarfiyat kaydedilmiştir. Pek çok köyün ve 100.000 Dekar arazinin sular altında kaldığı, zararın 20.000.000 Lira olarak tahmin edildiği ve 1 çocuğun boğulduğu bu taşkında, sular Amasya Hükûmet Konağının zemin katı ile Askerlik Şubesini ve Hacı İlyas Mahallesi ile İstasyon civarını istilâ etmiştir. Amasya - Çorum, Amasya - Tokat, Amasya - Taşova şoselerinin bazı kısımlarını sular almış ve münakale kesilmiştir.

F. 24 Temumz 1952 Merzifon Taşkını :

Yağan yağmurlardan husule gelen seller, Merzifon ve civarında zarar yapmış, Merzifon'da 30 ev yıkılmış ve 3 kişi kaybolmuştur.

G. 3 Nisan 1953 Amasya ve Civarı Taşkını :

Yağmurlar ve eriyen karların tesiri ile Yeşilırmak, Tersakan ve Çekerek Irmaklarının suları yükselmiş ve vadilerindeki bir kısım arazi sular altında kalmıştır. 4/Nisan günü azami sarfiyat Amasya'da 350 m3/sn., Kayabaşı'nda 126 m3/sn., Fatlı'da 510 m3/sn. Kale'de 810 m3/sn. olarak kaydedilmiştir. Tahminen 12.000 Dekar arazi sular altında kalmıştır.

H. 4-5 Şubat 1954 Amasya ve Civarı Taşkını :

Yağan yağmurlar ve bunların tesiri ile eriyen karlar sebebiyle Yeşilırmak, Tersakan ve Çekerek Irmakları taşmış ve vadilerindeki bir kısım köy ve arazileri basmıştır. Bilhassa Havza ve Lâdik bölgesine düşen yağışlar Tersakan Irmağı'nı birden kabartmış, Yedikır ovasındaki arazi ve bağlar büyük zarar görmüştür.

İ. 24 Mart 1954 Amasya ve Civarı Taşkını :

Havaların birden ısınması ve lodosla karışık yağmur yağması ile Yeşilırmak ve Tersakan Irmağı yükselmiş, bir kısım arazi ve meskûn yerler sular altında kalmıştır. Amasya Hükûmet Konağını sular istilâ etmiştir. Yeşilırmak ve kolları üzerinde bulunan akım rasat istasyonlarında iki azami değer kaydedilmiştir. Bunlardan birinci taşkında (24-27 Mart arası) Amasya'da 620 m3/sn., Kaleboğazı'nda 260 m3/sn. azami sarfiyat geçmiştir. İkinci taşkında (1-2 Nisan günleri) ise Amasya'da 580 m3/sn., Kaleboğazı'nda 230 m3/sn. azami sarfiyat geçmiştir.

K. Mart 1959 Taşkınları :

Mart ayı içinde yağan devamlı yağmurlar ve karların erimesi ile Yeşilırmak ile Tersakan ve Çekerek Irmakları yükselmiş, taşkınlara sebep olmuştur. 11 Mart günü sular yükselmeye başlamış, 18 Martta azami seviyeyi bulmuştur.

Geçmiş taşkınlarda Yeşilırmak üzerinde bulunan ve taşkının tesirini artıran dolap ve değirmen bendi gibi manialar kaldırılmış olduğundan, bu defa zarar kısmen az olmuştur. 5000 dekar arazi su altında kalmıştır. Taşkında Tersakan Köprüsü yıkılmış, münakale 3 gün sekteye uğramıştır.

V / TARİH BÖLÜMÜ

AMASYA'YA SESLENİŞ

Türklüğün birliğini kurmak için bu yurtta,
Ey Yeşilırmağını al kan eden Amasya!
Ey tanrı sevgisine ebedi âyet gibi,
Göğsüne dağlarını kalkan eden Amasya!
Ey genç taşta sapıtmış şol Çelebi Mehmedi,
And içirip mükemmel insan eden Amasya!
Ey eski ölülere, oyulmuş mağralarda,
Taşı kefen, mermri mintan eden Amasya!
Ey kızdığı her şehri harabeye çevirmiş,
Timur'a tatlı dille isyan eden Amasya!
Ey iki adımda bir boy atan medresede,
Cümle halkını ehli irfan eden Amasya!
Seni aratmaz artık elma yanaklı dilber,
Eşlerini dallarda iskân eden Amasya!
Ey şahadet parmağı gibi gökte her dağı,
Devamlı bir rükûda iman eden Amasya!
"Karanlık Oda" sının şanlı misafirini,
Kale gibi baş tacı ilân eden Amasya!
Türkün gücü ikinci Ergenekonmuş gibi,
Dağları arasından tuğyan eden Amasya!.

B. Kemal ÇAĞLAR

1. Amasya Adının Kaynağı :

Amasya'nın eski adı AMESEİA dır. Bu ismin nereden geldiği hususunda çeşitli görüşler mevcuttur.

Bazılarına göre şehir, Mısır Hükümdarlarından Amasis tarafından kurulduğu için bu ismi almıştır. Fakat Amasis'in Pon Kıt'asını istilâ ettiğine dair bir kayıt bulunmadığı gibi ,bunun hüküm sürdüğü devirden bir kaç yüzyıl önce Amasya'nın mevcut olduğu da tarihen sabittir.

Bazıları da Amasya ismini, Ermeni Krallarından Amasyus'a nisbet etmektedirler. Bu görüş de, isim benzerliğinden ileri gelen bir yakıştırmadan ibarettir. Çünkü, bu zatın hükümdar olduğu tarihlerde, Pon kıt'asına Hititler hâkim bulunuyorlardı.

Bazı tarihçilerde, Melik Danişmend Ahmet Gazi'nin karısı Emasiye Amasya'da oturduğu için, şehre önce Emasiye ve sonraları da Emasye denildiğini iddia etmektedirler. Bu iddia da tarihi vakıalara uymamaktadır. Zira, Melik Danişmend Ahmet Gaiz Amasya'yı 1075 yılında zaptetmiştir. Amasya ismi ve şehri ise, dört bin senelik bir tarihe sahiptir.

Amasya ve dolaylarının ilk hakimleri Hititler idi. Bu hususta tam bir ittifak mevcuttur. Bu itibarla Amasya şehrinin bânisinin Hitit Hükümdarı Amas Han olması kuvvetle muhtemeldir.

Eski eserlerde ve kayıtlarda Amasya, Bağdad al Rum, Madinat al hukema, Rumiye i Suğra, Ermeniye i kübra, Hüsn al Mir'at, Kıbletül ulema, Türbetül evliya, Darül fütuh diye tavsif edilmiş ise de esas ismini muhafaza etmiştir.

Amasya'nın bânisi hakkında tarihçiler arasında mevcut fikir ayrılığını, Amasya Tarihi Müellifi Hüseyin Hüsamettin şu şekilde ifade etmiştir:

Bu şehri yapan, devri evailde Emis dir
Derler ki Emasise dahi namı Enis dir
Şair dedi elmasiyeden hazfi selisdir
Elması çıkarmış gibi ahcar Amasya.

2. Amasya'nın Tarihi :

A. İlk Çağlarda Amasya :

Amasya'nın tarihi Hititler'e kadar uzanmaktadır. Anadolu'da Hitit Müttefik Devletlerini teşkil eden hükûmetlerden biri de Mazit (Amasit) hükûmetidir. Amasit Hükûmetinin nüfuzu, Tokat, Sivas, Şarki Karahisar, Canik, Çorum ve Yozgat bölgelerine şamil bulunmakta ve merkezi idaresi Amasya'da idi.

Hitit Hükümdarı Buyon Han'ın ölümü üzerine, Han'lar arasında başlıyan mücadelede, Amasitlerden Mitur Han diğerlerine galebe ederek Anadolu Hükümdarı oldu. Mitur Han'dan sonra sırası ile, Mokay Han, Turnal Han, Amas Han Anadolu Hükümdarı oldular. İşte Amasya şehrinin bânisi bu Amas Han'dır.

Hitit Müttefik Devletlerinin inkırazından sonra, Amasit hükûmetinin nüfuzu eskisine nazaran azalmakla beraber bir müddet daha devam etti, Amasya'nın sevkülceyşi bakımdan taşıdığı önem daha da artarak, Karsan Han zamanında Amasya Kalesi inşa edildi. Bidayette Karsanun adını alan kale, bilâhare Harşene olarak ifade edilmeye başladı

Milâttan önce 1200 yıllarında Boğazlar-

dan geçerek Anadolu'ya akın eden Frigler'in eline düşen Amasya, M. Ö. 700 yıllarında Frigya Krallığı'nın ortadan kalkması üzerine Kimmerler'in idaresi altına girdi.

Lidlerin batıdan, Medlerin de doğudan şiddetli baskınları sonunda Kimmerlerin Anadolu'daki hâkimiyeti de sona erdi. Lidyalılarla Medyalılar arasında M.Ö. 585 yılında vukubulan muharebe sonunda, Kızılırmak bu iki devlet arasında sınır oldu. Amasya'da Persler'in eline geçti. Amasya'nın kesin olarak İran hâkimiyeti altına geçişi İran Şahı II. Ardaşir zamanına tesadüf eder.

İran Devleti, Asya ve Afrika'da istilâ ettiği yerleri 20 büyük Vilâyete taksim eylediği cihetle, Pontus Memleketi 19. Vilâyet itibar edildi. Pontus Vilâyeti Amasya, Erzincan, Erzurum, Tokat, Samsun, Çorum, Sivas, Trabzon, Şarki Karahisar, Gümüşane, Muş ve Yozgat bölgelerini ihtiva ediyor ve merkezi idaresi Amasya şehrinde bulunuyor idi (x). Sırası ile Bazran, I. Mithradates, II. Bazran, II. Mithradates Pontus Valiliği yaptılar.

Makedonya Kralı İskender'in İran Hükümdarı III. Daryüs'ü M.Ö. 331 yılında mağlûp etmesi üzerine, Amasya da İran toprakları ile birlikte İskender İmparatorluğu sınırları içine girdi.

İskender - Daryüs mücadelesinde İranlıların nüfuzunun zail olmasından bilistifade, Amasya'nın son hükümdarı Basan Han'ın evlâdından Mitur Han, II. Mithradates'i Amasya'dan defederek önce istiklâlini ilân etti, bilâhare de İskender'in himayesi altına girdi. İskender'in İran'da meşgul bulunmasından faydalanan İran'ın Kapadokya Valisi Aryarat, İskender'e isyan ve istikllâini ilân etti, Mitur Han'ı iktidardan uzaklaştırarak Pon Kıt'asını zaptetti.

İskender'in ölümü üzerine yerine geçen Perdikas'ın görevlendirdiği General Sabıktas, Pon Kıt'asını işgal ederek Aryarat'ı idam ettirdi ve kendisi Perdikas'ın Kaymakamı, yani Valisi oldu. Sabıktas'ın ölümü ile, Amnetas Kapadokya ve Pon Valisi oldu. Antigon'un harben bertaraf edilerek idaresindeki toprakların İskender'in ümerası arasında taksim edilmesinden yararlanan Amnetas istiklâlini ilân etti.

Aryarat'ın yeğeni II. Aryarat ile, II. Mithradates'in oğlu III. Mithradates aralarında Amnetas'a karşı gizli ittifak aktederek, teşkil ettikleri çetelerle onu senelerce uğraştırdılar. Neticede III. Mithradates Pon Kıt'asını ve Amasya'yı zaptederek, Amnetas'ı bertaraf etti, kendisini Pon Kıt'ası Hükümdarı ilân eyledi, Amasya'da Pon Krallığının Hükûmet Merkezi oldu (M.Ö. 291).

Sırası ile IV. Mithradates, V. Mithradates (Merzifon Kalesi'ni inşa ettirmiştir), I. Farnas, II. Farnas (Kastamonu ve Ankara'yı zaptetmiştir), VI. Mithradates (Hükûmet Merkezini Amasya'dan Sinop'a nakletmiştir), VII. Mithradates Amasya'da Pontus Hükümdarlığı yaptılar. VII. Mithradates zamanında Kapadokya işgal edildi, Paflagonya (Kastamonu) ve Galatya (Ankara, Çankırı) zaptedildi ve Amasra Kalesi inşa olundu. Roma Devleti'nin Asya'ya doğru genişleme siyasetinin neticesi olarak, sıra ile, Lüküllüs ve Pompeius komutasında gönderilen Roma Orduları Amasya'yı işgal ettiler ve her defasında Amasya ve Pon Kıt'ası VII. Mithradates tarafından geri alındı. Romalılarla yapılan harplerde Amasya büyük tahribata uğradı, işgal sırasında kaleleri yıktırıldı. VII. Mithradates Romalılar tarafından ileri sürülen sulh şartlarını kabul etmiyerek Roma üzerine yürüdü, oğlu Farnas'ın isyan edip Roma tarafını tutması üzerine, bu hareketten müteessir olarak kendisini bir nefere katlettirdi.

Babasının ölümü üzerine M.Ö. 46 yılında Pontus Hükümdarı olan III. Farnas zamanında, Romalılarla yapılan sulh yeniden bozuldu. Mısır'da hazırlıklarını tamamlıyan Roma İmparatoru Sezar Kapadokya üzerine yürüdü, muharebede III. Farnas'ın yenilerek öldürülmesi üzerine, Pon Kıt'asının idaresi Dizutar İlis'e tevdi edilerek Pontus Hükümdarlığı Roma himayesinde bir devlet haline getirildi. Dizutar İlis'in ölümü üzerine, yerine oğlu Amnetas, Roma Hükümdarı tarafından Amasya Hükümdarlığına nasbe-

---

(x) Bkz: Abdi Zade Hüseyin Hüsamettin, Amasya Tarihi C. 2, S. 146

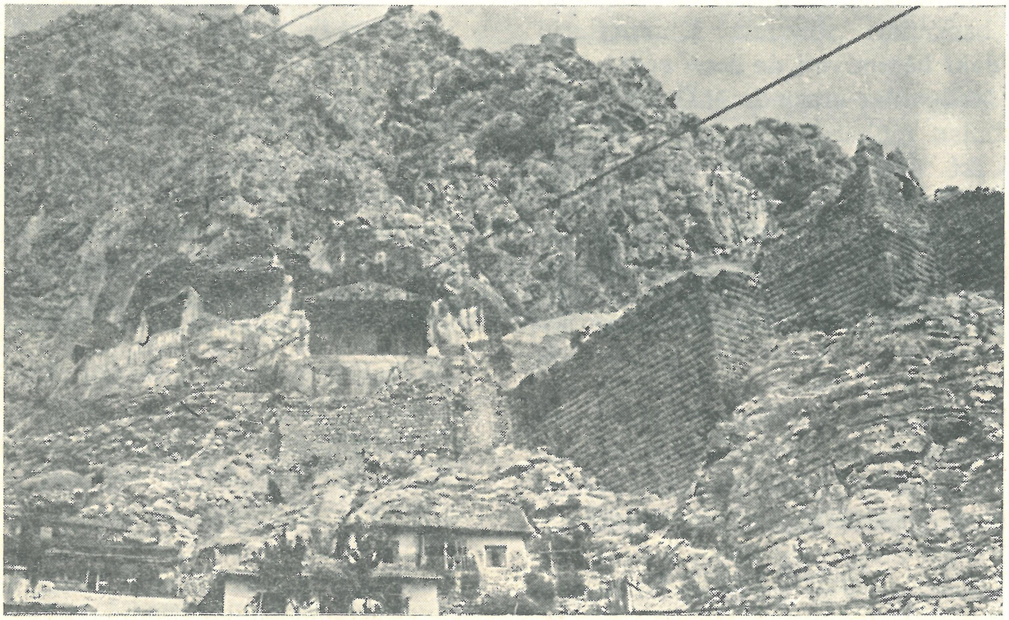

Amasya Kalesi ve Kral Mezarları

Ferhad Su Kanalı

dildi. Amnetas'ın evlâd bırakmadan M.S. 25 yılında ölümü ile, Pontus Hükûmetine son verilerek toprakları Roma arazisine dahil edildi.

Bu devreden zamanımıza intikal eden tarihî eserler arasında Kral Mezarlarını, Kaleleri, Köprüleri, Ferhad Su Yollarını zikredebiliriz. Meşhur coğrafyacı Amasya'lı Strabon bu devrede yaşamış, VII. Mithradates ile III. Farnas zamanına yetişmiştir.

B. Roma ve Bizans İmparatorlukları Devrinde Amasya :

Roma Devleti Pontus Hükûmetine son verdikten sonra, Pon Kıt'ası ile Kapadokya birleştirilerek Armenyak ismi ile bir Vilâyet kuruldu, Valiliğine Cermanikos getirildi. Vilâyetin merkezi olan Amasya'ya Metropol denilmeye başladı. Cermanikos'tan sonra, Amasya Kalesi'ni imar ederek Cila-nos Polis ismini veren Silenius Vali oldu.

İmparator Konstantin, doğu ve batı imparatorluğunu birleştirerek kendisini müstakilen Roma İmparatoru ilân ettikten sonra, Pon Valiliğine Pelin'i ve Amasya Metropolitliğine de Astris'i tayin etti. Bu tarihten itibaren Pon Kıt'asında hıristiyanlık şiddetini arttırdı ve hıristiyan olmıyanlara, hıristiyanlığı kabul ettirmek için, çeşitli tazyik ve işkence yapıldı. İmparator Konstantin, imparatorluğunu evlât ve akraba arasında taksim eylediği zaman, Pon ve Kapadokya Krallığına yeğeni Valentiyen'i tayin etti. Vali Pelin ile Metropolid Astris de Kralın Müşaviri oldular.

Roma İmparatoru Teodos imparatorluğunu oğulları arasında ikiye taksim ettiği zaman, Pon Kıt'ası tamamiyle Bizans İmparatorluğuna isabet etti. Onbir Liva'dan müteşekkil bir Vilâyet itibar edildi ve Amasya şehri de Vilâyet'in merkezi oldu (x).

Pon Kıt'ası 391 yılında, Hazer Hükümdarı Salib Han komutasında bulunan Peçeneklerle Komanlar tarafından işgal edildi. Peçenekler'in Serdarı olan Sungay Han idareyi ele alarak Amasya'yı karargâh yaptı. Pon Kıt'ası ve Amasya Sancağı yarım asra yakın bir zaman Peçenekler'in idaresi altında kaldı. 451 yılında, Bizans İmparatoru Marsiyanus tarafından, Peçenekler'den geri alındı.

Bizans idari teşkilâtına göre, İmparatorluk Doğu ve Batı namı ile iki Hassa Kumandanı'nın idaresine verilmişti. İstanbul'da oturan Doğu Hassa Kumandanı'na Doğu, Mısır, Anadolu, Pon ve Trakya Patrikleri bağlı idi. Pon Vilâyeti Patriği Amasya'da oturuyordu.

Böylece, Roma İmparatorluğu devrinde Metropol olan Amasya şehri, Metropolit idaresinde bulunduğu halde, Bizans devrinde Patrik idaresinde idi. Vilâyet'in dinî işlerini yürüten Patrik'ten başka, idari ve askeri işlerini yürüten, Prefektüs namı ile bir de Vali vardı. Ancak bütün nüfuz Patrikte idi.

İlk Amasya Patriği Aya Nikaus'tur. Aya Nikaus'tan sonra Amasya Patrikleri içinde en ziyad maruf olanı Entimus ile Aya Vasilus'tur. Amasya Prefektüsleri içinde en meşhuru Phokas olup, bilâhare Bizans İmparatoru oldu.

İran Hükümdarı Hüsrev Perviz, Amasya ve Pon Kıt'asını 609 yılında işgal etti ise de, 619 yılında Bizans İmparatoru Herakliyus buraları İranlılardan geri aldı.

İran Hükümdarlarının tecavüz ve taarruzlarından kurtulan Amasya şehri ve Pon Kıt'ası, 707 yılından itibaren, Emir Müslüme Komutasındaki Arap Ordularının saldırılarına hedef olmaya başladı.

Araplarla Bizanslıların Pon Kıt'ası ve Amasya şehri üzerindeki mücadeleleri, aşağıdaki kronolojik seyri takip etmiştir:

Emevilerin Doğu Valisi Emir Müslüme, 708 yılında Amasya Patriği Kalis'i yenerek, Amasya'yı işgal etti. Emir Müslüme'nin avdetini fırsat bilen Bizans İmparatoru Vartan, bir sene sonra, Müslüme'nin adamlarını uzaklaştırarak Amasya'yı geri aldı.

710 yılında ordusu ile Amasya'yı yeniden kuşatan Emir Müslüme, Bizans'ın Anadolu Valisi Leon ve Amasya Patriği Agriton'un şiddetli müdafaası ile karşılaştı ve Karaman Dağı'ndan şehre girmek üzere yaptığı taarruz, pek çok ölü ve yaralı veril-

---

(x) Livalar; Amasya, Erzincan, Tokat, Canik, Çorum, Yozgat, Sivas, Trabzon, Şarki Karahisar, Gümüşhane, Lazistan'dan ibaret idi.

mesine rağmen, akim kaldı. Ertesi yıl aldığı yeni kuvvetlerle Amasya'ya taarruz eden Emir Müslüme, şiddetli bir muharebeden sonra, Patrik Agriton'un başının Battal Gazi isimli bir mücahit tarafından kılıçla kesilmesi üzerine sarsılan Bizans askerlerini yenerek, Karaman Dağı'ndan şehre girdi, 712 yılında Pon Kıt'asının fethini tamamladı.

İmparator Leon tarafından Pon Valiliğine tayin edilerek emrine bir ordu verilen İsakyüs, Müslüme'nin adamlarını Amasya'dan çıkararak, 715 yılında kaybedilen yerleri geri aldı.

Emevi Halifesi Süleyman iki ordu tertip ederek, birini oğlu Davud komutasında Amasya'ya, diğerini de Emir Müslüme komutasında İstanbul üzerine gönderdi. Emir Davud 716 yılında, ufak bir çarpışmadan sonra Amasya'ya girdi. Vali İsakyüs, Emir Davud'un Emir Ceune'yi maiyetindeki bir miktar askerle Amasya'da bırakarak geri dönmesinden faydalanarak şehri geri aldı, Emir Ceune'yi Sivas'a kadar takip ederek bütün Pon Kıt'asını kurtardı.

726 yılında Pon Valisi olan Konstantin'in Malatya'yı zaptetmesi ve müslümanlara çok fena muamelelerde bulunması, yeni bir Arap seferine sebep oldu. Halife Hişşam tarafından emrine bir ordu verilen Emir Müslüme, Malatya ve Kayseri şehirlerini fethetti, kuvvetlerinin bir kısmını Ankara cihetine, diğer kısmını da Emir Muaviye komutasında Amasya'ya gönderdi Emir Muaviye 730 yılında Amasya'yı zaptetti, Bizans Valisi Konstantin Sinop taraflarına kaçtı. Emir Muaviye'nin Amasya'dan ayrılması üzerine, Vali Konstantin topladığı kuvvetlerle Amasya'ya yürüyerek Pon Kıt'asını tamamı ile geri aldı.

Emir Muaviye 732 yılında Amasya'ya yeniden taarruz etti ise de başarı kazanamadı. 733 yılında tekrarlanan taarruzda, Konstantin yenilerek esir düştü ve Emir Muaviye muzafferâne bir şekilde Amasya'ya girdi.

Emir Muaviye bir müddet Amasya'da kalarak gerekli tensikatı yaptı, Cemal Bin Beşir'i Amasya Valiliğine tayin etti ve emrine bir miktar kuvvet bırakarak Şam'a döndü.

Bizans İmparatorlu Leon, Pon Kıt'asını kurtarmak için Yuanis komutasında bir ordu teşkili hazırlığına koyuldu. Bu hazırlığı öğrenen Halife Hişşam, oğlu Emir Süleyman idaresine bir ordu vererek Amasya'ya gönderdi. 736 yılında vukubulan muharebede, Emir Süleyman Yuanis'in ordusunu bozarak onu Sinop'a kadar sürdü.

Emir Süleyman'ın Amasya'da 500 kadar mücahit bırakıp Şam'a geri dönmesinden sonra, İmparator Leon, topladığı kuvvetlerle Yuanis'i tekrar Amasya'ya taarruz ettirmek için hazırlığa başladı. Yuanis 738 yılında hazırlığını ikmal ederek taarruza geçti ise de, Halife Hişşam'ın oğlu Emir Müslüme'nin imdada yetişmesi ile, Bizans Ordusu yenildi ve Kastamonu taraflarına çekilmeye mecbur kaldı. İmparator Leon, Emevi Devletinin dahilen meşgul bulunmasından bilistifade, General Yuanis'i yeni bir ordu ile göndererek Amasya'yı geri aldırdı.

Abbasilerin iktidara gelmeleri üzerine, Emevi Hanedanı'na mensup zevattan Amasya Fatihi Muaviye'nin oğlu Eban ile onun oğlu Abdullah firar ederek Amasya'ya sığınmışlardı (751 yılı). Vali Yuanis'in kendisine sığınan bu zevatı ve maiyetlerini katlettirmesi ve müslümanları hıristiyanlığı kabule zorlaması yeni bir harbe sebep oldu. Halife Ebu Cafer-ül Mansur tertip eylediği 70.000 kişilik bir orduyu Emir Abdulvahap komutasında Bizans üzerine gönderdi. Emir Hasan idaresindeki kuvvetler Amasya'ya harbederek girdi. Emir Hasan'ın Amasya'dan ayrılması üzerine, Vali Yuanis Amasya'ya yeniden hücum etti ise de, iki sene müddetle devam eden harpten kesin bir sonuç alamadı.

Bizanslıların yapılan sulhü bozarak 759 yılında General Yuanis marifetiyle Amasya'yı zaptetmeleri üzerine, Emir Malik Komutasındaki Abbasi Ordusu, 761 yılında Amasya'da Bizanslıları perişan etti, General Yuanis muharebede öldürüldü. Emir Malik bu başarısına binaen Amasya Emiri oldu.

774 yılında General Manuil'in Amasya'yı işgal edip Emir Yezid'i firara icbar eylemesi üzerine, Emir Hasan idaresinde gön-

derilen kuvvetler, Bizanslıları yenilgiye uğratarak sulh yapmaya mecbur bıraktı. Emir Yezid tekrar Amasya Valisi oldu.

748 yılında İmparatoriçe İren'in Başkomutan Tekfur'u kaybedilen yerlerin istirdadına memur ederek Anadolu'ya göndermesi üzerine, Amasya Valisi Yezid mukavemet edemiyerek Bağdad'a döndü ve Amasya tekrar Bizanslıların eline geçti. 785 yılında Elcezire ve Halep'ten gönderilen kuvvetler Amasya önlerine kadar geldi iseler de, şehri alamıyarak yenilgiye uğradılar.

Halife Harun Reşit zamanında, Emir Mâbuf Bizanslıları yenerek Amasya'ya kadar geldi, müslüman esirleri kurtararak Bizanslıları sulha mecbur etti. Bizans İmparatoru Tekfur (Nikforus) un, selefi İmparatoriçe İren'in verdiği cizyeyi Harun Reşit'ten geri istemesi yeni bir harbe sebep oldu, Amasya Emir Kasım tarafından işgal ve tahrip olundu.

827 yılında Bizans İmparatoru Teofilos zamanında, Pon ve Kapadokya Kıt'alarında oturan müslümanlara yapılan tecavüz ve kötü muamelelerle sulh şartlarının ihmal edilmesi üzerine, Halife Abdullah El Memun ordusu ile Amasya üzerine yürüdü. 830 yılında Amasya'yı işgal ederek Bizanslıları sulha mecbur etti.

Sulh şartlarının ihlâl edilerek müslüman halka fena muamele yapılması, Bizans arazisinin yeniden istilâsına ve Amasya'nın tekrar işgaline sebep oldu, Halife Mehmet El Mutasım 836 yılında Ankara'yı tahrip ettikten sonra Amasya'yı işgal eyledi. Bilâhare Bizanslılarla sulh yaparak Amasya'dan ayrıldı.

893 yılında Bizans İmparatoru olan Leon devrinde Abbasilerle münasebet yeniden bozuldu, Emir Ebu Cafer Ahmet komutasındaki kuvvetler Elbistan ve Darende gibi beldeleri tahrip ederek Amasya'ya cebren girdiler, burada bir müddet kalarak Bizanslıları sulha mecbur bıraktılar.

906 yılında Halife El Muktafi zamanında, Abbasi orduları Kayseri, Elbistan ve Darende'yi tahrip ederek Amasya üzerine yürüdüler, Bizans ordusunu yenerek Amasya Patriği ile Komutanını esir aldılar.

Bir müddet sonra Amasya, Halep Hükümdarı Seyf üd Devle'nin sürekli taarruzlarına hedef olmaya başladı. Abbasilerin son devirlerindeki zaaftan yararlanan Bizanslılar, islâm ülkelerine hücumlarını arttırmışlardı. Bizansın Pon ve Kapadokya Valisi Bardas Phokas ile Kilikya Valisi İoannes Çimişkes, Seyf üd Devle'nin Şam'a yürümesini fırsat bilerek, Haleb'e kadar bütün islâm ülkelerini viraneye çevirmişlerdi. Adı geçen Valiler Amasya'lı oldukları için, Seyf üd Devle, bunlardan hareketlerinin intikamını almak üzere, 12 sene müddetle Amasya (Harşene) ya hücum etti. Üç sefer Amasya'yı işgale muvaffak olan Seyf üd Devle, pek çok ganaim ve esir almasına rağmen, çok tehlikeli durumlara da düştü.

Bizans İmparatoru Nikephoros Phokas'ın öldürülmesi üzerine, yeğeni Bardas Phokas 965 ve 967 yıllarında isyan ederek Amasya'da Krallığını ilân eyledi ise de, isyan her defasında Bizans ordusu tarafından bastırıldı.

Bizans İmparatoru Romanos'un Malazgirt'te Selçuki Hükümdarı Alpaslan tarafından mağlûp edilmesinden sonra, Anadolu'da Bizans hakimiyeti çökmeye başladı. 1075 yılında Amasya, Alpaslan'ın Emirlerinden Melik Danişment Ahmet Gazi tarafından zaptedildi. Böylece Amasya'daki 700 senelik Bizans hakimiyetine son verildi.

C. Danişmentler Devrinde Amasya :

14/Şubat/1075 günü sabahı muzafferâne bir şekilde Amasya Kalesi'ne ayak basan Melik Danişment Ahmet Gazi, bir kaç gün önce gönderdiği elçiyi astıran Bizans'ın son Valisi Jutateüs'ü aynı yerde astırmak suretiyle adaleti tecelli ettirdi, Bizans hâkimiyetine son verdi. Artık Amasya Danişmentlerin merkezidir. Tarih, Melik Ahmet Danişment Gazi'yi Amasya Fatihi olarak kaydedecektir.

Amasya'nın zaptını müteakip, kısa zamanda, Canik ve Şarki Karahisar ve dolayları Suli, Çankırı ve dolayları Çavlı, Kayseri ve Ankara ile dolayları Tursan Beyler'in gayretleri ile fethedildi, eski Pon ve Kapadokya Kıt'ası tamamı ile Melik Daniş-

ment Ahmet Gazi idaresi altına girdi (x).

Danişmentler, bir taraftan kaybettikleri yerleri geri almak için General Kalidis komutasında Trabzon'a çıkıp Şarki Karahisar üzerine yürüyen Bizans ordusu ile, diğer taraftan da Sinop'ta karaya çıkarak içeri doğru yürüyen Haçlı Ordusu ile çarpışmak durumunda kaldılar.

Babası Melik Danişment Ahmet Gazi'nin Niksar'da ölümü ile Danişment Hükümdarı olan Gazi İsmail Han, Suluova'da Haçlı Ordusu'na yenildiğinden, Amasya'yı tahrip ederek adamları ile birlikte dağa çekildi. Amasya'yı işgal ederek halen Frenkler denilen yerde konaklıyan Haçlı Ordusu da büyük tahribat yaparak şehri taş yığını haline getirdi. Bu yüzden İlk Çağ asarı olarak ne bir kilise, ne de bir bina bırakıldı. Amasya'da şimdiki Venk civarındaki koca ve eski bir Patrikhane ve Komenler'in yaptırdığı kiliseler, saraylar ile Aya Vasilüs, Phokas namları ile meşhur olan kiliseler yığın yığın taşlardan ibaret kaldı. Bunları yıkanların her halde Haçlı Orduları olduğu zan olunur. Çünkü o zaman Hıristiyanlık âleminde Şark ve Garp Kiliseleri aralarında bulunan husumeti mezhebiye pek müthiş olduğu ve Haçlı Ordusu'nun Şark Kiliselerini Rumluğuna rağmen sair yerlerde yıktıkları tarihen meşhurdur (xx).

Amasya'da üç ay kalan Haçlı Ordusu, dağlara çekilen Gazi İsmail Han kuvvetlerinin hücum ve baskınlarından bizar olarak, Ziyare Kasabasını da tahrip ederek geldiği yere döndü.

Gazi İsmail Han bir taraftan Amasya'yı imar etmeye çalışırken, bir taraftan da Şarki Karahisar ve Niksar'ı Bizanslılar'dan geri aldı. İznik taraflarında Selçuk Hükümdarı Kılıçaslan'ı yenerek Kayseri üzerine yürüyen, Kayseri'de Gümüştekin'e yenilen Haçlı Orduları, Ankara'yı zaptederek Vali Fetih Han Gazi'yi çekilmeye mecbur ettikten sonra, Amasya üzerine yürüdüler. Gazi İsmail Han ile Fetih Han Gazi, Haçlı Ordularını Çorum civarında pusuya düşürerek imha ettiler.

Selçuki Hükümdarı Sultan Kılıçarslan'ın Musul'dan çekilirken nehre düşüp boğulması üzerine, Selçuki ve Danişment ülkeleri birleştirilerek Gazi İsmail Han Anadolu Hükümdarı, Amasya'da Anadolu Hükûmetinin merkezi oldu. Gazi İsmail Han'ın 1112 yılında ölümü üzerine, kardeşi Konya Valisi Melik Şemseddin İbrahim Anadolu Hükümdarı ve Konya Hükûmet Merkezi oldu, Fetih Han Gazi de Amasya Valiliğine getirildi.

Anadolu Hükümdarı Sultan İbrahim Han'ın 1116 yılında ölümü ve Sultan Mesut'un Selçuki ülkesini zaptederek Konya Hükümdarı olması üzerine, Niksar Emiri Sunkur Han da Amasya Hükümdarlığına getirildi. Amasya böylece tekrar Danişmentler'in merkezi oldu.

Sultan Sunkur Han'ın 1134 yılında ölümü üzerine, Melik İzzettin Mehmet Gazi Hükümdar oldu. Annesi cariye olduğundan yarı asil sayılan Melik İzzettin Mehmet Gazi, 1140 yılında iktidardan uzaklaştırılarak Niksar Emirliğine getirildi ve yerine Niksar Emiri Yağıbasan Gazi Hükümdar oldu.

Emirlerin birbirleri ile ve Hükümdar Yağıbasan Hasan'la mücadeleye girişmelerinden yararlanan Selçuki Hükümdarı Sultan Mesut, 1143 yılında Danişment ülkesini zaptederek Anadolu Hükümdarı oldu ve Danişmentler'in merkezi Amasya'yı da kendisine hükûmet merkezi yaptı.

D. Selçuklular Devrinde Amasya

Sultan Mesut ,bu gün Yüzevler Mahallesi olan yerde, Simure Kasabasını kurmuş, İç Kale'yi onartmış, cami, medrese, hamam ve saray inşa ettirmek suretiyle şehrin imarına hizmet etmiştir. 1160 yılında ölümü üzerine, vasiyeti veçhile, büyük oğlu Kılıçarslan Konya, küçük oğlu Şehinşah'ta Amasya Hükümdarı oldular.

Selçuki Hükümdarlarının Ankara civarında Bizans ve Haçlı Orduları ile meşgul

---

(x) Kayseri'ye Emareti Tursan Beye, Ankara Emareti Çavlı Beye, Sivas Emareti Yağıbasan Beye, Trabzon ve havalisi Emareti de Suli Beye verilmişti.

(xx) Abdi Zade Hüseyin Hüsamettin, Amasya Tarihi C. 2, S. 303.

bulunmalarını fırsat bilen Niksar Emiri Yağıbasan Gazi, Niksar'da Hükümdarlığını ilân ve oğlu Cemalettin İsmail Gazi Beyi Amasya'ya, diğer adamlarını da Kayseri ve Sivas Emirliklerine tayin etti. Ankara Harbi'nden sonra Sultan Şehinşah, 1166 yılında Amasya'yı harple zaptederek, Danişmentlerin idaresine son verdi.

Sultan Şehinşah'ın 1179 yılında ölümü ile Gıyaseddin Mehmet Han Amasya Hükümdarı oldu. Fakat Konya Hükümdarı Sultan Kılıçarslan II. bunu iktidardan uzaklastırarak, Amasya Hükûmetini ikiye böldü ve Sultan Nizamettin Ergun Han'ı Amasya, Sultan Celâleddin Sencer Han'ı da Ankara Hükümdarlığına getirdi.

1197 yılında Ergun Han, Konya Hükümdarı Rükneddin Süleyman Han tarafından, iktidardan uzaklaştırılarak Sultan Celâleddin Sencer Han Amasya Hükümdarı oldu.

Sultan Celâleddin Sencer Han'ın Bizanslılarla yapılan muharebede ölümü üzerine oğlu Sultan Nasreddin Süleyman Han Amasya Hükümdarı oldu. 1209 yılında Erzurum Hükümdarı Tuğrul Han Amasya'yı zaptederek onu bir Vilâyeti haline getirdi. Ancak, Amasya'nın Erzurum Selçuki Hükûmetine iltihakı uzun sürmedi, Amasya Emirleri Konya Hükûmetine bağlı olduklarını açıklıyarak Vali Sultan Gıyaseddin Mesut Han'ı Erzurum'a iade ettiler. Konya Hükümdarı Keykâvus Han Amasya Valiliğine Bedreddin Ebubekir Beyi tayin etti.

Bedrettin Ebubekir Beyden sonra sıra ile, Sultan Rükneddin Kayser Han, Sultan İzzettin Selçuk Han (1219-1222), Mübarezeddin Halife Alp-Hilfetgazi (1222-1227), Kamereddin Karaman Bey (1227-1229), Hacı Nureddin Tuğrak Bey (1229-1234), Emir Hüsameddin Bereket Han (1234-1238), Zaireddin Hurşit Bey (1238-1239), Hacı Mübarezeddin Armağanşah Amasya Valiliği yaptılar.

Amasya Tekkesinde inzivaya çekilen Baba İshak adındakı şeyh 1239 yılında Peygamberliğini ilân etti ve hareket kısa zamanda genişledi. Baba İshak Konya üzerine yürümeye hazırlandığı sırada, Sultan Gıyaseddin Keyhusrev tarafından Kırşehir'de mağlup edilerek Amasya'da ele geçirildi ve adamları ile birlikte astırıldı. Babailer'den bir grup, bir gece isyan ederek, Vali Mübarezednin Armağanşah'ı öldürdüler. İsyan bastırıldı ve Alâeddin Alişir Bey 1240 yılında Amasya Valisi oldu.

Moğol İmparatoru Küyük Han zamanında, Baycu Nuyin komutasındaki Moğol Ordusu Erzurum'u işgal ederek Sivas üzerine yürüdü, 1243 yılında verilen muharebede Selçuki ordusu yenilgiye uğradı, Amasya Valisi Alâaddin Alişir Bey muharebede öldü ve yerine Seyfeddin Haydar Bey getirildi. Amasya'ya sığınan Sultan Alâaddin Keyhusrev, Moğollarla şartları çok ağır bir sulh imzalamak zorunda kaldı.

Sulh akdi gereğince, Anadoludaki bütün Selçuki ülkesi Moğol İmparatoru'nun nüfuzu altına girdi, Anadolu'nun idaresi Anadolu Nazırı (Genel Valisi) olan Baycu Nuyin'e verildi.

E. İlhanlılar Devrinde Amasya :

Moğol Hakimiyeti altına giren Selçuki ülkesi, Kızılırmak sınır alınarak iki Daire'ye taksim edildi, Amasya Eyaleti Rumiye içinde kaldı ve Valiliğine Seyfeddin Toruntay getirtildi.

Emaretlerin, memuriyetlerin Anadolu Nazırı Baycu Nuyin tarafından tevcih olunması ve hükûmet işlerine yerli yersiz müdahale edilmesi, Moğolların her vesile ile yağmaya ve tahribata başvurmaları neticesi huzursuz bir devre başladı. 1253 yılında Sultan Gıyaseddin Keyhusrev'in Saltanat'ı terkederek invivaya çekilmesi üzerine, oğulları arasında senelerce sürdürülen bir saltanat mücadelesi de meydana geldi.

1258 yılında Moğol İmparatoru Mengü Han'ın ölümü üzerine, İlhanlı Hükûmetini teşkil edn Hulâgû Han Anadolu'yu işgal etti ve böylece Amasya Vilâyeti de İlhanlıların nüfuzu altına girdi.

Hulâgû Han 1259 yılında Selçuki Ülkesi'ni ikiye ayırarak, Kızılırmağın doğusundaki yerlerin idaresini Simure'de oturmak kaydı ile Sultan Rükneddin Kılıçarslan Han'a verdi, Vali Seyfeddin Toruntay'da Saltanat Naibi oldu.

Sultan Rükneddin Kılıçarstlan Simure Hükümdarı iken Amasya, Sivas ve Tokat beldelerinde sıra ile oturmuş ve işleri Saltanat Naibi Seyfeddin Toruntay yürütmüştür.

1261 yılında Konya Hükümdarı Rükneddin Keykâvus Hulâgû Han tarafından Saltanattan uzaklaştırıldı ve Rükneddin Kılıçarslan müstakilen Anadolu Hükümdarı oldu.

Saltanat Naibi Seyfeddin Toruntay'ın Mısır Harbi'ne iştirak etmek üzere, İzzettin Beyi Vali Kaymakamı olarak bırakıp, Amasya'dan ayrılmasını fırsat bilen Celâleddin Mah Alem Bey Vali Kaymakamını öldürerek Amasya'ya hakim oldu isede, 1277 yılında Mısır Harbinden dönen Seyfeddin Toruntay tarafından katledildi.

Toruntay'ın 1280 yılında ölümü ile yerine oğlu Nasreddin Mehmet Bey tayin edildi isede, bu da 1282 yılında azledilerek Necmeddin Ferruh Bey Amasya Valisi oldu. Moğol İmparatoru Ergun Han Sultan Gıyaseddin Mesut II yi Amasya Hükümdarlığına getirdi, Necmeddin Ferruh Bey de onun Veziri oldu.

Sultan Gıyaseddin Mesun II. nin 1291 yılında Anadolu Hükümdarı olarak Konya'ya gitmesi üzerine, İzettin Mehmet Pervane Bey Amasya Valisi oldu isede, kendisi Konya'da oturduğundan Celâleddin Mehmet Bey Vali Kaymakamı olarak vazife gördü.

Sultan Mahmut Gazan Han 1295 yılında Selçuki Saltanatını ilğa ederek Anadolu'yu dört kısma ayırıp her kısma bir Mültezim tayi nettiği vakit, İzzettin Mehmet Bey de Amasya Mültezimi oldu.

Vaki rica üzerine, Sultan Mahmut Gazan Han 1296 yılında eski kararını değiştirdi ve Harşene Kalesi'nde hapsettirdiği Sultan Gıyaseddin Mesut II. yi Amasya Hükümdarı yaptı.

Moğolları Anadolu'dan çıkarmak ve amucası Amasya Hükümdarı Sultan Gıyaseddin Mesut'u müstakilen Anadolu Hükümdarı yapmak için Baltubay'ın Amasya'da isyan etmesi üzerine, Moğol Serdarı Kutluğşah Kırşehir yakininde asileri yenilgiye uğrattı ve esir edilerek Tebriz'e gönderilen Sultan Gıyaseddin Mesut Gazan Han'ın emri ile Hemedan Kalesine hapsedildi. 1298 yılında Amasya Valiliğine getirilen Muhzebeddin Mesut Bey'in muharebede ölmesi üzerine, 1299 yılında Şemseddin Ahmet Bey Amasya Valisi oldu.

Mısır'a tertip ettiği seferin Halep'te başarısızlığa uğraması ve Anadolu'da durumunun sarsılması üzerine Sultan Mahmut Gazan Han, kamu oyunu yatıştırmak maksadı ile, Hemedan Kalesi'nde hapiste olan Sultan Gıyaseddin Mesut II. yi 1300 yılında tekrar Amasya Hükümdarı yaptı. Sultan Gıyaseddin Mesut II. 1304 yılında çiftliğinde öldü.

Böylece, Amasya'da hükûmet eden Selçukilerin ilki I. Sultan Mesut olduğu gibi sonuncusu da II. Sultan Mesut oldu.

Sultan Mesut'un ölümünden sonra, Uç Beyleri'nin istiklâlleri altında bulunan yerler müstesna olmak üzere, Selçuki Ülkesi 5 Eyalete taksim edildi. Bu Eyaletlerden bir kısmı müstakil, bir kısmı da doğrudan doğruya İlhanlı Hükûmeti idaresine bağlı idi. İlhanlı Hükûmeti idaresine bağlı yerlerden biri, Amasya, Tokat, Canik, Çorum, Şarki Karahisar, Kırşehir, Kayseri, Yozğat Livaları ile mülhakatından ibaret bulunan ve merkezi Amasya Şehri olan Anadolu Eyaleti'dir.

Anadolu Eyaleti'nin idaresi, Sultan Mesut'un Veziri Şemsettin Ahmet Beye verilmişti. 1312 yılında vukubulan ayaklanmada Şemseddin Ahmet Bey öldürüldü. İlhanlı Hükümdarı Mehmet Olcaytu Han, Sultan Mesut'un oğlu Taceddin Altunbaş'ı Simure Hükümdarı olarak Amasya'ya gönderdi.

Olcaytu Han'ın 1316 yılında ölümü üzerine, Anadolu Nazırı İşbuğa Nuyin Taceddin Altunbaşı hal ederek istiklâlini ilân etti. İşbuğa Nuyin 1320 yılında öldü, Anadolu Eyaleti Eyaleti Rumiye Valisi Timurtaş Beyin nüfuzu altına girdi, Valiliğine Taceddin Mehmet Bey getirildi. Taceddin Mehmet Bey'in Sivas Emiri Timurtaş Beyin Müşaviri olması üzerine, Nasreddin Ahmet Bey Amasya Valisi oldu.

Timurtaş Beyin isyanını bastıran Karaman Zade Yahşi Bey ile eniştesi Devletşah Bey, Timurtaş'ın adamları Amasya'ya sığındıkları için Amasya'yı muhasara ettiler, Amasya Valisi muharebede öldü, 1326 yılında Amasya'yı zaptederek, İnançoğlu Seyfeddin Banukşah'ı Amasya Emiri yaptılar.

Banukşah'tan sonra sıra ile Şahabeddin Şadi Bey (1332-1336), Şerafeddin Yakupşah

(1336-1338), Sultan Taceddin Altunbaş ikinci defa (1338-1340) Amasya'da Valilik yaptılar.

İlhanlı Hükümdarı Ebu Said Bahadır Han'ın 1335 yılında erkek evlât bırakmadan ölümü üzerine, İlhanlılar'ın Anadolu'daki nüfuzu zail oldu. Durumdan yararlanan Niksar Emiri Taceddin Doğanşah, Taşova'da verdiği harpte galip gelerek 1340 yılında Amasya'yı işğal etti isede, 1341 yılında Ertana Beyin adamlarından Ziyneddin Tuli Bey Doğanşah'ı kaçırarak Amasya'yı zaptetti ve bu tarihten itibaren Amasya, Ertana Devletinin hakimiyeti altına girdi.

F. Ertana Devleti ile Amasya Beyliği İdaresinde Amasya :

Ertana Devleti'nin ilk Amasya Valisi Ziyneddin Tuli Beydir. Tuli Beyin ölümü ile, muhtemelen 1346 yılında, Elhac Nureddin Kutluşah Amasya Valisi oldu. Ertana Bey'in ölümü ile kardeşi ve oğulları arasında başlıyan iktidar mücadelesi sırasında, Hükûmet Merkezi Sivas'tan Kayseriye nakledildi. Kutluşah Sivas ve Şehabeddin Ahmet Şah da Amasya Valisi oldular.

Elhac Nureddin Kutluşah, Karamanlıları muharebede yenilgiye uğratarak Konya'yı işğal ettiği zaman, durumunu kuvvetlendirmek ve Konyalıların sempatisini kazanmak için, Simure Çiftliğinde oturan Sultan Taceddin Altunbaş'ı Selçuki Hükümdarı olarak ilân etti. Şehabeddin Ahmet Şah da Sivas Vilâyeti Kaymakamı oldu.

Karamanoğlu Mehmet Bey'in Konya'yı kurtarması ve yenilgiye uğrıyan Elhac Nureddin Kutluşah'ın durumunun sarsılması üzerine, Emir Kebir Şücaeddin Süleyman Bey Amasya'da isyan ederek Amasya Vilâyetini zaptetti ve Sultan Taceddin Altunbaş'ı iktidardan uzaklaştırarak 1356 yılında Amasya Emiri oldu.

Şehabeddin Ahmet Şah Amasya'yı zaptederek 1357 yılında ikinci defa Amasya Emiri oldu. Karamanoğlu Süleyman Beyin Ertana arazisini istilâya hazırlandığını öğrenen Elhac Nureddin Kutluşah, Şehabeddin Ahmet Şah'ı Sivas'a çağırarak, Amasya Valiliğine Emir Seyfeddin Şadgeldi Padişah'ı tayin etti.

Elhac Nureddin Kutluşah'ın 1360 yılında Karamanoğlu Alâeddin ile yapılan muhaberede maktül düşmesini fırsat bilen Hilfet oğlu Emir Alâeddin Ali Bey, harekete geçerek Şadgeldi Padişah'ı Valilikten uzaklaştırdı, Amasya'yı zaptederek kendisine taraftar olan Beylerin ittifakı ile Amasya Emiri oldu. Turhal'a giden Şadgeldi Padişah etraftan topladığı kuvvetlerle Amasya üzerine yürüdü, Kaynar önünde yapılan muharebede Emir Alâeddin Ali Beyi yendi, Amasya'ya girerek 1361 yılında ikinci defa Emir oldu.

Emir Şadgeldi Padişah, babası Elhac Nureddin Kutluşah'ın ölümü üzerine, Ertana Beyliğine bağlılığını terkederek istiklâlini ilân ile, Müstakil Amasya Beyliği'ni kurdu ve I. Şadgeldi unvanını aldı.

Müstakil Amasya Beyliği bidayette Amasya, Tokat, Canik Vilâyetleri ile bunların mülhakatından ibaretti. Bilâhare Osmancık, İskilip ve Çorum zaptedilerek Beyliğin toprakları genişletildi.

Bu devirde Amasya Kalesi tamir ettirildi, Darphane yenilendi, büyük bir kâğıt imalathanesi kuruldu, Amasya Medreseleri birer Üniversite halini aldı.

Sivas Hükümdarı Kadı Burhanettin, Müstakil Amasya Beyliği için büyük bir tehlike olmıya başladı. Şadgeldi Padişah kuvvetli rakibi Kadı Burhanettini ortadan kaldırmak üzere 1381 yılında giriştiği Kazova Muharebesi'nde maktul düştü, yerine oğlu Fahreddin Ahmet Bey geçti.

Kazova Zaferi'nden sonra Kadı Burhanettin, Amasya Beyliği toprakları üzerinde açıkça hak istemiye başladı ve çeşitli tertiplere girişti. Kadı Burhanettin'in teşviki ile Çunkaroğulları eşkiyalığa başladı, asayiş bozuldu. Amasya Beyliği topraklarına göz dikenler arasında, Kastamonu Hükümdarı Kötürüm Bayazit ile oğlu İsfendiyar Bey ve Canik Beyi Taceddin de vardı. Hükûmet bunların hakkından gelecek güçte değildi.

Beyliğin Müsteşarı Ali Bey, kurtuluş çaresi olarak "Osmanlı Devletinin himayesi altına girmeyi" tavsiye etti ve bu fikir Fahreddin Ahmed Bey tarafından da müsbet karşılandı. Yapılan haberleşme sonunda, Osmanlı

Hükümdarı Sultan Murad ve Veziri Hayreddin Halil Paşa teklifi kabul ettiler.

Sultan Murad'ın Kastamonu Emiri Süleymanşah'a yardım ederek onu, Kastamonu Hükümdarı Kötürüm Bayazıt adına idareyi elde tutan İskender Bey'e saldırtması üzerine, Amasya'dan ayrılmak istemiyen İsfendiyar Bey çekilip gitti ve Çunkaroğlu eşkiyası da bertaraf edildi. Fakat Kadı Burhan tehlikesi gittikçe büyüyordu. Durumun nezaket kesbetmesi sebebiyle, Fahreddin Ahmet Bey Veziri Toruntay Zade Seraceddin Mehmet Çelebiyi Bursaya göndererek Sultan Murad'ın acele etmesini istedi. Mehmet Çelebi Bursa'dan dönüşünde Kadı Burhanettin nezdine gönderildi, müzakerelerle zaman kazanıldı.

İsfendiyar Bey Bolu'ya tecavüz etmiş, Turhal'a kadar gelen Kadı Burhanettin de Amasya'yı işgal hazırlıklarına başlamıştı. İsfendiyar Beyi yenerek Kastamonu'yu işgal eden Sultan Murad, Şehzadesi Yıldırım Bayezid'i Amasya'ya gönderdi. Yıldırım Bayezid 1386 yılı Ramazan Bayramının ilk günü Amasya'ya geldi ve Fahreddin Ahmet Beyin sarayına indi. Amasya Beyliği'nin Osmanlı Devleti'ne iltihak ettiği her tarafa bildirildi.

G. Osmanlı İmparatorluğu Devrinde Amasya :

Böylece Amasya Beyliği Osmanlı Devleti'nin bir Eyaleti, Amasya Eyalet'in merkezi, Şehzade Yıldırım Beyazid de ilk Valisi oldu.

Yıldırım Bayezid'in Sırp Harbi'ne katılmak için, Amasya'nın idaresini Beylerbeyi unvanı ile eski sahibi Fahreddin Ahmed Beye bırakarak, Amasya'dan ayrılması Kadı Burhanettin'e yeni fırsat verdi Bir ara Kadı Burhanettin'in Amasya'ya kadar ilerliyerek Fahreddin Ahmet Beyi Kale'ye sıkıştırması, Kosova Harbinde Sultan Murad'ın Şehadeti üzerine Padişah olan Sultan Bayezid'i Amasya'ya kadar gelmek zorunda bıraktı.

Sultan Bayezid karşısında çekilen Kadı Burhanettin, Eflak Harbine (1393) Amasyadan da asker gitmesini fırsat bilerek, Amasya'yı almak için yeni bir denemede daha bulundu isede, Niğbolu Zaferi'nden sonra bir ordu ile gönderilen Timurtaş Paşa karşısında tutunamıyarak, Malatya'ya doğru çekildi.

Anadolu'da Timur tehlikesinin belirmesi üzerine, Devletin doğu sınırlarını emniyet altına almak gerektiğinden, buradaki Vilâyetlerin idaresi birer Şehzadeye verilmekle, Şehzade Çelebi Mehmet 1398 yılında Amasya Valisi oldu.

Erzurum'a gelen Timur'un (1400), aynı yılın sonunda ansızın Sivas'ı basması üzerine buradan kaçanlar Amasya'ya sığındılar. Timur ordusunu iki kola ayırarak Ankara'ya doğru ilerleyince, Çelebi Mehmet ikinci lalası Yakut Paşayı Vali Kaymakamı olarak Amasya'da bırakarak Ankara istikâmetinde hareket etti (1401).

Ankara Muharebesini kazanan Timur, Taceddin Devletşah'ı Amasya Valiliğine tayin etti. Ordusu ile Hakale köyüne kadar gelen Kara Devletşah, Amasya'ya sokulmadığı için, Suluova'da konakladı. Amasya ileri gelenleri Vali Kaymakamı Yakut Paşa etrafında toplandılar, Ladik, Mecitözü, Köprü Emirleri ile birleşerek Kara Devletşah'a karşı koydular. Timur'un özel surette gönderdiği Fermanı da dinlemediler.

Olaylara son derece hiddetlenen Timur, oğlu Kara Mehmet Sultan ile Hocası Numaneddin Abdülcebbar El Mutezil'i Amasya'ya göndererek, Amasya ileri gelenlerini ve âlimlerini imtihana davet etti(x). Kendisini tehlikede gören Yakut Paşa izini kaybederek Bolu'ya, Çelebi Sultan Mehmet'in yanına gitti.

Yapılan imtihanda, Gümüşlü Zade Pir Şucaeddin İlyas Çelebi, sorulan 10 soruya eksiksiz ve gayet güzel cevaplar vererek Amasya'yı tahrip ve yağma felâketinden kurtardı ve Kara Devletşah'ın Amasya Valililiğinden sarfınazar edildi. Umumi isteğe uyan Timur'un oğru Kara Mehmet Sultan'ın emri ile Şemseddin Şadgeldi Bey 1402 yılında Amasya Valisi oldu.

*** Timur'un âdeti, gittiği yerin ulemasını imtihan ederek muallimi tarafından sorulan suallere cevap verdikleri takdirde o beldeyi tahrip ve yağmadan affeder, cevap veremedikleri surette şehri tahrip ve yağma, ahalisini katliâm eylerdi. Bkz : Abdi Zade Hüseyin Hüsamettin, Amasya Tarihi C. 3, S. 166.**

Timur'un gönderdiği hey'et Amasya'dan ayrıldı, fakat Kara Devletşah Hakale'yi terketmedi, halka zulmüne devam etti. Onu Hakale'den uzaklaştırmak da kolay değildi. Vali Şadgeldi Bey'in Başkanlığında toplanan Amasya ileri gelenleri, Şehzade Çelebi Mehmet'i Bolu'dan Amasya'ya davete karar verdiler ve içki ile eğlenceyi terketmesini de şart koştular.

Yusuf Asayiş Bey Başkanlığındaki hey'etin şartlarını kabul ederek Bolu'dan yola çıkan Çelebi Sultan Mehmet, Kotaroğlu Yahya Beyin kuvvetlerini Osmancık'ta yenerek ve Kara Devletşah'ı öldürüp kuvvetlerini dağıtarak 1402 yılında müstakilen Amasya Emiri oldu.

Amasya Emirliği Amasya, Sivas, Tokat, Çorum, Canik, Şarki Karahisar, Ankara Vilâyetlerinden müteşekkil ve merkezi Amasya idi.

Çelebi Sultan Mehmet'e itaat etmiyen Samsun Emiri Kubadoğlu Ali Bey, Tokat ve havalisine musallat olan İnaloğlu İbrahim Bey, Şarki Karahisar dolaylarında huzuru kaçıran Gözleroğlu, kısa zamanda bertaraf edilerek Emaret dahilinde asayiş sağlandı.

Darphanede gümüş para kesilerek, Çavik adı verilen kâğıt para basılarak para işi yoluna konuldu. Amasya'da açılan Asker Ocağı'nda yeniçerilerle sipahilerin talim ve terbiyesi en iyi şekilde temin edildi. Yeni toplar icad edilerek, ordu en iyi ve en yeni silâhlarla teçhiz olundu.

Bu derlenip toparlanmada, başta Bayezıt Paşa gibi büyük bir asker ve devlet adamı olmak üzere, Amasya'lı âlimlerden kurulu Müşavere Heyetinin büyük rolü oldu. Amasya halkı da üstün bir heyecan ve millî şuur içinde, her türlü gayreti gösterdi ve hiç bir fedakârlıktan kaçınmadı. Bu sayede, Çelebi Mehmet'in giriştiği Osmanlı İmparatorluğu'nu yeniden kurmak, milli birliği temin etmek hareketi başarıya ulaştı.

Timur'un Türk Milli Birliği'ne indirdiği ağır darbe, Çelebi Sultan Mehmet'in önderliğinde ve 11 sene gibi kısa zaman içinde telâfi edildi ve Çelebi Sultan Mehmet 1413 yılında Osmanlı Tahtı'na oturdu. Yörgüç Paşa da Amasya Beylerbeyisi oldu.

Yörgüç Paşa, gönderdiği kuvvetle, Amasya ileri gelenlerinin Rumeli harbinde olmasından faydalanarak, Sivas'ı işgal etmiş olan Köpek oğlu Hüseyin'i Malatya taraflarına kaçırdı.

1415 yılında vukubulan depremde büyük can ve mal kaybına uğrıyan Amasya'nın idaresi özellik kazandığı için, depremden faydalanarak Karatatarlar'ın İskilip dolaylarında karışıklık çıkarmaları üzerine, Şehzade Murad Amasya Valiliğine getirildi. Şehzade Murad, Çelebi Sultan Mehmet'in 1421 yılında ölümü ile Padişah oluncaya kadar, Amasya Valiliğinde bulundu.

Şehzade Mustafa ile (1417) Karamanoğlu Mehmet Bey'in ayaklanmasından cesaret alan Kastamonu Beyi de, Şarki Karahisar, Erinzcan ve Samsun Beyleri ile birleşmişti. Amasya dolaylarında geçen bu olayları haber alan Sultan Çelebi Mehmet, büyük bir kuvvetle Amasya'ya gelerek (1418), hepsine baş eğdirdi ve onları Rumeli'ye sürdü.

Çorum ve Osmancık havalisinde türeyen Kızılkocaoğulları adlı eşkiya 1421 yılında ikinci defa Amasya Beylerbeyisi olan Yörgüç Paşa tarafından (1426) da yok edildi. Emir dinlemiyen Canik Beyi Alp Arslan oğlu Hüseyin Bey'de baş eğmek zorunda bırakıldı. Bu hizmetlerine karşılık olarak Yörgüç Paşa'ya Vezirlik ve özel olarak adına sikke bastırmak yetkisi verildi ki, bu paralara (Yörgüç Paşa Akçesi) denir. Yörgüç Paşa Amasya'da cami, imaret ve medrese ile Köprü ve Gümüş kasabalarında birer cami inşa ettirmiştir.

Şehzade Mehmet (Fatih Sultan Mehmet II) 1437 yılında, henüz 8 yaşında iken, Amasya Valisi oldu. İlk öğrenimini Amasya'da yapan Şehzade Mehmet 1438 yılında Manisa Valiliğine nakledildi. Şehzade Alâeddin de Amasya Valisi oldu.

Şehzade Alâeddin, Karamanoğlu ile yapılan harpte başarı göstermesine rağmen, Amasya'ya dönüşünde peşinden gönderilen Kara Hızır Paşa tarafından 1442 yılında yatağında boğuldu (*).

Sultan Murad II. Varna harbi ile uğraştı-

(*) Bazı tarihçiler Şehzade Alâeddin'in durumdan haberdar olarak Hindistan'a firar ettiğini, oğlunun Niçapur Padişahı olarak Âdilşahiye Sülâlesini kurduğunu iddia ederler.

ğı bir sırada (1444), Kastamonu Hâkimi Candarzade İbrahim Bey'in oğlu Kızıl Ahmet Bey ve kardeşi Hızır Bey, Amasya'ya bağlı Canik ve Bafra taraflarına saldırdı iselerde başarı elde edemediler ve Amasya Kalesi'ne hapsedildiler.

Amasya Beylerbeyisi Hızır Paşa ile diğer Amasya beyleri İstanbul'un fethine iştirak etmek üzere 1453 yılında Amasya'dan ayrıldılar ve Ertana oğlu Ali Bey Amasya Beylerbeyisi oldu.

İstanbul'un alınmasından sonra Fatih Sultan Mehmet II. küçük Şehzadesi Bayezid'i Amasya Valiliğine gönderdi. 1454 yılında ve henüz 7 yaşında iken Amasya Valisi olan Şehzade Bayezid, babası ile Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan arasında yapılan Otlukbeli Muharebesinde (1473) bulundu. Muharebe dönüşü Fatih Sultan Mehmet II. Amasya'ya uğradı ve bir ay kadar misafir kaldı. Şehzade Bayezid'in Amasya Valiliği, Fatih'in 1481 yılında ölümüne kadar devam etti. Sultan Bayezid Amasya'da Cami, Medrese, İmaret ve Tabhane inşa ettirmiştir.

Fatih Sultan Mehmet'in 1481 yılında ölümü üzerine, Keklik Mustafa Ağa, Şehzade Bayezid'e tahta çıkacağını bildirmek görevi ile Amasya'ya geldi. Sultan Bayezid, büyük Şehzadesi Ahmet'i Amasya Valisi olarak yerine bıraktı.

Şehzade Ahmet 1481-1512 yıllarında Amasya Valiliği yaptı. Edebiyata, musikiye, eğlenceye düşkündü. İranlı Âlimlere fazla meyil gösterdiği için, bir çok İranlı Amasya'da toplandı. Bu devrin ünlü şairleri, Türklerden Çeşmî, Şermî, Figânî, Kâmî, Münirî ve Mihrî Hatun, Acemlerden de Basırî, Penahî, Kutbî Amasya'da bir araya gelmişlerdi.

Şehzade Ahmet'in hekimi Kutb'ı Şirvanî ile Nişancısı Ahmet Camî, İran'a ait her şeyi, onun gözünde çok yüksek gösteriyorlardı. Şehzade Ahmet eğlenceleriyle uğraşırken, 1499 yılından sonra İranlılar, Şah İsmail adına Anadolu'da propağanda yapıyor, halkı şiiliğe çağırıyorlardı. Şah İsmail Erzincan'a kadar gelmiş ve burayı almıştı.

Şehzade Ahmet, Anadolu'yu tehdit eden Şah İsmail tehlikesini görmedi, Şah İsmail'in elçisi Nureddin Ali (Şah Kulu) yi kabul etmek gafletinde bulundu. Bu durum şiiliğin yayılmasına ve şiilerle sünniler arasında şiddetli arbadeler çıkmasına sebebiyet verdi. 1509 yılında Amasya'da Şiilerle Sünniler arasında çıkan kanlı kavğa, Muhafız Ali Bey tarafından güçlükle yatıştırıldı. 1510 yılında Arapkir (Celâl Halife), Amasya (Varay'lı Zünnun Halife), Çorum ve Yozğat (Nurettin Ali) dolaylarında Şii ayaklanmaları patlak verdi. Şah Kulu eşkiyası ismi verilen asiler, memlekette huzur bırakmamış, ekonomik ve sosyal dengeyi alt üst etmeye başlamışlardı. Amasya Valisi Şehzade Ahmet, bu hareketleri yönetenlerin Amasya'da ve kendi sarayında bulunduklarını bir türlü takdir edemedi.

Trabzon Valisi Şehzade Selim ise, bu hareketleri yakından izliyor ve memleket için teşkil ettiği tehlikeyi müdrik bulunuyordu.

Sultan Bayezid, büyük Şehzadesi Ahmet'i tahta çıkarmak istiyordu. Yeniçeriler bunun için, Amasya dolaylarındaki Şii hareketinin bastırılmasını şart koştular. Sadrazam Ali Paşa'nın Anadolu Serdar'ı olarak Amasya'ya gönderilmesine karar verildi.

Şah Kulu, Amasya Valisi Şehzade Ahmet'i ve Anadolu Beylerbeyi Mehmet Paşayı yenmiş, Amasya dolaylarına hükmeder olmuştu. Şah Kulu, Bozok yakınında Gökçay Savaşı'nda Ali Paşa'yı da yenilgiye uğrattı. Hadım Ali Paşa ordusunun yenilmesi, Şah Kulu'nun cür'etini büsbütün arttırdı.

Bu sırada Amasya'yı tahkim etmesi ve savunması gereken Vali Şehzade Ahmet, Eyaleti büyük oğlu Murat'a bırakarak, tahta geçmek üzere büyük bir kuvvet ile alelacele Amasya'dan ayrıldı (1512).

Varay'lı Zünnun Halife, Şah Kulu'nun emri ile, Amasya'yı işğal etti, sünnileri kılıçtan geçirerek şehre hakim oldu. Amasya'dan çıkan askerin başına geçen Yahşi Bey Zade Ahmet Paşa, Zünnun eşkiyasını Amasya'dan kaçırarak şehri kurtardı. Bu sırada Yavuz Sultan Selim Padişah olmuş, Mustafa Paşa'yı Amasya Beylerbeyliği'ne tayin ederek Amasya'ya göndermişti. Amasya Kalesi Mustafa Paşaya'ya teslim edildi, Şehzade Murad da babasının yanına kaçtı.

Padişahlık sevdasına düşerek Amasya'dan ayrılan Şehzade Ahmet, Konya'ya gidip

Anadolu'yu istilâ etmeyi düşündü isede, Malkoçoğlu Ali Beyin takibi üzerine Sivas'a doğru gitti, Malkoçoğlu'nun geri dönmesinden yararlanarak Niksar üzerinden gelip Amasya'yı bastı. Amasya'yı zaptederek 1512 yılında istiklâlini ilân etti. Biat merasimi yaptırdı, namına hutbe okuttu, Amasya Beylerbeyisi Mustafa Paşa'yı kendisine İkinci Vezir tayin etti, Amasya Kalesi'ni tamir ettirmeye başladı.

Sultan Ahmet, gelip Osmanlı Tahtı'na geçmesi hakkında, İstanbul'dan mektuplar alıyordu. Bunların bir kısmı da Yavuz Sultan Selim tarafından yazdırılıyordu(*). Sadrazam Koca Mustafa Paşa'nın sadakat mektubu ve özel talimatına da güvenen Sultan Ahmet, 1513 yılında Amasya'dan hareket etti, Yenişehir'de Sultan Selim ile karşılaştı ve yapılan savaşta yenilerek öldürüldü(**). Şehzadesi Murad İran'a kaçtı, Şadi Paşa Amasya Beylerbeyisi oldu.

Şadi Paşa, Yavuz Sultan Selim'in İran Seferi'ne iştirak etti. Çaldıran'da Şah İsmail'i yenerek Tebriz'e giren Yavuz Sultan Selim, dönüşünde 6/Kasım/1514 günü Amasya'ya geldi. Muharebede büyük hizmeti geçen Baş Defterdar Pirî Mehmet Çelebi'ye Vezirlik verilmesi, Vezirliğin Saraylı devşirmelere has olduğuna dair Sultan II. Bayezid'den alınan iradeye aykırı gören Yeniçerileri ayaklandırdı. Sultan Selim'in yanında Sadaret vazifesi gören Vezir Ahmet Paşa tarafından tahrik edilen Yeniçeriler, 25/Şubat/1515 günü, Vezir Pirî Mehmet Çelebi ile Anadolu Kazaskeri Cafer ve Sultan'ın öğretmeni Halimî Çelebilerin evlerini yağma ederek adamlarını öldürdü. Yeniçerilerin isyanı bastırıldı ve elebaşları idam edildi.

Yavuz Sultan Selim Amasya'da iken, İran Hükümdarı Şah İsmail bir hey'et göndererek sulh teklifinde bulundu. Sultan Selim sulhu kabul etmiyerek, hey'ete dahil olanlardan Emir Abdülvahap ile Kadı İshak'ı Amasya Kalesi'ne hapsettirdi, Şükrullah ile Hamza Halife'yi Dimetoka kalesi'ne yolladı. Yavuz Sultan Selim 20/Nisan/1515 günü, İstanbul'a gitmek üzere Amasya'dan ayrıldı.

Amasya Beylerbeyisi Mehmet Paşa'nın 1516 yılında maiyeti ile birlikte Mısır Harbi'ne iştirak etmesini fırsat bilen Celâl ve Zünnun Halife yeniden ayaklanarak Ferhad Boğazına kadar geldiler. Amasya içerisinde cereyan eden kanlı bir muharebe sonunda, şehir güçlükle işğalden kurtarıldı.

Yavuz Sultan Selim, Celâliler'in isyanını Şam'da öğrendi. Serdar Bıyıklı Mehmet Paşa ile anlaşamıyarak Diyarbekir Harbinden Amasya'ya geri döndüğü için görevinden azledilip hapsedilen Şadi Paşa, Mercidabık Muharebesinde şehit düşen Mehmet Paşa'nın yerine, ikinci defa Amasya Beylerbeyisi oldu.

Şadi Paşa, Celâliler'in Amasya'daki taraftar ve elebaşılarını tahkik ederek, Emir Gıyaseddin Şirazî ile uşağı Genceli İbrahim'i astırdı. Varay ve Turhal taraflarını eşkiyadan temizledi.

Şehzade Ahmet'in oğlu Murad'ın başında olduğu tahmin edilen ve Murad taraftarları diyebileceğimiz Celâliler, Sivas, Darende, Arapkir ve dolaylarında toplanmaya başladıklarından, Rum Eyaleti'nin merkezi 1518 yılında Amasya'dan Sivas'a nakledildi ve Amasya, ona bağlı bir Sancak (Liva) merkezi haline getirilerek Rüstem Bey'e verildi, Şadi Paşa da Sivas Beylerbeyisi oldu(*).

Amasya Vilâyet Merkezi iken Mir Miranın tahsisatı 530.000 akçe, hasılat hazinesi de 557.000 akçe olup 19 zeameti, 429 timarı vardı. Amasya Liva Merkezi olunca yalınız maaşta ufak bir eksilme olup (senevi 450.000 akçeye indirildi), hasılat hazinesi ile zeamet ve timar eski halinde kaldı. Böylece Amasya, Birinci Sancak itibar edildi.

Şadi Paşa'nın Amasya'dan ayrılması üzerine Zünnun yeniden harekete geçti, Varay, Mecitözü ve Turhal köylerini basmıya başladı. Zünnun eşkiyası idareyi senelerce uğraştırdı. Amasya Mutasarrıflarından Sinan Paşa, Koçi ve Abdullah Beyler eşkiya takibi sırasında şehit düştüler, Sinan Bey takipte

---

(*) Bkz : Türk Ansiklopedisi C. 2, S. 247

(**) Sultan Ahmet'in üzerinde Sadrazam Koca Mustafa Paşa'nın sadakat mektubu ile özel talimatı bulunarak, Sadrazam da idam edildi. Abdi Zade Hüseyin Hüsamettin, Amasya Tarihi, C. 3, S. 271.

(*) Bkz : Türk Ansiklopedisi C. 2, S. 247.

yaralandı. Zünnun öldürülünce, eşkiyanın başına oğlu Halil Bey geçerek şekavete devam etti. 1533 yılında eşkiya yeniden Amasya'yı bastı, müstahkem mevkileri ele geçirdi, Mutasarrıf Mehmet Beyi evini kuşatarak öldürdü. Fakat Amasya Kalesi'ni ele geçiremedi. "Öyle sanılırki Sultan Ahmet'in Şehzadesi Murad, son bir hareket olmak üzere Amasya'yı bizzat bastı. Murad bu hengâme sırasında maktül olmalıdırki eşkiyadan bir daha eser zuhur etmedi" (*). Tam bir güvenlik ise,Amasta Sancağı Beyi olan Veli Paşa tarafından 1534 yılında sağlandı.

Saruhan Valisi Şehzade Mustafa'nın 1538 yılında Amasya Valiliğine nakli üzerine Amasya'nın Sivas ile irtibatı kesildi, Çorum, Canik, Şarki Karahisar Sancakları Amasya'ya bağlandı.

Şehzade Mustafa, Şehzade Bayezid'i Padişah yapmak istiyen Hürrem Sultan ile Sadrazam Rüstem Paşa'nın tertip ve tezviratı sonunda, İran Seferi'ne iştirak etmek üzere, Konya Ereğlisinde Kanuni'nin çadırına girdiği sırada Zal Mahmut'a boğduruldu (1553). Amasya Sancağı, Mehmet Çelebi adlı birine verilerek tekrar Sivas Vilâyetine bağlandı.

Şehzade Mustafa Amasya'da uzun müddet kalmış, kendisini çok sevdirmişti. Bir tertip sonu feci şekilde öldürülmesi Amasyalı bilginler ve halk arasında büyük bir teessür uyandırdı, Padişah Kanuni'ye gücendiler. Nitekim, Kanuni 1554 yılında Erivan Seferi'ne giderken, Amasya'nın ileri gelenlerinden Nuh Efendi'ye 1000 altın ihsan ederek kendisini orduda bulunmak üzere davet etmişti. Şehzade Mustafa'nın öldürülmesine çok müteessir olan Şeyh, altınları reddetti, özür dileyerek gitmedi

Kanunî, Revan ve Nahcivan Seferi dönüşü Amasya'ya geldi, altı ay burada kaldı. Şehzade Mustafa'nın öldürtülmesi ile meydana gelen teessürü gidermek için, bir senelik vergiyi affetti, halka büyük teveccühler gösterdi, ileri gelenlere ihsanlarda bulundu. Sulh istiyen İran Şahı Tahmasp'ın elçisi Ferehzat Beyi Amasya'da kabul etti.

Şehzade Bayezid Kütahya'da, kardeşi Selim de Manisa'da Vali idi. İki kardeş arasındaki rekabet ve birbirlerine çok yakın oluşları dikkate alınarak yerleri değiştirildi, Bayezid'e Amasya ve Selim'e de Konya Vilâyeti verildi (1557). Bayezid Veliaht olduğu için İstanbul'dan uzaklaşmak istemiyor, Şehzade Mustafa'nın başına gelenleri düşünerek Amasya'yı uğursuz buluyordu. Amasya'ya gidemiyeceğini babasına bildirdi. Vezir Pertev Paşa Kütahya'ya gönderilerek ikna edilmesi üzerine Bayezid Amasya'ya geldi. Bayezid Kütahya'da Padişah'ın Fermanına karşı geldiği için, babasına bir niyazname göndererek kusurunun affını diledi. Bayezid'in desteği olan annesi Hürrem Sultan ölmüş, Sadrazam Rüstem Paşa da Selim tarafına dönmüştü. Sadrazam, Bayezid'in niyaznamesini Padişah'a takdim etmedi. Üç ay sonra gönderilen ikinci niyazname de tahrif edilerek takdim edildi. Bayezid, Amasya Müftüsü Muhittin Efendi ile İcazi Hayrettin Efendi'yi İstanbul'a babası nezdine elçi olarak gönderdi. Fakat bunlar Padişah'a Bayezid'in istirhamlarını arza fırsat bulamadan, Sadrazam tarafından Yedikule'ye hapsedildiler.

Bayezid için yapılacak iki şey vardı: Biri, babasının kararına razı olmak ve Selim Hükümdar olunca onun cellâdları elinde can vermek; diğeri, Selim'i yok ederek Hükümdar olmak. Bayezid ikinci yolu seçti. Amasya'da ilk iş olarak ordusunu kuvvetlendirmeye, kardeşine karşı harp hazırlığına koyuldu. Beyazid'in hareketlerini takip eden Kanunî, üçüncü Vezir Sokullu Mehmet Paşa emrine verdiği kuvvetleri Konya'ya gönderdi, Anadolu Beylerbeyi Ahmet Paşa ile Maraş Beylerbeyi Ali Paşa'ya ve Adana Beylerbeyi Firî Paşa'ya Selim'e yardım etmelerini emretti.

Bayezid, önce Sivas'ı zaptetmek istedi isede, Sivas Valisi Ali Paşa'nın şiddetle karşı koyması üzerine, başaramadı. 1558 yılında bütün kuvvetini topladı, Şehzade Selim'e harp ilân ederek, Konya üzerine yürüdü. Şehzade Selim'in üstün kuvvetleri karşısında yenilerek Amasya'ya döndü.

Kanunî, Silistre Beylerbeyi Sinan Paşa'yı Amasya'nın zaptına, Sivas Beylerbeyi Ali Paşa'yı da Bayezid'in yakalanmasına memur

(*) **Bkz: Abdi Zade Hüseyin Hüsamettin, Amasya Tarihi C. 3, S. 299.**

etti. Af dileği de kabul edilmiyen Bayezid, Amasya'da kalamıyacağını anlıyarak, aile efradı ve adamları ile birlikte İran Şahı Tahmasp'a iltica etti. Sinan Paşa Amasya Sancağı Beyi oldu.

Kanunî'nin ölümü üzerine Padişah olan Sultan Selim II. Şehzadesi Murad'ı (Sultan Murad III.) 1566 yılında Amasya'ya gönderdi. Amasya'ya geldiğinde henüz 21 yaşında olan Murad, bölgede hüküm süren eşkiyadan bizar olarak, 1568 yılında Manisa'ya nakledildi.

1587 yılında bir softanın çarşıda bir yeniçeri tarafından tahkir edilerek dövülmesi büyük bir ayaklanmaya sebep oldu. Kalın Dudak namı ile maruf Mecitözlü Mahmut isimli softanın dövülmesi hadisesi üzerine, Softalar ile Yeniçeriler arasında kavğa çıktı. Sipahiler de işe karışarak softalar tarafını tuttular. Ayaklanma zor yatıştırıldı.

Sivas Beylerbeyi Malatya Ermeni dönmelerinden Deli İbrahim Paşa ve adamlarının, halka yaptıkları zulüm yeni ayaklanmalara sebep oldu. 1592 yılında Yaramaz Ahmet Ağa demekle meşhur bir mültezim, gördüğü haksızlıklara tahammül edemiyerek, mültezimlerden Deli Mustafa Ağa ile birleşerek isyan etti. Etraflarında topladıkları bir kaç yüz kişi ile köyleri vurmaya, yolları kesmeye başladılar.

Eşkiyalığın artıp ayaklanmaların bu şekilde genişlemesi üzerine, Habeş Beylerbeyliğinden ayrılan Hüseyin Paşa, 1596 yılında Amasya Sancağı Mutasarrıfı ve aynı zamanda Anadolu Müfettişi oldu.

Hüseyin Paşa, Türk olmıyan sipahi kodamanlarını, yeniçeri azmanlarını ve bunlara dayanarak halka zulmeden âyanlarını şiddetle tedibe koyuldu. Yaramaz Ahmet Ağa'ya Şarki Karahisar Mirlivalığını, Deli Mustafa Ağa'ya Erzincan Mirlivalığını verdirerek ve bunların etrafına da menfaatler sağlıyarak isyanın önünü aldı. Hüseyin Paşa'nın bu müsbet icraatı, bazı şikâyetlere de sebep oldu. Sivas Beylerbeyi Mahmut Paşa başta olmak üzere, sipahi ve yeniçeri kodamanları, Hüseyin Paşa zulmediyor diye Babı Âli'ye şikâyetleri yağdırdılar. İşin iç yüzünü bilmiyen Babı Âli, Hüseyin Paşa'yı azlederek Deli Zülfikâr Ağa ile birlikte Amasya Kalesi'ne hapsettirdi. Hüseyin Paşa ile Deli Zülfikâr Ağa, 1598 yılında hapsedildikleri yerden kaçarak, isyancılara iltihak ettiler.

İsyancıların ileri gelenleri şunlardı: Urfalı Abdülhalim (Kara Yazıcı), kardeşi Deli Hasan, Amasya'lı Deli Zülfikâr, Malatyalı Karakaş Ahmet, Ankaralı Kalenderoğlu Mehmet, Gavur Murad, Tekeli Mehmet, Tokatlı Pirî, Sivaslı Kara Said ve Hüseyin oğlu İshak, Bağdadlı Uzun Halil, Kalın Dudak Mahmut, Köprülü Sarı Şaban.

Urfalı Abdülhalim, Hüseyin Paşa'yı İstanbul'a gönderip teslim etmek şartı karşılığında, 1599 yılında Amasya Sancağı Beyi oldu, Zülfikâr Ağa'yı Mütesellim yaparak Amasya'ya gönderdi. Kendisine (Halimşah) unvanını vererek, Ortaköy'ü saltanat merkezi yaptı, her tarafa ferman göndermeye başladı. Sivas Beylerbeyi Deli Mahmut Paşa da Abdülhalim tarafına geçti. Amasya Mütesellimi Deli Zülfikâr Ağa da, maiyetindeki kuvvetlerle birlikte Abdülhalim'e iltihak etti.

Babı Âli, Sivas Beylerbeyliğine Alacaatlu Ahmet Paşayı, Amasya Sancağı Beyliğine de Yaramaz Ahmet Beyi tayin etti. Her ikisinin gayreti ile, Sivas ve Amasya asiler elinden kurtarıldı.

Şahsi saltanatı havasına kapılarak kimseyi dinlemez olan Abdülhalim, isyancılar arasında çıkan anlaşmazlık sebebiyle, 1601 yılında öldürüldü. İsyancılar, kardeşi Deli Hasan'ı Reis yaptılar.

Deli Hasan, Serdar Hasan Paşa'yı Tokat'da muhasara ederek öldürdü ve ordusunu perişan etti, Tokat'ı yakarak halkını kılıçtan geçirdi. Deli Zülfikâr Ağa da Amasya'yı muhasara etmişti. Tokat'ın uğradığı felâket Amasyalıların dayanma azmini kamçıladı. Fakat asi kuvvetler çok fazla olduğu için, şehir ancak üç ay dayanabildi. Deli Zülfikâr emrindeki asi kuvvetler 1602 yılında Amasya'yı işgal ettiler. Böylece Amasya Tarihinde altı yıl devam eden, bazı tarihcilerin haklı olarak Fetret Devri diye isimlendirdikleri, yeni bir devre başladı. Altı yıl zarfında Amasya'nın idaresine, bazan Osmanlı Devleti ve bazan da asiler hakim oldular. Lâdik, Köprü, Merzifon, Havza, Gümüş Voyvodala-

rı memleketlerini asilere karşı korudular ve asileri sokmadılar.

Asilerin, Vezir Mehmet Paşa, Hüsrev Paşa, Vezir İbrahim Paşa, Vezir Hasan Paşa, Vezir Ahmet Hafız Paşa ordularını yenilgiye uğratmaları ve ağırlıklarını yağma etmeleri Osmanlı Devletinin otoritesine büyük darbe olmuştu. Köklü ve kesin tedbirler alınması gerekli idi.

Asiler üzerine ordu gönderilmesi müsbet sonuç vermemişti. Bu defa, Türklere Vezirlik, asi elebaşılarına Beylerbeyilik veya Mirlivalık verilerek onların dağıtılması tecrübe edildi. Bu cümleden olarak, Nuh Paşa Vezaretle Anadolu Valiliğine, Nasuh Paşa da Sivas Beylerbeyiliğine getirildi.

Deli Zülfikâr Ağa, Nasuh Paşa'ya dehalet ettiğinden 1603 yılında Şarki Karahisar Beylerbeyiliğine tayin edildi, Tahir Bey de Amasya Sancağı Beyi oldu. Tahir Bey asileri başına toplıyarak istikllâini ilân etti ve Sultan Tahir Han ünvanını aldı. Namına hutbe okutmaya, her tarafa Tahir Han unvanı ile emirler vermeye başladı. Durumdan haberdar olan Babı Âli, Tahir Beyi azlederek, İbrahim Beyi Amasya Sancağı Beyliğine tayin etti. İbrahim Bey de Tahir Beyi taklide kalkıştı. Durumdan haberdar olan Nasuh Paşa, İbrahim Beyi azletti. Asileri etrafına toplayan İbrahim Bey, 1606 yılında Amasya'yı basarak idareyi ele aldı. İbrahim Bey, sahte bir ferman göstererek, Sivas Beylerbeyi olduğunu iddia edecek kadar ileri gitti. Durumdan haberdar olan Babı Âli, Ali Beyi Amasya Sancağı Beyliğine tayin ederek İbrahim Beyin tenkiline gönderdi. İbrahim Bey, Taşova yolunda Ali Bey kuvvetleri tarafından öldürüldü.

1608 yılında Göksun Yaylasında verilen muharebede, Kuyucu Murad Paşa ordusu önünde bozularak kaçan Kara Said, maiyetindeki on bini aşkın eşkiya ile birlikte Amasya Kalesi'ne sığınmak istedi. Şehri muhasara edip çok uğraştı ise de almaya muvaffak olamadı. Kuyucu Murad Paşa tarafından Kara Said eşkiyası üzerine gönderilen Hüseyin Paşa ile Canikli Osman Paşa Merzifon ovasına sıkıştırdıkları eşkiyayı kılıçtan geçirdiler, Kara Said doğuya kaçarak canını zor kurtardı. Kuyucu Murad Paşa büyük bir törenle Amasya'ya girdi ve Fetret Devrine son verdi.

Amasya, Abaza Mehmet Paşa, Vardar Ali Paşa, Abaza Hasan Paşa isyanlarında bir çok mücadeleye sahne olmuş ve maddi, manevi büyük zarara maruz kalmıştır. Bunlar dışında mühim bir hadise olmamıştır. Amasya'nın yakın tarihinin en önemli olayları 1919 yılında, Millî Mücadelenin başlangıcında cereyan etmiştir. Bu devre ayrı bir bölüm olarak aşağıda izah edilmiştir.

H. Millî Mücadele Yıllarında Amasya :

Millî Mücadele yıllarında Amasya iki mühim hâdiseye sahne oldu. Bunlardan birincisi Amasya Toplantısı ve Amasya Tamimi, ikincisi de Amasya Mülâkatı ve Amasya Protokolü'dür.

a. Amasya Toplantısı ve Amasya Tamimi :

Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'dan ayrılmadan önce kendisi ile anlaşmış bulunduğu eski Bahriye Nazırı Hüseyin Rauf Bey, Anadolu'ya geçmiş ve Mustafa Kemal Paşa ile buluşmak üzere Ankara'ya gelmişti. Durum, 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa tarafından Mustafa Kemal Paşa'ya duyuruldu. Mustafa Kemal Paşa 10/Haziran/1919 tarihli cevabında, fevkalâde mühim ve elzem bulunduğu kaydı ile Rauf Bey ile Ali Fuat Paşa'yı görüşmek üzere (o tarihte bulunduğu Havza'ya) yanına davet ediyordu.

Ali Fuat Paşa ile Rauf Bey 12/Haziran/1919 da Ankara'dan hareketle 18/Haziran/1919 da Havza civarına varmışlar ise de Mustafa Kemal Paşa'nın bir kaç gün evvel, 12/Haziran/1919 da Amasya'ya geçtiğini öğrendiklerinden, ertesi gün Amasya'ya geldiler.

Mustafa Kemal Paşa, Ali Fuat Paşa ile Hüseyin Rauf Bey'in gelişlerini bildirmek üzere, 15. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir Paşa'ya çektiği telgrafta da:

"İstanbul'da yaptığı temaslardan sonra bize mülâki olmak üzere hareket eden eski Bahriye Nazırı Rauf Bey, İzmir Vilâyeti'nden geçerek orada Komutan arkadaşlarımı-

zın da noktai nazarlarını alarak, Ankara üzerinden 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa ile bu gün Amasya'ya geldiler. Genel durum üzerinde görüşüyoruz. Neticeyi yarın bildireceğim" diyordu.

Ali Fuat Paşa ile Hüseyin Rauf Bey'i daveti, Kâzım Karabekir Paşa'ya çektiği telgraf, Mustafa Kemal Paşa'nın mühim tasarıları bulunduğunu ve bu tasarılar üzerinde en çok güvendiği otoriter ve yetkili zevat ile görüşerek fikir birliğine varmak, verilecek kararı onlarla paylaşmak istediğini anlatıyordu. Havza Tamimi ile Mustafa Kemal Paşa millî tehlikeye karşı halkın uyanmasını, galeyanını ve bir millî kaynaşma halini alarak bir hedefe yönelmesini hedef almıştı. Şimdi sıra teşebbüs ve icrayı, şahsi olmaktan çıkarıp milletin birlik ve dayanışmasına istinat ettirmeye gelmişti.

Nitekim, 19/20 Haziran 1919 gecesi, Mustafa Kemal Paşa'nın daha önce hazırlamış bulunduğu bir muhtıra esas tutularak, Ali Fuat Paşa ve Rauf Bey'le birlikte saatlerce süren görüşmeler neticesinde şu esaslar üzerinde fikir birliğine varıldı:

"Mademki Padişah ve onun Hükûmeti, milletin haklarını vatanın istiklâlini müdafaada aciz gösteriyor, hattâ millî mukavemete karşı düşmanlarımızla beraber cephe alıyor, istiklâlimizi ve vatanın tamamiyetini tehlikeye sokmaktan çekinmiyorlar; artık onlardan medet ummakta ve onlarla beraber yürümekte fayda yoktur.

Milletin istiklâlini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır. Haklı davasını bütün cihana ilân edecek, her türlü tesir ve mürakabeden mâsun bir Millî Hey'et kurulmalıdır. Bunun için de Vilâyetlerden seçilecek temsilcilerle Millî bir Kongre'nin akdine kat'i lüzum vardır. Kongre'nin toplanacağı en emin yer Sivas'tır".

Verilen Karara 2. Ordu ile 3. ve 15. Kolordu Komutalarının da iştirak ettirlimesi gerekli idi. 20 ve 21 Haziran günlerinde Amasya'ya gelmesi beklenen 3. Kolordu Komutanı Albay Refet'in (General Bele) mütalâası ve muvafakati muvasalatında alındı. 2. Ordu Kumandanı Cemâl Paşa ile Ali Fuat Paşa, 15. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir Paşa ile de Mustafa Kemal Paşa, makine başında şahsen görüşerek kararlaştırılan esasları anlattılar ve muvafakat cevaplarını aldılar.

Ancak, Kâzım Karabekir Paşa, Sivas Kongresi'nden önce Erzurum Kongresi'nin icrasındaki zaruret üzerinde durmuş ve Mustafa Kemal Paşa ile Rauf Bey'i, bu Kongreye katılmak üzere, Erzurum'a davet etmişti.

Kâzım Karabekir Paşa ile yaptığı görüşmeyi ve Paşa'nın davetini, Ali Fuat Paşa ile Rauf Beye anlatan Mustafa Kemal Paşa: "Erzurum'dan böyle bir cevap alacağımı tahmin etmiştim, yanılmamışım. İstanbul'da kendisi ile görüştüğüm zaman, Şarkta muhtelif namlar altında toplanmış olan teşekkülleri birleştirerek Erzurum'da bir mukavemet merkezi yaratılmasının ve Millî bir Türk Hükûmetinin esaslarını kurarak yine buradan harekete geçilmesinin isabetinden bahsetmişti" diyerek bu daveti kabul ettiğini bildirmişti.

Amasya'da fikir birliğine varılıp Kâzım Karabekir ve Cemâl Paşaların makine başında muvafakatları alındıktan sonra, verilen kararların tatbike konulmasına, ilgililere duyurulmasına sıra gelmişti. Mustafa Kemal Paşa yaveri Cevat Abbas Bey'e 21/22 Haziran 1919 gecesi bulundukları Karanlık Oda'da AMASYA TAMİMİ'ni dikte ettirdi. Mülkî ve Askerî Makamlara şifre olarak bildirilen, İstanbul'da bulunan bazı zevata (Abdürrahman Şeref Bey, Reşit Âkif Paşa, Ahmet İzzet Paşa, Seyit Bey, Halide Edip Hanım, Kara Vasıf Bey, Nafia Nazırı Ferit Bey, Sulh ve Selâmet Fırkası Reisi Ferit Paşa, Câmi Bey, Ahmet Rıza Bey) Mustafa Kemal Paşa'nın umumi bir mektubu ile birlikte gönderilen Tarihî Tamim'in metni ve fotokopisi aşağıdadır:

Şifre 194 **22.6.1969**

T A M İ M

1. Vatanın tamamiyeti, milletin istiklâli tehlikededir. Hükûmeti merkeziyemiz İtilâf Devletlerinin tesir ve mürakabesi altında mahsur bulunduğundan deruhte ettiği mes'uliyetin icabatını ifa edememektedir.

Bu hal milletimizi mâdum tanıttırıyor. Milletin istiklâlini yine milletin azmü kararı kurtaracaktır. Milletin halü vaz'ını derpiş etmek ve sadayı hukukunu cihana işittirmek için her türlü tesir ve murakabeden azade bir hey'eti milliyenin vüçudu elzemdir. Bunun için bilmuhabere her taraftan vaki olan teklif ve arzuyu millî üzerine Anadolu'nun bilvücuh en emin mahalli olan Sivasta millî bir kongrenin serian in'ikadı takarrür etmiştir. Bunun için tekmil vilâyatı Osmaniyenin her livasından ve fırka ihtilâfı nazarı dikkate alınmaksızın muktedir ve milletin itimadına mazhar üç kadar zatın sürati mümküne ile yetişmek üzere hemen yola çıkarılması icabetmektedir. Her ihtimale karşı bunun bir sırrı millî halinde tutularak dağdağaya mahal verilmemesi ve lüzum görülen mahallerde seyahatin mütenekkiren icrası lâzımdır.

2. Vilâyatı Şarkiyemiz namına 10 Temmuzda Erzurum'da in'ikadı mukarrer kongre için vilâyatı mezkûrenin Müdafaai Hukuku Milliye ve Reddi İlhak Cemiyetlerinden müntehap azalar zaten Erzuruma müteveccihen yola çıkarılmışlardı. O vakte kadar vilâyatı sairemizin murahhasları da Sivasa vasıl olabileceklerinden Erzurum kongresinin azası da tensibedeceği zamanda içtimaı umumiye dahil olmak üzere Sivasa hareket edecektir.

3. İşbu mevadda göre murahhasların Müdafaai Hukuku Milliye Cemiyetleri ve belediye riyasetleri ve saire ile intihabı ile tahrikleri hakkındaki delâleti aliyyei vatanperverilerini ve isimleriyle zamanı hareketlerinin iş'arını istirham eylerim.

4. Bu telgrafın vusulünün hemen iş'ar buyurulması rica olunur.

MUSTAFA KEMAL

Teşkilâtı askeriye ve milliyenin hiç bir suretle ilga edilmiyeceği, Kumanda'nın hiç bir suretle terk ve ahare tevdi olunmıyacağı, vatanın her hangi bir tarafından yeniden düşman işgal harekâtı vaki olduğu takdirde bunun umum orduyu alâkadar edeceği ve hasıl olan vaziyete nazaran memleketin müdafaasına müştereken tevessül olunacağı, esliha ve mühimmatın kat'iyen elden çıkarılmıyacağı hususları da Amasya toplantısında alınan kararlar cümlesindendir. Bu kararlara Ali Fuat Paşa (Cebesoy) Millî Mücadele Hatıraları isimli eserinde (MUKADDES İTTİFAK) ismini vermektedir.

Amasya Tamimi bir ihtilâl beyannamesidir. Anadolu İhtilâli Amasya Tamimi ile ilk defa olarak yazılı prensipler haline getirilmiştir. Bu Tamim ile, vatanın bütünlüğü ve milletin istiklâli için halk isyana davet edildiği gibi, milletçe takip edilecek politika da tesbit edilmiştir. Bu tamimde yer alan millî hakimiyet, kayıtsız şartsız millî istiklâl ilkeleri o tarihten bu tarafa millî politikamızın değişmez esasları olmuştur. Lord Kinross' un çok yerinde olarak (Bağımsızlık Beyannamesi) olarak vasıflandırdığı Amasya Tamimi, taşıdığı geniş siyasi ve hukuki önem bakımından, Türk Devrim Tarihinin temel taşlarından biridir.

Anadolu İhtilâlinin Amasya Tamimi ile su yüzüne çıkıp şuur kazanması üzerine, İstanbul'daki işgal kuvvetleri makamları Babıâli üzerinde Mustafa Kemal Paşa'yı geri çağırması için baskıya başladılar. Daha önce İstanbul'a dönmesi için verilen emri dinlemiyen, "artık İstanbul Anadolu'ya hâkim değil tâbi olmak mecburiyetindedir" diyerek halkı ihtilâl bayrağı altına çağıran Mustafa Kemal Paşa'yı İstanbul Hükûmeti azletti.

Dahiliye Nazırı Ali Kemâl, 23/Haziran/1919 Tarihiyle Vilâyetlere gönderdiği şifrede; günün siyasetini kavrıyamamış olan Mustafa Kemal Paşa'nın bulunduğu Ordu Müfettişliği vazifesinde muvaffak olamadığını, İngiliz temsilcisinin isteği üzerine azledildiğini, son yaptıkları ve yazdıkları ile kusurlarını daha ziyade meydana vurduğunu ifade ettikten sonra: "Dahiliye Nezareti'nin size kat'i emri, o zatın mâzul olduğunu bilmek, kendisi ile hiç bir resmî muameleye girişmemek ve hükûmet işlerini ilgilendiren hiç bir isteğini yerine getirmemektir" diyordu. Böylece İstanbul Hükûmetinin Dahiliye Nazırı, Mustafa Kemal Paşa'nın azledilmesinin, İngiltere temsilcisinin isteği üzerine yapıldığını açıklamak suretiyle, devlet idaresinin İngilizlerin istek ve menfaatlerine göre yürütüldüğünü, millet ve tarih huzurunda itiraf etmekten çekinmiyordu.

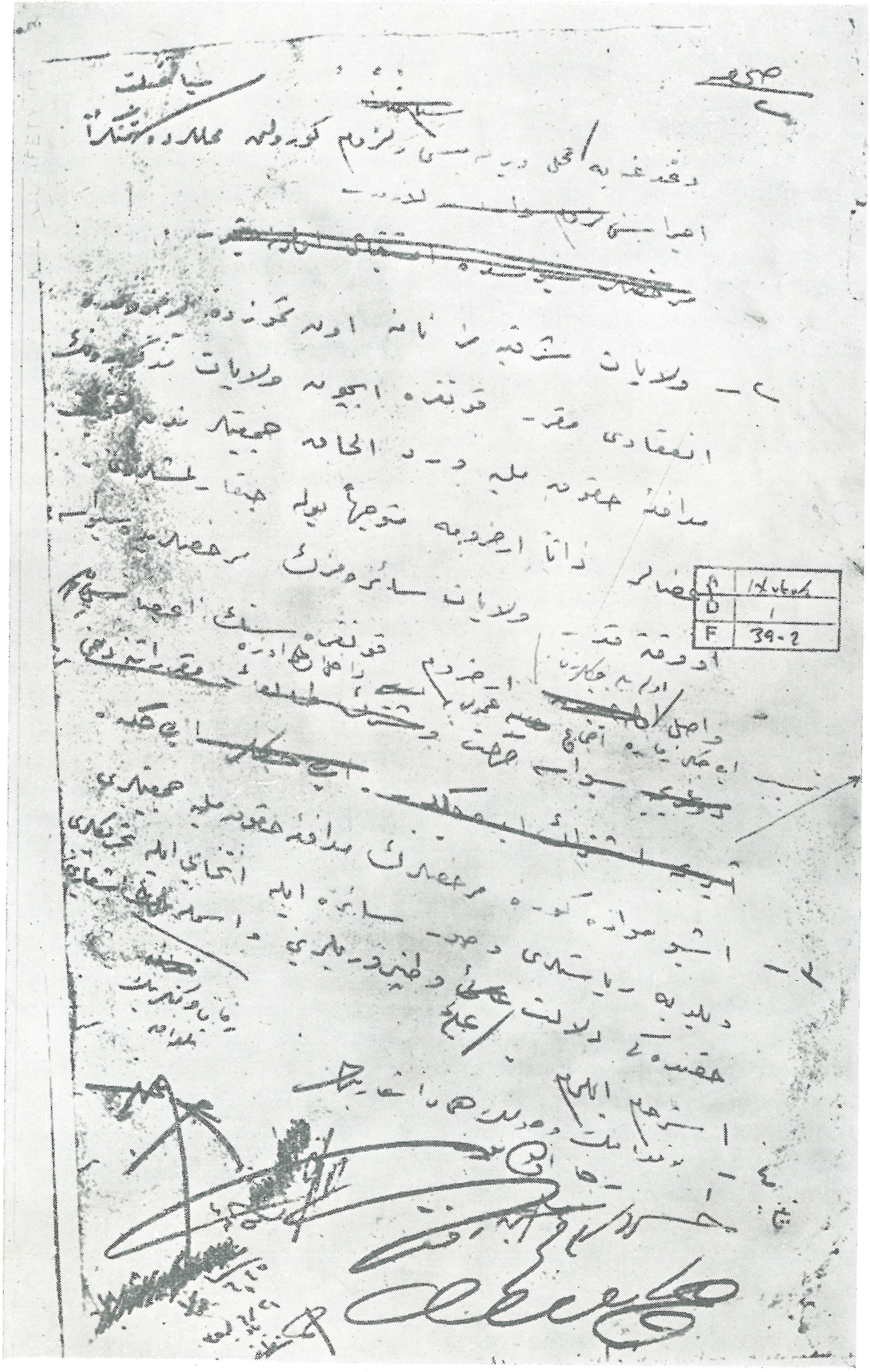
D 1
F 39-2

Amasya Tamimi

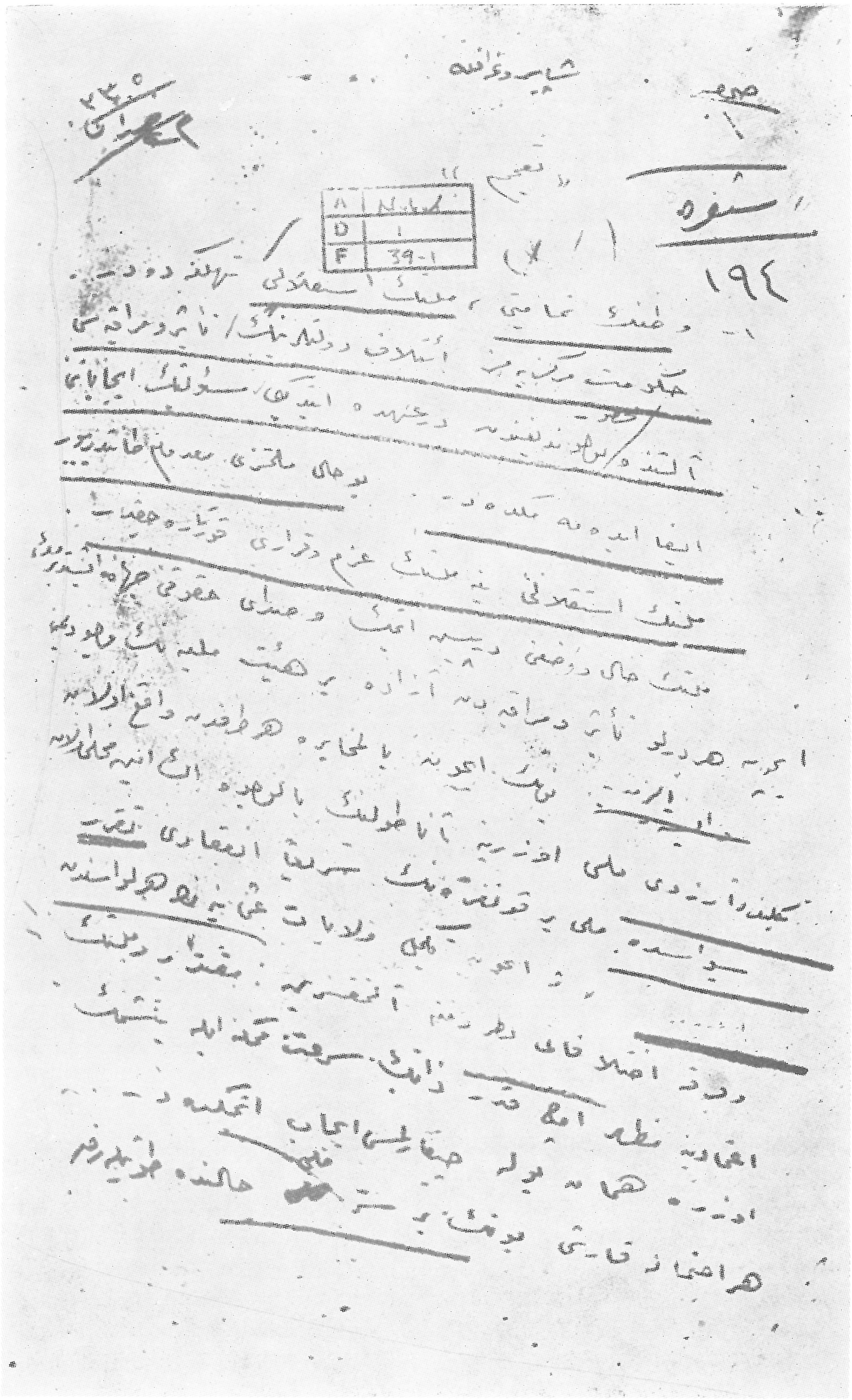

Dahiliye Nezaretinin emri, İstanbul'dan Mamuretülâziz Valisi olarak gönderilen Ali Galip'in Sivas'taki hainane davranışları, milli vicdanda mâkes bulamamış ve 26/Haziran/1919 günü Amasya'dan hareket eden Mustafa Kemal Paşa 27/Haziran günü Sivasta ordu ve halk tarafından coşkun bir sevinç ve heyecanla karşılanmıştır. Dahiliye Nazırı Ali Kemal ise istifa etmek zorunda kalmıştır.

b. Amasya Mülâkatı ve Amasya Protokolü :

Damat Ferit 30/Eylül/1919 Tarihinde istifa etti. Yeni hükûmeti Ali Rıza Paşa kurdu. Mustafa Kemal Paşa, Ali Rıza Paşa'ya bir telgraf çekerek Erzurum ve Sivas Kongrelerinde alınan kararlara ve millî teşkilâta riayet edilmesini, Meclisin toplanıp görevine başlamasından önce memleketin ve milletin mukadderatı ile ilgili kesin hiç bir teşebbüse geçilmemesini, sulh konferansına gönderileceklerin millî emellere vakıf ve ehil kimselerden seçilmesini istedi. Valiler ve Kolordu Komutanları da yeni Sadrıâzama baş vurarak halkı silâhlandırıp birbiri ile vuruşmaya sevkeden, ordunun dağılması ve neticede vatanın müdafaasız kalması için emirler veren eski Nazırlardan Ali Kemal ve Adil Beylerle Süleyman Şefik Paşa'nın Meclis açılınca Harp Divan'ına verilmek üzere kaçmalarını önleyici tedbirler alınmasını, millî harekât aleyhinde mesai gösteren bazı valilerin azlini ve harp divanına sevklerini, Damat Ferit tarafından haksız yere azledilen bazı kimselerin eski vazifelerine iadelerini istediler.

Ali Rıza Paşa, Kemal Paşa'ya resmen cevap vermeye çekindi. 4/Ekim/1919 Tarihinde (Sivasta Müdafaai Hukuk Cemiyeti Heyeti Mümessilesine) çektiği telgrafla Erzurum ve Sivas Kongrelerinde tesbit edilen esasların ve teşkilâtın nede nibaret olduğu hükûmetince bilinmediğinden evvelâ bu kongre kararlarının acele bildirilmesini istedi. Böylece vakit kazanmak istiyen Sadrıâzama istediği bilgiler verildi.

Sadrıâzam Ali Riza Paşa, adressiz ve imzasız 4/Ekim/1919 Tarihli bir telgrafla da yeni hükûmetin memleketin saadet ve selâmetini sağlamak için kat'î bir azim sahibi olduğunu, Vilson prensiplerine uygun bir sulh yapmaya çalışılacağını, Meclis toplanıncaya kadar millî mukadderat ile ilgili kesin bir karar verilmiyeceğini, sulh konferansına millî emelleri müdrik ehliyet sahibi kimselerin gönderileceğini bildiriyor, buna mukabil anormal olan durumun devamının merkez ile Anadolu'nun birbirinden ayrılması neticesini doğuracağını, bunun da İstanbul'un tamamen yabancı işgaline düşmesine sebep olacağını ileri sürerek resmî dairelerin boşaltılıp hükûmete teslimini, hükûmet muhaberatının durdurulmasından vazgeçilmesini, hükûmet nüfuzunun her yerde tekrar kurulmasını, yabancılarla siyasî münasebetlere girişilmemesini ve seçimlere asla müdahale olunmıyacağının taahhüt edilmesini, netice itibariyle Anadolu'da teşekkül eden millî hareketin dağılmasını istiyordu.

Sadrıâzamın bu telgrafı, kime hitap ettiği belli olmadığı ve imza taşımadığı için iade edilmiştir. Ertesi günü bu telgrafın Sadrıâzam tarafından (Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti Temsil Heyeti)ne yazıldığı bildirildi. Mustafa Kemal Paşa imzası ile verilen 5/10/1919 Tarihli cevapta isteklerin kabul edilmiş olduğunun anlaşıldığı, aradaki arzu edilmiyen anormal duruma Damat Ferit'in sebep olduğu, Hükûmetin millî teşkilâtı iyi karşıladığını ilân etmesi ile mütebaki bütün güçlüklerin halledilebileceği bildirildi.

Ali Rıza Paşa kabinensi bunun üzerine Hey'eti Temsiliye ile daha yakından görüşmeyi münasip görerek Bahriye Nazırı Salih Paşa'yı Anadolu'ya göndermyi teklif etti. Teklif Mustafa Kemal Paşa tarafından kabul olunarak mülâkatın Amasya'da yapılması kararlaştırıldı.

Mülâkat gününden önce Kolordu Komutanlarının fikir ve mütalâalarını alan, Salih Paşa'ya mülâkata gelirken uğrıyacağı yerlerde millî teşkilât tarafından mutantan istikballer yapılması için ilgililere talimat vermeyi de ihmal etmiyen Mustafa Kemal Paşa, beraberinde Hüseyin Rauf ve Bekir Sami Beyler olduğu halde, 16/10/1919 Tarihinde Sivas'tan hareketle 18/10/1919 günü Amasya'ya geldi.

Mustafa Kemal Paşa tarafından büyük tezahüratla karşılanan Salih Paşa ile, Amasya'da, 20/10/1919 Tarihinde başlıyan müzakereler 22/10/1919 Tarihinde hitam buldu. Bu taplantı tarihe Amasya Mülâkatı olarak geçti.

Üç gün süren müzakereler sonunda, ikişer nusha olmak üzere beş kıta protokol tanzim edildi. Bunlardan üçü (Salih Paşa'da kalacaklar Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları tarafından ve Heyeti Temsiliy'de kalacaklar da Salih Paşa tarafından) imza edildi. Mütebaki iki protokol ise, gizli kabul olunarak imza edilmedi.

Protokollerden 21/10/1919 Tarihli olanı muhteva itibariyle, kâmilen Salih Paşa'nın tekliflerinden ibaret olup, kabulünde Heyeti Temsiliye'ce bir mahzur görülmemiştir. Bu protokolün metni ve fotokopisi ilişiktir.

22/10/1919 Tarihli ikinci protokol, uzun süren müzakere ve münakaşaların zabıt özetidir. Bu müzakerelerde, Sivas Kongresi'nin 11/9/1919 Tarihli beyannamesinde yer alan maddeler üzerinde durulmuştur. Protokolde aşağıdaki esaslar kabul edilmiştir :

a) Hükûmetle millî teşkilât arasında uyuşma hasıl olmuş ve hiç bir anlaşmazlık kalmamıştır.

b) Milletvekili seçimi serbest ve müdahalesiz yapılacaktır.

c) Hükûmetin leh ve aleyhinde bir şey yapılmıyacaktır.

d) Sivas Kongresi kararları Meclisi Mebusan'ca kabul olunmak şartı ile esas itibariyle muvafık görülmüştür.

e) Meclisi Mebusan'ın emniyette olmıyan İstanbul'da toplanması caiz değildir.

22/10/1919 Tarihli üçüncü protokol, Mebuslar arasında İttihat ve Terakki'ye mensup ve orduda seyyiatlı eşhas bulunduğu takdirde, bunların Mebus intihabedilmesine meydan verilmemesi için Heyeti Temsiliye'ce irşat suretinde, sureti münasibede telkinat yapılacağına dairdir.

Gizli telâkki edilip imza altına alınmıyan dördüncü protokol aşağıdaki hususları ihtiva ediyordu:

1. Bazı Kumandanların tardına ve bir kısım zabitanın divanıharbe tevdiine dair sâdır olan iradatı seniye ve evamiri sairenin tashih olunması.

2. Malta'ya nefyedilmiş olanlar hakkında kendi mehakimi aidemizde takibatı kanuniye yapılmak üzere Dersaadet'e celpleri esbabına tevessül.

3. Ermeni zalimlerinin de mahkemeye verilmesi.

4. İzmir'in tahliyesi için hükûmeti merkeziye tarafından yeniden protesto yapılması ve icabederse hafi talimat ile ahaliye mitingler akdettirilmesi.

5. Umum Jandarma Kumandanı, Merkez Kumandanı, Polis Müdürü ve Dahiliye Müsteşarı'nın tebdilleri.

6. İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin kapı kapı dolaşıp ahaliye kâğıt mühürlettirmelerine mâni olmak.

7. Ecnebi parası ile satınalınmış cemiyetlerin faaliyetlerine ve bu gibi gazetelerin muzır neşriyatına nihayet verilmesi.

8. Aydın kuvayı milliyesinin takviyesi ve iaşelerinin teshil ve temini, Donanma Cemiyeti'nin 400.000 Lirasından lüzumu kadarı hükûmet tarafından bu maksada tahsis olunacaktır.

9. Harekâtı milliyeye iştirak etmiş memurların umumca sükûnet ve emniyeti tamme husulüne kadar yerlerinden kaldırılmamaları ve âmali milliyeye muhalif hareket etmelerinden naşi millet tarafından işten el çektirilmiş memurinin yeni memuriyetlere tayinlerinden evvel sureti hususiyede müdavelei efkâr edilmesi.

10. Garbi Trakya muhaşirlerinin sevk ve naklinin temini.

11. Acemi Sadun Paşa ve maiyetinin sureti münasibede ikdarı.

İmzasız beşinci protokol de, sulh konfe-

ransına gidebilecek zevatın esamisini ihtiva ediyordu. Bununla beraber bu hususta hükûmet, esasa riayet etmek şartı ile, serbest bulunacaktı.

Amasya mülâkatı ve Amasya Protokolle-ri ile, Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti'nin ve onun Heyeti Temsiliye'sinin hukuki ve siyasi varlığı İstanbul Hükûmeti tarafından resmen tanınmış oldu. Müzakere- resmî olara kcereyan etmiş, taraflar neti-ye riayeti taahhüt eylemişlerdi. Heyeti Temsiliye, Meclisi Mesuban'ın İstanbul'da toplanmasının asla caiz olmıyacağı hakkındaki temel kanaat ve fikrini Salih Paşa'ya kabul ve tasdik ettirmiş oluyordu. Verilen kararlarla İstanbul Hükûmeti Anadolu'nun daha sıkı bir şekilde kontrolüne girmiş bulunuyordu.

3. Atatürk'ün Amasya'yı Ziyaretleri :

Büyük kurtarıcı Mustafa Kemal Paşa'nın Amasya'ya ilk ve ikinci gelişleri, bundan önceki kısımda, Millî Mücadele Yıllarında Amasya başlığı altında izah edilmiştir.

Üçüncü gelişlerinde, Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa olarak 24/Eylûl/1924 Çarşamba günü Amasya'ya şeref vermişlerdir. Kulüs tepe önünde kalabalık bir halk kitlesi tarafından coşkun bir tezahuratla karşılanmışlardır. Kadınlardan müteşekbir grup, Sayın Cümhurbaşkanı'nın refikaları Lâtife Hanımefendiye buketler sunmuşlardır. Gazi Mustafa Kemal Paşa orada aşağıdaki kısa hitabede bulunmuştur :

"Muhterem Amasyalılar,

Güzel ve sevimli memleketinizi birinci defa olarak, beş sene evvel yaşadığımız kara, felâketli bir günde ziyaret etmiştim. Bu acı günleri hatırlatırken o zaman azim ve sebat tavsiye ettiğimi de derhatır buyurursanız teşekkür ederim. Bütün vatandaşlarım gibi Amasyalılar da bu tavsiyemi hüsnükabul etmekte hiç tereddüt etmemişti. Bu gün bütün felâketlerden sonra yeni mesaimizde muvaffakiyet ve teceddüt yolunda emniyetle yürüyebilmek için aynı tavsiyeyi tekrar edeceğim. Cumhuriyet bayrağı altında vahdet, azim ve gayret en esaslı düsturumuz olmalıdır. Gösterilen hüsnü kabulden dolayı cümlenize teşekkür ederim."

Şehir baştan başa donatılmış, fener alayı tertiplenmiş, meydanlarda konserler verilmiştir. Gece, Belediye salonunda şereflerine verilen ziyafette, Gazi Mustafa Kemal Paşa aşağıdaki konuşmayı yapmışlardır :

"Muhterem Amasyalılar,

Benim için, memleket için, inkılâp için çok mühim günler geçirdiğimiz bir şehirde bulunuyorum. Bu şehrin muhterem ahalisi gecenin zulmetine rağmen, beni uzaklardan, çok parlak, çok hareketli, samimî tezahüratla karşıladılar. Bu dakikada bu kıymetli halkın, kıymetli mümessilleriyle, mensuplarıyla bir sofrada bulunuyorum. Bütün bunlara ait hissiyatım, efkârım o kadar çok heyecan halindedir ki bunları ifade ve izah için beşeri lisanı gayri kâfi görüyorum. Biliyorsunuz ki kalbden kalbe yol vardır. Benim bu dakikadaki bütün hissiyatımı en vazıh bir surette kendi kalblerinizde, kendi vicdanlarınızda okuyabilirsiniz. Yalnız Amasya'da geçirdiğim günlere ait iki hatırayı ihya etmeden geçemiyeceğim. Biri, elyevm müftünüz bulunan Kâmil Efendi Hazretlerine aittir.

Efendiler, bundan beş sene evvel buraya geldiğim zaman bu şehir halkı da bütün millet gibi vaziyeti hakikiyi anlamamışlardı, fikirlerde teşevvüş vardı, dimağlar adeta durgun bir halde idi. Ben burada bir çok zevatla beraber Kâmil Efendi Hazretleriyle de görüştüm. Bir camii şerifte hakikatı halka izah ettiler. Efendi Hazretleri halka dedilerki: Milletin şerefi, haysiyeti, hürriyeti, istiklâli hakikaten tehlikeye düşmüştür. Bu felâketten kurtulmak icabederse, vatanın son ferdine kadar ölmeği göze almak lâzımdır. Padişah olsun, Halife olsun, isim ve unvanı her ne olursa olsun hiç bir şahıs ve makamın hikmeti mevcudiyeti kalmamıştır. Yegâne çarei halâs halkın doğrudan doğruya hakimiyeti eline alması ve iradesini kullanmasıdır.

İşte Efendi Hazretlerinin bu mürşidane vukubulan vaız ve nasihatinden sonra her-

kes çalışmaya başladı. Bu münasebetle Müftü Kâmil Efendi Hazretlerini takdirle yad ediyorum. Genç Cumhuriyetimiz bu gibi ulema ile iftihar eder.

İkinci hatıram şudur: Biliyorsunuzki yeni Türk Devleti, Türk Cumhuriyeti teessüs etmezden evvel bir çok kimseler büyük ecdadımızın sırtlarına yüklenerek muhtelif devletler ve muhtelif hükûmetler teşkil ettiler. Bunlar hiç bir vakit milletin mevcudiyetini tanımamışlar, ona hürmet etmemişlerdi. Milletin maddî ve manevî büyük mevcudiyeti, herşeyi, kendi şahsî makam ve menfaatlerinden ibaretti. Kendi mevkileri- için, kendi menfaatleri için milleti, memleketi feda etmekte asla tereddüt etmezlerdi. Çok vesileler, bilhassa en son hadiseler bunu ispat etmiştir.

Efendiler,

Milletin mevcudiyetini tanımağı zül addedenler, kendilerinin Allah'ın gölgesi olduğunu iddia gafletinde, cür'etinde, sahtekârlığında bulunanlar en nihayet bu mukaddes varlığa ilk defa bu şehirde hürmete mecbur edilmiştir. Bu noktayı izah için bir iki kelime ilâve edeyim. Cümleniz hatırlarsınızki, Sivas Kongresi'nden sonra Hey'eti Temsiliye milletin iradesini temsil etmek üzere teşekkül etmiş idi. Ben Hey'etin Riyasetinde idim. Demin izah ettiğimiz makam sahiplerinin bir murahhası Millet Mümessilleriyle karşı karşıya gelmeyi kabul ederek İstanbul'dan buraya, Amasya'ya gelmişlerdi.

Ben milletin mevcudiyetine hürmet, iradesine riayet şartını esas olarak ihtiva eden bir itilâfnameyi o murahasa burada imza ettirmiştim. İşte bu itibarla Amasya, İnklâp ve Cumhuriyet Tarihinde daima ehemmiyetini muhafaza edecek bir mevki ihraz eylemiştir. Efendiler, beş sene sonra Amasya'da geçirmekte olduğum bu dakikaların bence çok kıymetli olduğunu beyan etmekle iktifa ediyorum."

Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa Amasya'yı, 18/Eylûl/1928 Salı günü, dördüncü defa şereflendirdiler. Beraberlerinde Başbakan ve İçişleri Bakanı da bulunduğu halde Tokat'a giderlerken, Amasya'da iki saat kadar tevakkuf eden Gazi Mustafa Kemal Paşa, memurları ve halkı Türk Alfabesi'nden imtihan etmişlerdir.

Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Amasya'ya son gelişleri Kasım/1930 Tarihindedir. Doğruca Ortaokul'a giden Sayın Cumhurbaşkanı, öğrencilere çeşitli sorular sormuş ve çok memnun kaldığı cevaplar almışlar ve dilekleri dinlemişlerdir.

Atatürk'ün Amasya'dan Ayrılışlarını Gösteren İki Hatıra

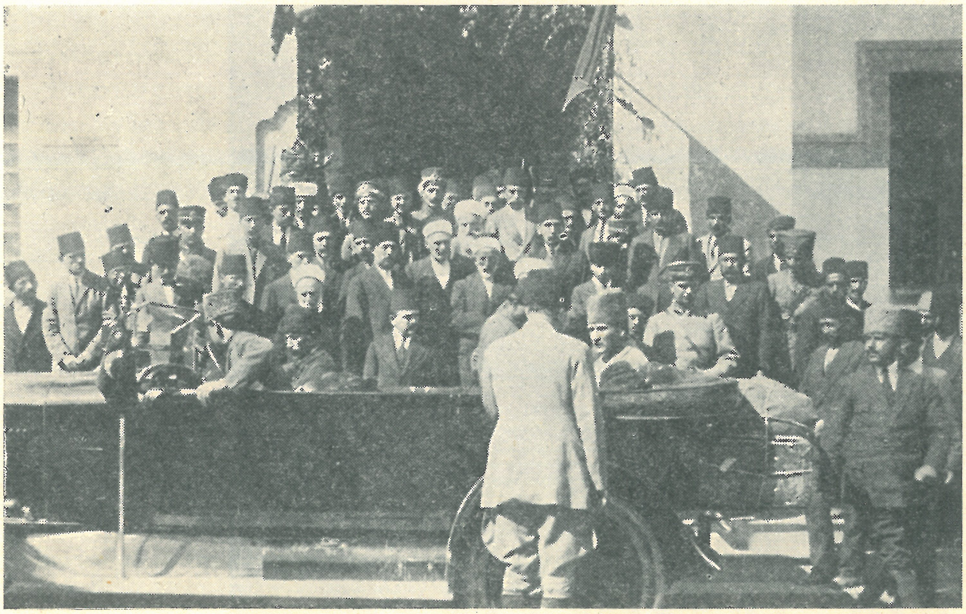

VI / SOSYAL BÖLÜM

1. Toplum Hayatı :

Toplum, şehir, kasaba ve köy olmak üzere üç kademeli bir yaşama ve yerleşme düzeni içindedir. Nüfus bu yaşama yerlerine sürekli olarak yerleşmiş durumdadır. Göçebe hayatı yoktur. İlkbahar ile beraber civar İl ve ilcelerden gelip geçen Çingene kafileleri dışında bir gezginciye rastlamak mümkün değildir. Nüfusun ekserisi çiftçilik, bağ ve bahçecilik ile uğraştığından bunlar, yazın bağ evlerine nakletmektedirler.

Geçim şartlarının çok zor olduğu senelerde harice gidenler büyük yekûn teşkil etmiş ise de, bu akın son senelerde tamamen durmuştur. Çeşitli sebeplerin tesiri ile nüfusun dışarı gitmesi neticesi nüfusu gittikçe azalan Amasya, bölgede şeker pancarı ziraatının başlayıp gelişmesi ve Amasya ve Turhal Şeker Fabrikalarının ihtiyacını karşılar bir hale gelmesi ile yeniden gelişme mecrasına girmiştir. Mahalli nüfus artmış, harice gidiş durmuştur.

Buna mukabil, Amasya ve Merzifon'da şehirleşme hareketinin gelişmesi nedeni ile, köylerden buralara göç başlamıştır. Bu geliş hızlı olmasa da, şehirde halen bir gece kondu problemini tahrik etmemiş bulunsa da, yine de mevcuttur.

Toplum hayatında görülen akışın bir diğeri de zenginlerin büyük şehirlere yerleşmeleridir. Geçimini topraktan sağlıyamıyanlar, emeği ile yaşamak zorunda olanlar, muvakkat zaman için civar illere ve yabancı ülkelere gitmektedirler.

Sosyal ve iktisadi sebepler neticesi toplum hayatında görülen bu oluşlara mukabil, Amasya'da aile hayatı eski gelenek ve göreneklerini muhafaza etmektedir.

Dün olduğu gibi bu günde, ailenin lideri babadır. Aile hayatının her yönünde babanın takdiri ve tensibi rol oynar. Ailenin dış ve iç iş ve hizmetleri kadın ile erkek arasında paylaşılmıştır. Kadın evin iç düzeni ile çocukların bakımını üzerine aldığı gibi, tarlada, bağ ve bahçede erkeğin yanında ve yardımındadır.

Çocuklar ailenin yarınki teminatı, ana ile babanın en büyük mutluluk âmilidirler. Ana baba bütün varlığını evlâtlarının yetişmesi için ortaya koymaktan çekinmez, bilâkis evlâtlarının mürüvetini görme iştiyakı ile haz alırlar.

2. Sosyal Gelenek ve Görenekler :

A. Evlenme ve Düğün :

Aile için evlâdını en iyi şartlar içinde bir an evvel evlendirmek, onun mürüvvetini görmek en büyük arzudur. Bu itibarla, demir tavında dövülür, çubuk yaş iken eğilir denilerek evlenme çağının geçirilmemesine büyük dikkat gösterirler. Erkek de, kız da çevrede erken evlenmekte, evlendirilmektedir. Kimse kalık kalmak istememektedir.

Evlenmede aileyi geçindirebilmek imkânı, askerliğini yapmış olmak, iyi bir aileye mensup olmak, nışanı bozulmuş olmamak dikkat edilen hususlardır. İçki ve kumara düşkün olmamak da erkete aranan meziyetlerin başında gelmektedir. İç güveyisi olmak çevrede pek arzu edilir hal değildir.

Dünür gezmek, Sözkesme, Nişan, Nikâh ve Düğün birbirini takip eden ve evlenmeyi intac eden merasimlerdir. Nişan ve Düğün devreleri arasında ki bayramlarda Bay-

ramlık, İftarlık namı altında hediye göndermek erkek evine düşen vecibelerdendir. Şehirde Başlık eski önemini kaybetmiş olmakla beraber, bilhassa köylerde hükmünü icra etmektedir. Başlık veremiyecek durumda olanlar, vermek istemiyenler çareyi kızı kaçırmakta bulmaktadırlar. Bu itibarla çevredeki kız kaçırma olaylarının başlıca nedeni Başlıktır.

Nikâh düğünden evvel veya düğün içinde kıyılır. Medenî Nikâhtan sonra Dinî Nikâh da ihmal edilmez, kıyılır.

Düğünün bir gece toplantısına inhisar ettirilmesi, bir gece balo yapılmakla iktifa olunması yolunda bir gelişme mevcut isede bu hal dar bir çevreye münhasır kalmaktadır. Dün olduğu gibi bu günde, düğün taraflara varlıklarını göstermek ve evlâtlarının mürüveti için masraftan çekinmemek fırsatı telâkki edilmektedir.

Çeyiz yazma, hamam, kına yakma, gelin götürme, koltuğa girme, gerdek, el öpme evlenmenin düğün merasiminin çeşitli merhaleleridir. Nikâh kıyılırken ve gerdehe girerken erkeğin ayağına basmak gelin için mühimdir. Buna mukabil erkekte ayağına bastırmamaya gayret eder.

GELİN TÜRKÜSÜ

(Ağıt)

Üç gün evvel gördüm karalı düşün
Felek kara yere bağladı başım
Daha onbeş yaşa değmedi yaşım
Kıyma kanlı zalim gel bana kıyma
Yalandır sözleri sözüne uyma.

Üç gün evvel kınaladım elimi
Bohaçladım yeşilimi alımı
Ben de bilmem gideceğim yolumu
Kıyma kanlı zalim gel bana kıyma
Yalandır sözleri sözüne kanma.

Yedi kurşun yazdılar kabir taşıma
Varın bakın şu zalimin işine
Bir gelin vurmuşlar boşu boşuna
Kıyma kanlı zalim gel bana kıyma
Yalandır sözleri sözüne kanma.

Odada serili ipekli minder
İpekli çarşafın çevresin dönder
Kusurum var ise babama gönder
Kıyma kanlı zalim gel bana kıyma
Yalandır sözleri sözüne kanma.

Nettin kanlı zalim ben sana nettim
Malını alıp elemi sattım
Yoksa namusuna hile mi kattım
Kıyma kanlı zalim gel bana kıyma
Yalandır sözleri sözüne kanma.

Sen de benim gibi garip ölesin
Mapusane köşesinde kalasın
Kara toprağılan murad alasın
Kıyma kanlı zalim gel bana kıyma
Yalandır sözleri sözüne kanma.

TÜRKMEN TÜRKÜSÜ

Kız :

Elli altun aldım çıktım
Babamın evini yıktım
İşte tezce yanına geldim
Ağam oğlan beyim oğlan
Kalk gidelim dolan oğlan.

Oğlan :

Bir atım var nalı yoktur
Üstünde cudarı çoktur
Üç günlükden yemi yoktur
Türkmen kızı tan yıldızı
Ateşin yakar bizi.

Kız :

İnci boncuk yem eylerim
Al kaftanı çul eylerim
Sırma saçı gem eylerim
Ağam oğlan beyim oğlan
Sar gidelim dolan oğlan
Kalk gidelim beyim olğan.

Oğlan :

Nice dağ başında karım vardır
Has bahçede narım vardır
Zühre gibi yarim vardır
Git gelemem Türkmen kızı
Türkmen kızı dağ yıldızı
Ateşin yandırır bizi.

Kız :

Nice dağ başında karın olsun
Has bahçede narın olsun
Bir yiğide üç yar olsun
Kalk gidelim ağam oğlan
Ağam oğlan beyim oğlan
Sar gidelim dolan oğlan.

Oğlan :

Anan duyar baban duyar
Peşimizden atlı koyar
Kurt kuş leşimizden doyar
Git gelemem Türkmen kızı
Türkmen kızı dağ yıldızı
Ateşin yandırır bizi.

Kız :

Bir anam var yolu bilmez
Babamın gözleri görmez
Komşulardan kimse gelmez
Kalk gidelim ağam oğlan
Ağam oğlan beyim oğlan
S'ar gidelim dolan oğlan.

Oğlan :

Öküzümü dört etmişem
Tohumu yere saçmışam
İkrar şarabını içmişem
Git gelemem Türkmen kızı
Türkmen kızı dağ yıldızı
Ateşin yandırır bizi

AŞIK ŞARKISI

Suya gider şu derenin özüne
Doya doya bakamadım yüzüne
Bağlarsan poşuyu püsküllü bağla
Bir dökülsün ikimizin yüzüne.

Mendilimin ucu gök elâ boncuk
Dilinden asılsın enikli kancık
Kolların top olsun gözün yılancık
Yüzün üstün sürünesin muhannet.

Kapunuzun önü çakıl taş olsun
Gözünüzden akan kanlı yaş olsun
Elin doldu kucacığın boş olsun
El elinde görüküp yerinesin muhannet.

Ateşin yansında aşın pişmesin
Genç yaşında bir bebeğin düşmesin
Ehli islâm mezarını kazmasın
İtler yesin üleşini Eminem

Ambarın kolunda hamur kesiyor
Al yanaklar efül efül esiyor
Yokladım defteri suçu yokimiş
O yar bana ne deyipte küsüyor.

Oturmuş sürmelim inek sağıyor
Tombul memeleri süte değiyor
Mor menekşe gibi boynunu eğiyor
Şöyle bir güzelin derdi var bende.

Ölmeden de deli gönül ölmeden
Ben usandım gurbet elde yelmeden
Gurbet elde padişahlık sürmeden
Yar yanında köle durmak iyidir.

B. Sünnet Düğünü :

Bilhassa varlıklı ailelerin ihmal etmedikleri bir husustur. Varlıksız aileler yakınlarını çağırarak onlar huzurunda çocuğu sünnet ettirir ve gelenlere bir şerbet ikram ederler. Onlar da çocuğa münasip hediyeler verirler.

Varlıklı ailelerde ise, sünnet düğünü eşi dostu ağırlama ve varlığını gösterme, çocuğu hoşnut etme vesilesidir. Sünnetten önce çocuk arkadaşları ile birlikte hamama gönderilir, arkadaşları ile birlikte atlar üzerinde veya kiralanan faytonlarla şehri dolaşırlar, kafileye ud ve keman ekipleri de refakat eder. Sünnetten sonra akraba ve tanıdıklara mükellef yemek ziyafetleri verilir. Ana baba sünnet olan çocuklarına birer sünnet hediyesi verirler. Hediye meyanına tarla, bağ ve bahçe bağışlama dahi girer. Yemek ziyafetinde bulunanlar da sünnet edilen çocuğu ziyaret ederler ve hediyeler verirler. Ziyartçilere tarçınlı, karanfilli şerbet ikram edilir.

C. İftar Yemeği :

Ramazan günleri aileler varlık durumlarına göre, akrabalarını, ahbaplarını, komşularını, fakir kimseleri münasip gruplar halinde iftar yemeğine davet ederler. Zeytin, peynir, reçel ile başlıyan iftar yemeği, çorba, sebze yemeği, etli pilâv, börek ile devam eder ve tatlıda nihayet bulur.

D. Ev Hediyesi :

Yeni ev yaptırıldığında veya satın alındığında, tanıdık ve akrabalar onu görmeye gelirler. Gelenlere ev gezdirilir. Onlar da münasip gördükleri bir ev eşyasını ev sahibine hediye ederler. Böylece evin donanıp döşenmesine yardım ederler.

E. Başak Kaldırma :

Ekin biçilmeye başlandığında, yoldan gelip geçenlerin önüne elinde bir demet başakla çıkan çocuklar, yolcudan bahşişlerini

ve bereketli olsun temennilerini alırlar.

F. Lohusa Ziyareti :

Doğumdan yedi gün geçtikten sonra dost ve komşular lohusayı ziyaret ederler, bebek için getirdikleri hediyeyi takdim ederler, kendilerine lohusa şerbeti ikram edilir.

3. Eski Kıyafetler :

Mahalli kıyafetlerden bazıları aşağıda izah edilmiştir:

A. Çepken :

Önü düğmesiz, yelek boyu bele kadar, etrafı sırma ve ortası kasnak işi ipek ile süslü, altına gömlek giyilen, siyah, fes ve mor renkte olan bir giyim eşyasıdır. Önceleri günlük kıyafet olarak giyilirken, sonradan düğünlerde ve özel günlerde giyilen bir kıyafet şekli olmuştur.

B. Şalvar :

İpekli canfes denilen bir kumaştan yapılan, boğma paçasız, paça kısmı dar ve uçkurlu bir kıyafet şeklidir.

C. Üç Etek :

Üç parçadan ibaret olan bir kıyafettir. Parçalardan birisi sağda, birisi solda, birisi de arkada olmak üzere boydan boya uzanır. Sağ ve sol tarafta yer alan parçaların ucu bele sokulur. İçten ipekli şalvar böylece görünür. Üç eteğin her yeri simden (gümüş tel) işlenir, veya telli denilen kumaştan yapılır. Üç etek içten astarlıdır.

D. Kuşak :

Hicazdan gelen ve ebani denilen dört köşe bir kumaştır. Üzeri ipek işlemelidir ve krem rengindedir, etrafı püsküllüdür. Bele arkadan bağlanır.

E. Çorap ve Ayakkabı :

Çoraplar muhtelif renkte, yün ipinden örmedir. Lapçın ve kaloş denilen kundura ile giyilir. Lapçın özel surette yapılan bir mes'tir. Kaloş mese uyacak şekilde yapılan terliksi bir ayakkabıdır.

F. Boy Elbisesi (Bindallı) :

Kadife veya atlas üzerine, gümüş telle işlenir bütün bir kıyafettir. Belden yukarısı dar, alt kısmı çok geniş olur. Arka taraftan ufak düğmelerle tutturulur. Bazan, nadir olarak önü açık, fistolu ipek veya iplikten işlemeli olarak yapılır.

Boy elbisesi belden gümüş kemerle bağlanır. Kemer iki türlüdür. Biri telkâri denilen gümüş tellerden yapılanıdır. Diğeri, renkli kadife üzerine özel olarak paftalar geçirilmek suretiyle yapılmış olanıdır.

G. Yaşlı Kadın Kıyafeti :

Boy entarisi, pabuç ,çorap, bandik ve tumman denilen kilottur. Tumman, alt kısımdan düğmelidir. Sırtlarına hırka, başlarına yemeni, tülbent, peçe ve çarşaf veya boy çarşafı örterler.

Çarşaf, beyaz üzerine siyah kareli, pamuklu bezden yapılır. Hali vakti yerinde olanlar, türlü renkte ve ipekliden yapılmış çarşaf giyerler.

H. Tepelik :

Altı pamukla doldurulmuş şerit üzerine (helezon şeklinde) küçük altın veya gümüş paralar dizilerek hazırlanan bir kıyafettir. Üç tane bağı bulunur. Bağlar, altın veya gümüş dizilmiş olarak hazırlanır. Tepelik arkadan bağlanır, üzerine renkli ince krep, krep üzerine de oyalı süslü yemeni örtülür.

İ. Sülenme :

Altın, inci, küpe ve kolluklar ile yapılır. Altın, çeyrek altın veya yarım altın veyahut ta elmastır. Kolluklar, ekseriya gümüş, nadiren altındır.

K. Cübbe :

Din adamları tarafından giyilir. Dizden aşağıya kadar uzanır, ekseriya siyah kumaştan yapılır. Cübbenin altına şalvar, yün çorap, düz köseleden ayakkabı giyilir. Cübbeli şahıs mutlaka sakallı olur.

Amasya Tarihî Kıyafetler Sergisinden
İki Görünüş

Tarihî Kadın Kıyafetlerinden Bindallı

4. Sağlık ve Sosyal Yardım Hizmetleri :

İl dahilindeki sağlık kurumları, adeden, personel ve teçhizat itibariyle, yatak sayısı bakımlarından, son senelerde büyük bir gelişme göstermiştir. Bkz. Tablo : 30.

A. Amasya İl'i Sağlık Teşkilâtının Çalışmaları :

a. İl Merkezindeki Sağlık Kurumları ve Çalışmaları :

1924 yılında İl merkezindeki sağlık kurumu 10 yataklı bir dispanserden ibaret iken, bu gün 1 Devlet Hastahanesi, 1 Göğüs Hastalıkları Hastahanesi, 1 Verem Mücadele Dispanseri ve 1 Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezi halkımızın hizmetine açılmış bulunmaktadır. İl merkezindeki Sağlık Kurumlarını, yataklı ve yataksız olmak üzere, iki grupta toplamak mümkündür.

aa — Yataklı Sağlık Kurumları :

1. Ruhi Tingiz Devlet Hastahanesi :

Hastahane binası, Amasya'nın hayırsever evlâdı merhum Ruhi Tingiz tarafından inşa ettirilerek, işletme hakkı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına devredilmiş ve 4.Kasım.1951 tarihinde hizmete açılmıştır. Son senelere kadar 110 yatakla çalışan hastahane, ek pavyon ilâvesi ile, 150 yatağa çıkarılmıştır. Hastahane 1955 yılındanberi döner sermaye ile çalışmaktadır. Hastahanenin personel kadrosu, 1 Başhekim idaresinde, 7 Mütehassıs Doktor, 7 idarî memur, 12 yardımcı sağlık personeli, 35 hizmetli ve müstahdemden ibarettir.

1965 yılında 4.584 kişi yatırılarak, 14.451 kişi de ayakta tedavi edilmiştir. 1966 yılında yatan hasta sayısı 4.893 ü, poliklinik sayısı da 17.716 yı bulmuştur.

2. Göğüs Hastalıkları Hastanesi :

Devlet Hastanesi'nin Ruhi Tingiz tarafından yaptırılan binaya taşınması üzerine, ondan boşalan binada, 1953 yılında Göğüs Hastalıkları Hastanesi açılmıştır. 70 yataklıdır. Verem Mücadele Dispanseri ile kombine çalışmakta, hastalığın ilerlemiş safhasındaki hastaları kabul ederek tedavilerini yapmaktadır. Mevcut personeli, 1 Baştabib, 1 yardımcı sağlık personeli, 3 idari memur ve 22 hizmetli ve müstahdemden ibarettir. 1965 yılında 750 ve 1966 yılında da 536 hasta yatırılarak tedavi edilmiştir. 1967 yılında yatan hasta sayısı 426, bunlardan taburcu edilen 410 ve vefat eden 16 kişidir. 448 lâboratuvar muayenesi yapılmış, 1.268 filim çekilmiştir.

bb. Yataksız Sağlık Kurumları :

1. Hükûmet Tabibliği :

Genel hizmetleri yanında, daha ziyade koruyucu hekimlik ve çevre sağlığının ıslahı ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele konularında faaliyet göstermektedir. Aynı zamanda Merkez İlce'nin Adlî Tabiblik görevini de yapmaktadır.

Personel kadrosu, 1 Doktor, 5 Sağlık Memuru ve 8 Köy Ebesi'nden ibarettir.

1967 yılında bölgesinde, 9 Tifo, 2 Paratifo, 21 Hepatit, 26 Boğmaca, 35 Kızamık, 3 Difteri ve 6 Şarbon hastalığı görülmüştür.

Bulaşıcı hastalıklarla mücadele faaliyeti olarak, 5.019 kişiye çiçek, 1.016 kişiye tifo, 675 kişiye karma, 205 kişiye difteri ve 17.037 kiişye de polio aşısı yapılmış, 633 kuduz köpek itlâf edilmiştir.

2. Verem Mücadele Dispanseri :

Amasya Verem Mücadele Dispanseri 1957 yılında hizmete girmiştir.

İl merkezi ile ilceleri içerisine alan geniş bir çalışma sahası vardır. Müracaat eden hastaları, tüberkloz bakımından, etraflı bir tetkikten geçirdikten sonra, ayakta tedavisi gerekenleri kendisi tedavi etmekte, yatması gerekenleri de Göğüs Hastalıkları Hastanesi ile irtibat kurarak oraya sevketmektedir. Kayıtlı hastalarını sık sık ve muntazam olarak, ziyaretçi hemşireleri vasıtası ile, denetlemektedir.

Dispanserin personel kadrosu, 1 Dahiliye mütehassısı, 1 Hemşire, 1 Sağlık Memuru, 1 Laborant, 2 İdari Memur ve 3 Hizmetliden ibarettir. Dispanserin 1967 yılı çalışmaları şöyledir:

Müracaat eden hasta sayısı	:	1.480
Hasta bulunanlar sayısı	:	819

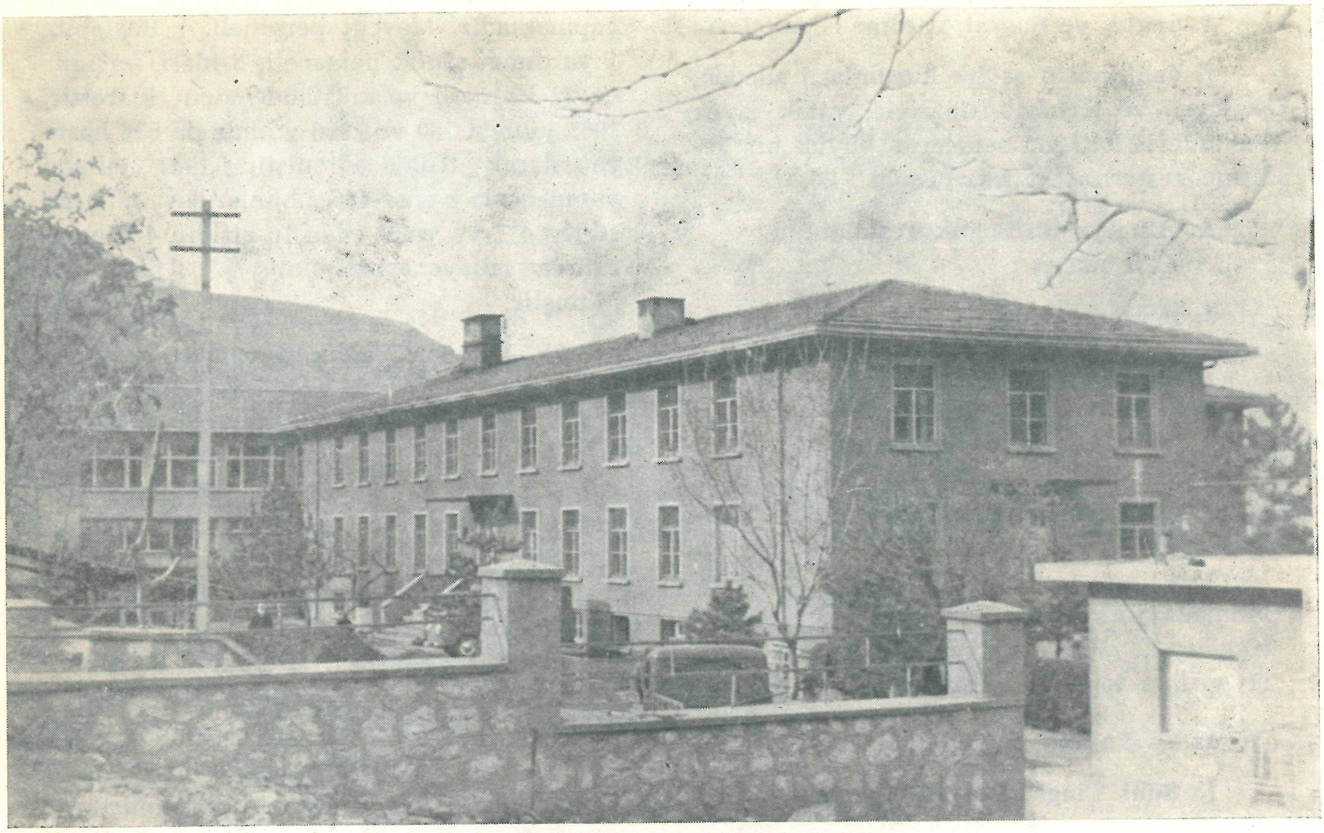

Ruhi Tingiz Devlet Hastanesi

Amasya Göğüs Hastalıkları Hastanesi

Toplum tarama sayısı	:	1.772
Hasta bulunan sayısı	:	14
Tedaviye devam eden hasta sayısı	:	3.669
Tüberkülün sayısı	:	6.010
B. C. G. sayısı	:	289
Temaslı sayısı	:	29
Radyoskopi sayısı	:	156
Radyografi sayısı	:	1.116
Çekilen mikrofilim sayısı		2.759
Balgam muayenesi sayısı	:	521
Balgam müsbet sayısı	:	99

3. Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezi :

Amasya'da Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezi 25/4/1966 tarihinde açılmıştır. Mediko sosyal hizmet gören bir müessesedir. Merkeze kayıtlı 0-6 yaş grubundaki çocuklarla, hamile ve emzikli annelerin, periyodik muayeneleri yapılmaktadır. Ev ziyaretleri, verilen konferanslar ve Merkez'de yapılan tatbiki eğitimlerle, beslenme ve çocuk bakımı konularında anneler eğitilmektedir. Gaye, çocukları gelişme çağında her yönü ile daha sıhhatli kılmak, anneleri ise psikolojik tesirlrden uzak ve emin bir şekilde doğum yapmaya hazırlamaktır. Bu arada muhtaç ailelere vitamin ve gıda yardımları da yapılmaktadır.

Müessese'nin personeli, 1 Baştabib, 1 Ebe, 1 Sağlık Memuru, 1 İdarî Memur ve 3 Hizmetliden ibarettir. 1967 yılı çalışmaları aşağıda gösterilmiştir:

Bölge içi kayıtlı hasta sayısı	:	577
Bölge dışı kayıtlı hasta sayısı	:	173
Poliklinik sayısı	:	3.116
Ferdi eğitim sayısı	:	1.606
Grup eğitimi sayısı	:	53
Yapılan boğmaca, difteri, tetanos aşısı sayısı	:	699
Yapılan çiçek aşısı sayısı	:	912
Yapılan polio aşısı sayısı	:	283
Dağıtılan A.D. Vitamini adedi	:	3.150
Dağıtılan nebati yağ (kilogram)	:	554
Dağıtılan süt tozu (kilogram)	:	354

b. İlce, Bucak ve Köylerdeki Sağlık Kurumları ve Çalışmaları :

aa. Hastaneler :

İl'in 5 ilcesinden sadece Merzifon'da bir Devlet Hastanesi vardır.

1952 yılında 10 yataklı bir dispanser olarak açılan bu müessese, 1959 yılında 50 yataklı bir Devlet Hastanesi haline getirilmiştir. Açıldığı günden beri döner sermaye ile çalışmaktadır.

Hastanenin personeli, 1 Baştabip idaresinde, 3 Mütehassıs Doktor, 5 İdari Memur, 1 Hemişre, 2 Ebe, 2 Yardımcı Hemşire ve 20 Hizmetli ve müstahdemden ibarettir.

1965 yılında 4.180 hasta yatırılmış, 9.319 poliklinik yapılmıştır. 1966 yılında yatan hasta sayısı 4.691 e, poliklinik sayısı da 14.748 e ulaşmıştır. 1967 yılı çalışmaları

bb. Sağlık Merkezleri :

İlcelerden Gümüşhacıköy ile Taşova'da birer Sağlık Merkezi vardır.

1. Gümüşhacıköy Sağlık Merkezi :

10 yataklı bir tedavi kurumu olarak çalışmaktadır. Personeli, 1 Doktor, 1 Hemşire, 2 Sağlık Memuru ve 5 Köy Ebesi'nden ibarettir.

1965 yılında 352 hasta yatırılmış, 1.454 poliklinik yapılmıştır. 1966 yılında yatan hasta sayısı 396, poliklinik sayısı da 1.026 dır. 1967 yılında 194 hasta yatırılmış, 1.521 şöyledir:

Yatan Hasta	:	4.088
Normal doğum	:	480
Büyük ameliyat	:	402
Küçük ameliyat	:	97
Nisai ameliyatlar	:	477
Siprial tatbikatı	:	606
Poliklinik - Hariciye	:	1.525
Poliklinik - Dahiliye	:	3.022
Poliknik - Nisaiye	:	2.036
Poliklinik - Çocuk	:	4.326
Poliklinik - Âcil	:	2.994

poliklinik yapılmıştır.

2. Taşova Sağlık Merkezi :

1952 yılında 10 yataklı bir tedavi kurumu olarak açılmıştır. Personeli, 1 Doktor, 1 İdari Memur, 2 Hemşire Yardımcısı, 3 Sağlık Memuru, 9 Köy Ebesi ve 5 Müstahdemden ibarettir.

Amasya Verem Müadele Dispanseri

Gümüşhaıköy Sağlık Merkezi

TABLO : 30

Amasya İlinde Hastaneler ve Şahıslara Ait Eczaneler

Yıllar	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Tedavi Edilenler			Tahlil ve Röntgen	Şahıslara ait Eczane
			Toplam	Ayakta	Yatakta		
1958	3	200	27.093	21.108	5.985	4.342	6
1959	3	220	29.270	23.483	5.787	6.765	6
1960	4	250	31.964	25.818	6.146	7.366	6
1961	5	260	32.151	25.268	6.883	6.839	6
1962	5	260	41.771	33.484	8.287	10.315	8
1963	5	260	45.617	36.742	8.875	12.590	9
1964	5	260	41.392	32.131	9.261	13.972	10
1965	5	260	42.264	32.069	10.198	14.124	10

Amasya İlinde Doktor, Kimyager, Eczacı, Dişçi, Hemşire, Ebe ve Sağlık Memurları

Yıllar	Doktor		Kimyager	Eczacı	Dişçi	Hemşire	Ebe	Sağlık M.
	Mütehassıs	Pratis.						
1958	17	19	5	4	8	6	14	25
1959	11	18	—	6	7	4	30	21
1960	17	21	—	7	7	8	33	29
1961	14	10	—	3	4	9	29	25
1962	17	12	—	6	8	5	31	28
1963	23	12	—	9	8	21	34	45
1964	25	13	—	10	9	21	32	46
1965	26	13	—	10	9	16	33	24

1965 yılında 553 hasta yatırılmış, 1.987 poliklinik yapılmıtşır. 1966 yılında 263 hasta yatırılmış, 1.855 poliklinik yapılmıştır. 1967 yılında yatan **hasta sayısı** 307 ve poliklini sayısı 1.607 dir.

c. Can Kurtaran Çalışmaları :

Şeker Fabrikası ve Çeltek Kömür İşletmesi gibi kuruluşların vasıtaları dışında, İl'de can kurtaran vasıtası bulunmamaktadır.

d. Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele, Çevre Sağlığı İle İlgili Çalışmalar :

Hükûmet Tabiblikleri tarafından yürütülen bu faaliyetlere, Belediye Tabiblikleri de özel çalışmaları ile iştirak etmektedirler. İlce Hükûmet Tabibliklerinin bu konudaki 1967 yılı çalışmaları aşağıda gösterilmiştir:

Merzifon Devlet Hastanesi

Yapılan Aşılar

İlcesi	Çiçek	Tifo	Boğmaca - Difteri Tetanos	Tifo - Difteri	Polio	Kolera
Merzifon	19.232	4.790	1.586	1.345	3.851	81
Gümüşhacıköy	3.157	2.660	1.138	—	—	50
Göynücek	5.065	6.738	414	245	5.650	—
Taşova	2.789	2.070	260	1.150	—	70
Suluova	834	1.019	157	—	2.180	—

Bölgede Görülen Bulaşıcı Hastalıklar

İlcesi	Difteri	Kızamık	Tifo	Şarbon	Kızıl	Virutik	Hepatit	Boğmaca
Merzifon	15	71	16	2	4	6	—	—
Gümüşhacıköy	—	59	1	—	—	1	—	57
Göynücek	—	—	1	—	—	—	—	—
Taşova	—	—	—	—	—	—	—	—
Suluova	—	5	1	—	—	—	—	—

Taşova Sağlık Merkezi ve Lojmanı

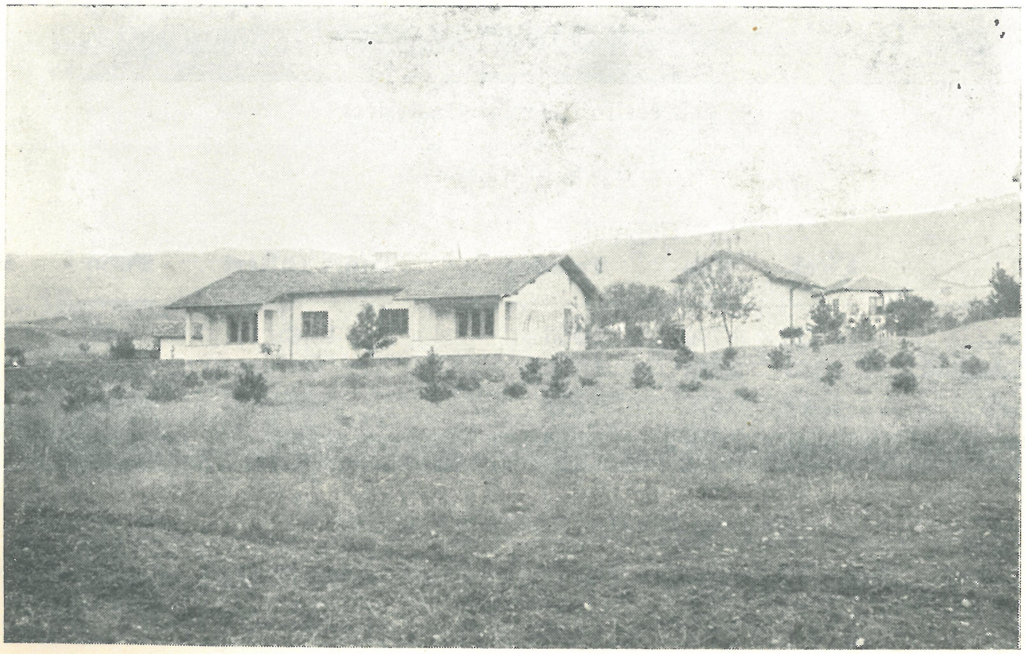

e. Yapılmakta Olan Sağlık Kurumları:

1968 yılında hizmete girmek üzere, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca Merzifon'da bir Verem Mücadele Dispanseri yaptırılmaktadır.

B. Sosyalizasyon Çalışmaları :

İl'de henuz Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi hakındaki 224 sayılı kanun uygulanmaya başlanmamıştır. 4 ü şehir tipi, 29 u köy tipi olmak üzere 33 Sağlık Ocağı'nın arsaları hazırdır.

C. Sıtma Eradikasyon Çalışmaları :

Sıtmanın memlekette tamamen yok edilmesi gayesi ile çalışma yapılmaktadır. İl'de, merkezleri Amasya ve Merzifon'da olmak üzere, 2 Şube Şefliği vardır. Sürveyyans memurları vasıtası ile köylerde ev ev dolaşılarak vazife görülmektedir. Bu taramalarda görülen ateşli hastalar tesbit edilmekte, lâboratuvar muayenesi için kan alınmakta, kan neticesi gelinceye kadar böyle hastalara Klorikin ve Primetamin ilâçları verilmektedir. 1967 yılında yapılan çalışmalarda tek sıtmalı vak'aya rastlanmamıştır.

Amasya Sıtma Eradikasyon Şube Şefliği, 1 Şube Şefi ve 11 Sürveyyas Memurla, Merzifon Şube Şefliği de 1 Şube Şefi ve 13 Sürveyyans Memurla çalışmaktadır.

1967 yılında ziyaret edilen Hane ve Nüfus sayısı ile verilen ilâçlar aşağıda gösterilmiştir:

Şubesi	Hane	Nüfus	Alınan Kan	Müsbet	Menfi	Klorokin adedi	Pirimatamin adedi
Amasya	115.182	638.920	6.210	—	6.210	19.562	10.126
Merzifon	75.616	365.102	5.394	—	5.394	17.405	7.923

D. Sosyal Yardım Kurumları ve ve Çalışmaları :

a. Amasya Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birliği :

6972 sayılı kanuna müsteniden ve 1580 sayılı kanun hükümleri dairesinde kurulmuştur. Birliğe Amasya Özel İdaresi ile il dahilindeki bütün Belediyeler dahildir. Birliğin Reisi Amasya Valisi'dir. Birlik Meclisi, Birlik Encümeni vardır.

Birliğin geliri, Birliğe dahil idarelerin bütçelerinden ayırdıkları % 1 ler ile Milli Eğitim ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları Bütçelerinden verilen paralardan ve yardım ve bağışlardan teşekkül etmektedir.

Birlik, koruma kararı alınmış çocuklardan 127 sini Amasya'daki Yetiştirme Yurdunda, 8 kız çocuğu Kız Yetiştirme Yurtlarında, 0-6 yaş arası 21 çocuğu hariç iller çocuk yuvalarında, 5 çocuğu da koruyucu aile yanında masraflarını ödemek suretiyle korumaktadır.

Halen Mahkemece koruma kararı verilmiş, maddi imkânsızlık sebebiyle korumaya alınamıyarak sıra bekliyen 82 çocuk vardır.

Birliğin Bütçesi 371.374 Liradır. Birliğin 1 Muhasip ve 1 Kâtipten ibaret bir Bürosu vardır.

b. Amasya Belediyesinin Sosyal Yardım Hizmetleri :

Bu maksatla 1967 Bütçesine 92.878 Lira ödenek konulmuştur. Bu ödenekle fakir hastaların hastahanelere sevki sağlanmakta, ilâç ve diğer tedavi masrafları karşılanmaktadır. Fakirlere nakdî yardım yapılmaktadır. Fakir cenazeleri kaldırılmaktadır.

c. Diğer Teşekküllerin Sosyal Yardım Hizmetleri :

İl'de Kızılay'ın, Çocuk Esirgeme Kurumu'nun ve Yardım Sevenler Derneği'nin birer Şubesi vardır.

Bu teşekküllerin sosyal hizmetlere ayrılmış tesisleri henüz yoktur. Faaliyetleri fakirlere, hastalara nakdî ve aynî yardımlarda bulunmaktan ibaret kalmaktadır.

5. Güvenlik Hizmetleri :

Amasya halkının güvenliği İl Emniyet

Müdürlüğü ile İl Jandarma Komutanlığı tarafından sağlanmaktadır.

A. Amasya Emniyet Müdürlüğü :

İl Merkezi ile Gümüşhacıköy, Merzifon, ve Suluova İlce Merkezlerinde polis teşkilâtı mevcuttur. Göynücek ve Taşova ilcelerinde polise ait hizmetler de jandarma teşkilâtı tarafından ifa edilmektedir.

Emniyet teşkilâtı, Emniyet Müdürlüğü, Merkez Emniyet Âmirliği, Merzifon Emniyet Âmirliği, Gümüşhacıköy ve Suluova Emniyet Komiserliği halinde bir kuruluşa sahiptir.

Belediye Teşkilâtı olan yerlerde, Çarşı ve Mahalle Bekçileri güvenlik hizmeti görmekte ve zabıtaya yardımcı olmaktadırlar.

B. Amasya İl Jandarma Komutanlığı :

İl Merkezinde İl Jandarma Komutanı, İlcelerde İlce Jandarma Komutanı, Bucaklarda da Bucak Jandarma Komutanı bölgesinin güvenlik hizmetlerinden sorumlu bulunmaktadır. İdarî Taksimata mütenazır şekilde kurulmuş bu teşkilâttan başka, Merkezde Ceza evi Karakolu ile Ezinepazarı Bucağına bağlı Çengel Köy Karakolu, Merzifon ilcesinde de Tavşan Dağı Asayiş Karakolu mevcuttur.

Polis teşkilâtı bulunmayan Göynücek ve Taşova İlcelerinin emniyet hizmetleri jandarma tarafından sağlanmaktadır.

Jandarma telefon şebekesi eski ve esaslı tamire muhtaçtır. Jandarmayı telsizle teçhiz yoluna gidilmiş, İl Özel İdare Bütçesinden sağlanan ödenekle, jandarmaya beş adet telsiz alınmıştır. Müteakip yıllarda da bu yoldaki çalışmalar devam edecektir.

VII / KÜLTÜR BÖLÜMÜ

1. Giriş :

Eğitim ve öğretim alanındaki başarılı çalışmaların sonucu olarak, il nüfusunun okur yazarlık oranı gittikçe artan bir seyir takip etmiştir. 1935 yılında 128.113 kişinin 18.944 ü (% 14.7) okuma yazma bilmekte iken, 1960 yılında 257.281 kişi olan il nüfusunun 82.449 u (% 32) okur yazar hale gelmiştir.

1935 yılında 62.228 kişi olan erkek nüfusunun 14.515 kişisi (% 23.3) okuma yazma bilirken, bu nisbet 1960 yılında 134.725 kişide 59.471 kişiye (% 44.4) yükselmiştir. 1935 yılında 65.885 kadından 4.429 u (% 6.7) okuma yazma bilirken, 1960 yılında 122.556 kadından 22.978 i (% 18.7) okuma yazma bilir duruma gelmiştir.

1960 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre, 10.000 den az nüfuslu yerlerde yaşıyan 167.798 kişinin 56.201 i okuma yazma bilmektedir. Okuma yazma bilen bu nüfusun 41.163 ü erkek, 15.038 i kadındır. Onbin ve daha fazla nüfuslu yerlerde yaşıyan 44.094 kişinin, 18.303 erkek ve 7.940 kadın olmak üzere 26.248 i okuma yazma bilmektedir. (Bkz. Tablo : 31).

Aynı gelişmeyi, okul ve öğretmen sayısı ile öğrenci sayısı bakımından, ilköğretimde, ortaöğretimde ve teknik öğretimde müşahede etmek mümkündür.

İlkokul sayısı, 1953/1954 ders yılında 13 ü şehirde ve 194 ü köyde ve 5 i kapalı olmak üzere 212 iken, 1967/1968 ders yılında şehir okulu adedi 30 a ve köy okulu adedi de 331 e yükselerek toplam 361 i bulmuştur. (Bkz. Tablo : 32).

Halen il dahilinde 2 Lise, 5 Ortaokul, 1 Ticaret Lisesi, 2 Erkek ve 2 Kız Sanat Enstitüsü, 1 İmam Hatip Okulu ile 1 Kız İlköğretmen Okulu faaliyet halindedir.

Gümüşhacıköy'de Lise, Merzifon'da Ticaret Lisesi, Merkezde İmam-Hatip Okulu, Hamamözü ve Esençay Bucakları ile Alpaslan ve Uluköy kasabalarında birer Ortaokul açılması için kurulmuş dernekler eli ile bina inşa ve tedariki yönünde kesif bir faaliyet mevcuttur.

2. Genel Kültür Durumu :

A. Eski Amasya'da Kültür :

Amasya, sinesinde barındırdığı çeşitli kültür müesseseleri, yetiştirdiği ünlü ilim adamları ve sanatkârlar ile zengin bir geçmişe sahiptir. Değerli bir kültür merkezi, zengin bir kültür hazinesi olduğu içindir ki, kendisine pek yerinde olarak "Anadolu'nun Oxford'u", "Medine tül hükema", "Kıble tül ulema" isimleri verilmiştir.

Dört bin senelik bir tarihe sahip olan Amasya, ilim ve kültür müesseselerinin sayısı ve çeşidi itibariyle, en hareketli devirlerini Selçukiler ve Osmanlılar zamanında idrak etmiştir.

Selçuki Hükümdarı Mesut, Vali Mübarezeddin Halife Alp (Hilfetgazi) ve Seyfeddin Toruntay şahsen birer Medrese inşa ettirmek suretiyle, Amasya'da ilim ve irfanın inkişafına yardımcı olmuşlardır. Bilim adamlarına bol para verilmesi ve büyük itibar gösterilmesi neticesi, Horasan, Harzem, Buhara gibi yerlerden ilim adamları ve fakihler Amasya'ya akın etmişlerdir.

Amasya Osmanlı egemenliği altına girdikten sonra hususi bir önem kazanmıştır.

Burası bazı Şehzadelerin doğup büyüdükleri, eğitim gördükleri, Valilik yaptıkları ve devlet yönetimini öğrendikleri bir yer olmuştur. Osmanlı Şehzadelerinden on ikisi Amasya'da Valilik yapmış, bunlardan altısı Padişah olmuştur. Amasya'nın bir çok imkânlara kavuşmasında, kültür hayatının ve öğretim kurumlarının gelişmesinde Şehzadelerin payı büyük olmuştur. Amasya'dan yetişen devlet ricali ve hayır sever kişiler, birer öğretim ve eğitim kurumu vücude getirmişler, varlıklarını vakfetmek suretiyle bu kurumların devamını emniyet altına almışlardır.

Bölgede ilköğretimi yaymak ve kur'ân okumasını öğretmek için bir çok okul (Mekteb-i Sübyan) ve Darülkura açılmıştır. Bunların adedi 130 u bulmuştur. Bunlar ilk ve ortaokul, Medreseler ise yüksek okul hükmünde idiler.

Bu gün tarihe mal olmuş bulunan Okullar, Darülkuralar, Kütüphaneler, Medreseler, İmarethaneler ve Tabhaneler hakkında aşağıda kısa izahat verilmiştir.

a. Okullar :

Okulun adı, kim tarafından ve hangi tarihte tesis edildiği aşağıda gösterilmiştir:

1	Şahbula Okulu	1437	Yörgüç Paşa eşi Şahbula Hatun.
2	Hızır Paşa Okulu	1465	Hızır Paşa.
3	Acem Ali Okulu	1468	Elhac Acem Ali Ağa.
4	Temenna Okulu	1473	Hızır Paşa adamlarından Hüsamettin.
5	Sultan Bayezid Okulu	1485	Sultan II. Bayezid
6	Küçük Ağa Okulu	1494	Küçük Kapı Ağası Ayas Ağa.
7	Hatunya Okulu	1509	Vali Şehzade Ahmet annesi Bülbül Hatun.
8	Ali Paşa Okulu	1510	Atik Ali Paşa.

b. Darülkura'lar (Kur'ân Kursları) :

1	Mahmut Çelebi Darülkurası	1404	İmad Zade Bedrettin Mahmut Çelebi
2	Ali Çelebi "	1471	Müeyyid Zade Ali Çelebi.
3	Sultan Bayezid "	1486	Sultan II. Bayezid.
4	Sultan Hatun "	1505	Bayezid II. eşi Hatun Sultan.
5	Abdullah Paşa "	1505	Defterdar Abdülkerim Bey.
6	Çeribaşı "	?	?
7	Şeyh Mehmet Ağa "	1662	Hacı Efendi Zade Mehmet Ağa.
8	Nuh Bey "	1520	Hacı Bey Zade Defterdar Nuh Bey.

c. Kütüphaneler :

1	Hızır Paşa Kütüphanesi	1465	Hızır Paşa.
2	Sultan Bayezid "	1485	Sultan II. Bayezid.
3	Pirî Çelebi "	1608	Müeyyed Zade Pirî Çelebi.
4	Faik Efendi "	1734	Hıfzı Zade Elhac Osman Faik Efendi.
5	Abdüllâtif Efendi "	1746	Müftü Abdüllâtif Efendi.
6	Elhac Mahmut Ef. "	1832	Saçlı Elhac Mahmut Efendi.
7	Zeki Efendi "	1842	Kapancı Zade Elhac Hüseyin Zeki Efendi
8	Hamdi Efendi "	1911	Yumuk Osman Zade Mehmet Hamdi Efendi

d. Medreseler :

Medreselerde şer'î ilimler (Tefsir, Hadis, Usul, Fıkıh, Kelâm), aklî ilimler (Hikmet, Mantık, Tıp, Hendese, Hesap) ve edebî bilgiler (Maani, Beyan, Lûgat, Nahiv, Sarf, Tarih, Muhazara, Şiir) okutulurdu. Bu dersler içinde en çok önem verilen Hadis ile

Arapça idi. Hadis ilmine verilen ehemmiyete ve geniş bir ilim olmasına binaen, sadece bunu tedris eden Medreseler tesis edilerek bunlara Darülhadis ismi verilmiştir. Amasya'da dört tane Darülhadis mevcut idi.

Medreselerde şer'î ilimler Arapça okutulurdu. Medreselerde Müderrisler ve Dersiamlar ders verirlerdi. Dersiam (Öğretmen) olabilmek için, en az iki yıl Müderris Muid (Yardımcı Öğretmen) olarak başarılı öğretim hizmeti yapmak ve zamanın bilginlerinin en az üçüne yeterli olduğunu onaylatmak şart idi.

Muide günde 5 Akçe, Mülâzıma günde 10 Akçe, Dersiama günde 20 Akçe verilirdi. Her yıl beşer beşer artarak, dört yılda 40 Akçe aldığı takdirde Müderris olurdu.

Amasya'daki Medreseler, tesis tarihleri ve isimleri ile aşağıda gösterilmiştir:

1	Halifet	Medresesi	1225	Mübarezeddin Halife Alp (Hilfetgazi) Yüksek Okuldur.
2	Doğsakiye	"	1233	Amasya Valisi Emir Nurettin Doğsak.
3	Toruntay	"	1267	Amasya Valisi Seyfeddin Toruntay.
4	Alaca Yahya	"	1337	Emir Şadgeldi Padişah.
5	Yakup Paşa	"	1412	Yakup Paşa.
6	Hüsamiye	"	1453	Şeyh Hüsameddin Hüseyin Halveti.
7	Hızır Paşa	"	1465	Atabeyoğlu Hızır Paşa.
8	Abdullah Paşa	"	1485	Abdullah Paşa.
9	Sultan Bayezid	"	1486	Sultan II. Bayezid. (Yüksek okuldur).
10	Kadı	"	1494	Molla iVldan Mehmet Çelebi.
11	Küçük Ağa	"	1494	Ayas Ağa. Yüksek Okuldur.
12	Mehmet Paşa	"	1494	Hızır Paşa oğlu Mehmet Paşa.
13	Büyük Ağa	"	1488	Kapı Ağası Hüseyin Ağa.
14	Atabey	"	1526	Emir Nasreddin Atabey.
15	Osman Çelebi	"	1526	Seydi Ali Zade Hacı Osman Çelebi.
16	Yörgüç Paşa	"	1634	Yörgüç Paşa.
17	Burma Minare	"	1705	Baş Mimar Hafız Hasa nEfendi.
18	Feyziye	"	1738	Kazasker İbrahim Efendi.
19	Fatımiye	"	1740	Fatma Hatun.
20	Osmaniye	"	1736	Hacı Kara Osman Efendi.
21	Sungurlu	"	1749	Sungur Zade Hacı Mehmet Ağa.
22	Bekir Paşa	"	1750	Bekir Bey Zade Hacı Osman Bey.
23	Narlıbahçe	"	1753	Şehir Kethüdası Hafız Süleyman.
24	Kâşifiye	"	1761	Hacı Mehmet Kâşif Efendi.
25	Rahmaniye	"	1791	Mütesellim Hacı Abdurrahman Efendi.
26	Hayriye	"	1795	Türidi Zade Hacı Ali Ağa.
27	Tayyar Paşa	"	1803	Canikli Tayyar Mahmut Paşa.
28	Benderli	"	1813	Benderli Hacı Hafız Feyzullah Ağa.
29	Çöplüce	"	1818	Aşçı Zade Hacı Mehmet Ağa.
30	Hacı Hamza Efendi	"	1894	Şeyh Hacı Hamza Efendi.
31	Tekek	"	1832	Akşehirli İsmail Efendi.
32	Kapancı Zade	"	1842	Kapancı Zade Hacı Hüseyin Zeki Efendi.
33	Saraçhane	"	1882	Kazbekli Zade Hacı Mahmut Efendi.
34	Mehmet Bey	"	1890	Kurt Bey Zade Mehmet Bey.
35	Mesudiye	"	?	Sultan Mesut II.
36	Sofular	"	1892	Hacı Mustafa Ağa.

e. İmarethaneler ve Tabhaneler :

Amasya'da 5 İmarethane ve bunların nezdinde birer de Tabhane mevcut idi. Bunlar; Bayazıt Paşa İmareti, Yörgüç Paşa İmareti, Sultan Bayezid İmareti, Mehmet Paşa İmareti ve Hatuniye İmaretidir.

f. İlcelerdeki Tarihî Eğitim Kurumları:

aa. Merzifon İlcesinde :

1. Çelebi Sultan Mehmet Medresesi :

1415 yılında Çelebi Sultan Mehmet tarafından yaptırılmıştır. Yüksek öğrenim veren bir müessese idi. Sultaniye Medresesi de denirdi.

2. Ramazaniye Medresesi :

1554 yılında Ramazan Zade Mehmet Bey tarafından yaptırılmıştır.

3. Süheyliye Medresesi :

1579 yılında Emir Süheyl Bey tarafından yaptırılmıştır.

4. Dürrü Mehmet Efendi Medresesi :

1732 yılında Şeyhülislâm Dürrü Mehmet Efendi yaptırmıştır.

5. Hacı Ali Ağa Medresesi :

1764 yılında Hacı Ali Ağa yaptırmıştır.

6. Şifaiye Medresesi :

1797 yılında Hacı Hasan Ağa tarafından yaptırılmıştır.

7. Merzifon İdadisi :

Lise dengi olan okul 1903 yılında açılmış, 1919 da kapanmıştır.

8. Amerikan Koleji :

Kız ve erkek öğrencilere Üniversite seviyesinde öğretim yapmak üzere 1890-1891 yıllarında açılan Kolej, 1914 yılında kapatılmış, 1919 yılında yalnız kızlar için İlkokul seviyesinde yeniden açılmış ve 1923-1924 yıllarında bu da kapatılmıştır. İdadi derecesinde açılan bir okul da 1936-1937 yılında kapanmıştır.

9. Fransız Kız Lisesi :

19. yüzyılın sonunda yatılı olarak açılmış, 1914 de kapatılmıştır.

10. Assubay Hazırlama Ortaokulu :

1950-1951 ders yılında açılan okul, 12 yıl faaliyette bulunduktan sonra, 1962 yılında kapatılmıştır.

bb. Gümüşhacıköy İlcesinde :

1. Haliliye Medresesi :

1413 yılında Beylerbeyi Halil Paşa tarafından yaptırılmıştır. Yüksek öğrenim vermiş bir müessesedir. Halen müzedir.

g. Amasya'nın Yetiştirdigi Bilgin, Şair ve Sanatkârlar :

Amasya tarih boyunca ünlü kişiler yetiştirmiştir. Pont Krallığına ve Bizans İmparatorluğuna hükmeden İmparatorlardan beşi (Phokas, Nikfur, İsak, Aleksi, Yani) Amasya'lıdır. Danişmend Hükümdarlarından Melik İzzeddin Mehmet Gazi, Selçuki Hükümdarlarından I. ve II. Sultan Mesut, Osmanlı Hükümdarlarından Sultan II. Murad ve Sultan I. Selim, Ertena Bey ve Şadgeldi Padişah gibi iki Hükümdar Amasya'lıdır.

Selçuki Vezirlerinden (Husam Al Devle Hasan Gazi, Muhzebeddin Ali, Muineddin Süleyman Pervane, İzzeddin Mehmet Pervane, Şemseddin Mahmud Tuğraî, Fahreddin Ali) ve Osmanlı Vezirlerinden (Yahşi Bey Zade Bayazit Paşa, Hoca Mehmet Paşa, Cemali Zade Pirî Mehmet Paşa, Bayburtlu Ahmed Ağa Zade Kara İbrahim Paşa, Rızvan Ağa Zade Ahmet Paşa, Zanalı Cafer Ağa Zade Esseyid Ahmet Paşa, Hatip Zade Nailî Abdullah Paşa, Şirvanî Zade Mehmet Rüştü Paşa, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, Merzifonlu Ali Paşa) Amasya'nın yetiştirdiği devlet adamlarıdır.

Selçuki devrinde Kadılkudad olan (Mahmut El Kımarî, Sadreddin Mehmet El Türkmanî, İmadeddin Ömer El Amasî, Nizameddin Abdülmelik El Rumî) ve Osmanlı Şeyhülislâmlarından (Niğdeli Zade Sofî Bayezid Çelebi, Gümüşlü Zade Abdurrahman

Çelebi, Efdal Zade Hamid El Din Mehmet Çelebi, Cemalî Zade Zenbilli Ali Efendi, Kemal Paşa Zade Şemseddin Ahmet Efendi, Müeyid Zade Abdülkadir Şeyhî Efendi, Memik Zade Mustafa Efendi) Amasya'nın yetiştirdiği âlimlerdendir.

Amasya'nın yetiştirdiği bilgin, şair ve sanatkrâlardan en önde gelenler hakkında aşağıda kısa izahat verilmiştir.

STRABON (M.Ö. 63 - M.S. 5) :

Amasya'lıdır. Modern Coğrafya İlmi'nin babası kabul edilir. Bir çok seyahatler yapmış ve bu sayede coğrafyaya büyük hizmetlerde bulunmuştur. Tarih Hatıraları ve 17 Ciltlik Coğrafya kitabı meşhurdur.

SIRACÎ (- 1292) :

Amasya'ya yerleşmiş ailelerden Mir Hamza Nigârî'nin oğludur. Basılmamış bir divanının varlığından söz edilirse de, ele geçmemiştir. Sadi Divanı'nın son sahifesinde Sırâcî'ye ait şiirlere raslanmıştır. Sırâcî'nin (Sâki) redifli gazeli uşşak makamında bestelenmiştir. Bu gazelin matla ve maktaı şöyledir :

Meyhane-i belâda zarem ziyade saki,
Her kimseden ziyade ver bana bâde saki.

Âteşlere Sırâcî yandı, nedir ilâcı?
Sen âna ol duacı subhü mesâde saki.

ABDÜL MÜMİN BİN SAFİYİDDİN (- 1248) :

Amasyalı'dır. Ali Bin Hilâl'in yazı tekniğini taklit ederek şöhret bulmuş, zamanın yazı üstatlarını geçmiştir. Yakut-i Mustağsami ilk yazı dersini üstattan almıştır.

AHMEDÎ (1336 - 1413) :

Amasya'lıdır. Devrinin tanınmış âlimlerindendir. Tıbda, felsefede, tarihte, edebiyatta, mitoloji ve dinî konularda geniş bilgisi vardı. Yunus Emre'nin eserlerini okumuş ve onlardan etkilenmiştir. "İskendername" adlı bir mesnevisi vardır. Divanı mesnevisinden daha kuvvetlidir.

YAR ALİ ÇELEBİ-YARÎ (- 1415) :

Büyük bilginlerdendir. Yarî-î şirazî diye de anılmaktadır. Bu isim şiir yazmada kudretinin üstünlüğünden dolayı verilmiştir.

ŞÜCAADDİN İLYAS (- 1410) :

Gümüşlü Zadeler'dendir. 1394 yılında Amasya Müftüsü oldu. 1402 yılında Timurlenk tarafından gönderilen hey'etin sorularına çok isabetli cevaplar vererek Amasya'yı mutlak bir tahribattan kurtarmıştır. Gayet fazıl, natuk, cesareti medeniyesi yüksek bir zattır. 1410 yılında Amasya'da öldü.

ZEYNEP HATUN - Zenünnisa (- 1474) :

Amasya'lıdır. Kültürlü bir ailenin kızıdır. Kaydedebildiğimiz ilk kadın şairimizdir. Güzel sanatların şiir ve müzik alanında yetişme olanağı bulmuştur. Özel olarak Arabî ve Farisî öğrenmiştir. Farça şiirler de yazmıştır. Nerede olduğu bilinmeyen, II. Mehmet adına düzenlediği bir Divanı vardır. Eserlerinde Divan edebiyatının sanat anlayışı hâkimdir. Dili ve üslûbu samimidir. Şiirlerinden bir örnek :

Şeha, bu sureti zîba sana Haktan inayettir
Sanırsın Surei Yusuf cemalinden bir âyettir.
Senin hüsnün, benim aşkım, senin cevrin, benim sabrım
Demâdem artar eksilmez, tükenmez bînihayettir.

ŞEHDÎ MEHMET ÇELEBİ (?-?) :

XV. yüzyılda yaşamıştır. Fatih devrinin şairlerindendir. Amasya'lıdır. Fatih'in fetihlerini anlatan Firdevsi-i Tusi'nin Şehnamesine taklit olarak kırkbin beyitli bir Osmanlı Tarihi yazmaya balşamış ise de, onbin beytini yazdığı sırada vefat etmiştir.

MİR NACİ (1432 - 1485) :

Amasya'lıdır. Bağdat'a tahsile gitmiştir. Yazı dersini Şeyh Hamdullah ile bareber öğrenmiştir. Sultan Bayezid Amasya Valisi iken Defterdarlık yapmıştır. Aynı zamanda şairdir.

AFİTABÎ (- 1494) :

Amasya'lıdır. Fatih Sultan Mehmet zamanının şairlerindendir. Divan'ı vardır.

İBRAHİM TENNURİ (- 1481) :

Amasya'lıdır. Zamanının meşhur bilginlerindendirı. Konya'da Karamanlı Sarı Yakut'tan ders almıştır. Uzun müddet Kayseri'de Müderrislik yapmıştır. "Gülzar-ı Mânevî" adlı manzum bir eseri vardır.

MİHRİ HATUN (1474 - 1506) :

Asıl adı Fahrünnisa'dır. Gümüşlü Zade Pir İlyas Şücaeddin'in torunudur. Aydın bir aile içinde yetiştiğinden Arabî ve Farisî öğrenmiştir. Evlenmemiş, bir hanım şairdir.

Üslûbu ile Necatî'yi hatırlatıyorsa da ondan üstündür. Şiirlerinde günlük olaylara yer verir ve samimi bir özellik gösterir. Özellikle toplum baskısından uzak olarak, duygularını gayet açık belirtmiştir. Başlıca eseri Divan'ıdır. Mihri Hatun'dan bir örnek :

Gitmeğe azmeylemişsin ah mahım gitme gel,
Korkarım ki sana tesir ide ahım gitme gel.
Gerçi kim aşkın yolunda cürmü çoktur âşıkın,
Ben seni sevmekten özge yok günahım gitme gel.

TACÎ BEY (? - ?) :

XV. yüzyıl sonlarında XVI. yüzyıl başlarında yaşamıştır. Şairdir. Amasya'da Defterdarlık yapmıştır. Cafer ve Sadî Çelebi'nin babasıdır. Tacî'nin bir beyti :

Göz yaşlı, gönül zülfü perişanlar içinde
Kaldım karagu gecede bâranlar içinde.

SADÎ ÇELEBİ : (- 1516) :

Amasya'lıdır. Tacî'nin oğludur. Tanınmış bir âlim ve şairimizdir. Kendisi aynı zamanda iyi bir hattattır. Miftah ve Vikaye isimli eseri, haşiyeleri, bir de Akaid adlı eseri vardır. Zarif bir şair olduğu şu beytinden bellidir:

Aşk hâlâtın Ferhad ile Mecnûn ne bilir?
Biri dağ âdemidir, diğeri sahra delisi.

BALÎ CAFERÎ (? - ?) :

Cafer Çelebi'nin oğludur. Caferî müstear adı ile bir çok şiirler yazmıştır. İçkiye ve esrara düşkün olduğundan genç yaşta vefat etmiştir.

AHMET BİN HOCA YAHYA Zibikzade (- 1503) :

Amasya'lıdır. Şeyh Hamdullah'tan yazı dersi almıştır. Hattattır. Yazdığı Kur'anı Sultan Bayezid'e hediye etmiş olup, Bayezid'in ölümünde bu Kur'an türbesine konulmuştur.

ABDURRAHMAN EFENDİ Müeyyit Zade (1456 - 1516) :

Tanınmış âlim ve mütefekkirlerimizdendir. Sultan II. Bayezid Amasya'da Şehzade iken, bu genç âlimi takdir ederek kendisine musahip edinmiştir. Müderrisliklerde, Edirne Kadılığı ile Anadolu ve Rumeli Kazaskerliklerinde bulunmuştur. Başlıca eserleri : "Tefsir-i Sûrçü Kâdir", "Mevakıf Şerhi", "Şerh-i Miftah", atom konusunda "Risale Fitahkiki cüz-ü Lâyetecezza" ve "Risale Fi Küre-i Madahraca" dır.

ŞEYH HAMDULLAH (1436 - 1519) :

Amasya'lıdır. Yazı sanatının en meşhur üstadlarındandır. Öğrenimini Amasya'da yapmıştır. Eski büyük hattatların yazılarını tetkik ederek, kendine mahsus olan yazı şeklini meydana getirmiştir. Şehzade Bayezid Amasya Valisi iken Hamdullah'tan yazı dersi almış, Padişah olunca da onu İstanbul'a çağırarak kendisine musahip yapmıştır. Osmanlı Türklerinde ilk yazı geleneğini açan ve kendisinden sonra gelen yazı sanatkârlarına üstad olan Şeyh Hamdullah'tır. Sultan Bayezid Camiinin yazılarının bir kısmı Şeyh Hamdullah'a aittir.

MUSTAFA DEDE ELMAĞRUF (? - ?) :

Şeyh Hamdullah'ın oğludur. Amasya'da başladığı tahsilini Mısır'da tamamlamıştır. Babasının yazılarını taklit ederek, yazı sanatını daha da geliştirmiştir.

HÜSEYİN ŞAH (? - ?) :

Amasya'lıdır. Şeyh Hamdullah'ın talebesidir. Yedi çeşit yazı yazmakta mahir idi. Nesih ve Sülüs'ün üstadı idi.

MUHİDDİN AMASÎ (? - ?) :

Amasya'lıdır. Şeyh Hamdullah ile aynı asırda yaşamıştır. Hattattır. Altı çeşit yazı

üzerine çalışmıştır. En verimli devresi 1475 yıllarında olmuştur. Yavuz Sultan Selim tarafından bir Kur'ân-ı Kerîm yazdırılmıştır. Amasya'daki Sultan Bayezid Camiinin kubbe kemerine "Fetih Suresi"ni yazmıştır.

ABDULLAH AMASÎ (? - ?) :

Amasya'lıdır. Altı çeşit yazı üstadı olmuştur. Kat-ı Cezim ile özel bir yazı usulü icat etmiştir. Bir çok Kur'an-ı Kerim yazmıştır.

MÜNİR-İ İBRAHİM ÇELEBİ (- 1521) :

Amasya'lıdır. Âlim, şair ve tarihçidir. "Tezkiretül Vekayi" adlı bir Osmanlı tarihi vardır.

ZENBİLLİ ALİ EFENDİ (- 1525) :

Amasya'lıdır. Bayezid II., Yavuz Sultan Selim ve Kanunî Sultan Süleyman zamanlarında 26 yıl Şeyhülislâmlıkta bulunmuş bilginlerimizdendir. Bir çok yerlerde Müderrislik ve Kadılık yapmıştır. Yavuz Sultan Selim gibi bir Padişah'a bile fikirlerini ve gerçekleri çekinmeden söyleyebilmiştir.

ZENBİLLİ ZADE FAZIL ÇELEBİ (- 1583) :

Zenbilli Ali Efendinin oğludur. Âlim ve fazıl bir zattır. Hayatını eser yazmakla geçirmiştir. Başlıca eserleri : "Talikat-ı Âlâ", "Sahibül Buharî", "Mesail-i Evsiya", 4 Cilt "Zımanat", Temviül Usûl Fî İlmül Vusûl", "Avnarraiz Fi Serhül", "Feraiz", "Haşiye-i Vafiye", "Vezaif-i Finnehif", "Ecvibe Âlâ Cami-ül Fusûlin", "İanetül Farız Fî Tashihül Feraiz".

AKBİLEK BAHŞİ HALİFE (- 1523) :

Amasyal'ıdır. İlk tahsilini Amasya'da yapmış ve bilâhare Arabistan'a giderek ikmal etmiştir. Amasya'da Atabey Medresesinde uzun yıllar Müderrislik etmiştir. Değerli bir Fakih ve Müfessirdir.

ESSEYİD İBRAHİM AMASÎ (1404 - 1529) :

Amasya'lıdır. Küçük Emin namı ile anılır. Sultan Bayezid'in oğlu Korkud'a ders vermiştir. Edip, âlim, fazıl bir kişidir.

İBNİ KEMAL (- 1533) :

Amasya'lıdır. Asrının değerli âlimlerindendir. Meşhur Ebusuud Efendi'nin hocasıdır. 300 kadar eseri vardır. Müderrislik, Kadılık ve Kazaskerlik yapmıştır. Yavuz Sultan Selim kendisini çok sevdiği için muharebede daima yanında bulundurmuştur. Mısır seferinden dönerken İbni Kemal'in atının ayağından sıçrayan çamurlar Yavuz'un kaftanını kirletmiş, Padişah İbni Kemal'e iltifat olsun diye bu kaftanın ölümünden sonra sandukasına örtülmesini vasiyet etmiştir. İbni Kemal aynı zamanda şairdir. Yavuz Sultan Selim'e söylediği mersiyeden bir parça :

Şemsi asr idi, asırda Şemsin
Zıllı memdûd, zamanı kâsir
Hayf Sultan Selime, hayf ve dirîg
Hem kalem ağlasın, hem tiğ.

Kanunî devrinde Şeyhülislâm olmuş ve 1533 te vefat etmiştir.

REFİKÎ (- 1533) :

Amasya'lıdır. Hattatır. Şiir de yazmıştır. Sülüs ve nesih yazılarını Şeyh Hamdullah'tan öğrenmiştir. Sultan Selim zamanında Devlet hizmetinde bulunmuştur.

REFİÎ (? - ?) :

Amasya'lıdır. Şairdir. Divan tarzındaki şiirleri ile tanınmıştır. Yazı ve ifadesi güzel olduğu için Divan Kâtipliği yapmıştır. Çeşitli Kaside, Kıt'a ve Rübaileri vardır. Onaltıncı yüzyılda yaşamıştır.

EDAYÎ (- 1574) :

Müzik ile meşgul olmuştur. Şiir de yazmıştır. Şiirlerinden bir örnek :

Asuman-ı hüsnün ey ebr-i hilâlî sen misin?
Yoksa gözler görmedik bir tak-ı âli sen misin?
Tiğden niçün geçürdüler bugün ey hat seni?
Rûm'da baş kaldıran yoksa celâlî sen misin?

SEYİD İBRAHİM BİN MUSTAFA BİN NEFES - Nefes Zade (- 1553) :

Amasya'lıdır. Mustafa Bin Nefes'in babasıdır. Hattattır. Demirci Kulu Yusuf Efendi'den sülüs ve nesih dersi almıştır. "Gülzar-ı Sevab" adlı bir eseri vardır.

MUSTAFA BİN NEFES (- 1595) :

Amasya'lıdır. Yazı dersini Amasya'lı Şührullah Halife'den almıştır. İstanbul'da Süleymaniye ve Hakaniye Medreselerinde ders vermiştir.

ŞÜKRULLAH HALİFE — Şükrullah-ı Rumi (- 1489) :

Amasya'lıdır. Ünlü bir tarihçi ve aynı zamanda doktordur. Amasya Darüşşifasından yetişmiştir. Eserlerinin başlıcaları: "Enüsil Arifin", "Behçetül Tevarih", "Minha-ı Reşad", "Camüdda Vaad", "Fütuhat".

CENABÎ MUSTAFA (- 1590) :

Amasya'lıdır. Tarih ve edebiyata dair eserleri vardır. Ebussuud Efendiden ders almıştır. Edirne ve İstanbul'da Müderrislik ve Halep'te Kadılık yapmıştır. Arapça olarak "İlmi Tarih-i Bild-ı Mağrip" isimli bir tarih yazmıştır.

HUBBÎ AYŞE (- 1589) :

Amasya'lıdır. Şairdir. Kanunî'nin süt kardeşi Beşiktaşlı Yahya Efendinin akrabasından Cemalettin Yahya Efendinin teyzesi, İkinci Selim'in hocası ve Akşemsettin'in torunlarından Şemsî Çelebi'nin eşidir. Ayşe Hanım bu intisabı sebebiyle Saray'a girmiş, Selim II. ve Murad III. nün Nedimesi olmuştur. Hubbî Ayşe arapçayı çok iyi öğrenmiş, zamanının ilimlerini tahsil etmiş, divan edebiyatını incelemiş, bir çok kaside ve gazel yazmıştır. Hurşid ve Cemşid adında üçbin beyitten fazla bir mesnevîsi vardır. Bir örnek :

Giyüp baştan ayağa cümle cevşen
Diğer bir demde oldu şaha düşmen
Yüzünü çin edip gürler ve gümler
Lebinden saçılır her dem köpükler.

RIZAÎ ALİ ÇELEBİ (- 1629) :

Amasya'lıdır. Tanınmış âlim ve şairlerdendir. Mısır Kadısı iken genç yatşa ölmüştür. Divanı ve Udüssebab adlı eseri vardır. Şiirlerinden bir örnek :

Hâk isekte tavfî kûyi yardan kalmayız,
Keşti kûyi yarda bad-ı sabadan kalmayız.

ABDURRAHMAN EŞREF (- 1738) :

Merzifon'ludur. Devrinin âlim ve şairlerindendir. Şair Nedim'in amucasıdır. Kıbrıs'ta Kadılık ve Merzifon'da Dürrü Zade Medresesinde Müderrislik yapmıştır. "Tezkiretülhikem Fi Tabakatülümen" adında bibliyografik bir eseri vardır. Merzifon'daki Hacı Hasan Camii kapısındaki kitabeyi yazmıştır. Eşref'ten bir beyit :

Ne destâvizini gördük bu dehrin bâğıbânından,
Ne memnûnuz baharından, ne efsürde hazânından.

SEYİD MEHMET RIZA (- 1756) :

Amasya'lıdır. 1466 - 1737 yılları arasındaki Kırım Hanları'nın tarihini tetkik etmiştir. Eserinin ismi "Es Sehüsseyyar Fi Ahbârı Mülk-i Tatar" dır. Bu eser 1832 yılında Kazan'da neşredilmiştir. Kadılık ve Müderrislik yapmıştır.

ŞAİR ÂKİF (- 1759) :

Amasya'lıdır. Asıl adı Mustafa'dır. Tezkere yazarı Salim Âkif'in edebî ve ilmî kişiliğini "edip, hünerli, sanatsever, akıcı ve güzel uslûp sahibi, her yönü ile şanlı bir şair" olarak tavsif eder. Bir gazelinden :

Ah edip gâh ağlayıp gâh eder kuyin tavaf
Dem sürüp, meyhuş idüp, dil özge devran etmede
İş tahammül etmedir bar'ı hukuk-i sohbete
Sanma kim vardır hüner teksir-i yâran etmede.

ASIM (- 1838) :

Amasya'lıdır. Asıl adı İbrahim'dir. Amasya'da bir çok hayır kurumu meydana getirmiştir. Amasya'da "Yeğen Zade" adı ile tanınır. Şiirleri süslü ve akıcıdır. Gazelinin matlaı ve maktaı:

Gülşen-i hüsnünde açmış, lâle sümbül yasemen,
Gül cemalin fark olunmaz gülden ey nazik beden.

Asıma mestim reh-i aşkında lâyıktır bana
Derbeder mecnun olup gerdane takdırsam resen.

MUSTAFA HÂSIM (- 1793) :

Merzifon'ludur. Sarı Naip Zade Hacı Abdurrahim Efendi'nin oğludur. Merzifon'da Müderrislik ve Anadolu'da Kadılık yapmıştır. Şairdir. Gazelinden bir örnek:

Nedir âya sebeb ol şûh bizden muhteriz olmuş
Oturmuş bezm-i ağyar içre gördüm diz be diz olmuş
İçip câm-ı tamâdan mest iken seyrana bak vâız
Bize nushetmek ister şimdi gûya şeyhimiz olmuş.

SABRÎ (1843 - 1867) :

Merzifonlu Sadi Bey Zade Hacı Hasan Efendi'nin oğludur. Asıl adı Eyüp Sabri'dir. Kuvvetli bir şairdi. Sabrî, gazel, kaside, müstezad, hiciv tarzında zamanının bütün nazım şekillerini başarı ile kullanmıştır. Aynı zamanda içli koşmaları da vardır. Sabrî'den bir Kıta :

Dâğı firkat neyledi gör Sabrî-yi biçâreyi
Selbedip âram-ı sabrı durmadan ağlar gezer
Mâtemi hicrin için şâhım serâpâ kareyi
Hak bilir mecnun âsâ cismine bağlar gezer.

NEYLÎ (1688 - 1747) :

Merzifon'ludur. Şairdir. Merzifon'daki bir mezar taşı ve çeşmedeki yazıdan 1688 - 1747 yılları arasında yaşadığı anlaşılmaktadır. Bir medhiyesinden :

Tecessüs eylesek serhad-i Bağdad ile İranı
Bulunmaz işbu resme Merzifon'un mis-l-ü akranı
Gelir âb-ü havası her taraftan kûh-u kühsârın
Akar her köşesinde çeşmei âb-ı firavânı

HIFZI (1851 - 1894) :

Merzifon'ludur. Medrese tahsili görmüştür. Muallim Cûdî'nin akranı ve arkadaşıdır. Aruz ve hece vezni ile şiirler yazmıştır. Bir şarkısından :

Bir sencileyin şûh-u dilâra ele girmez
Bir sencileyin gözleri badem ele girmez
Bir bencileyin âşıkı nâkâm ele girmez
Allahı seversen bana hor bakma efendim.

CÛDÎ (1850 - 1931) :

Merzifon'ludur. Hüseyin efendi isimli bir zatın oğludur. Medrese tahsili yapmıştır. Beşiktaş Askeri Rüştiyesinde, Mercan İdadisi ile Gelenbevi İdadisinde edebiyat ve felsefe öğretmenliği yapmıştır. Milletvekilliği de yapmıştır. Asıl adı Muallim İbrahim Cûdî'dir. Gazelinden bir örnek :

Tâc-ü destarın gururundan tehâşî eyledim
Nûr-i irfan üstüne tercih-î serpuş etmedim
Çok şey öğrendim, unuttum nakşi hâtır namına
Bir teselli kaldı kim hakkı ferâmuş etmedim
Yetmişüç yıldır geçirdiğim niğ-ü bed çok rüzigâr
Ben tebahhur eyledim Cûdî, fakat cûş etmedim.

HİLMÎ (1829 - 1913) :

Merzifon'ludur. Asıl adı Hilmi Dede'dir. Öğrenimini Medresede yapmıştır. Arapça ve Farsçaya üstün vukufiyeti vardır. Hazır cevaplılığı, kafiyeli konuşması ve nüktedanlığı ile tanınmıştır. İyi bir şair ve bilgindir. Divanı basılmamıştır. Bir gazelinden :

Tâneylese cahil ne gam erbabı kemale
Bedçehre haset etmededir ehl-i cemale
Güneş doğmasını istemez ol dide-i huffaş
Zulmette bulur râzı bak sen de bu hâle
Hainlerin efkârı, bütün halka ezâdır
Bir gün düşer anlar, dahi girdabı zevale.

ABDURRAHMAN EŞREF EFENDİ :
(- 1784) :

Amasya'lıdır. Şair Nesimi'nin amucasıdır. Medrese tahsilini bitirdikten sonra Kadılık yapmıştır. Meşhur eserleri : "Uyun'ul Ulûm", "Miat'us-safa", "İlm'ül Ahlâk", "Tezkiret'ül -Hikem Fi Sabakat'üt-Ümem".

YUSUFZADE ABDULLAH HİLMİ EFENDİ (1674 - 1753) :

Amasya'lıdır. Değerli bir âlimdir. 55 eseri vardır. 28 senede 30 Cilt mufassal bir şerh yazmıştır.

FEDAÎ (1880 - 1940) :

Amasya'nın Ebemi köyündendir. Şair ve aynı zamanda bağlama üstadıdır. İki yüzden fazla şiiri vardır. Şiirlerini onbirli ve sekizli hece vezni ile yazmıştır. Şiirlerinin bir kısmı Amasyalı Necmettin Kuba tarafından bestelenmiştir.

HÜSEYİN HÜSAMETTİN YASAR (1870 - 1948) :

Amasya'lıdır. Abdi Zade Hacı Mehmet Ağa'nın oğludur. Öğrenimini Amasya'da yapmış, İstanbul'da Tokadizade Hacı Ahmet Nurettin Efendi'den ders almıştır. Geniş bir kültüre ve feraiz ilmine vakıf olup Kadılıklarda bulunmuştur. Amasya Tarihi'nin müellifidir. Eserinin Bir ilâ Dördüncü Cildi Zeyli ile beraber neşredilmiştir.

SITKI HOCA (1868 - 1957) :

Asıl adı Yusuf Sıtkı'dır. Hacı Bayram Zade Abdülmecit'in oğludur. Amasya'da başladığı öğrenimine İstanbul Ümmüvelet Medresesinde devam etmiş ve icazet almıştır. Havza Müftülüğünden emekli olmuştur. Şiirlerini öz ve kuvvetli olarak kaleme almıştır. İstiklâl Savaşında şehit düşen oğlu için yazdığı şiirden bir parça :

Yüz güler, terbiyedendir, içimiz kan ağlar
Terk kıl dostunu hâl-i dil-i fevvaresine
Sıtkıyâ olmasa belâyı umumî bu hal
Nasıl insan dayanır böyle ciğer pâresine

HÂKÎ :

Merzifon'ludur ve halen hayattadır. Kara Mustafa Paşa Okulu Başöğretmenliğinden emeklidir. Güçlü bir şairdir. Aruz ve hecede nazmın her nev'ini kolaylıkla kullanmıştır. Bir gazelinden :

Ey kalem, mebhasin bilmem neden hâlâsı var?
Bir dokunsam mutlaka bin zar-ü vâveylâsı var.
Şerholunmaz dildeki mâna, bu zerrin hat ile
Şekle sığmaz, tercüman almaz, acaip imlâsı var.

ABDURRAHMAN KÂMİL YETKİN (1850 - 1941) :

Amasya'da doğdu. 1881 yılında Medrese tahsilini ikmal ederek icazetname aldı. Bir çok talebe yetiştirdi. 1900 yılında Amasya Müftüsü oldu. Bu görevi emekli olduğu 1915 yılına kadar devam etti. 1922 yılında tekrar Müftülüğe getirildi. Sultan Bayezid Camiindeki vaizleri ile halkı senelerce irşad etmiş, Millî Mücadelenin ilk günlerinde hayırlı hizmetlerde bulunmuştur. Bu hizmetleri ile Atatürk'ün takdirlerine mazhar olmuştur.

Şiraz'lı Sadi'nin Bostan namındaki eserini Arapça olarak şerh eylemiş, Makamatı Hariri'nin bir kısmını Türkçeye tercüme etmiştir.

AHMET EMİRÎ YETKİN :

Amasya'da doğdu. Ulemadan Müftü Abdurrahman Kâmil Yetkin'in oğludur. Medrese tahsilini Amasya'da yaparak 1910 yılında icazetname aldı. Mektebi İptidai Muallimliğinde, Şer'iye Mahkemesi Kâtipliğinde, Darülhilâfe Medresesi Türkçe ve Kitabet Muallimliğinde, Nafia Ambar Memurluğunda bulundu. 1942 yılında emekli oldu.

Kaside ve gazellerini bir araya getiren birkaç eseri vardır. Bunlar arasında, üç kasideyi havi olan Tuhfe-t-ül Ahval isimli olanı meşhurdur.

B. Bu günkü durum :

a. İlkokullar :

İl'de en yaygın eğitim - öğretim müessesesi ilkokullardır. İl'de 35 i şehir ve kasabalarda, 326 sı köylerde olmak üzere 361 ilkokul vardır. 1967/1968 Ders Yılı itibariyle İlkokulların İlcelere dağılışı şöyledir:

İlcesi	Şehir ve Kasabadaki Okul Sayısı	Köylerdeki Okul Sayısı	Toplam	Öğrenci Sayısı
Merkez	12	97	109	13.566
Göynücek	1	32	33	2.845
Gümüşhacıköy	5	54	59	6.112
Merzifon	8	61	69	8.025
Suluova	4	29	33	3.800
Taşova	5	53	58	7.706
Toplam	35	326	361	42.054

Bu okullarda 1032 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmen başına düşen ortalama öğrenci sayısı 40.7 dir. 1967/1968 Ders Yılı itibariyle İl'deki öğretmen durumu aşağıda gösterilmiştir:

İlcesi	Öğretmen					...
	Asil	Vekil	Muvakkat	Yedek Sb.	Eğitmen	Toplam
Merkez	304	13	5	1	3	326
Göynücek	72	3	2	—	—	77
Gümüşhacıköy	140	7	—	—	10	157
Merzifon	177	2	8	—	7	194
Suluova	82	3	5	—	2	92
Taşova	159	7	10	2	8	186
Toplam	934	35	30	3	30	1032

Bu rakamlara, Er Eğitim Tugayında görevli 114 Er Öğretmen ile, 5439 sayılı Kanuna göre Milli Eğitimin çeşitli kuruluşlarında görevli 16 öğretmen dahil değildir.

aa. Köy Okulları :

İl'in 358 köyünden 313 ünde okul vardır. Bu köylerde, 296 öğretmenli ve 30 öğretmenli-eğitmenli olmak üzere 326 okul vardır. Böylece köylerin % 87.4 ünde okul bulunmaktadır. 1967/1968 Ders Yılı itibariyle köy ve okul durumu şöyledir:

İlcesi	Köy Sayısı	Okullu Köy Sayısı	Okulsuz Köy Sayısı	Okul Sayısı
Merkez	96	87	9	97
Göynücek	40	32	8	32
Gümüşhacıköy	59	54	5	54
Merzifon	66	61	5	61
Suluova	41	29	12	29
Taşova	56	50	6	53
Toplam	358	313	45	326

İlkokul Öğrencileri Çayda Çıra Oynarken

İlkokul Öğrencileri Balerinler Gösterisinde

İl'in okulu olmayan köy adedi 45 tir. Ancak, bunlardan üçü komşu köyle müştereken yapılan okullardan özellikle faydalanmaktadır. Okulu olmayan mütebaki 42 köyün toplam nüfusu (1965 sayımına göre) 6984 olup nüfus ortalaması 166 dır. Okulu olmayan köylerden 35 inin nüfusu 200 den az, 7 sinin nüfusu ise 200-350 arasındadır.

Okulu olmıyan köylerin İl içinde çok dağınık oluşu, buraların çocuklarını Gündüzlü Pansiyonlu Bölge Okullarında toplamaya imkân vermemektedir. Yatılı Pansiyonlu Bölge Okulları proğramına ise İlimiz dahil değildir.

1967/1968 Ders Yılı itibariyle Köy Okullarının öğretmen ve öğrenci durumu şöyledir:

İlcesi	Köy Okulu	Öğretmen Sayısı			Öğrenci Sayısı		
	Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam
Merkez	97	98	128	226	3720	5163	8883
Göynücek	32	23	46	69	1039	1548	2587
Gümüşhacıköy	54	26	96	122	1854	2386	4240
Merzifon	61	57	62	119	1962	2836	4798
Suluova	29	16	36	52	944	1144	2088
Taşova	53	39	129	168	2525	3423	5948
Toplam	326	259	497	756	12044	16500	28544

1967/1968 Ders Yılı itibariyle köy okullarının bina ve derslik durumu aşağıda gösterilmiştir:

İlcesi	Devlet Tipi	Köy Tipi	Baraka	Geçici Bina	Toplam
Merkez	72	12	3	10	97
Göynücek	30	—	1	1	32
Gümüşhacıköy	29	21	—	4	54
Merzifon	47	5	1	8	61
Suluova	28	—	1	—	29
Taşova	36	13	3	1	53
Toplam	242	51	9	24	326

bb. Şehir ve Kasaba Okulları :

Okullardan 30 u İl ve İlce Merkezlerinde, 5 tanesi de Belediye Teşkilâtı bulunan köylerdedir. 1967/1968 Ders Yılı itibariyle şehir ve kasaba İlkokullarının öğretmen ve öğrenci durumu şöyledir:

İlcesi	Okul	Öğretmen Sayısı			Öğrenci Sayısı		
	Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam
Merkez	12	42	67	109	2143	2540	4683
Göynücek	1	1	7	8	110	148	258
Gümüşhacıköy	5	6	39	45	878	999	1877
Merzifon	8	19	56	75	1505	1717	3222
Suluova	4	13	27	40	704	1008	1712
Taşova	5	10	35	45	814	944	1758
Toplam	35	91	231	322	6154	7356	13510

Merzifon Kız Enstitüsü Ana Okulu
Oyun Saatinde

İlkokul Öğrencilerinden Bir Grup
Bayram Gösterisinde

35 şehir ve kasaba okulundan Merkezde 1, Gümüşhacıköy'de 1 ve Merzifon'da 1 olmak üzere 3 ünde çift öğretim yapılmaktadır.

b. Orta Okullar ve Liseler :

aa. Amasya Lisesi :

1954 yılına kadar Orta okul olarak faaliyet gösteren okul, 1954/1955 öğretim yılında Lise haline getirilmiştir. Bu günkü modern binası, 7 Milyon Lira sarfı ile 1964 yılında yapılmıştır. Buna rağmen ihtiyaca kâfi gelmemekte, okulda çift tedrisat yapılmaktadır. 1968 yılında inşasına başlanacak 16 Dershaneli müstakil orta okul, lisedeki bu sıkışıklığı giderecektir.

Okulda öğretim görevlisi olarak 72 eleman çalışmaktadır. Bunun 10 u ücretli öğretmendir.

1967/1968 Ders Yılı itibariyle okulun I. Devresinde 1369 Erkek, 444 Kız olmak üzere 1813, II. Devresinde 398 Erkek, 140 Kız olmak üzere 538 öğrenci bulunmaktadır. Tüm öğrenci sayısı 2351 dir.

Liseden şimdiye kadar 527 Erkek ve 180 Kız ki toplam 707, Orta Okuldan 2331 Erkek, 854 Kız olmak üzere 3185 öğrenci mezun olmuştur.

bb. Merzifon Lisesi :

1930 yılındanberi faaliyette bulunan Mefzifon Orta Okulu 1965/1966 Ders Yılında Lise haline getirilmiştir. Orta Okulun ihtiyacına göre yapılmış bulunan bu günkü modern binası Liseye kâfi gelmemektedir. 1968 yılında 6 Dershane ilâve edilecektir.

Halen çift öğretim yapılmaktadır. Okulun I. Devresinde 991 Erkek, 344 Kız; II. Devresinde 411 Erkek, 146 Kız öğrenci bulunmaktadır. Tüm öğrenci sayısı 1402 Erkek, 510 Kız olmak üzere 1912 dir.

Lise henüz mezun vermemiştir. Orta Okuldan şimdiye kadar 2923 öğrenci mezun olmuştur.

Okulda öğretim görevlisi olarak 50 eleman çalışmaktadır. Bunlardan 16 sı ücretli öğretmendir.

cc. Gümüşhacıköy Orta Okulu :

1949/1950 öğretim yılında hizmete açılmıştır. Bidayette Devlet tarafından bir katlı olarak inşa ettirilen okul binasına, bilâhare halkın yardımından da yararlanılarak bir kat daha ilâve edilmiştir.

Okulun öğretmen sayısı 16 dır. Bunun 6 sı ücretli öğretmendir.

1967/1968 Ders Yılı itibariyle okulun öğrenci adedi 556 Erkek, 97 Kız olmak üzere 653 tür. Şimdiye kadar 812 Erkek, 111 Kız ki toplam 923 öğrenci mezun olmuştur.

dd. Taşova Orta Okulu :

Okul 1953/1954 Ders Yılında hizmete açılmıştır. Hali hazır binası eski ve haraptır. 1968 yılında 12 Dershaneli yeni bir okul inşa edilecektir.

Okulun öğretmen sayısı 26 dır. Bunun 17 si ücretli öğretmendir.

1967/1968 Ders Yılı itibariyle öğrenci sayısı 538 Erkek, 67 Kız olmak üzere 605 tir. Şimdiye kadar 710 erkek, 103 Kız olmak üzere 813 öğrenci mezun olmuştur.

ee. Suluova Orta Okulu :

Okul 1962/1963 Ders Yılında hizmete açılmıştır. İki katlı ve 16 odalı bu günkü bina ihtiyacı karşılamamaktadır. İlâve yapılması gerekmektedir.

Okulun öğretmen sayısı 24 tür. Bunun 2 si ücretli öğretmendir.

1967/1968 Ders Yılı itibariyle öğrenci sayısı 449 Erkek, 97 Kız olmak üzere 546 dır. Şimdiye kadar okuldan 199 Erkek ve 43 Kız olmak üzere 242 öğrenci mezun olmuştur.

ff. Göynücek Orta Okulu :

Okul 1965/1966 Ders Yılında hizmete açılmıştır. Okul binası, Devlet ve Mahalli Dernek yardımı ile yapılmıştır. Bir katlı A Tipindedir.

Okulun öğretmen sayısı 8 dir. Mevcuda göre 2 Edebiyat Grubu Öğretmeni fazladır.

1967/1968 Ders Yılı itibariyle öğrenci sayısı 156 Erkek, 17 Kız olmak üzere 173 tür.

gg. Gümüş Orta Okulu :

Okul 1965/1966 Ders Yılında Gümüşhacıköy İlcesi Gümüş Bucağında hizmete açılmıştır. Binası Bucak halkı tarafından yap-

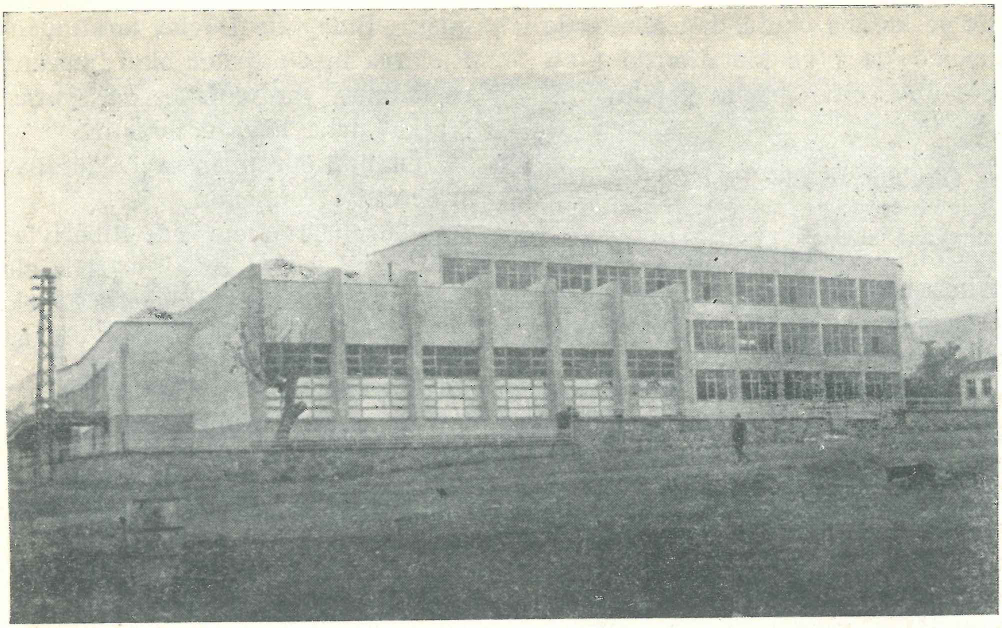

Merzifon Lisesi

Merzifon Erkek Sanat Enstitüsü

Lise Öğrencileri İsyancılar Piyesi Temsilinde

Merzifon Erkek Sanat Enstitüsü ve Kız Enstitüsü Öğrencileri Gösteriş Budalaları Temsilinde

tırılmış olup A Tipidir.

Okulun 5 Öğretmeni vardır. 1967/1968 Ders Yılı itibariyle öğrenci sayısı 171 Erkek ve 17 Kız olmak üzere 188 dir. Henüz mezun vermemiştir.

Amasya İl'inde Ortaokul ve Liselerin 10 yıllık gelişimi 33 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

c. Mesleki ve Teknik Öğretim :

aa. Amasya Kız Enstitüsü :

Okul, 16/Aralık/1943 Tarihinde eski Yeşilırmak İlkokulu binasında Akşam Kız Sanat Okulu olarak açılmıştır. Biçki, dikiş ve çamaşır şubeleri ile faaliyete başlamıştır. 1951/1952 Ders Yılında moda ve çiçek şubeleri ilâve edilmiştir. 1956/1957 Ders Yılında eski Halkevi binasına taşınarak Kız Enstitüsü haline getirilmiştir. Binaya bir kat çıkılmış olmasına rağmen ihtiyacı karşılamamaktadır.

1967/1968 Ders Yılı itibariyle okulun tüm öğrenci sayısı 400 dür. Bunun 37 si II. Devre, 173 ü I. Devre, 217 si Akşam Kız Sanat Okulu, 10 u da Sipariş Atölyesi öğrencisidir.

Şimdiye kadar II. Devreden 140, Kız Sanat Okulu kısmından da 1147 olmak üzere 1287 öğrenci mezun olmuştur.

Okulun öğretmen sayısı 19 dur. Bunun 7 si ücretli öğretmendir.

bb. Merzifon Kız Enstitüsü :

Okul 1951/1952 Ders Yılında Akşam Kız Sanat Okulu olarak hizmete başlamış, 1958/1959 Ders Yılında Kız Enstitüsü olmuştur.

Okulun binası 1965 yılında inşa edilmiş olup, her türlü tesisatı havi modern bir binadır.

1967/1968 Ders Yılı itibariyle okulun tüm öğrenci mevcudu 126 dır. Bunun 91 i I. Devre, 35 i II. Devre öğrencisidir. Ayrıca okul bünyesindeki Kız Sanat Okulu'nda 135 öğrenci vardır.

15/Kasım/1957 Tarihinde Enstitü bütünlüğü içinde bir de "Uygulama Ana Okulu" faaliyete geçmiştir. Kısa zamanda çevrede geniş ilgi görmüştür. 15 öğrencisi bulunan Ana Okulunda bir Çocuk Gelişimi Öğretmeni vazifeli olup 6 branş öğrencisi vardır.

Okulda 13 asil, 4 ücretli öğretmen vardır.

Okul 1958/1959 yılından bu tarafa, I. Devreden 94, II. Devreden 92 ki cem'an 186 mezun vermiştir.

cc. Amasya Erkek Sanat Enstitüsü :

Okul 1946/1947 Ders Yılında "Orta Sanat Okulu" olarak hizmete açılmış, 1948/1949 Ders Yılında Enstitü haline getirilmiştir. Uzun yıllar bu günkü Ticaret Lisesi binasında ve zor şartlar altında faaliyette bulunan okul, 1965 yılında modern binasına kavuşmuştur. Okulun Derslik Bloku ile Marangoz Atölyesi 1965/1966, Tesviye ve Demir Atölyesi de 1966/1967 Ders Yılında tamamlanmıştır.

Okulun öğretmen sayısı 20 dir. Bunun 4 ü ücretli öğretmendir.

1967/1968 Ders Yılı itibariyle öğrenci sayısı 93 ü I. Devre, 155 i II. Devre olmak üzere 248 dir. Şimdiye kadar I. Devre olan Orta Kısımdan 493, II. Devre olan Enstitüden 404 ki cem'an 897 kişi mezun olmuştur.

dd. Merzifon Erkek Sanat Enstitüsü :

Okul 1946/1947 Ders Yılında Orta Sanat Okulu olarak faaliyete geçmiş, 1950/1951 Ders Yılında Enstitü haline getirilmiştir. Bu günkü modern binası 27/10/1957 Tarihinde hizmete açılmıştır. Okul kuruluşundan beri Tesviye, Demir, Marangozluk gibi üç sanat dalı üzerinde çalışmaktadır.

1967/1968 Ders Yılı itibariyle öğrenci mevcudu 64 ü I. Devre, 153 ü II. Devre olmak üzere 217 dir. Okul şimdiye kadar I. Devreden 734 ve II. Devreden 474 olmak üzere 1208 mezun vermiştir.

Okulun öğretmen sayısı 19 dur. Bunun 1 i ücretli öğretmendir.

ee. Kız İlköğretmen Okulu :

Okul 1961/1962 Ders Yılında Amasya'da açılmıştır. Yatılı ve gündüzlü öğrencisi vardır.

Bidayette ilkokul olarak inşa edilmiş bir binada, gayri müsait şartlar altında faaliyetine devam etmektedir. Müsait bir arsada yeni bir bina yaptırılmasına zaruret vardır.

Okul Bandoları Geçerken

Amasya Kız Enstitüsü Binası

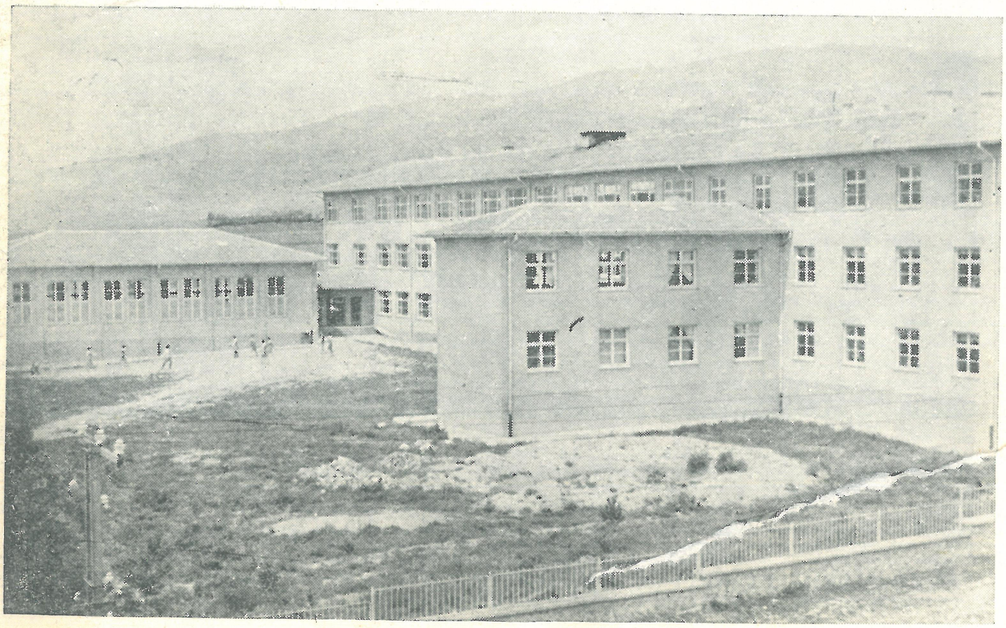

Merzifon Kız Enstitüsü Binası

Kız Enstitüsü Defilesinden
İki Görünüş

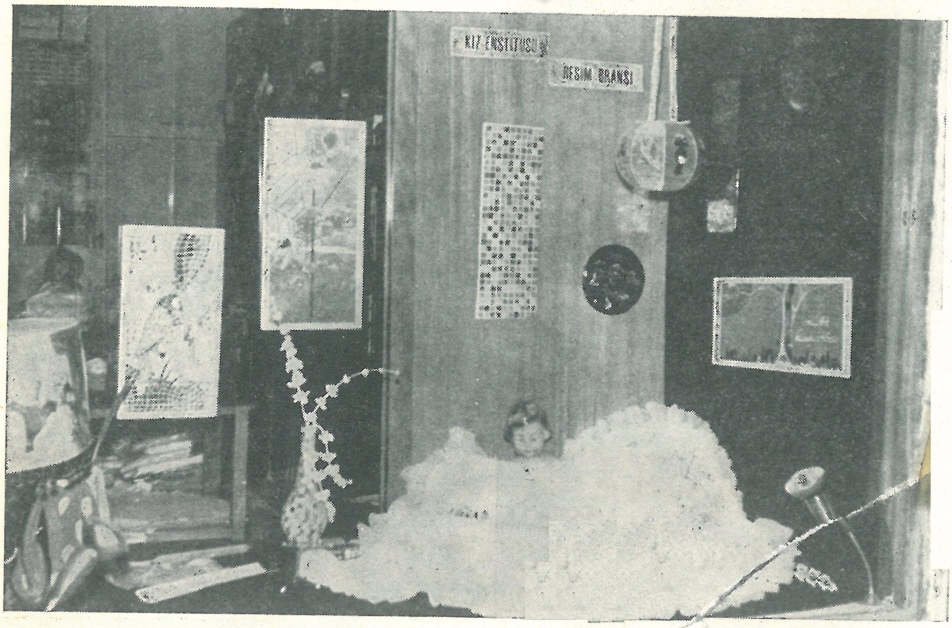

Amasya Kız Enstitüsü Resim Sergisinden Bir Görünüş

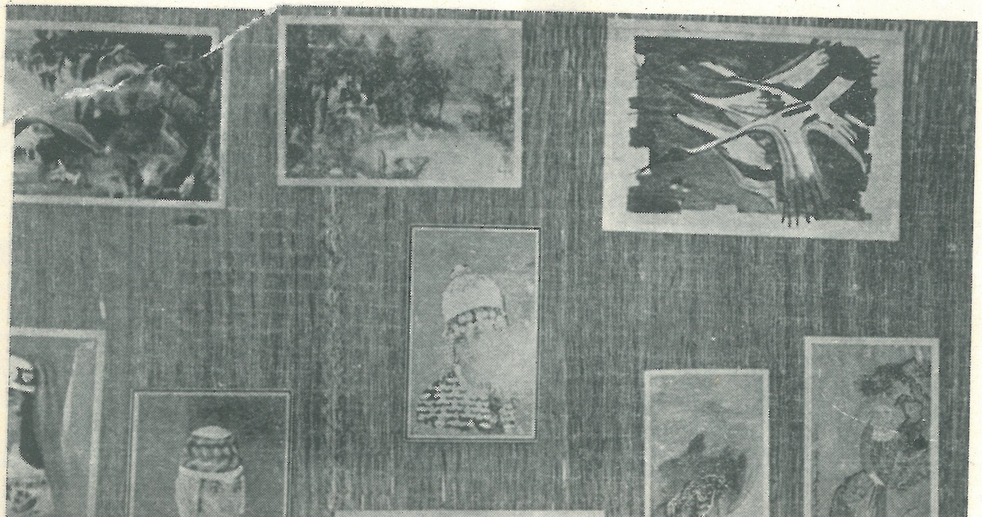

Merzifon Kız Enstitüsü Resim Sergisinden Bir Görünüş

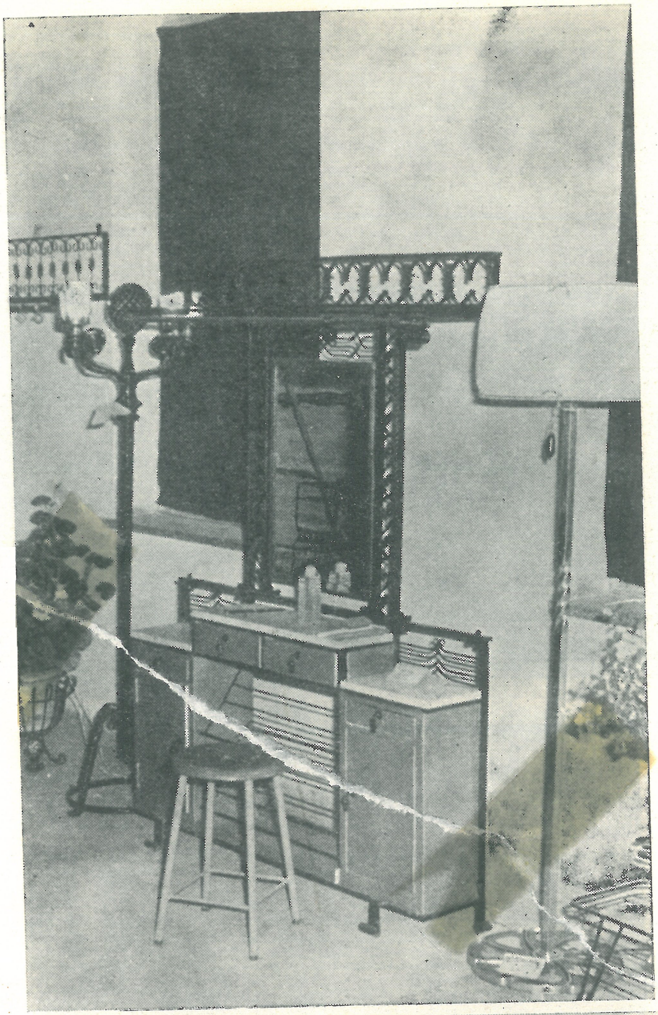

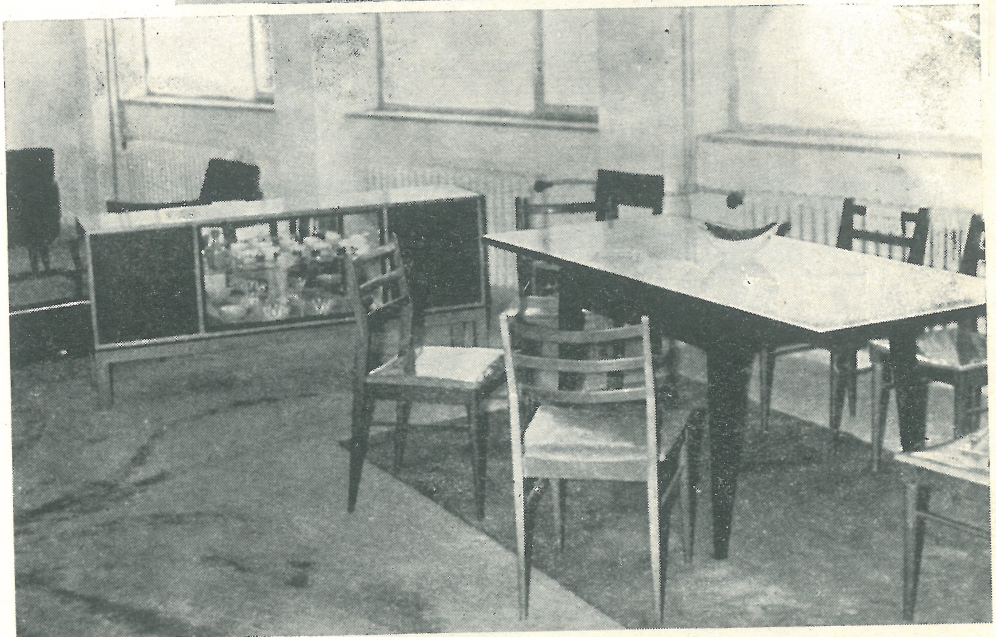

Erkek Sanat Enstitüsü Sergisinin Ağaç İşleri Bölümünden İki Görünüş

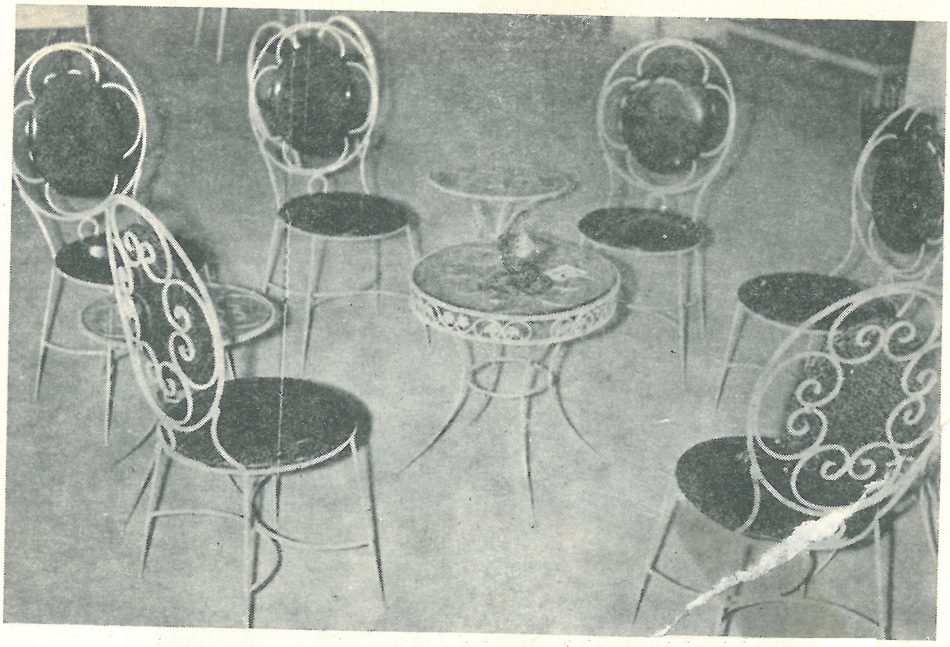

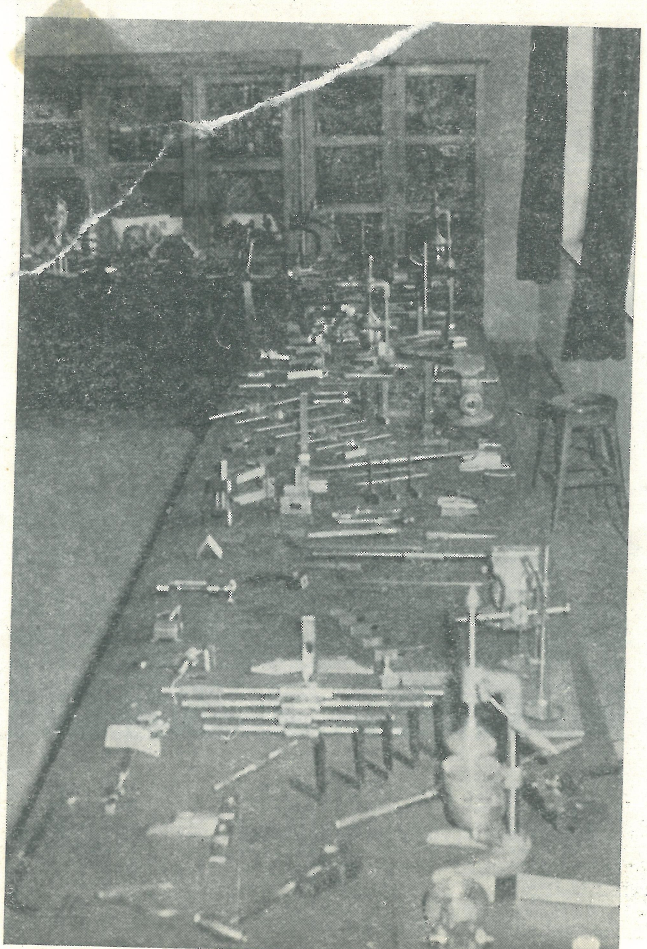

Erkek Sanat Enstitüsünün Tesviye ve Demir İşleri Sergisinden İki Görünüş

Amasya Kız İlköğretmen Okulu

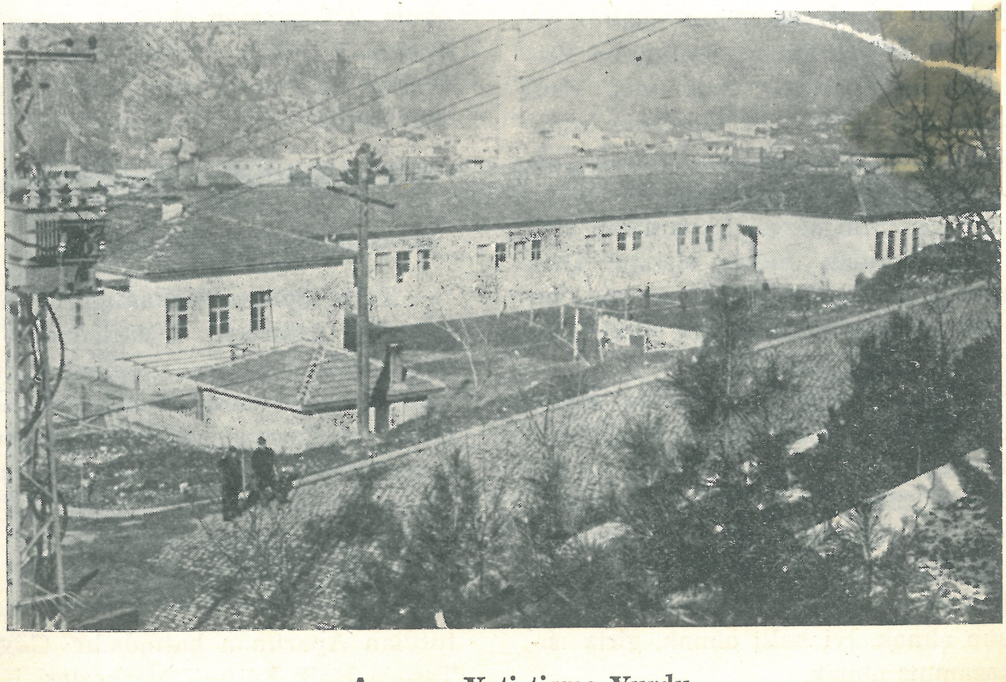

Amasya Yetiştirme Yurdu

Okulun 17 öğretmeni vardır.

1967/1968 Ders Yılı itibariyle öğrenci sayısı 378 dir. Bunun 200 ü yatılı kız öğrencidir. Mütebaki 178 öğrenci gündüzlü olup 123 ü Erkek ve 55 i Kızdır.

Bu güne kadar okuldan 337 kişi mezun olmuştur.

ff. Amasya Ticaret Lisesi :

Okul 1967/1968 Ders Yılı başında hizmete açılmıştır. Eski Erkek Sanat Enstitüsü binasında faaliyetine devam etmektedir. Halen birinci sınıf açılmıştır.

Okulun öğretmen sayısı 9 dur. Bunun 3 ü ücretli öğretmendir. Öğrenci mevcudu 13 ü kız olmak üzere 107 dir.

gg. Merzifon İmam Hatip Okulu :

Okul 1966/1967 Ders Yılında faaliyete geçmiştir. Binası "Kur'an Kursu Yaptırma Derneği" tarafından bu maksatla yaptırılmıştır. Bina Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiştir.

Öğretmen sayısı 8 dir. Bunun 2 si ücretli öğretmendir. Öğrenci mevcudu 229 dur.

d. Muhtelif Kuruluşlara Bağlı Mesleki Okullar :

aa. Tarım Bakanlığı Gökhüyük Teknik Ziraat Okulu :

4486 sayılı kanun gereğince açılmasına karar verilen Teknik Ziraat Okulu'nun 1944 yılında bina inşaatlarına başlanmış, okul 1946 yılında 213 öğrenci ile öğretime başlamıştır. Okul Gökhüyük Devlet Üretme Çiftliği dahilinde faaliyet halindedir.

Okulun öğrenim süresi İlkokul'dan sonra üç yıldır. Buradan mezun olanlar Orta Okul mezunu sayılmamaktadır. Ancak bir memuriyete atanma halinde orta okul mezunu gibi muamele görürler.

Öğrenci kabul şartları : Türkiye Cümhuriyeti Vatandaşı olmak, İlkokul mezunu olmak, Erkeklerde 14 yaşından küçük 16 yaşından büyük olmamak, Kızlarda 12 yaşından küçük 14 yaşından büyük olmamak, Sağlam ve ziraat işlerine elverişli bir bünyeye sahip olmak, Ziraatla uğraşan bir aileye mensup olmak, iyi halli olmak, giriş sınavını kazanmış olmak.

Okutulan dersler iki gruptur:

1) **Meslek Dersleri :** Tarla Ziraati, Sebzecilik, Meyvecilik, Bağcılık, Süs Bitkileri, Gıda Muhafaza ve Kıymetlendirme, Hayvancılık, Küçük Ehli Hayvanlar, Köylü El Sanatları, Ziraat Âlet ve Makinaları. Kız Öğrencilere ayrıca Beslenme, Yemek, Aile Bilgisi, Çocuk Bakımı.

2) **Kültür Dersleri :** Türkçe, Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi, Matematik, Tabiat Bilgisi, Müzik, Beden Eğitimi, Din Bilgisi.

1967/1968 Ders Yılı itibariyle öğrenci adedi 189 Erkek, 48 Kız olmak üzere 237 dir.

e. Yetiştirme Yurtları :

6972 sayılı kanuna müsteniden kurulmuş bulunan Amasya Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birliği'nin Amasya'da bir Yurd'u vardır. Yurt 1/Eylûl/1964 Tarihinde Lise'den boşalan binada hizmete açılmıştır. Bulunduğu bina Orta Öğretim'e ait olup bir yurt binasına kesin ihtiyaç vardır.

Yurdun 1 Müdürü, 1 Müdür Yardımcısı, 4 Öğretmeni vardır. Hizmetli kadrosu 1 Ambar ve Ayniyat Memuru, 1 Aşçı, 1 Mutfak İşçisi, 2 Çamaşırcı, 1 Terzi, 1 Gece Bekçisi, 1 Çocuk Koruyucusu Anne, 1 Çocuk Koruyucusu, 3 Temizlik İşçisinden ibarettir.

Halen Yetiştirme Yurdunda, 36 orta okula, 3 Öğretmen okuluna, 2 Sanat Enstitüsüne, 1 Liseye, 72 İlkokullara devam eden öğrenci barınmaktadır. 12 Çocuk da iş ve sanat erbabı yanında yetişmektedir.

3. Halk Eğitimi ve Toplum Kalkınması :

A. Halk Eğitimi Merkezleri :

Halk Eğitimi Başkanlığı İl'imizde 1961 yılından itibaren örgütlenmeye başlamış olup, halen faaliyette bulunan 3 Halk Eğitimi Merkezi vardır. Bunlar, Amasya, Göynücek ve Taşova'dadır. Amasya ve Göynücek Halk Eğitimi Merkezleri 1961 yılından beri faaliyet halindedir. Taşova Halk Eğitimi Merkezi ise Ağustos/1967 ayında faaliyete geçmiştir. Amasya Halk Eğitim Merkezi, Halk Eğitimi Başkanlığı ile birlikte, kira ile tutulan Apartman katındadır. Göynücek ve Taşova Halk Eğitimi Merkezleri ise eski ilk okul binalarından istifade etmektedir.

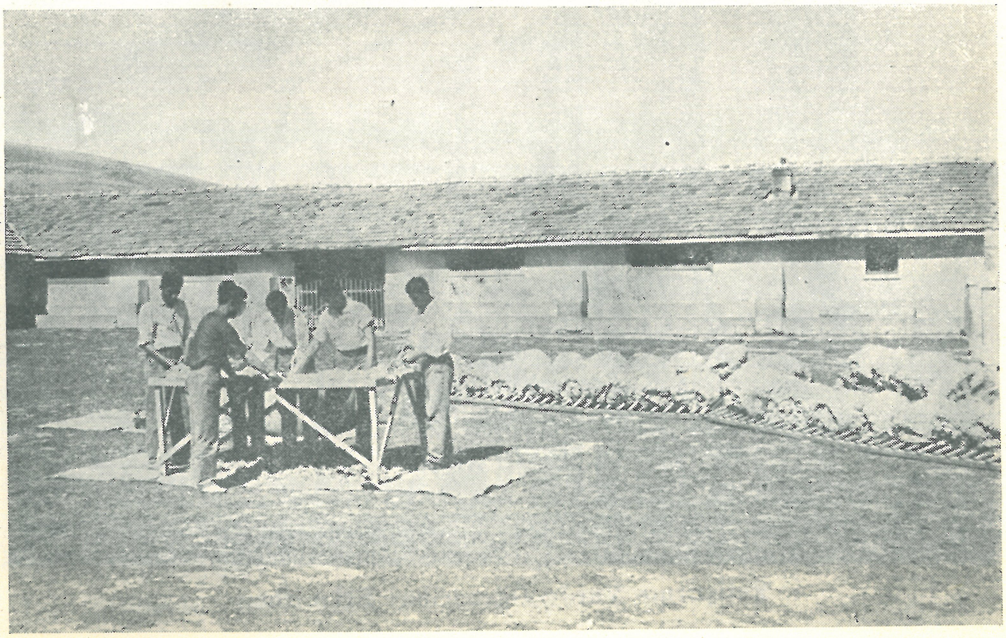

Gökhüyük Teknik Ziraat Okulu Öğrencilerinin Tatbiki Ders Çalışmalarından

Yetiştirme Yurdu Öğrencileri Piknikte

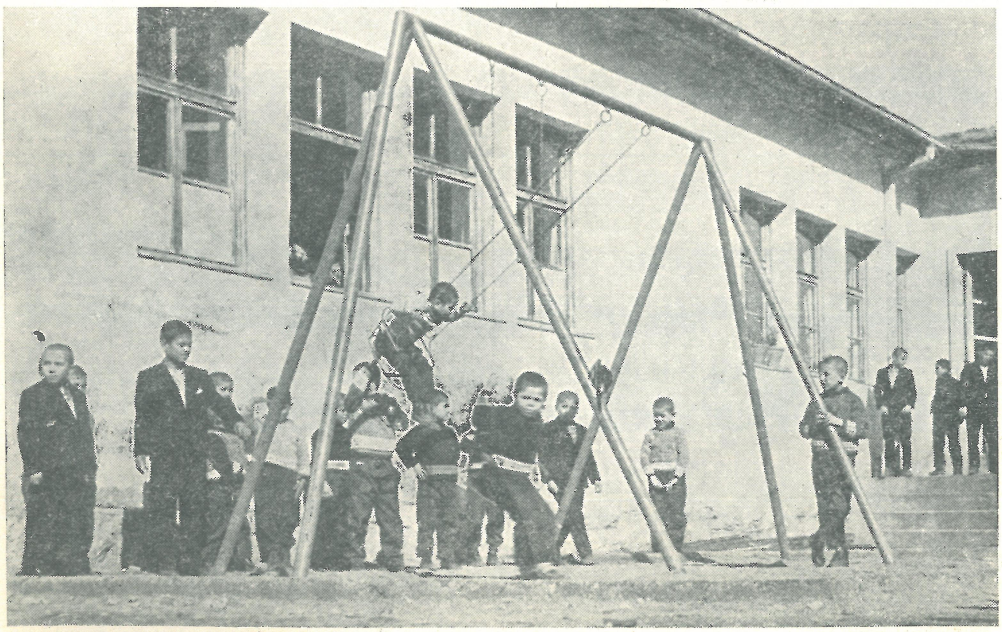

Yetiştirme Yurdu Öğrencileri Eğlenirken

Halk Eğitimi Merkezleri her kademede yurttaşın serbestçe içine girerek, istediği eğitim faaliyetine iştirak edebileceği mütevazi birer eğitim kurumlarıdır. Merkezlerin bünyesinde sosyal, kültürel ve eğitsel her türlü çalışmayı sağlıyabilecek ve yapabilecek imkânlar mevcuttur.

Halk Eğitimi Merkezleri, köylerde açılmış bulunan okuma odalarını yeni yayınlarla devamlı olarak desteklemekte, yeni okuma odaları açılması için çaba harcamakta, çeşitli resmî ve özel kurumlardan temin edilen yayınları devamlı olarak köylere ulaştırmakta, halka ve öğrencilere filim gösterileri yapmakta, her derecedeki okulların yapmış oldukları sosyal ve kültürel çalışmalara yayın cihazları ile yardımcı olmakta, haftanın muayyen günlerinde halka müzik yayınları yapmakta, köye hizmet götüren bütün örgütlerle işbirliğine girişmekte, köy liderlerinin yetiştirilmesine ve etkili olmalarına çalışmaktadır.

B. Halk Eğitimi Kursları :

Halk Eğitimi Başkanlığınca düzenlenen "Halk Eğitimi ve Toplum Kalkınması Semineri" ne 70 öğretmen katılmıştır. Köylerimizde tabiî lider durumunda olan Muhtar, Öğretmen ve İmam üçlüsünün fikir ve elbirliği ile çalışmalarını temin ve yeni köy liderleri yetiştirmek maksadı ile ilceler bünyesinde seminerler düzenlenmiştir. Seminer konuşmaları bir arada toplanarak köylere dağıtılmıştır.

C. Ev Ekonomisi Çalışmaları :

Köyün sosyal bünyesinin gelişmesinde Ev Ekonomisi çalışmalarının büyük önemi vardır.

Köylerimizde çocuk sağlığı ve bakımı, hastalıklardan korunma, ev ve mutfak tanzimi, sofra tanzimi, misafirlerin karşılanması, sebze ve meyvelerden konserve yapma, meyve suyu çıkarma ve salça yapma, dikiş makinesinin çalıştırılması ve bakımı, iplik boyama ve örgü işleri, ailelerin medeni ihtiyaçlarının karşılanması, köyde mevcut ham maddenin değerlendirilmesi, köylerimiz ve köylerde yaşıyan aileler için cidden önemli bir meseledir. Bu itibarla, ev ekonomisi hizmetlerinin en ücra köylerimize kadar ulaştırılmasında büyük faydalar vardır.

İl'de görevli 1 Ev Ekonomisti vardır. Ev Ekonomisti tarafından Merkez İlcenin Kapıkaya, Boğaz, Kayabaşı, Karasenir, Ziyaret; Suluova ilcesinin Kurnaz, Göynücek ilcesinin Tuzsuz köylerinde ve Kız İlköğretmen Okulu'nda kurslar açılmış ve çalışmalar yapılmıştır. Kız İlk Öğretmen Okulunda 20 şer gün süre ile ve iki devre olarak düzenlenen kurslara 95 öğrenci iştirak etmiştir.

D. Köy Elsanatları Çalışmaları :

İl'de 3 yıldanberi köy el sanatlarının bir dalı olarak halıcılık kursu çalışmaları yapılmaktadır. Bu güne kadar 8 köyde halıcılık kursu açılmıştır. 2 Ay süre ile devam eden bu kurslara toplam olarak 312 kursiyer katılmış, bunlardan 196 sı Belge almaya muvaffak olmuştur.

Kursiyerlerden isteklilere maliyetinden % 75 noksanına ve 5 sene vade ve 5 eşit taksitte ödenmek üzere halı tezgâhı verilmektedir. Müracaat edenlerden 35 kişiye bu şekilde tezgâh temin edilmiştir.

Halıcılık Kursu çalışmaları sonucu şöyledir:

Kursun Açıldığı Yer	Belge Alanlar	Belge Alamıyanlar	Verilen Tezgâh
Uluköy	20	15	—
Alpaslan	27	19	15
Büyük Kızılca	20	20	13
Karacakaya	26	26	—
Destek	37	11	9
Gölbeyli	24	21	4
Hamamözü	21	—	9
Ziyaret	21	4	—
	196	116	50

E. Okuma (Eğitim) Odaları Çalışmaları :

Yetişkin yurttaşlarımızın boş zamanlarını değerlendirmek, onları yurt ve dünya gerçekleri ile karşı karşıya getirmek, işlerinde başarıya ulaşmalarını sağlıyacak her nevi bilgiyi vermek amacına dayalı olarak, İl'de bu güne kadar 85 Okuma (Eğitim) Odası açılmıştır.

Ancak, okuma odaları için köylerimizde tahsis edilmiş müstakil binalar yoktur. Bu yüzden okuma odaları, köy okullarının uygun bir köşesinde veya kahvehanelerde faaliyet göstermektedirler.

Açılmış Okuma Odalarının ilceler itibariyle dağılışı şöyledir:

İlcesi	Okuma Odası Sayısı
Merkez	11
Göynücek	8
Gümüşhacıköy	19
Merzifon	19
Suluova	8
Taşova	20
Toplam	85

Okuma Odalarının bağlı bulunduğu köyler ile buralarda mevcut kitap sayısı aşağıda gösterilmiştir:

1. Merkez İlcesi :

Ziyaret	205	Yenice	47
Kapıkaya	445	Doğantepe	45
Boğaz	47	Aydınca	47
Akyazı	46	Çiğdemlik	48
Ezinepazar	46	Kayabaşı	148
Karaköprü	47		

2. Göynücek İlcesi :

İkizyaka	45	Pekdemir	46
Şeyhoğlu	45	Ilısu	46
Şıhlar	46	Ayvalıpınar	45
Kışlabeyi	46	Konuralan	45

3. Gümüşhacıköy İlcesi :

Göçeri	74	Çay	74
Aşağıovacık	74	Keçi	75
Kızılca	74	Bademli	74
Kutluca	74	Gümüş	75
Kızılcaviran	74	Derbentobruğu	74
Güplüce	74	Isparı	75
Bacakoğlu	103	Pusacak	75
Beden	74	Damladere	45
Sallar	98	Köseler	57
Konuktepe	74		

4. Merzifon İlceci :

Yolüstü	111	Esentepe	45
Akören	74	Yakup	46
Bahçekent	74	Küçükçay	45
Ortaova	147	Karacakaya	46
Diphacı	75	Hırka	45
Sarıbuğday	132	Çavundur	45
Hayrettin	175	Bulak	46
Yeşilören	75	Alıcık	45
Çamlıca	74	Karatepe	44
Aksungur	45		

5. Suluova İlcesi :

Ortayazı	45	Dereköy	46
Deveci	45	Abdülgani	46
Akören	45	Kurnaz	46
Bayırlı	46	Kazanlı	45

6. Taşova İlcesi :

Uluköy	81	Yerkozlu	53
Esençay	98	Sepetli	45
Çaydibi	158	Yolaçan	45
Destek	93	Aşağı Baraklı	45
Durucasu	113	Dereköy	45
Ballıca	74	Mülkbükü	45
Hacıbey	128	Kozluca	45
Gölbeyli	74	Gürsu	45
Gökpınar	45	Mercimek	45
Karsavul	45	Güvendik	45

F. Gezici Köy Kursları Çalışmaları :

İl'de 6 sı kadın, 8 i erkek olmak üzere 14 Guzici Köy Kursu vardır. Gezici Köy Erkek Kurslarından 3 ü Marangozluk, 3 ü Demircilik, 1 i Duvarcılık, 1 i de Dülgerlik sanat dalında hizmet görmektedir.

Kurs öğretmenleri, yetişkin köy kadın ve erkeklerini bağlı oldukları sanat dalında yetiştirdikleri gibi, okuma-yazma bilmiyen kursiyerleri okur-yazar hale getirmek için çaba harcamaktadırlar. Köylü kadınlara ev ve mutfak tanzimi, çocuk bakımı ve sağlığı, yemek pişirme, çeşitli boyalarla iplik boyama, sebzelerden konserve yapma, meyve

suyu çıkarma usulleri uygulamalı olarak öğretilmektedir.

Sayılarının az olması ve daha çok köye hizmet götürülmesi düşünülerek, kursların her yıl görev yeri değiştirilmektedir. Ancak, ulaşım ve çevre şartları bakımından merkezi bir durum arz eden ve civar köylerden de öğrenci devam edeceği tesbit olunan köylerde, kurs bir yıl daha bırakılmaktadır. Bu şekilde çalışmaların daha verimli bir hale geldiği görülmektedir.

Kurslar öğretim yılı sonlarında sergi düzenlemektedirler.

İl'de görevli Gezici Köy Kursları şunlardır:

105	Numaralı	Köy Kadınları Gezici Kursu
312	"	" " " "
332	"	" " " "
391	"	" " " "
481	"	" " " "
560	"	" " " "
9	"	Yapı Kursu (Demircilik - Dülgerlik)
64	"	Gezici Köy Erkek Kursu (Demircilik - Marangozluk)
140	"	Gezici Köy Erkek Kursu (Demircilik - Marangozluk)
160	"	Gezici Köy Erkek Kursu (Demircilik - Marangozluk)

4. Amasya Folklörü :

Millî kültürün en önemli kollarından birisi de folklördür. Millî duygu ve düşünceyi dile getiren ve ayakta tutan en önemli etkenlerden biridir. Tarihî Türk medeniyetinin akışı içerisinde özel bir yeri olan Amasya'nın oldukça zengin ve kendisine has bir folklörü vardır.

Amasya folklörünü düğünlerde, fener alaylarında, millî ve dinî bayram günlerinde, panayırlarda, 12 Haziran Amasya Atatürk Festivalinde ve özel günlerde her an yaşamak ve izlemek mümkündür.

Amasya folklörü; mahallî oyunlar, türküler, tekerlemeler ve mâniler şeklinde kendisini gösterir. Biz burada daha ziyade mahallî oyunlar üzerinde kısa bir açıklamada bulunacağız. Türküler, tekerleme ve mânilerden de örnekler verilecektir.

Mahallî oyunların başlıcaları düz halay, sıçrama halayı, yelleme halayı, simsim, köroğlu halayı, üç ayak halayı, Merzifon karşılaması ve paçalı çifte tellisi'dir. Bunların belirgin ve müşterek özelliklerini şu şekilde özetlemek mümkündür:

Bu oyunlar, genellikle köylerde en az 5-6 şar kişilik gruplar halinde erkekler tarafından oynanır. Bazı köylerde erkekli - kadınlı oynandığı da vardır. Oyuncular el ele, omuz omuza kol atarak müziğin ritmi ile ve halay başındaki kişinin komutu ile aynı ayak ve vücut hareketleriyle oyuna devam ederler. Davul ve zurna eşliğinde oynanan bu oyunlara çoğunlukla düz halayla başlanır.

Bu oyunlar içerisinde yelleme halayı, isminden de anlaşılacağı üzere gayet oynak ve ritmik bir özellik taşımaktadır. Oyuncular, hareketleri ortaklaşa olarak aynı anda yaparlar. Hareketler seyredenleri âdeta büyüler.

Mahallî oyunlardan simsim, diğerlerinden ayrı bir özellik taşır. Simsimsiz hiç bir düğün, toplantı, bayram, panayır, festival ve özel günlere raslamak mümkün değildir. Hemen hemen her Amasyalı simsimi bilir ve oynar.

Oyun başlamadan önce geniş bir meydana büyük bir ateş yakılır. Davul ve zurna simsim havasını çalmaya başlar. Ateş etrafında halka olan köy delikanlıları birer veya ikişer ortaya çıkarlar. Müziğin melodisine uyarak kollar ilkönce belde, ayaklar daimi sekme halinde ve sekmeler gittikçe çabuklaşarak, kollar havada kavis çizmek suretiyle oyuna devam ederler. Birinci şahıs veya grup bir müddet bu şekilde oyuna devam ederken, ikinci şahıs veya grup hızla ortaya atılır ve oynıyanların sırtlarına vurarak onları oyun alanından çekilmeye mecbur ederler, böylece oyun alanı onlara kalır. Çeşitli figürler göstererek oyuna devam ederler. Bunlar da yerlerini başkalarına bırakırlar.

Mahallî Oyunlardan İki Görünüş

Oyuncular, simsimde fert olarak özel kabiliyetlerini de ortaya koyarlar. Sekmeler, perende atmalar, hattâ amuda dahi kalkarak oyunlarını gösterirler. Bu oyun sırasında yere düşmeler, yaralanmalar olabilir. Bu da oyunun bir özelliği olduğundan, oyuncular arasında en ufak bir kırgınlık dahi olmaz. Simsim oyunu sonlarında seyirci ve oyuncuların heyecanı hâd safhaya gelir ve oyun, yerini köroğlu halayına terkeder.

Üç ayak, kadın ve erkeklerin oynadıkları bir oyundur. İsminden de anlaşılacağı üzere üç adım ileriye, üç adım geriye doğru gidilerek oynanır. Her üç adımda biraz duraklama yapılarak kollar ve vücut yaylandırılır. Müzik ilk önce ağır çalar ve gittikçe çabuklaşır. Bu kısım oyunun hoplatma kısmıdır. Oyuncular da ritme uyarak hareketlerini çabuklaştırıp zıplamaya başlarlar. Kadınlar bu oyunu bazan çalgılı, bazan da ağızdan türkü söyliyerek oynarlar.

Merzion karşılaması, kadın ve erkeklerin tek veya karşılıklı olarak ikişer ikişer oynadıkları bir oyundur. Bu oyun kıvrak ve hareketlidir. Vücut ve kol hareketleri ön plânda rol oynar.

Merzifon karşılaması ve paçalı çifte tellisine genellikle düğünlerde rastlanır. Cümbüş, keman, darbuka ve klârnet eşliğinde bir veya iki kişi tarafından kaşıkla veya parmak hareketleriyle oynanır.

Şair Âşık Veli'den Bir Türkü

Nereden gelişin böyle?
Dost ilinden gelen sail,
Gül yüzlümden haber söyle,
Dost ilinden gelen sail.

Uğradın mı Amasya'ya,
Yüz sürdün mü karşı yaya,
Vâkıf oldun mu her şeye?
Dost ilinden gelen sail.

Sultanbayezit'e vardın mı?
Cuma namazını kıldın mı?
Sevdiğimi gördün mü?
Dost ilinden gelen sail.

Ben usandım geze geze,
Ciğer yandı döndü köze,
Bir hayırlı haber bize,
Dost ilinden gelen sail.

Veli'm ey dir arttı yazım,
Dünür günü intizarım,
Amasya'da kaldı yârim,
Dost ilinden gelen sail.

Ahmet Demiray'ın Amasya Türküsü

Kalene çıkanlar şair olurlar,
Türbenden içenler şifa bulurlar,
Amasya, ne şirin güzellerin var,
Görenler kurtulur herbir yasından.

Amasya elması, tarihi şanlı,
Her genci ateşli bir delikanlı.

Ferhat'ın gözleri burda kararmış,
Ruhunu ateşli bir sevgi sarmış,
Şirin'in uğruna dağları yarmış,
Ölmüş de içmeden aşkı tasından.

Amasya elması, tarihi şanlı,
Her genci ateşli bir delikanlı.

Karaman, Çakallar, Lokman dağları,
Şeyhcui, Sarılar, Derbent bağları,
Nerede görsem ben o nazlı yârı,
Vurur yüreğimin tam ortasından.

Amasya elması, tarihi şanlı,
Her genci ateşli bir delikanlı.

Yeşilırmak gibi taşıyor gönlüm,
Vefalı bir aşkla yaşıyor gönlüm,
Taştıkça içlenip coşuyor gönlüm,
Yeşil bahçelerin mis elmasından.

Amasya elması, tarihi şanlı,
Her genci ateşli bir delikanlı.

Amasya Manileri

Ayna attım çayıra,
Şevkı düştü bayıra,
İkimiz de sevdalı,
Tanrı bizi kayıra.

Bahçedir evin önü,
Bekliyorum düğünü,
Unutamam bir türü,
Seni gördüğüm günü.

Selâm olsun dağlara,
Su yürüsün bağlara,
Nasibim böyle imiş,
Düşmüşüm sevdalara.

Pınarın başı sarı,
Dibinde taşı sarı,
Allah alnıma yazmış,
Gözü gök, saçı sarı.

Mektup yazdım bilesin,
Okuyupta gülesin,
Bu mektubun üstüne,
Durmayıpta gelesin.

Karanlık açmak ister,
Kelebek kaçmak ister,
Benim cahil gönlüm de,
Yâre kavuşmak ister.

Keklik taştan el eder,
Eşine gel gel eder,
İki gönül bir olsa,
Taşı deler yol eder.

Ey güzeller güzeller,
İsterse gelsin seller,
Amasya'ma bağlıyım,
Ne derse desin eller.

Aşkı içtim tasından,
Tattımda meyvasından,
Yârim rengini almış,
Amasya elmasından.

Ay dedim aydın beni,
Ne hale koydun beni,
Yelkensiz gemi gibi,
Ortada koydun beni.

Dertliyim dermanım yok,
Köylüyüm harmanım yok,
İsterim yâre gidem,
Elimde fermanım yok.

Eşme buldum taşı yok,
Yüzük buldum kaşı yok,
Şurada bir kuş öter,
Bencileyin eşi yok.

5. Kültür Çalışmaları :

A. Kütüphaneler :

b. Bayezid İl Halk Kütüphanesi :

Sultan Bayezid Külliyesi'nin Medrese kısmında, Atatürk'ün Amasya'yı teşriflerinde buyrukları üzerine açılmıştır. Kütüphanede 938 el yazması, 483 yabancı dilde, 950 arap harfli, 11.775 türk harfli olmak üzere 14.146 adet kitap mevcuttur. El yazması eserler içerisinde Kur'ân-ı Kerîm'ler ve Divanlar çok değerlidir.

Bilhassa Üçüncü Halife Affan oğlu Osman tarafından papirüs üzerine kûfi hatla yazılmış, âyet başları motiflerle işli, nefis tezhipli, 395x330 ebadında ve 1. Cüz son kısmında (Affan oğlu Osman bunu yazmakla tanrısına yaklaştı) ibaresi yazılı Kur'ân-ı Kerîm tarihî bir değer taşımaktadır.

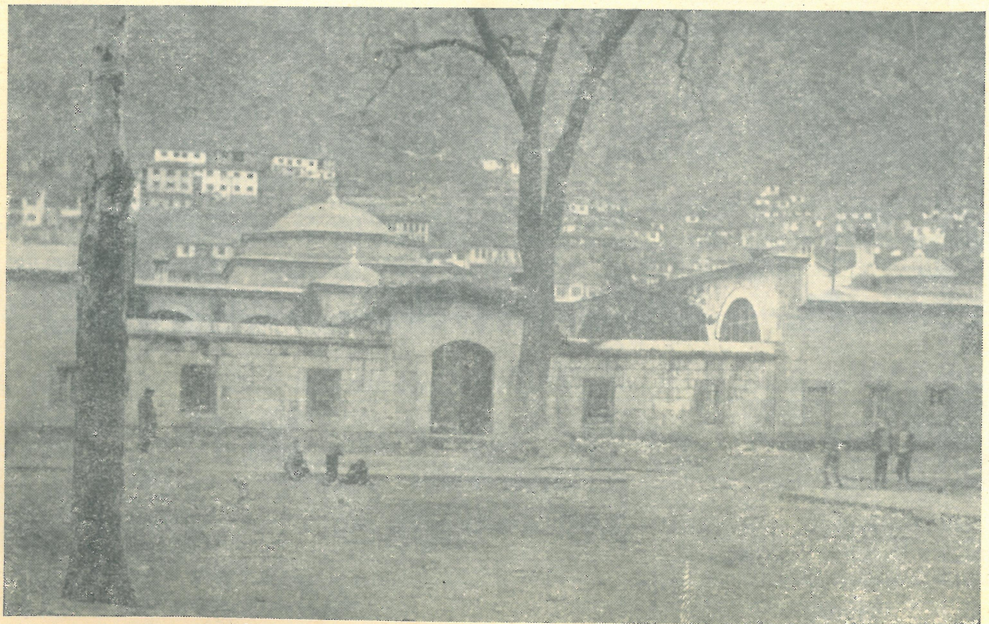

Bayezid İl Halk Kütüphanesinin Cepheden Görünüşü

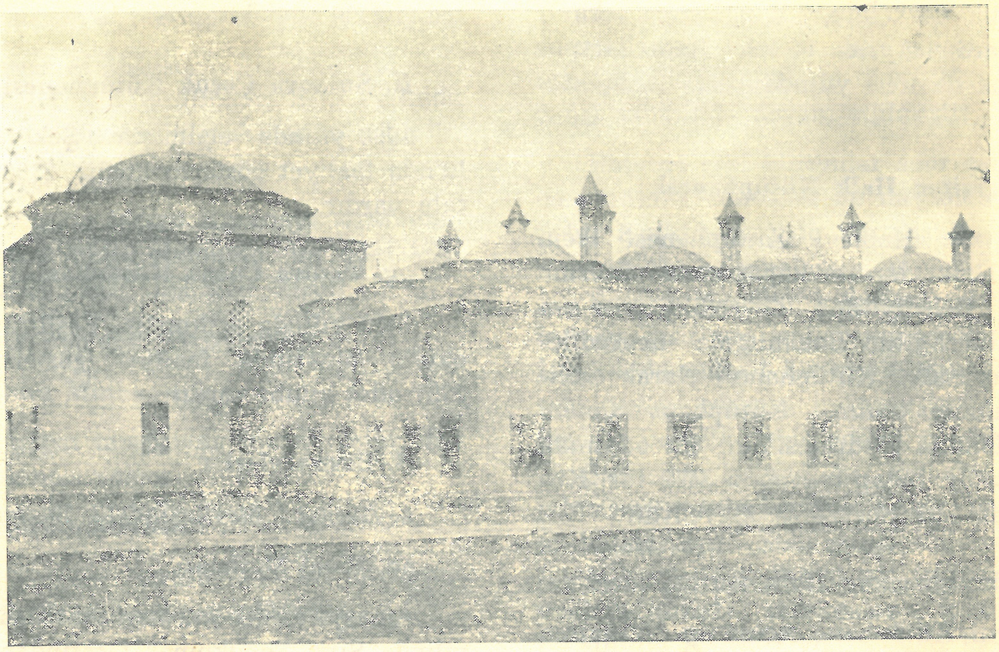

**Bayezid İl Halk Kütüphanesinin
Yandan Görünüşü**

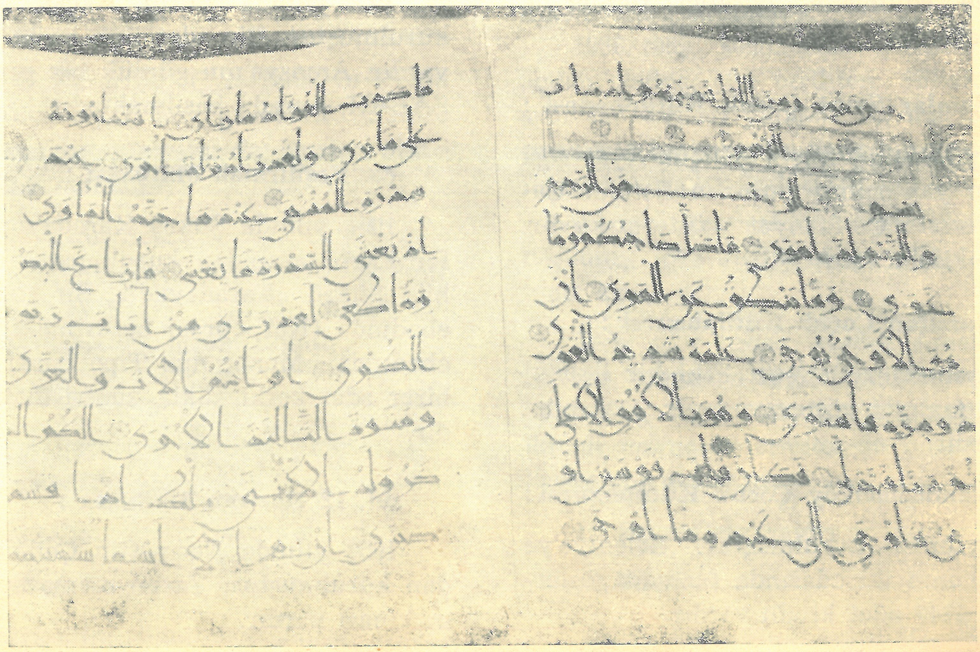

**Halife Hazreti Osman'ın El Yazması
Kur'ân-ı Kerîm'in İki Sahifesi**

İl Halk Kütüphanesi'nin 1953 yılında açılmış bir de (İare, ödünç kitap verme) Servisi vardır. Ayrıca (Gezici Halk Kitaplığı) Servisi de 1962 yılındanberi faaliyettedir.

b. Merzifon Halk Kütüphanesi :

Bidayette Halkevi Kütüphanesi iken, bilâhare Halkevlerinin kapatılması üzerine Merzifon Belediyesine devredilmiş ve son olarak Milli Eğitim Bakanlığına devredilerek, halen Halk Kütüphanesi olarak faaliyette bulunmaktadır. Kütüphane Çelebi Sultan Mehmet Medresesi'nin bir odasında çalışmaktadır. Kitap mevcudu 3453 tür. Kütüphanenin İare Servisi de mevcuttur.

c. Gümüşhacıköy Halk Kütüphanesi :

Umumi Kütüphane Açma ve Yaşatma ve Onarma Derneği tarafından 1962 yılında kurulmuştur. Kitap mevcudu 1924 tür.

d. Çocuk Kütphaneleri :

aa. Bayezid Çocuk Kütüphanesi :

1957 yılında açılmıştır. Kitap mevcudu 2997 dir. İare Servisi de vardır. Kütüphanede göze ve kulağa hitap eden araçlardan da istifade edilmekte, öğretici filmler de gösterilmektedir.

bb. Şamlar Semt Çocuk Kütüphanesi :

1965 yılında açılmıştır. Küçük Ayas Ağa tarafından yaptırılmış bulunan Şamlar Camii Medresesinde faaliyet göstermektedir. 1311 adet kitabı vardır.

ee. Merzifon Çocuk Kütüphanesi :

1962 yılında açılmıştır. Eski bir ilkokul binasında faaliyet göstermektedir. 1732 adet kitabı vardır.

dd. Gümüşhacıköy Çocuk Kütüphanesi :

1957 yılında kurulmuştur. Belediye'ye ait bir binanın iki odasında faaliyet göstermektedir. 4342 adet kitabı vardır.

ee. Merzifo nÇocuk Kütüphanesi :

1957 yılında açılmıştır. Çelebi Sultan Mehmed Medresesinde faaliyet göstermektedir. 2100 adet kitabı vardır.

ff. Suluova Çocuk Kütüphanesi :

1960 yılında açılmıştır. Şeker İlkokulu'nda faaliyet göstermektedir. 2100 adet kitabı vardır.

gg. Taşova Çocuk Kütüphanesi :

1960 yılında açılmıştır. Yeşilırmak İlkokul'u binasında faaliyet göstermektedir. 2757 adet kitabı vardır.

B. Basımevleri :

a. Amasya Merkezindeki Basımevleri :

aa. Emel Matbaası :

Amasya'da ilk kurulan matbaadır. 1920 yılında Sırrı Soğukpınar tarafından kurulmuştur. Şimdiki sahibi İsmet Olgun'dur. Matbaa, halen 1 adet 70x100 ebadında yarım otomatik tipo baskı makinesi, bir adet elektrikli pedal baskı makinesi, bir adet elle çalışır baskı makinesi, bir adet zımba ve bir adette cilt dikiş makinesine sahiptir.

bb. Amasya Sesi Matbaası :

1955 yılında Lütfü Akçan tarafından kurulmuştur. Bir adet tipo baskı makinesi vardır. Amasya'nın günlük tek gazetesi olan SABAH, burada basılmaktadır.

cc. Yeşilırmak Matbaası :

1956 yılında Şükrü Karadayı ve Muzaffer Eken taraından kurulmuştur. Halen sahibi Şükrü Karadayı'dır. Bir adet 26x32 ebadında (Karpopras) baskı makinesi, 50x70 ebadında Monat düz Tipo baskı makinesi, birer adet keski, dikiş, zımba makinesi vardır.

dd. 12 Haziran Matbaası :

1958 yılında Necmettin Çeliköz tarafından kurulmuştur. Yarım otomatik bir baskı makinası vardır.

ee. Heriş Matbaası :

1963 yılında Lütfü Akçan tarafından

kurulmuştur. İki adet baskı makinesi, bir keski ve bir de tel dikiş makinesi vardır.

ff. Savaş Matbaası :

Abidin Akçan tarafından 1966 yılında kurulmuştur. Bir baskı makinesine sahiptir.

gg. Özen Matbaası :

1967 yılında Şükrü Karadayı tarafından kurulmuştur. 38x42 ebadında bir adet Viktorya marka pedal makinesi vardır.

b. Merzifon'daki Basımevleri :

aa. Utku Matbaası :

Ali Sargın tarafnıdan kurulmuştur. Bir pedal makinesi vardır.

bb. Nurlar Matbaası :

Nuri Kazancı tarafından kurulmuştur. Büyük ebatta baskılar yapmaktadır.

C. Gazeteler :

a. Sabah Gazetesi :

Amasya'da intişar etmekte olan Amasya Sesi, Emel, Oniki Haziran ve Yeşilırmak Postası gazetelerinin birleşmesi ile Sabah Gazetecilik Anonim Ortaklığı kurulmuş ve günlük Sabah Gazetesi yayınlanmaktadır. Gazetenin sahibi, ortaklık adına Muzaffer Eken'dir.

b. Merzifon Sesi :

Haftanın Pazartesi, Çarşamba ve Cuma günleri çıkan siyasî bir gazetedir. Sahibi Nuri Kazancı'dır. Merzifon'da Nurlar Matbaasında basılmaktadır.

c. Suluova'nın Sesi :

Cuma günleri çıkan haftalık siyasi bir gazetedir. Sahibi Şevki Paşaoğlu olup, Yeşilırmak Matbaasında basılmaktadır.

d. Yeni Taşova :

Haftanın Pazartesi günleri çıkar. Sahibi Ferruh Çetin'dir.

6. Amasya'nın Spor Durumu :

A. Tarihçe :

Cumhuriyetin ilânından sonra, askerî garnizonlarla, okullar ve sivil teşekküller tarafından yapılan spor hareketleri şimdiki istasyon binasının bulunduğu (Karaağaç Meydanında) başlamış, bu yere istasyon binasının inşası üzerine, 1926 yılından itibaren tahta tribünleri de olan (Hacılar Meydanı) sahasında devam edilmiştir.

Halkevi gibi kurumlar spor çalışmalarına yardımcı olmuşlar, bu meyanda şimdiki Şehir Kulübü yerinde bulunan salonda güreş ve boks çalışmaları yapılmıştır.

Hacılar Meydanı sahasının tahta tribünleri dış tesirlerle kullanılmaz hale gelince, İstasyonda müsait bir yerde spor faaliyetlerine devam edilmiş, ihtiyaca kâfi gelmediğinden Develik tabir edilen şimdiki Askerlik Şubesinin bulunduğu mahalde stad yapılmasına karar verilmiş ve ön hazırlıklara da başlanmıştır. Stad ikmal edilmeden, 1948 Haziranında vukubulan sel felâketine uğrıyanlara burada meskenler inşa edilmiş ve bu suretle Amasya yine stadsız kalmıştır.

1950 yılında Bayezit Paşa Mezarlığına stad yapılmasına karar verilmiş, saha tesviye edildikten sonra, arazinin meyilli durumu tesislerin inşasına müsait görülmiyerek, bundan da sarfınazar edilmiştir.

1956 yılında Vali Mazlum Yegül istasyon bağları civarında üç bahçeyi istimlâk ederek, bu günkü Amasya Stadının inşasına balşamış ve tesisler Mehmet Varinli zamanında ikmal edilmiştir.

1958/1959 sezonunda kısmen hizmete açılan stadda, bu tarihten itibaren diğer spor hareketleri yanında lig maçları da oynanmaya başlamıştır. Stad bu gün her türlü ihtiyacı karşılar haldedir.

Kapalı spor salonu inşaatı 1962 yılında başlamış, 1500 kişilik salon 1954 yılında hizmete açılmıştır.

İl'de spor tesisi olarak Amasyadakiler dışında, Merzifon'da bir stad mevcuttur. Tribünleri ve diğer tesisatı eksik olup, bunların ikmali halinde Merzifon da iyi bir sahaya kavuşmuş olacaktır.

B. Spor Çalışmaları :

a. Atletizm :

İl'deki atletizm faaliyetleri, okullar arası tertiplenen atletizm müsabakaları ile, Atatürk Kır Koşusu ve her yılın 13-14 Mayıs

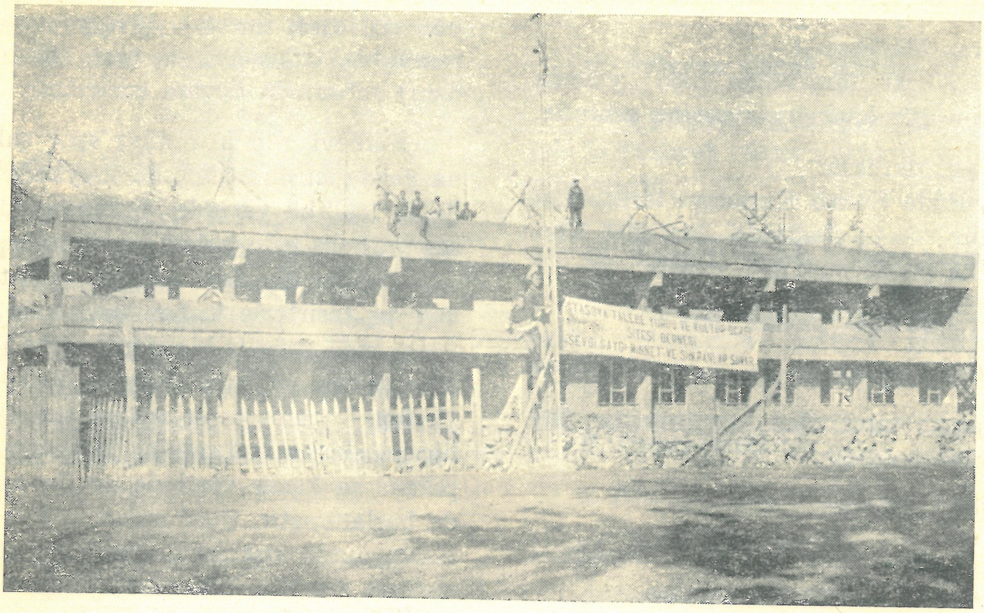

Taşova Talebe Yurdu ve Kültür Ocağı Sitesi İnşaatından İki Görünüş

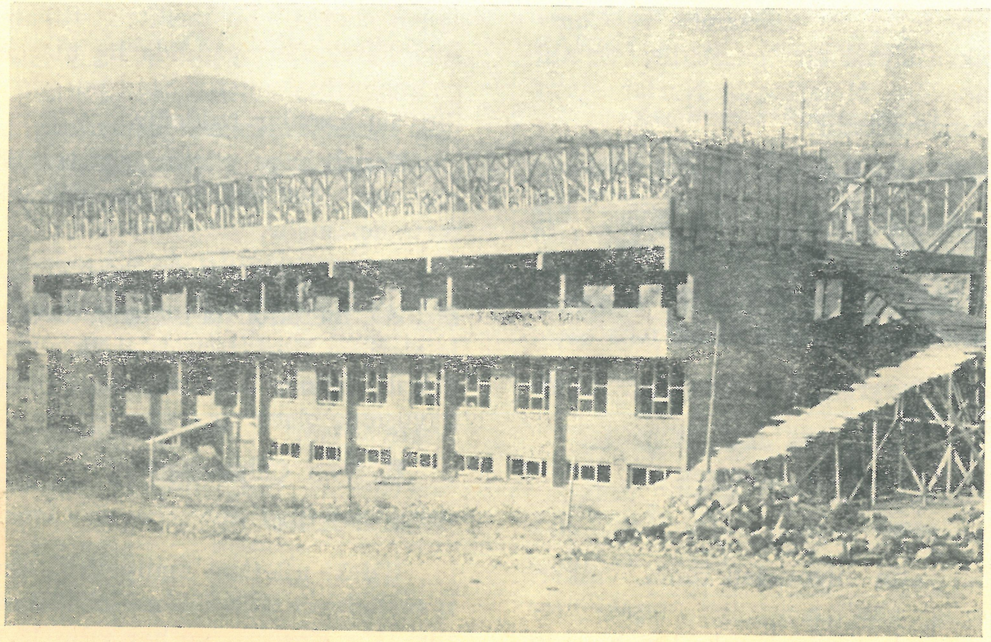

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramında
Bayrakların Geçişi

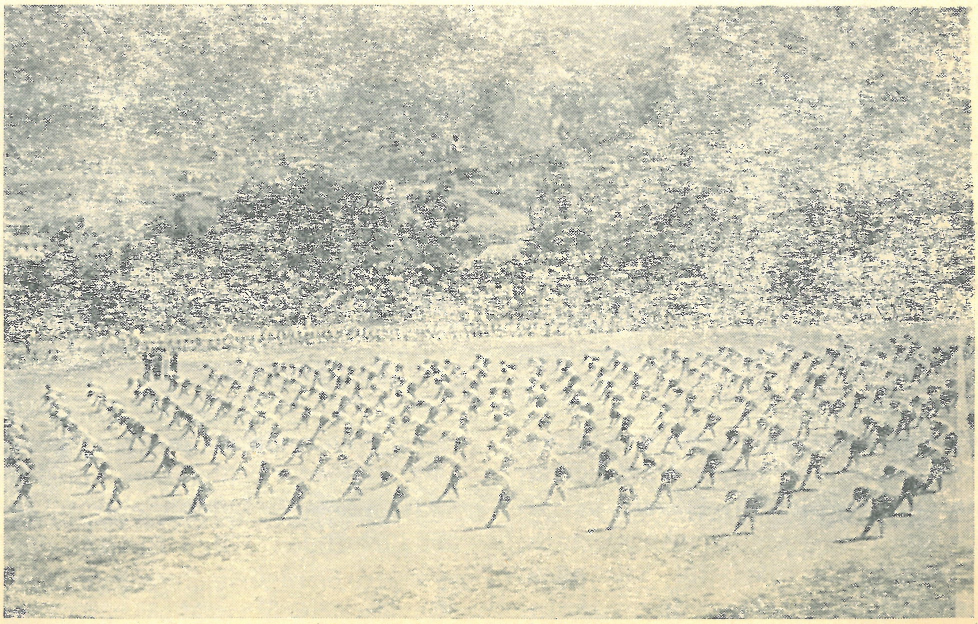

Kız Öğrencilerin Spor Gösterileri

günlerinde yapılan Bayrak Koşusu yarışmalarından ibarettir.

b. Basketbol :

Amasya kapalı spor salonu hizmete açıldıktan sonra, 1965/1966 sezonundan itibaren basketbol müsabakalarına başlanmıştır.

Kulüplerle okulların, branşlarında çalışmalarını en iyi şekilde yapabilmeleri için her türlü imkân sağlanmıştır. Kapalı spor salonu her gün antremana açık bulundurulmaktadır .

Basketbol Federasyonu'nun müzahereti ile 26/10/1965 tarihinde Basketbol Hakem Kursu açılmış, altı kişi başarı göstererek Hakem lisansı almıştır.

Bölgedeki klüpler ve okullar arası basketbol müsabakları yapılmaktadır. Bilhassa Lise, Kız İlköğretmen Okulu, Kız Enstitüsü, Havagücü Spor, Karagücü Spor, 12 Haziran Gençlik, Şekerspor, Amasya Gençlikspor basketbol takımları başarılı çalışma içindedirler.

c. Voleybol :

1965/1966 sezonundan itibaren voleybol müsabakalarına başlanmıştır. Bölgede voleybolun gelişmesinde, kapalı spor salonunun büyük rolü olmuştur.

26/6/1965 tarihinde voleybol hakem kursu açılmıştır.

Bölgede, kulüpler ve okullar arası voleybol müsabakaları yapılmaktadır.

d. Güreş :

Ata sporu güreş, İl'imizde pek rağbet bulan bir spor dalı olup, köy düğünlerinde güreş yapılması bir an'ane haline dahi gelmiştir.

Bu köy düğünlerinde ve panayır güreşlerinde temayüz eden Sadık Soğancı'nın 1936 Berlin Olimpiyatlarına iştiraki ile güreş bölgede ön plâna geçmiştir. Ancak, tesis, malzeme ve antrenör eksikliği yüzünden, güreş, henüz beklenen inkişafı bulmamıştır. Bu imkânsızlıklar yüzünden, zamanlarının namlı pehlivanları olan Tekkeli Necip, Boğazköylü Kara Ahmet, Varaylı Şükrü, Kolaylı Hüseyin ve Gümüşhacıköylü Celâl çalışma zemini bulamamışlardır. Son zamanlarda ilgililer tarafından tesadüfen panayır güreşlerinde görülen kabiliyetlere imkân verilmiş, yetişmeleri sağlanmıştır. Meselâ, Adil Candemir, Mehmet Gocur, Nuri Ayvalı, İbrahim Zengin, Ethem Yener, Hamit Kaplan bunlardan bir kaçıdır. Bu isimlerden başka Sadık Esen, Hayrullah Şahin, Yusuf Demir, Bekir Aydın, Mehmet Altın, Mustafa Onur, İsmail Topçam hep Amasya'nın millî olmuş pehlivanlarıdır. Genç kabiliyetler, iş ve geçim zorluğu neticesi Batman'dan Zonguldak'a kadar iş yerlerine dağılmış durumdadır.

e. Futbol :

Amasya'da futbol aşağı yukarı 40-45 senelik bir maziye sahiptir. Birlikgüçyurdu, Ayyıldız, Turanidmanyurdu, Turanidmanocağı, Albayrak kulüpleri aralarında faaliyet göstererek Amasya futbolünün temelini atmışlardır. Sonraları Halkspor, Bozkurt Kulüpleri de aynı yolda yürümüşlerdir. Bunlardan Turanidmanyurdu, Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın düzenlediği müsabakalarda, mıntıka birincisi olarak şilt almıştır.

Stadsızlık yüzünden 1958/1959 futbol sezonuna kadar İlimizde resmi müsabakalar yapılamamış, özel karşılaşmalarla yetinilmiştir.

Stadla birlikte futbolda bir gelişme olmuş, Fenerbahçe, Gençlerbirliği, Demirspor, Hacettepe, Altındağ, Toprakspor, Güneşspor, Trabzon İdman Yurdu gibi ünlü takımlar Amasya'da maç yapmışlardır.

Bu gün Amasya'da 14 Kulüb'e 255 futbolcu kayıtlı bulunmakta, futboldan gayri spor dallarında da faaliyet göstermektedirler. Mevcut kulüplerden ikisi askerî güç, ikisi müessese kulübü, onu da gençlik kulübüdür. Halen Bölge Birincilikleri'ne Amasyaspor, Karagücü, Tamerspor, Taşova Gençlik, Havagücü ve Merzifon Gençlik olmak üezre 6 Takım iştirak etmektedir.

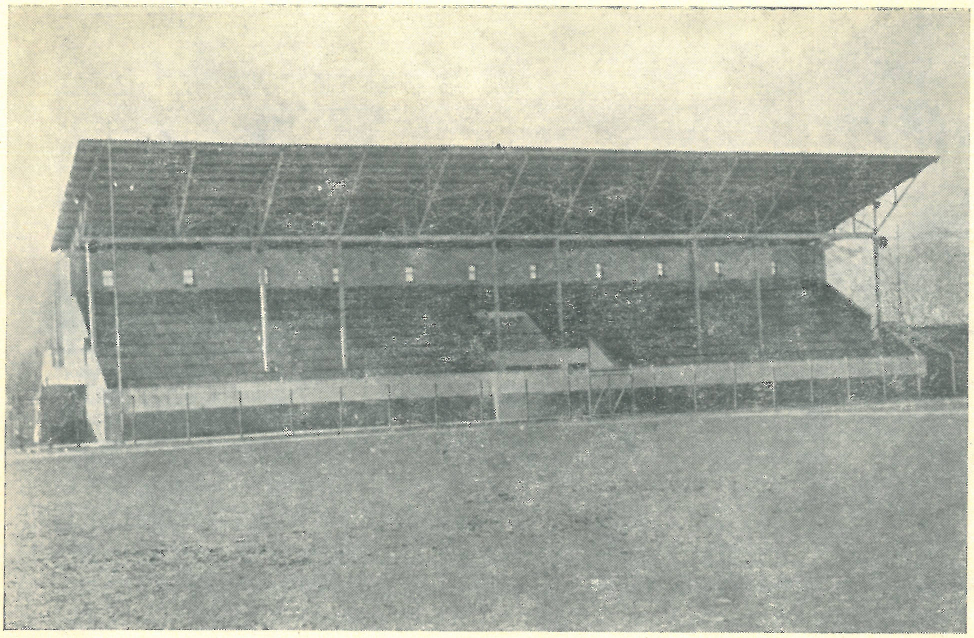

Amasya Stadından İki Görünüş

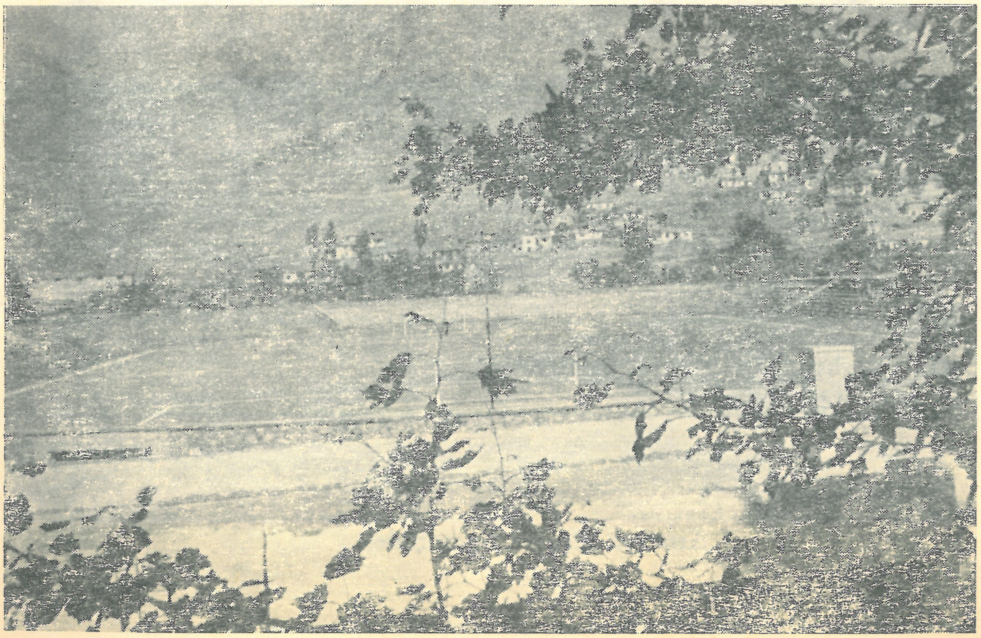

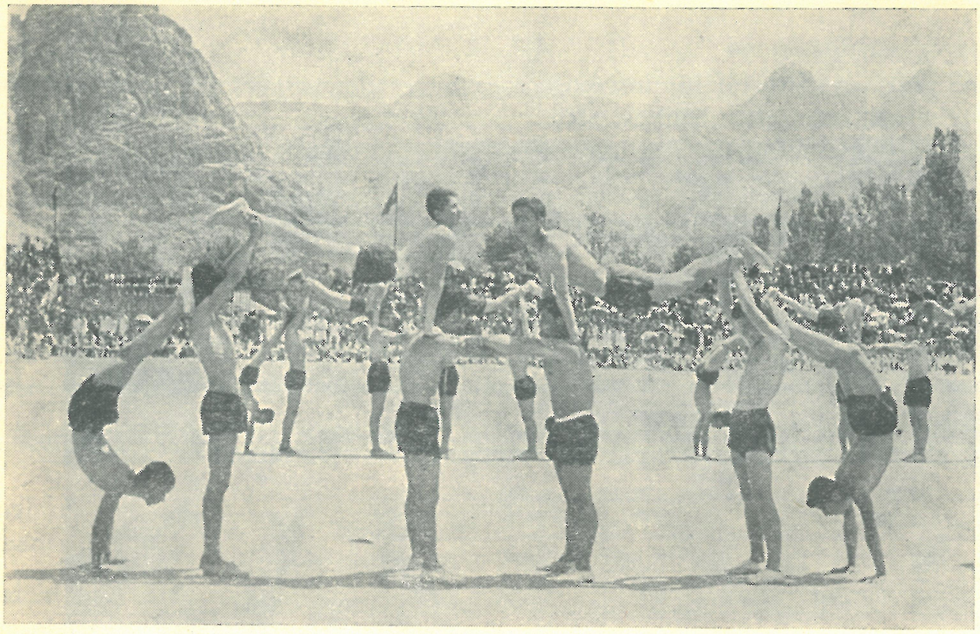

Erkek Öğrencilerin Spor Gösterileri

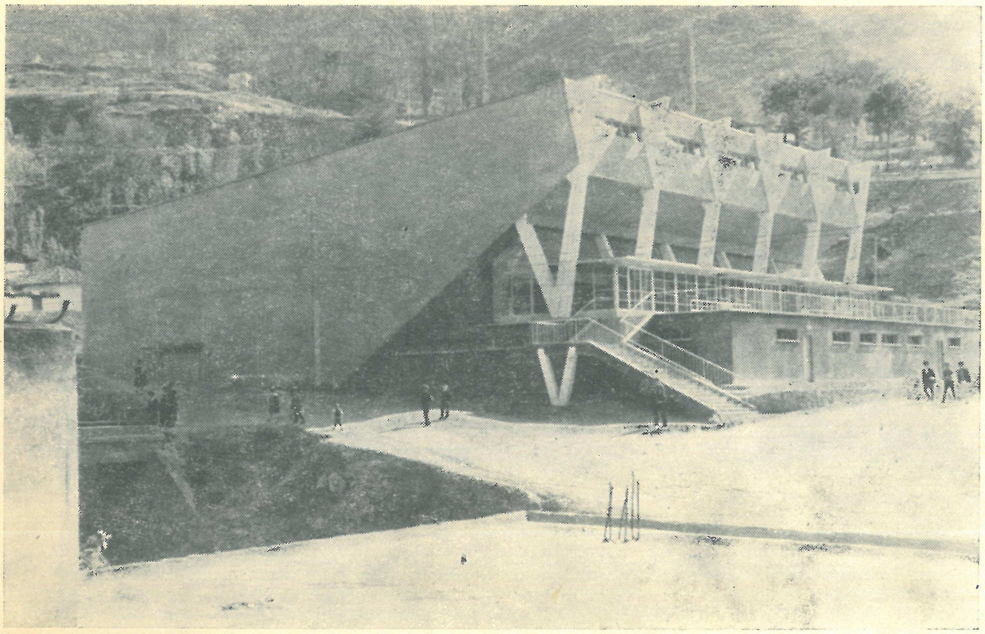

Amasya Kapalı Spor Salonu

f. Amasya'daki Kulüplerin Adaları ve Renkleri :

Kulübün Adı	Rengi	Tescil Tarihi
Amasyaspor	Yeşil-Beyaz	12/ 6/1946
Merzifon Gençlikspor	Sarı-Lâcivert	11/ 7/1946
Havagücüspor	Mavi-Beyaz	27/ 7/1954
Güreş Kulübü	Yeşil-Beyaz	2/ 3/1954
Şekerspor	Yeşil-Beyaz	1/ 6/1955
Taşova Gençlikspor	Sarı-Kırmızı	11/11/1955
Karagücüspor	Kırmızı-Beyaz	25/11/1956
Yeni Çeltekspor	Sarı-Siyah	26/ 8/1959
Otofenerspor	Sarı-Lâcivert	20/ 5/1959
Tamerspor	Kırmızı-Siyah	18/ 8/1962
Gümüşspor	Sarı-Lâcivert	—
Avcılar Kulübü - GHK.	Sarı-Yeşil	18/10/1961
Amasya Avcılar Kulübü	Sarı-Yeşil	5/ 2/1962
Suspor	Yeşil-Siyah	31/ 2/1967

Amasyaspor Futbol Takımı

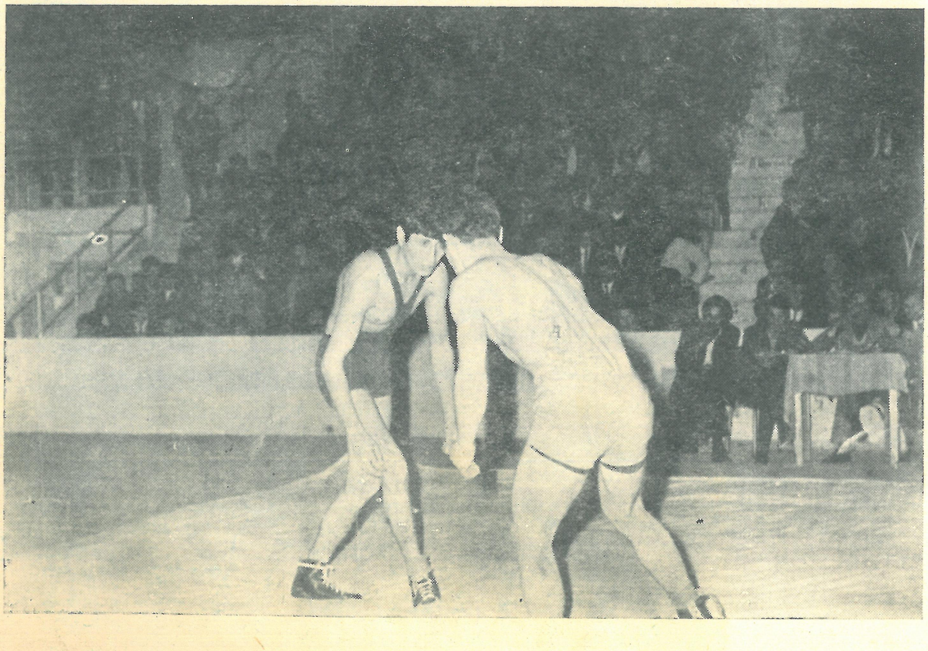

Güreş Müsaabaklarından Bir Görünüş

VIII / TURİZM BÖLÜMÜ

AMASYA

Eski tarihlerde Ümmü Asiya
Adını almıştı Yeşil Amasya,
Ne kadar şöhretli kimseler gelmiş,
Onlarla milletin şanı yücelmiş,
Evliya Burcu da başka bir adı,
Çok ermiş kimseler burda yaşadı.
Camileri varki birer şaheser,
Her bakımdan bunlar tavsife değer,
Tarihî, mimarî kıymeti yüksek,
Her biri sanatta başka bir örnek.
Güzeldir doğrusu Amasya güzel,
Methinde yazılmış kaside, gazel,
Verimli toprağı, bağları güzel,
Ovası, yaylası, dağları güzel.
Rahmetli atalar hizmet etmişler,
Hayırlı eserler yapıp gitmişler.

Namık Necip ONUR

AMASYA MEKTUBU

O taraf dağ,
Bu taraf dağ,
Şu taraf dağ.
Bulutlar da az aşağı inmiş olsa,
Ne güzel ev olurdu.
Taşı taş üstüne koymuşlar,
Okul olmuş,
Cami olmuş,
Köprü olmuş,
Ev olmuş,
Yol olmuş.
İnan bana,
İmrendim sana taş.
Elde yeşil,
Dilde yeşil,
Gözde yeşil,
Köyde yeşil,
Kentte yeşilsin.
Cennet örneğim,
Bereketli toprağım,
Buğday ekmeğim,
Elmam, şekerim,
Üzümüm, bademim,
Kanım, canım benim.
Akışındaki büyü ,
Gelişindeki naz,
Sarhoş etti beni,
Sevdalandım Yeşilırmağım.
Akşamları, dar sokaklarında,
Deli dolu gezdiğim Amasya,
Sen, benim anavatanım,
Ben senin öz evlâdınım.

Kadir USLU

1. Giriş :

Turizm, ekonomik ve sosyal hayatta geniş tesirleri olması itibariyle, büyük bir önemi haizdir. İnsanların kendi memleketlerinde ve yabancı ülkelerde seyahat etmeleri, gezip görmek ve eğlenip dinlenmek ihtiyacını duymaları, turizmi bir endüstri haline getirmiştir. Bu sayede endüstri, ticaret ve ulaştırma alanlarında yeni iş sahaları açılmakta, mevcutlar da gelişmek imkânı bulmaktadır. Böylece turist dövizi memleketlerin ekonomik ve sosyal alanda kalkınmalarında, ticaret ve tediye dengelerinin sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Bir taraftan da, seyahatler neticesi insanlar ve ülkeler arası münasebetler gelişmekte, kültürel ve teknik sahada geniş bir mübadele doğmaktadır.

Turizm memleketimizde, İkinci Cihan Savaşı'ndan sonra önem kazanmaya başlamış, son yıllarda belirli bir inkişaf göstermiştir.

Bu Bölümde, Amasya'nın Türkiye turizmindeki yerine temas edilecek, turistik yer ve kuruluşlar ile turizm çalışmaları hakkında bilgi verilecektir.

2. Amasya İli'nin Türkiye Turizmindeki Yeri :

Kâtip Çelebi'nin (Bağdat-ür-Rum), Coğrafyacı Banse'ın (Anadolu şehirlerinin incisi), G. Perrat'nın (Anadolu'nun Oxford'u) diye tarif ettikleri Coğrafyacı Strabon'un memleketi Amasya ve çevresi büyük turistik değer taşımaktadır.

Tarih boyunca bir çok devlete hükûmet merkezliği yapmış olan Amasya ve dolayları, çeşitli medeniyetlere ait çok değerli eserleri sinesinde barındırmakla, adeta bir tarih hazinesi gibidir. Gazi Mustafa Kemal'i bağrına basan, ihtilâl beyannamesi olan Amasya Tamimi'nin kaleme alındığı yer Amasya, Kurtuluş Savaşı'nda da şerefli bir tarihe sahiptir.

Amasya, sinesinde topladığı, Pontus Kırallarına ait kaya mezarlardan Osmanlılar devrinde inşa edilen camilere kadar, çeşitli eserlerle bilhassa yabancı turistlerin uğrak merkezi halindedir.

Turistleri barındıracak yatma ve yeme yerleri mahdut, il içindeki yollar bozuk olduğu halde, tarihi yerler ve eserler büyük alâka çekmektedir.

3. Amasya'nın Tarihi Yerleri, Anıtları, Müzeleri, Camileri, Türbeleri ve Medreseleri :

A. Tarihi Yerler :

1. Amasya Kalesi :

Amasya'nın hakim bir yeri olan Harşene Dağı üstüne kurulmuştur. Kale kesme taşlardan yapılmış olup Arap Tarihçilerine göre Karsan Han (Harşene), Batı Tarihçilerine göre de Pontus Kralı Mithradates tarafından yaptırılmıştır. Coğrafyacı Strabon'un ifadesine göre, kalenin doğusundan ve güneyinden inen duvarlar Yeşilırmak boyunca şehri kuşatan aşağıdaki duvarlara ulaşmaktadır. Kale, Yeşilırmağın kıyısına kadar 8 müdafaa kademesini haizdi. Evliya Çelebi tepedeki yapının 5 köşeli bir kale olduğunu, içinde eski sitilde bir saray ile barut depoları ve sarnıçlar bulunduğunu yaz-

Kıral Mezarları ve Harşene Kalesi

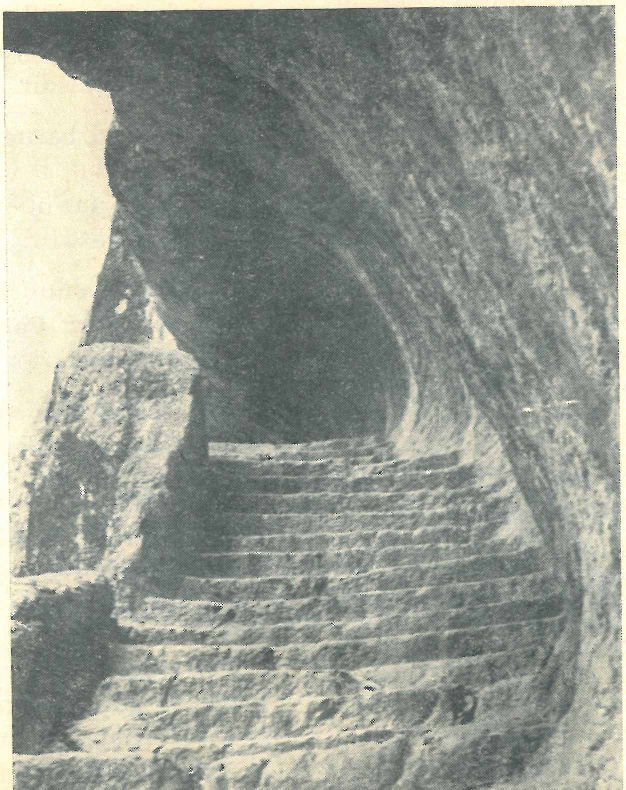

Kıral Mezarına Giden Merdiven Yol

maktadır. Pontus Krallığı zamanında kilise, sonraki devirlerde de cami, hamam ve medrese inşa edilmiş ise de, bu gün bunlardan eser kalmamıştır.

Kale ,Roma generali Pompe tarafından M.Ö. 69 yılında yıktırılmıştır. Önce Romalılar tarafından, sonraki zamanlarda da Danişment Ahmet Gazi, Sultan Mes'ud I., Alâeddin Keykubat I. taraflarından onartılmıştır.

Kalede zindanlar ve Sultan Bayezid tarafından yaptırılmış Hapishane vardır. Harşene kalesi zindanları tarih boyunca, pek çok meşhur kimsenin hapsedildiği yerlerdir.

2. Enderun Kalesi :

Nerkis Mahallesi'nin batısında bulunup kuzeyi Harşene Dağı ile çevrilidir. Kalenin 4 kapısı vardır. Nerkis'e bakan kapısı (Herkis Kapısı), Alçak Köprü önündeki (Saray Kapısı), İmaret Köprüsü önündeki (Maydanos Kapısı), İstasyon Köprüsü yakınındaki de (Meydan Kapısı) dır.

Strabon'a göre, kale duvarları Kral Sarayları ile Kral Mezarlarını içine almaktadır. Bu gün bu sarayın bulunduğu terastan ve buna destek duvarlardan başka bir şey kalmamıştır. Bu sarayın 16. yüz yıla kadar durduğunu ve o devirde Osmanlılar tarafından askeri depo olarak kullanıldığını Derneh Wam adlı seyyahtan öğreniyoruz.

Ch. Texier'ye göre bu kaleyi Pontus Krallarından Mithradates yaptırmış, Pompe Asya'yı işgâl ettiği zaman yıktırmış, sonraları Roma Hükûmeti tamir ettirmiştir. Selçuk Hükümdarı Sultan Mes'ud I. tarafından onartılmış ve burada cami, medrese, hamam inşa ettirilmiştir.

3. Erguma Kalesi :

Suluova'ya bakan Kuzey Boğazı'nın sonunda, boğazın iki tarafında karşılıklı olarak inşa edilmiştir. Boğaz, Kale, öndeki ova Tarihte (Erguma) olarak isim almıştır. Kale'nin Ergun Amas tarafından yaptırıldığı sanılmaktadır.

4. Balos Kalesi :

Eski Saraydüzü Kışlası'nın doğusunda, Balos Kayası'nın yakınlarında olduğu kalıntılarından anlaşılmaktadır.

5. Kelkis Kalesi :

Amasya'nın Güney Boğazı'nda iki geçeli olarak inşa edildiği harabelerinden anlaşılmaktadır. Eskiden buralara Kelkis denildiği için kale de bu ismi almıştır.

6. Pontus Kalesi :

Çakallar Mesiresi'nin batısında olduğu, Tarih Al Danişmend'in tarifinden anlaşılmaktadır. Amasya 1075 yılında Danişmentler tarafından zaptedilince, bu kale Abdullah Gazi tarafından yıktırılmıştır.

7. Semendu (Zemendu) Kalesi :

Amasya'nın kuzey doğusunda, Ziyere mevkiinde yer alır.

8. Kızlar Sarayı :

İç Kale'nin arasındaki mağaraların hizasında yer alır. 1581 yılından sonra boş kalan bu sarayda Amasya büyüklerinden İsfendiyar Çelebi uzun müddet oturmuş olduğundan, Kastamonu Emiri Kötürüm Bayezid'in oğlu İsfendiyar Bey misafir olarak bulunduğu için, İsfendiyar Sarayı namı verilmiştir. Sarayın iki kapısı, Dahiliyesi ve Hariciyesi, bahçesi ve iki hamamı varmış. Bugün sarayın kalıntıları toprak altında kalmıştır.

9. Kral Mezarları (Kaya Mezarları veya Mağaraları) :

Harşene Kalesi'nin etekleri ile Amasya'ya 1.2 Km. mesafedeki yüksek kayalıklarda, yerden 20-25 metre yükseklikte, düz bir duvar halinde yükselen kalker kayalara oyulmuş, irili ufaklı sayıları 12 yi bulan Kral Mezarı vardır.

Bu mezarlardan 5 i Harşene Kalesi'nin eteklerinde, 2 si Saray Mahallesi üstünde, 1 tanesi Meydan Köprüsü hizasında, 2 si Yassı Kayanın kuzey cephesinde, 1 i Bayezit Paşa Mahallesinin Ahırönü Mevkiinde, birisi de Ziyaret Yolu üzerinde (Aynalı Mağara) dir. Bazıları tamamlanmamış haldedir. Bunlardan başka, Amasya vadisinde

irili ufaklı bir kaç kaya mezarı daha vardır.

Coğrafyacı Strabon'a, Mareşal Moltke'ye, Ch. Texier'ye göre bu mağaralar, Pontus Krallarının mezarlarıdır.

Danişmentler Amasya'yı fethettikleri zaman, 1075 yılında Ahmet Gazi'nin emri ile mağaralardaki mezarlar kaldırılmış, Hıristiyan Keşişleri buraları Çilehane yapmışlardır. 1609 yılında asi Karayazıcı Abdülhalim'in adamları Amasya'yı yaktıkları zaman, Amasyalılar mağaralarda barınmışlardır. Zaman zaman bu mezarlar, eşkiyaların sığınak yeri de olmuştur. Kaya Mezarlarının güzel işlenişi, köşe hatlarının iyice belirtilmiş ve yüzünün perdahlanmış olması dikkati çekmektedir.

10. Aynalı Mağara :

Ziyaret Yolu üzerindeki Kral Mezarı'dır. Yüzeyi iyice perdahlanmış olup, güneş ışınları vurdukça ayna gibi parladığından bu isim verilmiştir. Kral Mezarları içinde en iyi işlenmiş ve tamamlanmış olanıdır. Yerden 20-25 Metre yükseklikteki mezar, düz satıhlı bir kayaya oyulmuş olup dikdörtgen dar bir kapıdan içeri girilir. İçeride beşik tonozlu iki oda yer alır. Birisi kare, diğeri dikdörtgen şeklindeki asıl mezar odasıdır. Kare şeklindeki odada uslup itibariyle 11. yüzyılda Bizanslılar tarafından yapılmış Freskler yer alır. Tonoz kısmında altısı sağda, altısı solda olmak üzere 12 Havari tasvirleri ile kuzey ve güney duvarında bir takım kadınlı erkekli figürler, doğu cephesinde ise İsa, Meryem ve Ioannes'ten teşekkül eden Deiziz kompozisyonu'nun ana sahnesi yer alır.

Düz satıhlı kaya ters U şeklinde oyul-

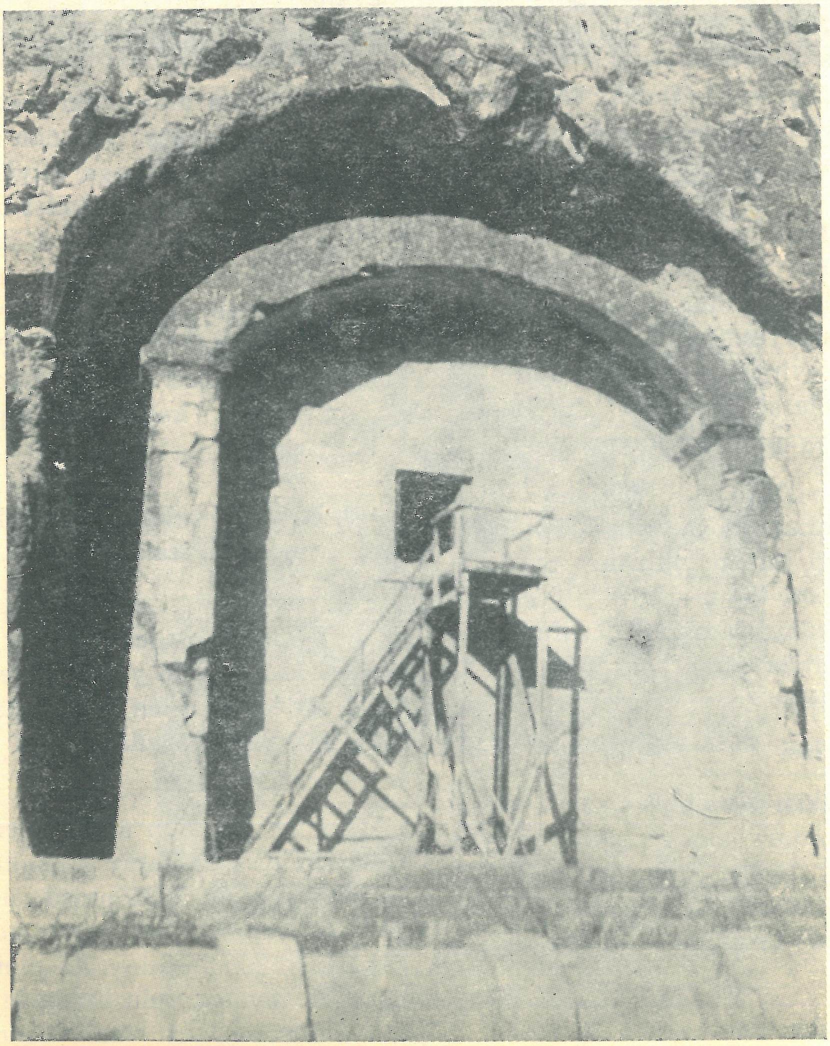

Aynalı Mağara

mak suretiyle mezar ortaya çıkmıştır. Mezarla kaya arasında rutubet olmaması için 3 taraftan, birer metre genişliğinde aralık bırakılmıştır. Cepheden bakıldığında yassı dikdörtgen başlıklı iki paye üzerinde yuvarlak kemerli bir yapı olarak karşımıza çıkar. Alınlık kısmında,

THE
APX
İPEYE (Büyük Rahip Tes) yazısı vardır

11. Cilânbolu :

Amasya Kalesi'nin orta yerinde, büyük kapının hizasındaki yüksek mevkide Cilânbolu diye anılan meşhur bir su kuyusu vardır. Kayaya oyulmuş 150 basamakla aşağıya inilir. 8 metre kutrunda bir dehlizden ibarettir. Karaman Dağı taraflarından akan su buraya getirilmiştir.

12. Romalılara Ait Kitabe :

Kuş Köprü başında Şamlar Mahallesi'nin güney doğusunda Dabağhanenin arkasındaki kaya üzerinde, Lâtince bir yazı vardır. Bu yazıda :

"Kendisi hayatında bu kayayı süsliyen Rofis tirki, bizim ailemizin reisidir. Adliye kanunlarını düzenliyen oğlu Kıleobert için bu mezarı yaptırmış olup ölümünde kendi kemikleri de buraya konmuştur. Burada bizim babalarımızın kemikleri vardır. Bizim için aziz olan Timeyis Kıroniyon ve onun oğlu Palikıroniyus burada yatıyorlar" denilmektedir.

13. Ferhad Su Yolu :

Amasya'nın güneyindeki Şahinkaya önünden başlıyarak Ferhad Dağı eteğinden geçer. Memi Dede, Gök Medrese, Üçler, Sofular, Mehmet Paşa, Savadiye Mahallelerini dolaşarak Bayezid Paşa Mahallesinde Kibrithane denilen yerde nihayet bulur. Çok yerlerde kayalar yarılarak, bazan da tünel açılarak, kaya olmıyan yerlerde duvar yapılarak, 18 Km. uzunluğundaki bu su yolu yapılmıştır.

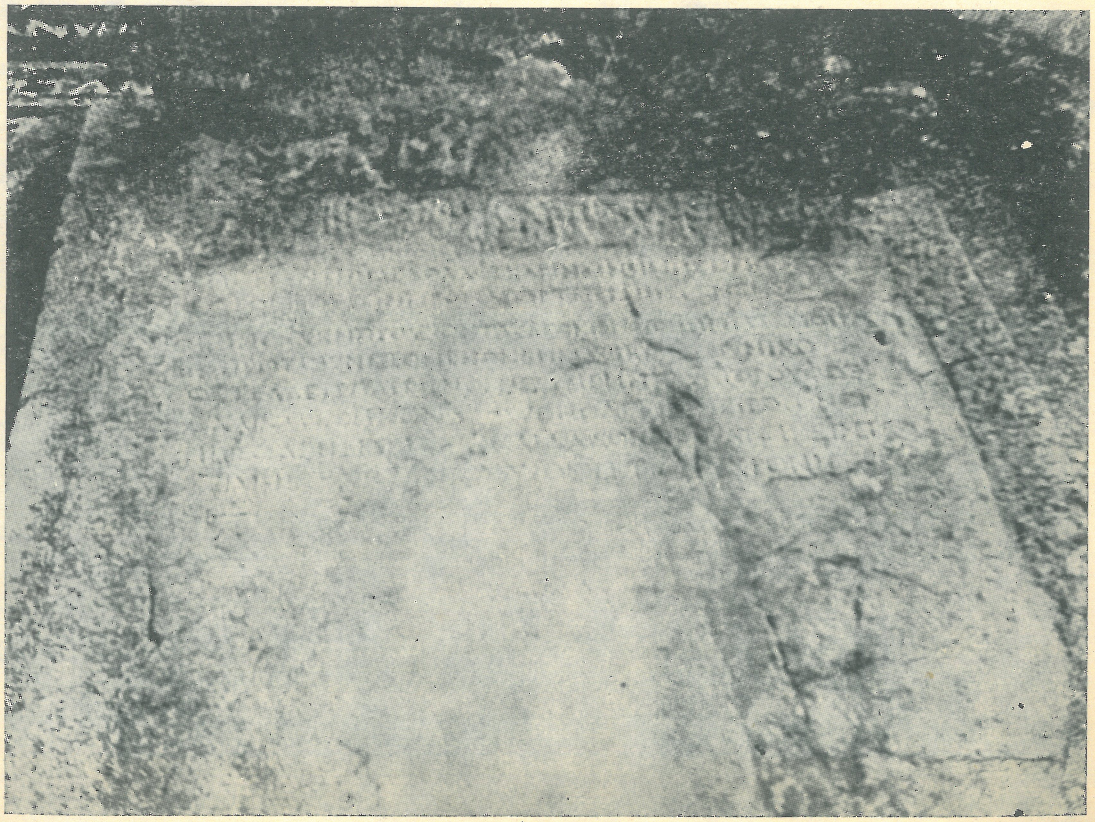

Romalılara Ait Kitabe

Bu su yolunun kim tarafından yaptırıldığı münakaşalıdır. Bazı tarihçiler, Selçukiler devrinde Kılıçarslan tarafından yaptırıldığını iddia etmektedirler. Batı tarihçileri, bu su yolunun Pontus Kırallarından Mithradates zamanında yaptırıldığında müttefiktirler. Bazı tarihçilerde, İran Hükümdarı Hüsrev Perviz tarafından Amasya Valisi tayin edilen Ferhad Bey tarafından tamir ettirildiği için bu ismin verildiği kanaatindedirler.

Halk arasında dolaşan efsaneye göre: Amasya Valisi'nin kızı Şirin'e âşık olan Ferhad, sevgilisine kavuşması için şart koşulan bu su yolunu 39 günde açmıştır.

14. Fethiye Camii :

Ruhi Tingiz Devlet Hastanesi karşısındadır. Bizans İmparatoru Phokas tarafından kızı İreni adına kilise olarak inşa ettirilmiştir. 3 Nefli düz çatılı bir bazilikadır. Amasya Danişmentler tarafından fethedildikten sonra, 1116 yılında Fetih Gazi tarafından camiye çevrilmiştir. Muhtelif defalar tamir görmüş, orijinalinden çok şey kaybetmiştir.

B. Anıtlar :

1. Göğüs Hastalıkları Hastanesi Bahçesindeki Atatürk Anıtı :

Gazi Mustafa Kemal, Havza'dan Amasya'ya gelişlerinde 12 - 16/Haziran/1919 günleri (Karanlık Oda) ismi verilen bir odada kalmışlardır. Amasya Tamimi'nin de kaleme alındığı bu tarihi odanın yıkılması üzerine, bu yere büyük saygı gösteren Amasyalılar, buraya 29/Ekim/1929 da Atatürk'ün askeri üniformalı heykelini dikmişlerdir. Anıtın taban cephesinde, Atatürk'ün Türk Gençliğine Hitabesi yazılıdır.

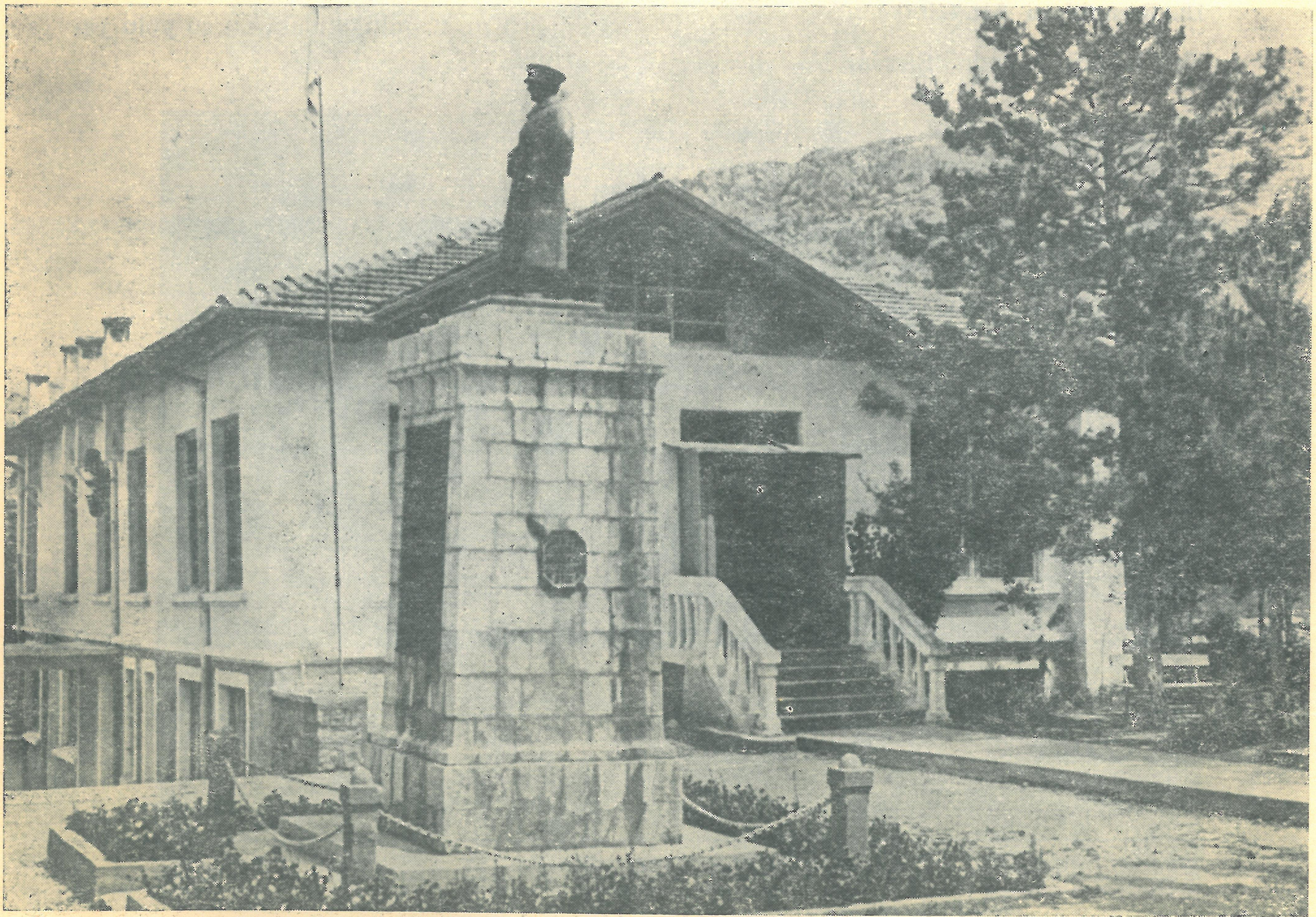

Karanlık Oda'nın yerinde dikilen Atatürk Anıtı

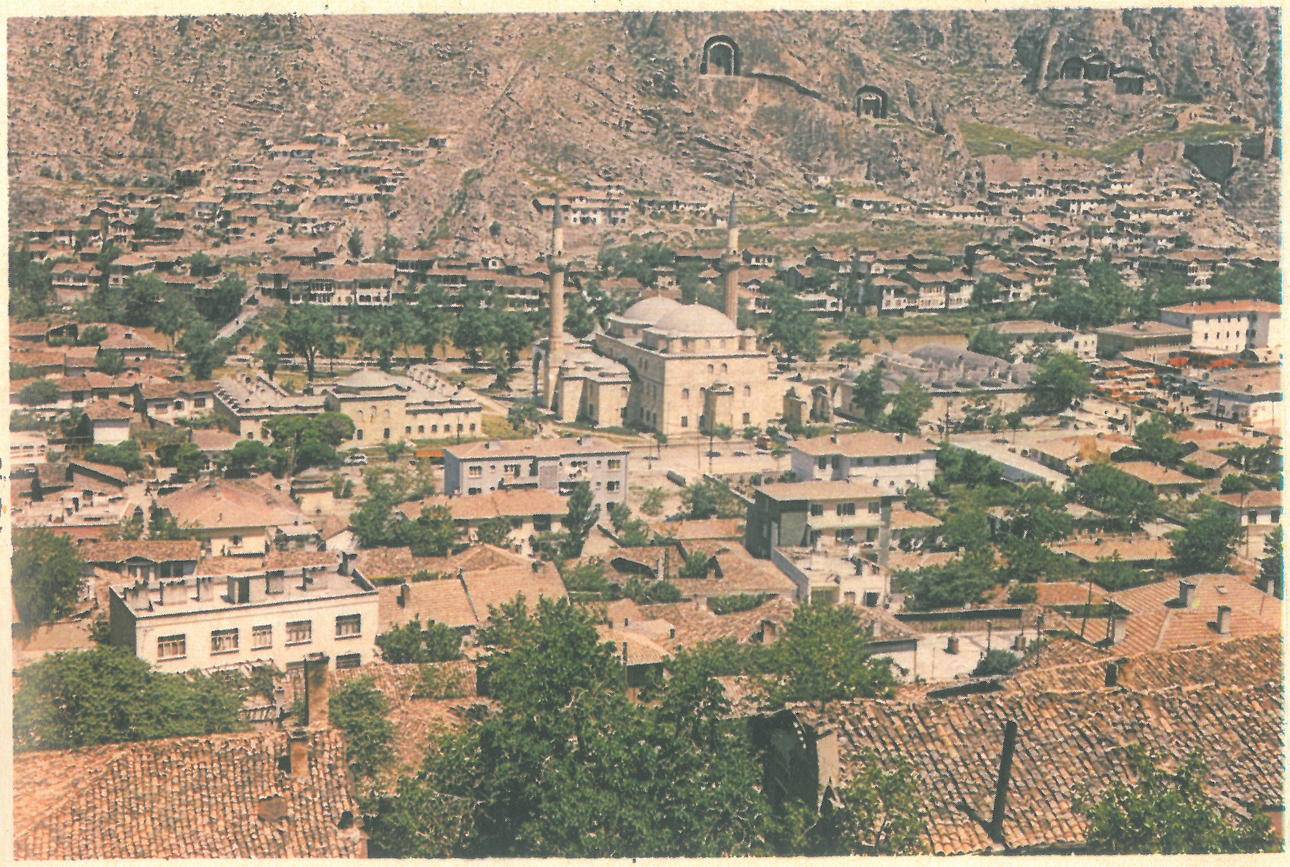

Amasya'dan İki Genel Görünüş

Amasya Orduevi Bahçesindeki
Atatürk Anıtı

2. Amasya Orduevi Bahçesindeki Atatürk Anıtı :

1967 yılında 6. Piyade Er Eğitim Tugayı tarafından Orduevi bahçesine Atatürk'ün askerî üniformalı bir heykeli dikilmiştir.

3. Velî Bayezid Anıtı :

Amasya'da Valilik yapan Osmanlı Şehzadelerinin oturduğu, Murad II. ile Yavuz Sultan Selim'in dünyaya geldiği, Fatih Sultan Mehmed'in Otlukbeli ve Kanuni Sultan Süleyman'ın İran Seferi dönüşü misafir edildiği Saraydüzü Mevkiindeki Beyler Sarayı 1734 ve 1828 depremlerinde yıkıldığı için bunun yerine bir hatıra taşı dikilmiştir. Bu taşın üstünde "Fatih'in oğlu Selim'in pederi Bayezid'in gençliği burada geçti" yazılıdır.

C. Müzeler :

1. Amasya Müzesi :

Amasya Müzesi, medreselerin lâğvından sonra İkinci Bayezid Medresesinin iki odasında toplanan Mumyalarla Arkeolojik ve Etnoğrafik eserlerin bir araya getirilmesiyle 1925 yılında Müze Deposu şeklinde hizmete açılmıştır.

Toplanan eserlerin tasnifi yapılmış ve daha müsait bir yer olan Gökmedrese Camii'ne nakledilmiştir. Gökmedrese Camii.

Velî Bayezid Anıtı

1267 yılında Amasya Valisi Seyfeddin Toruntay tarafından inşa ettirilmiştir. Cami, Medrese ve Kümbetten ibarettir.

Amasya Müzesi'ndeki eserlerin esasını, Arkeolojik ve Etnoğrafik eserler ile 14. yüzyılda Amasya'da hüküm sürmüş olan İlhanlı şahsiyetlerine ait Mumyalar teşkil eder.

A. Arkeolojik Eserler :

Bu bölümde Hitit, Frigya, Yunan-Helenistik, Roma ve Bizans devrine ait eserler yer alır. Bunlar arasında, çeşitli sütun başlıkları, kitabeler, çeşitli çanak çömlek parçaları, camdan ve topraktan yapılmış göz yaşı şişeleri, şarap küpleri ve küp mezarlar geniş yer tutmaktadır.

Bu bölümün en önemli eserleri arasında : Hititlerden kalma Tunçtan Tanrı Heykeli ve mühürü (x), Topraktan Manda Başı ve Buzağı Ritonu ile taştan Aslan Heykeli'ni sayabiliriz. Bu arada Roma ve Bizans devrinden kalma camdan yapılmış göz yaşı şişeleri ile içinde halâ o zamanın şarapları bulunan iki cam şişeyi belirtmek yerinde olur.

Borabay gölü civarında bulunan Kalkolitik Bakır Çağ'a ait bir timsah iskeleti de Müze'nin görülmeğe değer eserleri arasındadır.

B. Etnoğrafik Eserler :

Başlıcaları, çeşitli kılıçlar, tüfekler, çakmaklı tabancalar, yay ve oklar, bindallı elbiseler, bohçalar, çeşitli tarikat külâhları, şamdanlar, Sedefli Rahle ve masalardır.

Bu bölümdeki eserlerin en önemlisi Pir İlyas'a ait sim işlemeli bohçadır. Çeşitli devirlere ait madeni ve kâğıt paralar ile para keseleri kayda değer eserlerdendir.

Amasya Müzesi'ndeki eserlerden bazı önemlileri hususiyetleri ile aşağıda belirtilmiştir.

a. Hitit Heykeli :

Heykel, 1962 yılında Amasya'ya 27 Km. mesafedeki Doğantepe (Zara) Bucağında tesadüfî bir kazı neticesi ortaya çıkmıştır.

Hitit Heykeli

Büyük bir sanatkâr elinden çıktığı kabul edilen bu heykel, üslûp itibariyle M.Ö. 14-13. yüzyıla ait olabilir.

Heykel bronzdan yapılmış olup yüksekliği 21.5 Cm., ağırlığı 1.340 Kg.dır. Kolları ve bacakları maalesef kaybolmuştur. Omuzları ile eteğinin altında görülen yuvalar, kollar ile bacaklarının takma olduğunu göstermektedir. Heykel ayakta duran veya yürümekte olan bir şahsı temsil etmektedir. Heykelin baş kısmındaki sivri külâh, Boğazköy Yazılıkaya kabartmalarında olduğu gibidir. Kaşlar ve gözler iyice belirtilmiş olup, göz çukurları oldukça derindir. Elbise yepyeni bir ruh ve anlayışla işlenmiştir.

(x) Bkz. : Sedat Alp, Amasya Civarında Zara Bucağında Bulunan Hitit Heykeli ile Diğer Hitit Eserleri.

b. Mumyalar :

Türklerde mumyalama âdet değildi. İlhanlılarda din etkisi oldukça zayıf bir durumda idi. İşte dinî etkinin İlhanlılarda zayıf oluşu bize, dünya müzelerinde bir eşi daha bulunmıyan Müslüman ve Türk mumyalarını kazandırmıştır.

14. yüzyılda tarihlenen mumyalar İlhanlı şahsiyetlerine ait olup 7 tanedir. Biri Hülâgû'nun torunu Yeşmut'un oğlu Anadolu Nâzırı Şehzade Cumudar'a, diğeri, Amasya Emiri İşbuğa Nuyin'e, diğerleri de Amasya'da hüküm sürmüş Pervane Bey, 2 cariyesi, biri erkek ve biri de kız çocuğuna aittir.

Bunlardan Şahzade Cumudar ve Emir İşbuğa Nuyin'e ait mumyalar Burmalı Minare Camiinin bitişiğindeki Türbeden, diğerleri de Fethiye Camii'nin mahzen kısmından alınmış ve 1925 yılında Müze Deposuna nakledilmiştir. 1944 yılına kadar iyi muhafaza edilen mumyalar, bu sene Yeşilırmağın taşması ile sular altında kalmış ve oldukça harap olmuştur. Halen Amasya Müzesinde (Gökmedrese) teşhir edilmektedir.

Mumyalardan Biri

c. Gökmedrese Camii Kapısı :

1267 yılında Amasya Valisi Seyfeddin Toruntay tarafından Gökmedrese camii için abanoz ağacından yaptırılmış olan kapı, bugün Amasya Müzesi'nin müstesna bir yerinde teşhir edilmektedir.

Kapı, Anadolu Selçukî Ağaç Oymacılık Sanatı'nın en parlak eserleri arasında yer almaktadır. Kapı üzerindeki Nesih Selçuk Kitabesinde meşhur Mimar Ebu Müslüm Neccar'ın ismi yazılıdır.

Zemin oyulmak suretiyle örnek belirtilmiştir. Cami kapısı olduğu için, tezyinatı geometrik ve nebati şekillerle kitabelere inhisar etmektedir. Geometrik geçmeler arasında değişik boydaki çok köşeli örnekler içerisinde palmet ve rumiler yer almakta olup bunların sonsuzluğuna göre dizilmesiyle esas kapı dekoru meydana gelmiştir.

Örnekler içerisinde rumi ve palmetlerin işlenişi insanı hayrete düşürmektedir. Kapı oldukça iyi muhafaza edilmiştir.

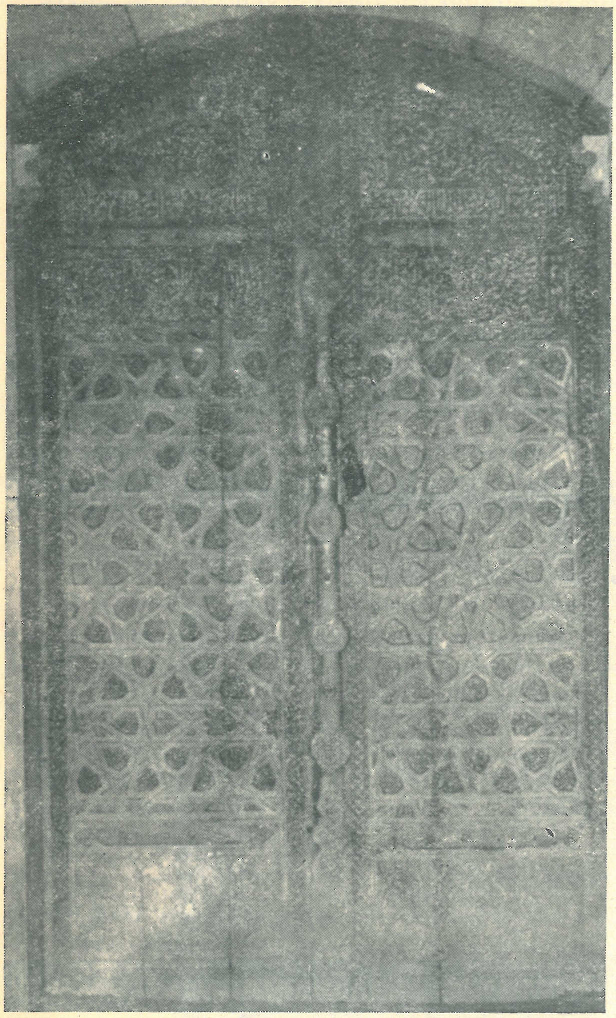

Cami Kapısının Görünüşü

D. Camiler :

1. Burmalı Minare Camisi ve Türbesi (Kümbet) :

Bakırcılar Çarşısı arkasındadır. Selçuki Hükümdarı Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında, Veziri Ferruh Bey tarafından 1237-1247 yıllarında yaptırılmıştır. Bina Selçukluların ilerlemiş kubbeli cami tipini göstermesi bakımından önem taşır. Binanın cephesi diğer Anadolu Selçuklu eserleri gibi geometrik motiflerle ve mukarnas dolgularla süslenmiştir. 1587 depreminde harap olmuş, 1602 ve 1726 yıllarında iki defa yanmış ve her seferinde yeniden onarılmıştır. Bitişiğinde Cumudar Türbesi yer alır.

Cumudar Türbesi, camiden üç sene sonra inşa edilmiştir. Türbenin altı yan yüzü vardır. Altlı üstlü iki kısımdan ibaret olup, üst kısmı yakın zamana kadar kütüphane olarak kullanılmış, alt kısmında da mumyalar muhafaza edilmiştir.

2. Gökmedrese Camii :

Bu gün Amasya Müzesi olarak kullanılmakta olup, 1267 yılında Amasya Valisi Seyfeddin Toruntay tarafından yaptırılmıştır. Tek bir bina içerisinde cami, medrese ve kümbetin bulunması bize, Anadolu Selçukilerinde o devrin kapalı külliye fikrini verir. Bina, cami, medrese ve kümbetten ibaret olduğu halde, kümbet kısmındaki çinilerden dolayı Gökmedrese Camii diye anılır. Ana-

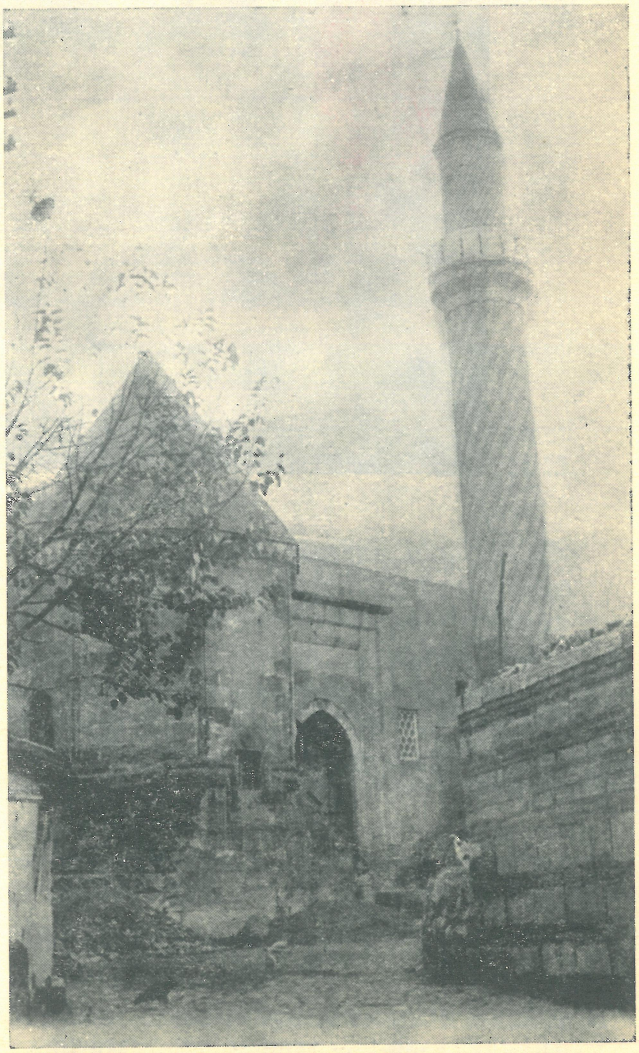

Burmalı Minare Camisi ve Cumudar Türbesi

Gökmedrese Camiinden İki Görünüş

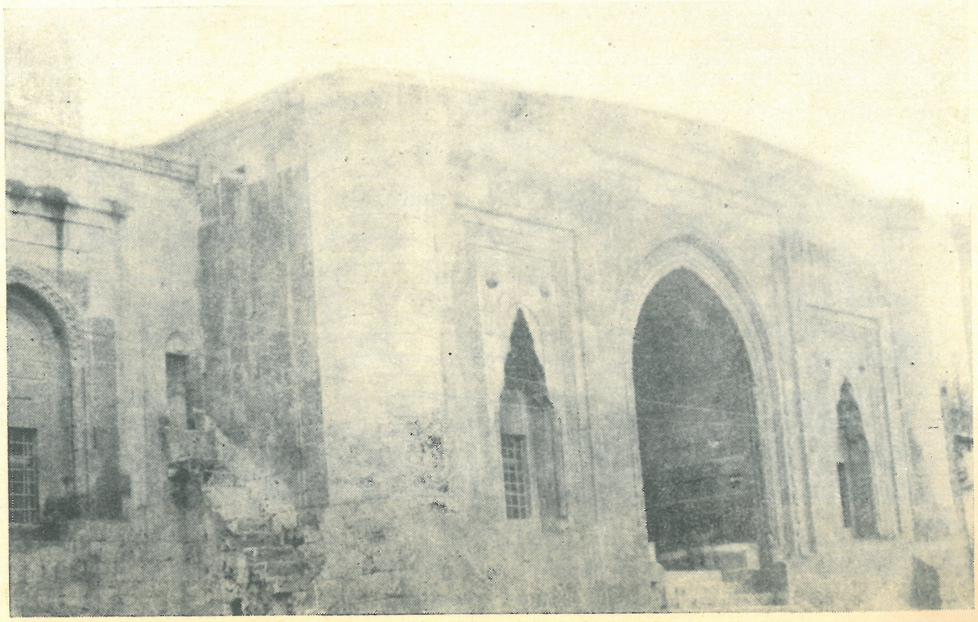

dolu Selçuki Camilerinin en gelişmiş şekillerinden biri olan bu cami, düz tavanlı ve düz damlı Arap Cami tipinden ayrı olarak, sahanın tamamen kubbelerle örtülmesiyle plânı daha da gelişmiştir. Bu durum ileride daha tekâmül ederek, Osmanlılar Devrinde Cami sahanın daha büyük ve daha az kubbelerle örtmek imkânını vermiştir. Cephe tezyinatı bakımından bu külliye, Anadolu Selçuk Sanatının en iyi dekorlu cephesini teşkil eder.

Kümbet (Türbe) Gökmedrese Camiinin solunda bulunur. Türbeye dışarıdan bir merdivenle çıkılır. Dikdörtgen bir kaide üzerinde taştan kübik bir yapı olup, sathı Nişlerle tuğladan 8 köşeli bir Tambur üzerinde, Önasya Türk Türbelerinde olduğu gibi kıvrımlı bir çatıdan meydana gelmiştir.

Türbenin konik çatı ve Tambur kısımları kobalt mavisi ve açık mavi tek renkli çinilerle dekore edilmiştir. Mavi renkli çinilerinden ötürü külliyeye Gökmedrese Camii ismi verilmiştir.

Konik çatı ve Tambur kısmının çinilerini dekore etmek için evvelâ örnek dar ve uzun tuğlalara çizilmiş olup çiniler bunun üzerine takma tekniği ile yapıştırılmıştır. Bir pano halinde olmayıp uzun ve dar çubuklardan meydana gelen çiniler, çok yerde Selçukilerin mutluluk sembolü olan Spiral bir şekilde çift yılan figürlerini meydana getirmek suretiyle, şahane bir kompozisyon yaratmıştır. Bu sembol bu gün Tıp Fakültelerinin Amblemi olarak kullanılmaktadır. Türbenin Mescidini esas Cami mekânına bağlıyan sivri kemerde, kahve rengi sırlı tuğla ve tek renkli, koyu yeşil çinilerden meydana gelmiş zikzak motifleri ve dolgular kümbete ayrı bir güzellik katmaktadır.

3. Gümüşlüzade Camii :

Gümüşlü Mahallesindedir. 1326 yılında Taceddin Mahmut Çelebi tarafından yaptırılmış, 1419 depreminde yıkılmış, 1491 yılında Defterdar Ahmet Bey tarafından kârgir olarak yeniden yaptırılmıştır. 1688 de Gümüşlüzade İbrahim Paşa tarafından esaslı şekilde onartılmış ve cami onun ismini almıştır.

4. Çilehane Camii :

Pirler Parkı karşısında yer alır. Osmanlı Emirlerinden Yakut Paşa tarafından 1413 yılında yaptırılmıştır. Plân itibariyle arka arkaya iki kubbeli bir binadır. Kubbeler koridorla birbirinden ayrılmıştır. Vaktiyle kubbelerden biri Tekke, diğeri Cami olarak kullanılmakta idi. Ayrıca bir koridorda çilehane olarak kullanılmış ufak ufak odalar vardır.

5. Bayazıt Paşa Camii :

Bayazıt Paşa Mahallesindedir. Yahşibeyzade Bayazıt Paşa tarafından 1414-1419 yıllarında yaptırılmıştır. Mimarı'nın Şemseddin Şami olduğu kitabesinde yazılıdır.

Yapı, plân bakımından yan mekânlı (Taphaneli) camiler serisinde olduğu halde, cephe dekorasyonu bakımından Anadolu Selçukileri Devri etkilerini taşımaktadır. Bu itibarla bu yapıyı, Selçuki devri eserleriyle Osmanlı devri eserleri arasında bir intikal devri yapısı olarak kabul etmek gerekir. Yapı pek az değişikliklerle Bursa Yeşil Camii plânına benzemektedir. Yan mekânların ibadet için kullanılmadığı, içindeki mutfak ve raflardan anlaşılmaktadır.

Arka arkaya iki kubbe, öndeki kubbenin yanlarında ikişer küçük kubbe yer alır. Cephe bazı yerlerde mermer kaplamalı ve oldukça süslü beş kubbeli bir son cemaat yeri görülmektedir.

6. Yörgüç Paşa Camii :

Gökmedrese Mahallesindedir. Amasya Beylerbeyisi Yörgüç Paşa tarafından 1430 yılında yaptırılmıştır. Eser : Cami, medrese, türbe ve imarethaneden meydana gelmiş bir külliye imiş. Bu gün bu külliyeden yalnız Cami ve kendisi ile evlâdlarına mahsus türbe kalmıştır.

Arka arkaya iki kubbe, arka kubbenin iki tarafında birer küçük kubbe yer alır. Giriş kapısı, yan kapılar ve kemerler, kahve rengi taş ve beyaz mermerlerin periyodik olarak dizilmesinden şahane geçmeler meydana gelmiştir. Giriş kapısının üstünde geo-

Gümüşlüzade Camii

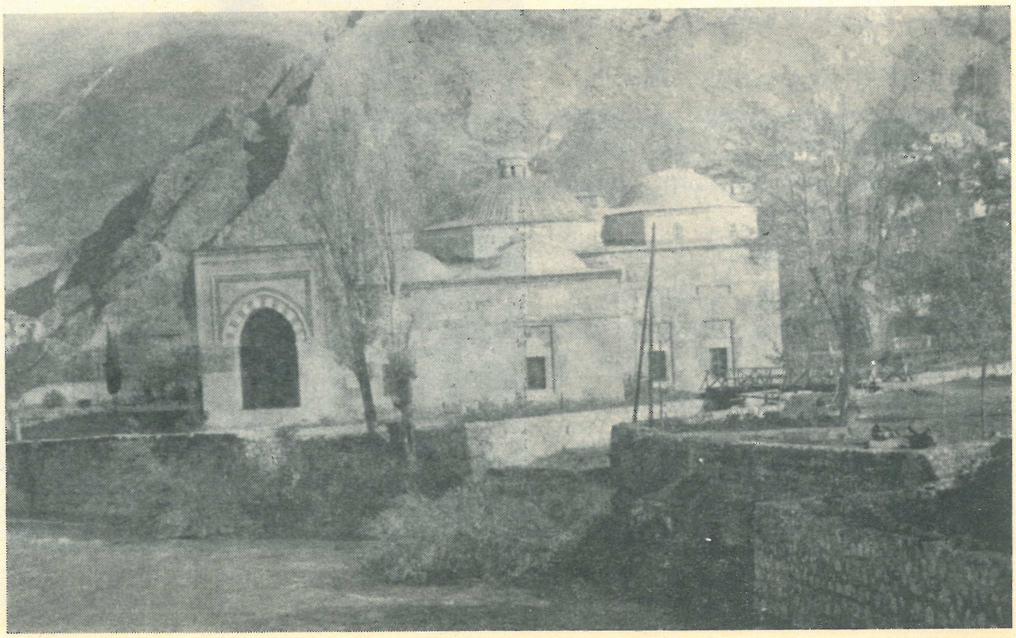

Bayazıt Paşa Camii

metrik motifler ve çiçeklerle süslenmiş sağır pencerenin altında gayet ustaca yazılmış bir kitabe yer alır.

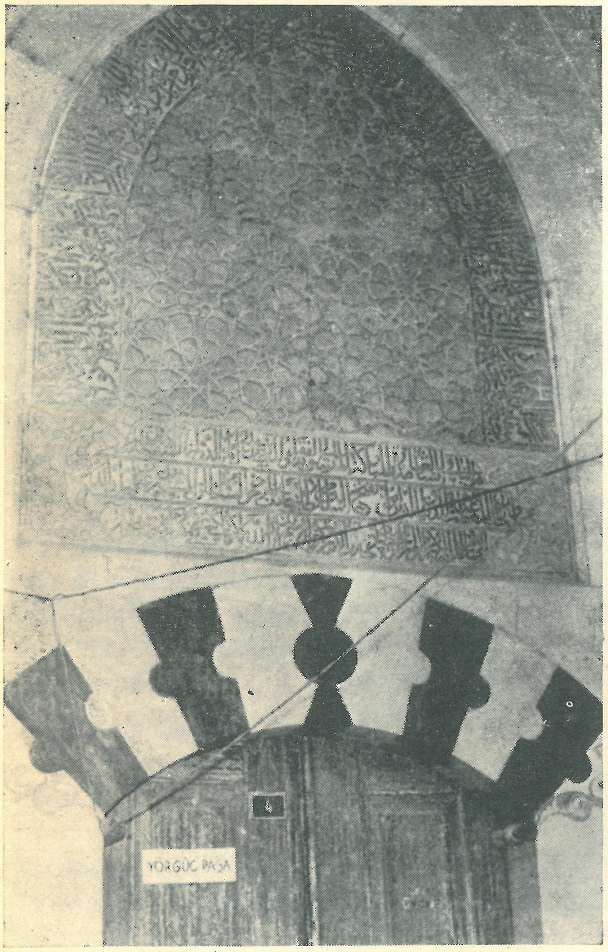

Yörgüç Paşa Camii Kapısı ve Kitabe

7. Selim Ağa (Süleymaniye) Mescidi :

Buğday Pazarındadır. Kilâri Süleyman Ağa tarafından 1485 yılında yaptırılmıştır. Tek minareli ve tek kubbeli bir camidir. Halen restore edilmektedir.

8. Mehmed Paşa Camii :

Mehmed Paşa Mahallesindedir. II. Bayezid'in emri üzerine, Şehzade Ahmet Bey'in Lalası Mehmet Paşa tarafından 1485-1486 yıllarında yaptırıldığı kitabesinde yazılıdır. Plân itibariyle yan mekânlı camiler gurubuna dahildir. Cami külliye şeklinde yaptırılmış olup, bu gün külliyeden cami, hamam ve han kalmıştır.

Camiin som mermerden yapılmış şahane minberi, 15. yüzyılın Palmet Rumi ve Kırık dallariyle tezyin edilmiştir.

Caminin 1939 depreminde harap olan dış kısmı bilâhare restore edilmiştir. 5 bölümü, üzeri kubbe ile örtülü son cemaat yeri ile Amasya'nın müstesna eserleri arasında yer alır.

9. Sultan Bayezid Külliyesi :

Şehri İstasyon'a bağlayan Ziya Paşa Bulvarı'nın kenarında yer alır. Sultan II. Bayezid, Amasya'da uzun süren Şehzadeliği zamanında Padişah olduğunda büyük bir cami yaptırma vaadinde bulunmuştu. Padişah olunca külliyeyi emri üzerine, Amasya'da Vali olan Şehzade Ahmet Bey 1485-1486 yıllarında yaptırmıştır. Eser : Cami, medrese ve kütüphaneden ibaret bir külliye şeklinde olup Amasya'nın en büyük tarihî abi-

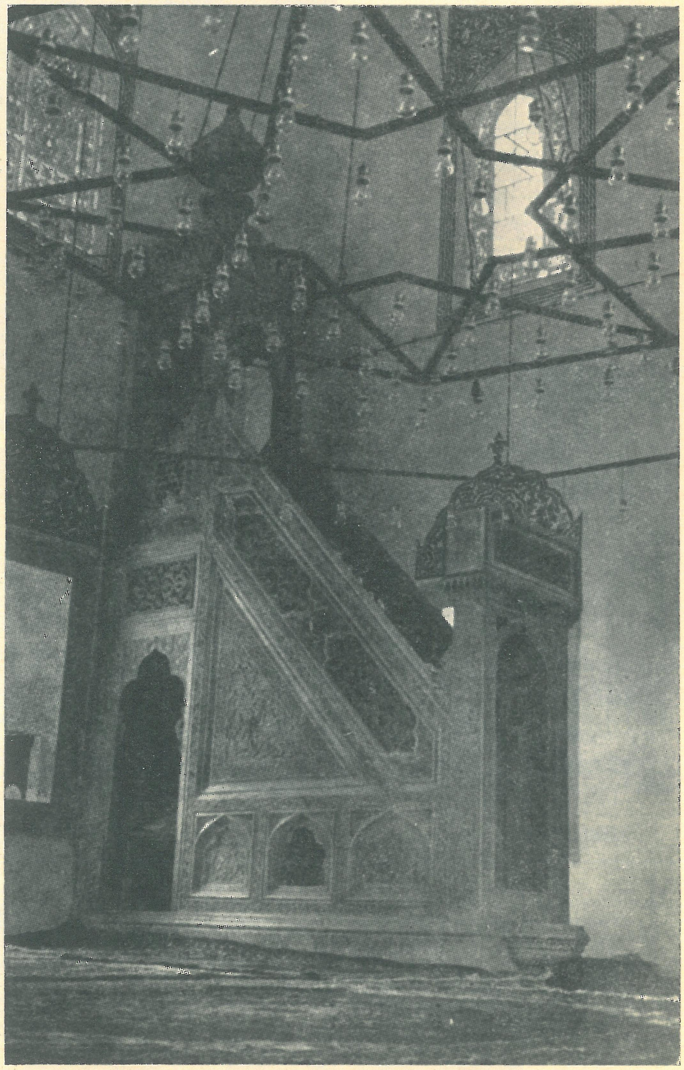

Mehmet Paşa Camii'nin Mermer Minberi

desidir. Plânı itibariyle, Bursa uslubu denilen yan mekânlı camilerle klâsik devir camilerinin başlangıcı kabul edilmese de, Edirne'deki Bayezid Camisi gibi klâsik eserlere bir öncü sayılabilir. Plânı bakımından yan mekânlı camilerin bir tekrarı gibidir. Bir farklaki, bu camide orta ve mihrap sahnın kubbeleri daha büyütülmüş ve yan odalarla Eyvanlar birer yan sahın halini almıştır. Böylelikle merkezi kubbe problemine gittikçe yaklaşılmıştır.

Cephede beş kubbeli bir son cemaat yeri görülür. İki zarif minaresi vardır. Skalaktikli abidevi portalı dikkate değer. Kapı üzerinde şahane bir inşa kitabesi yer alır.

Camiin minareleri taş işçiliği bakımından büyük değer taşımaktadır. Bu camiye Türidizade Hacı Ali Ağa 1783 yılında sıcak

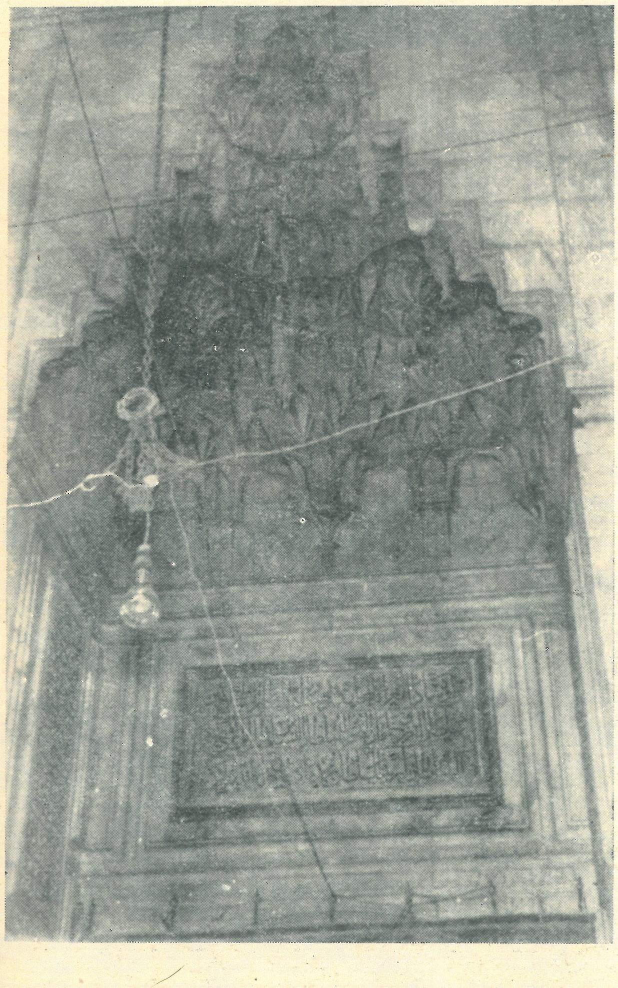

Sultan Bayezid Camiinin Kapısı Üzerindeki İnşa Kitabesi

su ile abdest alınmasını sağlıyacak bir tertibat yaptırmıştır. Batı tarafına Keklikzade Hacı Ali Ağa evlâdlarından Ayşe Hatun bir şadırvan, Kapancızade Hüseyin Zeki 1842 yılında kütüphane ile şadırvan, Yumukzade Mehmet Hamdi Bey de bir kütüphane ve şadırvan yaptırmıştır. Caminin halıları çok kıymetlidir.

10. Sofular (Abdullah Paşa) Camisi :

Sofular Mahallesindedir. Sultan II. Bayezid zamanında Beylerbeyi olan Abdullah Paşa tarafından 1485 yılında Darülhadis olarak yaptırıldığı kapı üzerindeki kitabesinden anlaşılmaktadır. Tuğla ve taştan işlenmiş zarif bir minaresi vardır.

11. Şamlar (Ayas Ağa) Camisi :

Şamlar Mahallesindedir. Danişmentlerden Melik Gazi'nin Şamlar Camisi yıkılınca, Kapı Ağası Hüseyin Ağa 1495 yılında önündeki okul ve medrese ile birlikte bu camii yaptırmıştır.

12. Pazar Camii :

1495 yılında Mehmet Paşa tarafından yaptırıldığı kapı üzerindeki inşa kitabesinde yazılıdır. Evliya Çelebi bu cami kubbesinin kurşunla kaplı olduğunu yazar. Bina tek kubbeli bir yapı olup üç bölümlü son cemaat yerine ve zarif bir tuğla mimarisine sahiptir. Renkli tuğlaların geometrik olarak dizilmesinden meydana gelen son cemaat yeri cephesi dikkat çekicidir. Cami, Osmanlı mimarisi son cemaat yeri cephe dekorunda bazan tuğlaya yer verildiğini göstermesi bakımından önemlidir.

13. Hatunya Camisi :

Hatunya Mahallesindedir. Sultan II. Bayezid'in ailesi ve Amasya Valisi Şehzade Ahmet'in annesi Bülbül Hatun tarafından 1510 yılında yaptırılmıştır. Cami külliye şeklinde yaptırılmış olup, külliyeden bu gün yalnız cami ve hamam kalmıştır. Plânı, yan mekânlı camilerin gelişmemiş tipini göstermektedir .Yan mekânlar Beşik Tonozlarla örtülmüştür.

14. Azeriler Camisi :

Bayazıt Paşa Mahallesinde, Savadiye

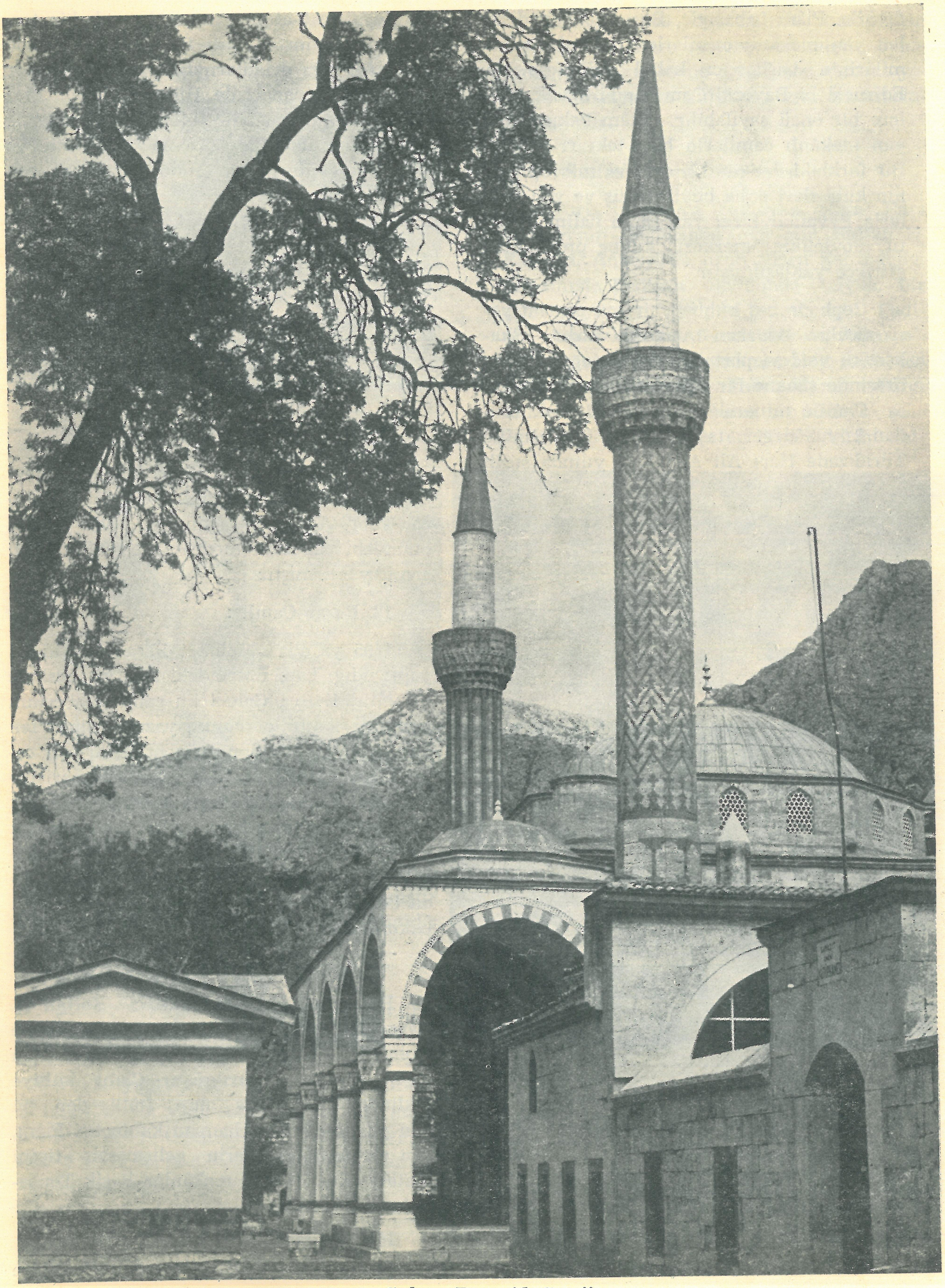

Sultan Bayezid Camii

Deresi'nin sol kıyısındadır. Bu cami, Karabağlı Şeyh Hacı Hamza'i Nigâri adına yaptırılmıştır. Şeyh Hacı Mahmut Efendinin Azeri Türklerinden topladığı yardımlar ve Mir Hasan Efendinin nezareti ile 1887 yılında yapılmaya başlanan bu caminin bir kısmı 1888 de tamamlanmış, 1895 yılında medrese ve şadırvan kısımları tamamlanmıştır. 1910 yılında Mir Hasan Efendinin ölümü üzerine, nezaret işini üzerine alan Hacı Mahmutzade Mehmet ve Ahmet Karan Beyler camii ikmal ettirmişlerdir. Minare, minber ve mihrapta Avrupa etkileri görülür.

15. Merzifon'da Medrese Önü Camii :

Selçukiler zamanından kalma olup Çelebi Sultan Mehmet tarafından tamir ettirilerek ihya edilen Medrese'nin bitişiğinde bulunduğu için (Medrese Önü Camii) ismini almıştır. Bu cami, Çelebi Sultan Mehmed'in oğlu ve Fatih'in babası Sultan Murad tarafından 1426 yılında yaptırılmıştır.

Hattat İskender Hâki tarafından Medrese Önü Camii Duvarına Yazılan Yazı

16. Merzifon'da Paşa (Kara Mustafa Paşa) Camii :

Merzifon'lu Kara Mustafa Paşa tarafından 1666-1667 yıllarında yaptırılmıştır. Tek kubbe Osmanlı camilerinin tipik örneklerinden biridir. Önde bir kubbe, önünde 3 bölümlü bir son cemaat yeri bulunur. Kara Mustafa Paşa camiin önüne bir şadırvan ve kütüphane yaptırmıştır.

17. Gümüşhacıköy'de Mehmet Paşa Camii :

Köprülü Mehmet Paşa tarafından 1660 yılında yaptırılmıştır. Bu cami, 1939 depreminde harap olmuş ve 1948 yılında halkın yardımı ile yeniden yaptırılmıştır.

E. Türbeler :

Amasya'nın her köşesinde bir türbeye rastlanır. Bu türbelerin isimleri aşağıda gösterilmiştir:

1. Akbilek
2. Alagözbaba
3. Ebuishak Çelebi
4. İskender Memi Çelebi
5. Efrumiye Bânu
6. Emir İmam
7. Anbarlıevliya
8. Üçler
9. Oruçbey

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Camii
(Paşa Camii)

Gümüşhacıköy'de Mehmet Paşa Camii

10. Ehli Hatun
11. İbikbaba
12. İksirlibaba
13. İğnecizade
14. İltekin
15. İnekler
16. Bektaşbaba
17. Pervaneler
18. Pir İlyas
19. Pir Sinan
20. Pir Abdurrahman Çelebi
21. Pir Mehmet Çelebi
22. Tacettin
23. Tekirdağlıbaba
24. Timarhaneevliyası
25. Cümudar
26. Hacı Hamza Efendi
27. Hacı Hamza Bey
28. Habib Karamani
29. Hüseyindede
30. Hilfetgazi
31. Hoca Sultan
32. Dersitamam
33. Recep Çelebi
34. Selâmet Hatun
35. Sultan Mesut
36. Sinan Efendi
37. Şadgeldi
38. Şirvani
39. Şehzade
40. Şehzadegân
41. Şehitler
42. Şeyh Hüsamettin
43. Şeyh Zekeriya
44. Saçlı Efendi
45. Sefa Paşa Hatun
46. Taşköprülü
47. Toruntay
48. Ayşe Gazi
49. Arif Efendi
50. Abdurrahmanbaba
51. Osman Bey
52. Acemali
53. Ali Çelebi
54. Fahreddin Cevheri
55. Kadılar
56. Kayaevliya
57. Kadempaşa
58. Kutup
59. Kurtboğan
60. Gülçiçek Hatun
61. Kemalpaşa
62. Gümüşlüzade
63. Mehmet Paşa
64. Muslihittin
65. Mustafadede
66. Malatyalı Sofi
67. Melikgazi
68. Memidede
69. Mansurbaba
70. Mevlevihane
71. Nasuhbaba
72. Yediler
73. Yakup Halveti
74. Yörgüç Paşa

Bu türbelerden bazılarına aşağıda kısaca temas edilmiştir (x).

1. Halifetgazi (Hilfetgazi) Türbesi :

Gökmedrese Mahallesinde olup Anadolu'nun en eski türbelerinden biridir. Burada Amasya Valisi Emir Mübarizeddin Halife Alp yatmaktadır. Bina yapılırken eski bir Bizans binası enkazından istifade edildiği, kaidedeki blok taşlarından ve sağ yukarı tarafta görülen çifte pencereden anlaşılmaktadır. Türbenin cephesindeki kapı az tesadüf edilen örneklerden biridir. Kapının üstünde Kûfi yazısı ile yazılmış kitabesi vardır.

Geometrik geçmeler ve biçki dişlerinden ibaret motifler Türbeye ayrı bir güzellik vermektedir. Selçuki Türbeleri gibi sekiz köşeli olup kule şeklinde inşa edilmiştir. Zemin katta cesedin konulduğu tonozlu bir mahzen kısmı, bunun üstünde sandukanın bulunduğu sahın yer alır. Üstü kürevi bir kubbe ile örtülü olup, dıştan vaktiyle piramid bir çatı ile kaplı olduğu anlaşılmaktadır.

Türbenin sahın kısmında bir sanduka vardır. Sandukanın güneye bakan yüzünde kabartma kıvırcık boynuzlu birer koç kafası vardır. Bu iki koç kafası arasında defne yaprağından bir girlandı omuzlarında taşı-

---

(x) Fazla izahat için Bkz: Abdi Zade Hüseyin Hüsamettin, Amasya Tarihi C. 1, S. 179-216.

yan üç tane kabartma çıplak erkek ve bu erkekler arasında iki tane kanat takılı melek başı görülmektedir.

Bazı tarihçiler, kanatlı Eros figürlerinin taşıdığı girlandlar ve Medüz başları ile süslü olan bu lâhtin Roma eserlerinden olduğu ve sonraları Halife Alp için sanduka olarak kullanıldığı kanısındadırlar (x). Bir kısım tarihçiler ise, bu görüşü reddetmekte, sandukanın da Selçuki eseri olduğunu iddia etmektedirler (xx).

Türbenin bitişiğinde, bu gün mecvut olmıyan bir medresenin enkazı bulunmaktadır.

2. Sultan Mes'ud Türbesi :

Üçler Mahallesinin önündeki Narlıbahçe Mezarlığının güneyindedir.

Kitabesi, cephedeki iki yan sütun üzerine girift bir Kûfi yazısı ile yazılmıştır. Türbe Sultan Mes'ud I. için inşa edilmiştir. Türbede Sultan Mes'uddan başka Yörgüç Paşa'nın iki kızının yattığı bilinmektedir.

3. Toruntay (Torumtay) Türbesi :

Gökmedrese Camii karşısındadır. 1279 yılında Amasya Valisi Seyfeddin Toruntay tarafından yaptırılmıştır. Plânı dikdörtgen olan bu Türbeye dışarıdan taş bir merdivenle çıkılır. Her cephesinde birer penceresi bulunan Türbe, içten tonozla örtülüdür. Üstünün konik bir çatı ile kaplı bulunduğu bilinmektedir.

Türbenin esas cephesini teşkil eden güney kısmında en dekorlu pencere yer alır. Bu pencerenin yukarı tarafında ve yanlarında palmet yaprağı sıralarından meydana gelen dört köşe şahane panolar bulunmaktadır. Bu panolar, eski Selçuk Saray Halılarının taşa geçmiş yegâne izleridir. Türbenin içerisinde, üzerinde ismi ve ölüm tarihi ile Ayetelkürsi yazısı bulunan siyah yekpare mermerden Seyfeddin Toruntay'ın sandukası ile, Yakup Çelebi, Mehmet Çelebi, Alâeddin Çelebi ve Ebubekir Çelebi sandukaları ve, Sivas Hâkimi Kılıçarslan Selçuki, Amasya Valisi Şehzade Sultan Alâeddin Bey ile oğulları Taceddin ve Gıyaseddin Çelebilere ait sandukalar bulunmaktadır. Sivas Hâkimi Kılıçarslan'a izafetle buraya Kılıçarslan Türbesi de denilir.

4. Kadılar Türbesi :

Halifetgazi Türbesinin karşısındadır. Türbe 15. yüzyıl Osmanlı Türbelerinin değişik bir varyasyonunu ortaya koyar. Dikdörtgen bir mekânın üzeri beşik tonozla örtülü olup, cephesi tamamen açıktır. Türbe eski bir Bizans binasından istifade olunarak yapılmıştır. İçindeki lâhitler üzerinde nesih yazılı kabartmalar dikkati çekmektedir. Bu lâhitler, Pir Nizameddin Mahmut, Pir Şemseddin, Mehmet İzzeddin Hasan, Şemseddin Mehmet Çelebilere aittir.

5. Şehzadeler Türbesi :

Gökmedrese Mahallesindedir. İçerisinde Osmanlı Şehzadeleri yattığı için bu ismi almıştır. Kare bir plâna sahip olup üstü kubbe ile örtülüdür. İçinde Çelebi Sultan Mehmet'in oğlu Şehzade Kasım (1406), Bayezid I. oğlu Şehzade Mehmet (1422), Bayezid II. oğlu Şehzade Ahmet (1513) ve Şehzade Mustafa (1512) yatmaktadır.

6. Pir İlyas Türbesi :

Pirler Parkı içerisindedir. İlk defa Gümüşlüzade Ahmet Paşa tarafından bir hücre olmak üzere yaptırılmış, II. Sultan Bayezid tarafından kârgir olarak yeniden inşa ettirilmiştir. 1895 depreminde tamamen yıkılmış, Kolağası Hurşit Beyin gayreti ve halkın yardımı ile yeniden yaptırılmıştır.

Türbede Gümüşlüzade Pir Şücaeddin İlyas. damadı Pir Celâleddin Abdurrahman, torunu Pir Hayreddin Hızır Çelebiler ile bunların aile ve kızlarından 4 kadın gömülüdür.

(x) Ahmet Demiray, Resimli Amasya S. 43-44.

(xx) Abdi Zade Hüseyin Hüsamettin, Amasya Tarihi C. 1, S. 197-198.

Halifetgazi Türbesi

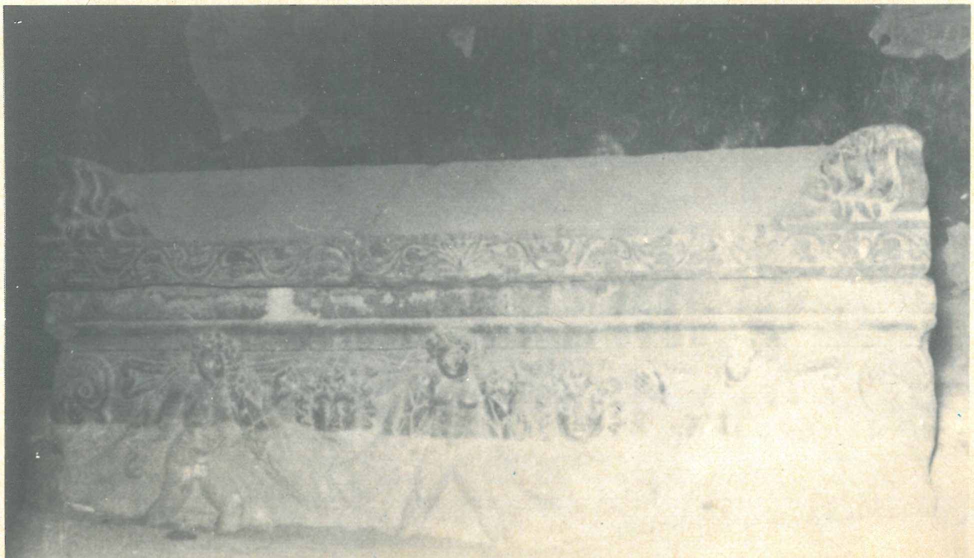

Halifetgazi Türbesindeki Sanduka

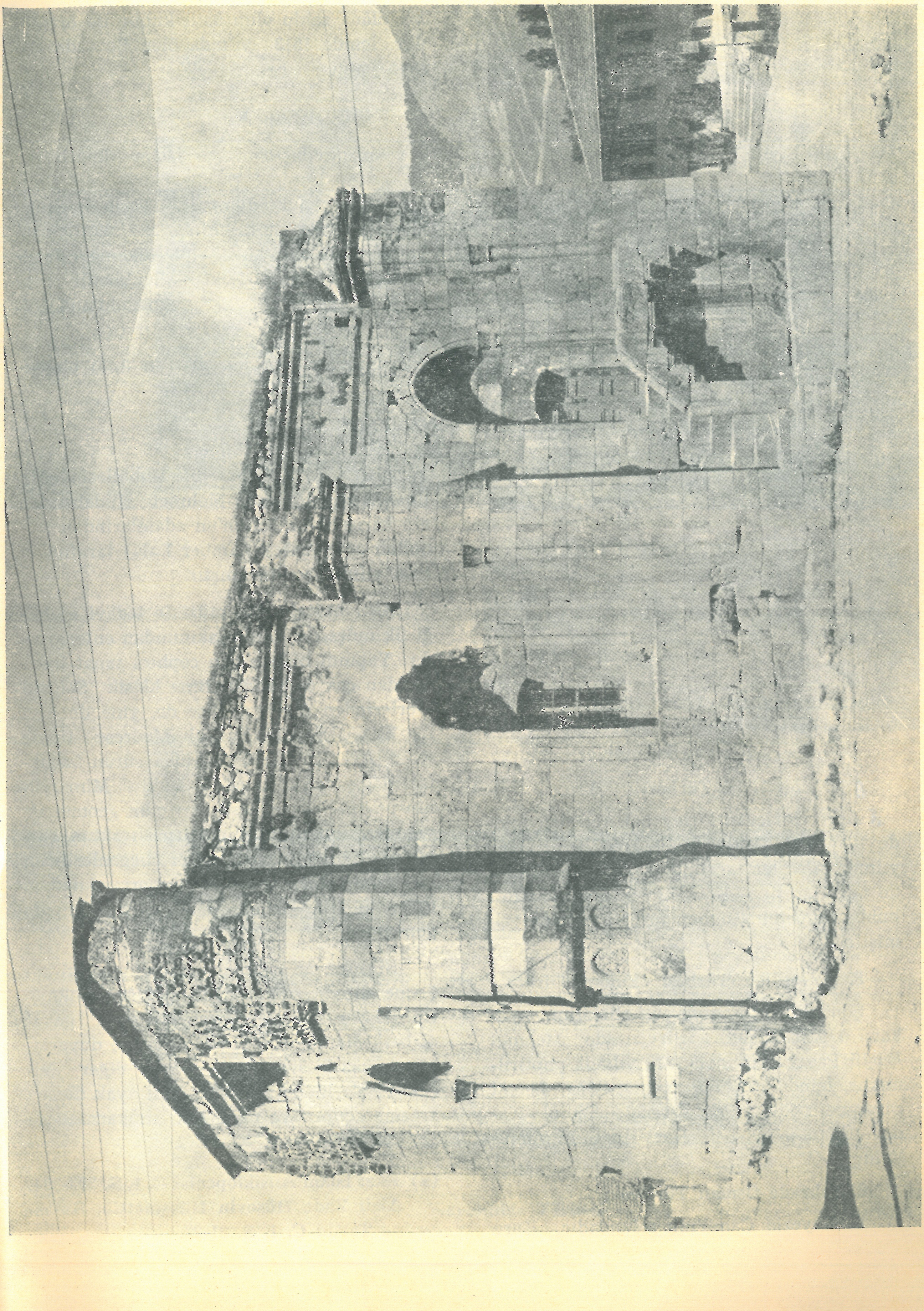

Toruntay Türbesi

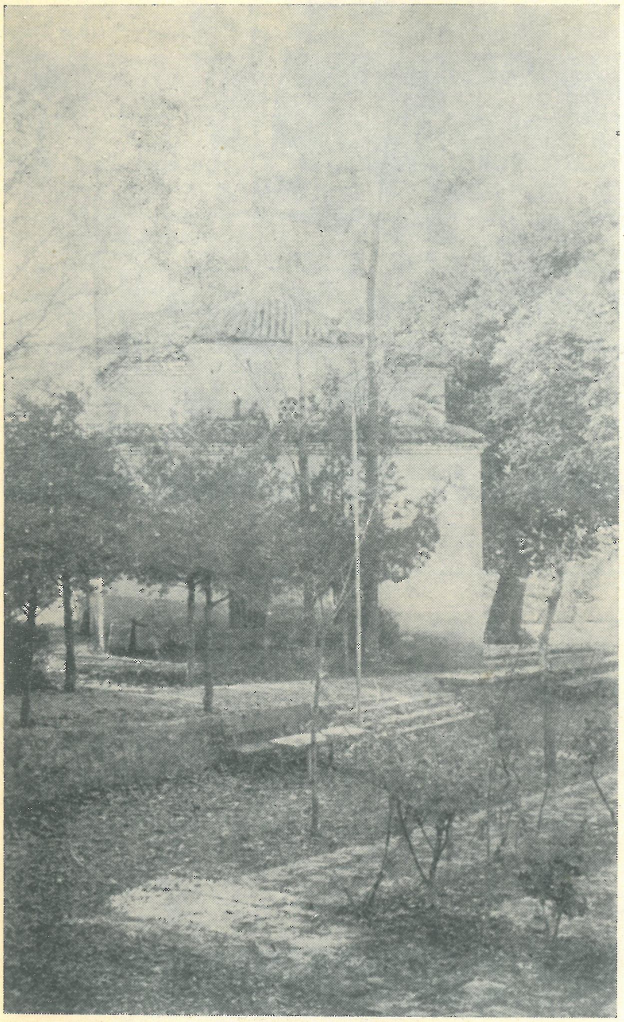

Pir İlyas Türbesi

7. Bektaş Baba Türbesi :

Aşağı Pirler'in kuzey batısındadır. İçinde Kırşehirli Bektaş Baba gömülüdür. 1868 yılında Aleviler tarafından yaptırılmış, 1897 de onartılmıştır. Kare bir mekânın üzeri kubbe ile örtülmesinden türbe meydana gelmiştir.

8. Şirvanlılar Türbesi (Yukarı Türbe) :

Şamlar ve İhsaniye Mahallelerinin yukarı taraflarındadır. Şirvanzade Mehmet Rüştü Paşa tarafından 1870 yılında yaptırılmıştır. İçinde Rüştü Paşanın babası İsmail Siraceddin Şirvani ve kardeşi İstanbul Kadısı Ahmet Hulûsi ile Hacı İsa Ruhi gömülüdür.

9. Şehzade Osman Türbesi :

II. Bayezid Camii'nin solundadır. Kare bir plâna sahip olup üstü kubbe ile örtülüdür. İçinde 1513 yılında ölen Şehzade Osman yatmaktadır.

F. MEDRESELER :

Amasya'da Türk ve İslâm devirlerine ait 36 Medrese, 8 Darül Kura ve 8 Okul (Mektep) tesbit edilmiştir. Tarih boyunca büyük bir ilim ve bilim merkezi olan Amasya, haklı olarak "Medinetül Hükemâ - Erbabı Akıl ve Hikmet Şehri", "Kubbetül Ulemâ - Âlimlerin Merkezi", "Anadolu'nun Oxford'u" ünvanlarını kazanmıştır (x).

Aşağıda Medreselerden en ünlü olanları hakkında bilgi verilmiştir.

1. Amasya Darüşşifası :

Amasya'da Yakutiye Mahallesindedir. İlhanlılardan Olcayto Mehmet Hüdabende'nin karısı Ilduz Hatun'un adamlarından Abdullah oğlu Anber (Amber Lala) tarafından 1308 yılında yaptırılmıştır.

Akıl hastalarının müzikle tedavi edildiği ilk müessese oluşu bakımından enteresandır. Yapının bilhassa ön cephesi sanat bakımından çok değerlidir. Bina klâsik Selçuki eserlerinden farklı değilse de, yine de ayrı bir karakter taşır. Eyvanlı Medrese tipine girer. Avlu revakında görülen sütun başlıkları değişiktir. Anadolu Selçuklu Mimarisinin orijinal sütun başlıkları olan geometrik, yaprak tezyinatlı ve Mukarnaslı sütun başlıkları kullanılmıştır. Türk üçgenlerinden meydana gelen sütun başlıkları, Anadolu Selçuklu Mimarisinde ilk defa bu yapıda denenmiştir.

Bina kesme taşlardan örülmüş ve iki köşesine silindir şeklinde dayanaklar yapılmıştır. İki taraftaki pencereler ortasına gayet nisbetli olarak yapılmış olan cephe duvarlarının yüksekliğini aşan dış kapı, diğer Selçuk binalarında olduğu gibi iki ayak duvarı arasına açılmış ve tamamen mukarnaslarla

---

(x) Bkz: İslâm Ansiklopedisi C. 1, S. 393-394. Abdi Zade Hüseyin Hüsamettin, Amasya Tarihi C. 1, S. 21-23.

Hamzadede Türbesi

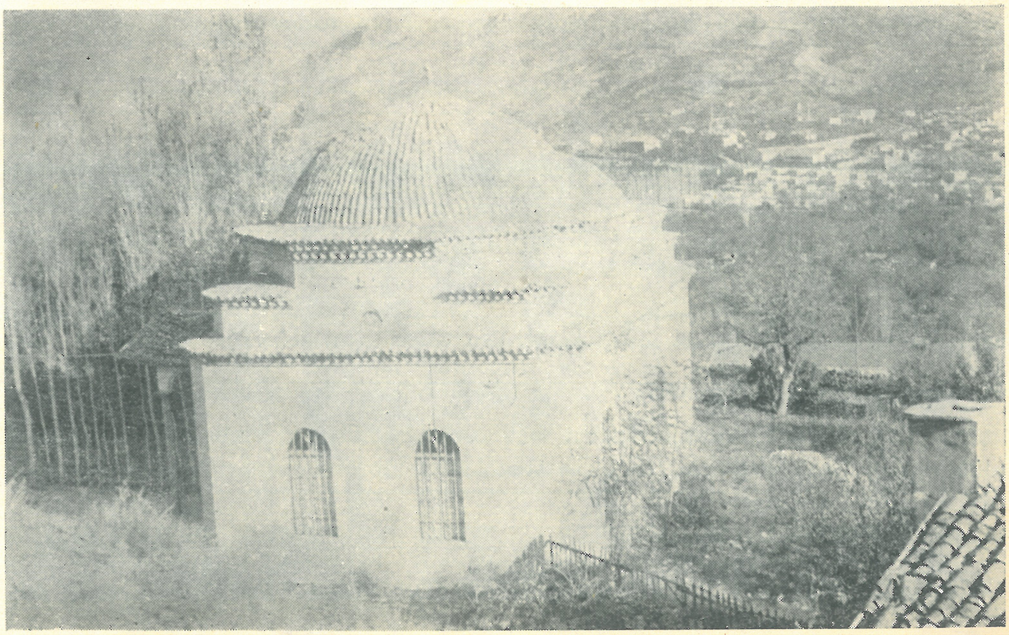

Şirvanlılar Türbesi

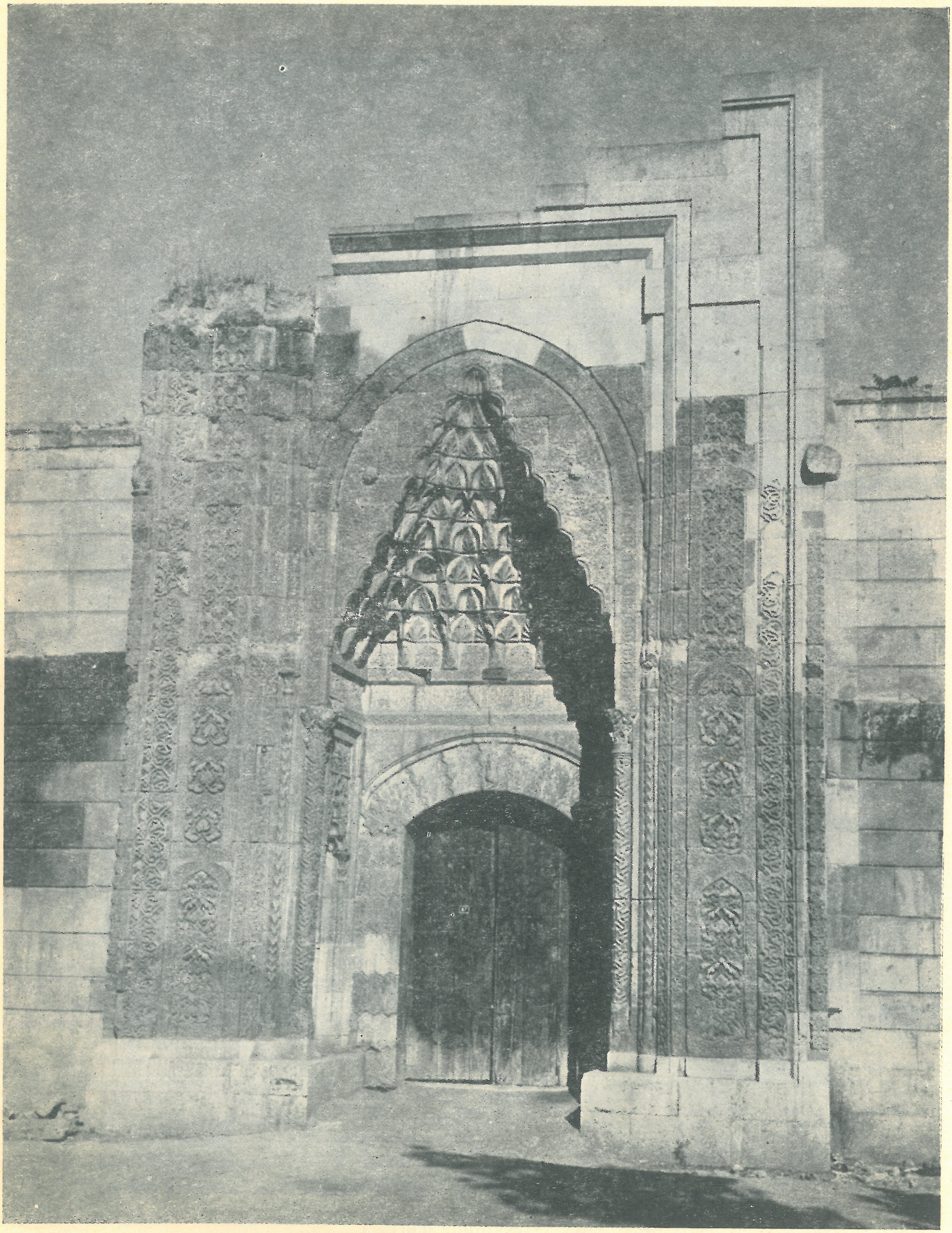

Darüşşifa (Bimarhane - Timarhane)

dış satıhları kemere bağlanmış bir girinti teşkil eder.

Burası, zamanında hem darüşşifa (Hastane), hem de Tıp Medresesi idi. Öğrencilere hekimlik bilgileri teorik olarak öğretildiği gibi, bunlar hastanede uygulama da yaparlardı. 1873 yılından sonra burası önemini kaybetmeye başlamış, yalnız bir kısmı akıl hastalarına ayrılmıştır.

Burada ünlü hekimler görev almışlardır. Bir çok değerli hekim buradan yetişmiştir. Şükrullah, Halimî, Merzifon'lu Atufî ve Lütfullah oğlu Mehmet bunların başında gelir. Burada 14 yıl tabiblik yapmış olan meşhur hekim Sabuncuoğlu Şerafeddin B. Ali'nin 1405 yılında telif ettiği (Kitab-ül-Cerrahiye-i İlhaniye) İlhanî Cerrahlığı adlı eser çok değerlidir (x).

Binanın cephesi 1939 depreminde hasara uğramış, 1945 te restore edilmiştir.

2. Kapı Ağa (Büyük Ağa) Medresesi :

Şamlar Mahallesindedir. II. Bayezid zamanında Saray'ın baş ağalarından Hüseyin Ağa tarafından 1488 yılında yaptırılmıştır. Medresenin orijinal bir planı vardır. Planı sekizgen olup, bu şekil Türk Mimarisinde bir istisna teşkil eder. Bu durum ancak Ön Asya ve Selçuk Türbelerinde görülür. İçeride sekizgen bir avlu ve avlunun etrafı özel kubbelerle örtülü revaklarla çevrilidir. Bu revakların her gözü karşısında, talebeye mahsus odaların kapıları yer alır. Güney tarafında büyük bir sahanı vardır.

3. Sultan Bayezid Medresesi :

Sultan Bayezid Camii ile birlikte yaptırılmıştır. Medresenin güneyinde Medrese sakinlerinin ibadetleri için Mescit kısmı ile Dershane ve yanlarda talebelerin kalmaları için Medrese Odaları bulunur. U şeklinde bir avlu etrafını çevreleyen medrese odalarının önünde, revaklar bulunmaktadır.

Bina halen Kütüphane olarak kullanılmaktadır.

4. Merzifon'da Çelebi Sultan Mehmet Medresesi :

1414 yılında yaptırılan külliyeden bu gün sadece Medrese kısmı kalmıştır. Planı 4 eyvanlı Selçuk Medreselerine benzer. Ortada revaklı avlu, bu avlunun 4 kenar ortasında birer eyvan ve eyvan aralarında medrese odaları yer alır. Bu gün harap bir haldedir.

5. Merzifon'da Dürri Mehmet Efendi Medresesi :

Şeyhülislâm Merzifon'lu Dürri Mehmet Efendi tarafından 1733 yılında yaptırılmıştır. Klâsik Osmanlı Medreseleri tipindedir.

1894 kargaşalığında Merzifon yandığı zaman bina restore edilmiştir.

G. DİĞER YAPILAR :

1. Amasya Bedestan'ı :

Yeni Postahane binası yanındadır. Kapı Ağası Hüseyin Ağa tarafından 1483 yılında yaptırılmıştır. 4 kapısı vardır. Eskiden üzerinin kubbelerle örtülü olduğu anlaşılmaktadır.

2. Taşhan :

Bakırcılar Çarşısı arkasındadır. Taştan yapılmış olduğu için bu ismi almıştır. 1699 yılında Amasya Mutasarrıfı Rahtuvan Hacı Mehmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Halen harap haldedir.

3. Çağlayan (Çalak - Çalık) Köprüsü :

Köprünün eski adı İltekin Köprüsüdür. Danişmentlerden İltekin Gazi tarafından yaptırılmıştır. Amasya - Turhal yolundan Eğitim Tugayı'na sapılan yerdedir. Köprü 7 kemer üzerine kurulmuştur.

4. Kuş Köprü :

İhsaniye Mahallesinin Şamlar bölümü ile Bayezit Paşa Mahallesinin arasındadır. Taştan 4 yayvan gözü vardır. Selçuki Hü-

---

(x) Ekz: Halim Baki Kunter, Amasya Darüşşifası, Ülkü Dergisi C. 1, Sayı 8, S. 12-13.
Albert Gabriel, Monuments Turcs D'Anatolie II, S. 46-50.

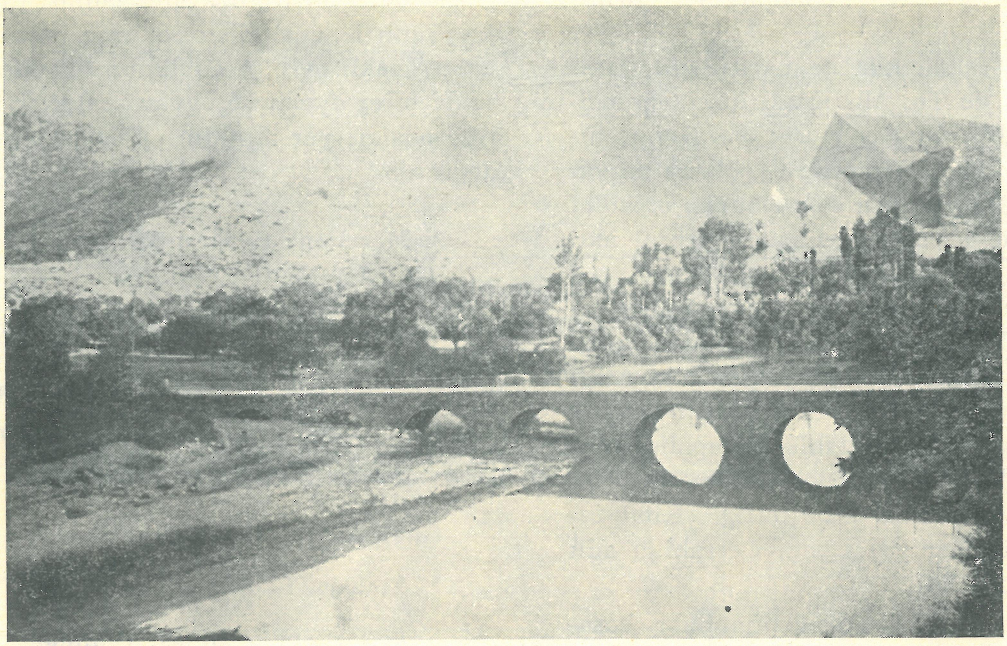

Çağlayan Köprüsü

kümdarı Sultan Mes'udun kızı Hundi Hatun tarafından yaptırılmıştır.

4. Amasya İlinde Turistik Bakımdan Önem Arzeden Yerler :

A. Borabay Gölü :

Amasya'nın 65 Km. güney doğusunda, uzunluğu 900 ve derinliği 30 Metre olan bir krater gölüdür. Çam, kereste ve sedir ağaçları arasında, güzel manzaralı ve havadar bir mesire mahalidir.

İl Özel İdaresi tarafından yaptırılan 12 dinlenme evi, istiyenlere kiraya verilmektedir. Ayrıca piknik yerleri yaptırılmıştır.

B. Çakallar Mesiresi :

Amasya Şehri'nin güneyindeki dağ eteğinde, şehirden 250 Metre yüksekte, havadar, suları meşhur, bağ ve bahçelik bir yerdir. Bağ evleri hakiki bir dinlenme yeridir.

Stabilize bir yolla şehre bağlıdır. Motorlu vasıta ile her mevsim çıkıp inmek mümkündür.

Amasya Turizm Birliği bir gaino inşa ettirmekte, geniş bir arazi parçasını çam dikmek suretiyle ağaçlandırmaktadır.

C. Kara Kaya Mesiresi :

Şehre Küstü Mahallesinin üstünde, şehre doğru çıkmış olan Kara Kaya'nın etrafındaki bağlardır. Suları bol, kirazı makbuldur. Meşhur Çır Çır suyu buradan çıkar.

D. Ziyaret Kasabası :

Amasya'ya 7 Km. mesafededir. Yolu üzerinde Aynalı Mağara bulunur.

E. Pirler ve Belediye Parkları.

F. Derbent Bağları.

G. Tozanlı Suyu.

H. Kaplıcalar :

Terziköy, Gözlek (Gökhüyük), Hamamözü ve Beke Kaplıcaları.

5. Turizm Çalışmaları :

A. ATATÜRK Amasya Festivali :

1961 yılının Mayıs ayında, o zamanki Amasya Valisi Niyazi Akı, ilgililerle bir ko-

Borabay Gölünden Bir Görünüş

Borabay'da Piknik Yerleri

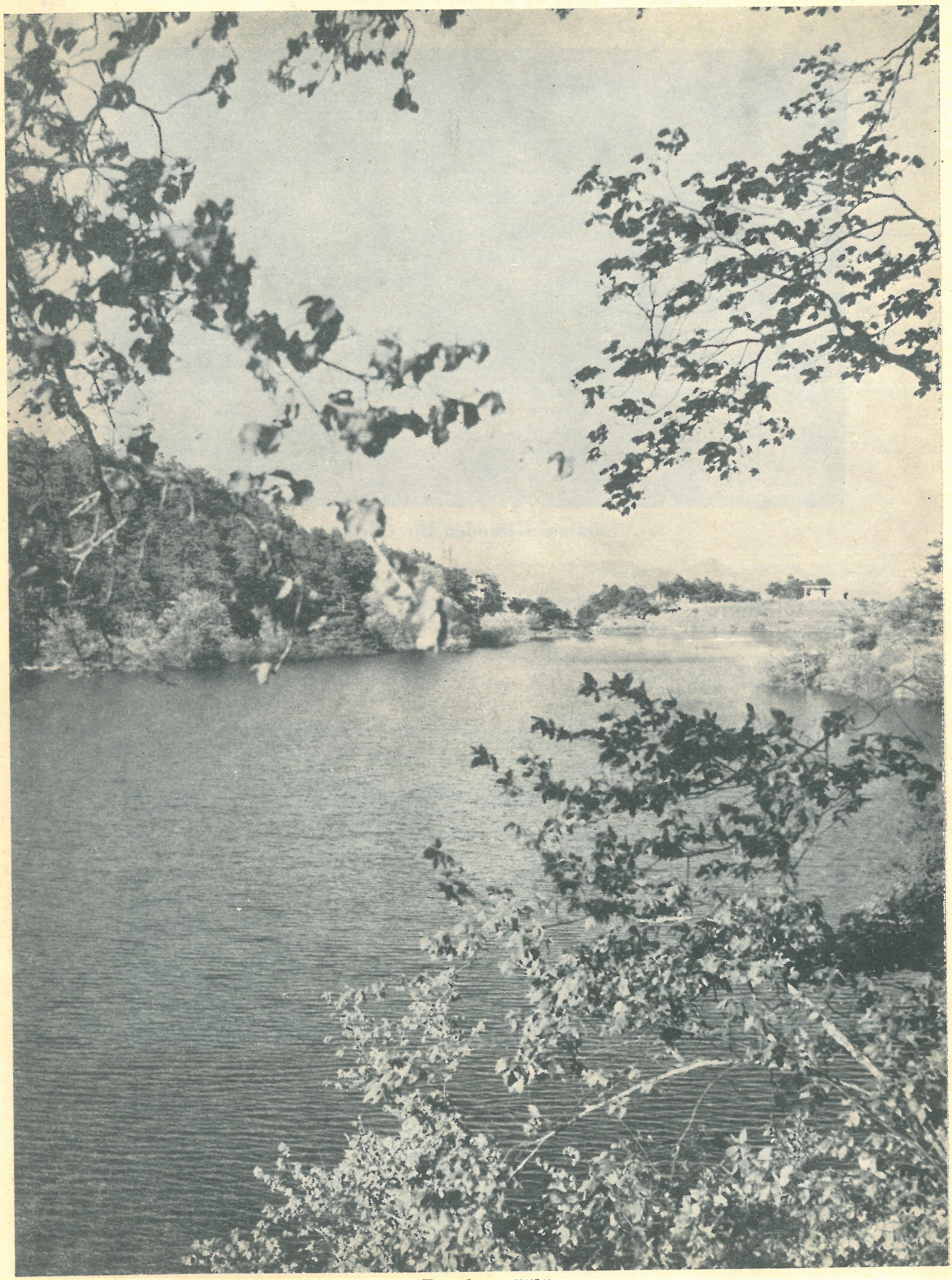

Borabay Gölü

nuşma sırasında, "Amasya'nın millî mücadelede önemi büyüktür. Bir festival hazırlıyalım" teklifinde bulunmuştur. Teklif müsbet karşılanmış, toplanan temsilciler Atatürk'ün Amasya'ya ilk geliş tarihi olan 12 Haziran'ın "Atatürk Amasya Festivali" olarak kutlanmasını kararlaştırmışlardır.

Çalışmalar kısa zamanda sonuçlandırılmış, ilk festival 12/Haziran/1961 günü başlamıştır. O tarihten bu tarafa her yıl, üç gün süren festival düzenlenmekte, şehir Mustafa Kemal'i karşılayıp bağrına bastığı günlerin mutlu heyecanını yeniden yaşamaktadır.

Festivale il dahilinden ve diğer illerden çeşitli ekipler katılmakta, müsamereler verilmekte, sergiler açılmakta, geziler yapılmaktadır. Amasya bu günlerinde, çevre illerden gelen konuklarla dolup taşmaktadır. Festival günlerine mahsus olmak üzere (Amasya Festival) isimli bir de gazete çıkarılmaktadır.

B. Amasya Vilâyeti Mahalli İdareleri Turizm Birliği'nin çalışmaları :

İl Özel İdaresi, Amasya Belediyesi ve 11 köyün bir araya gelmesi ile 1966 yılında Amasya Vilâyeti Mahalli İdareleri Turizm Birliği kurulmuştur. Birliğin geliri, Özel İdare ile Amasya Belediyesi'nin bütçelerinden ayırdıkları paralardan ve İller Bankası kârından köylere tahsis olunan paylardan meydana gelmektedir.

Birlik, 1967 yılında Amasya Çakallar Mesiresi'nde turistik bir gazino inşaasına başlamış, inşaat halen devam etmektedir. Gazino civarı arazi şeridinin de istimlâki yapılmış, bedelleri ödenerek tapuları alınmış ve çam dikilmiştir.

1968 yılında Borabay'da turistik bir gazino inşası için çalışmalar devam etmektedir.

C. İl Turizm Bürosu :

Turistik broşürler, hediyelik eşyalar, fotoğraflar hazırlatıp tevzi etmek suretiyle, turistlerin dileklerini karşılıyarak faaliyett bulunmaktadır.

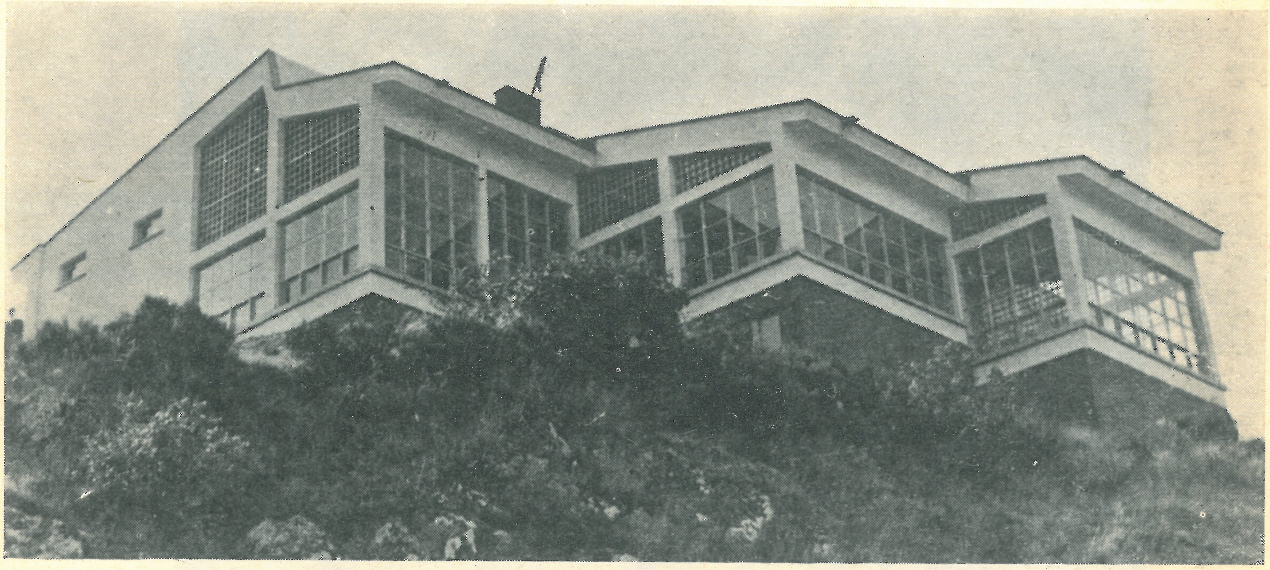

Çakallar Gazinosu

Amasya Festivaline İştirak Eden Er Eğitim Tugayı
Mehter Takımı

Amasya Festivaline İştirak Eden Er Eğitim Tugayı Bandosu

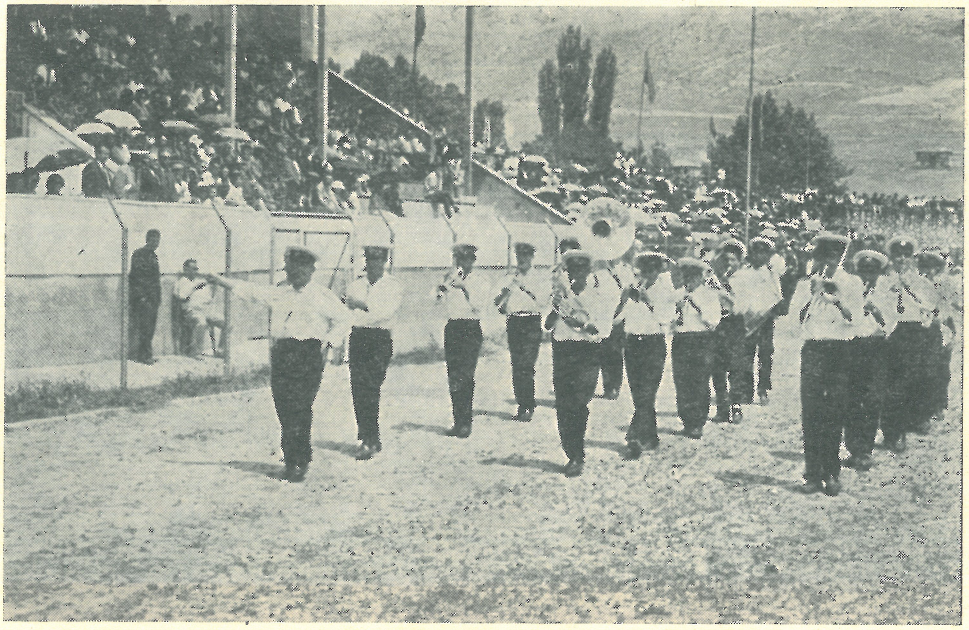

Amasya Festivalinde Belediye Bandosu Geçerken

Amasya Festivalinde Kuvayı Milliye ve Malûl Gaziler Cemiyeti Merzifon Şubesi Mensupları Geçerken

Amasya Festivali'nde Gösteri Yapan Kız Öğretmen Okulu Ekibi

Amasya Festivali'nde Askerî Bando Gösteri Yaparken

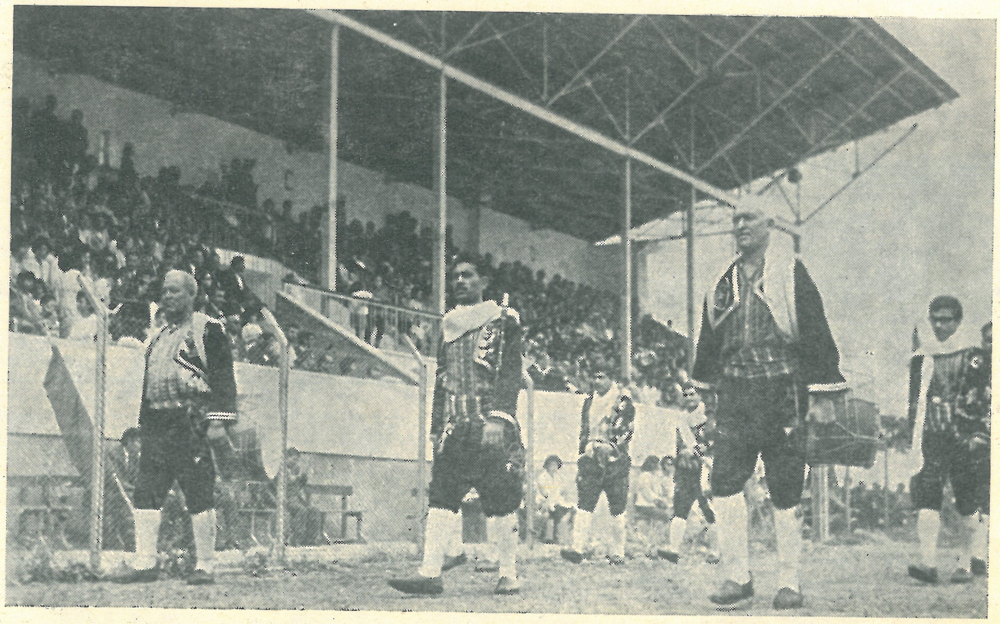

Amasya Festivali'ne Katılan Ekiplerden Biri Geçit Resminde

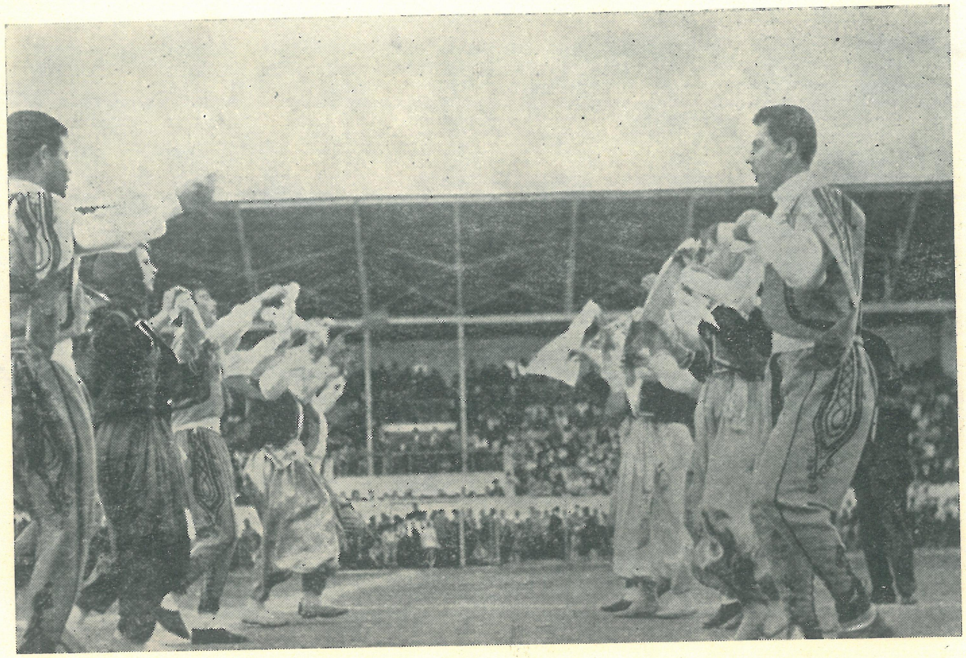

Amasya Festivali'ne Katılan Ekiplerden Biri Gösteri Yaparken

Amasya Festivaline Katılanlardan Bir Grup

6. Turistik Hizmet Sağlayan Kuruluşlar :

A. Oteller :

Otel Adı	Adresi	Telefon	Tek Yatak Fi.	Ç. Yatak
Apaydın Oteli	Buğday Pazarı No. 30	184	12.50	20.00
Çınar Oteli	Ziya Paşa Bul. No. 31	45	9.25	8.25
Konfor Palas	Ziya Paşa Bul. No. 8	260	6.00	4.50
Zafer Palas	Yavuz Selim Mey. 8 A	283	6.00	4.50
Örnek Otel	Ziya Paşa Bul. No. 1	108	4.50	4.00
Şehir Oteli	Henüz işletmeye açılmadı.			

B. Lokantalar :

Lokantanın Adı	Adresi	Telefon
Şehir Kulübü	Yavuz Selim Meydanı No. 12	13
Çağlayan Lokantası	Yavuz Selim Meydanı No. 104	15
Kristal Lokantası	Ziya Paşa Bulvarı No. 27	—
Çiçek Lokantası	Yavuz Selim Meydanı No. 64	337
Lâle Lokantası	Yavuz Selim Meydanı No. 61/2	—

C. Otobüs İşletmeleri :

İşletmenin Adı	Telefon
Çorum Ekspres Turizm ve Seyahat	340
Bursalı Turizm	386
Süzer Turizm Seyahat	260

D. Turistlere Lüzumlu Telefon Numaraları :

İl Turizm Bürosu	336
Devlet Demiryolları	239
Nöbetçi Polis	208
Nöbetçi Trafik	208
Sıhhî İmdat	66
Karayolları Haber Alma	164
Meteoroloji Haber Alma	317
Belediye Zabıtası	251

IX / EKONOMİK BÖLÜM

1. Giriş :

Amasya ekonomisi geniş ölçüde tarıma dayanmaktadır. Ekonomik bünye cumhuriyet devrinde hissedilir derecede bir gelişme kaydetmiş bulunmakla beraber, sanayi ve ticaret yine de ikinci plânda kalmıştır. Ziraatte, bilhassa Amasya ve Turhal Şeker Fabrikalarının faaliyete geçmesi ve bölgede şeker pancarı ekiminin gelişmesi ile, büyük bir inkişaf kaydedilmiştir. Ziraate elverişli bulunan bütün toprakların değerlendirilmesi, sulama işlerinin ele alınıp geliştirilmesi, sun'i gübre ve ilâçlama yolunda ileri adımlar atılması ve hepsinin başında tarım ürünlerinin değer paha bulması zirai sahadaki inkişafın âmilleri olmuştur.

Buna mukabil, Amasya'nın sinesinde barındırdığı nüfusun azlığı, yol güzergâhında bulunmaması, ithalât ve ihracat merkezlerinden uzakta oluşu, memlekette gelişmekte olan sanayi bölgelerinden sapa kalması nedenleri ile ticaret ve sanayi gelişmemiştir.

Son senelerde il dahilindeki banka şubelerinin çoğalması, plâsman durumlarının genişlemesi neticesinde ticari hayatta bir hareket belirmiştir. Buna rağmen, bütün faaliyet istihsal edilen ürünlerin satılmasına ve mamul ihtiyaç maddelerinin hariçten getirilip halka intikal ettirilmesine münhasır kalmaktadır.

Kapital piyasasının gelişmemiş olması, teşebbüs zihniyetinin henüz inkişaf göstermemesi, ticaret ve sanat ile uğraşanların mühim bir kısmının esas meşgalelerinin ziraat olması ekonomik bünyeyi geniş çapta etkilemektedir.

İlde şirketler, kooperatifler belirli bir inkişafa henüz ulaşmış değillerdir. Ticari ve sınaî faaliyetlerin kısmı küllisi ferdi teşebbüslerin elinde bulunmaktadır. İktisadî bünyede şirket veya kooperatiflerin oynadıkları mühim rol, buralarda teraküm edecek sosyal sermayenin memleket ekonomisinde yaratacağı ferahlık halkımızca iyi anlaşılmış değildir. Karşılıklı güvenin henuz teessüs etmemiş bulunması da bu alanda tesirini göstermektedir.

2. Ticaret Hayatı :

A. Genel Bilgi :

Ticari hayatın ana faaliyetini tarım ürünleri ticareti teşkil etmektedir. Amasya piyasasında en çok muamele gören tarım ürünleri hububat, bakliyat, yağlı taneler ile meyve ve sebzelerdir.

Tarım ürünlerinden piyasaya intikal eden buğday, günlük kapasiteleri 100 Ton olan beş adet un fabrikasında un haline getirilerek, ceviz ve mahlep işlendikten sonra civar il ve ilcelere ihraç edilir. Diğer ürünler ise, doğrudan doğruya, hiç bir muameleye tabi tutulmaksızın dışarı gönderilir.

Amasya ticaretinin en hareketli devresi yaz ve sonbahar aylarıdır.

İlde Ticaret Borsası olmadığı için piyasaya intikal eden maddelerin sıhhatli bir istatistiğini vermek mümkün değildir. Bunun-

la beraber elde edilebilen bilgiler aşağıda gösterilmiştir:

Maddenin Cinsi	Harice Sevkedilen (Ton)
Un	26.000
Arpa	3.000
Bostan	6.000
Kuru Fasulya	195
Kendir Tohumu	150
Mercimek	450
Nohut	250
Patates	500
Soğan	1.200
Şeker Pancarı	260.000
Tütün	3.394
Domates	1.500
Patlıcan	1.300
Biber (Dolmalık)	1.300
Taze Fasulye	500
Kuru Bamya	35
Elma	300
Ayva	450
Ceviz (Kabuklu)	600
Armut	350
Kayısı	120
Kiraz	500
Şeftali	350
Çekirdekli Üzüm (Yaş)	1.700

Amasya'da dış memleketlerden ithalât yapan herhangi bir firma mevcut değildir. İhtiyaç bulunan ithal malları, başta İstanbul olmak üzere, belirli ithalât merkezlerinden temin edilmektedir. Mahalli halkın ihtiyacı olan mamul maddeler, ihtiyaç miktarı dairesinde, merkezlerinden temin edilerek satışa arzedilmektedir. Sümerbank da bir satış mağazası açmak suretiyle, halkın giyim eşyasını ucuz bi rşekilde temin etmesine yardımcı olmaktadır.

1967 yılı içinde Amasya'ya gelip satılan kara nakil vasıtalarına ait rakamlar aşağıdadır:

Cinsi	Satılan (Adet)
Kamyon	24
Otobüs	9
Kamyonet	6
Traktör	75
Minübüs	28
Otomobil	12
Jeep	14
Motosiklet	18
Bisiklet	3

B. Amasya Ticaret ve Sanayi Odası :

1926 yılında kurulmuştur. Tüccarlar arasında tesanüdü sağlamak, piyasayı mürakabe etmek, riayeti mecbur meslekî kararlar alıp tatbik etmek, bölgenin örf ve teamüllerini tesbit edip teamül kararları almak, müesseselerce istenen bilirkişileri seçmek, tüccarlar arası ihtilâfları halletmek üzere hakem heyetleri teşekkül ettirmek, ticaret ve sanayiin gelişmesi için gerekli etüdleri yaptırmak, toptan ve perakende fiatlarını takip etmek, istihsal ve üretim miktarlarına ait bilgileri toplayıp değerlendirmek ve neşretmek, resmi dairelerce istenen ticari ve sınai bilgileri vermek, tüccarı ve sanayicileri fikrî yönden uyarıcı konferanslar tertiplemek ve kurslar açmak suretiyle faaliyet göstermektedir.

Ticaret ve Sanayi Odası'nın organları Oda Meclisi, Oda Yönetim Kurulu ve müteaddit Meslek Komitesi'nden ibarettir. Amasya Ticaret ve Sanayi Odası'nın meslek grupları ve bunlara mensup firmaların adedi aşağıda gösterilmiştir:

Meslek Grubu	Mensup Firma Adedi
İstihraç ve İmalât Sanayii Grubu :	
— Linyit Kömürü İstihracı	1
— Un Değirmenleri ve Fabrikaları	8
— Bisküvi İmalâtçıları	2
— Ekmekçiler ve Pastacılar	15
— Şeker İmali	2

Meslek Grubu	Mensup Firma Adedi
— Şarap İmali	2
— Bıçkı Atölyeleri	5
— Doğramacılar	1
— Matbaalar	6
— Deri İmali	1
— Kireç Ocağı	1
— Yatak Yorgan İmali	2
— Bakır Kap İmali	1
— Araba İmali	2
— Oto Tamircileri	2
— Saatçi, Kuyumcu	9
Dahilî Ticaret A Grubu :	
— Toptan Bakkaliye, Kantariye	12
— Perakende Bakkaliye, Kantariye, Hırdavat	44
— Perakende Züccaciye, Kırtasiye ve Müskirat Bayileri	17
— Diğer Çeşitli Yiyecek Maddeleri	24
Dahilî Ticaret B Grubu :	
— Toptan Un ve Kepek	19
— Toptan Zahire	22
— Toptan Bakliyat ve Yağlı Taneler	6
— Perakende Un ve Kepek	11
— Perakende Zahire	13
— Perakende Bakliyat ve Yağlı Taneler	4
Dahilî Ticaret C Grubu :	
— Toptancılar (Manifatura)	6
— Perakendeciler (Manifatura)	39
Dahilî Ticaret D Grubu :	
— Konfeksiyoncu ve Tuhafiyeciler	21
— Tüccar Terziler	8
— Kavafiye	11
— Mobilyacılar, Halıcılar	6
Dahilî Ticaret E Grubu :	
— Oto, traktör, motosiklet, bisiklet, buz dolabı, dikiş ve çamaşır makinası, su tesisatı malzemesi, zirai âlet, oto yedek parçaları, akaryakıt acenta ve bayileri	25
— Elektrikçi, radyocu, zirai ilâç ve fenni gübreler, tıbbi ecza	11
— İnşaat Malzemesi satanlar	16
Dahilî Ticaret F Grubu :	
— Hayvan Besicileri, Celepler	43
— Kasaplar	13
— Deri Tacirleri	7
Müteahhitler Grubu :	
— Bina Müteahhitleri	28
— Yol Müteahhitleri	6
— Ağır İnşaat Müteahhitleri	3

Meslek Grubu	Mensup Firma Adedi
— Elektrik Tesisatı Müteahhitleri	1
— Marangozluk ve Ahşap Döşeme Müteahhitleri	3
— Nakliye ve Diğer Taahhüt İşleri	30
Hizmetler Grubu :	
— Bankalar (T.C. Ziraat Bankası - Şekerbank - T. İş Bankası - T. Emlâk Kredi Bankası - T. Halk Bankası - Yapı ve Kredi Bankası - T. Vakıflar Bankası)	7
— Sigortacılar	4
— Kooperatifler	17
— Sebze Komisyoncuları	37
— Zahire Komisyoncuları	24
— Seyahat Acentaları	2
— Garaj İşletenler	1
— Oteller	6
— Hamam ve Ilıca İşletenler	3
— Lokantalar	6
— Kıraathaneler	7
— Sinemalar	3

C. İldeki Diğer Ticaret ve Sanayi Odaları :

İlin beş ilcesinden sadece Merzifon'da Ticaret ve Sanayi Odası vardır. Ticaret Sicili yönünden Taşova, Suluova, Göynücek ilceleri Amasya Ticaret ve Sanayi Odasına, Gümüşhacıköy ilcesi de Merzifon Ticaret ve Sanayi Odası'na bağlı bulunmaktadır.

Merzifon Ticaret ve Sanayi Odası'nın meslek grupları ve bunlara mensup firmaların adedi aşağıda gösterilmiştir:

Meslek Grubu	Mensup Firma Adedi
1. Grup : — Un, zahire, bilumum toprak mahsulleri, un fabrikası işletmeleri, bankalar, sigortalar.	55
2. Grup : — Makarna, pasta, bisküvi, ekmek, şekerleme, alkollü ve alkolsüz içki imali ve satıcıları, Kuru kahve ve Tekel Bayileri.	31
3. Grup : — Deri, kösele, saraciye, kavafiye imal ve satıcıları, kasaplar ve celepler.	38
4. Grup : — Madenî eşya, mobilya, mefruşat, taş toprak mamulleri imalât ve satışı, makinalı vasıta tamir atölyeleri, kuyumcu ve sarraflar, kereste ve mahrukat.	57
5. Grup : — Bakkaliye, kantariye, meyve ve sebze toptancı ve perakendeci.	49
6. Grup : — Manifatura, tuhafiye, hazır elbise, tüccar terzi.	73
7. Grup : — Müteahhitler, inşaat malemesi, motorlu vasıta ve yedek parçaları, akaryakıt, hırdavatçı ve eczahaneler.	50
8. Grup : — Oteller, lokantalar, eğlence ve istirahat yerleri, nakliyatçılar ve komisyoncular.	40

D. Toptancı Hali :

Amasya Belediyesi mahalli ihtiyaca cevap verecek kifayette bir toptancı hali'ne sahiptir. Hal'de 55 dükkân vardır. Hal'in bir lokantası ve kahvehanesi mevcuttur. 1967 yılında dükkânlardan Belediye, hal işgal ücreti olarak 71.121 lira gelir sağlamıştır. Toptancı halinde 1967 yılında satılan malların fatura toplamı 9.269.222 lira olup % 2 Belediye hissesi olarak 185.385 Lira tahsil edilmiştir.

1967 yılında Toptancı Halinde satılan meyve ve sebzelere ait istatistik aşağıda gösterilmiştir:

SEBZELER

Cinsi	Kilogram
Bamya (Yaş, Kuru)	44.000
Patates	43.000
Soğan	700.000
Patlıcan	3.500.000
Domates	7.000.000
Kabak	100.000
Ispanak	50.000
Dolma Biber	2.000.000
Sivri Biber	50.000
Yeşil Fasulye	1.000.000
Salatalık	100.000
Lâhana	50.000
Pırasa	60.000
Sarımsak	10.000

MEYVELER

Cinsi	Kilogram
Armut	800.000
Ayva	600.000
Elma	3.000.000
Kayısı	50.000
Kiraz	30.000
Şeftali	400.000
Yaş Üzüm	3.000.000
Vişne	50.000
Kızılcık	40.000
Erik	30.000
Karpuz	3.000.000
Kavun	1.000.000
Çilek	6.000

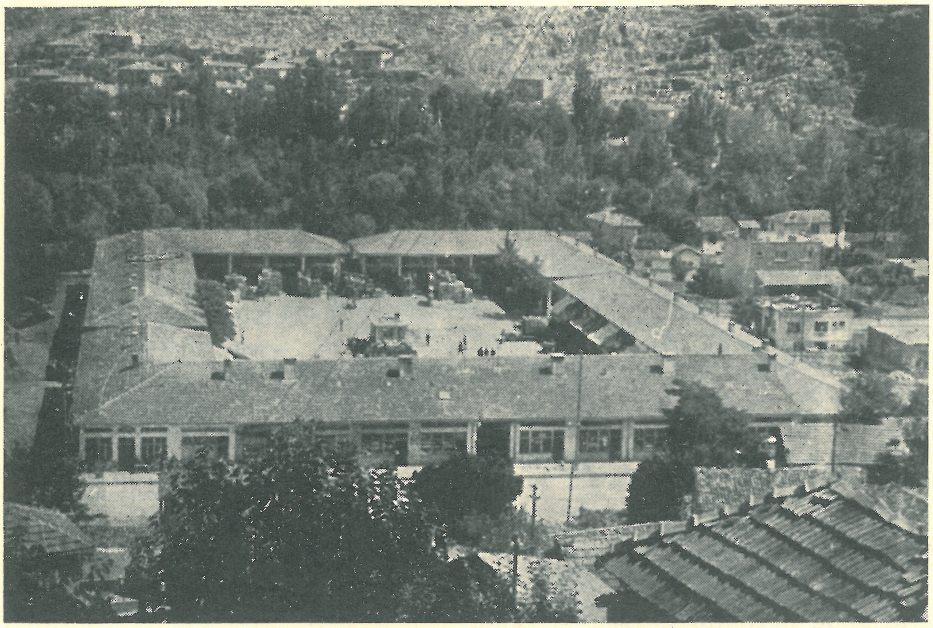

Amasya Toptancı Hali'nden Bir Görünüş

E. Esnaf Dernekleri :

İl dahilinde 10 tanesi Merkez İlcede, 8 tanesi Merzifon'da, 7 tanesi Gümüşhacıköy'de ve 1 tanesi Taşova'da olmak üzere 26 tane Esnaf Derneği mevcuttur. Bu dernekler birleşmek suretiyle Amasya Esnaf Dernekleri Birliği'ni kurmuşlardır.

İlde kurulu Esnaf Derneklerinin isimleri aşağıda gösterilmiştir.

İlcesi	Derneğin İsmi
Merkez	Madenî Eşya Sanatkârları Derneği.
	Fırıncılar, Lokantacılar ve Zahireciler Derneği.
	Bakkal ve Bayiler Derneği.
	İnşaat, Tuğlacılar, Demirciler, Elektrikçiler, Boya ve Badanacılar Derneği
	Marangozlar ve Dülgerler Derneği.
	Terziler Derneği.
	Berberler Derneği.
	Ayakkabıcılar ve Deri İmalâtçıları Derneği.
	Kahveciler Derneği
	Şoförler ve Otomobilciler Derneği.
Merzifon	Bakkal, Bayiler ve Manavlar Derneği.
	Şoförler Derneği.
	Madenî Eşya Sanatkârları Derneği.
	Terziler ve Hazır Elbiseciler Derneği.
	Ağaç ve İnşaat Sanatkârları Derneği.
	Kahveciler Derneği.
	Dikici, Kunduracı ve Debbağlar Derneği.
	Gıda Maddeleri ve İşçileri Derneği.
Gümüşhacıköy	Leblebiciler ve Kahveciler Derneği.
	Bakkal, Bayi ve Manavlar Derneği.
	Kendirciler ve İpçiler Derneği.
	Madenî İşler Derneği.
	Terziler ve Kunduracılar Derneği.
	Marangozlar ve Yapıcılar Derneği.
	Şoför ve Otomobilciler Derneği.
Taşova	Şoförler, Otomobilciler ve İşçileri Derneği.

F. Pazar ve Panayırlar :

İl merkezinde haftanın Çarşamba günleri emtia ve Cuma günleri de hayvan pazarı kurulmaktadır. İlcelerden Merzifon'da Pazartesi, Gümüşhacıköy'de Cuma, Suluova'da Perşembe ve Cumartesi, Taşova'da Pazartesi günleri Pazar kurulmaktadır.

G. Bankalar :

T. C. Ziraat Bankası'nın Amasya'da Şubesi, İlcelerde birer Ajansı vardır. Türkiye İş Bankasının Amasya ve Merzifon'da, Yapı ve Kredi Bankasının Amasya ve Merzifon'da, Emlâk Kredi Bankasının Amasya'da, Şekerbank ile Halk Bankasının Amasya ve Merzifon'da birer Şubesi vardır.

Amasya Ziraat Bankası Binası

3. Endüstri Hayatı :

A. Genel Durum :

Amasya'da endüstri hayatı gelişmemiştir. Bu durumun meydana gelmesinde coğrafi mevkiin, elektrik ve ulaştırma gibi alt yapı kuruluşlarının kifayetsizliğinin, yer altı servetleri bakımından kısır bulunuşun büyük etkileri olmuştur.

Sanayide fabrikasyona geçiş, bölgede önemli bir geçim kaynağı olan dokumacılığı öldürmüştür. Geçimini bu sanayi kolundan sağlıyanlar fabrikasyona geçişe yönelememişler, ayak uyduramamışlardır.

Sun'î ipek aynı şekilde bölgede geniş bir yer kaplıyan ipek böcekçiliğini ve ipekli dokumacılığı bertaraf etmiştir.

Cumhuriyetin ilânından bu tarafa, Amasya'nın endüstri hayatında ve iktisadiyatında geniş tesirleri olan iki kuruluş meydana gelmiştir. Bunlardan biri Amasya Şeker Fabrikası, diğeri de Almus Barajı'dır.

Turhal Şeker Fabrikasının 1934 yılında faaliyete geçmesi üzerine şeker pancarı ekimine başlanmış ve kısa zamanda hayli mesafe alınmıştır. Amasya Şeker Fabrikasının 1954 yılında faaliyete geçmesi ile de, ilin pancar ziraatına elverişli topraklarının tamamının bu işe ayrılması mümkün olmuştur. Bu gün için Amasya, pancar ekimi sahası itibariyle Türkiye'de ikinci, pancar istihsaliyle alınan randıman bakımından ise birinci sırayı işgal etmektedir. Cumhuriyet Hükûmetlerinin pancar fiatlarının tesbitinde takip ettiği müsbet yol, halkın eline mahsulünün değer pahasının geçmesini sağlamış, halkın hayat seviyesinin yükselmesinde büyük rol oynamıştır. Bölgede pancar ekiminin gelişmesi ziraatin makinalaşması yönünde de etkiler yapmıştır. Pancar ekicileri (Mahdut Mesuliyetli Amasya ve Civarı Pancar Ekicileri İstihsal Kooperatifi Ortaklığı) nı kurmuşlar ve ortak adedi halen 30.127 ye baliğ olmuştur.

Amasya elektrik enerjisini, 1954 yılında faaliyete geçen ve bağ ve bahçelerin sulanmasını sağlamak üzere pompaj istasyonlarına enerji sağlıyan, Durucasu Hidroelektrik Santralından almakta idi. İhtiyacın fazlası şehre verildiği için kifayet etmiyordu. Almus Barajının faaliyete geçmesi üzerine oradan cereyan alınmaya başlanmış, böylece bir enerji problemi kalmamıştır. Amasya-Merzifon havai hattının ikmalinden son-

Amasya Şeker Fabrikasından İki Görünüş

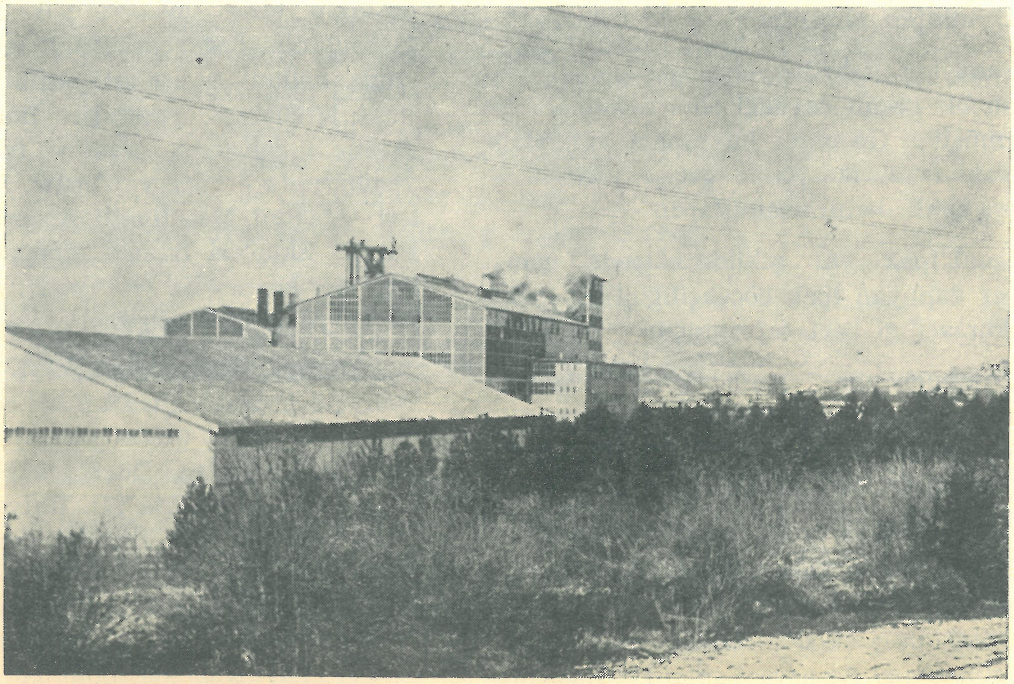

ra il bütünü ile enterkonnekteye bağlanmış olacaktır.

B. İl Dahilindeki Sanayi Tesisleri :

a. Un Fabrikaları :

İl dahilinde beş tane un fabrikası vardır. Bunların günlük kapasitesi 100 Ton'dur. İl'in ve civar ilcelerin un ihtiyacını karşılamaktadırlar.

b. Ziraat Arabaları Fabrikası :

İl merkezinde, Kutsal Kardeşler Kollektif Şirketine ait, yılda 1.000 adet ziraat arabası ile 250 adet traktör römorku imal edebilecek kapasitede bir fabrika mevcuttur. Mahallin ve civarın ihtiyacını karşılar durumdadır.

c. Toprak Sanayii :

Amasya ve Merzifon'da birer kiremit fabrikası, Amasya'da iki fenni kireç ocağı ildeki toprak sanayiinin başta gelen tesisleridir.

d. Amasya Şeker Fabrikası :

Fabrikanın temeli 1953 yılında atılmış, 19/9/1954 günü faaliyete geçmiştir. Fabrikanın gayesi şeker pancarı işleyerek, şeker imal etmek, şeker sanayiini alâkadar edecek bilcümle fer'i sanayii vücuda getirmektir. Fabrika ve müştemilâtının 1955 yılı mukayyet değeri 31 milyon lira civarındadır.

Fabrikanın kuruluşundaki ekim sahası 68.580 Dekar, taahhütte bulunan çiftçi sayısı 9.259 ve istihsal edilen pancar 142.971,483 Tondur. Pancar ekim sahası 1967 yılında 139.077 dekara, taahhütte bulunan çiftçi sayısı 18.320 ye yükselmiştir.

Fabrikanın kuruluşundaki günlük pancar işleme kapasitesi 1.800 Tondur. Yıllık şeker istihsali (100 günlük kampanya esasına göre) 27.900 Tondur. Fabrikanın tevsiine 1964 yılında başlanmış olup, proğram dahilinde devam olunmaktadır. Tevsi projesi 14,7 milyonu dış olmak üzere cem'an 57 milyona mal olacaktır. 1967 yılı sonuna kadar tevsi için 42 milyon lira harcanmıştır. 1968 yılında tevsi işi ikmâl edilmiş olacak ve fabrikanın yıllık kapasitesi 50.000 Ton şekere yükselmiş bulunacaktır.

Fabrikanın ekim sahasına Amasya İlinin Merkez, Suluova, Merzifon, Gümüşhacıköy, Taşova ilceleri; Samsun ilinin Havza, Lâdik, Kavak, Vezirköprü ilceleri; Çorum ilinin Merkez, Osmancık, Mecitözü ilceleri ve Tokat ilinin Erbaa ilcesi dahil bulunmaktadır.

Fabrikanın faaliyete geçişinden bu tarafa yıllık ekiliş miktarlarını, pancar istihsal miktarlarını, istihsal edilen şeker ile satış miktarlarını gösteren bilgiler için 35 Numaralı Tabloya bakınız.

1967 yılında işlenen pancar 510.000 Tona, istihsal edilen şeker 74.970 Tona, dahili satış 44.000 Tona ve İhracat 35.219 Tona ulaşmıştır. Devre sonu stoku 67.774 Tondur.

Fabrikadaki bekâr işçi ve memurların yemek yiyecekleri lokantası, yatacak pavyonları vardır. Mensuplarına haftada bir defa film gösteren sineması, muhtelif sportif faaliyetlerde bulunan Şekerspor isimli bir kulübü, sosyal faaliyetlerde bulunan Kültür Derneği ile Para Biriktirme ve Yardımlaşma Sandığı vardır. Fabrika işçileri sendika faaliyetleri olarak Şeker İş'e bağlıdır. Fabrika ile son toplu söleşmelerini 1966 yılında yapmışlardır.

4. Tarım Hayatı :

A. Tarım :

a. Genel Bilgiler :

Amasya ili toprak varlığı, akarsuları ve iklimi itibariyle son derece makbul bir ziraî karaktere sahiptir. İl dahilinde; turunçgiller, muz, hurma ve çay hariç olmak üzere memleketimizde yetiştirilen her türlü ürün mükemmelen yetişmektedir. Bunlardan şöhreti memleket hudutlarını aşan misket elması, fevkalâde kaliteli bamya, şeker nisbeti en yüksek pancar, ekmeklik vasfı üstün buğday, ince elyaflı kendir, nefis kokulu tütün başta gelen ürünlerdendir.

İl halkının büyük çoğunluğu geçimini

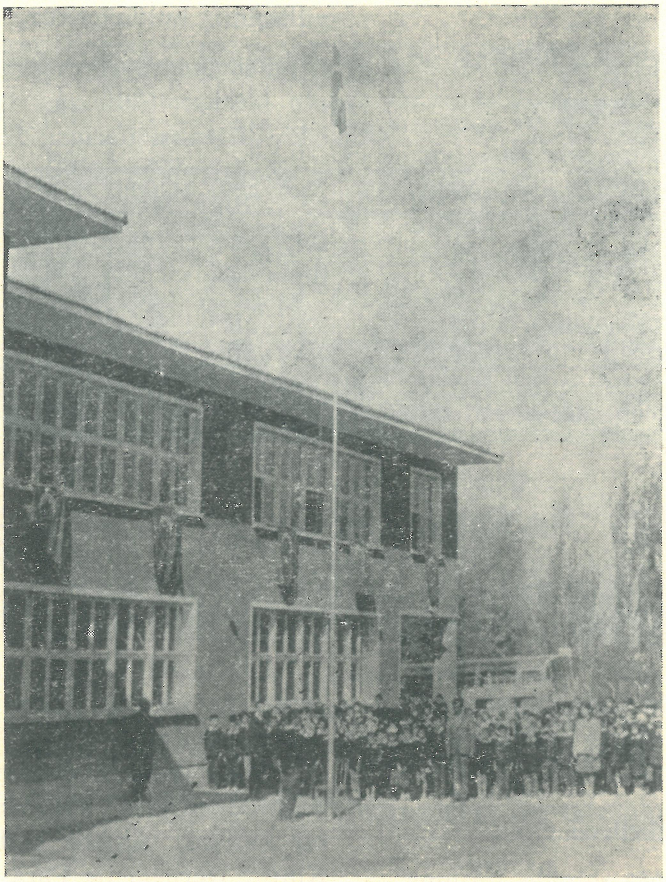

Şeker Fabrikası Mensupları Okul Yaptırma Derneği Tarafından Yaptırılan ve 18/10/1967 Günü Hizmete Açılan Atatürk İlkokulu

tarım ve hayvancılıktan temin etmektedir. Tarımsal faaliyetler arasında hububat ekimi, şeker pancarı ekimi, tütün ekimi, meyvecilik ve bağcılık en önemli yeri işgal etmektedir.

Ekonomik bünye itibariyle Amasya ili bir tarım memleketi olmaktadır. Tarımsal faaliyetlerde ekstantif ziraattan entantif ziraate doğru hızlı bir geçiş mevcuttur. Şeker pancarı ekimine başlanmış olması, büyük ve küçük sulama işleri, makina ile ziraatin gelişmesi, sun'i gübre kullanılması gibi faktörler entansif ziraatın genişlemesinde başlıca âmillerdir.

b. İl'de tarımın bu günkü durumu :

aa. Arazinin tarımsal yönden bölümü :

İl'in yüz ölçümü 552.000 Hektar olup dağılışı şöyledir:

240.000	Hektar	Tarla Arazisi	olup	yüz ölçümüne	oranı	% 43.5
13.000	"	Bağ-Bahçe Arazisi	olup	"	"	% 2.5
157.000	"	Orman Arazisi	olup	"	"	% 28
56.000	"	Çayır ve Mer'a	olup	"	"	% 10
46.000	"	Dağlık, Taşlık	olup	"	"	% 8.2

TABLO : 35

AMASYA ŞEKER FABRİKASI A. Ş.

Yıllar	Pancar İstihsali Ton	Kristal Şeker İstihsali Ton	Pancar Fiatları Vasati Kg./Kr.	Kristal Şeker Satış Fiatı Kg./Kr.	Dahili ve Harici Satış Miktar ve Tutarı	
					T o n	Değeri TL.
1954	142.971,000	17.287,625	6,27	130	3.512,225	4.565.892,50
1955	238.885,281	31.394,000	8,08	130	20.225,375	28.223.202,50
1956	216.119,403	31.756,000	9,75	160	30.713,350	47.521.202,66
1957	169.965,567	25.882,200	11,67	200	33.631,355	63.016,955,37
1958	241.148,380	38.045,000	12,58	300	23.552,625	42.829.741,40
1959	295.067,819	44.880,000	15,68	300	31.219,263	79.180.589,54
1960	383.869,837	56.500,000	15,19	300	44.198,572	67.570.580,93
1961	313.109,912	50.115,000	12,40	250	37.071,399	54.355.758,91
1962	287.342,831	40.501,219	12,65	250	80.016,580	93.896.459,24
1963	348.940,052	52.100,000	12,75	250	41.939,363	100.199.743,83
1964	426.313,981	65.274,000	14.08	250	59.049,451	104.681.093,16
1965	393.856,468	53.820,000	14,08	250	44.302,038	56.147.322,04
1966	399.007,392	58.024,000	14,08	250	43.690,530	101.791.950,31

40.000 Hektar yollar ve meskûn yerler olup yüz ölçümüne oranı % 7.2 dir.

Kültür arazisinin ilceler itibariyle dağılışı Tablo 36 da gösterilmiştir.

bb. Çiftçi sayısı ve arazinin çiftçi ailelerine dağılışı :

285.348 kişiden ibaret il nüfusunun 202.894 ü köylerde, 82.454 ü de şehir ve kasabalarda yaşamaktadır. Şehir ve kasabalar nüfusunun % 75 i çiftçilikle uğraşmaktadır. İldeki çiftçi ailesi sayısı 40.764 tür. Takriben 5.000 çiftçi ailesinin toprağı yoktur. Topraksız çiftçiler ortakçılık veya icarcılık yapmaktadırlar. Ziraat arazisinin çiftçi ailelerine dağılışı Tablo 37 ve 38 de gösterilmiştir.

cc. Tarım sistemleri :

Tarıma elverişli arazinin 103.000 Hektarında sulu ziraat, 150.000 Hektarında da kuru ziraat yapılmaktadır. Böylece arazinin % 40 ı sulu ziraate, % 60 ı kuru ziraate tahsis edilmiş bulunmaktadır.

Arazinin düz ovaları ve kıraç yerleri tarla ziraatına, vadi ve taban yerleri de şartlar bağ-bahçe ziraatına elverişli olduğu için bu kültüre hasredilmiştir.

dd. Tarım ürünlerinin ekiliş sahaları ve üretim miktarları :

253.000 Hektar vüs'atindeki ziraat arazisinin 240.000 Hektarı tarla kültürlerine, 13.000 Hektarı da bağ-bahçe kültürlerine ayrılmıştır. 240.000 Hektar tarla arazisinin yılda ortalama olarak 160.000 Hektarı ekilmekte, 80.000 Hektarı da nadasa terkedilmektedir.

Tarla kültürlerinin 1967 yılı ekiliş ve istihsal durumu, bu yıla ait meyve ağacı adedi ve meyve istihsalâtı, sebze sahasının dağılışı ile sebze istihsalâtı 39, 40 ve 41 Numaralı Tablolarda gösterilmiştir.

Amasya İli'nin, şeker pancarı, Afyon, Kenevir, Buğday ekim ve istihsalinde ve Elma yetiştirilmesinde diğer illerle mukayeseli durumu 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48 Numaralı Tablolarda gösterilmiştir. (Kıyaslama 1963 rakamları esas alınarak yapılmıştır).

Topraksu Çiftçi Eğitim Kampı

c. Sulama Çalışmaları :

İl dahilinde sulama çalışmaları DSİ ve Topraksu teşkilâtları tarafından yürütülmektedir.

DSİ eli ile Pompaj-Cazibe ve Arteziyen sulamaları yapılmaktadır. Amasya Merkez İlcesinde, Çayköy regülâtöründen alınan su ile Kızılca, Karaköprü, Kayabaşı, Kavakçayırı, Sıraböçekhane, Orman-Bağları, Ovasaray, Kapıkaya, Karasenir, Helvacı, Altekin, Meydanbağları, Yazıbağları mıntıkalarında 7.896 Dekar, Drabot, Ayvasıl, Kandolap, Aynalımağara, İstasyon, Yazıbağları, Serçoban, Yenice, Göllübağları, Saraycıklar ve Şeyhcui pompa istasyonları ile de 4.700 Dekar arazi sulanmaktadır. 1967 yılında, vukubulan çeşitli tabii âfetler dolayısı ile, geçen senelere nazaran 2.000 Dekarlık bir azalma olmuştur.

Merzifon - Gümüşhacıköy ilcelerinde tecrübe mahiyetinde açılıp bilâhare işletme mevzuu yapılan 25 adet arteziyen kuyusu ile de 800 Dekar arazi sulanmakta olup, bu kuyulardan 12 sinin işletilmesi ilgili köy muhtarlıklarına kiraya verilmiştir.

Sulanan arazide 4.755 Dekar sebze, 2.481 Dk. meyve, 1.096 Dk. bağ, 1.865 Dk. pancar, 565 Dk. mısır, 354 Dk. fidanlık, 282 Dk. bostan, 126 Dk. yonca, 121 Dk. kavak, 253 Dk. patates, 7 Dk. soğan ve 5 Dk. da hububat sulaması yapılmıştır.

Sulanan arazinin mıntıkalar itibariyle dağılışı şöyledir:

Cazibe Sulaması Yapılan Mıntıka	Sulanan Arazi Miktarı (Dekar)
Kapıkaya	1.000,00
Karaköprü	1.418,60
Karasenir	464,50
Kavakçayırı	644,20
Meydanbağları	709,20
Ovasaray	725,00
Bahçeleriçi	235,70
Sıraböcekhane	470,30
Helvacı	261,90
Büyükkızılca	417,70
Yazıbağları	234,80
Kayabaşı	108,50
Altekinbağları	361,70
Ormanbağları	902,30

Pompaj Sulaması Yapılan Mıntıka	Sulanan Arazi Miktarı (Dekar)
Kandolap	806,00
İstasyon	366,40
Serçoban	705,50
Aynalımağara	307,40
Saraycıklar	310,10
Yenice	552,60
Ayvasıl	522,30
Yazıbağları	345,90
Göllübağları	93,70
Drabot	154,30

DSİ Göllübağları, Saraycıklar ve Şeyhcui pompa istasyonlarını sulamaya 1967 yılında açmıştır. Filingirler pompaj istasyonu da sulama hizmetine 1968 yılında açılacaktır. Şeyhcui pompası sulama işletmesi Yuvacık köyü muhtarlığına devredilmiş olup, suyun dağıtımı, kanal bakımı ve sulama ücretlerinin toplanmasını köy muhtarlığı idare etmekte olup, bu çeşit sulama daha ucuza mal olmaktadır. Amasya Bahçeleri Sulaması oturuşmuş bir şebeke olması dolayısiyle, 6200 Sayılı Kanuna göre yatırım ücretlerinin geri ödenmesi 1967 yılından itibaren başlamıştır. DSİ Amasya Bahçeleri Sulaması'na ait sulama ve gelir Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

Cazibe sulaması tesislerinin inşasına 1944 yılında başlanmış ve 1948 yılında işletmeye açılmıştır. Regülâtör (Çayköy'de) gömme tip olup, tam kapasitesi 1300 Lt/Sn dir. Ana kanal 17 Km uzunluğunda olup, 2000 Metresi beton kaplamalıdır. Yedek kanallar 54 Km uzunluğunda ve 5 Km si beton kaplamalıdır. Ana kanal üzerinde 19, yedek ve tahliye kanallarında 11 adet köprü mevcuttur. Ana kanal üzerinde 6 adet orifis yüklü piriz (ölçü tesisi) mevcuttur. Sulamada irtibatı, 17 Km uzunluğundaki telefon hattı sağlamaktadır.

Pompaj tesislerine 1956 yılında başlanmış olup, halen kısım kısım inşaatlarına devam olunmaktadır. Yeşilırmağın sağ ve sol sahilinde 11 adet pompa istasyonu bulunmaktadır. Bunların adı, takati ve debisi aşağıda gösterilmiştir.

TABLO : 36

AMASYA İLİ İLCELER İTİBARİYLE KÜLTÜR ARAZİSİNİN DAĞILIŞI

İLCESİ	KÜLTÜR ARAZİSİ							
	Tarla arazisi			Bağ	Meyvelik		Sebzelik	Yekûn kültür arazisi
	Kıraç Hektar	Sulu Hektar	Yekûn Hektar	Hektar	Hektar	Çeşitli meyva adedi	hektar	
Merkez	41.000	34.000	75.000	1500	2500	344.163	2500	81.500
Göynücek	15.000	9.000	24.000	400	50	18.655	250	24.700
Gümüşhacıköy	14.000	8.000	22.000	600	350	118.400	350	23.300
Merzifon	43.000	18.000	61.000	400	400	111.750	750	62.550
Suluova	21.000	12.000	33.000	100	200	15.435	150	33.450
Taşova	16.000	9.000	25.000	1000	500	127.455	1000	27.500
TOPLAM	150.000	90.000	240.000	4000	4000	735.858	5000	253.000

TABLO : 37

AMASYA İLİ TARLA ARAZİSİ NİN ÇİFTÇİ AİLELERİNE DAĞILIŞINI GÖS TERİR CETVEL

İLCESİ	Toplam Çiftçi Aile Sayısı	Topraksız aile sayısı	ARAZİYE SAHİP ÇİFTÇİ AİLE SAYISI 1-50 dekar	51-100 dekar	101-200 dekar	201-500 dekar	501-1000 dekar	1001-3000 dekar	3001-5000 dekar	Daha fazla dekar
Merkez	12000	1000	7600	2300	665	400	22	10	1	2
Göynücek	3651	350	2540	450	250	50	5	6	—	—
G. Hacıköy	6507	1200	4000	1027	250	30	—	—	—	—
Merzifon	6386	300	3000	2178	500	378	20	10	—	—
Suluova	2922	175	1400	626	450	250	10	10	1	—
Taşova	9298	1975	6800	421	85	17	—	—	—	—
Toplam	40764	5000	25340	7002	2200	1125	57	36	2	2

TABLO : 38

AMASYA İLİ ÇİFTÇİ AİLESİ SAYISI, NÜFUSU VE HER ÇİFTÇİ AİLESİNE İSABET EDEN ARAZİ Mİ KTARINI GÖSTERİR CETVEL

İLÇESİ	İlçenin merkeze mesafesi Km.	Köy Ad.	Çiftçi Aile sayısı	Topraksız Aile sayısı	BİR ÇİFTÇİ AİLESİNE İSABET EDEN KÜLTÜR ARAZİSİ Tarla Arazisi Dekar	Bağ-Bahçelik Sebzelik Dekar	Yekûn Kültür Arazisi Dk.
Merkez	—	97	12.000	1.000	62.5	5.4	67.9
Göynücek	44	40	3.651	350	65.7	1.9	67.6
G. Hacıköy	69	60	6.507	1.200	33.8	2.0	35.8
Merzifon	49	67	6.386	300	95.5	2.4	97.4
Suluova	25	42	2.922	175	112.9	1.5	114.4
Taşova	56	59	9.298	1.975	26.8	2.8	29.6
Toplam	—	365	40.764	5.000	58.8	3.2	62.0

TABLO : 42

ŞEKER PANCARI

Ekim ve üretimi bakımından Amasya İli'nin diğer iller arasındaki durumu

Pancar ziraatı yapılan ilin adı	Ekiliş Hektar	İstihsal Ton	Randuman Hektara Kg.	Üretim yönünden İllerin sırası	Randuman yönünden İllerin sırası
1 - Konya	12228	315510	25802	1 - AMASYA	1 - AMASYA
2 - AMASYA	8930	316397	35430	2 - Konya	2 - Tokat
3 - Tokat	8102	273443	33750	3 - Tokat	3 - Sakarya
4 - Eskişehir	7793	234844	30135	4 - Eskişehir	4 - Eskişehir
5 - Afyon	7763	161573	20813	5 - Sakarya	5 - Konya
6 - Sakarya	6984	212770	30469	6 - Afyon	6 - Kütahya
7 - Samsun	5810	118330	20366	7 - Kütahya	7 - Maraş
8 - Kırklareli	5613	66134	11782	8 - Samsun	8 - Afyon
9 - Kütahya	4941	120859	24460	9 - Maraş	9 - Samsun
10 - Maraş	4720	111174	23543	10 - Kırklareli	10 - Kırklareli

TABLO : 43

AFYON (Sakız)

Ekim ve üretimi bakımından Amasya İli'nin diğer iller arasındaki durumu

Afyon ziraatı yapılan ilin adı	Ekiliş Hektar	Sakız İstihsali Ton	Randuman Hektara Kg.	Üretim yönünden İllerin sırası	Randuman yönünden İllerin sırası
1 - A. Karahisar	9790	77	8	1 - A. Karahisar	1 - Kütahya
2 - Konya	3299	32	10	2 - Konya	2 - Burdur
3 - Bilecik	2946	11	4	3 - Denizli	3 - Konya
4 - Isparta	2872	23	10	4 - Isparta	4 - Isparta
5 - Denizli	2756	26	10	5 - Kütahya	5 - Denizli
6 - Uşak	2244	14	6	6 - Burdur	6 - A. Karahisar
7 - Manisa	2034	5	2	7 - Uşak	7 - Uşak
8 - Kütahya	1783	23	13	8 - Bilecik	8 - Eskişehir
9 - Balıkesir	1611	4	2	9 - Eskişehir	9 - AMASYA
10 - Eskişehir	1487	7	5	10 - AMASYA	10 - Tokat
11 - Burdur	1336	16	12	11 - Tokat	11 - Bilecik
12 - Malatya	1271	3	2	12 - Manisa	12 - Çorum
13 - AMASYA	1119	6	5	13 - Balıkesir	13 - Manisa
14 - Tokat	1112	6	5	14 - Malatya	14 - Balıkesir
15 - Çorum	724	3	4	15 - Çorum	15 - Malatya

TABLO : 44

AFYON (Tohum)

Ekim ve üretimi bakımından Amasya İli'nin diğer iller arasındaki durumu

Afyon ziraatı yapılan ilin adı	Ekiliş Hektar	Tohum İstihsali Ton	Randuman Hektara Kg.	Üretim yönünden İllerin sırası	Randuman yönünden İllerin sırası
1 - A. Karahisar	9790	6806	695	1 - A. Karahisar	1 - Kütahya
2 - Konya	3299	2204	668	2 - Konya	2 - A. Karahisar
3 - Bilecik	2946	552	187	3 - Kütahya	3 - Konya
4 - Isparta	2872	991	345	4 - Uşak	4 - Burdur
5 - Denizli	2756	1012	367	5 - Denizli	5 - Uşak
6 - Uşak	2244	1220	543	6 - Isparta	6 - Çorum
7 - Manisa	2034	804	395	7 - Burdur	7 - Eskişehir
8 - Kütahya	1783	1336	750	8 - Manisa	8 - Tokat
9 - Balıkesir	1611	682	423	9 - Balıkesir	9 - Balıkesir
10 - Eskişehir	1487	666	447	10 - Eskişehir	10 - Manisa
11 - Burdur	1336	887	664	11 - Bilecik	11 - Denizli
12 - Malatya	1271	117	92	12 - Tokat	12 - Isparta
13 - AMASYA	1119	250	223	13 - Çorum	13 - AMASYA
14 - Tokat	1112	485	436	14 - AMASYA	14 - Bilecik
15 - Çorum	724	325	448	15 - Malatya	15 - Malatya

TABLO : 45

KENEVİR (Lif)

Ekim ve üretimi bakımından Amasya İli'nin diğer iller arasındaki durumu

Kenevir ziraatı yapılan ilin adı	Ekiliş Hektar	İstihsal Lif Ton	Randuman Hektara Kg.	Üretim yönünden İllerin sırası	Randuman yönünden İllerin sırası
1 - İzmir	2550	1715	612	1 - Kastamonu	1 - Kastamonu
2 - Kastamonu	1858	2450	1319	2 - Urfa	2 - Urfa
3 - Urfa	1630	2020	1239	3 - İzmir	3 - Çorum
4 - Yozgat	1005	410	407	4 - Çorum	4 - Kütahya
5 - Çorum	490	531	1083	5 - AMASYA	5 - AMASYA
6 - AMASYA	488	511	1047	6 - Yozgat	6 - Samsun
7 - Ordu	450	225	500	7 - Samsun	7 - İzmir
8 - Samsun	400	320	800	8 - Kütahya	8 - Ordu
9 - Burdur	300	108	360	9 - Ordu	9 - Yozgat
10 - Kütahya	250	263	1052	10 - Burdur	10 - Burdur

TABLO : 46

KENEVİR (Tohum)

Ekim ve üretimi bakımından Amasya İli'nin diğer iller arasındaki durumu

Kenevir ziraatı yapılan ilin adı	Ekiliş Hektar	İstihsal Ton	Randuman Hektara Kg.	Üretim yönünden İllerin sırası	Randuman yönünden İllerin sırası
1 - İzmir	2550	2781	1091	1 - İzmir	1 - İzmir
2 - Kastamonu	1858	—	—	2 - Yozgat	2 - Kütahya
3 - Urfa	1630	131	80	3 - AMASYA	3 - AMASYA
4 - Yozgat	1005	660	656	4 - Çorum	4 - Yozgat
5 - Çorum	490	271	553	5 - Kütahya	5 - Çorum
6 - AMASYA	488	389	797	6 - Ordu	6 - Ordu
7 - Ordu	450	181	402	7 - Urfa	7 - Burdur
8 - Samsun	400	120	300	8 - Samsun	8 - Samsun
9 - Burdur	300	100	333	9 - Burdur	9 - Urfa
10 - Kütahya	250	220	880	10 - Kastamonu	10 - Kastamonu

TABLO : 47

E L M A

Ağaç sayıları, istihsal ve randuman bakımından Amasya ilinin diğer iller arasındaki durumu

İl adı	Elma ağaç sayısı	İstihsal Ton	Bir ağaca düşen kilo	İstihsal Bakımından İllerin sırası	Randuman yönünden İllerin sırası
1 - Niğde	2460000	51000	20	1 - Niğde	1 - Tokat
2 - Kastamonu	1333900	23610	20	2 - Tokat	2 - AMASYA
3 - Konya	1206248	18492	15	3 - Kastamonu	3 - Balıkesir
4 - Ankara	633800	13588	21	4 - Konya	4 - Kayseri
5 - Kayseri	582255	14010	24	5 - Kayseri	5 - Ankara
6 - Tokat	515400	33288	64	6 - Ankara	6 - Kütahya
7 - Sakarya	438500	4920	11	7 - AMASYA	7 - Niğde
8 - Isparta	393350	3940	10	8 - Kütahya	8 - Kastamonu
9 - Bursa	389170	4460	11	9 - Balıkesir	9 - Bolu
10 - Kütahya	381875	8262	21	10 - Bolu	10 - Konya
11 - Ordu	369474	2962	8	11 - Sakarya	11 - İçel
12 - Bolu	365346	5970	16	12 - Bursa	12 - Sakarya
13 - Zonguldak	362800	3150	8	13 - Isparta	13 - Bursa
14 - Kocaeli	362200	2002	6	14 - İçel	14 - Isparta
15 - AMASYA	296800	12762	43	15 - Zonguldak	15 - Giresun
16 - Giresun	272000	2605	10	16 - Ordu	16 - Ordu
17 - İçel	244250	3494	14	17 - Giresun	17 - Zonguldak
18 - Balıkesir	242932	6958	28	18 - Kocaeli	18 - Sinop
19 - Sinop	242800	1829	7	19 - Sinop	19 - Kocaeli
20 - Yozgat	240250	1060	4	20 - Yozgat	20 - Yozgat

NOT : 1963 senesi İlkbaharında vukua gelen zamansız soğuklar sebebi ile o sene Amasya için normal bir mahsul senesi olmadığından 1962 senesi rakkamları ele alınarak kıyaslama yapılmıştır.

TABLO: 48

B U Ğ D A Y

Ekim ve üretimi bakımından Amasya İlinin diğer iller arasındaki durumu

Buğday ziraatı yapılan ilin adı	Ekiliş Hektar	İstihsal Ton	Randuman Hektara Kg.	Üretim yönünden İllerin sırası	Randuman yönünden İllerin sırası
1 -Konya	1070375	1677000	1566	1 - Konya	1 - Kırşehir
2 - Ankara	728889	1002200	1375	2 - Ankara	2 - Çorum
3 - Urfa	330000	476300	1443	3 - Urfa	3 - Konya
4 - Sivas	317460	327000	1030	4 - Çorum	4 - Maraş
5 - Yozgat	295350	295350	1000	5 - Sivas	5 - Mardin
6 - A. Karahisar	245000	276865	1130	6 - Kayseri	6 - Urfa
7 - Kayseri	222785	300750	1350	7 - Yozgat	7 - Eskişehir
8 - Çorum	209698	345000	1645	8 - A. Karahisar	8 - Tokat
9 - Mardin	172132	249140	1447	9 - Maraş	9 - Ankara
10 - Eskişehir	171945	240700	1400	10 - Mardin	10 - Manisa
11 - Maraş	168820	250000	1481	11 - Eskişehir	11 - Kayseri
12 - Niğde	159700	180000	1127	12 - Kırşehir	12 - AMASYA
13 - Kütahya	147642	180000	1219	13 - Niğde	13 - Nevşehir
14 - Adana	135650	135390	998	14 - Kütahya	14 - Antalya
15 - Tekirdağ	128400	93600	729	15 - Malatya	15 - İçel
16 - Kars	122410	124051	1013	16 - Tokat	16 - Malatya
17 - Malatya	117910	150000	1272	17 - Nevşehir	17 - Kütahya
18 - Diyarbakır	115024	138000	1199	18 - Diyarbakır	18 - Diyarbakır
19 - Edirne	109940	111860	1017	19 - Adana	19 - Balıkesir
20 - Tokat	107100	150000	1400	20 - Antalya	20 - A. Karahisar
21 - Kırşehir	106324	195000	1834	21 - Manisa	21 - Kastamonu
22 - Balıkesir	106007	122380	1154	22 - Kars	22 - Sivas
23 - Nevşehir	105880	141000	1331	23 - Balıkesir	23 - Niğde
24 - Antalya	100751	135415	1324	24 - AMASYA	24 - Edirne
25 - Kastamonu	97250	109935	1130	25 - Edirne	25 - Gaziantep
26 - Gaziantep	97220	106226	1103	26 - İçel	26 - Kars
27 - Manisa	91588	124094	1354	27 - Kastamonu	27 - Yozgat
28 - AMASYA	85000	113300	1332	28 - Gaziantep	28 - Adana
29 - İçel	84970	110000	1295	29 - Tekirdağ	29 - Muş
30 - Muş	83325	71600	859	30 - Muş	30 - Tekirdağ

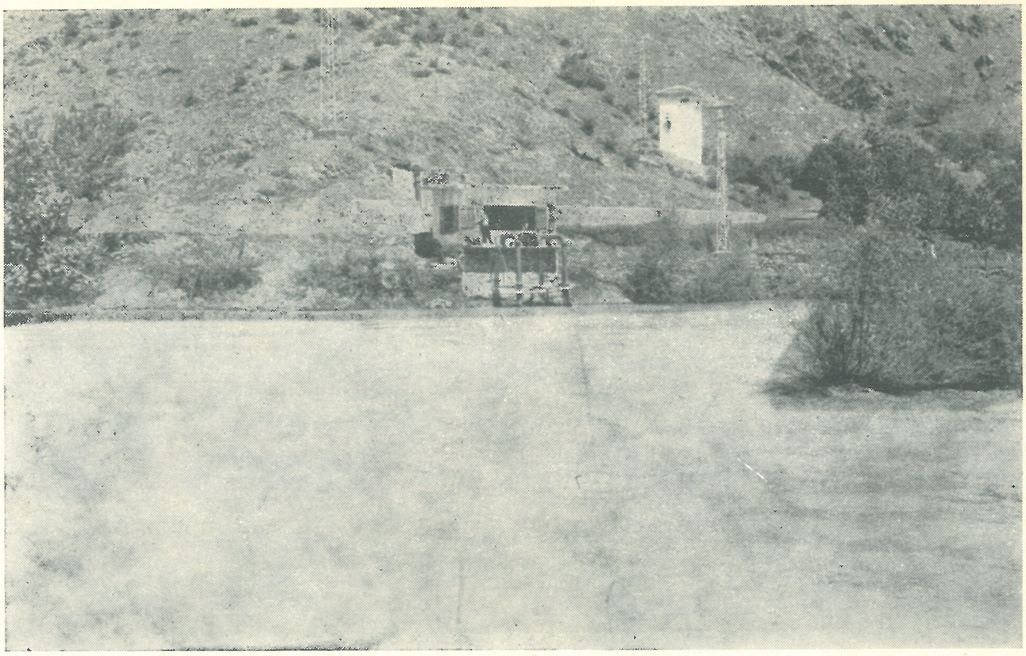

Kandolap Pompa Binası

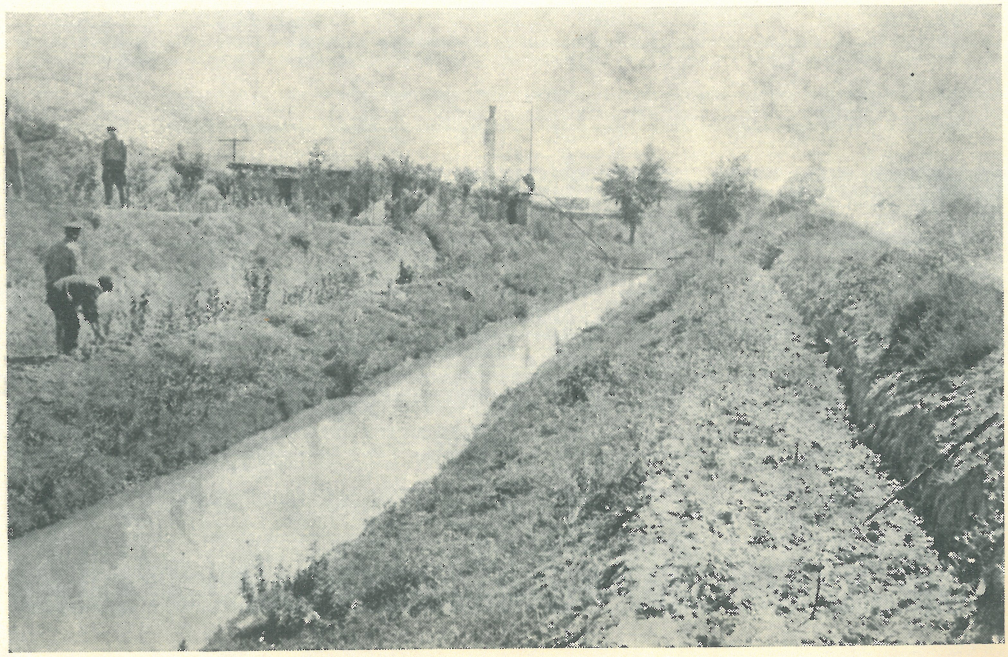

Sıraböcekhane - Ana Kanaldan Bir Görünüş

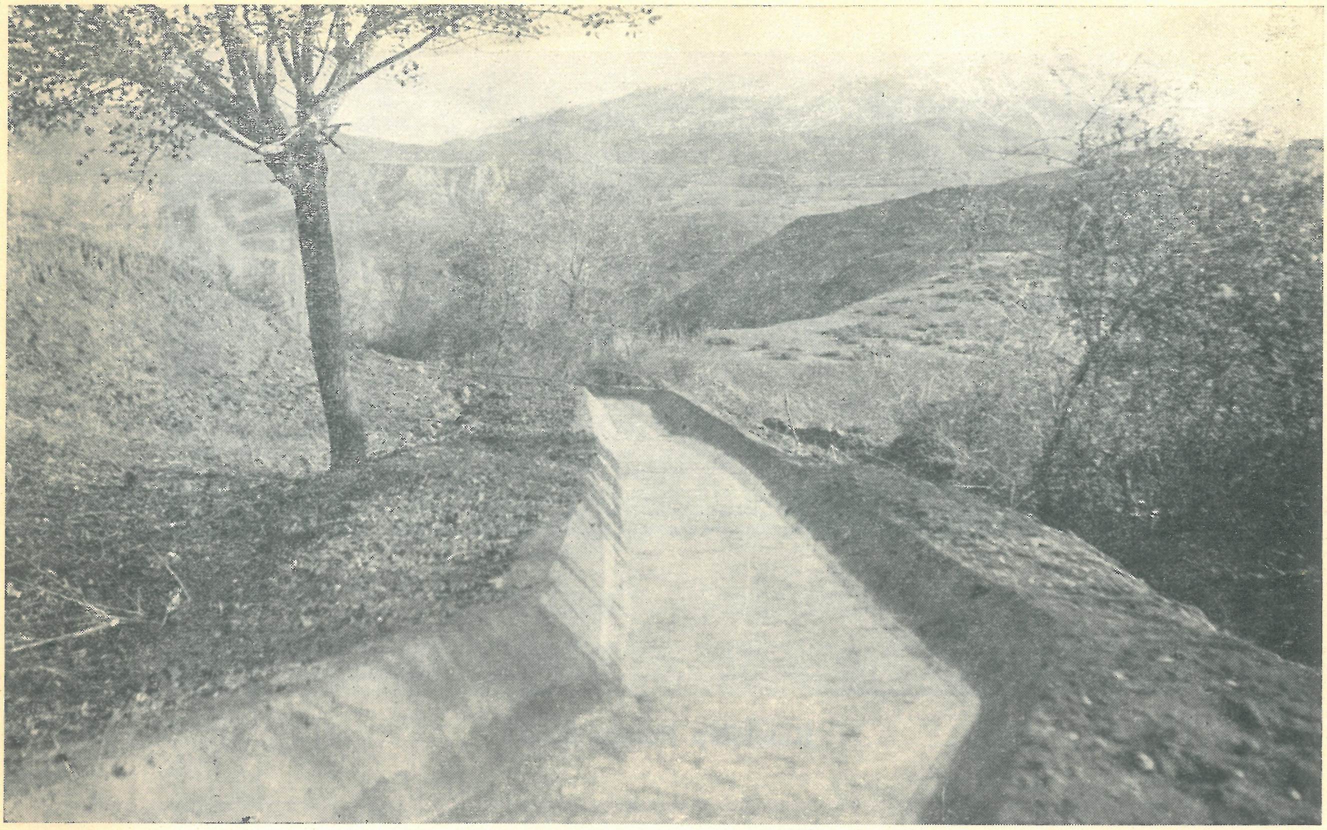

Borabay Gölü Onarım Projesi

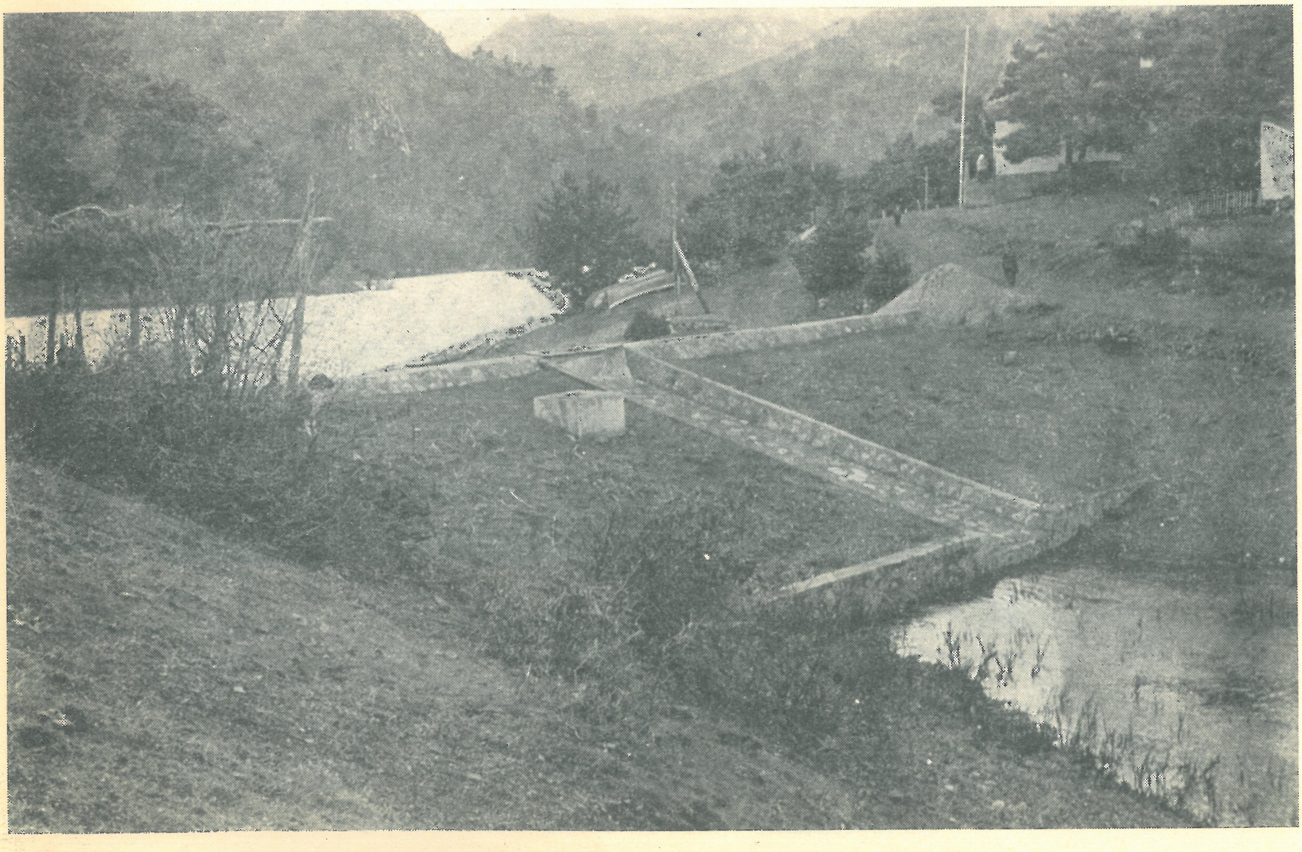

Suluova - Yolpınar Köyü Sulama Tesisi

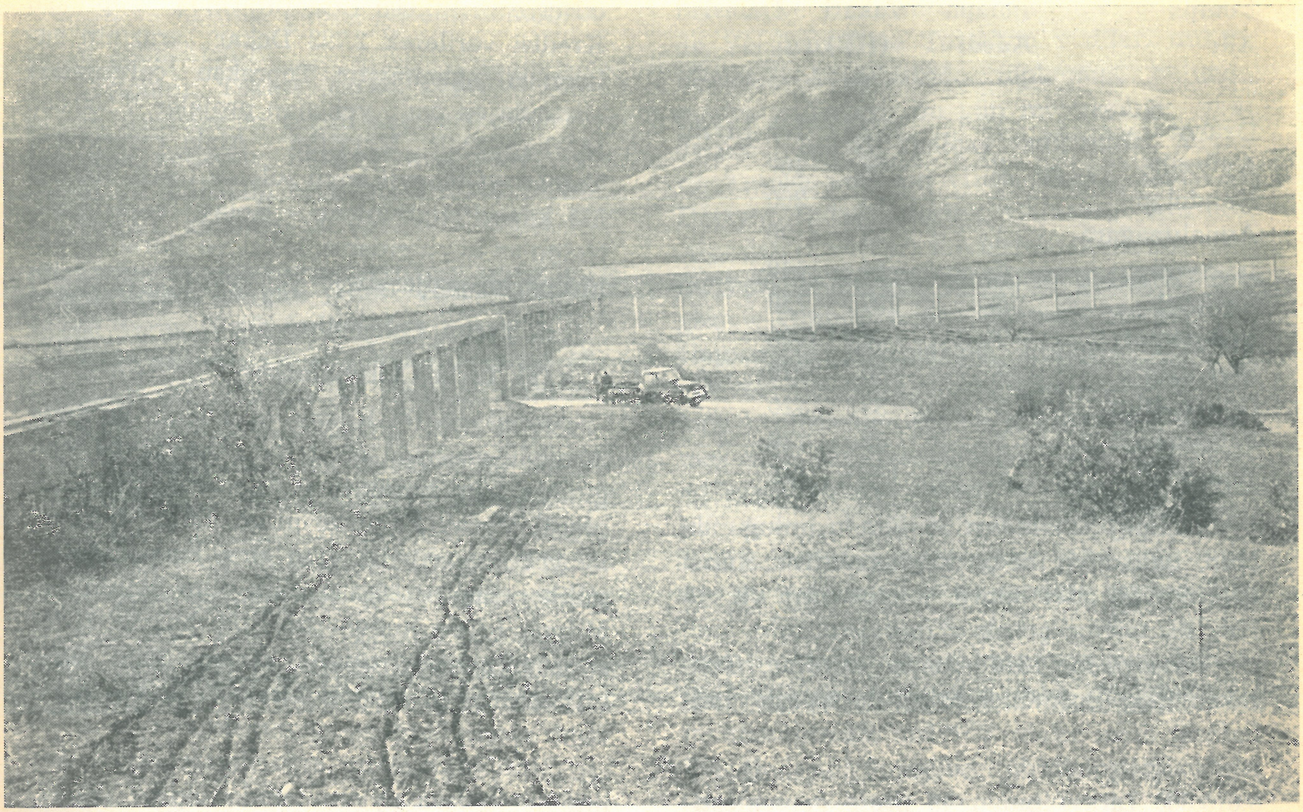

Taşova - Gölbeyli Köyü Sulama Tesisi

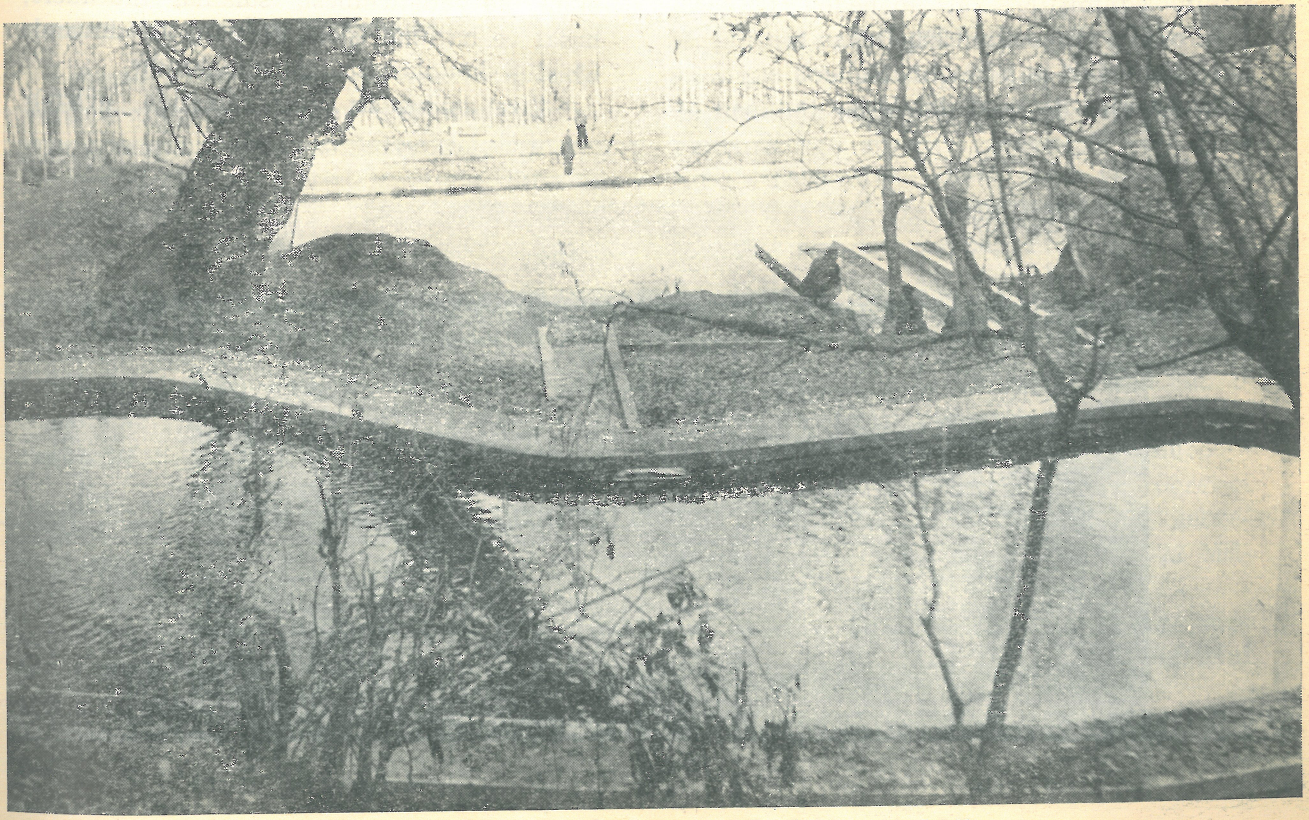

Gümüşhacıköy - Doluca Köyü Piknik Yeri Teknik Yardım Projesi

Pompa Adı	Pompa Adedi	Takati (HP)	Debisi
Drabot	1	32,5	100 Lt/Sn
Ayvasıl	2	86	160 "
Kandolap	2	65	200 "
Aynalımağara	1	27	90 "
İstasyon	2	54	140 "
Şeyhcui	2	197	130 "
Yazıbağları	1	32,5	100 "
Serçoban	3	65	220 "
Göllübağları	2	35	120 "
Saraycıklar	2	35	120 "
Yenice	2	108	140 "

Pompaj kanalları 35 Km uzunluğunda olup, tamamen beton kaplamalıdır. Kanal üzerinde 20 adet köprü, 1 adet sifon ve 15 Km. lik telefon şebekesi mevcuttur.

Amasya'da 1958 yılında kurulan Topraksu Ekip Başmühendisliği de toprak muhafaza, arazi ıslahı ve zirai sulama sahalarında çalışmalarda bulunmuştur. Bedeli 6.615.000 Lirayı bulan 46 proje gerçekleştirilmiş ve 18.750 Dekar araziye sulama suyu temin edilmiştir. Yatırım bedeli 1.344.000 Lira olan 5 proje ile 3.300 Dekar arazide ıslah çalışmaları yapılmıştır. Sulama suyu temin maksadı ile kredi talebinde bulunan 44 çiftçiye 1.161.000 Lira tutarında Topraksu Kredisi verilerek 2.793 Dekar arazinin sulanması sağlanmıştır. Topraksu çalışmaları arasında en önde yer alan projeler, 1.500.000 M3 kapasiteli Merzifon - Alala rezervuarı, Taşova - Gölbeyli köyü sulama tesisi, 550.000 M3 kapasiteli Suluova - Kolay rezervuarı, Yolpınar köyü sulama tesisi ve Borabay gölü onarım projesidir.

d. Tarım Çalışmaları :

(1) Tarla Çalışmaları :

Amasya İl'i Kuzey Anadolu ile Orta Anadolu arasında geçit bir bölge teşkil ettiğinden, hem kurak hem de nemli bölgelerin çeşitli toprak kültürlerini en üstün vasıfları ile yetiştirmektedir. İl'in zirai mahsullerden yıllık geliri 240.000.000 Lira olup bunun 130 Milyon Lirası hububattan, 100 Milyon Lirası şeker pancarı, tütün, kenevir gibi sınai bitkilerden, 10 Milyon Lirası da bakliyat ve diğer mahsullerden sağlanmaktadır.

Zirai istihsalâtın arttırılması gayesi ile; ilmi metodlara uygun tarzda toprak ihzarı, sun'î gübre kullanılması, sertifikalı tohum ekim ve yetiştirilmesi, sulama, mücadele, hasat ve harman işlerinde çiftçi ile devamlı işbirliği konularında çalışılmaktadır.

Zirai istihsalâtı kısa zamanda artıran

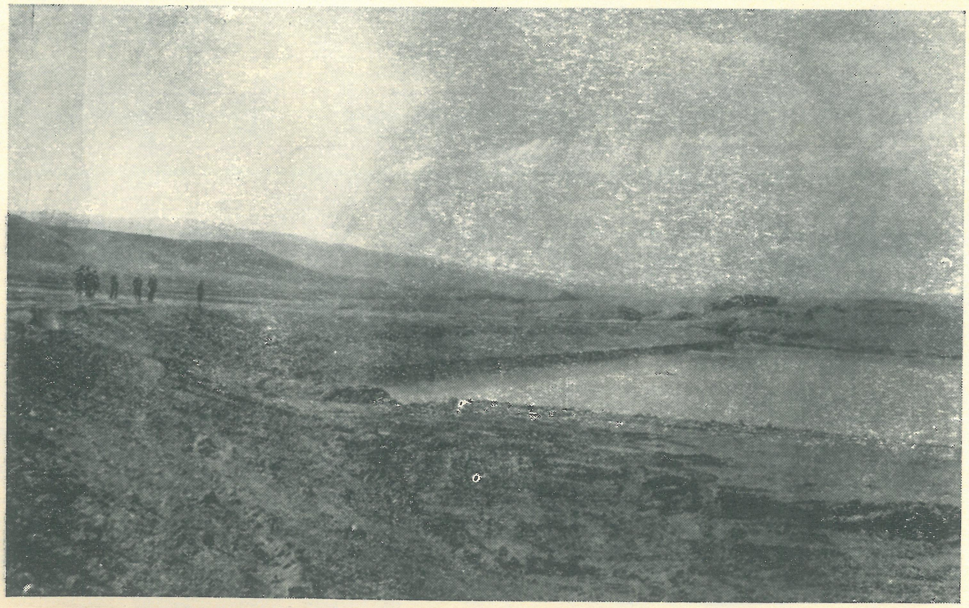

Merzifon-Alala Rezervuarından Bir Görünüş

faktörlerin başında gübre, iyi cins tohumluk ve su gelmektedir.

Çiftçimiz, Teknik Tarım Teşkilâtı tarafından yapılagelen çeşitli demonstrasyon ve teşvikler neticesi, kimyevi gübrelerin faydasını ve istihsalin artışındaki direkt tesirini görmüş, anlamış durumdadır. Daha 4-5 yıl önce, ilde yılda 450 Ton kimyevi gübre kullanılırken, bu gün yıllık gübre istihlâki 15.000 Tonun üstündedir.

İslâh edilmiş iyi cins tohumlukların ektirilmesi, tohumluğun bir proğram dahilinde değiştirilmesi hususlarına itina edilmektedir. İlimizde ortalama olarak yılda 12.000 Ton tohumluk ekilmektedir. İslâh edilmiş sertifikalı tohumluklar safiyet ve genetik vasıflarını 5 yıl muhafaza edebilmektedir. Yılda peşin bedelli, kredili ve 5254 Sayılı Kanuna göre 2.400 Ton tohumluğun çiftçiye intikal ettirilmesi proğramlaştırılmış bulunmaktadır.

Sulama mevzuunda da son yıllarda hızlı bir gelişme olmuş, sulanan sahaların artışı yanında, teknik esaslara göre sulama işleri de düzene girmiştir.

(2) Bağ - Bahçe Çalışmaları :

Amasya bağ - bahçe kültürleri itibariyle yurdumuzun en zengin illerinden biridir. Dar sahalardan esaslı istifadeyi mümkün kılan ve küçük işletmeler suretiyle iktisadi kalkınma imkânlarını sağlayan bağ ve bahçe ziraati, Amasya'da çok şümullü bir mânâ ve maziye sahiptir.

İl arazisinin 13.000 Hektarı bağ-bahçe ziraatına ayrılmıştır. Bunun 4.000 Hektarını bağ sahası, 4.000 Hektarını meyvelikler ve 5.000 Hektarını da sebze sahaları teşkil etmektedir.

İlde üzüm kültürleri pek eskidir. Bağcılığın tarihi, Anadolu'nun en eski medeniyetini yaratan Eti'lere kadar gitmektedir. Bir çok vadi ve güneye müteveccih dağ yamaçları üzüm mıntıkalarını teşkil etmektedir. Bu güne kadar modern şekilde 7.500 Dönüm yeni bağ tesis ettirilmiştir. Yıllık üzüm istihsali ortalama olarak 8.000 Tona ulaşmakta, müstahsil yılda 4-5 Milyon Lira kazanç sağlamaktadır.

Amasya aynı zamanda feyizli ve zengin bir meyve memleketidir. Evvelce daha ziyade Yeişlırmak ve **Tersakan** vadileri mikroklimatik bölgelerinde toplanmış bulunan meyve bahçeleri; bu gün meyveciliğe aynı derecede müsait Deliçay vadisindeki köylere, Taşova ilcesinin (Ilıca, Tekke, Elmakırı, Dörtyol, Bidevi, Destek, Gölbeyli, Kozluca, Alpaslan, Çaydibi) köylerine, Merzifon ilce merkezi ile Türnük ve Alıcık Bucakları bölgesine, Gümüşhacıköy ilcesinin Merkez ve Hamamözü dolaylarına, Suluova ilcesinin merkezi ile (Salucu, Çayüstü, Dereköy, Hakala) köylerine kadar genişlemiş bulunmaktadır. Bu güne kadar 479.432 fidan tevzi edilmiş, bunların dikim ve bakımına aralıksız nezaret olunmuş ve böylece 25.311 Dekara ulaşan meyvelikler meydana getirilmiştir. Bir yandan yeni ve modern meyvelikler tesis edilirken, öte yandan da eski meyveliklerin imar ve ıslahına çalışılmaktadır. Meyvecilikten müstahsil yılda 25.000.000 lira kazanç sağlamaktadır.

Amasya ili sebzecilik bakımından da büyük bir inkişaf göstermektedir. Yıllarca önce sebzecilik daha ziyade Merkez ilce civarındaki köy ve mevkilere inhisar ederken, bu gün sebze yetiştirilmiyen köy hemen hemen hiç kalmamıştır. Son 10-15 yıl içerisinde turfanda sebzecilik ve hususi ile domates yetiştiriciliği sür'atle gelişmiştir. Bu gün 2.000 - 2.500 çiftçi ailesi sıcak ve mutedil yastıklarda fide yetiştirerek domates, patlıcan ve biber gibi mahsulleri Mersin, Tarsus ve civarı istihsal bölgelerinden sonra piyasaya arz ederek iyi kazanç sağlamaktadırlar. Ayrıca, sebzecilikte iyi tohum elde edilmesi, çiftlik gübresine ilâveten çeşitli fenni gübrelerin kullanılması, münavebe, sulama ve bakım, çeşitli hastalık ve haşerelerle mücadele konularında çiftçiyi uyarıcı ve öğretici çalışmalar yapılmaktadır. Halen ilin sebzecilik geliri, yılda ortalama olarak 20-22 Milyon Lira arasındadır.

Teknik Tarım Teşkilâtının bağ-bahçe mevzuundaki çalışmalarının ana hedeflerini şu suretle özetlemek mümkündür:

— İklim, toprak ve sulama imkânları müsait görülen yerlerde yeni meyvelikler tesisi.
— Eski bağ ve bahçelerin modern hale

Örnek ilâçlama yapılmış sıhhatli elmalar

İlâçlanmış elmalar tetkik edilirken

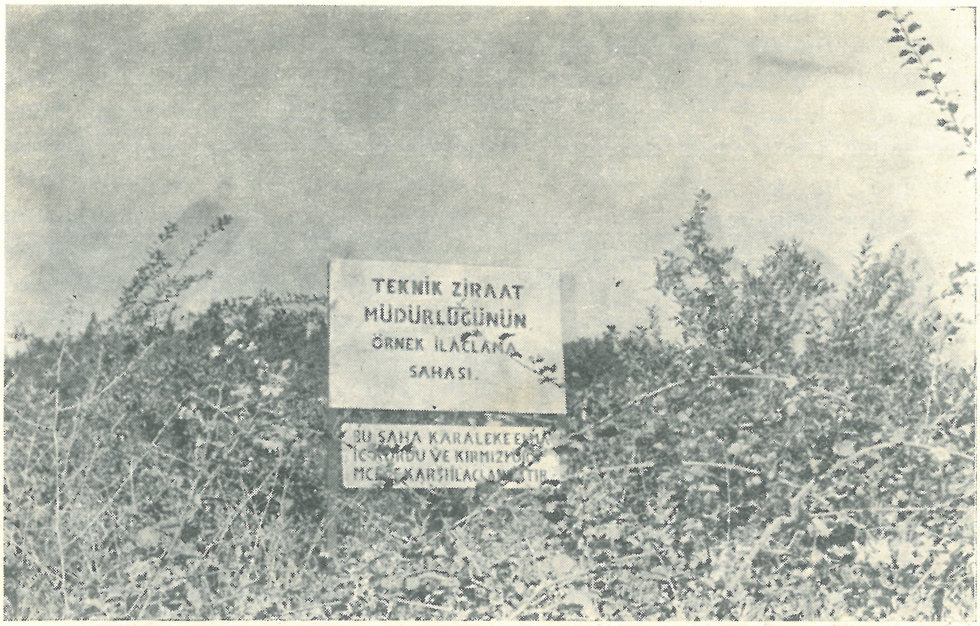

Örnek ilâçlamaya tabi tutulan bir saha

Amasya şeftaliciliği seneden seneye gelişmektedir

getirilmesi.

— Tetkik gezileri kurslar, demonstrasyon ve teşvik müsabakaları, mektup, broşür, afişlerle müstahsilin teknik bilgilerinin artırılması.
— İklim bakımından müsait ve umumi ziraate uygun olmıyan yamaç arazilerin bağ haline getirilmesi.
— İyi fidan, iyi sebze tohumu ve iyi bağ çubuğu temini ile mahsullerin standart hale getirilmesi.
— Müstahsilin kooperatifleşmesinin sağlanması, dış pazarlara meyve ve sebze ihracının sağlanması.

(3) Çayır ve Mer'a Çalışmaları :

İl arazisinin takriben 56.000 Hektarını tabii ve sun'i çayır ve mer'alar teşkil etmektedir. Mer'alar hayvan başına yeterli değildir. Köy orta malı mer'alar; ağır otlatma, erken otlatma ve tarla haline getirme gibi sebeplerle hayvanları besliyemez duruma düşmüştür. Eskiden il arazisinin % 35 inden fazlasını mer'a arazisi teşkil ederken, ziraatın makinalaşması sebebiyle istihsal sahaları genişlemiş ve binnetice mer'a arazisi tarla haline getirilerek, 56.000 Hektara düşmüştür.

Teknik Tarım Teşkilâtının bu konudaki çalışmalarının ana hedefleri şunlardır:

— Köy orta malı arazilerde toplu yoncalık ve korungalık tesisi.
— Köylerde şahıs arazilerinde yem bitkileri ziraatini teşvik gayesi ile demonstrasyonlar yapılması.
— Münavebeli yem bitkileri ziraatini teşvik.
— Mevcut köy orta malı çayır ve mer'aların amenajman yolu ile ıslahı.
— Köy mer'aları içerisinde sıvat (hayvan suluğu) tesisi.

Son yıllarda 3.800 Dekar mer'a ıslah edilmiş, 2.800 Dekar mer'anın bakımı yapılmış, 6.675 Dekar yoncalık, 400 Dekar korungalık, 7.150 Dekar fiğ tesis edilmiş, 115 adet sıvat inşa olunmuştur.

(4) Makine Çalışmaları :

Tarımsal faaliyetlerin amacı olan bol miktarda, kaliteli ve aynı zamanda ucuz zirai mahsullerin elde edilebilmesi modern agroteknik vasıtaların kullanılabilmesi imkânlarına bağlı bulunduğundan, 1949 yılından itibaren yurdumuza çeşitli ziraat makinaları ve traktör ithal edilerek ziraatin makinalaşmasına fiilen başlanmıştır. İlimiz çiftçileri de ziraatin makinalaştırılması hareketine karşı büyük ilgi göstermişlerdir. Muvaffakiyetle kullanılan makinalar sayesinde istihsal sahaları genişlemiş, ayrıca toprak ihzarı, sulama, gübreleme tekniği ile bilhassa toprağın hikemi vasıflarının düzeltilmesi, **verimin çoğaltılması, toprak** hayatiyetinin artırılması, nebatların epidemik hastalıklardan korunması gibi büyük faideler sağlayan münavebenin iyi organize edilmesi mümkün olmuştur. Böylelikle ilimizde tarım alanında büyük bir kalkınma olmuştur.

1948 yılında sadece 7 adet olan ilimizdeki traktör sayısı, her yıl artarak bu gün 1.018 e yükselmiştir. Bu sayede; 1949 yılında 92.143 Hektar olan tarla mahsulleri ekim sahası % 158 artış kaydederek 146.288 Hektara ulaşmış, 161.204 Ton olan tarla kültürleri istihsalâtı yekûnu da % 334 artışla 538.358 Tona yükselmiştir. Dönüme ortalama 175 Kg. olan tarla mahsulleri verim ortalaması da, endüstri bitkileri dahil, % 333 artarak 584 kg.a çıkmıştır.

Bu değerler makinanın ziraate tatbikinin sadece istihsal sahalarının genişletilmesi suretiyle değil, aynı zamanda toprak hazırlama, ekim, bakım, hasat-harman gibi çeşitli ziraat hizmetlerinin daha düzenli yapılarak beher dönümden alınan mahsul miktarının artışında da ziyadesiyle müessir olduğunun açık bir ifadesidir.

Bir yandan öküz ve manda yerine beygirin ikamesine ve çiftçinin hayvanla çekilir modern küçük çiftçi ekipmanları ile teçhizine çalışılmakta, bir yandan da çiftilerimizin makinalı rasyonel ziraat işletmeleri kurmalarına yardım edilmektedir. Bu gün ilde traktör sayısı 1000 i aşmakta, hayvanla çeklir pulluk sayısı 25.000 e ulaşmakta, buna mukabil karasaban sayısı sür'atle azalmaktadır.

Mer'a ıslahı ile ilgili bir demonstrasyon

Kimyevi gübre demonstras yonuna ait tarla günü

Antep Fıstığı Aşısı Çalışmaları

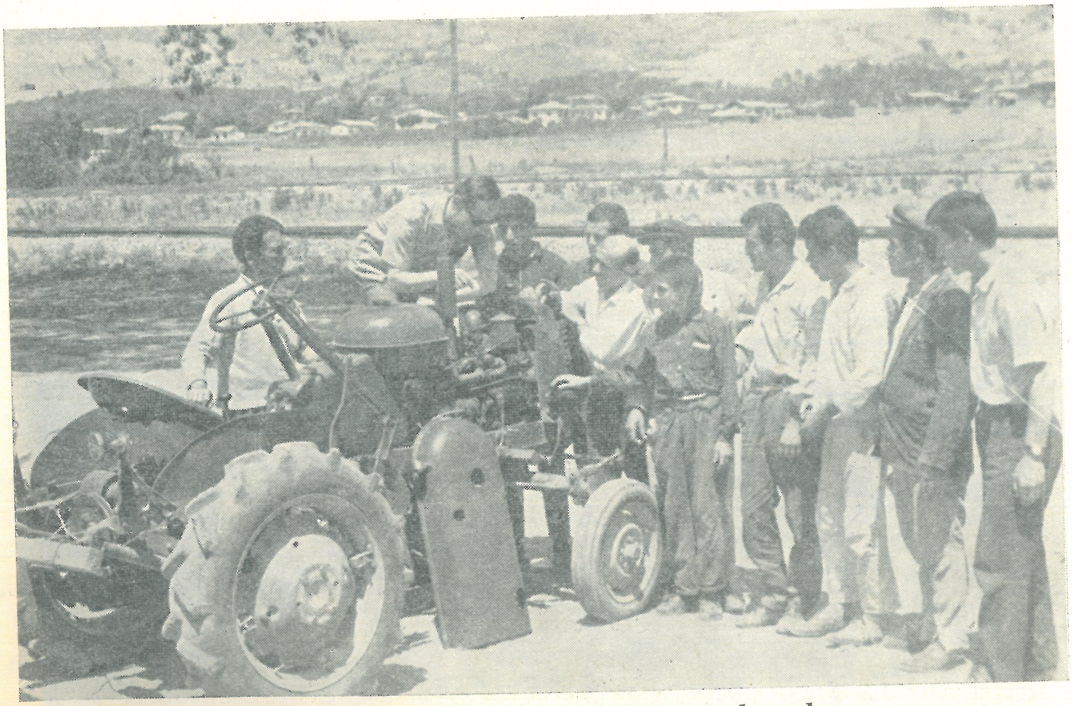

Traktör kullanma ve bakım kursu çalışmaları

AMASYA İLİ

MAKİNA VE HAYVANLA ÇALIŞIR ZİRAAT ALETLERİ VARLIĞI İLE ÇİFTTE KULLANILAN HAYVANLARI GÖSTERİR CETVEL

TABLO : 50

ALET VE MAKİNALAR	İLCELER İSİMLERİ						
	Merkez	Göynücek	G.Hacıköy	Merzifon	Suluova	Taşova	Toplam
TRAKTÖR	223	84	52	251	256	152	1018
Biçer-Döver	42	11	—	47	42	—	142
Traktör Pulluğu	232	89	57	252	267	154	1051
Traktör Mibzeri	42	10	5	35	41	6	139
DİSKARO	129	36	32	160	170	72	599
Motopomp	156	25	54	40	25	21	321
Karasaban	6000	4520	2910	3012	1010	6852	24304
Her çeşit Hayvan Pulluğu	9675	2910	1980	3875	1450	4485	24375
" Mibzeri	75	4	3	20	17	2	121
Orak Makinası	15	—	6	6	7	—	34
SELEKTÖR	17	5	7	11	10	6	56
ÇİFT HAYVANI							
At, Kısrak ve Katır	2100	1600	750	378	810	250	5888
ÖKÜZ	8300	6300	4600	5500	920	12750	38370
Manda	1100	1200	500	500	356	900	4556

Makinalı ziraatin muvaffak olmasının lüzumlu faktörlerinden birisi de bu alet ve makinaların ömürlerini uzatacak ve tamir masraflarını azaltacak bakım usullerini tatbik etmek ve bu mevzuda çiftçinin teknik bilgilerini artırabilmektir. Bu maksatla çiftçi elinde bulunan makinalar devamlı olarak kontrol edilmekte, çiftçi ve makinistlere gerekli teknik bilgiler verilmektedir. Bu gaye ile 1951 yılından bu yana makinaların kesif bulunduğu bölgelerde traktör sahipleri ile makinist ve sürücüler için yatılı ve yatısız, kısa ve uzun vadeli halk kursları açılmaktadır. Açılan bu kurslardan bu güne kadar 2.212 kursiyer mezun olmuştur.

Tohumlukların temizlenmesi ve ilâçlanması da önemli çalışmalar arasındadır. Tohum temizleme evlerinde çiftçinin tohumluğu parasız olarak temizlenmekte ve ilâçlanmaktadır. İlde 56 adet tohum temizleme ve ilâçlama makinesi (selektör) bulunmakta, yılda ortalama 9 - 10.000 Ton çiftçi tohumluğu selektörden geçirilmekte ve ilâçlanmaktadır. Bu miktar ilde ekilen 12.000 Ton tohumluğun % 83.3 üne tekabül etmektedir.

(5) 4-K Çalışmaları :

10-18 yaşları arasındaki kız ve erkek çiftçi çocuklarını, yarının önder çitçileri ve iyi ev kadınları olarak yetiştirmek, ziraat ve ev hayatını geliştirmek, bilgili ve iyi ahlâklı vatandaşlar yetiştirmek, ailede refahı ve milli ekonomide gelişmeyi sağlamak, köyü güzelleştirmek, ele alınacak toplum projeleri vasıtasıyla imece ve salma geleneğinin kuvvetlendirilmesini sağlamak gayesi ile 1958 yılında ilin 2 köyünde 4-K Kulübü kurulmuştur. 1967 yılında kulüp adedi 9 a yükselmiştir. 9 Kulüpte 204 kız ve 221 erkek olmak üzere 425 üye tavukçuluk, meyvecilik, sebzecilik, buzağı-dana besleme, kuzu-koyun besleme, arıcılık ve dikiş giyim projelerinde çalışmalara katılmışlar ve bunlardan 162 kız ve 173 erkek olmak üzere 335 üye başarı sağlamışlardır.

(6) Tarım Yayını :

1967 yılında 4-K, Ziraat Sanatları, Bağ-Bahçe ,Tarla Ziraati, Ziraat Makinaları ve Ev Ekonomisi konularında kısa süreli 40 kurs açılmış, bu kurslara 1.350 çiftçi iştirak etmiştir. Ayrıca 45 gün süreli ve yatılı traktör kullanma ve bakım kursu yapılmıştır. Bu kursa 57 çiftçi iştirak etmiştir. 1967 yılında kiraz, elma ve 4-K sergisi olmak üzere 3 sergi açılmıştır. Kiraz, elma, kendir ve bamya müsabakası yapılmış ve bu müsabakalara 122 müstahsil katılmıştır. Muhtelif köyde 420 çiftçiye 6 adet sinema filmi, 3 köyde 90 çiftçiye projeksiyonla 3 seri slayt gösterilmiştir. 2000 adet sirküler bastırılıp çiftçilere dağıtılmıştır. 4.157 adet kitap ve broşür, 530 adet Tarım Postası Gazetesi, 140 adet haber bülteni dağıtılmıştır. Çiftçiye Öğüt adlı broşürden 7.200 adet tevzi edilmiştir. Muhtelif konularda 160 demonstrasyon yapılmış ve bunlara 1.250 çiftçi katılmıştır.

e. Ziraî Mücadele Çalışmaları :

Ziraatte bol ve bereketli mahsul idraki, sadece toprak işlemesi ekim, dikim, gübreleme ve sulama işlerinin noksansız olarak yapılmasına bağlı değildir. Bunların yanında mahsulâta çeşitli devrelerinde zararlar veren çeşit çeşit hastalık ve haşarat ile de mücadele lâzımdır. Bütün geçimini mahdut toprak gelirinden bekliyen ilimiz halkı için ziraî mücadelenin hususi bir önemi vardır.

Ziraî mücadele çalışmalarını şu şekilde özetliyebiliriz:

— Demonstrasyon mücadelesi. Mücadele metodları bilinen hastalık ve haşarata karşı yapılacak mücadelenin öğretilmesi.

— İl dahilinde epidemi göstermesi ihtimali olan hastalık ve haşarata karşı devlet mücadelesi.

— Epidemi göstermiyen ve biyolojileri bakımından mücadeleleri kısa ve mahdut devrelerde yapılması icap eden hastalık ve haşarata karşı, ilâç ve âlet yardımı suretiyle devlet mücadelesi.

— Öğretilen usul dairesinde bizzat müstahsil tarafından yapılan mücadele. Müstahsile mücadele metodları, mücadele ilâçları düzenlenen demonstrasyon ve tarla günlerinde öğretilmektedir.

4-K Sergisinden bir köşe

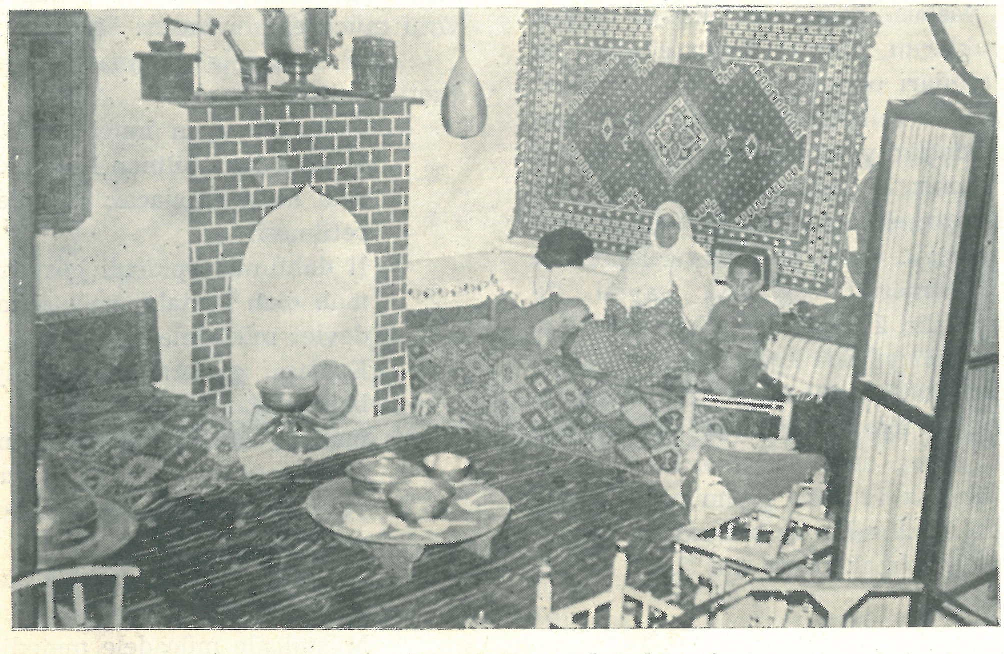

Ziraat Sergisinde Köy Odası köşesi

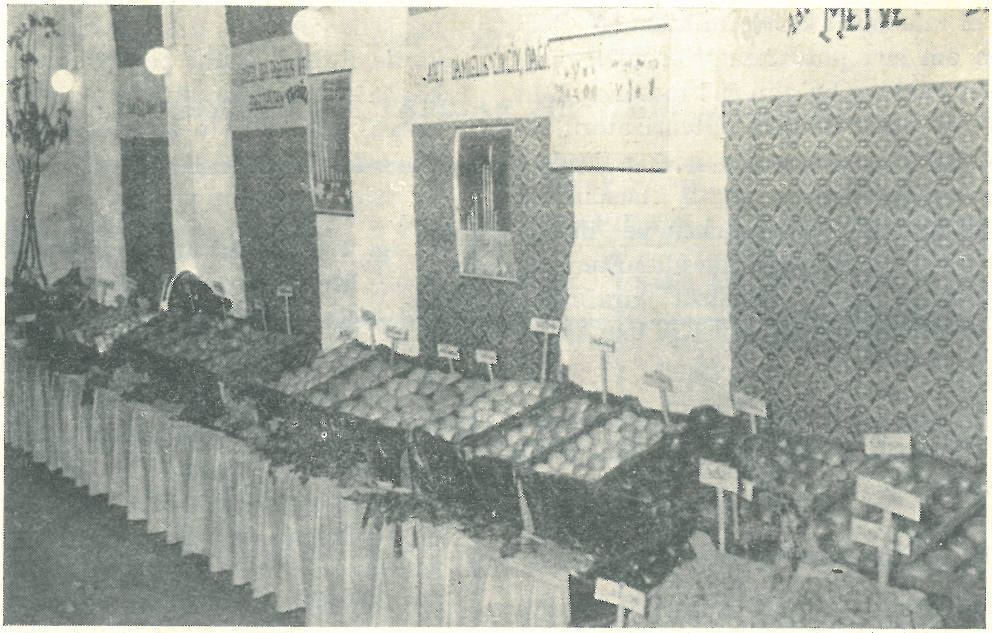

Ziraat Sergisinden resimler

Müstahsilin mücadeleye iştirak payı gün geçtikçe artmakta ve güçlenmektedir. 8-10 sene evvel müstahsil elinde miktarı 50 adedi geçmiyen adi sırt pülvarizatörlerinden başka bir âlet yokken, bu gün 85 i motorlu, 221 i atomizör ve 348 i de sırt pülvarizatörü olmak üzere çiftçi cem'an 654 adet mücadele âletine sahiptir. Evvelce çeşitli hastalıklar için 81.789 Kg. ilâç kullanılırken ve bunun % 60 ının bedeli Devletçe karşılanırken, bu gün ekserisinin bedeli müstahsil tarafından karşılanmak suretiyle 198.409 Kg. ilâç kullanılmaktadır

İlimiz dahilinde yapılan mücadeleler, mücadele konusu ve miktarları Tablo 51 de gösterilmiştir.

f. Ziraat Sanatları Çalışmaları :

Esasen ziraat sanatları çerçevesinde köylerde tereyağı, yoğurt, peynir, reçel, marmelât, pekmez, tarhana, salça, turşu ve çeşitli el örgüleri basit usullerle ve nüveler halinde mevcut bulunmaktadır. Bu çalışmaların tekniğe ve sağlık kurallarına uymasını sağlamak, sahasını genişletmek problemi mevcuttur. Bu problemin hallinde demonstrasyonlardan faydalanılmaktadır. Geçen bir sene zarfında, 9 köyde 137 kişinin iştiraki ile Edirne usulü peynircilik tatbikatı, 8 köyde 120 kişinin iştiraki ile el örgüsü tatbikatı, 8 köyde 110 kişinin iştiraki ile konserve tatbikatı ve 1 köyde 25 kişinin iştiraki ile salça tatbikatı yapılmıştır.

g. T.C. Ziraat Bankası'nın Amasya İli Merkez ve İlcelerindeki Tarımsal Kredi Plâsmanları :

T. C. Ziraat Bankası'nın Amasya'daki Şubesi ile 5 ilcedeki Ajanslarının 1966 yılında dağıttığı kredi miktarı, 26.383 borçluya 22.526.861 Liradır. İl dahilinde mevcut ve adedi 12 olan Tarım Kredi Kooperatiflerinin 1966 yılında dağıttığı kredi miktarı ise, 16.392 borçluya 13.570.943 Liradır. Böylece bir senede ilimizde dağıtılan zirai kredi toplamı, 42.775 borçluya 36.097.804 liraya baliğ olmuştur. Ziraat Bankası'nın ve Tarım Kredi Kooperatiflerinin, 1964 ilâ 1966 yıllarında çiftçiye verdikleri nakdî ve aynî kredi miktarları 52 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

Bamya Müsabakasından Bir Görünüş

TABLO : 51

1967 YILINDA

AMASYA İLİNDE YAPILAN ZİRAİ MÜCADELELER

MÜCADELENİN ÇEŞİDİ	DEVLETÇE YAPILAN		HALKÇA YAPILAN	
	Ağaç A.	Saha Dk.	Ağaç A.	Saha Dk.
Mavi küf	—	685	—	—
Tütün Piseronu	—	—	—	3600
Mercimek Biti	—	180	—	400
Ekin Sülüğü (Lema)	—	70	—	100
FARE	—	20560	—	—
Yabancı Ot	—	9885	—	28550
Tohum İlâçlama	—	10000	—	150
Elma İç Kurdu	1150	—	42000	—
Kara Leke	1150	—	42000	—
Kırmızı Örümcek	1150	—	42000	—
Elma Ağ Kurdu	19551	—	9000	—
Kiraz Sineği	1350	—	5750	—
Domates Mildiyösü	—	9	—	500
Bağ Mildiyösü	—	280	—	3017
Bağ Küllemesi	—	280	—	13700
Ekin Kambur Böceği	—	140	—	160
Yaprak Kıvrıklığı	—	—	51110	—
Tarlada Mavi Küf	—	28	—	1650
Muzar Hayvan (Domuz) : 2901 adet				

B. HAYVANCILIK :

a. Genel Bilgiler :

İl'in iktisadi hayatında hayvancılık önemli bir yer tutmaktadır. Bölgede hüküm süren kara ikliminin müsait oluşu, bitki örtüsünün de uygun bulunuşu hayvancılığın ve bilhassa küçükbaş hayvancılığın gelişimi için son derece elverişli bir ortam yaratmaktadır. Son yıllarda mer'aların sürülmesi ile takip edilen ziraî düzensizlik, hayvancılığın gelişmesine mühim ölçüde mâni olmuştur. Buna mukabil, şeker fabrikasının kurulmasından bu tarafa pancar küspesinden istifade neticesi, besicilik büyük ölçüde gelişmiş bulunmaktadır.

İl dahilinde 270.881 baş koyun, 198.918 baş kıl keçi, 13.948 baş tiftik keçi, 171.419 baş sığır, 36.151 baş manda, 16.540 baş at, 1.032 baş katır ve 34.357 baş merkep mevcuttur.

b. Amasya'da Hayvancılığın Bu Günkü Durumu :

İl hayvancılığını yayla ve mer'a hayvancılığı karakterize etmektedir. Bu arada, pancar küspesinden istifade edilerek besicilik de önemli bir yer kazanmış bulunmaktadır. İl dahilindeki bütün hayvan ırkları belirli istikâmetlerde yetiştirilmiş ırklar olmayıp, bakım, beslenme ve barınma şartları da ilkeldir.

aa. Hayvan Yetiştiriciliği :

(1) Sığır Yetiştiriciliği :

Sığır, ilin hayvan populasyonunda üçüncü sırayı işgal etmektedir. Hakim ırk yerlikaradır. Yer yer doğu kırmızısı ile Montafon ve bunların melezleri mevcuttur. Köy Bütçelerinden toplanan damızlık boğa paraları ile Köy Birlikleri kurulmuştur. 1938 yılında kurulup 1945 yılına kadar devam eden bu birlikler ilin muhtelif yerlerinde 30 a yakın boğa bakım durağı tesis etmiş ve sığır ırkının ıslahında oldukça müsbet hizmetlerde bulunmuştur. İlde doğu kırmızı sığır ırkının yerleşmesinde bu Birliklerin tesiri olmuştur. Sığır yetiştiriciliği bakımından en mühim problem, jersey melezleme faaliyetine bir an evvel başlanabilmesidir.

Sığırcılığın ilimizde kaydetiği en büyük inkişaf besiciliktir. 1964 yılında besicilik proğramına dahil edilen ilimizde, Amasya Şeker Fabrikasının da kurulmasından bu tarafa, sığır besiciliği süratle genişlemiş ve Merkez ilcesi ile Suluova, Merzifon ilcelerinde büyük bir ekonomik etken olmuştur. Ziraat Bankasından besicilere dağıtılan plâsman 1.500.000 lirayı bulmuştur.

(2) Koyun Yetiştiriciliği :

İlin hayvan populasyonu içinde miktar itibariyle koyun başta gelmektedir. Hâkim ırk sıra ile; karayaka, akkaraman, karagül ve heriktir. Köy sürüleri çok küçük ünitelere bölünmüş durumdadır. 200-300 mevcutlu koyun sürüsü bulunan yetiştirici pek mahduttur. Son yıllarda ziraatın makinalaşması ve toprak ürünlerinin değer bulması neticesi mer'aların azalması, etkisini bilhassa koyunculukta göstermiştir. Bu yüzden koyun mevcudu azalmış, küçük ünitelere bölünmüştür.

İlde göçer hareketi yoktur. Fakat kurak yaz aylarında yetiştiriciler ot bakımından daha elverişli olan yaylalara çıkmaktadırlar. Yayla mevsimi, şartların müsaadesine göre Kasım ayı sonlarına kadar devam eder.

İlde bu güne kadar koyunculuğun ıslahını hedef tutan bir çalışma yapılmamıştır.

(3) Keçi Yetiştiriciliği :

212.866 mevcudu ile keçi, ilin hayvan topluluğu arasında ikinci sırayı işgâl etmektedir. Bunun pek azı (13.948 i) tiftik keçisidir. Tiftik keçilerinin vasıfları ve verimleri düşüktür. Kıl keçisi çoğunluğu teşkil etmektedir. Keçiler hemen her köyde koyun sürüleriyle birlikte otlatılmaktadır. İlin dağlık ve arızalı bölgelerinde keçi mevcudu fazladır. Orman bakımından son derece muzır bir hayvan olmasına rağmen keçi, hastalıklara ve tabiat şartlarına dayanıklı, en kötü mer'a şartları içinde dahi kendini idare edebilen bir hayvan olduğundan köylülerimiz rağbet etmektedirler.

(4) At Yetiştiriciliği :

Toprağın işlenmesinde ve ulaştırmada at koşum hayvanı olarak kullanılmaktadır.

Damızlık Boğalar

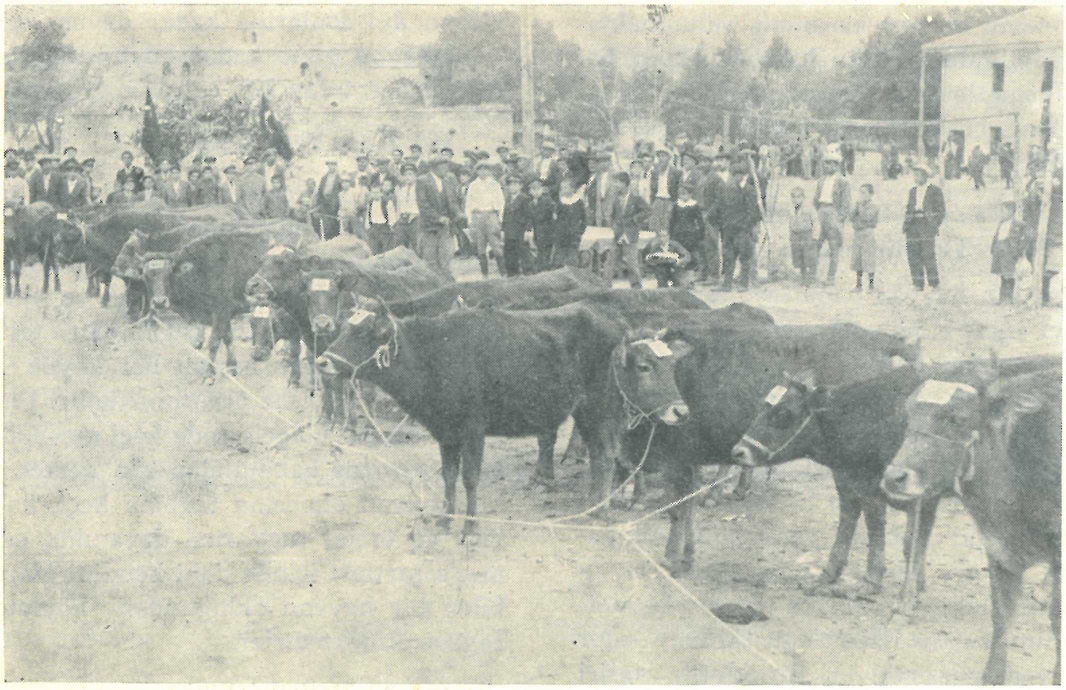

Sığır Sergisinde Derece Alan İnekler

Son yıllarda motorlu tarım aletlerinin çoğalması, atçılığın değerini azaltmış gibi görünüyorsa da küçük köy işletmelerinde at yine önemli yerini muhafaza etmektedir.

İlde at ırkının ıslahı yolunda yıllarca önce başlayıp devam eden bir mesai mevcuttur. İlkbahar mevsiminde Suluova ve Göynücek ilcelerinde ikişer aygırlık birer muvakkat aşım durağı açılmakta ve her sene 250-300 baş halk kısrağına parasız aşım yaptırılmaktadır.

bb. Amasya ilindeki hayvan türleri ve sayıları :

Hayvan Türleri	Sayısı
Koyun	270.881
Kılkeçi	198.918
Tiftikkeçi	13.948
Sığır	171.419
Manda	36.151
At	16.540
Katır	1.032
Eşek	34.357

(Hayvanların ilceler itibariyle dağılışı için Bk. Tablo : 53).

cc. Hayvanlardan elde edilen ürünler ve miktarları :

Hayvan ürünleri	Miktarı (Kg.)
Koyun sütü	4.500.000
Kıl keçisi sütü	4.000.000
Tiftik keçisi sütü	400.000
İnek sütü	19.000.000
Manda sütü	12.000.000
Yapağı	350.000
Kıl	100.000
Tiftik	10.000
Yumurta	Adet 7.188.300

dd. Amasya merkez ve ilceleri mezbahalarında kesilen hayvanlar ve ağırlıkları :

Hayvan türü	Sayısı	Ağırlığı (Kg.)
Koyun	38.793	368.068
Keçi	19.317	234.083
Sığır	13.972	703.563
Manda	581	72.126
TOPLAM	72.663	1.377.840

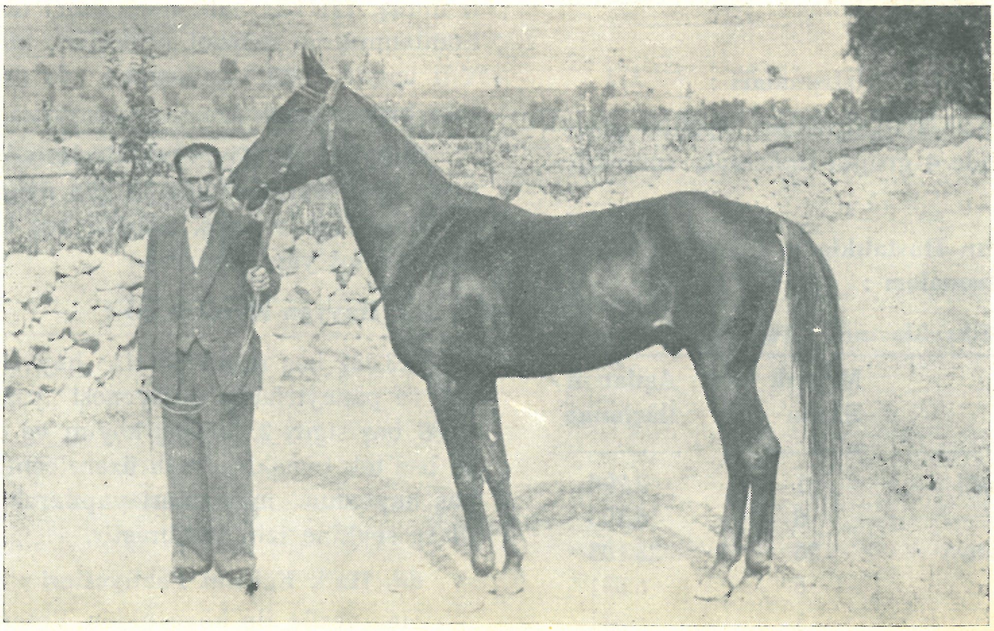

İl'de Yetiştirilen Yarımkan Arap Tay

(1966 yılına ait hayvan ve hayvansal ürünlerin Amasya'daki perakende fiatları için Bkz. Tablo : 54).

c. Küçük Evcil Hayvanlar :

aa. Tavukçuluk :

Küçük işletmeler halindedir. Hemen her ailenin ihtiyacını karşılayacak kapasitede kanatlı hayvanı vardır. Bu arada damızlık civciv ve yumurta temini suretiyle legorn ve newhemşin türlerine dönüşüm mevcuttur. Bölgede 16.360 adet hindi, 4.200 adet kaz, 9.300 adet ördek ve 230.000 adet tavuk olmak üzere 259.860 baş kanatlı hayvan mevcuttur. İstihsal edilen yumurta sayısı 9.700.000 civarındadır.

bb. Arıcılık :

Bölgede yaygın olarak yapılmaktadır. İlin 243 köyünde arıcılık yapılmaktadır. 9.350 adet eski usul kovan, 2.920 adet yeni usul kovan mevcut olup 153.252 Kg. bal ve 4.360 kg. balmumu elde edilmektedir.

cc. İpekböcekçiliği :

Merkez ilce ve Göynücek ve Taşova ilcelerinin 20 köyünde ipekböcekçiliği yapılmaktadır. 78 aile bu yoldan geçimini sağlamaktadır. Açılan 108 adet kutudan 3.170 Kg. yaş koza elde edilmektedir. 10.700 adet dut ağacından 108 Ton yaprak ipekböceklerine yedirilmektedir.

d. Hayvancılık Çalışmaları :

Bu konudaki çalışmaları aşağıda gösterildiği şekilde 4 grupta toplamak mümkündür.

aa. Salgın Hastalıklarla Mücadele Çalışmaları :

Hastalık Mihraklarında Yapılan Çalışmalar

Hastalık	Mihrak Sayısı	Aşılanan - İlâçlanan
Koyun çiçeği	1	2.296
Keçi çiçeği	6	6.150
Enteretoksemi	26	23.103
Şarbon	6	6.691
Newcastle	1	331
Yanıkara	5	2.768
Şap	33	56.341
Proplazmoz	11	13.287
Keçiciğerağrısı	1	788
Agalaksi	3	5.553
Strongylose	6	5.662
TOPLAM :	99	122.970

Koruyucu Mücadeleler

Hastalık	Mihrak Sayısı	Aşılanan - İlâçlanan
Koyun çiçeği	20	17.340
Keçiçiçeği	14	10.964
Enteretoksemi	20	16.153
Şarbon	31	31.059
Newcastle	36	31.099
Yanıkara	13	4.962
Şap	8	2.428
Beyaz adale	19	8.964
Strongylose	2	350
Distomatose	17	21.416
Dış parazit	12	10.196
TOPLAM	192	154.931

bb. Zootekni Çalışmaları :

İlimizde zootekni çalışmaları olarak sığır ve at ıslahı faaliyeti mevcuttur. Sığır sun'i tohumlamasına Merzifon ilcesinde başlanılmış, 727 baş halk ineği sun'i olarak tohumlanmış ve müsbet neticeler alınmıştır. Yılı içinde 7.429 baş hayvan da denemeye tabi tutulmuştur.

Suluova ve Göynücek ilcelerinde açılan aygır aşım duraklarında 70 gün devam eden bir mesai gösterilmiş, 250-300 baş halk kısrağına sıfat yaptırılmıştır.

cc. Hayvan Hareketleri :

223.981 baş muhtelif cins hayvanın pazar ve panayırlarda muayenesi yapılmıştır. 5.889 baş sığır, 2.756 baş koyun ve keçi ile 24 baş tek tırnaklı olmak üzere cem'an 8.669 baş hayvanın muayenesi yapılarak komşu illere sevkine izin verilmiştir.

dd. Halk Eğitimi Faaliyetleri :

Her vesile ile köye giden Veteriner uzmanlar yetiştiricileri aydınlatmaktadırlar.

AMASYA MERKEZ VE İLCELERİNİN 1966 YILI HAYVAN MEVCUTLARI

TABLO : 53

İlcesi	Koyun	Kılkeçi	Tiftikkeçi	Sığır	Manda	At	Katır	Eşek
Merkez	57.212	85.113	11.206	65.805	9.356	6.086	401	15.114
Göynücek	32.664	31.860	264	20.092	3.007	2.290	21	3.001
G. H. Köy	47.073	30.226	131	18.215	5.273	2.339	315	3.790
Merzifon	51.500	16.300	1.850	25.650	5.250	3.470	63	5.100
Suluova	22.782	7.319	497	9.029	4.085	1.435	50	602
Taşova	59.650	28.100	—	33.350	9.000	920	182	6.750
Toplam	270.881	198.918	13.948	171.419	36.151	16.540	1.032	34.357

1966 YILINA AİT HAYVAN VE HAYVANSAL ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİATLARI

TABLO : 54

Cinsi	Birim	Fiat TL.	Cinsi	Birim	Fiat TL.
At	Baş	900	Gübre	Kg.	0.03
Kısrak	"	1.200	Sığır derisi	"	3
Beygir	"	600	Manda derisi	"	2
Tay	"	400	Malak derisi	"	2
Katır	"	1.500	Koyun derisi	"	3
Merkep	"	125	Kuzu derisi	"	3
Sıpa	"	75	Keçi derisi	"	3
Öküz	"	1.200	Oğlak derisi	"	3
İnek	"	800	Av hayvanları	"	1
Manda ineği	"	1.200	Koyun eti	"	7.50
Manda boğası	"	1.500	Keçi eti	"	6.50
Sığır boğası	"	1.500	Kuzu eti	"	7.50
Tosun	"	600	Oğlak eti	"	6.50
Düğe	"	500	Sığır eti	"	7
Dana	"	300	Manda eti	"	6.50
Buzağı	"	150	Malak eti	"	6.50
Malak	"	400	Yağ erinmiş	"	7.50
Koyun	"	150	Yağ kuyruk	"	8
Koç	"	250	İçyağı	"	7.50
Kuzu	"	80	Peynir beyaz	"	8
Keçi	"	100	Peynir tulum	"	12
Oğlak	"	50	Peynir kaşar	"	16
Köpek	"	50	Süt koyun	Litre	1.50
Kedi	"	10	" keçi	"	1.50
Hindi	"	25	" inek	"	1.50
Kaz	"	15	Sucuk	Kg.	15
Ördek	"	10	Pastırma	"	16
Tavuk	"	8	Kavurma	"	10
Kuş (süs)	"	50—150	Kıyma	"	10
Kemik	Kg.	0.50	Balık konserve	"	20
Boynuz	"	4	Kaymak	"	15
Bağırsak	"	4	Yoğurt	"	1.50
Tiftik	"	12	Bal	"	15
Yün	"	10	Balmumu	"	15
Yapağı	"	10	Sakatat	Adet	5—7
Kıl	"	8	Yumurta	"	0.25

C. Orman Ürünleri :

a. Amasya ormanları hakkında genel bilgiler :

Amasya ili idari hudutları dahilinde bulunan ormanlar, rakımları 600-1700 m arasında olan oldukça arızalı dağlar üzerindedir. İl hudutları dahilinde kalan tüm ormanların genişliği 157.000 Hektardır. Bu miktar sahanın 62.800 Hektarı koru ve bozukkoru, mütebakisi baltalık ve bozuk baltalık ormanından ibarettir.

İdari taksimat bakımından Amasya Orman İşletmesi 7 Bölge'ye ayrılmıştır. Bu bölgeler sırası ile Amasya, Aydınca, Destek, Gümüşhacıköy, Göynücek, Merzifon ve Taşova Bölgeleridir.

İşletme dahilinde kanuni hak sahibi 242 köy mevcut olup, bu köylerde 129.025 nüfus bulunmaktadır.

Amasya nüfusuna göre iyi ve bozuk orman sahası olarak fert başına isabet eden ormanlık sahası ise yaklaşık olarak 0.5 Hektardır.

Orman ağaç türleri karaçam, sarıçam, kızılçam, kayın, meşe ve münferit ardıç cinslerinden meydana gelmiştir. Meşcereler saf ve karışık halde bulunurlar.

b. Amasya orman ürünlerinin yıllık üretim kapasitesi :

Amasya ormanları genel olarak verim kapasitesi zayıf, daha ziyade odunluk vasfındaki ormanlardan ibarettir. Bu bakımdan kerestelik emval üretimi azdır.

Mahalli ihtiyaçların cüz'i bir kısmını karşılayabilecek durumdadır:

Orman ürünleri üretimini şöyle sıralıyabiliriz:

Yapılan İşin Mahiyeti	Miktarı M3	Yılı içinde gerçekleşen M3
Yakacak Olarak		
Tertip (Kabuklu gövde hacmi)	8.749	9.610
Tomruk üretimi (Piyasa, köyler)	1.010	714
Maden direği (Mahalli)	50	50
Maden direği (Mahalli resmi)	300	200
Sanayi odun	—	—
Travers	1.300	800
Yapacak Olarak		
Odun (Piyasa ve köyler)	35.850	32.464

Mahalli ormanların mevcut plânlarına göre her yıl Amasya ormanlarından üretilecek orman emvali, her hali kârda, 8.749 M3 (kabuklu gövde hacmi) kerestelik emval ile 35.850 M3 yakacak orman emvalinden ibarettir. Yapacak ve yakacağın cüz'i bir kısmını çam cinsi, ekseriyetini kayın teşkil eder.

c. Orman ürünlerinin yıllık tüketim kapasitesi :

Amasya ili dahilinde 1966 yılında orman ürünlerinin endüstriyel ve yakacak olarak yıllık tüketimi aşağıda gösterilmiştir:

Yapılan İşin Mahiyeti	Miktarı M3	Endüstriyel tesis sayısı
Kereste	6.200	14
Doğrama	1.900	23
Anbalaj	400	3
Mobilya	300	2
Diğer zirai âletler	400	3
Yakacak odun	79.300	—

Amasya Karaman İl Koruluğu
(1962 Sonbahar dikimlerinin 1967 yılındaki durumu)

Amasya Karaman İl Koruluğu Ağaçlandırma Sahasından Umumi Bir Görünüş

d. **Ormancılık çalışmaları :**

(1) **Ağaçlandırma çalışmaları :**

Amasya İli dahilinde ağaçlandırma çalışması olarak Çaltepe Kapaklı orman içi ve Karaman İl Koruluğu orman dışı faaliyeti mevcuttur. Çaltepe ağaçlaması 1965 yılındanberi, İl Ormanı ağaçlandırması ise 1961 yılındanberi devam etmektedir.

Bu yıl içerisinde Çaltepe ağaçlandırma sahasında 213 Hektar sahada toprak hazırlığı, 50 Hektar sahada ağaçlandırma ikmal edilerek 354 bin fidan dikilmiştir. Ayrıca, bu ağaçlandırma sahası ve diğer mahallî ihtiyaçları karşılamak üzere bu saha içerisinde yılda 1.200.000 ibreli fidan yetiştiren Kapaklı muvakkat fidanlığı faaliyetleri devam etmektedir.

İl Koruluğunda 20 Hektar toprak hazırlığı yapılarak, 20 Hektar sahanın tamamında 21.660 adet tüplü fidan dikilmiş olup, dikime devam edilmektedir. Bunlardan başka il dahilinde resmi ve özel sektörün ağaçlandırma çalışmaları için lüzumlu fidan ihtiyaçları zamanında karşılanmaktadır.

(2) **Yol yapımı, bakımı ve onarımı :**

1967 yılı, yeni yol yapımı ve bakımı proğramında yeni olarak Taşova ve Destek Bölgelerinde üç ayrı yerde 8+000 Km. yeni yol yapımı ile, bu yıl üretimile ilgili 125+000 Km. mevcut yolların bakım ve onarımı işleri yapılmıştır.

(3) **Orman imarı ve bakımı :**

Orman imarı çalışmalarından olarak 1967 yılında Destek, Taşova ve Amasya bölgelerinde cem'an 199 Hektarlık bir sahada çalışılmıştır. Sahaların etrafı tel ile çevrilmiş, bu sahalardan elde edilen orman emvali mahalli köy ihtiyaçlarına verilmiş, bozuk karakterdeki ormanların ıslahına çalışılmıştır.

5. **Madenler :**

A. **Genel Bilgiler :**

Amasya İl'i dahilindeki en önemli maden, kömürdür. Bilhassa Suluova bölgesindeki (Çeltek, Yeni Çeltek) kömür zuhurları Amasya ve civarı illerin ihtiyacını karşılayabilmesi bakımından ehemmiyet kazanmaktadır. Daha başka (Merzifon ve diğer ilcelerde) kömür zuhurları mevcut ise de kalite ve rezervleri yeteri kadar etüd edilmemiştir.

Ezinepazarı Bucağında bulunan manganez zuhurunun ön tetkikleri ümit vericidir. Ancak bir sermaye yatırımından önce rezervin sondajlarla tahkik edilmesi, sistemli bir nümune tahlilinin yapılması gerekmektedir.

İl dahilindeki mermer zuhurlarından Aşağı Ovacık Köy zuhurunun ön etüdü kalite ve rezerv bakımından ümit verici olmuştur. Burada da bir yatırıma geçmeden önce detay etüd yapılması gerekmektedir.

İl dahilinde tetkik edilmiş olan pirit zuhurları rezervlerinin çok cüz'i olmalarından dolayı ekonomik bir kıymet ifade etmemektedirler.

Kil zuhurlarının tahlil neticelerinde $A'_2\ 0_3$ yüzdelerinin düşük olduğu görülmüştür. Bu sebeple ancak bir kısmı tuğla, kiremit yapımında mevzii olarak kullanılabilirler.

İl dahilindeki bitümlü şist zuhurlarından sadece Çeltek köy zuhuru rezerv bakımından önemli görülmektedir. Yalnız katran yüzdesinin az oluşu değerini düşürmektedir. Buna karşılık nakliyat kolaylıkları vardır.

Bakır ve kurşun zuhurlarının eskiden de işletilmiş olduğunu gösterir cüruflar ve eski işletme izleri (galeri, yarma v.s.) mevcuttur. Fakat halen terkedilmiş vaziyettedirler.

Netice olarak Amasya İl'inde etüdü yapılmış zuhurların içinde en ehemmiyetlisi kömür zuhurudur. Bunu manganez, mermer zuhurları takip etmektedir.

B. **Amasya İlinde MTA Enstitüsünce Bilinen Madenler :**

M.T.A. Enstitüsü tarafından Amasya İl'inde 1 adet bakır, 4 adet bitümlü şist, 1

adet kil, 9 adet linyit, 1 adet manganez, 2 adet mermer ve 4 adet pirit zuhuru etüd edilmiştir.

I. Bakır Zuhurları :

1. **Derealan Köy Zuhuru** : Zuhur Merzifon ilcesine bağlı Gelimsine, Derealan arasında, Derealan köyünün 34 Km. kuzey batısındaki Maden Deresi mevkiindedir. Cevherleşme kalker, liparit kontağında vukubulmuş olup, ayrıca magnetit de ihtiva eder. Cevherleşme kontakt sonu boyunca (N-S istikâmetinde) 1.5 Km. takibedilebilir. Sahada eskiden çalışılmış olduğunu belirten cüruflar mevcuttur.

II. Bitümlü Şist Zuhurları :

2. **Karacaviran Köy Zuhuru** : Zuhur, Gümüşhacıköy ilcesine bağlı Karacaviran köyünün kuzeyinde okul yanındaki bir derededir. Yatımları N olan şist tabakalarında bitüm bulunur. Tabaka kalınlığı 5-10 cm. arasındadır. Rezerv çok az olduğundan ekonomik bir kıymeti yoktur.

3. **Yemişen Köy Zuhuru** : Zuhur, Gümüşhacıköy ilcesinin Yemişen köyündedir. Arazi kalker ve andezitlerden müteşekkildir. Sahada az miktarda siyah, yumuşak ve yanmayan bitümlü şist zuhuru vardır. Ekonomik değeri yoktur.

4. **Hırka Köyü Zuhuru** : Zuhur, Merzifon ilcesine bağlı Hırka köyünün Makasdere, Değirmendere mevkiindedir. Sahada fliş andezit kontağında greler altında pek az bitümlü şist olup 150-200 m kadar devam eder.

5. **Çeltek Köy Zuhuru** : Zuhur, Merzifon ilcesine bağlı Çeltek köyündedir. Bölgede bitümlü şist linyit tabakalarının üzerine yatar. Linyit ve bitümlü şist tabakaları batıya doğru tedricen incelir. Görünür rezerv 1.290.000 Ton olarak hesaplanmıştır. Nümunelerin tahlilinde ortalama % 5 katran tesbit edilmiştir. Muhtemel ve mümkün rezerv ise 4.800.000 Tondur. Katran randımanı düşük olmasına karşılık, nakliyat kolaylıkları avantajdır.

III. Kil Zuhurları :

6. **Samadoğlu Zuhuru** : Zuhur, Merzifon ilcesine bağı Samadoğu köyünde oup 2 Km2 sahada görülmektedir. Ancak yol durumu müsait değildir.

7. **Cercerum Zuhuru** : Zuhur, Amasya yakınında Cercerum isimli mevkiin batısındadır. Tahallül neticesi teşekkül etmiş olan bu zuhur demiryolundan 6 Km., şehirden 11 Km. mesafededir. Tuğla ve kiremit ham madedsi olarak kullanılabilir. Tahlilinde:

$Si\,0_2$ %	$Fe_2\,0_3$ %	$Al_2\,0_3+Ti\,0_2$ %	$Ca\,0$ %	$Mg\,0$ %	So_3
38.51	6.82	12.80	16.32	3.55	0.91

Ateşte Zayiat %
16.40

vermiştir.

8. **Merkez Zuhuru** : Zuhur il merkezinin batısındadır. Tuğla ve kiremit ham maddesi olarak etüdü yapılan bu zuhurdan alınan nümune tahlilinde :

$Si\,0_2$ %	$Fe_2\,0_3$ %	$Al_2\,0_3+Ti\,0_2$ %	$Ca\,0$ %	$Mg\,0$ %	So_3 %
46.54	7.35	13.56	11.78	2.46	0.07

Ateşte Zayiat %
12.54

tesbit edilmiştir.

9. **Ezinepazarı Zuhuru** : Zuhur, Ezine pazarözü vadisinde bulunmaktadır. Doğu - Batı istikâmetinde uzanan vadide dil şeklinde çıkıntı yapan ve takriben 250 m uzunlu-

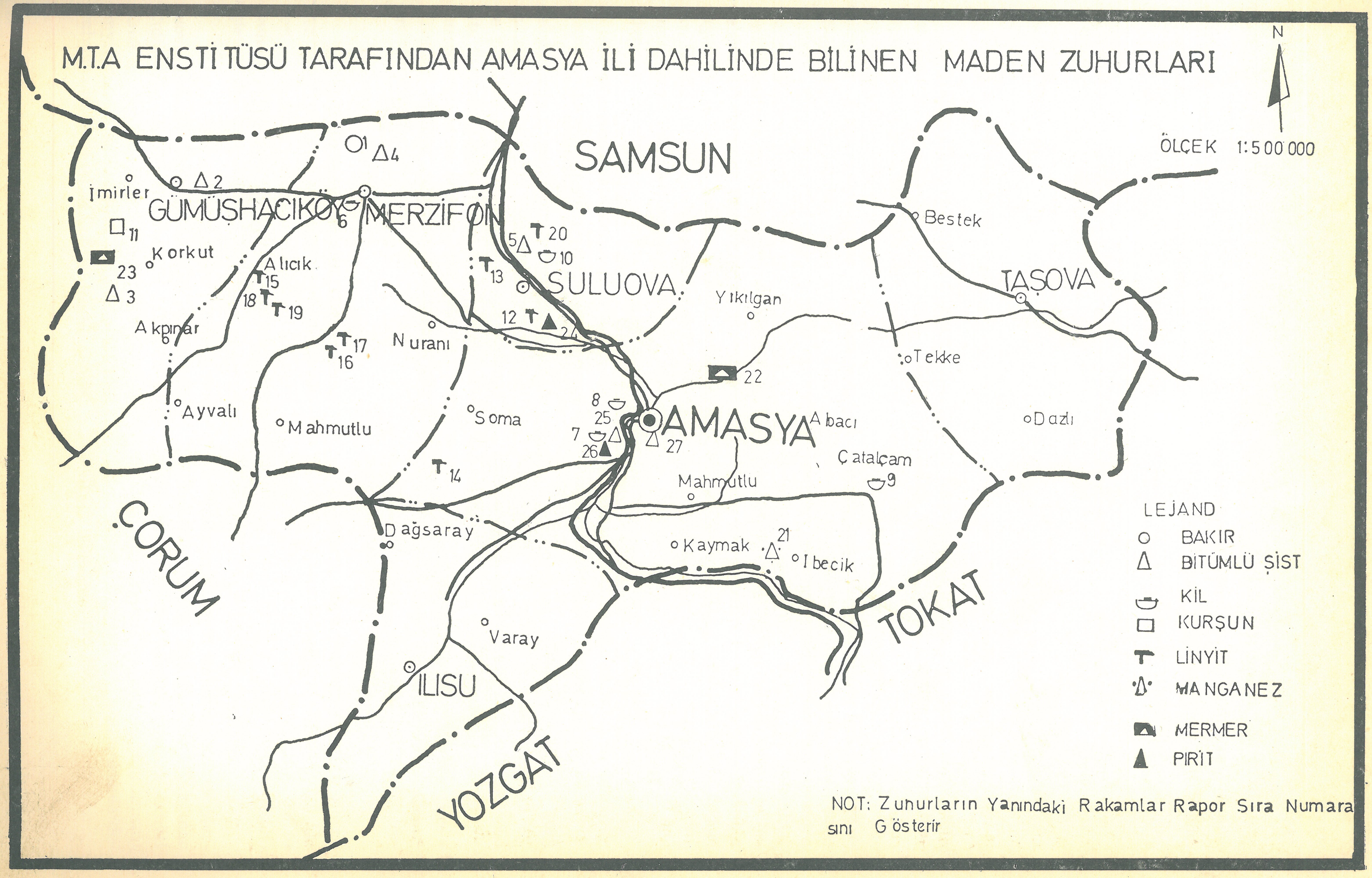
M.T.A ENSTİTÜSÜ TARAFINDAN AMASYA İLİ DAHİLİNDE BİLİNEN MADEN ZUHURLARI
N
ÖLÇEK 1:500 000
SAMSUN
GÜMÜŞHACIKÖY
MERZİFON
SULUOVA
AMASYA
TAŞOVA
TOKAT
ÇORUM
YOZGAT
ILISU
İmirler
Korkut
Alıcık
Akpınar
Ayvalı
Mahmutlu
Nuranı
Soma
Dağsaray
Varay
Yıkılgan
Bestek
Tekke
Dazlı
Abacı
Çatalçam
Mahmutlu
Kaymak
İbecik
LEJAND
BAKIR
BİTÜMLÜ ŞİST
KİL
KURŞUN
LİNYİT
MANGANEZ
MERMER
PİRİT
NOT: Zuhurların Yanındaki Rakamlar Rapor Sıra Numarasını Gösterir

ğunda olan ve vadiden 30 m yüksekte bulunan tepe, işletilmeye elverişli bir zuhur ihtiva etmektedir. Burada mevcut bulunan kil, taş parçaları yığını ve bazı yerlerde çok kalın, bazı yerlerde de ince bir örtü ile örtülmüştür. Kil tabakalarının iiçnde çakıl parçalarının mevcudiyeti ile şehir ve demiryollarından uzak mesafede bulunuşu mahzurdur. Alınan nümune tahlilinde :

SiO_2 %	Fe_2O_3 %	$Al_2O_3+TiO_2$ %	CaO %	MgO %	So %
49.51	9.16	20.23	5.32	3.83	0.05

Ateşte Zayiat %
10.31

bulunmuştur.

10. **Hacıbayram ve Çeltek Zuhuru** : Zuhur Amasya'nın 35 Km. kuzeyinde, Hacıbayram köyü ile Çeltek Maden köyü arasındadır. Sahada 300-500 m. genişliğinde ve takriben 3 Km. genişliğinde bir kısımda, 1,5-3,5 m. kalınlığında ince kumlu killer (lehm) mevcuttur. Bu ince kumlu killer Çeltek Maden Köyü civarında tuğla ve kiremit imalinde kullanılmıştır. Alınan nümunelerin lâboratuvar tecrübelerine göre lehm tuğla v.s. imalinde kullanılabilecek evsaftadır. İçinde bulunan kaba pislikler tuğla imalinde ancak cüz'i kalite azalmalarını intac eder.

IV. Kurşun Zuhurları :

11. **Gümüşhacıköy Zuhuru** : Zuhur Gümüşhacıköy ilcesi Gümüş Bucağının 3 Km. batısındadır. Cevher gümüşlü galen, blend ve pirit'ten ibarettir. Nadir olarak kalkopirite raslanır. Gang minerali kalsit ve kuvarstır. Sahadaki açılmış eski galeriler ve cüruflar, eskiden çalıştırılmış olduğunu gösterir delillerdir.

V. Linyit Zuhurları :

12. **Alabedir Köy Zuhuru** : Zuhur Suluova ilcesine bağlı Alabedir köyünün Selderesi - Arıncak yamacı mevkiindedir. Linyit damarı gayet ince ve kalitesi kötüdür. Bir işletme mevzuu olamaz.

13. **Çukurören köy Zuhuru** : Zuhur, Suluova ilcesine bağlı Çukurören köyündedir. Çukurören ile Boyalı arasında takriben 2,5 Km2 lik bir sahada, 3.00-4.00 m kalınlığında linyit damarı ihtiva eden bir fliş kompleksi bulunmaktadır. Fliş NE, E ve SE da faylarla hudutlanmış olup, bunların kenarında dağlık araziye doğru çökmüş bulunmaktadır.

Linyit damarı, kompleksin kuzey bölümünde, kenar fayı boyunca, fliş kompleksinin en alt seviyesini teşkil eden marn seviyesinde bulunmaktadır. Linyitin mostra uzunluğu fay boyunca 900 m yi bulmaktadır. Mostra ekseriya yamaç momozu ile örtülmüş vaziyettedir. I ve II nolu ocaklardan alınmış nümunelerin ortalama analiz değerleri şöyledir:

	I	II
Kül	% 24.56	% 40.65
Su	% 15.30	% 23

I nolu ocaktaki nümunenin kalorisi 3958 Kcal/kg dır. II nolu orijinal kömürün aş. kalorisi 1558 Kcal/kg saf kömürde ise 4668 Kcal/kg. dır.

14. **İlgazi köyü Zuhuru** : Merkez ilcesi Zara Bucağına bağlı İlgazi köyünün Çakırdağ mevkiindedir. Linyitin kalitesi ve rezervi bir işletmeye elverişli değildir.

15. **Alıcık köyü Zuhuru** : Zuhur Merzifon İlcesi Alıcık Bucağının Alıcık köyü Çınarlı mevkiindedir. Damar kalınlığı 0.3 m olup killi şistle karışık vaziyettedir. İşletmeye elverişli bir zuhur değildir.

16. **Akpınar köyü Zuhuru** : Zuhur Merzifon ilcesi, Türnük Bucağına bağlı Akpınar köyünün Kabristan mevkiindedir. Linyit tabakası gre (tavan) ve konglomera arasındadır. Tabaka kalınlığı 0.51-1 m arasında değişir. Alınan nümune tahlilinde :

Orijinal kömürde su : % 12 12.67
Kül : % 77.20 tesbit edilmiştir.

Rezervi az olan bu zuhur kalite bakımından da işletmeye elverişli değildir.

17. **Kalburcu köyü Zuhuru:** Zuhur Merzifon ilcesine bağlı Türnük Bucağı Kalburcu köyünün Hancı Halil T. mevkiindedir. Arazide gre (tavan) ve konglomeralar arasında 0.7 m kalınlığında, rezervi az olan bir linyit tabakasıdır. Nümune tahlilinde :

Sul ukömürde : Kül % 34.67
Orijinal kömürde su : % 10.83

	Orijinal kömürde %		Havada kuru kömürde %		Kuru kömür %	
	I	II	I	II	I	II
Su	19.20	21.67	13.30	15.30	—	—
Kül	21.20	19.04	22.95	20.58	26.47	24.30
Uçucu Madde	32.29	31.90	34.95	34.50	40.31	40.73
Sabit Karbon	26.61	27.39	28.80	29.62	33.22	34.97

	Orijinal kömürde As. Kalori	Havada kuru kömürde As. Kalori
I	3637 Kcal/kg	3986 Kcal/kg
II	3712 Kcal/kg	4063 Kcal/kg

19. **Güllecihan Linyit Zuhuru** : Zuhur Merzifon ilcesi, Alıcık Bucağına bağlı Demirpınar köyünün Güllecihan mevkiindedir. Eskiden çalıştırılmış saha işletme güçlükleri, yerleşme merkezlerine ve yollara olan uzaklığı yüzünden maliyetin fazlalaşmasından dolayı terkedilmiştir. Orijinal kömürde:

Su : % 16.70
Isı değeri : 2525 Kcal/kg dır.
Saf kömürde ısı değeri : 6420 Kcal/kg.

20.**Çeltek Linyit Zuhuru** : Zuhur Suluova ilcesine bağlı Çeltek köyündedir. Suluova kömür bölgesinin doğusundaki bu zuhur Alt Çeltek serisi (Eosen) içindedir. Bu seri, bazı şist seviyelerini ihtiva etmekle beraber umumiyetle : sert, kül rengi greler ile konglomeralardan terekküp etmiştir. Kalınlığı 120-140 m tahmin edilmiştir. Kömür damarının kalınlığı 1,5-2,5 m dir. Damar bir çok faylarla parçalanmıştır. Zuhurun rezervi 2.200.000 ton olarak hesaplanmıştır.

Alınan nümunelerin tahlil neticeleri şöyledir:

Orijinal kömürde su : % 13.20

Orijinal kömür aşağı kalorisi :
3343 Kcal/kg

Saf kömür aşağı kalorisi : 6253Kcal/kg bulunmuştur.

18. **Şamba köy Zuhuru** : Zuhur Merzifon ilcesi, Alıcık Bucağına bağlı Demirpınar köyü civarında Kelleci Hanı yakınlarındadır. Kömür damarı fazla arızalanmıştır. Ancak kalite damar kalınlığınca farklıdır. Damarın büyük bir kısmı fazla killidir. Alınan I ve II nümunelerin tahlil sonuçları şöyledir:

Havada kuru kömürde su : % 9.17
% 9.17 sulu kömürde kül : % 22.30
% 9.17 sulu kömürde saf kömür: % 68.63
Kuru kömürde kül : % 24.44
Orijinal kömürün ısı değeri :
4604 Kcal/kg
Saf kömürün ısı değeri : 7141 Kcal/kg
Havada kuru kömürün ısı değeri :
4864 Kcal/kg
Orijinal kömürde kül : % 21.21
Orijinal kömürde saf kömür : % 65.59

VI. Manganez Zuhurları :

21. **Yağcı Aptal Köy Zuhuru** : Zuhur Merkez İlcesine bağlı Ezinepazarı Bucağının Yağcı Aptal köyündedir. Saha işletme talepli olup ruhsat sahiplerine göre tahlil şöyledir:

% 38.62 Mn
% 23.47 SiO_2
% 0.21 Fe

Rezerv 80-100.000 Ton olarak tahmin edilmiştir.

VII. Mermer Zuhurları :

22. **Yenice Köyü Zuhuru** : Zuhur Yenice köyünün sel yatağı mevkiindedir. Mermer, beyaz zemin üzerine sarı nüanslıdır. Blok elde edilmesi mümkündür. Fakat zuhur kışın çok fazla su getiren bir dere yatağında bulunduğundan, işletme imkânı çok zordur.

23. **Aşağı Ovacık Köyü Zuhuru** : Zuhur Gümüşhacıköy ilcesinin Gümüş Bucağına bağlı Aşağı Ovacık Köyünün Köy Deresi mevkiindedir. Mermer beyaz ve sarı nüanslıdır. Blok elde edilmesi ve işletme imkânı kolaydır. Gayet güzel cilâ kabul etmektedir. Rezerv durumu iyidir.

VIII. Pirit Zuhurları :

24. **Alakadı Köy Zuhuru** : Zuhur Suluova ilcesine bağlı Alakadı köyünün Uyuz mevkiindedir. Kalker ve andezit kontağında silex ve pirit teşekkül etmiştir. Rezervi azdır.

25. **Cercerum Zuhuru (I)** : Merkezin Cercerum mevkiindedir. Şistler arasında ince damarcıklar halinde pirit teşekkülü görülür. Rezervi az olup ekonomik değer taşımaz.

26. **Cercerum Zuhuru (II)** : Cercerum mevkiinin Davulcu Dağı denilen yerindedir. Metamorfik şistler arasında damarcıklar halinde pirit zuhuru vardır. Hidrotermal bir teşekkül olup rezerv çok azdır.

27. **Hacılar Meydanı Zuhuru** : Zuhur Merkez İlcenin Hacılar Meydanı civarında Venk mevkiindedir. Pirit damarcıkları, şist içinde ağ şeklindedir. Rezerv az olup bir işletme mevzuu olamaz.

C. Amasya İli'nde Maden İstihsali :

Faaliyette bulunan 3 Linyit İşletmesinden ikisi özel teşebbüse, diğeri de İl Özel İdaresi'ne aittir. Bunların son yıllara ait kömür istihsal durumu şöyledir:

Ruhsat Sahibi	İstihsal (Ton) 1964	1965	1966
Yeni Çeltek Keman ve Madencilik A. Ş.	128.842	70.000	101.000
Amasya Özel İdaresi	57.188	75.879	61.366
Hasan Acar	309	294	400

6. Amasya İlinin Kamu Gelirlerine Katkısı :

Amasya İlinin Bütçe gelirleri tahsilâtı 1957 yılında 32.000.000 Lira iken, 1966 yılında 53.000.000 Lirayı bulmuştur.

Gelir, Kurumlar ve Gider Vergileri itibariyle mükellef ve tahakkuk durumu aşağıda gösterilmiştir:

A. Gelir Vergisi :

a. Mükellef Durumu :

Mükellef Sayısı	Yıllar 1963	1964	1965
Yıllık Beyanname Veren	1.935	1.991	2.233
Muhtasar Beyannameye Giren	4.430	4.010	5.233
Götürü Ticaret, Sanat Erbabı	3.910	2.216	3.309
Götürü Ücret, Serbest Meslek Erbabı	709	347	402
TOPLAM	10.984	8.564	11.177

b. Haliye Olarak Tahakkuk Eden :

Vergi	Yıllar 1963	1964	1965
Yıllık Beyannameye Ait	2.082.000	2.748.000	3.337.000
Muhtasar Beyannameye Ait	2.180.000	2.896.000	2.333.000
Götürü Ticaret, Sanayi Erbabı	216.000	157.000	236.000
Götürü Ücret, Serbest Meslek Erbabı	4.000	31.000	5.000
TOPLAM	4.482.000	5.832.000	5.911.000

B. Kurumlar Vergisi :

a. Mükellef Durumu :

Mükellef Sayısı	Yıllar 1963	1964	1965
Sermaye Şirketi, Kooperatif	3	1	5
İktisadi Kamu İşletmesi, Dernek, Tesis ve Diğerleri	1	1	2
Özel Beyanname Verenler	—	—	—
Tevkif Yolu ile Vergiye Tabi	—	—	—
TOPLAM	4	2	7

b. Haliye Olarak Tahakkuk Eden :

Vergi	Yıllar 1963	1964	1965
Sermaye Şirketi ve Kooperatiflere ait	96.000	5.000	116.000
İktisadi Kurum İşletmesi, Dernek, Tesis ve Diğerlerine ait	300.000	720.000	670.000
TOPLAM	396.000	725.000	786.000

C. Gider Vergileri :

a. Mükellef Durumu :

Mükellef Sayısı	Yıllar 1963	1964	1965
Ölçü Esasına Göre Vergi Veren	28	16	13
Satış Bedelinden Vergi Veren	—	13	7
Banka, Banker	15	15	15
Sigorta Şirketleri	3	1	1
Taşıma Müesseseleri	—	—	—
PTT Hizmetleri Vergisi	—	—	—
TOPLAM	46	45	36

b. Ödenecek Vergiler :

Vergi	1963	1964	1965
	Yıllar		
Ölçü Esasına Göre Alınan	356.000	182.000	178.000
Satış Bedelinden Alınan	—	28.000	24.000
Banka, Bankerden Alınan	326.000	432.000	551.000
Sigorta Şirketlerinden Alınan	45.000	24.000	—
Taşıma Müesseselerinden Alınan	—	—	—
PTT Hizmetlerinden Alınan	—	—	—
TOPLAM	727.000	666.000	753.000

X / ULAŞTIRMA BÖLÜMÜ

1. **Giriş :**

Memlekette husule gelen müsbet gelişme ile orantılı olarak, Amasya İl'inin ulaştırma şart ve imkânları da gelişmiş bulunmaktadır. Cumhuriyet devrinde demiryoluna kavuşan Amasya, kara yolu çalışmaları ile de devamlı olarak münakaleye açık bir yol şebekesine nail olmuştur.

Ulaştırma Bölümü Demiryolu, Karayolu ulaştırması ve PTT hizmetleri olmak üzere üç kısımda izah edilmiştir. Uçak yolcuları için en yakın meydan ile, deniz yolcuları için en yakın liman Samsun'dur.

2. **Demiryolu İle Ulaştırma :**

İl dahilindeki demiryolu uzunluğu 65 Km. dir. Sivas - Samsun şube hattı üzerindedir. Hattın inşaatı 21/11/1927 Tarihinde bitmiş ve işletmeye açılmıştır.

Teşkilât Sivas 4. İşletme Müdürlüğü'ne bağlıdır.

İl dahilinde 2 Gar (Amasya, Hacıbayram), 6 İstasyon (Suluova, Boğazköy, Eryatağı, Kayabaşı, Kızılca, Kızoğlu) ve 1 Durak (Ovasaray) vardır.

Amasya Garından her gün batı ve güney irtibatını sağlıyan ve saat 13,10 da hareket eden Yolcu Treni vardır, Sivas'ta aktarma yapar. Bunun dönüşü, Sivas'tan batı ve güney irtibatını Samsun'a ulaştıran ve Amasya'ya 15,33 de gelip 15,41 de hareket eden Yolcu Treni vardır. Yine doğu irtibatını sağlayan ve haftanın Salı, Perşembe ve Cumartesi günleri Sivas'tan saat 5,05 te gelip 5,11 de Samsun'a geçen Yolcu Treni ile, aynı gün 21,51 de gelip 21,59 da giden ve Sivas'ta aktarma yapan Yolcu Treni vardır.

Güzergâhta Ekspres ve Motorlu Tren yoktur.

Amasya'dan bazı merkezlere tam gidiş bilet ücreti aşağıdadır:

Parkur	**I. Krş.**	**II. Krş.**	**III. Krş.**
Amasya — Samsun	1300	900	700
Amasya — Sivas	2500	1700	1200
Amasya — Kayseri	4100	2900	2100
Amasya — Ankara	7100	5000	3600
Amasya — Erzincan	5500	3900	2800
Amasya — Erzurum	7000	4900	3500
Amasya — Malatya	4800	3400	2400
Amasya — Diyarbakır	6700	4700	3400
Amasya — İstanbul	9400	6600	4700
Amasya — Adana	6700	4700	3300

3. **Karayolu İle Ulaştırma :**

Amasya İl'i, Devlet Yolu ve İl Yolu itibariyle Karayolları Genel Müdürlüğü Samsun 7. Bölge Müdürlüğü bölgesi dahilinde bulunmaktadır.

İl merkezinde Karayollarının 72. Şube

Şefliği bulunmaktadır. Şubenin personel kadrosu 9 İdari Personel, 8 Atölye Personeli, 15 Şoför, 17 Yağcı ve Operatör, 5 Akaryakıtçı, 5 Bekçi, 3 İnşaat Ustası, 26 İşçi, 18 Muvakkat İşçiden ibarettir. Makina parkında 2 Adet Galion 118 greyder, 1 Adet Adams 550 greyder, 3 Adet Allischalmers bakım greyderi, 2 Adet Galion 503 bakım greyderi, 1 Adet yükleyici, 1 Adet konkasör, 2 Adet pick-up ve 9 Kamyon vardır.

İl dahilindeki Devlet Yolu toplamı 267 Kilometredir. Bunun 127 Kilometresi asfalt, 140 Kilometresi ise Stabilizedir. İl Yollarının tulü 281 Kilometre olup, bunun 45 Kilometresi Stabilize ve mütebaki 236 Kilometresi Toprak'tır.

K. K.	Yolun Adı	Tulü	Asfalt	Stabilize	Toprak
	a) Devlet Yolları :				
40—12	Çeltek Köprü - Amasya - Taşova	88	48	40	—
43—01	Çeltek Köprü - Merzifon - Çorum İl Hududu.	44	44	—	—
44—03) 44—04)	Amasya - Mecitözü	55	8	47	—
45—02	Çağlayan Köprü - Ezinepazar	39	27	12	—
—	(Taşova - Amasya) İlt. - Ladik	41	—	41	—
	TOPLAM	267	127	140	—
	b) İl Yolları :				
005—02) 060—02)	(Amasya - Turhal) İlt. - Zile	47	—	8	39
005—03	Çağlayan Köprü Ayr. - Gözlek - Göynücek - Çorum İl Hududu.	40	—	23	17
005—04	005 - 03 İlt. - Göynücek - Çorum İl Hududu.	29	—	14	15
005—05) 019—05)	Amasya - Merzifon - Çorum İl Hududu - Mecitözü.	22	—	—	22
005—07	Boğazköy - Merzifon	35	—	—	35
005—08	Gözlek - Gökhüyük Çiftliği	4	—	—	4
005—09	Gözlek - Gediksaray	13	—	—	13
005—10	Durucasu - Tekke - Taşova	29	—	—	29
005—11	Esençay - Tekke	19	—	—	19
—	İlt. - Doğantepe	4	—	—	4
—	(Ladik - Taşova) İlt. - Şenli	6	—	—	6
—	(Ladik - Taşova) İlt. - Borabay	5	—	—	5
—	Boğazköy - Ladik	28	—	—	28
	TOPLAM	281	—	45	236

Amasya İlçeleri Mesafe Cedveli aşağıdadır :

	AMASYA	GÖYNÜCEK	GÜMÜŞHACIKÖY	MERZİFON	SULUOVA	TAŞOVA
1						
2	45					
3	71	116				
4	49	94	22			
5	24	69	47	25		
6	54	99	125	103	78	

4. PTT. Hizmetleri :

İl merkezi ve ilcelerde birer PTT Müdürlüğü vardır. Bunlara bağlı Şube ve Acentelikler aşağıda gösterilmiştir:

Şubenin Adı	Bağlı Olduğu Merkez
Kayabaşı Şubesi	Amasya
Gökhüyük "	"
Eryatağı "	"
Şeker Fabrikası "	Suluova
Hava Alanı "	Merzifon
Gümüş "	Gümüşhacıköy
Hamamözü Acenteliği	Gümüşhacıköy
Destek "	Taşova
Esençay "	"
Uluköy "	"
Alpaslan "	"
Tekke "	"

PTT. Merkez ve Şubelerince kabul edilen veya gelen telgrafların adedi aaşğıda gösterilmiştir:

Merkez veya Şube Adı	Kabul Edilen Tel	Gelen Tel
Amasya	30.188	18.231
Göynücek	1.532	610
Gümüşhacıköy	5.075	2.358
Merzifon	20.241	13.875
Suluova	4.628	3.165
Taşova	2.474	1.458

PTT. Merkez ve Şubelerinde kabul edilen haberleşme maddelerine ait istatistik aşağıda gösterilmiştir:

Kabul Edilen Haberleşme Maddesi	Yurtiçi		Yurtdışı	
	Adi	Taahhütlü	Adi	Taahhütlü
Mektuplar	1.445.608	29.536	27.872	176
Takseli Mektuplar	—	—	—	—
Posta Kartları	8.645	—	3.102	—
Tebrik Kartları	5.685	39	1.074	—
İş Kâğıtları	897	—	—	—
Basılmış Kâğıtlar	8.320	57	533	39
Gazeteler	14.742	39	1.726	—
Küçük Paketler	1.248	364	273	13
Ücretten Muaf Müraselât	650	17.719	—	—
TOPLAM	1.485.795	47.754	34.580	228

Amasya İli dahilindeki PTT merkez veya şubelerinin santral kapasite ve abone durumu şöyledir:

Merkez veya Şube Adı	Santral Kapasitesi	Abone Adedi	Merkez veya Şube Adı	Santral Kapasitesi	Abone Adedi
Amasya	438	438	Suluova	40	24
Göynücek	—	—	Şeker Fabrikası	100	55
Gümüşhacıköy	50	50	Taşova	100	50
Merzifon	320	320			

İl dahilindeki radyo adedi aşağıda gösterilmiştir:

Merkez Adı	1966 Yılı Çalışan	1966 Yılı Çalışmıyan	1967 Yılı Çalışan	1967 Yılı Çalışmıyan
Amasya	7.373	111	7.608	147
Göynücek	692	8	889	10
Gümüşhacıköy	1.689	18	1.685	21
Suluova	2.001	25	2.128	33
Merzifon	5.699	54	6.002	98
Taşova	1.816	11	2.005	20

XI / MAHALLÎ İDARELER BÖLÜMÜ

1. Giriş :

Mahallî İdareler, İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Köyler olmak üzere üçtür. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 116. Maddesinde mahallî idareler, il, belediye ve köy halkının müşterek mahallî ihtiyaçlarını karşılıyan ve genel karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişileri olarak tarif edilmiştir. Her üç mahallî idarenin de birer kuruluş kanunu vardır. İdarei Umumiyei Vilâyat Kanunu Muvakkati ile İl Özel İdareleri, 442 sayılı Köy Kanunu ile Köyler ve 1580 sayılı Belediye Kanunu ile de Belediyeler düzen altına alınmıştır.

Her üç mahallî idareyi karşılaştırırsak şu neticeyi alırız:

Köyün başı Muhtar ile Belediyenin Başkanı seçimle iş başına geldikleri halde, İl Özel İdarelerinde bu husus merkezin memuru olan Vali uhdesine verilmiştir.

Köy Derneği, İl Genel Meclisi, Belediye Meclisi fonksiyon itibariyle birbirine tevafuk eden en büyük karar organıdırlar. Köy Derneği köy halkından, İl Genel Meclisi ile Belediye Meclisi halk tarafından seçilmiş üyelerden müteşekkildir. Seçim sistemleri aynıdır. Seçme ve seçilme niteliklerinde farklar vardır.

Köy İhtiyar Hey'eti, Belediye Encümeni ve İl Daimî Komisyonu fonksiyon itibariyle aynı mahiyette iş yapmaktadırlar. Seçimle iş başına gelmektedirler.

Her üç mahallî idare de muhtar oldukları halde, muhtariyet hududu bakımından aralarında bir müşabehet mevcut değildir. Merkezi idare, idarî vesayet yolu ile bunlar üzerinde hakim ve müessirdir. En geniş muhtariyeti köy idareleri, en dar muhtariyeti İl Özel İdareleri haizdir.

Tarihi seyir itibariyle bizdeki mahalli idarelerin görevleri tetkik edildiğinde, mahallî idarelere ait bir kısım görevlerin zaman içinde merkezî idareye intikal ettiği, bu intikalin en geniş şekilde İl Özel İdare Hizmetlerinde vukubulduğu görülmektedir.

Bu bölümde, ilimiz özel idaresinden, belediyelerden ve köylerimizden bahsedilecektir.

2. İl Özel İdaresi :

A. Kuruluş ve Kadro Durumu :

İl Özel İdaresi, İdarei Umumiyei Vilâyat Kanunu ile kendisine tevdi edilmiş bulunan İl Hizmetlerini ifa etmektedir. 14 Üyeden müteşekkil İl Genel Meclisi, her yıl Genel Meclis'in toplantısında seçimi yapılan İl Daimî Komisyonu ve Vali, kanun ile kendilerine tevdi olunan vazifeleri yerine getirmektedirler. İl Daimî Komisyon'u Vali'nin Başkanlığında, her hafta Salı günü saat 14,00 te mutaden toplanmaktadır. Müstacel işlerin mevcudiyeti halinde de toplanılmaktadır.

Özel İdare'nin 1 Müdürü, 1 Müdür Muavini, 1 Mahallî İdareler Kontrolörü, Gelir Müdürlüğü, Merkez Saymanlığı, Köy ve Belediye İşleri Bürosu ve 5 İlcede birer Özel İdare Memurluğu vardır. Özel İdarenin maaşlı 41, ücretli 149 Memur ve Müstahdemi bulunmaktadır. Ayrıca bir Kömür İşletmesi vardır.

Özel İdare Müdürlüğü halen Ticaret Odasına ait binada, ödünç verdiği 100.000 liranın karşılığı olarak, icarsız oturmaktadır. Şehrin merkezi yerinde inşasına başlanan

Suluova Özel İdare Hizmet Binası ve Kaymakam Evi

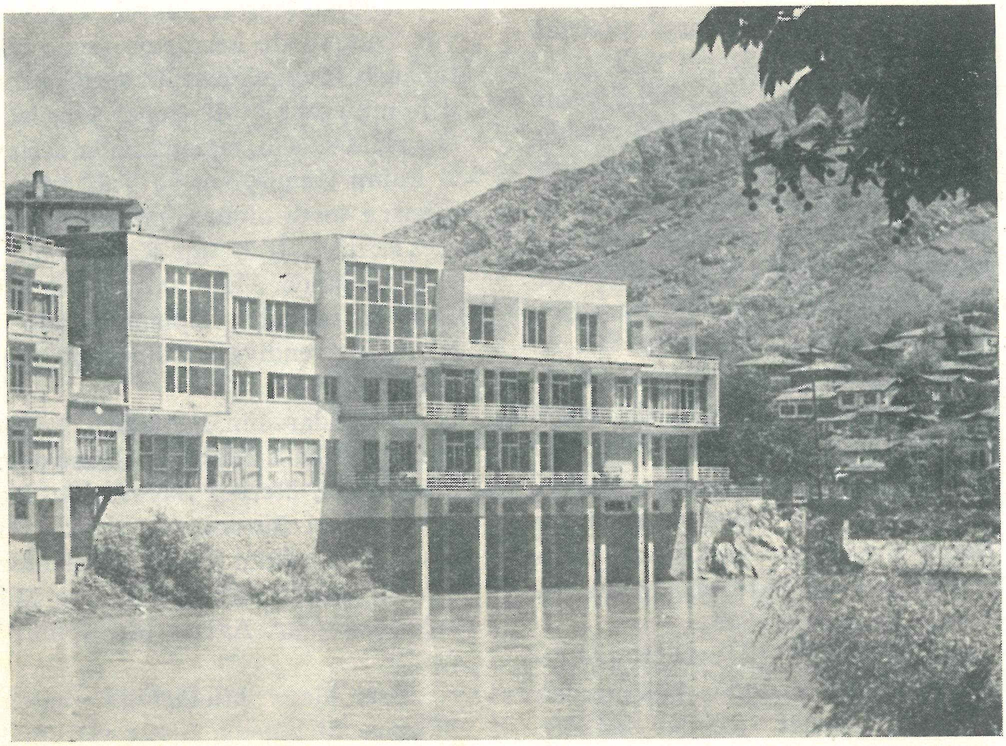

Amasya Şehir Oteli ve Şehir Kulübü

Hizmet Binası'nın inşaatı bitmek üzeredir. Binanın bir katı hizmete tahsis edilecek, sinema ile pasajdaki dükkânlar ve büyük salon kiraya verilecektir.

Suluova ve Merzifon Özel İdare Memurlukları birer hizmet binasına sahip olmuşlardır. Taşova Özel İdare Memurluğu Hükûmet Konağında, Göynücek ve Gümüşhacıköy Memurlukları gayri müsait binalarda bulunmaktadır.

Eski ve ahşap Vali Konağı yerine, bir yenisinin inşasına tevessül edilmiş, 1967 yılında 410.000 liralık keşfi dahilinde müteahhidine ihalesi yapılmış, inşaat Temmuz/1968 ayında bitecek şekilde devam etmektedir.

Suluova ve Göynücek ilceleri yeni birer Kaymakam Evi'ne kavuşmuşlardır. Merzifon, Taşova ve Gümüşhacıköy Kaymakam Evleri de ahşap olmakla beraber ihtiyacı karşılar durumdadırlar.

B. Özel İdare Bütçesi :

Özel İdarenin 1966 yılı Bütçesi 2.252.888 Lira üzerinden, 1967 yılı Bütçesi de 3.166.554 Lira olarak denkleştirilmiştir. (Bkz. Tablo: 56). Genel Bütçeden yapılan yardımlarla birlikte 1966 yılı geliri 8.389.317 Liraya baliğ olmuştur. (Bkz. Tablo: 57).

3.166.554 Lira olan 1967 Yılı Bütçesinin 1.768.003 Lirası Cari Harcamalara, 870.031 Lirası Yatırım Harcamalarına, 520.520 Lirası da Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamalarına ayrılmıştır.

Özel İdare'nin son beş yıllık Tahakkukat ve Tahsilât durumu ekli 58 Numaralı Tabloda gösterilmiştir. Tablonun tetkikinde görüleceği üzere, idarenin tahakkukat ve tahsilât durumu gittikçe artan bir seyir takip etmektedir.

Özel İdarenin başlıca gelirlerini, Bina ve Arazi Vergileri ile Misil Zamları, Taşocakları Geliri, Kiralar ile Eski Çeltek Kömür İşletmesinin sağladığı kâr teşkil etmektedir. Gelirin nev'ine göre idarenin tahakkukat ve tahsilât durumu 59 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

Özel İdare mülklerinden bir iş hanı Adalet Dairesi'nin icarındadır. Belediye ile müştereken malik bulunduğu Şehir Kulübü, Şehir Oteli kiradadır.

Âmme Hizmetine ait ilkokullar Milli Eğitim, Nafia Atölye ve Garajı, Yol Su Elektrik Müdürlüğü emrindedir. Firler Parkı, bakımı Teknik Ziraat Müdürlüğünün mürakabesinde olarak, şehir halkının istifadesine tahsis edilmiş bulunmaktadır.

C. Eski Çeltek Kömür İşletmesi :

Mülhak Bütçeli bir İşletme halindedir. İdaresi İşletme Müdürüne tevdi edilmiştir. Madenin imtiyazı 1958 yılında Özel İdarece, Devlet Demiryollarından devralınmıştır. O tarihten bu tarafa işletme, civar halkın kömür ihtiyacını karşılayan, 500 kişinin iş bulup geçimini sağladığı ve idareye bir miktar kâr getiren bir yer olmuştur. İşletme personeli ile Toplu Sözleşme yapılmış, taraflar sözleşme hükümlerine riayet etmektedirler.

İşletme 1966 yılında işçilere, 145.895 işçi yevmiyesi karşılığı 2.225.765 Lira, Sosyal Sigortalar Kurumuna da 557.287 Lira ödemiştir. 1966 yılında İşletmenin genel masrafı 4.489.144 Lira, genel hasılatı da 6.934.217 Liradır.

Eski Çeltek Kömür İşletmesinin seneler itibariyle, istihsal, satış ve safi kâr durumu 60 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

4 Ocak faaliyet halindedir. Kömür rezervi bitmek üzere olup, bir kaç sene sonra ocakların kapanması mukadderdir. Yeni yatak bulmak, ocak açmak yolunda M.T.A. Enstitüsü ile birlikte yürütülen çalışmalar henüz olumlu bir sonuç vermemiştir.

3. Belediyeler :

Türkiye'de ilk Belediye teşkilâtı 1271 (1855) Tarihinde kurulmuştur. 1281 (1865) Tarihli İdarei Vilâyet Nizamnamesi ile 1287 (1871) Tarihli İdarei Umumiyei Vilâyet Nizamnamesi'nde taşra Belediye teşkilâtı ile ilgili hükümler var idiyse de, teşkilât fiilen kurulmamıştır. İstanbul dışındaki şehir ve kasabalarda Belediyelerin esaslı olarak kurumlası 1293 (1877) Tarihli Vilâyet Belediye Kanunu ile başlar. Bu tarihe kadar şehir ve kasabalarımızın beledî mahiyetteki hizmetleri kısmen Devlet Teşkilâtı, kısmen de Vakıf Müesseseleri tarafından yürütülegelmiştir.

1580 Sayılı Belediye Kanunu ile Beledi-

Eski Çeltek Kömür İşletmesinin Genel Görünüşü

TABLO : 56

AMASYA İLİ ÖZEL İDARE BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Vergi Gelirleri :		
a. İrad ve servet vergileri.	994.000	1.228.000
b. Gider vergileri gelirleri.	697.000	500.000
c. Diğer vergi gelirleri.	90.001	154.000
TOPLAM :	1.781.001	1.882.000
B. Vergi Dışı Gelirler :		
a. İl Özel İdaresince yönetilen kurumlar, teşebbüsler hasılatı, Özel İdare payları, belli giderler karşılığı gelirler, İşletme kârları.	445.151	1.096.533
b. İl Özel İdare malları gelirleri.	76.716	138.003
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	50.012	50.010
d. Özel gelirler ve fonlar.	8	8
TOPLAM :	571.887	1.284.554
GENEL TOPLAM :	2.352.888	3.166.554

GİDER BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Cari Harcamalar :		
a. Ödenekler.	144.000	147.000
b. Personel giderleri.	1.142.139	1.369.471
c. Yönetim giderleri.	99.178	140.605
d. Hizmet giderleri.	49.517	44.575
e. Kurum giderleri.	15.003	17.852
f. Çeşitli giderler.	24.500	45.500
TOPLAM :	1.474.877	1.768.003
B. Yatırım Harcamaları :		
a. Etüd, proje gideri.	9	12
b. Yapı, tesis gideri.	539.771	875.010
c. Makina, taşıt alım ve onarım gideri.	3.008	3.009
TOPLAM :	542.788	878.031
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :		
a. Kurumlara katılma payı, sermaye teşkili.	—	6.000
b. Kamulaştırma, taşınmaz mallar satın almaları.	40.148	100.007
c. Mali transferler.	100.176	167.102
d. Sosyal transferler.	121.202	147.081
e. Borç ödemeleri.	73.697	100.330
TOPLAM :	335.223	520.520
GENEL TOPLAM :	2.352.888	3.166.554

TABLO : 57

AMASYA İL ÖZEL İDARESİ 1966 YILI KESİN HESABI

GELİR :	1966
A. Vergi Gelirleri :	
a. İrad ve servet vergileri gelirleri.	1.162.119
b. Gider vergileri gelirleri.	590.764
c. Diğer vergi gelirleri.	116.290
TOPLAM :	1.869.173
B. Vergi Dışı Gelirler :	
a. İl Özel İdaresince yönetilen kurumlar, teşebbüsler hasılatı, İl Özel İdare payları.	1.720.171
b. İl Özel İdare malları gelirleri.	145.058
c. Çeşitli gelir ve cezalar.	3.061.181
d. Özel gelir ve fonlar.	1.593.734
TOPLAM :	6.520.144
GENEL TOPLAM :	8.389.317

GİDER :	1966
A. Cari Harcamalar :	
a. Ödenekler.	132.905
b. Personel giderleri.	1.180.183
c. Yönetim giderleri.	371.574
d. Hizmet giderleri.	53.449
e. Kurum giderleri.	13.863
f. Çeşitli giderler.	68.172
TOPLAM :	1.820.146
B. Yatırım Harcamaları :	
a. Etüd, proje gideri.	—
b. Yapı, tesis gideri.	4.140.380
c. Makina, taşıt alım ve onarım gideri.	453.205
TOPLAM :	4.593.585
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :	
a. Kurumlara katılma payı sermaye teşkili.	—
b. Kamulaştırma, taşınmaz mallar satınalmaları.	168.207
c. Mali transferler.	122.613
d. Sosyal transferler.	156.545
e. Borç ödemeleri.	167.777
TOPLAM :	614.962
GENEL TOPLAM :	7.028.693

TABLO : 60

ESKİ ÇELTEK KÖMÜR İŞLETMESİNİN İSTİHSAL, SATIŞ VE SAFİ KÂR DURUMU

Senesi	İstihsal Ton	Satış Ton	Sâfi Kâr Lira
1958	46.543	43.555	941.224
1959	44.851	43.515	132.000
1960	48.435	43.759	1.104.453
1961	41.606	39.196	710.996
1962	48.705	46.222	857.618
1963	60.468	59.948	2.063.368
1964	57.188	56.000	1.935.348
1965	75.879	72.583	3.472.119
1966	61.366	60.983	2.612.227

ye, beldenin ve belde sakinlerinin mahallî mahiyette müşterek ve medenî ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef bir hükmî şahsiyet olarak kabul edilmiştir. Belediyenin hakları, görevleri, organları, organlarının görevleri ve işleyiş tarzı 1580 sayılı kanunda tayin ve tesbit edilmiş bulunmaktadır. Belediye Başkanı ve Belediye Meclisi Üyelerinin seçimi ve işten uzaklaştırılmaları ile ilgili olarak 1580 Sayılı Kanunda yer alan hükümler, 19/7/1963 Gün ve 307 Sayılı Kanunla tadil edilerek tam bir seçim emniyeti sağlanmıştır.

Belediyelerin mali kaynakları, 5237 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ile tayin ve tesbit olunmuştur.

Belediye personelinin statüsü, Belediye Memur ve Müstahdemleri Tüzüğü ile tesbit edilmiştir. Onlar da 1108, 3656, 3659 sayılı kanunların hükümlerine tabidirler.

Belediyeler mali muamelelerini ve alım, satımlarını 1050, 2490 sayılı kanunlar dairesinde yürütmek durumundadırlar. Sayıştay'ın mürakabesine tabidirler.

Belediyelerin muamelâtı, merkezi idarenin (Bucak Müdürü, Kaymakam, Vali ve Bakan) gözetim ve denetimi altındadır.

İl'imiz merkezi ile 5 İlce, 2 Bucak merkezinde ve 3 Köyde Belediye teşkilâtı mevcuttur. Aşağıda, Amasya Belediyesi'nden başlıyarak alfabetik sıraya göre dizilmiş ilce ve o ilcelere bağlı diğer belediyelerden bahsedilecektir.

A. Amasya Belediyesi :

Amasya Belediyesi'nin kuruluş tarihini kesin olarak tesbit etmek mümkün olamamıştır. 1293 (1877) Tarihli Vilâyet Belediye Kanununun neşrinden sonra, kadim bir tarihi ve önemli bir mevkii olan Amasya'nın, belediye teşkilâtı ilk kurulan şehirler arasında bulunduğu muhakkaktır. Araştırmalarımız sonucu, 1895 yılında Şirvanî Abdurrahim Efendi'nin Belediye Reisliği yaptığını tesbit ettik. Bu tarihten öncesine ait bir kayıt henüz bulunamamıştır.

Amasya Belediyesi'nin sınırı ilk defa 31/1/1938 Tarihinde tasdik edilmiştir. Sonradan Er Yatağı ile Yazı Bağları, Orman Bağları, Helvacı mevkileri de İl İdare Kurulu'nun 28/2/1958 Gün, 814/120 sayılı Kararı ile Belediye Hududu içine alınmıştır. (Belediye Sınırı Tablo:61 de gösterilmiştir).

Belediye sınırı içindeki meskûn saha yüzölçümü 4.780, meskûn olmıyan saha yüzölçümü 7.319 Hektar olmak üzere cem'an 12.099 Hektardır.

Şehrin Hali Hazır Haritası 1963 yılında, İller Bankası aracılığı ile yaptırılmıştır. İller Bankası aracılığı ile yaptırılan Şehir İmar Plânı, İmar ve İskân Bakanlığınca 20/12/1966 Tarihinde tasdik olunmuştur.

Şehir 5.919 Hane ve 21 Mahalleden ibarettir. Şehrin 1965 yılı sayımına göre nüfusu, 13.693 kadın, 20.475 erkek olmak üzere 34.168 dir.

Belediye teşkilâtında 32 Maaşlı, 84 ücretli memur mevcut olup yevmiyeli personel miktarı 74 tür. Mülhak bütçeli Elektrik Su İşletmesinin daimi aylıklı memur adedi 9, ücretli memur adedi 20, yevmiyeli personeli 1 kişidir.

a. Belediye Bütçesi :

Amasya Belediyesi'nin 1967 yılı bütçesi, Belediye Meclisince 11/2/1967 Tarihinde kabul edilmiştir. 1966 ve 1967 yılları itibariyle belediyenin gelir ve gider bütçeleri 62 Numaralı Tabloda, 1966 yılı Kesin Hesabı da 63 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

b. Belediyenin gayri menkulleri :

Hizmet, İtfaiye, Mezbaha, Elektrik Su, Rüsumat, Gazhane binaları âmme hizmetine tahsis edilmiştir. Meyve ve Sebze Hali'nin 58 dükkânı, Otopark'ın garajı ile kahvesi ve oteli, 23 sanayi dükkânı, muhtelif mevkilerde cem'an 58 dükkân, mülkiyeti Özel İdare ile müşterek olan Otel ve Gazino kiradadır.

c. Belediye Hizmetleri :

Belediyece görülen hizmetlerden aşağıda kısaca bahsedilmiştir.

aa. Elektrik Hizmeti :

Şehir elektriğe 1936 yılında kavuşmuştur. Belediyenin iki adet Dizel alternatör gurubundan müteşekkil santralı ihtiyacı karşılıyamadığı için, Durucasu ve Almus

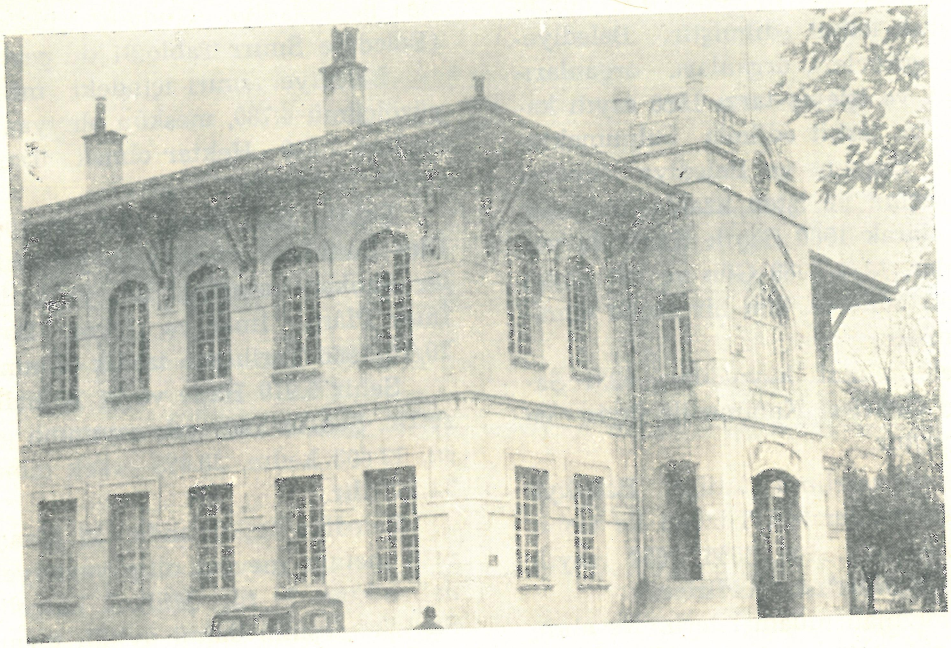

Amasya Belediye Binası

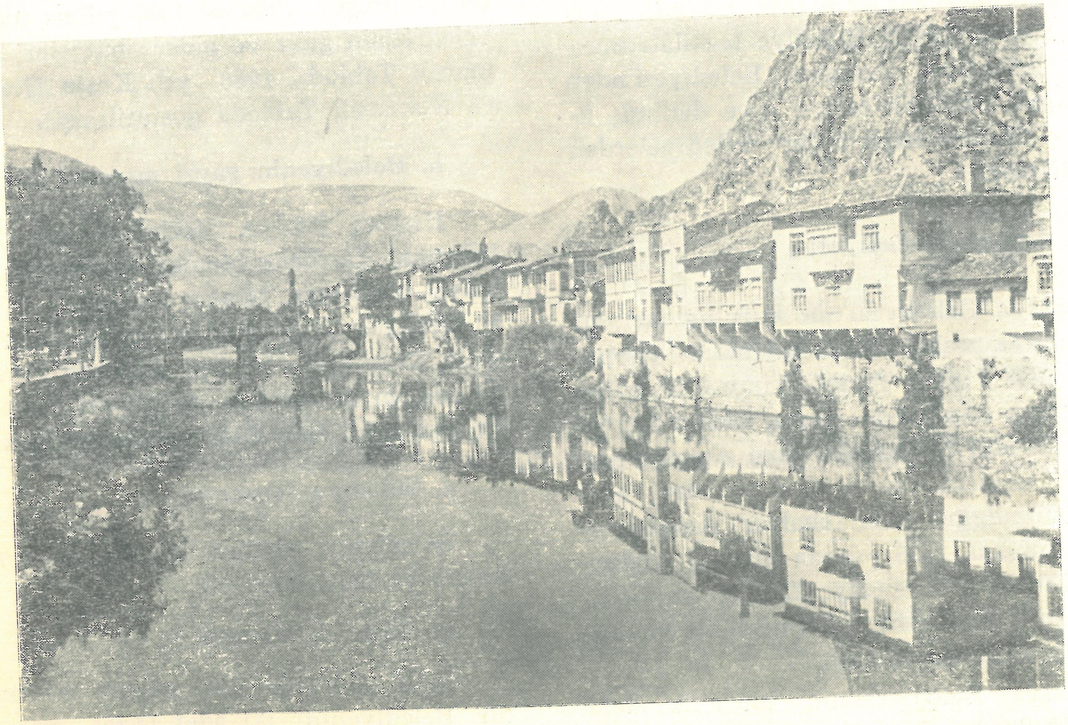

Yeşilırmak Üzerinde Yalı Boyu

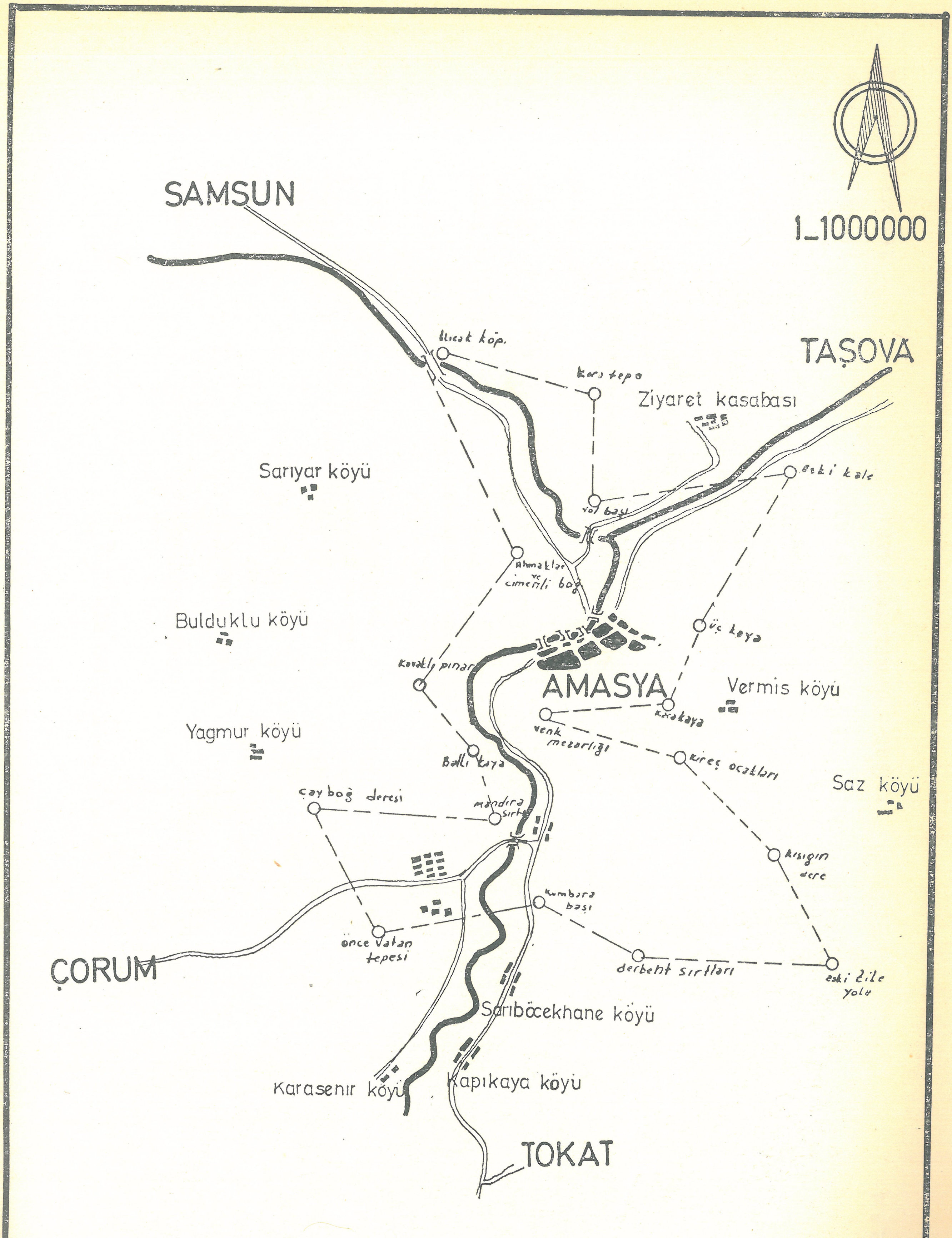

AMASYA BELEDİYE SINIRI

TABLO : 62

AMASYA BELEDİYESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Vergi Gelirleri :		
a. İrat ve servet vergisi geliri.	410.000	540.000
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel gelirleri.	440.000	600.000
c. Diğer vergiler.	609.660	592.610
TOPLAM :	1.459.660	1.732.610
B. Vergi Dışı Gelirler :		
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, Belediye payları, belli giderler karşılığı gelirler, işletmeler kârları.	84.000	184.000
b. Belediye malları geliri.	309.360	370.980
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	485.359	531.359
d. Özel gelirler ve fonlar.	300.000	300.000
TOPLAM :	1.178.719	1.386.339
GENEL TOPLAM :	2.638.379	3.118.949

GİDER BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Cari Harcamalar :		
a. Ödenekler.	38.620	38.620
b. Personel gideri.	1.253.122	1.516.633
c. Yönetim gideri.	72.580	84.630
d. Hizmet giderleri.	389.000	425.500
e. Kurum giderleri.	17.000	55.000
f. Çeşitli giderler.	81.800	78.700
TOPLAM :	1.852.122	2.199.083
B. Yatırım Harcamaları :		
a. Etüd, proje gideri.	50.000	45.000
b. Yapı tesis gideri.	226.000	215.000
c. Makina, taşıt alım ve onarım gideri.	25.000	25.000
TOPLAM :	301.000	285.000
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :		
a. Kurumlara katılma payları, sermaye teşkili	—	—
b. Kamulaştırma ve taşınmaz mal satın almaları.	25.000	25.000
c. İktisadi transferler.	—	—
d. Mali transferler.	117.960	176.209
e. Sosyal transferler.	14.395	16.625
f. Borç ödemeleri.	326.902	417.032
TOPLAM :	485.257	634.866
GENEL TOPLAM :	2.638.379	3.118.949

TABLO : 63

AMASYA BELEDİYESİ 1966 YILI KESİN HESABI

GELİR :	1966
A. Vergi Gelirleri :	
a. İrad ve servet vergisi geliri.	502.812,16
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel gelirleri.	520.050,55
c. Diğer vergiler.	608.295,03
TOPLAM :	1.631.157,74
B. Vergi Dışı Gelirler :	
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı Belediy epayları, belli giderler karşılığı gelirler, ve işletmeler kârları.	66.616,12
b. Belediye malları gelirleri.	361.729,18
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	801.315,28
d. Özel gelirler ve fonlar.	191.631,00
TOPLAM :	1.421.291,58
GENEL TOPLAM :	3.052.449,32

GİDER :	1966
A. Cari Harcamalar :	
a. Ödenekler.	29.540,00
b. Personel giderleri.	1.120.491,37
c. Yönetim giderleri.	61.440,57
d. Hizmet giderleri.	373.236,45
e. Kurum giderleri.	11.966,55
f. Çeşitli giderler.	47.215,78
TOPLAM :	1.643.890,72
B. Yatırım Harcamaları :	
a. Etüd, proje giderleri.	413.385,15
b. Yapı tesis giderleri.	256.579,42
c. Makina, taşıt alım ve onarım giderleri.	22.338,44
TOPLAM :	692.303,01
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :	
a. Kurumlara katılma payları, sermaye teşkili.	—
b. Kamulaştırma ve taşınmaz mal satınalmaları.	101.030,42
c. İktisadi transferler.	—
d. Mali transferler.	3.000,00
e. Sosyal transferler.	3.117,89
f. Borç ödemeleri.	581.313,07
TOPLAM :	688.461,38
GİDER GENEL TOPLAMI :	3.024.655,11
1967 Yılına Devreden Nakit :	**27.794,21**
GENEL TOPLAM :	3.052.449,32

TABLO : 64

AMASYA BELEDİYESİ ELEKTRİK İŞLETMESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Elektrik Geliri.	960.640	1.500.950
B. Faizler.	358	12.000
C. Olağanüstü Gelirler	—	—
D. Geçmiş Yıllardan Devren Gelen Gelir.	—	—
TOPLAM :	960.998	1.512.950

GİDER BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. İşletme Gideri.	432.040	962.000
B. Sigortalar.	—	—
C. İdare Giderleri.	294.970	246.890
D. Elektrik Tahakkuk Giderleri.	26.650	157.050
E. Elektrik Tahsilât Giderleri.	—	—
F. Vergi ve Resimler.	—	—
G. Kanuni, Akdi Vecibeler.	—	—
H. İstikrazlar.	—	—
İ. Sözleşmeden Doğan Borçlar.	90.238	83.900
J. Yatırımlar.	117.100	63.100
K. Karşılıklar.	—	—
TOPLAM :	960.998	1.512.950

TABLO : 65

AMASYA BELEDİYESİ ELEKTRİK İŞLETMESİ
1966 YILI KESİN HESABI

GELİR :		GİDER :	
A. Elektrik Geliri.	1.276.029,32	A. İşletme Gideri.	653.148,07
B. Faizler.	17.813,81	B. Sigortalar.	1.048,60
C. Olağanüstü Gelirler.	14.267,70	C. İdare Giderleri.	20.789,83
D. Geçmiş Yıllardan Devreden Gelir.	—	D. Elektrik Tahakkuk Giderleri.	—
		E. Elektrik Tahsilât Giderleri.	—
		F. Vergi ve Resimler.	71,01
		G. Kanuni ve Akdi Vecibeler.	—
		H. İstikrazlar.	90.238,00
		İ. Sözleşmeden Doğan Borçlar.	—
		J. Yatırımlar.	137.286,68
		K. Karşılıklar.	—
		TOPLAM :	902.582,19
		1967 Yılına Devreden Nakit:	405.528,64
TOPLAM :	1.308.110,83	GENEL TOPLAM :	1.308.110,83

TABLO : 66

AMASYA BELEDİYESİ SU İŞLETMESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Su Geliri.	360.030	590.968
B. Yardımcı Gelirler.	20.203	24.872
C. Olağanüstü Gelirler.	—	—
TOPLAM :	380.233	615.840

GİDER BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Aylıklar.	26.280	4.980
B. Personel Gideri.	135.460	151.520
C. İdare Giderleri.	20.600	26.700
D. Bakım, Sigorta, Amortisman Gideri.	56.500	50.500
E. İstikraz, Taksit ve geçen yıllar masrafı.	101.393	250.100
F. Vergi ve Resimler.	—	—
G. Yatırımlar.	—	—
H. Olağanüstü Giderler.	40.000	131.950
TOPLAM :	380.233	615.840

TABLO : 67

AMASYA BELEDİYESİ SU İŞLETMESİ
1966 YILI KESİN HESABI

GELİR :		GİDER :	
A. Su Geliri.	395.632,36	A. Aylıklar.	13.686,50
B. Yardımcı Gelirler.	31.091,02	B. Personel Giderleri.	105.375,00
C. Olağanüstü Gelirler.	15.001,66	C. İdare Giderleri.	17.944,62
		D. Bakım, Sigorta, Amortisman.	3.398,72
		E. İstikraz, Taksit, Geçen Yıllar Masrafı	101.393,00
		F. Vergi ve Resimler.	—
		G. Olağanüstü Giderler.	13.697,31
		H. Yatırımlar.	38.471,37
		TOPLAM :	293.966,52
		1967 Yılına Devreden Nakit :	147.758,52
TOPLAM :	441.725,04	GENEL TOPLAM :	441.725,04

Barajı Hidroelektrik Santrallerinden de cereyan alınması yoluna gidilmiştir. Halen şehrin elektrik ihtiyacı tamamen karşılanmış bulunmaktadır. Yıllık elektrik tüketim miktarı 2.172.547 Kwh dir.

Elektrik abone miktarı 4.216 mesken, 934 ticarethane, 135 resmi daire, 2 büyük sanayi, 308 küçük sanayi ve 110 müteferrik olmak üzere cem'an 5.715 adettir.

Elektrik İşletmesinin 1966, 1967 yılları gelir ve gider bütçeleri ile 1966 yılı Kesin Hesabı 64 ve 65 Numaralı Tablolarda gösterilmiştir.

bb. İçme Suyu Hizmeti :

Şehrin içme su ihtiyacı Gezirlik, Soğukpınar, Çakallar menba suları ile Hacılar Meydanı'nda açılan keson kuyulardan karşılanmaktadır. Halen 3.637 Su Abonesi ve 302 umumi çeşme vardır. Günlük su istihsali 4.320 **Litredir.**

Su İşletmesinin 1966, 1967 yılları gelir ve gider bütçeleri ile 1966 yılı kesin hesabı 66 ve 67 Numaralı Tablolarda gösterilmiştir.

cc. İtfaiye Hizmeti :

Teşkilâtın elinde 3 adet depolu arazöz, 1 elektrik su motoru, 1 adet santrifüjlü kılavuz jeep vardır. İtfaiye personeli 20 kişidir.

dd. Diğer Hizmetler :

4.441 Mt. asfalt yol, 1.260 Mt. asfalta hazır yol, 11.476 Mt. parke yol, 6.633 Mt. adi kaldırım, 288 Mt. beton yol, 22.950 Mt. stabilize yol, 198 Mt. merdivenli yol vardır.

Pis sular kanalizasyona bağlanmak suretiyle Yeşilırmağa verilmektedir. Kanalizasyon şebekesi 790 Mt. galeri, 12.791 Mt. ø 20 - 30 luk büzlerden ibarettir.

Temizlik hizmetleri 2 motorlu çöp kamyoneti, 10 tek atlı araba, 25 adet temizlik işçisi ile karşılanmaktadır. Toplanan çöpler şehir haricine dökülerek veya yakılarak imha edilmektedir.

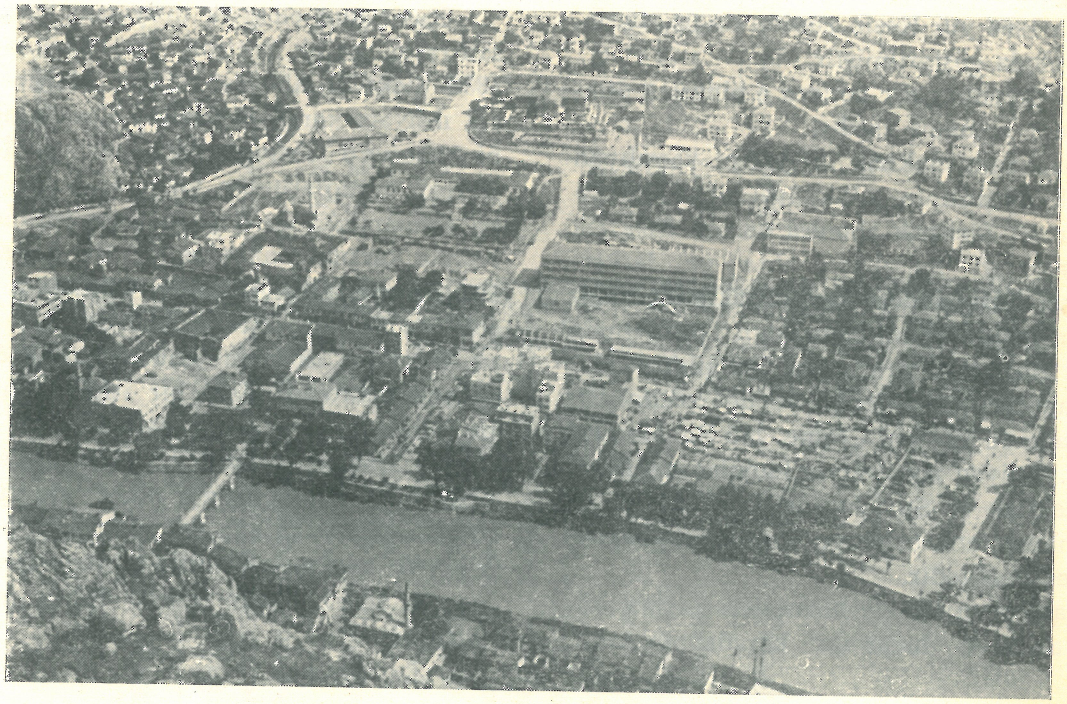

Amasya'nın Kral Mezarlarından Görünüşü

B. İlce Belediyeleri :

a. Göynücek Belediyesi :

1954 yılında Göynücek İlcesi'nin kurulması üzerine, ilce merkezinde de Belediye teşkil edilmiştir. Belediye sınırları, eski köy sınırlarına mütenazır olarak çizilmiş ve İl İdare Kurulu'nun 23/6/1966 Gün ve 2456/178 sayılı kararı ile tasdik edilmiştir.

Belediye sınırı içindeki meskûn saha 18 Hektar, meskûn olmıyan sahanın yüz ölçümü de 52 Hektardır. Beldenin hali hazır haritası ve imar plânı İller Bankası aracılığı ile 1965 yılında yaptırılmıştır.

Kasaba 4 Mahalleden müteşekkildir. 1965 sayımına göre nüfusu, 809 Erkek ve 722 Kadın olmak üzere 1.531 kişidir.

Belediye teşkilâtında 4 Maaşlı, 3 ücretli memur ve hizmetli vardır.

Belediyenin 1967 yılı bütçesi, Belediye Meclisi tarafından 7/2/1967 Tarihinde kabul edilmiş, 21/2/1967 Tarihinde de Mülkiye Âmiri Kaymakam tarafından tasdik olunmuştur. 1966 ve 1967 yılları itibariyle Belediyenin gelir ve gider bütçeleri 68 Numaralı Tabloda 1966 yılı Kesin Hesabı da 69 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

Belediyenin gelir getiren 4 binası, 3 dükkânı ve 1 hamamı vardır.

Kasabanın elektrik ihtiyacını karşılıyan elektrik santralının yıllık üretimi 22.606 kilovattır. 87 Elektrik abonesi vardır. Elektrik geliri masrafı karşılamamakta ve farkını Belediye bütçesinden karşılamaktadır. Kasabanın içme ve kullanma suyu 1963 yılında Devlet Su İşleri tarafından karşılıksız olarak yapılmış ve Belediye'ye devredilmiştir. Kasabada 10 Umumi Çeşme, 145 Su Abonesi vardır. İhtiyaç ziyadesiyle karşılanmaktadır.

Elektrik ve Su İşleri için mülhak bütçe yapılmamış, ana belediye bütçesi içinde mütalâa edilmektedir.

Kasabanın itfaiye hizmetleri kazma, kürek, kanca ve halat ile karşılanmaktadır. Kasaba dahilinde 2.473 Metre uzunluğunda ham yol, 170 Metre Arnavut kaldırımı vardır. Kanalizasyon inşaatı devam etmektedir. Temizlik hizmetleri bir tmizlik işçisi tarafından görülmektedir.

b. Gümüşhacıköy Belediyesi :

Gümüşhacıköy'de Belediye Teşkilâtı 1890 Tarihinde kurulmuştur. Belediye sınırı çizilmiş ise de Tapu'ya tescil ettirilmemiştir. Beldenin Hali Hazır Haritası ve İmar Plânı İller Bankası aracılığı ile 1964 yılında yaptırılmıştır. Kasabanın 6 mahallesi olup 1965 sayımına göre nüfusu, 5.050 si Erkek 5.149 u Kadın olmak üzere 10.199 kişidir. Belediyede 9 Maaşlı, 21 Ücretli memur ve hizmetli vardır.

Belediye'nin 1967 yılı bütçesi Kaymakam tarafından 27/2/1967 Tarihinde tasdik edilmiştir. 1966 ve 1967 yılları itibariyle belediyenin gelir ve gider bütçeleri 70 Numaralı Tabloda, 1966 yılı Kesin Hesabı da 71 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

Belediyenin gelir getiren hamamı ve 200 adet dükkânı vardır. Hepsi de sigortalıdır.

Kasabanın elektrik ihtiyacını karşılayan santralın yıllık üretimi 620.000 kilovattır. 1333 Elektrik Abonesi vardır. Mevcut santral ihtiyacı karşılamaktadır. Kasabanın fenni içmesuyu ihtiyacı, Kaynar ve İmirler Deresi kaptajlarından toplanan sular kasaba civarındaki iki depoya isale edilmek suretiyle karşılanmaktadır. 850 Su Abonesi ve 225 Umumi Çeşme vardır. Günlük su istihsali 500 Tondur. İtfaiye hizmetleri 1 Âmir ve 4 İtfaiye Erinden müteşekkil kadro ile karşılanmaktadır. Eski bir itfaiye arazözü ile yeteri kadar kazma, balta, kürek, halat itfaiye araçlarını teşkil etmektedir. Temizlik hizmeti 2 kamyon ve 2 pikap ile yürütülmekte, çöpler kasaba dışına taşınmaktadır. Elektrik ve Su için mülhak bütçe düzenlenmemiş, ana belediye bütçesi içinde mütalâa edilmiştir.

TABLO : 68

GÖYNÜCEK BELEDİYE BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Vergi Gelirleri :		
a. İrat ve servet vergisi geliri.	16.000	16.500
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel gelirleri.	20.000	25.000
c. Diğer vergiler.	8.395	8.280
TOPLAM :	44.395	49.780
B. Vergi Dışı Gelirler :		
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, belediye payları, belli giderler karşılığı gelirler ve işletmeler kârları.	20.000	31.000
b. Belediye malları gelirleri.	6.100	18.000
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	9.105	23.673
d. Özel gelirler ve fonlar.	5.777	1.038
TOPLAM :	40.982	73.711
GENEL TOPLAM :	85.337	123.491

GİDER BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Cari Harcamalar :		
a. Ödenekler.	8.200	9.400
b. Personel gideri.	35.044	33.634
c. Yönetim gideri.	2.950	10.060
d. Hizmet giderleri.	14.150	22.495
e. Kurum giderleri.	13.500	18.500
f. Çeşitli giderler.	2.500	4.750
TOPLAM :	75.344	98.839
B. Yatırım Harcamaları :		
a. Etüd, proje gideri.	—	6.200
b. Yapı, tesis gideri.	—	—
c. Makina, taşıt alım ve onarım gideri.	—	8.000
TOPLAM :	—	14.200
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :		
a. Kurumlara katılma payları.	—	—
b. Kamulaştırma ve taşınmaz mallar satınalmaları.	5.000	9.000
c. İktisadi transferler.	—	—
d. Mali transferler.	3.323	791
e. Sosyal transferler.	710	660
f. Borç ödemeleri.	1.000	1
TOPLAM :	10.033	10.452
GENEL TOPLAM :	85.337	123.491

TABLO : 69

GÖYNÜCEK BELEDİYESİ 1966 YILI KESİN HESABI

GELİR :		GİDER :	
A. Vergi Gelirleri :		**A. Cari Harcamalar :**	
a. İrad ve servet vergisi geliri	16.758,80	a. Ödenekler.	7.406,80
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel gelirleri	20.001,60	b. Personel gideri.	21.423,10
c. Diğer vergi gelirleri.	5.916,37	c. Yönetim gideri.	1.396,00
		d. Hizmet giderleri.	1.601,30
TOPLAM :	42.496,77	e. Kurum giderleri.	11.889,15
B. Vergi Dışı Gelirler :		f. Çeşitli giderler.	2.471,90
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, belediye payları, belirli gider karşılığı gelirler ve işletmeler kârları.	19.306,38	TOPLAM :	46.188,25
		B. Yatırım Harcamaları :	
b. Belediye malları gelirleri.	10.297,70	a. Etüd, proje giderleri.	—
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	7.174,94	b. Yapı, tesis giderleri.	—
d. Özel gelirler ve fonlar.	—	c. Makina, taşıt alım ve onarım giderleri.	—
TOPLAM :	36.829,02	TOPLAM :	—
		C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :	
		a. Kurumlara katılma payları, sermaye teşkili.	—
		b. Kamulaştırma ve taşınmaz mal satınalmaları.	—
		c. İktisadi transferler.	907,00
C. 1967 Yılından Devreden Nakit.	16.039,38	d. Mali transferler.	—
		e. Sosyal transferler.	93,89
		f. Borç ödemeleri.	4.596,27
		TOPLAM :	5.597,16
		GİDER GENEL TOPLAMI :	51.785,41
		1967 Yılına Devreden Nakit.	43.579,76
GENEL TOPLAM :	95.365,17	**GENEL TOPLAM :**	95.365,17

Göynücek Belediye Binası

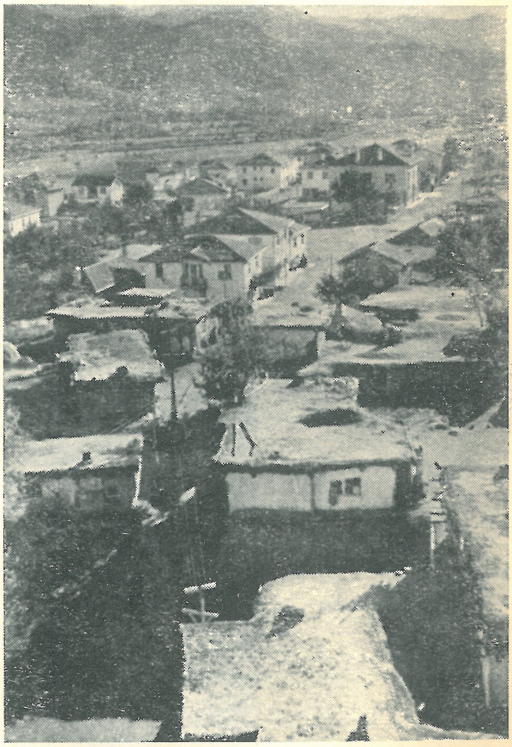

Göynücek'in Genel Görünüşü

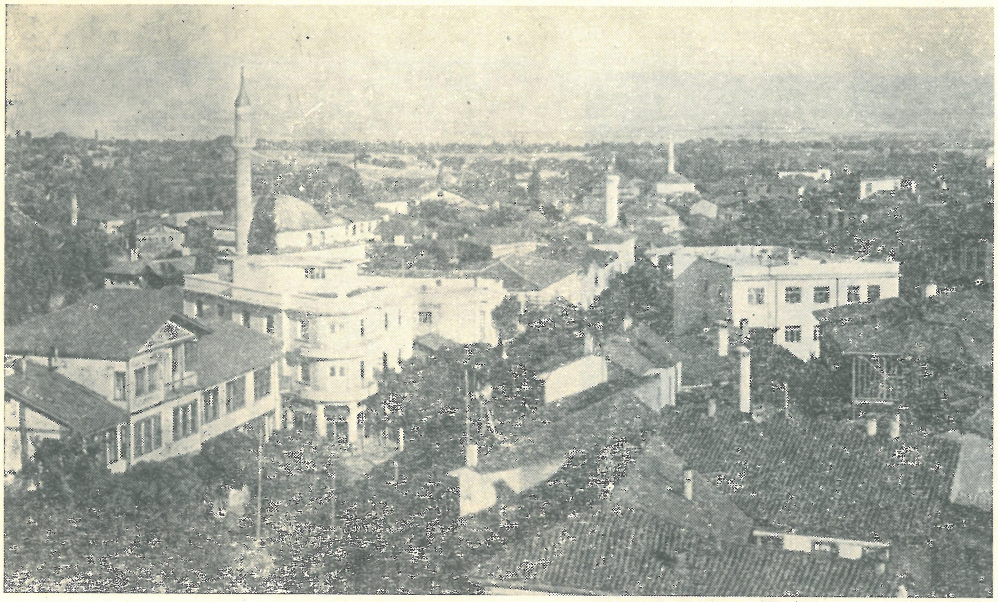

Gümüşhacıköy'ün Genel Görünüşü

1660 Yılında Köprülü Mehmet Paşa Tarafından
Yaptırılan Bedestan ile, 1899 da inşa edilen Saat Kulesi.

TABLO : 70

GÜMÜŞHACIKÖY BELEDİYESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Vergi Gelirleri :		
a. İrad ve servet vergisi geliri.	176.000	245.000
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel gelirleri.	225.000	294.150
c. Diğer vergiler.	263.100	324.701
TOPLAM :	664.100	863.860
B. Vergi Dışı Gelirler :		
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, belediye payları, belli giderler karşılığı gelirler ve işletmeler kârları.	254.000	325.000
b. Belediye malları gelirleri.	160.000	183.000
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	51.000	90.000
d. Özel gelirler ve fonlar.	500	3.140
TOPLAM :	465.900	601.140
GENEL TOPLAM :	1.300.000	1.465.000

GİDER BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Cari Harcamalar :		
a. Ödenekler.	18.200	24.850
b. Personel gideri.	271.035	278.630
c. Yönetim gideri.	15.350	29.450
d. Hizmet giderleri.	171.354	200.858
e. Kurum giderleri.	401.950	313.150
f. Çeşitli giderler.	129.850	116.850
TOPLAM :	1.007.739	963.788
B. Yatırım Harcamaları :		
a. Etüd, proje gideri.	—	6.500
b. Yapı, tesis gideri.	—	305.500
c. Makina, taşıt alım ve onarım gideri.	—	3.500
TOPLAM :	—	315.500
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :		
a. Kurumlara katılma payları.	—	20.000
b. Kamulaştırma, taşınmaz mallar satınalmaları.	5.516	5.000
c. İktisadi transferler.	—	—
d. Mali transferler.	27.295	44.764
e. Sosyal transferler.	8.394	28.392
f. Borç ödemeleri.	81.056	87.556
TOPLAM :	122.261	185.712
GENEL TOPLAM :	1.300.000	1.465.000

TABLO : 71

GÜMÜŞHACIKÖY BELEDİYESİ 1966 YILI KESİN HESABI

GELİR :

A. Vergi Gelirleri :	
a. İrad ve servet vergisi geliri.	130.941,73
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel geliri.	185.219,30
c. Diğer vergiler.	131.270,58
TOPLAM :	447.431,61
B. Vergi Dışı Gelirler :	
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, belediye payları, belirli gider karşılığı gelirler, işletmeler kârları.	177.964,23
b. Belediye malları geliri.	181.458,80
c. Çeşitli gelir ve cezalar.	46.018,54
d. Özel gelirler ve fonlar.	21.435,08
TOPLAM :	426.876,65
C. Kısa Vadeli Avans.	148.000,00
D. Geçen Yıldan Devreden Nakit.	21.545,40
GENEL TOPLAM :	1.043.853,66

GİDER :

A. Cari Harcamalar :	
a. Ödenekler.	16.248,33
b. Personel gideri.	234.065,09
c. Yönetim gideri.	14.050,67
d. Hizmet giderleri.	133.884,89
e. Kurum giderleri.	426.912,80
f. Çeşitli giderler.	125.336,50
TOPLAM :	950.498,28
B. Yatırım Harcamaları :	
a.Etüd, proje giderleri.	—
b. Yapı, tesis giderleri.	—
c. Makina, taşıt alım ve onarım giderleri	—
TOPLAM :	—
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :	
a. Kurumlara katılma payları.	—
b. Kamulaştırma, taşınmaz mal satınalmaları.	1.562,53
c. İktisadi transferler.	—
d. Mali transferler.	27.294,56
e. Sosyal transferler.	6.765,86
f. Borç ödemeleri.	57.732,43
TOPLAM :	93.355,38
GENEL TOPLAM :	1.043.853,66

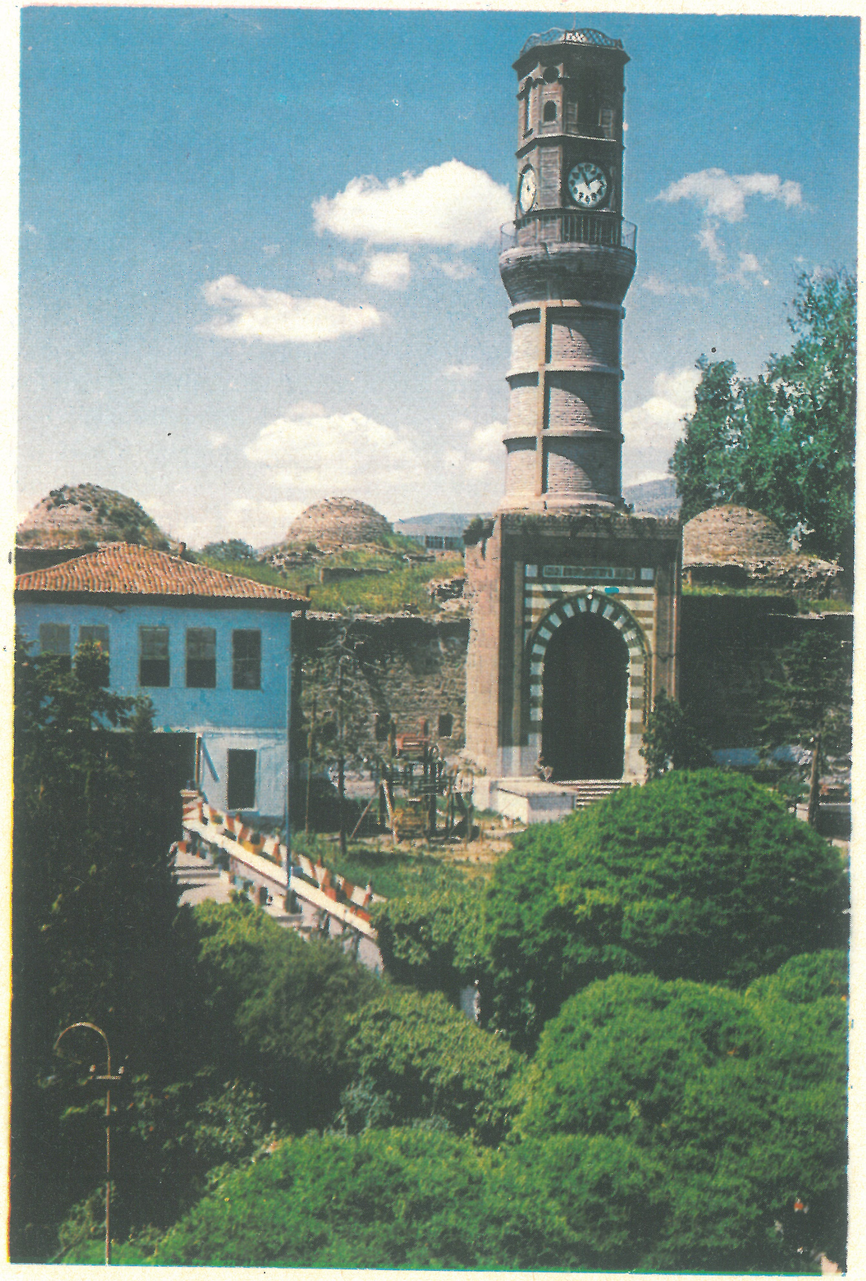

Merzifon'da Çelebi Sultan Mehmet Medresesi'nin Kapısı ve Ziya Paşa Tarafından Yaptırılan Saat Kulesi

lınc
ve
tir.
bur
tarı
har
Tar
gör
Kad
kad
Ücı
mal

Tar
tasc
ve
Tab
73

büf
sı,
1 e
lar

tim
nes
trik
Nur

ve
ve
tihs
çeşı
sini
Tab

araz
hizı
miz
150
Met
re a
bek
ren

c. Merzifon Belediyesi :

Merzifon'da Belediye teşkilâtı 1884 yılında kurulmuştur. Beldenin sınırı çizilmiş ve 2/1/1950 Tarihinde tapuya tescil edilmiştir. Beldenin yüz ölçümü 635 Hektar olup, bunun 160 Hektarı meskûn saha ve 475 Hektarı da meskûn olmayan sahadır. Hali hazır haritası ve İmar plânı mevcut olup 28/8/1967 Tarihinde tasdik edilmiştir. 1965 sayımına göre beldenin nüfusu, 12.253 Erkek ve 11.157 Kadın olmak üzere, 23.410 kişidir. Personel kadrosu 1 Başkan, 11 Maaşlı ve 14 Daimi Ücretli, 42 Geçici Ücretli, 28 gündelikli olmak üzere 96 kişidir.

Belediyenin 1967 yılı bütçesi, 13/2/1967 Tarihinde kabul ve 25/2/1967 Tarihinde de tasdik edilmiştir. 1966 ve 1967 yılları gelir ve gider bütçesini gösteren 72 Numaralı Tablo ile 1966 yılı Kesin Hesabını gösteren 73 Numaralı Tablo eklidir.

Belediyenin gelir getiren 1 hamamı, 7 büfesi, 129 dükkân ve yazıhanesi, 1 lokantası, 1 kahvehanesi, 1 iş hanı, 8 parça tarlası, 1 ekmek fabrikası, 2 binası vardır. Bu binalar senevi 175.000 lira gelir getirmektedir.

Belediye elektrik santralının yıllık üretimi 2.521.312 kilovattır. 4.996 elektrik abonesi vardır. İhtiyacı karşılamaktadır. Elektrik İşletmesinin 1966 ve 1967 yılı bütçesi 74 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

Şehrin içme ve kullanma suyu gözeler ve derin kuyulardan 2 depoya toplanmakta ve oradan tevzi edilmektedir. Günlük su istihsali ortalama 2.800 Tondur. 135 umumi çeşme, 3.300 su abonesi vardır. Su İşletmesinin 1966 ve 1967 yılı bütçesi 75 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

İtfaiye kadrosu 8 kişi olup emrinde 1 arazöz, 1 su tankeri, 1 pikap vardır. Temizlik hizmetleri 2 kamyon, 8 at arabası ve 22 temizlik işçisi ile karşılanmatkadır. Şehirde 1500 Metre asfalt, 3.600 Metre şose, 1.450 Metre ham ve 2.500 Metre parke, 22.000 metre adi kaldırım yol vardır. Kanalizasyon şebekesi 5.500 Metre beton büz ve toprak pöhrenkten ibarettir.

d. Suluova Belediyesi :

Suluova Belediyesi 1957 yılında kurulmuştur. Belde sınırı 4/1/1962 Tarihinde çizilmiştir. Hali hazır haritası ve İmar plânı yaptırılmış ve 26/6/1965 Tarihinde tasdik olunmuştur. Beldenin meskûn olan sahası 80 Hektar, meskûn olmayan sahası da 350 Hektardır. 7 Mahalleden ibarettir. 1965 sayımına göre nüfusu, 5.339 Erkek ve 4.348 Kadın olmak üzere 9.687 kişidir. Belediye'nin personel kadrosu 1 Başkan, 8 Maaşlı ve 10 Ücretli memur ve hizmetliden ibarettir.

1967 yılı bütçesi 15/2/1967 Tarihinde kabul, 22/2/1967 Tarihinde tasdik olunmuştur. 1966 ve 1967 yılları gelir ve gider bütçeleri 76 Numaralı Tabloda gösterilmiştir. Belediyenin 1966 yılı Kesin Hesabı 77 Numaralı Tabloda gösterilmiştir. Belediyenin gelir getiren 1 çay bahçesi, 1 hamamı ve 1 binası vardır.

Belediye elektrik santralının yıllık üretimi 250.000 kilovattır. 519 elektrik abonesi vardır. Santral ihtiyacı karşılar durumdadır. Elektrik İşletmesinin 1966, 1967 yıllarına ait gelir ve giderleri 78 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

Kasabanın içme ve kullanma suyu ihtiyacı ,24 umumi çeşme tarafından karşılanmakta olup, su işletmesi teşkilâtı yoktur.

Kasabanın mahalleleri arasında işleyen 26 kişilik bir belediye otobüsü mevcut iken, bilâhare seferden kaldırılmıştır. Belediyenin itfaiye teşkilâtı mevcut olmayıp, ihtiyaç halinde Şeker Fabrikası itfaiyesinden istifade edilmektedir. Amasya-Samsun Devlet Yolu kasabanın ortasından geçmektdir. 5.900 Metre asfalt, 350 Metre parke, 750 Metre stabilize yol vardır. Bakiyesi toprak yol olup, kasaba dahilindeki yolların toplamı 17 Kilometredir. Kanalizasyon şebekesi 4 kilometredir. Temizlik hizmetleri 24 temizlik işçisi ve 6 atlı araba ile karşılanmaktadır. Çöpler yakılarak ve Tersakan Irmağı kenarına dökülerek imha edilmektedir.

e. Taşova Belediyesi :

1944 yılında Taşova İlcesi'nin kurulması üzerine ,ilce merkezi olan Yemişen Köyünde Belediye Teşkilâtı kurulmuş ve Taşova Belediyesi ismini almıştır. Kasabanın sınırı çizilmiş ve 30/4/1951 Tarihinde tapuya tescil edilmiştir. Kasabanın Hali Hazır Harita-

sı 1951 yılında ve İmar Plânı da 1952 yılında İller Bankası aracılığı ile yaptırılmıştır.

Kasabanın 2 Mahallesi vardır. 1965 sayımına göre nüfusu, 2.059 Erkek ve 1.962 Kadın olmak üzere 4.021 kişidir. Belediyenin personel kadrosu 1 Başkan, 8 Maaşlı ve 12 Ücretli memur ve müstahdemden ibarettir. 1967 yılı bütçesi 11/2/1967 Tarihinde kabul ve 1/3/1967 Tarihinde tasdik olunmuştur. 1966 ve 1967 yılları gelir ve gider bütçeleri ile 1966 yılı kesin hesabı 79, 80 numaralı Tablolarda gösterilmiştir. Belediyenin gelir getiren 9 dükkânı, 1 anbarı, 1 sineması vardır. Hiçbiri sigortalı değildir.

Belediye elektrik santralının yıllık üretimi 86.000 kilovat olup 550 elektrik abonesi vardır. Mevcut santral, ihtiyacı karşılamamaktadır. Elektrik sıkıntısı Almus Barajından enerji temin edilinceye kadar devam edecektir. Elektrik İşletmesinin 1967 yılı gelir ve gider bütçesi 81 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

Kasabanın içme ve kullanma suyu ihtiyacı, 1952 yılında 15 Km. mesafeden Borabay Köyü civarından kapite edilen suların isalesi suretiyle karşılanmıştır. Su İşletmesinin 380 abonesi ve 20 umumi çeşmesi mevcuttur. Su İşletmesinin 1967 yılı gelir ve gider bütçeleri 82 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

Belediyenin itfaiye aracı 1 adet iki parmaklık su motoru ve 120 Metre hortumdan ibarettir. İtfaiye personeli yoktur. Ana yollar beton ve ara sokaklar stabilizedir. Kanalizasyon şebekesi henüz yapılmamıştır. Pis sular fosseptik çukurlarda toplanmaktadır. Temizlik hizmetleri, 2 temizlik işçisi ile at arabası ve römorklu jeep'ten ibaret kadro ile karşılanmaktadır. Çöpler Yeşilırmağa dökülerek imha edilmektedir.

Merzifon'dan Bir Görünüş

Suluova'nın Genel Görünüşü.

Suluova'dan Diğer Bir Görünüş

1944 Yılında İlk İlce Merkezi Olduğu
Zamanki Taşova

Taşova'nın Bu Günkü Genel Görünüşü

TABLO : 72

MERZİFON BELEDİYESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Vergi Gelirleri :		
a. İrad ve servet vergisi geliri.	360.000	330.000
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel gelirleri.	419.000	452.500
c. Diğer vergi gelirleri.	382.520	388.330
TOPLAM :	1.161.520	1.170.830
B. Vergi Dışı Gelirler :		
a. Belediyece yürütülen kurumlar, teşebbüsler hasılatı, belediye payları, belli giderler karşılığı gelirler,, işletmeler kârları.	59.020	71.520
b. Belediye malları gelirleri.	535.657	726.010
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	413.813	518.643
d. Özel gelirler ve fonlar.	—	—
TOPLAM :	1.008.490	1.316.173
GENEL TOPLAM :	2.170.010	2.487.003

GİDER BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Cari Harcamalar :		
a. Ödenekler.	34.000	38.000
b. Personel giderleri.	658.160	702.226
c. Yönetim giderleri.	70.800	47.800
d. Hizmet giderleri.	401.494	585.948
e. Kurum giderleri.	58.350	59.701
f. Çeşitli giderler.	37.521	3.530
TOPLAM :	1.260.325	1.465.205
B. Yatırım Harcamaları : ...		
a. Etüd, proje giderleri.	—	—
b. Yapı, tesis gideri.	705.000	852.000
c. Makina, teçhizat ve taşıt alımı.	—	—
TOPLAM :	705.000	852.000
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :		
a. Kurumlara katılma payları.	10	10
b. Kamulaştırma, taşınmaz mallar satınalmaları	60.020	100.010
c. İktisadi transferler.	—	—
d. Mali transferler.	48.435	50.908
e. Sosyal transferler.	45.450	--
f. Borç ödemeleri.	50.770	75.270
TOPLAM :	204.685	169.798
GENEL TOPLAM :	2.170.010	2.487.003

TABLO : 73

MERZİFON BELEDİYESİ 1966 YILI KESİN HESABI

GELİR :

A. Vergi Gelirleri :	
a. İrad ve servet vergisi geliri.	325.909,78
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel gelirleri.	431.921,53
c. Diğer vergi gelirleri.	374.119,58
TOPLAM :	1.131.950,89
B. Vergi Dışı Gelirler :	
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs-hasılatı, belediye payları, belli giderler karşılığı gelirler, işletmeler kârları.	66.981,51
b. Belediye malları gelirleri.	84.985,74
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	736.316,55
d. Özel gelirler ve fonlar.	—
TOPLAM :	888.283,80
GENEL TOPLAM :	2.020.234,69

GİDER :

A. Cari Harcamalar :	
a. Ödenekler.	33.030,50
b. Personel giderleri.	539.585,07
c. Yönetim giderleri.	24.820,69
d. Hizmet giderleri.	173.558,06
e. Kurum giderleri.	39.773,37
f. Çeşitli giderler.	21.650,50
TOPLAM :	832.418,19
B. Yatırım Harcamaları :	
a. Etüd, proje gideri.	—
b. Yapı, tesis gideri.	816.020,31
c. Makina, teçhizat ve taşıt alımı.	—
TOPLAM :	816.020,31
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :	
a. Kurumlara katılma payları.	—
b. Kamulaştırma ve taşınmaz mallar satınalmaları.	38.191,00
c. İktisadi transferler.	—
d. Mali transferler.	32.585,90
e. Sosyal transferler.	21.373,54
f. Borç ödemeleri.	47.800,17
TOPLAM:	139.950,61
Giderlerin Toplamı.	1.788.389,11
1967 yılına devreden nakit.	231.845,58
GENEL TOPLAM :	2.020.234,69

TABLO : 74

MERZİFON BELEDİYESİ ELEKTRİK İŞLETMESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Elektrik geliri.	1.226.750	1.300.000
B. Faizler.	1.250	2.000
C. Olağanüstü gelirler.	—	—
D. Geçmiş yıllardan devren gelen gelir.	—	—
E. Çeşitli gelirler.	14.500	18.000
TOPLAM :	1.242.000	1.320.000

GİDER BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. İşletme gideri.	863.481	999.000
B. Sigortalar.	35.000	30.000
C. İdare giderleri.	—	—
D.Elektrik tahakkuk giderleri.	—	—
E. Elektrik tahsilât giderleri.	—	—
F. Vergi ve resimler.	—	—
G. Kanuni, akdi vecibeler.	12.601	13.701
H. İştirakler.	1	1
İ. Sözleşmeden doğan borçlar.	—	—
J. Yatırımlar.	233.000	203.000
K. Karşılıklar.	97.917	74.298
TOPLAM :	1.242.000	1.320.000

TABLO: 75

MERZİFON BELEDİYESİ SU İŞLETMESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Su geliri.	272.000	334.900
B. Yardımcı gelirler.	19.000	15.100
C. Olağanüstü gelirler.	—	—
TOPLAM :	291.000	350.000

GİDER BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Aylıklar.	63.180	82.620
B. Personel gideri.	4.550	6.150
C. İdare giderleri.	17.000	15.100
D. Bakım, sigorta, amortisman giderleri.	135.300	165.300
E. İstikraz, taksit ve geçen yıllar masrafı.	29.000	39.000
F. Vergi ve resimler.	—	—
G. Yatırımlar.	41.970	41.830
H. Olağanüstü giderler.	—	—
TOPLAM :	291.000	350.000

TABLO : 76

SULUOVA BELEDİYE BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Vergi Gelirleri :		
a. İrad ve servet vergisi geliri.	161.232	160.490
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel geliri	129.932	167.352
c. Diğer vergiler.	152.175	131.650
TOPLAM :	443.339	459.492
B. Vergi Dışı Gelirler :		
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, belediye payları, belli giderler karşılığı gelirler ve işletmeler kârı.	205.030	206.040
b. Belediye malları geliri.	7.668	8.404
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	37.130	50.120
d. Özel gelirler ve fonlar.	20	20
TOPLAM :	249.844	264.584
GENEL TOPLAM :	693.183	724.076

GİDER BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Cari Harcamalar :		
a. Ödenekler.	26.960	27.160
b. Personel giderleri.	243.596	292.987
c. Yönetim giderleri.	30.200	37.550
d. Hizmet giderleri.	29.320	60.220
e. Kurum giderleri.	63.380	74.380
f. Çeşitli giderler.	8.030	11.530
TOPLAM :	401.486	503.827
B. Yatırım Harcamaları :		
a. Etüd, proje gideri.	50	50
b. Yapı, tesis gideri.	160.220	69.044
c. Makina, taşıt alım ve onarım gideri.	300	300
TOPLAM :	160.570	69.394
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :		
a. Kurumlara katılma payı.	20	20
b. Kamulaştırma ve taşınmaz mallar satınalma.	59.698	100.000
c. İktisadi transferler.	10	10
d. Mali transferler.	17.504	23.017
e. Sosyal transferler.	1.880	1.553
f. Borç ödemeleri.	52.105	26.255
TOPLAM :	121.127	150.855
GENEL TOPLAM :	693.183	724.076

TABLO : 77

SULUOVA BELEDİYESİ 1966 YILI KESİN HESABI

GELİR :		GİDER :	
A. Vergi Gelirleri :		**A. Cari Harcamalar :**	
a. İrad ve servet vergi gelirleri.	124.280,83	a. Ödenekler.	27.386,80
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel geliri.	137.743,40	b. Personel gideri.	206.834,38
c. Diğer vergi gelirleri.	178.412,12	c. Yönetim gideri.	33.679,23
		d. Hizmet giderleri.	22.177,64
TOPLAM :	440.435,83	e. Kurum giderleri.	19.968,49
B. Vergi Dışı Gelirler :		f. Çeşitli giderler.	13.340,33
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, Belediye payları, belli giderler karşılığı olan gelirler, işletmeler kârları.	143.056,07	TOPLAM :	323.386,87
		B. Yatırım Harcamaları :	
b. Belediye malları gelirleri.	17.484,34	a. Etüd, proje gideri.	—
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	232.844,70	b. Yapı, tesis gideri.	300,00
d. Özel gelirler ve fonlar.	—	c. Makina, taşıt alım ve onarım gideri.	324.715,32
TOPLAM :	393.385,11	TOPLAM :	325.015,32
		C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :	
		a. Kurumlara katılma payı.	—
		b. Kamulaştırma ve taşınmaz mallar satınalmaları.	100,00
		c. İktisadi transferler.	—
		d. Mali transferler.	19.647,00
		e. Sosyal transferler.	1.739,95
		f. Borç ödemeleri.	129.876,99
		TOPLAM :	151.363,94
		Gider Toplamı :	799.766,13
		1967 Yılına devreden nakit :	34.004,81
GENEL TOPLAM :	833.770,94	**GENEL TOPLAM :**	833.770,94

TABLO : 78

SULUOVA BELEDİYESİ ELEKTRİK İŞLETMESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966	1967	GİDER BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Elektrik geliri.	436.680	319.340	A. İdare giderleri..	90.740	96.620
B. Yardımlar.	30	30	B. İşletme giderleri.	341.817	216.870
C. İstikrazlar.	50	50	C. Kanuni hisseler.	4.153	5.860
			D. Akdi vecibeler.	50	70
TOPLAM :	436.760	319.420	TOPLAM :	436.760	319.420

TABLO: 79

TAŞOVA BELEDİYE BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Vergi Gelirleri :		
a. İrad ve servet vergileri geliri.	44.000	49.000
b. Gider ve gümrük vergileri, tekel gelirleri.	56.000	61.000
c. Diğer vergiler geliri.	84.770	79.770
TOPLAM :	184.770	189.770
B. Vergi Dışı Gelirler :		
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, Belediye payları, belli giderler karşılığı olan gelirler ve işletmeler kârları.	10.500	32.200
b. Belediye malları gelirleri.	41.000	32.800
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	13.728	14.155
d. Özel gelirler ve fonlar.	2	5
TOPLAM :	65.230	79.160
GENEL TOPLAM :	250.000	268.930

GİDER BÜTÇESİ :	1966 Yılı	1967 Yılı
A. Cari Harcamalar :		
a. Ödenekler.	23.540	23.040
b. Personel giderleri.	97.547	100.746
c. Yönetim giderleri.	20.400	31.951
d. Hizmet giderleri.	29.260	24.971
e. Kurum giderleri.	2.600	2.300
f. Çeşitli giderler.	2.800	2.700
TOPLAM :	176.147	185.708
B. Yatırım Harcamaları :		
a. Etüd, proje giderleri.	1.001	2
b. Yapı, tesis giderleri.	11.006	48.275
c. Makina, taşıt alım ve onarım giderleri.	5.459	2
TOPLAM :	17.466	48.279
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :		
a. Kurumlara katılma payları.	—	—
b. Kamulaştırma, taşınmaz mal satınalmaları.	1	1
c. İktisadi transferler.	—	1
d. Mali transferler.	35.351	9.717
e. Sosyal transferler.	3.033	4.958
f. Borç ödemeleri.	18.002	19.966
TOPLAM :	56.387	34.643
GENEL TOPLAM :	250.000	268.930

TABLO : 80

TAŞOVA BELEDİYESİ 1966 YILI KESİN HESABI

GELİR :

A. Vergi Gelirleri :	
a. İrad ve servet vergileri gelirleri.	51.971,00
b. Gider ve gümrük vergileri, tekel gelirleri.	65.089,48
c. Diğer vergiler geliri.	83.411,92
TOPLAM :	200.472,40
B. Vergi Dışı Gelirler :	
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, belediye payları, belli giderler karşılığı gelirler ve işletmeler kârı.	9.302,37
b. Belediye malları gelirleri.	21.379,50
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	6.617,13
d. Özel gelirler ve fonlar.	24.931,70
TOPLAM :	62.230,70
GENEL TOPLAM :	262.703,10

GİDER :

A. Cari Harcamalar :	
a. Ödenekler.	20.548,75
b. Personel giderleri.	80.999,85
c. Yönetim giderleri.	13.549,98
d. Hizmet giderleri.	13.639,20
e. Kurum giderleri.	700,00
f. Çeşitli giderler.	2.351,75
TOPLAM :	131.789,53
B. Yatırım Harcamaları :	
a. Etüd, proje giderleri.	—
b. Yapı, tesis giderleri.	83.443,50
c. Makina, taşıt alım ve onarım giderleri .	466,60
TOPLAM :	83.910,10
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :	
a. Kurumlara katılma payları.	—
b. Kamulaştırma, taşınmaz mallar satınalmaları.	—
c. İktisadi transferler.	—
d. Mali transferler.	21.931,00
e. Sosyal transferler.	1.208,33
f. Borç ödemeleri.	10.155,97
TOPLAM :	33.295,30
Giderler Toplamı :	248.994,93
1967 Yılına devreden nakit :	13.708,17
GENEL TOPLAM :	262.703,10

TABLO : 81

TAŞOVA BELEDİYESİ 1967 YILI ELEKTRİK İŞLETMESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :		GİDER BÜTÇESİ :	
A. Elektrik Geliri	76.500	A. İşletme Gideri.	34.885
B. Faizler	8	B. Sigortalar.	200
C. Olağanüstü Gelirler	5.350	C. İdari Giderler.	851
D. Geçen Yıldan Devir	2.490	D. Elektrik Giderleri.	200
		E. Vergi ve Resimler.	100
		F. Kanuni Vecibeler.	2.700
		G. İştirak Hissesi.	650
		H. Sözleşmeden Doğan Borçlar.	9.500
TOPLAM :	84.348	TOPLAM :	49.086

TABLO : 82

TAŞOVA BELEDİYESİ 1967 YILI SU İŞLETMESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :		GİDER BÜTÇESİ :	
A. Su Geliri.	33.001	A. Aylıklar.	15.180
B. Yardımcı Gelirler.	1.610	B. Personel Giderleri.	380
C. Olağanüstü Gelirler.	1.915	C. İdari Giderler.	751
		D. Sigortalar.	200
		E. İstikraz Taksiti.	1
		F. Vergi ve Resimler..	100
		G. Olağanüstü Giderler.	500
TOPLAM :	36.526	TOPLAM :	17.112

C. Bucak Belediyeleri :

a. **Esençay Belediyesi :**

Taşova İlcesinin Esençay Bucak Merkezinde Belediye Teşkilâtı 1967 yılında kurulmuştur. Beldenin sınırı henüz çizilmemiştir. Kasabanın hali hazır haritası, imar plânı yoktur. Kasabanın nüfusu, 1965 sayımına göre, 1.149 erkek ve 1.082 kadın olmak üzere 2.231 kişidir.

Belediyenin personel kadrosu 1 Başkan, 1 Maaşlı ve 3 Ücretli Memur'dan ibarettir. Kasabada elektrik yoktur. İçme ve kullanma suyu, köy olduğu sırada isale edilip umumi çeşmelere tevzi olunan sudan karşılanmaktadır. 1967 yılı Bütçesi 83 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

b. **Gümüş Belediyesi :**

Gümüşhacıköy ilcesi Gümüş Bucağı merkezi Belediyesidir. Gümüş Belediyesi'nin kuruluş Tarihi kesin olarak tesbit edilemedi. Bununla beraber 80 seneden fazla bir tarihi olduğu hususunda herkes müttefiktir. Beldenin sınırı çizilmiş ve 13/8/1940 Tarihinde tapuya tescil edilmiştir. Kasabanın hali hazır haritası ile imar plânı yaptırılmış ve 4/8/1953 Tarihinde tasdik olunmuştur. Kasabanın 6 Mahallesi vardır. 1965 sayımına göre nüfusu, 1.439 Erkek ve 1.510 Kadın olmak üzere 2.949 kişidir. Personel kadrosu 1 Başkan, 2 Maaşlı, 5 ücretli memurdan ibarettir.

1967 yılı bütçesi 7/2/1967 Tarihinde kabul ve 25/2/1967 Tarihinde tasdik olunmuştur. 1966 ve 1967 yılları gelir ve gider bütçeleri 84 Numaralı Tabloda gösterilmiştir. 1966 yılı kesin hesabı 85 Numaralı Tabloda gösterilmiştir. Belediyenin gelir getiren 2 hamamı, 2 fırını, 2 kahvehanesi, 4 kiralık evi ve 34 dükkânı vardır.

Kasabada elektrik yoktur. 151 su abonesi, 12 umumi çeşme vardır. Temizlik vasıtası 1 at arabasından, 1 temizlik işçisinden ibarettir.

D. Köy Belediyeleri :

a. **Alpaslan Belediyesi :**

Taşova İlcesi'nin Merkez Bucağı'na bağlı, eski ismi ile Zuday köyünde, 1964 yılında Belediye Teşkilâtı kurulmuş ve Alpaslan ismini almıştır. Belde sınırı çizilmiş ve İl İdare Kurulu'nun 25/8/1966 Gün, 7210/432 sayılı kararı ile tasdik olunmuştur. Beldenin yüz ölçümü 81 Km2 olup, meskûn saha 28 Hektardan ibarettir. Kasabanın hali hazır haritası ve İmar Plânı İller Bankası aracılığı ile yaptırılmış ve 9/11/1967 Tarihinde tas-

Alpaslan Kasabası'nın Genel Görünüşü

dik edilmiştir. Alpaslan kasabasının nüfusu, 1965 sayımına göre, 1.287 Erkek ve 1.262 Kadın olmak üzere 2.549 kişidir.

Belediyenin personel kadrosu, 1 Başkan, 2 Maaşlı ve 4 ücretli memurdan ibarettir. 1967 yılı bütçesi 25/2/1967 Tarihinde kabul ve 28/2/1967 Tarihinde de tasdik edilmiştir. 1966 ve 1967 yılları gelir ve gider bütçeleri 86 Numaralı Tabloda gösterilmiştir. Belediyenin gelir getiren 40 Dekar arazisi, çalışmıyan 1 hamamı vardır.

Kasabada elektrik tesisatı yoktur. İçme ve kullanma suyu tesisatı YSE. ve halkın işbirliği ile 1967 yılında ikmâl edilmiş ve hizmete açılmıştır. Saniyede 9 Llitre su vermekte, kasaba ihtiyacını karşılamaktadır. 300 su abonesi vardır. Kasabada 3.500 Metre kumlu yol vardır.

b. Uluköy Belediyesi :

Taşova İlcesi Merkez Bucağı'nın Uluköy'ünde Belediye Teşkilâtı 1958 yılında kurulmuştur. Belde'nin çizilen sınırı, Dereköy Muhtarlığının itirazı üzerine, Danıştay Dokuzuncu Dairesince 12/10/1963 Tarihinde iptal edilmiş ve o tarihten bu tarafa yeniden sınır çizilmemiştir.

Kasabanın Hali Hazır Haritası İller Bankası aracılığı ile 1966 yılında yaptırılmış, İmar Plânı da mezkûr bankaca 1967 yılında müteahhidine ihale olunmuştur. Kasabanın nüfusu, 1965 sayımına göre 1.239 Erkek ve 1.217 Kadın olmak üzere 2.456 kişidir.

Belediyenin personel kadrosu 1 Başkan, 2 Maaşlı ve 3 ücretli memur ve müstahdemden ibarettir.

1967 yılı bütçesi 11/2/1967 Tarihinde kabul, 28/2/1967 Tarihinde tasdik olunmuştur. 1966 ve 1967 yılları gelir ve gider bütçeleri 87 Numaralı Tabloda, 1966 yılı Kesin Hesabı da 88 Numaralı Tabloda gösterilmiştir. Belediyenin gelir getiren 4 parça tarlası, 1 hamamı, 1 furunu, 8 dükkânı, 1 kahvehanesi ve çift daireli 1 evi vardır.

Kasabada elektrik yoktur. İçme suyu tesisatı inşa halindedir. Halen ihtiyaç genel çeşmelerden karşılanmaktadır. Belediyenin itfaiye teşkilâtı ve vasıtaları yoktur. Temizlik kadrosu 2 temizlik işçisinden ibarettir.

c. Ziyaret Belediyesi :

Amasya Merkez İlcesi Merkez Bucağı hudutları içindedir. Ziyaret Kasabası Amasya Şehri ile hemsınırdır. Ziyaret köyünde Belediye Teşkilâtı 1958 yılında kurulmuştur. Beldenin sınırı çizilmiş ise de henüz tapuya tescil ettirilmemiştir. Hali hazır haritası ve İmar Plânı yaptırılmış ve 21/11/1967 Tarihinde tasdik edilmiştir. 1965 sayımına göre kasabanın nüfusu, 1.043 Erkek ve 1.105 Kadın olmak üzere 2.148 kişidir.

Belediye personeli 1 Başkan, 3 Maaşlı, 2 Ücretli memurdan ibarettir. 1967 yılı bütçesi 10/2/1967 Tarihinde kabul, 21/2/1967 Tarihinde tasdik olunmuştur. 1966 ve 1967 yılları gelir ve gider bütçeleri 89 Numaralı Tabloda gösterilmiştir. 1966 yılı kesin hesabı 90 Numaralı Tabloda gösterilmiştir. Belediyenin gelir getiren 1 hamamı, 1 kahvehanesi, 3 adet dükkânı, 1 bağı vardır.

Kasabanın 353 elektrik abonesi vardır. Belediye cereyanı Devlet Su İşleri'nin Durucasu hidroelektrik santralından almaktadır. Mevcut içme ve kullanma suyu ihtiyacı karşılamadığından, YSE. Teşkilâtı tarafından tevsi edilmektedir. Elektrik ve Su İşletmelerinin 1966, 1967 yılları bütçeleri 91 Numaralı Tabloda gösterilmiştir.

Belediyenin itfaiye ve temizlik teşkilâtı ve vasıtaları ykotur.

4. Ana Hizmet ve Tesisler Bakımından Amasya İl'ine Bağlı Köylerin Durumunu Gösterir Çizelgeler :

Bu Bölüm, Amasya köylerindeki ana hizmet ve tesisler hakkında bilgi vermek maksadı ile düzenlenmiştir. Köylerimizin 1967 yılı sonundaki durumlarına göre hazırlanmış bulunan bu çizelgeler, onların ileriki senelerde kaydedecelkeri inkişafın mukayese ve değerlendirmesinde yararlı olacaktır.

Çizelgelerdeki (x) işareti hizmet veya tesisin varlığını, (—) işareti de hizmet veya tesisin bulunmadığını ifade etmektedir. İnşaatı devam eden, gelecek seneye sari taahhütlere bağlanmış içme suyu tesisleri de var kabul edilmiştir.

TABLO : 83

ESENÇAY BELEDİYESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1967 Yılı
A. Vergi Gelirleri :	
a. İrad ve servet vergisi geliri.	15.000
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel geliri.	18.000
c. Diğer vergiler.	1.355
TOPLAM :	34.355
B. Vergi Dışı Gelirler :	
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, belediye payları, belli giderler karşılığı olan gelirler ve işletmeler kârları.	1.205
b. Belediye malları gelirleri.	3.170
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	1.509
d. Özel gelirler ve fonlar.	25.001
TOPLAM :	30.895
GENEL TOPLAM :	65.250

GİDER BÜTÇESİ :	1967 Yılı
A. Cari Harcamalar :	
a. Ödenekler.	4.450
b. Personel gideri.	6.308
c. Yönetim gideri.	6.255
d. Hizmet gideri.	7.705
e. Kurum giderleri.	206
f. Çeşitli giderler.	853
TOPLAM :	25.770
B. Yatırım Harcamaları :	
a. Etüd, proje gideri.	1
b. Yapı, tesis gideri.	26.001
c. Makina, taşıt alım ve onarım gideri.	—
TOPLAM :	26.002
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :	
a. Kurumlara katılma payı.	—
b. Kamulaştırma, taşınmaz mal satınalmaları.	2.000
c. İktisadi transferler.	3
d. Mali transferler.	248
e. Sosyal transferler.	11.220
f. Borç ödemeleri.	—
TOPLAM :	13.471
GENEL TOPLAM :	65.250

TABLO : 84

GÜMÜŞ BELEDİYESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Vergi Gelirleri :		
a. İrad ve servet vergisi geliri.	39.700	49.800
b. Gider ve gümrük vergileri, tekel geliri.	45.000	55.000
c. Diğer vergiler.	5.170	9.300
TOPLAM :	89.870	114.100
B. Vergi Dışı Gelirler :		
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüsler hasılatı, belediye payları, belli giderler karşılığı gelirler, işletmeler kârları.	6.925	13.110
b. Belediye malları gelirleri.	75.700	105.670
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	27.670	27.280
d. Özel gelirler ve fonlar.	10	10
TOPLAM :	110.305	146.070
GENEL TOPLAM :	200.175	260.170

GİDER BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Cari Harcamalar :		
a. Ödenekler.	7.276	8.826
b. Personel gideri.	35.703	49.115
c. Yönetim giderleri.	4.720	7.700
d. Hizmet giderleri.	63.460	145.699
e. Kurum giderleri.	—	—
f. Çeşitli giderler.	7.500	19.100
TOPLAM :	118.659	230.440
B. Yatırım Harcamaları :		
a. Etüd, proje gideri.	1.500	—
b. Yapı, tesis gideri.	56.750	—
c. Makina, taşıt alım onarım gideri.	—	—
	58.250	—
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :		
a. Kurumlara katılma payı.	—	—
b. Kamulaştırma ve taşınmaz mal satınalmaları.	20.000	11.000
c. İktisadi transferler.	—	—
d. Mali transferler.	1.376	5.811
e. Sosyal transferler.	690	8.219
f. Borç ödemeleri.	1.200	4.700
	23.266	29.730
GENEL TOPLAM :	200.175	260.170

TABLO : 85

GÜMÜŞ BELEDİYESİ 1966 YILI KESİN HESABI

GELİR :		GİDER :	
A. Vergi Gelirleri :		**A. Cari Harcamalar :**	
a. İrad ve servet vergileri geliri.	36.172,08	a. Ödenekler.	6.693,00
b. Gider ve gümrük vergileri, tekel geliri.	47.513,54	b. Personel gideri.	29.028,90
c. Diğer vergi gelirleri.	4.569,27	c. Yönetim gideri.	3.720,10
		d. Hizmet giderleri.	34.428,45
TOPLAM :	88.254,89	e. Kurum giderleri.	—
B. Vergi Dışı Gelirler :		f. Çeşitli giderler.	4.744,66
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, belediye payları, belirli giderler karşılığı gelirler ve işletmeler kârları.	4.545,56	TOPLAM :	78.669,11
		B. Yatırım Harcamaları :	
b. Belediye malları gelirleri.	42.790,11	a. Etüd, proje giderleri.	—
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	18.752,58	b. Yapı, tesis gideri.	—
d. Özel gelirler ve fonlar.	—	c. Makina, taşıt alım ve onarım gideri.	—
TOPLAM :	66.088,25	TOPLAM :	—
		C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :	
		a. Kurumlara katılma payı.	—
		b. Kamulaştırma, taşınmaz mal satınalmaları.	46.752,51
		c. İktisadi transferler.	—
		d. Mali transferler.	2.843,00
		e. Sosyal transferler.	388,87
		f. Borç ödemeleri.	—
			49.984,38
		Gider toplamı :	128.653,49
		1967 yılına devreden nakit.	25,689,65
GENEL TOPLAM :	154.343,14	**GENEL TOPLAM :**	154.343,14

TABLO : 86

ALPASLAN BELEDİYESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Vergi Gelirleri :		
a. İrad ve servet vergileri geliri.	32.795	37.500
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel geliri.	41.982	48.000
c. Diğer vergiler.	1.145	4.055
TOPLAM :	75.922	89.555
B. Vergi Dışı Gelirler :		
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüsler hasılatı, belediye payları, belli giderler karşılığı olan gelirler ve işletmeler kârları.	1.392	16.203
b. Belediye malları gelirleri.	1.288	5.600
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	1.029	7.240
d. Özel gelirler ve fonlar.	—	1.468
TOPLAM :	3.709	30.511
GENEL TOPLAM :	79.631	120.066

GİDER BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Cari Harcamalar :		
a. Ödenekler.	7.791	10.580
b. Personel giderleri.	9.286	17.273
c. Yönetim giderleri.	51.412	34.890
d. Hizmet giderleri.	3.399	9.951
e. Kurum giderleri.	545	5.801
f. Çeşitli giderler.	1.263	3.853
TOPLAM :	73.696	82.348
B. Yatırım Harcamaları :		
a. Etüd, proje giderleri.	—	1.500
b. Yapı, tesis giderleri.	2.361	16.400
c. Makina, taşıt alım ve onarım giderleri.	—	6.500
TOPLAM :	2.361	24.400
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :		
a. Kurumlara katılma payı.	—	—
b. Kamulaştırma ve taşınmaz mallar satınalmaları.	—	2.000
c. İktisadi transferler.	—	—
d. Mali transferler.	2.581	5.320
e. Sosyal transferler.	18	1.068
f. Borç ödemeleri.	975	4.930
	3.574	13.318
GENEL TOPLAM :	79.631	120.066

TABLO : 87

ULUKÖY BELEDİYESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Vergi Gelirleri :		
a. İrad ve servet vergileri geliri.	28.250	34.300
b. Gider ve gümrük vergileri ve tekel geliri.	37.000	49.500
c. Diğer vergiler.	1.952	3.852
TOPLAM :	67.202	87.652
B. Vergi Dışı Gelirler :		
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, belediye payları, belli giderler karşılığı olan gelirler ve işletmeler kârları.	3	15.002
b. Belediye malları gelirleri.	20.304	35.508
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	24.353	9.605
d. Özel gelirler ve fonlar.	11	3
TOPLAM :	44.671	60.118
GENEL TOPLAM :	111.873	147.770

GİDER BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Cari Harcamalar :		
a. Ödenekler.	4.600	13.250
b. Personel giderleri.	23.019	26.078
c. Yönetim giderleri.	4.300	6.350
d. Hizmet giderleri.	6.282	7.750
e. Kurum giderleri.	7.600	25.402
f. Çeşitli giderler.	13.701	5.200
TOPLAM :	59.502	84.030
B. Yatırım Harcamaları :		
a. Etüd, proje gideri.	1	1
b. Yapı, tesis gideri.	34.000	42.400
c. Makina, taşıt alım ve onarım gideri.	11.001	16.650
TOPLAM :	45.002	59.051
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :		
a. Kurumlara katılma payı.	—	—
b. Kamulaştırma, taşınmaz mal satınalmaları.	5.000	1
c. İktisadi transferler.	—	—
d. Mali transferler.	1.894	4.263
e. Sosyal transferler.	275	225
f. Borç ödemeleri.	200	200
TOPLAM :	7.369	4.689
GENEL TOPLAM :	111.873	147.770

TABLO : 88

ULUKÖY BELEDİYESİ 1966 YILI KESİN HESABI

GELİR :

A. Vergi Gelirleri :	
a. İrad ve servet vergileri geliri.	29.552,31
b. Gider ve gümrük vergileri, tekel gelirleri.	38.806,51
c. Diğer vergi gelirleri.	881,63
TOPLAM :	69.240,50
B. Vergi Dışı Gelirler :	
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, belediye payları, belli giderler karşılığı olan gelirler ve işletmeler kârları.	—
b. Belediye malları gelirleri.	4.446,11
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	1.797,74
d. Özel gelirler ve fonlar.	—
	6.243,85
GELİRLER TOPLAMI :	71.484,35
1965 Yılından Devreden Nakit :	11.514,90
GENE LTOPLAM :	82.999,25

GİDER :

A. Cari Harcamalar :	
a. Ödenekler.	8.822,50
b. Personel giderleri.	21.079,90
c. Yönetim giderleri.	4.338,95
d. Hizmet giderleri.	2.887,51
e. Kurum giderleri.	318,35
f. Çeşitli giderler.	2.671,68
TOPLAM :	40.118,39
B. Yatırım Harcamaları :	
a. Etüd, proje giderleri.	—
b. Yapı, tesis giderleri.	32.541,32
c. Makina, taşıt alım ve onarım giderleri.	1.428,30
TOPLAM :	33.969,62
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :	
a. Kurumlara katılma payları.	—
b. Kamulaştırma, taşınmaz mal satınalmaları.	4.850,00
c. İktisadi transferler.	—
d. Mali transferler.	3.700,60
e. Sosyal transferler.	205,70
f. Borç ödemeleri.	154,44
TOPLAM :	8.910,74
GENE LTOPLAM :	82.999,25

TABLO : 89

ZİYARET BELEDİYESİ BÜTÇESİ

GELİR BÜTÇESİ :	**1966**	**1967**
A. Vergi Gelirleri :		
a. İrad ve servet vergileri geliri.	28.000	30.000
b. Gider ve gümrük vergileri, tekel gelirleri.	33.500	42.000
c. Diğer vergiler.	2.008	2.509
TOPLAM :	63.508	74.509
B. Vergi Dışı Gelirler :		
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, belediye payları, belli giderler karşılığı gelirler ve işletmeler kârı.	4.503	4.523
b. Belediye malları gelirleri.	9.429	12.600
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	11.304	11.953
d. Özel gelirler ve fonlar.	506	1.500
	25.742	30.576
GENEL TOPLAM :	89.250	105.085

GİDER BÜTÇESİ :	**1966**	**1967**
A. Cari Harcamalar :		
a. Ödenekler.	7.000	6.500
b. Personel gideri.	37.645	38.075
c. Yönetim giderleri.	7.493	15.072
d. Hizmet giderleri.	12.805	12.476
e. Kurum giderleri.	13.153	17.677
f. Çeşitli giderler.	2.200	2.210
TOPLAM :	80.296	91.965
B. Yatırım Harcamaları :		
a. Etüd, proje gideri.	—	—
b. Yapı, tesis gideri.	—	—
c. Makina, taşıt alım ve onarım gideri.	—	—
TOPLAM :	—	—
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :		
a. Kurumlara katılma payı.	5.817	11.045
b. Kamulatşırma, taşınmaz mal satınalmaları.	937	470
c. İktisadi transferler.	—	—
d. Mali transferler.	—	—
e. Sosyal transferler.	—	—
f. Borç ödemeleri.	2.200	1.605
TOPLAM :	8.954	13.120
GENEL TOPLAM :	89.250	105.085

TABLO : 90

ZİYARET BELEDİYESİ 1966 YILI KESİN HESABI

GELİR :

A. Vergi Gelirleri :	
a. İrad ve servet vergileri geliri.	27.668,68
b. Gider ve gümrük vergisi ve tekel gelirleri.	36.610,29
c. Diğer vergiler.	1.779,06
TOPLAM :	66.058,03
B. Vergi Dışı Gelirler:	
a. Belediyece yönetilen kurumlar, teşebbüs hasılatı, belediye payları, belirli giderler karşılığı gelirler, ve işletmeler kârı.	2.361,06
b. Belediye malları gelirleri.	6.524,64
c. Çeşitli gelirler ve cezalar.	17.088,91
d. Özel gelirler ve fonlar.	5.950,00
TOPLAM :	31.924,61
GENEL TOPLAM :	97.982,64

GİDER :

A. Cari Harcamalar :	
a. Ödenekler.	6.210,00
b. Personel giderleri.	37.869,40
c. Yönetim giderleri.	16.863,25
d. Hizmet giderleri.	3.284,74
e. Kurum giderleri.	23.962,95
f. Çeşitli giderler.	—
TOPLAM :	88.190,34
B. Yatırım Harcamaları :	
a. Etüd, proje gideri.	—
b. Yapı, tesis gideri.	—
c. Makina, taşıt alım ve onarım gideri.	—
TOPLAM :	—
C. Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları :	
a. Kurumlara katılma payları.	538,50
b. Kamulaştırma ve taşınmal mal satınalmaları.	197,39
c. İktisadi transferler.	2.300,55
d. Mali transferler.	—
e. Sosyal transferler.	—
f. Borç ödemeleri.	1.515,00
TOPLAM :	4.551,44
Gider Genel Toplamı :	92.741,73
1967 Yılına Devreden Nakit :	5.240,86
GENEL TOPLAM :	97.982,64

TABLO : 91

ZİYARET BELEDİYESİ ELEKTRİK VE SU İŞLETMESİ BÜTÇESİ

1) ELEKTRİK İŞLETMESİ :

GELİR BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Elektrik geliri.	24.051	25.132
B. Faizler, diğer gelirler.	1.106	776
C. Olağanüstü gelirler.	—	—
D. Geçmiş yıllardan devren gelen gelir.	—	—
GENEL TOPLAM :	25.157	25.907

GİDER BÜTÇESİ :	1966	1967
A. İşletme giderleri.	8.135	8.800
B. Sigortalar.	—	—
C. İdare giderleri.	12.777	12.200
D. Elektrik tahakkuk gideri.	2.517	3.340
E. Elektrik tahsil gideri.	—	—
F. Vergi ve resimler.	—	—
G. Kanuni ve akdi vecibeler.	525	364
H. İştirakler.	1.293	1.203
GENEL TOPLAM :	25.157	25.907

2) SU İŞLETMESİ :

GELİR BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Su geliri.	5.000	7.000
B. Yardımcı gelirler.	—	—
C. Olağanüstü gelirler.	203	300
GENEL TOPLAM :	5.203	7.300

GİDER BÜTÇESİ :	1966	1967
A. Aylıklar.	—	—
B. Personel giderleri.	—	—
C. Sigorta, bakım giderleri.	3.900	5.900
D. İstikraz, taksit, geçen yıl masrafı.	1.203	1.303
F. Vergi ve resimler.	—	—
G. Yatırımlar.	—	—
H. Olağanüstü giderler.	100	97
GENEL TOPLAM :	5.203	7.300

A. MERKEZ İLCESİ

1. Merkez Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri					Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Özel İdare Dispanseri	Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri			
1	Aksalur	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
2	Akyazı	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
3	Alakadı	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Ardıçlar	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Aydoğdu	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Bağlarüstü	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
7	Boğazköy	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Bulduklu	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
9	Dadı	—	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Değirmendere	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Duruca	—	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Fındıklı	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	İlyas	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
14	Kaleköy	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
15	Kapıkaya	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Karaçavuş	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Karaköprü	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Karasenir	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
19	Kayabaşı	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	×	×	—
20	Kayrak	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Kızılca	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	×	—	—
22	Mahmatlar	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×	×
23	Merkepçikışlacığı	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Meşeliçiflik	×	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Musaköy	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Ormanözü	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Ovasaray	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	×	—	×	—
28	Saraycık	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Sarıböcekhane	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Sarılar	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Sazköy	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—
32	Sevincer	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	Uygur	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	×
34	Vermiş	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Yağmur	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
36	Yavru	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	Yuvacık	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	×	—	—	—

2. Akdağ Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Ocağı	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Evi	Sağlık Hizmetleri: Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Sağlık Hizmetleri: Özel İdare Dispanseri	Sağlık Hizmetleri: Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
1	Çiğdemlik (B.M.)	×	×	×	—	×	×	—	—	—	—	—	×	×	—	—
2	Aktaş	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Direkli	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Karakese	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Kızılkışlacık	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Kızseki	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Kuzgeçe	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Yassıçal	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	×	—
9	Yenice	×	×	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Yıkılgan	×	—	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	3. Ezinepazarı Bucağına Bağlı Köyler															
1	Aydınca (B.M.)	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	×	×	×	—
2	Abacı	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Avşar	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Bayat	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Beldağ	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Böke	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Çatalçam	—	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Çengelkayi	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Eskikızılca	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
10	Ezinepazarı	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Halifeli	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
12	Hasabdal	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
13	İbecik	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Karaali	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Karaibrahim	×	—	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	×	—	—
16	Karataş	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Karsan	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Keşlik	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Küçükkızılca	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Sarayözü	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Sarıalan	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Sarımeşe	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	×	—	×	×

3. Ezinepazarı Bucağına Bağlı Köyler (Devamı)

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Özel İdare Dispanseri	Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
23	Sarıyar	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Şehsadi	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×	×
25	Tatar	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Ümük	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Yağcıaptal	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Yeşilöz	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
29	Yolyanı	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
30	Yuva	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	4. Zara Bucağına Bağlı Köyler :															
1	Doğantepe (B.M.)	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	×	×	×	—
2	Ağılönü	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Bağlıca	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
4	Beke	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Boğaköy	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	×
6	Çavuş	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—
7	Gökdere	—	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Gözlek	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	×	—	×	×
9	İlgazi	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Kaleboğaz	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Kayacık	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—
12	Köyceğiz	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Ortaköy	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—
14	Selimiye	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Sıracevizler	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Toklucak	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	×
17	Tuzluçal	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
18	Yaylacık	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Yeşiltepe	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Merkez İlceye Bağlı Köylerin Ana Hizmet ve Tesislerinin İcmal Tablosu

Ana hizmet nev'i veya tesis adı	Ana hizmet veya tesisi bulunan köy	Ana hizmet veya tesisi bulunmıyan köy
Okul	87	9
Eğitim Odası	10	86
Cami	91	5
Devletçe yapılan içme suyu	47	49
Standartlara uygun yol	41	55
Telefon	9	87
Elektrik	0	96
Sağlık ocağı	0	96
Sağlık evi	0	96
Ana ve çocuk Sağlığı istasyonu	0	96
Özel İdare Dispanseri	0	96
Köy ebesi ve sağlık memuru bulunan grup Merk.	7	89
Jandarma karakolu	6	90
Selektör Binası	16	80
Sıvat tesisi	22	74

B. GÖYNÜCEK İLCESİ

1. Merkez Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Ocağı	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Evi	Sağlık Hizmetleri: Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Sağlık Hizmetleri: Özel İdare Dispanseri	Sağlık Hizmetleri: Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
1	Alan	×	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Ardıçpınar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Asar	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Bektemür	×	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Beşiktepe	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Çamurlu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Çayan	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Çulpara	×	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—
9	Damlaçimen	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	×	—	×	—
10	Delihasan	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Gökceli	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Ilısu	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Karaşar	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Karayakup	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Kertme	×	—	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kervansaray	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Kışlabeyi	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Koyuncu	—	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Pembeli	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Sığırçayı	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Şarklı	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Şeyhoğlu	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Yassıkışla	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—	—	—

2. Varay Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Ocağı	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Evi	Sağlık Hizmetleri: Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Sağlık Hizmetleri: Özel İdare Dispanseri	Sağlık Hizmetleri: Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
1	Gediksaray (B.M.)	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	×	×	×	—
2	Abacı	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Ayvalıpınar	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
4	Başpınar	×	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
5	Çaykışla	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Çivi	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—
7	Davudevi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Gaffarlı	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
9	Harmancık	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×

Varay Bucağına Bağlı Köyler «Devamı)

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Ocağı	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Evi	Sağlık Hizmetleri: Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Sağlık Hizmetleri: Özel İdare Dispanseri	Sağlık Hizmetleri: Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
10	İkizyaka	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Konuralan	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
12	Kutu	×	—	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Şıhlar	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
14	Tencirli	×	—	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	×
15	Terzi	×	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
16	Tussuz	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Yeniköy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Göynücek İlcesine Bağlı Köylerin Ana Hizmet ve Tesislerinin İcmal Tablosu

Ana hizmet nev'i veya tesis Adı:	Ana hizmet veya tesisi bulunan köy	Ana hizmet veya tesisi bulunmıyan köy
Okul	31	9
Eğitim Odası	8	32
Cami	11	29
Devletçe yapılan içme suyu	13	27
Standartlara uygun yol	13	27
Telefon	1	39
Elektrik	0	40
Sağlık Ocağı	0	40
Sağlık Evi	0	40
Ana ve Çocuk Sağlığı İstasyonu	0	40
Özel İdare Dispanseri	0	40
Köy Ebesi ve Sağlık memuru bulunan grup Merk.	3	37
Jandarma Karakolu	1	39
Selektör Binası	5	35
Sıvat Tesisi	8	32

C. GÜMÜŞHACIKÖY İLCESİ

1. Merkez Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Ocağı	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Evi	Sağlık Hizmetleri: Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Sağlık Hizmetleri: Özel İdare Dispanseri	Sağlık Hizmetleri: Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
1	Alaören	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Balıklı	×	—	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Beden	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	×	—	—	—
4	Çavuş	×	—	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Çetmi	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Çifçioğlu	—	—	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Doluca	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	×	—	—	—
8	Eslemez	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	×	—
9	Güplüce	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	İmirler	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Karacaören	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Keçi	×	×	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×
13	Kırca	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	×	—
14	Kiziroğlu	×	—	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×
15	Koltuk	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Konuktepe	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Kuzalan	×	—	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Sallar	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Sarayözü	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×
20	Yazıyeri	—	—	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—

2. Gümüş Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Ocağı	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Evi	Sağlık Hizmetleri: Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Sağlık Hizmetleri: Özel İdare Dispanseri	Sağlık Hizmetleri: Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
1	Akpınar	×	—	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Aşağıovacık	×	×	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×
3	Çitlibağlıca	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×
4	Güllüce	×	—	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×
5	Karaali	×	—	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Karakaya	—	—	—	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Korkut	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×
8	Köseler	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Omarca	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ovabaşı	×	×	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	×	×
11	Yemişen	×	—	—	×	×	×	—	—	—	—	—	×	—	—	×
12	Yeniköy	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×
13	Yukarıovacık	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×

3. Hamamözü Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Ocağı	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Evi	Sağlık Hizmetleri: Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Sağlık Hizmetleri: Özel İdare Dispanseri	Sağlık Hizmetleri: Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
1	Hamamözü (B.M.)	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	×	×	×	×
2	Alanköy	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Arpadere	×	—	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Çayköy	×	×	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×
5	Damladere	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Dedeköy	×	—	—	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Göçeri	×	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Gölköy	×	—	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Hıdırlar	×	—	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Kızılcaören	×	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Mağaraobruğu	×	—	—	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Tekçam	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Tepeköy	×	—	—	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—

4. Saraycık Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Özel İdare Dispanseri	Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
1	Bacakoğlu (B.M.)	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Bademli	×	×	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Çalköy	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Derbentobruğu	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Dumanlı	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Güvenözü	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Kağnıcı	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kızılca	×	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	×	—	×	×
9	Kızık	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Kutluca	×	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Pusacak	×	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Saraycık	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Sekü	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	×	—	—

Gümüşhacıköy İlcesine Bağlı Köylerin Ana Hizmet ve Tesislerinin İcmal Tablosu

Ana Hizmet nev'i veya tesis adı	Ana hizmet veya tesisi bulunan köy	Ana hizmet veya tesisi bulunmıyan köy
Okul	54	5
Eğitim Odası	17	42
Cami	49	10
Devletçe yapılan içme suyu	32	27
Standartlara uygun yol	30	29
Telefon	57	2
Elektrik	0	59
Sağlık Ocağı	0	59
Sağlık Evi	0	59
Ana ve Çocuk Sağlığı İstasyonu	0	59
Özel İdare Dispanseri	0	59
Köy ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkez.	5	54
Jandarma Karakolu	2	57
Selektör binası	5	54
Sıvat tesisi	14	45

D. MERZİFON İLCESİ

1. Merkez Bucağına Bağlı Köyler

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Ocağı	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Evi	Sağlık Hizmetleri: Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Sağlık Hizmetleri: Özel İdare Dispanseri	Sağlık Hizmetleri: Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
1	Akören	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
2	Aksungur	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Aşağıbük	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	×	—	×
4	Bahçecik	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Bahçekent	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
6	Bayat	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Çavundur	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
8	Çayır	—	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Çobanören	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Derealan	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Gelinsini	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Gökçebağ	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—
13	Hırka	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
14	İnalanı	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Karamağara	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
16	Kayadüzü	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	×	—	—	—
17	Ortabük	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Ortaova	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	×
19	Osmanoğlu	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Sarıköy	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	×
21	Sazlıca	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Şeyhyeni	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Yakacık	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	×	—	—	—
24	Yolüstü	×	×	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	×	×
25	Yukarıbük	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	2. Alıcık Bucağına Bağlı Köyler :															
1	Alıcık (B.M.)	×	×	×	—	×	×	×	—	—	—	—	×	×	×	—
2	Bulak	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Büyükçay	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
4	Demirpınar	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Diphacı	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	×
6	Elmayolu	×	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×
7	Eymir	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—

2. Alıcılık Bucağına Bağlı Köyler (Devamı)

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Özel İdare Dispanseri	Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
8	Hacet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
9	Hanköy	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Hayrettin	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Karacakaya	×	×	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Karatepe	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Koçköy	×	—	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Küçükçay	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Yakupköy	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—
	3. Türnük Bucağına Bağlı Köyler :															
1	Sarıbuğday (B.M.)	×	×	×	—	×	×	—	—	—	—	—	×	×	×	—
2	Akpınar	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Aktarla	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Alişar	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—
5	Balgöze	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
6	Bayazıt	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
7	Çamlıca	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	×	—	—	×
8	Çatalkaya	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Çaybaşı	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—	—	—
10	Çayırözü	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Esentepe	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Gümüştepe	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
13	Hacıyakup	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Kamışlı	×	—	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Kıreymir	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kızıleğrek	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Kuyuköy	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
18	Mahmutlu	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
19	Oymaağaç	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Oymak	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Pekmezci	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Saraycık	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Uzunyazı	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Yalnız	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Yenice	—	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Yeşilören	×	×	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Merzifon İlcesine Bağlı Köylerin Ana Hizmet ve Tesislerinin İcmal Tablosu

Ana hizmet nev'i veya tesis adı :	Ana hizmet veya tesisi bulunan köy	Ana hizmet veya tesisi bulunmıyan köy
Okul	61	5
Eğitim Odası	19	47
Cami	65	1
Devlitçe yapılan içme suyu	17	49
Standartlara uygun yol	37	29
Telefon	10	56
Elektrik	1	65
Sağlık Ocağı	0	66
Sağlık Evi	0	66
Ana ve Çocuk Sağlığı İstasyonu	0	66
Özel İdare Dispanseri	0	66
Köy ebesi ve Sağlık memuru bulunan grup merkez.	7	59
Jandarma Karakolu	3	63
Selektör Binası	9	57
Sıvat Tesisi	19	47

E. SULUOVA İLCESİ

1. Merkez Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri					Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Özel İdare Dispanseri	Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri			
1	Akören	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	×	—	×	×
2	Alabedir	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Arucak	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Aşağıkarasu	—	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Ayrancı	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	×	×
6	Bayırlı	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Boyalı	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
8	Cürlü	×	—	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	×	—
9	Çayüstü	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
10	Çeltekmâdeni	×	—	×	—	×	×	×	—	—	—	×	—	×	—	—
11	Çukurören	—	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Derebaşalan	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×
13	Dereköy	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
14	Deveci	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Eğribük	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
16	Eraslan	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	×	—	×	—
17	Eymir	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Hacıbayram	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Harmanağılı	—	—	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Kanatpınar	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
21	Kapancıağılı	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Karaağaç	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
23	Kazanlı	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kerimoğlu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Kıranbaşalan	—	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	×	—	×
26	Kolay	×	—	×	—	×	×	—	—	—	—	—	×	—	—	×
27	Kulu	×	—	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Kurnaz	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Kutluköy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Kuzalan	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Küpeli	—	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Oğulbağı	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	Ortayazı	×	—	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Salucu	×	—	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Saygılı	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Seyfe	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	Soku	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Taşlıyurt	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×
39	Uzunoba	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	Yolpınar	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	Yüzbeyi	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	×

Suluova İlcesine Bağlı Köylerin Ana Hizmet ve Tesislerinin İcmal Tablosu

Ana Hizmet nev'i veya tesis adı :	Ana hizmet veya tesisi bulunan köy	Ana hizmet veya tesisi bulunmıyan köy
Okul	29	12
Eğitim Odası	8	33
Cami	34	7
Devletçe yapılan içme suyu	17	24
Standartlara uygun yol	26	15
Telefon	10	31
Elektrik	2	39
Sağlık Ocağı	0	41
Sağlık evi	0	41
Ana ve Çocuk Sağlığı İstasyonu	0	41
Özel İdare Dispanseri	1	40
Köy Ebesi ve Sağlık memuru bulunan grup merkez.	3	38
Jandarma Karakolu	2	39
Selektör Binası	4	37
Sıvat Tesisi	13	28

F. TAŞOVA İLCESİ

1. Merkez Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Özel İdare Dispanseri	Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup mekrezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
1	Arpaderesi	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Çalkaya	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Çaydibi	×	×	×	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Çılgıdır	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Dereköy	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Dutluk	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Gemibükü	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Gökpınar	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Güngörmüş	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gürsu	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Güvendik	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Hacıbey	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Karlık	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Karsavul	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Kızgüldüren	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Mercimek	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mülkbükü	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Sepetli	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Türkmendamı	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Umutlu	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Yolaçan	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

2. Bidevi Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Özel İdare Dispanseri	Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup mekrezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
1	Ardıçönü	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Çakırsu	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Hüsnüoğlu	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Ilıpınar	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Kumluca	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Şahinler	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

3. Destek Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Ocağı	Sağlık Hizmetleri: Sağlık Evi	Sağlık Hizmetleri: Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Sağlık Hizmetleri: Özel İdare Dispanseri	Sağlık Hizmetleri: Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
1	Destek (B.M.)	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	×	×	×	—
2	Alçakbel	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Gölbeyli	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Kavaloğlu	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Kırkharman	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	×	—	—	—
6	Korubaşı	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Kozluca	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Sepetlioba	×	—	×	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Şeyhli	×	×	×	—	×	—	—	—	—	—	—	×	—	—	—
10	Yayladibi	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

4. Tekke Bucağına Bağlı Köyler :

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy standardına uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana ve Çocuk Sağlığı İst.	Özel İdare Dispanseri	Köy ebesi ve Sağlık Memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Selektör Binası	Sıvat Tesisi
1	Tekke (B.M.)	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	×	×	—	—
2	Altınlı	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Aşağıbaraklı	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Ballıca	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Belevi	×	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Çambükü	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Dereli	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	×	—	—	—
8	Devre	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Dörtyol	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Durucasu	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Elmakırı	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Geydoğan	×	—	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Ilıca	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Karabük	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Tatllpınar	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Yaylasaray	×	—	×	×	×	—	—	—	—	—	—	×	—	—	—
17	Yenidere	×	—	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Yerkozlu	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—
19	Yukarıbaraklı	×	×	×	×	×	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Taşova İlcesine Bağlı Köylerin Ana Hizmet ve Tesislerinin İcmal Tablosu

Ana hizmet nev'i veya tesis adı :	Ana hizmet veya tesisi bulunan köy	Ana hizmet veya tesisi bulunmıyan köy
Okul	51	5
Eğitim Odası	19	37
Cami	56	0
Devletçe yapılan içme suyu	49	7
Standartlara uygun yol	39	17
Telefon	11	45
Elektrik	0	56
Sağlık Ocağı	0	56
Sağlık Evi	0	56
Ana ve Çocuk Sağlığı İstasyonu	0	56
Özel İdare Dispanseri	0	56
Köy Ebesi ve Sağ. memuru bulunun grup merkezleri	6	50
Jandarma Karakolu	2	54
Selektör Binası	2	54
Sıvat Tesisi	0	56

Amasya İl'i İçindeki Köylerin Ana Hizmet ve Tesislerinin Genel İcmal Tablosu :

Ana hizmet nev'i veya tesisin adı	Ana hizmet veya tesis bulunan köy sayısı	Ana hizmet nev'i veya tesisin adı	Ana hizmet veya tesis bulunan köy sayısı
Okul	313	Sağlık Evi	0
Eğitim Odası	81	Ana ve Çocuk Sağlığı İstasyonu	0
Cami	306	Özel İdare Dispanseri	1
Devletçe Yapılan İçme suyu	175	Köy Ebesi ve Sağlık Memuru Bulunan Grup Merkezleri	31
Köy Standartlarına Uygun Yol	186	Jandarma Karakolu	16
Telefon	98	Selektör Binası	41
Elektrik	3	Sıvat Tesisi	76
Sağlık Ocağı	0		

XII BİBLİYOĞRAFYA

ATATÜRK Mustafa Kemal — Nutuk.

YASAR Hüseyin Hüsamettin (Abdi Zade) — Amasya Tarihi.

DEMİRAY Ahmet — Resimli Amasya.

CAFEROĞLU Ahmet — Anadolu Ağızlarından Toplamalar.

ALP Sedat — Amasya Civarında Zara Bucağında Bulunan Hitit Heykeli İle Diğer Hitit Eserleri.

ORAK Hüseyin — Türkiye Kılavuzu.

URAS Murad — Kadın Şair ve Muharrirlerimiz.

MELEK Celâl — Şeyh Hamdullah.

ALBERT Gabriel — Monuments Turcs D'Anatolie II.

Dr. H. W. Duda — Fasl-ı Ferhat.

TOROS Hüsamettin — Türkiye Vilâyetleri Sanayii Turizm Ansiklopedisi.

Evliya Çelebi — Seyahatname Cilt II.

Türk Ansiklopedisi.

İslâm Ansiklopedisi.

Salnamei Devleti Âliyei Osmaniye 1312.

ÜZÜMERİ M. Ekrem, KAZANCI Sadi, DİNCER Selâmi — Türkiye Ansiklopedisi.

Ortalama Ekstrem Kıymetler Meteoroloji Bülteni.

İÇİNDEKİLER

I. RESMÎ BÖLÜM — Sayfa

1. Giriş 1
2. Amasya İli T.B.M.M. Üyeleri 4
3. Amasya Valileri 9
   A. Eski Amasya Valileri 9
   B. Cumhuriyet Devri Amasya Valileri 11
   C. Bugünkü Amasya Valisi 12
4. Garnizon Komutanı 13
   A. Amasya Garnizon Komutanı 13
   B. Merzifon Garnizon Komutanı 13
5. Amasya Cumhuriyet Savcısı 14
6. Amasya Adalet Encümeni Başkanı 14
7. İl Teşkilâtı 15
   A. Vali Muavini 15
   B. Kaymakamlar 15
   C. İl İdarî Şube Başkanları 18
   D. Bucak Müdürleri 24
8. Genel İdare Teşkilâtı Dışındaki Kuruluşlar 26
9. Amasya İl Genel Meclisi Üyeleri 35
10. İl Daimî Komisyonu 35
11. Amasya Belediyesi Teşkilâtı 39
   A. Önceki Belediye Başkanları 39
      a. Belediye Başkanları 39
      b. Vali ve Belediye Başkanları 39
   B. Bugünkü Amasya Belediyesi 39
      a. Başkan 39
      b.. Belediye Daire Başkanları 39
12. İl Dahilinde Bulunan Diğer Belediyeler İle Başkanları ve Belediye Meclis Üyeleri 39
13. Mahalle ve Köy Muhtarları 44

II. İDARİ BÖLÜM

1. Amasya'nın İdarî Tarihçesi 53
2. Bugünkü Durum 53
3. İlceler, Bucaklar ve Köylerin Adlarını Gösteren Çizelgeler 54
   A. Genel Olarak 54
   B. İlceler İtibariyle 54

Sayfa

III. NÜFUS BÖLÜMÜ

1. Amasya Nüfusunun Gelişimi 61
A. Cumhuriyetten Önceki Devrede Amasya Nüfusu . 61
B. Cumhuriyetten Bu Yana Amasya Nüfusu 61
2. Yerleşme Yerlerinin Nüfusu Bakımından Amasya İli . 61
A. Şehirsel ve Kırsal Nüfus Ayrımı ve Başlıca Şehirsel Yerleşme Yerleri 61
B. Kırsal ve Şehirsel Alanların Nüfus Grupları Bakımından Dağılışı 62
3. Amasya Nüfusunun Demoğrafik Nitelikleri 62
A. Medeni Hale Göre Nüfusun Dağılımı 62
B. Okur-Yazarlık Yönünden Amasya İli Nüfusu 62
C. Ana Dili ve Dinler İtibariyle Amasya Nüfusu 62
4. Amasya Nüfusunun Ekonomik Nitelikleri 63
A. Amasya İli Faal Nüfusunun İktisadî Faaliyet Kolları İtibariyle Dağılımı 63
B. Amasya İli Faal Nüfusunun İstihdam Durumu ... 63
C. Amasya İli Faal Nüfusunun Meslekler Bakımından Dağılımı 63

IV. COĞRAFYA BÖLÜMÜ

1. Amasya İlinin Jeolojik Yapısı 68
2. Amasya İlinin Coğrafi Durumu 68
3. Amasya İlinin İklim Durumu 72
A. Basınç Durumu 72
B. Sıcaklık 72
C. Nisbî Nem 73
D. Bulutluluk 73
E. Meteorolojik Günler 73
a. Açık Günler 73
b. Kapalı Günler 73
F. Yağış Durumu 73
G. Kar Yağışları 73
H. Sisli, Dolulu, Orajlı Günler 73
İ. Rüzgâr Durumu 74
J. Güneşleme Müddeti 74
4. Taşkınlar 74
A. 28-31 Temmuz 1946 Amasya Taşova Taşkını 74
B. 12/13 Nisan 1948 Amasya ve Civarı Taşkını 74
C. 3-6 Haziran 1948 Amasya ve Civarı Taşkını 74
D. 19/ 20 Nisan 1949 Amasya ve Civarı Taşkını 75
E. 28 Mart-5 Nisan 1952 Taşkını 75
F. 24 Temmuz 1952 Merzifon Taşkını 75
G. 3 Nisan 1953 Amasya ve Civarı Taşkını 75
H. 4/5 Şubat 1954 Amasya ve Civarı Taşkını 75
İ. 24 Mart 1954 Amasya ve Civarı Taşkını 75
K. Mart 1959 Taşkınları 75

Sayfa

V. TARİH BÖLÜMÜ
1. Amasya Adının Kaynağı 80
2. Amasyanın Tarihi 80
A. İlk Çağlarda Amasya 80
B. Roma ve Bizans İmparatorlukları Devrinde Amasya 83
C. Danişmentler Devrinde Amasya 85
D. Selçukiler Devrinde Amasya 86
E. İlhanlılar Devrinde Amasya 87
F. Ertana Devleti ile Amasya Beyliği İdaresinde Amasya 89
G. Osmanlı İmparatorluğu Devrinde Amasya 90
H. Millî Mücadele Yıllarında Amasya 96
a. Amasya Toplantısı ve Amasya Tamimi 96
b. Amasya Mülâkatı ve Amasya Protokolu 99
3. Atatürkün Amasyayı Ziyaretleri 101

VI. SOSYAL BÖLÜM
1. Toplum Hayatı 107
2. Sosyal Gelenek ve Görenekler 107
3. Eski Kıyafetler 110
4. Sağlık ve Sosyal Yardım Hizmetleri 113
A. Amasya İli Sağlık Teşkilâtının Çalışmaları 113
a. İl Merkezinde 113
aa. Yataklı Sağlık Kurumları 113
1. Ruhi Tingiz Devlet Hastahanesi 113
2. Göğüs Hastalıkları Hastahanesi 113
bb. Yataksız Sağlık Kurumları 113
1. Hükûmet Tabibliği 113
2. Verem Mücadele Dispanseri 113
3. Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezi 115
b. İlçe, Bucak ve Köylerdeki Sağlık Kurumları 115
aa. Hastahaneler 115
bb. Sağlık Merkezleri 115
c. Can Kurtaran Çalışmaları 117
d. Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele, Çevre Sağlığı ile İlgili Çalışmalar 117
e. Yapılmakta olan Sağlık Kurumları 119
B. Sosyalizasyon Çalışmaları 119
C. Sıtma Eradikasyon Çalışmaları 119
D. Sosyal Yardım Kurumları ve Çalışmaları 119
a. Amasya Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birliği 119
b. Belediyelerin Sosyal Yardımları 119
c. Diğer Teşekküllerin Sosyal Yardım Hizmetleri
5. Güvenlik Hizmetleri 119
A. Amasya Emniyet Müdürlüğü 120
B. Amasya İl Jandarma Komutanlığı 120

Sayfa

VII. KÜLTÜR BÖLÜMÜ

1. Giriş 123
2. Genel Kültür Durumu 123
   A. Eski Amasyada Kültür 123
      a. Okullar 124
      b. Darülkura'lar 124
      c. Kütüphaneler 124
      d. Medreseler 124
      e. İmarethaneler ve Tabhaneler 126
      f. İlcelerdeki Tarihi Eğitim Kurumları 126
      g. Amasyanın Yetiştirdiği Bilgin, Şair ve Sanatkârlar 126
   B. Bugünkü Durum 133
      a. İlkokullar 133
         aa. Köy Okulları 133
         bb. Şehir ve Kasaba Okulları 135
      b. Ortaokullar ve Liseler 137
         aa. Amasya Lisesi 137
         bb. Merzifon Lisesi 137
         cc. Gümüşhacıköy Orta Okulu 137
         dd. Taşova Orta Okulu 137
         ee. Suluova Orta Okulu 137
         ff. Göynücek Orta Okulu 137
         gg. Gümüş Orta Okulu 137
      c. Meslekî ve Teknik Öğretim 140
         aa. Amasya Kız Enstitüsü 140
         bb. Merzifon Kız Enstitüsü 140
         cc. Amasya Erkek Sanat Enstitüsü 140
         dd. Merzifon Erkek Sanat Enstitüsü 140
         ee. Kız İlköğretmen Okulu 140
         ff. Amasya Ticaret Lisesi 148
         gg. Merzifon İmam Hatip Okulu 148
      d. Muhtelif Kuruluşlara Bağlı Meslekî Okullar 148
         aa. Tarım Bakanlığı Gökhüyük Teknik Ziraat Okulu 148
      e. Yetiştirme Yurtları 148
3. Halk Eğitimi ve Toplum Kalkınması 148
   A. Halk Eğitimi Merkezleri 148
   B. Halk Eğitimi Kursları 151
   C. Ev Ekonomisi Çalışmaları 151
   D. Köy Elsanatları Çalışmaları 151
   E. Okuma Odaları Çalışmaları 152
   F. Gezici Köy Kursları Çalışmaları 152
4. Amasya Folklörü 153
5. Kültür Çalışmaları 156
   A. Kütüphaneler 156
      a. Bayezid II Halk Kütüphanesi 156

Sayfa

b. Merzifon Halk Kütüphanesi 158
c. Gümüşhacıköy Halk Kütüphanesi 158
d. Çocuk Kütüphaneleri 158
B. Basımevleri 158
a. Amasya Merkezindeki Basımevleri 158
b. Merzifondaki Basımevleri 159
C. Gazeteler 159
6. Amasyanın Spor Durumu 159
A. Tarihçe 159
B. Spor Çalışmaları 159
a. Atletizm 159
b. Basketbol 162
c. Voleybol 162
d. Güreş 162
e. Futbol 162
f. Amasyadaki Kulüplerin Adları ve Renkleri ... 165

VIII. TURİZM BÖLÜMÜ

1. Giriş 171
2. Amasya İlinin Türkiye Turizmindeki Yeri 171
3. Amasyanın Tarihi Yerleri, Anıtları, Müzeleri, Camileri, Türbeleri ve Medreseleri 171
A. Tarihî Yerler 171
1. Amasya Kalesi 171
2. Enderun Kalesi 173
3. Erğuma Kalesi 173
4. Balos Kalesi 173
5. Kelkis Kalesi 173
6. Pontus Kalesi 173
7. Semendu Kalesi 173
8. Kızlar Sarayı 173
9. Kral Mezarları 173
10. Aynalı Mağara 174
11. Cilânbolu 175
12. Romalılara Ait Kitabe 175
13. Ferhad Su Yolu 175
14. Fethiye Camii 176
B. Anıtlar 176
C. Müzeler 177
1. Amasya Müzesi ve Müzedeki Eserler 177
D. Camiler 180
1. Burmalı Minare Camisi ve Türbesi 180
2. Gökmedrese Camii 180
3. Gümüşlüzade Camisi 182
4. Çilehane Camii 182
5. Bayazıt Paşa Camii 182
6. Yörgüç Paşa Camii 182

Sayfa

7. Selimağa Mescidi 184
8. Mehmet Paşa Camii 184
9. Sultan Bayezid Külliyesi 184
10. Sofular Camisi 185
11. Şamlar Camisi 185
12. Pazar Camii 185
13. Hatunya Camisi 185
14. Azeriler Camisi 185
15. Merzifonda Medrese Önü Camii 187
16. Merzifonda Paşa Camii 187
17. Gümüşhacıköy Mehmet Paşa Camii 187

E. Türbeler 187
1. Hilfetgazi Türbesi 189
2. Sultan Mes'ud Türbesi 190
3. Toruntay Türbesi 190
4. Kadılar Türbesi 190
5. Şehzadeler Türbesi 190
6. Pir İlyas Türbesi 190
7. Bektaş Baba Türbesi 192
8. Şirvanlılar Türbesi 192
9. Şehzade Osman Türbesi 192

F. Medreseler 192
1. Amasya Darüşşifası 192
2. Kapı Ağa Medresesi 195
3. Sultan Bayezid Medresesi 195
4. Merzifonda Çelebi Sultan Mehmed Medresesi 195
5. Merzifonda Dürrü Mehmed Efendi Medresesi

G. Diğer Yapılar 195
1. Amasya Bedestanı 195
2. Taşhan 195
3. Çağlayan Köprüsü 195
4. Kuş Köprü 195

4. Amasya İlinde Turistik Bakımdan Önem Arzeden Yerler 196
A. Borabay Gölü 196
B. Çakallar Mesiresi 196
C. Kara Kaya Mesiresi 196
D. Ziyaret Kasabası 196
E. Pirler ve Belediye Parkları 196
F. Derbent Bağları 196
G. Tozanlı Suyu 196
H. Kaplıcalar 196

5. Turizm Çalışmaları 196
A. Atatürk Amasya Festivali 196
B. Amasya Vilâyeti Mahallî İdareleri Turizm Birliği Çalışmaları 199
C. İl Turizm Bürosu 199

6. Turistik Hizmet Sağlıyan Kuruluşlar 205

Sayfa

A. Oteller 205
B. Lokantalar 205
C. Otobüs İşletmeleri 205
D. Turistlere Lüzumlu Telefon Numaraları ....

IX. EKONOMİK BÖLÜM

1. Giriş 209
2. Ticaret Hayatı 209
A. Genel Bilgi 209
B. Amasya Ticaret ve Sanayi Odası 210
C. İldeki Diğer Ticaret ve Sanayi Odaları 212
D. Toptancı Hali 213
E. Esnaf Dernekleri 213
F. Pazar ve Panayırlar 214
G. Bankalar 214
3. Endüstri Hayatı 215
A. Genel Durum 215
B. İl Dahilindeki Sanayi Tesisleri 217
a. Un Fabrikaları 217
b. Ziraat Arabaları Fabrikası 217
c. Toprak Sanayii 217
d. Amasya Şeker Fabrikası 217
4. Tarım Hayatı 217
A. Tarım 217
a. Genel Bilgiler 217
b. İlde Tarımın Bugünki Durumu 218
c. Sulama Çalışmaları 220
d. Tarım Çalışmaları 224
1. Tarla Çalışmaları 224
2. Bağ-Bahçe Çalışmaları 225
3. Çayır ve Mer'a Çalışmaları 228
4. Makine Çalışmaları 228
5. 4-K Çalışmaları 231
6. Tarım Yayını 231
e. Ziraî Mücadele Çalışmaları 231
f. Ziraat Sanatları Çalışmaları 234
g. Ziraat Bankasının Amasya İli Merkez ve İlçelerindeki Tarımsal Kredi Çalışmaları 234
B. Hayvancılık 235
a. Genel Bilgiler 235
b. Amasyada Hayvancılığın Bugünki Durumu 235
aa. Hayvan Yetiştiriciliği 235
1. Sığır Yetiştiriciliği 235
2. Koyun Yetiştiriciliği 235
3. Keçi Yetiştiriciliği 235
4. At Yetiştiriciliği 235
bb. Amasya İlindeki Hayvan Türleri ve Sayıları 237

Sayfa

cc. Hayvanlardan Elde Edilen Ürünler ve Miktarları 237
dd. Amasya Merkez ve İlçelerindeki Mezbahalarda Kesilen Hayvanlar 237
c. Küçük Evcil Hayvanlar 238
aa. Tavukçuluk 238
bb. Arıcılık 238
cc. İpekböcekçiliği 238
d. Hayvancılık Çalışmaları 238
aa. Salgın Hastalıklarla Mücadele Çalışmaları 238
bb. Zootekni Çalışmaları 238
cc. Hayvan Hareketleri 238
dd. Halk Eğitimi Faaliyetleri 238
C. Orman Ürünleri 239
a. Amasya Ormanları Hakkında Genel Bilgiler 239
b. Amasya Orman Ürünlerinin Yıllık Üretim Kapasitesi 239
c. Orman Ürünlerinin Yıllık Tüketim Kapasitesi 239
d. Ormancılık Çalışmaları 241
1. Ağaçlandırma Çalışmaları 241
2. Yol yapımı, Bakımı ve Onarımı 241
3. Orman İmarı ve Bakımı 241
5. Madenler 241
A. Genel Bilgiler 241
B. Amasya İlinde MTA Enstitüsünce Bilinen Madenler 241
C. Amasya İlinde Maden İstihsali 245
6. Amasya İlinin Kamu Gelirlerine Katkısı 245

X. ULAŞTIRMA BÖLÜMÜ

1. Giriş 251
2. Demiryolu ile Ulaştırma 251
3. Karayolu İle Ulaştırma 251
4. PTT Hizmetleri 253

XI. MAHALLİ İDARELER BÖLÜMÜ

1. Giriş 257
2. İl Özel İdaresi 257
A. Kuruluş ve Kadro Durumu 257
B. Özel İdare Bütçesi 259
C. Eski Çeltek Kömür İşletmesi 259
3. Belediyeler 259
A. Amasya Belediyesi 261
a. Belediye Bütçesi 261
b. Belediyenin Gayri Menkulleri 261
c. Belediye Hizmetleri 261

Sayfa

B. İlçe Belediyeleri 264
a. Göynücek Belediyesi 264
b. Gümüşhacıköy Belediyesi 264
c. Merzifon Belediyesi 267
d. Suluova Belediyesi 267
e. Taşova Belediyesi 267
C. Bucak Belediyeleri 271
a. Esençay Belediyesi 271
b. Gümüş Belediyesi 271
D. Köy Belediyeleri 271
a. Alpaslan Belediyesi 271
b. Uluköy Belediyesi 272
c. Ziyaret Belediyesi 272
4. Ana Hizmet ve Tesisler Bakımından Amasya İline Bağlı Köylerin Durumunu Gösterir Çizelgeler 272

XII. BİBLİYOGRAFYA 291

FİATI : 50 TL.